

L'OPINIÓ SOBRE LA RECONSTRUCCIÓ IDENTITÀRIA NACIONAL
A CATALUNYA I AL PAÍS VALENCIÀ
DURANT LA TRANSICIÓ DEMOCRÀTICA ESPANYOLA
ALS PERIÒDICS *AVUI*, *LA VANGUARDIA*, *LEVANTE-EMV* I *LAS*
PROVINCIAS:
ESTUDI DE CASOS

Verònica Roselló Cervera

Tesi doctoral UPF/2015
Departament de Comunicació

Directors de la tesi:
Miquel Rodrigo Alsina
Martí Domínguez Romero

Aquesta tesi doctoral ha estat realitzada amb el suport de la Borsa d'estudi Països Catalans de l'Institut d'Estudis Catalans corresponent al LXXXI cartell (any 2012).

Agraïments

El present treball és una d'aquelles coses que et fa tanta pena com alegria enllestir. Pena perquè el dus tan enganxat i has viscut tantes coses pel camí, que sembla com arrencar, de cop, una part de tu. I alegria perquè hi ha tothora una il·lusió que ha conduït el llarg esforç i que necessita trobar, per fi, la seva raó d'ésser, la seva vàlvula d'escapament.

El cas és que, aquesta recerca que semblava inacabable (i potser encara ho sembla) ha estat, si més no, un camí que vaig voler triar i fer. I he de dir que, tot i els revolts i els moments de desesperança, estic força contenta d'haver-lo triat i fet. Això d'ara, l'arribada, però, no hagués estat possible sense el suport, els ànims, l'atenció, la confiança, la paciència, l'amabilitat i moltes altres coses més d'un munt d'imprescindibles. I per tot això, voldria dedicar-los aquestes ratlles inicials.

Encetaré el bloc d'agraïments amb unes paraules per a la família. Per al meu Vicentonet, que és la felicitat viva i tot un goig de germà; per a la tieta Tere, perquè sempre tranquil·litza i fa bé acudir a ella, siga per plaer o per necessitat; i per al tiet Jose, que té raó quan diu que 'no serà mai la tia', però, per a mi, hi és més a prop del que es pensa; per als avis que ja no hi són, però que em miraven amb ulls brillants quan començaven a intuir les dèries que em despuntaven; per als cosins i per a la resta de tiets, per no estalviar mai paraules encoratjadores; i també per a Richard, que ha aparegut al final de tot això, i espere que al principi de tota la resta. Gràcies infinites per tota la força i tota la primavera.

També voldria agrair als dos directors, Miquel Rodrigo i Martí Domínguez, l'haver llegit el manuscrit des dels primers moments de gestació tantes vegades com ha calgut per fer-lo créixer, i també l'haver-me fet tantes crítiques i l'haver-me donat tants consells com ha calgut per fer-lo millor; als membres del tribunal, per haver acceptat de gust formar-ne part i haver dedicat una part del seu temps a detectar els punts forts i els febles; i a altres ulls experts i grans mestres que també s'han preocupat i ocupat, en alguna part, d'aquesta modesta recerca, tot donant-me noves idees i perspectives, com la Margarida Bassols, el Salvador Cardús i la Glòria Bordons.

No voldria tancar aquest apartat i descuidar-me gran part de l'aire que m'ha fet tirar endavant aquests darrers anys. Així que també voldria donar les gràcies per haver estat a prop meu a la colla, per totes les nits, els dies i els moments de valents plegats; a la quadrilla UPF (sobretot a la Mari i la Olatz, per fer de 'mares doctores'), amb qui hem parlat i rigut de tot això i també de tot

allò; a Hibai, per ajudar-me a fer-la més 'guapeta'; a Carla; a les dues bessones; als grans companys de *coses sagrades*; a la colla d'italians i *pseudos*; al *coinqüi* Andre i als amics Erasmus, a les periolistes, als companys del despatx 53.918 i a tots aquells que potser oblide i m'han donat, també, una empenteta bona per avançar en millors condicions.

I principalment i malgrat que no serà mai prou: als pares. Per tot, per sempre...

Resum

Catalunya i el País Valencià són dos territoris històrica, cultural i geogràficament units. Ambdues zones van ser assetjades per l'exèrcit de Felip V de Borbó durant la Guerra de Successió dels anys 1714 i 1707, quedant així despulades d'institucions i lleis pròpies. Les vies de reconstrucció identitària, però, s'han viscut de forma diferent en cadascuna d'elles. Això va manifestar-se més marcadament durant l'època de transició democràtica espanyola que emergia a tot l'Estat arran la mort del dictador Francisco Franco l'any 1975. Els periòdics d'informació generalista autòctons van fer-se ressò dels esdeveniments i van esdevenir d'una importància essencial en el mateix marc constructiu. L'instrument d'intervenció més eficaç dels diaris són les peces informatives (editorials i articles d'opinió), per tant, la nostra recerca s'assentarà sobre l'anàlisi del discurs de diversos casos d'opinió dels periòdics *Avui*, *La Vanguardia*, *Levante-EMV* i *Las Provincias* amb l'objectiu d'estudiar la seva contribució als processos de reconstrucció identitària nacional d'ambdós territoris.

Paraules clau: Catalunya, País Valencià, reconstrucció, identitat, nació, transició democràtica espanyola, opinió, *Avui*, *La Vanguardia*, *Levante-EMV*, *Las Provincias*, anàlisi del discurs.

Abstract

Catalonia and the Valencian Country are two territories historically, culturally and geographically united. Both territories were besieged by the army of Philip V of Spain during the War of the Spanish Succession between 1714 and 1707. As a consequence, both territories were divested of their own institutions and laws. However, their identity has been rebuilt in different ways in each territory. This was even more apparent during the Spanish transition to democracy, that emerged all over the State after the dictator Francisco Franco's death, in 1975. Local newspapers of general information covered the events and became essential in the construction processes of these regions. Opinion-based editorials and articles were important intervention tools in newspapers. For that reason, our research will focus on the discourse analysis of different cases of opinion of some newspapers such as *Avui*, *La Vanguardia*, *Levante-EMV* and *Las Provincias*. The main purpose of this project is to study the named newspapers' contribution to the identity rebuilding processes in both national territories.

Key words: Catalonia, Valencian Country, rebuilding, identity, nation, Spanish transition to democracy, opinion, *Avui*, *La Vanguardia*, *Levante-EMV*, *Las Provincias*, discourse analysis.

Taula de continguts

<i>Agraïments</i>	I
<i>Resum</i>	III
<i>Abstract</i>	IV
<i>Introducció</i>	1
1. MARC TEÒRIC	11
1.1 Identitat i nació	12
1.1.1 La qüestió identitària nacional	14
1.1.2 La idea de nació en els pensaments polítics català i valencià.....	22
1.1.3 Catalunya, nació sense Estat.....	27
1.1.4 El procés de reconstrucció a Catalunya	30
1.1.5 El procés de reconstrucció al País Valencià.....	32
1.2 La transició democràtica a Catalunya i al País Valencià	38
1.2.1 Relat de la transició	38
1.2.2 La transició democràtica a Catalunya	40
1.2.3 La transició democràtica al País Valencià	44
1.3 L'opinió dels periòdics com a actors polítics	50
1.3.1 Els gèneres textuais i els gèneres periodístics	54
1.3.2 Els gèneres interpretatius:l'opinió dels diaris.....	56
1.3.3 L'editorial, l'article d'opinió, la columna i la crònica	62
1.3.3.1 L'editorial	63
1.3.3.2 L'article d'opinió.....	66
1.3.3.3 La columna.....	67
1.3.3.4 La crònica.....	68
1.3.4 Les marques de la subjectivitat en el text periodístic d'opinió	69
1.3.4.1 El mite de l'objectivitat.....	69
1.3.4.2 La subjectivitat del periodista	72
1.3.5 Els periòdics com a constructors d'identitats nacionals.....	73
1.3.6 Premsa, opinió i transició democràtica.....	76
1.3.6.1 Democràcia informativa?	76

1.3.6.2	Els intel·lectuals i la ‘qüestió catalana’	78
1.4	L’anàlisi del discurs i el text periodístic	81
1.4.1	La noció de discurs	83
1.4.2	Funcions del discurs	85
1.4.3	Disciplines implicades en l’anàlisi del discurs	88
1.4.4	Els estudis del discurs	92
1.4.5	Estudis sobre el discurs periodístic	95
1.4.6	Recerques realitzades a Catalunya i al País Valencià	98
1.4.6.1	Recerques sobre discursos nacionals i identitaris	98
1.4.6.2	Recerques sobre anàlisi del discurs en premsa	100
1.4.6.3	Recerques sobre anàlisi del discurs en altres mitjans	101
2.	L’OBJECTE D’ESTUDI	103
2.1	L’ <i>Avui</i> <i>La Vanguardia</i>	104
2.2	<i>Levante-EMV</i> <i>Las Provincias</i>	106
2.3	Corpus d’anàlisi	109
2.3.1	En el cas de Catalunya:	110
2.3.2	En el cas del País Valencià:	111
2.4	Objectius i hipòtesis	113
2.4.1	Objectius	113
2.4.2	Hipòtesis	113
3.	METODOLOGIA	117
3.1	Mètode propi d’anàlisi del discurs	118
I.	Macroestructura del discurs periodístic	120
II.	Microestructures del discurs periodístic	120
i.	Nivell semàntic i sintàctic	121
ii.	Nivell lèxic	122
iii.	Nivell pragmàtic	122
iv.	Nivell argumentatiu	129
III.	Estil del discurs periodístic	131
IV.	Context i cognició social	133
V.	Aspecte formal del text	134
4.	ANÀLISI DEL CORPUS	137
4.1	Anàlisi del diari <i>Avui</i>	138

a)	Diada Nacional de Catalunya: Editorial.....	138
b)	Diada Nacional de Catalunya: Article d'opinió.....	149
c)	Retorn Tarradellas:Article d'opinió 1	158
d)	Retorn Tarradellas:Article d'opinió 2.....	169
e)	Eleccions 1980: Editorial.....	180
f)	Eleccions 1980: Article d'opinió.....	187
4.2	Anàlisi del diari <i>La Vanguardia</i>	203
a)	Diada Nacional de Catalunya: Editorial.....	203
b)	Diada de Catalunya: Article d'opinió	209
c)	Retorn de Tarradellas: Editorial	214
d)	Retorn de Tarradellas: Article d'opinió.....	221
e)	Eleccions autonòmiques 1980: Editorial	230
f)	Eleccions autonòmiques 1980: Columna	236
4.3	Anàlisi del diari <i>Levante-EMV</i>	247
a)	Eleccions generals 1977: Editorial.....	247
b)	Eleccions generals 1977:Article d'opinió.....	255
c)	Diada 9 d'octubre: Columna	261
d)	Diada 9 d'octubre: Article d'opinió.....	267
e)	Bombes a can Fuster: Crònica*	282
f)	Bombes a can Fuster: Article d'opinió	287
4.4	Anàlisi del diari <i>Las Provincias</i>	294
a)	Eleccions generals de 1977: Columna.....	294
b)	Eleccions generals de 1977: Article d'opinió	301
c)	Diada 9 d'octubre: Article d'opinió	307
d)	Diada 9 d'octubre: Article d'opinió 2.....	315
e)	Bombes a can Fuster: Columna 1.....	324
f)	Bombes a can Fuster: Columna 2.....	330
5.	RESULTATS DE LA RECERCA.....	335
5.1	Resultats dels casos del diari <i>l'Avui</i>	336
5.2	Resultats dels casos del diari <i>La Vanguardia</i>	340
5.3	Resultats dels casos del diari <i>Levante-EMV</i>	344
5.4	Resultats dels casos del diari <i>Las Provincias</i>	347
6.	CONCLUSIONS GENERALS DE LA RECERCA	351

7. BIBLIOGRAFIA	357
8. ANNEXOS	371
1. <i>Avui</i> . Diada Nacional de Catalunya: Editorial	372
2. <i>Avui</i> . Diada Nacional de Catalunya: Article d'opinió	373
3. <i>Avui</i> . Retorn de Tarradellas: Article d'opinió 1	374
4. <i>Avui</i> . Retorn de Tarradellas Article d'opinió 2	374
5. <i>Avui</i> . Eleccions 1980: Editorial	375
6. <i>Avui</i> . Eleccions 1980: Article d'opinió	376
7. <i>La Vanguardia</i> . Diada Nacional de Catalunya: Editorial.....	377
8. <i>La Vanguardia</i> . Diada Nacional de Catalunya: Article d'opinió.....	378
9. <i>La Vanguardia</i> . Retorn de Tarradellas: Editorial.....	379
10. <i>La Vanguardia</i> . Retorn de Tarradellas Article d'opinió.....	380
11. <i>La Vanguardia</i> . Eleccions autonòmiques 1980: Editorial	381
12. <i>La Vanguardia</i> . Eleccions autonòmiques 1980: Columna	382
13. <i>Levante-EMV</i> . Eleccions generals 1977: Editorial.....	383
14. <i>Levante-EMV</i> . Eleccions generals 1977: Article d'opinió.....	384
15. <i>Levante-EMV</i> . Diada 9 d'octubre: Columna	386
16. <i>Levante-EMV</i> . Diada 9 d'octubre: Article d'opinió.....	388
17. <i>Levante-EMV</i> . Bombes a can Fuster: Crònica	389
18. <i>Levante-EMV</i> . Bombes a can Fuster: Article d'opinió.....	390
19. <i>Las Provincias</i> . Eleccions generals 1977: Columna.....	391
20. <i>Las Provincias</i> . Eleccions generals 1977: Article d'opinió	392
21. <i>Las Provincias</i> . Diada 9 d'octubre: Article d'opinió 1.....	393
22. <i>Las Provincias</i> . Diada 9 d'octubre: Article d'opinió 2.....	394
23. <i>Las Provincias</i> . Bombes a can Fuster: Columna 1.....	395
24. <i>Las Provincias</i> . Bombes a can Fuster: Columna 2.....	396

Introducció

*'Salvatges no som, això ja ens ho diuen les enciclopèdies. I?
Haurem de trobar la paraula escaient i justa que ens delimita'*

(Marc Granell, *Notícia de la tribu*)

Aquest projecte neix de la pretensió d'estudiar la reconstrucció discursiva de la identitat nacional aplicada al context d'una important etapa contemporània com és la transició democràtica espanyola a dos espais concrets i geogràficament adjacents, que són considerats com a unitats d'estudi polítiques i culturals (Catalunya i el País Valencià). L'aposta metodològica ha estat l'aplicació de l'anàlisi del discurs a vint i quatre peces d'opinió extretes de dos diaris autonòmics de cada territori (l'*Avui* i *La Vanguardia* en el cas català i *Levante-EMV* i *Las Provincias* en el cas valencià).

L'interès pel tema, o més bé temes, ve de lluny, dels anys primerencs d'estudis universitaris de periodisme a l'Aulari V de la Universitat de València, on professors com Gómez Mompart (2003); Martínez Gallego (1995) o Segarra (2006) ens guiaven cap a l'aprenentatge de la història de la comunicació, la història de la comunicació social al País Valencià o la història contemporània del País Valencià, respectivament. També allà el professor Domínguez (2010, 2011) impartia classes sobre periodisme d'opinió, i ja ens introduïa com les estratègies de modalització poden intervenir i intervenen a l'hora de filtrar les valoracions i judicis dels periodistes en la massa social de lectors. Anys més tard, quan el panorama mediàtic (i, en conseqüència, laboral) va complicar-se al País Valencià, vaig decidir fer-me un lloc en aquest raconet germà, on vaig descobrir que la història nacional havia estat més ben valorada que a ca meva. Aquesta descoberta, que també vaig fer a través dels estudis dels mitjans en assignatures impartides i en manuals escrits per professors de la Universitat Pompeu Fabra com Rodrigo (2000, 2005), Guillaumet (1996) o Gifreu (1988, 1989, 1991, 2001, 2005, 2010) em va donar una visió més àmplia d'aquest fenomen que, en poder ser comparat, dia enre dia rosegava més intensament la meva curiositat investigadora. Per aquest motiu, el vaig triar com a tema del treball final del Màster d'Estudis Avançats en Comunicació Social (UPF) i, per extensió, com a projecte de recerca doctoral del programa de Doctorat en Comunicació Social que ara, amb aquest

treball escrit, enllesteixo. Anys després d'aquesta decisió personal i professional, la situo en el marc que visc i encara la trobo més interessant i útil, si més no, del que podia ser-ho d'entrada: en l'actual circumstància nacional de Catalunya, que empeny en direcció cap a la sobirania pròpia, es presenta una oportunitat que pot facilitar un avanç en la definició nacional del País Valencià, més encara si els governants d'estrena des del darrer mes de maig hi posen un interès més evident a resoldre totes les qüestions que s'amaguen sota el barret identitari: l'estructura social, les pràctiques lingüístiques, la cultura, etc.

Com pot observar-se, cadascuna de les seleccions que formen la base de l'estudi conté una singularitat que explicarem amb detall en el marc teòric del treball. Tot i això, convé apuntar que l'interès (i alhora repte) de voler acarar la qüestió de manera multidisciplinària ha estat un fet deliberat i volgut. Ben d'acord amb la consideració de Flor (2013, 16), 'massa sovint les diferents disciplines cavalquen en solitari, i creiem que la pluridisciplinarietat és un valor afegit. Aquest país, l'hem de pensar des de més d'una perspectiva'. Com he explicat en el paràgraf anterior, l'estímul primer que em va fer interessar-me per aquesta qüestió que abraça múltiples branques d'estudi és el gran món que s'obre quan tractem el tema identitari. Si ens situem en la capa més superficial d'aquest gran món, podem asseverar que per identitat entenem la capacitat de conèixer-nos i reconèixer-nos a nosaltres mateixos. La identitat és allò que ens situa dintre d'un context i ens dota d'un sentit propi i per això, tal com es pregunta Marc Granell a l'estrofa del poema que he triat per encetar aquesta introducció, sovint ens qüestionem què som i quin nom donem a allò que som.

Entre les perspectives teòriques que fan referència a les identitats, hi ha la qüestió identitària nacional, que és la que ens interessa. Amb aquesta qüestió de base, la preocupació primera ha estat l'intent de no caure en l'error que sovint afecta a les lògiques nacionals, que és aquell de considerar 'Estat' com a sinònim de 'nació' (ho tractarem amb més detall en el punt dedicat a 'La qüestió identitària catalana'). En aquest sentit, tal com explica Castelló (2008), el concepte *nació* és considerat com una formulació grupal que va més enllà d'una realitat administrativa. Per tant, en aquest text considerarem Catalunya o el País Valencià com a unitats nacionals dins d'un estat nacional més gran.

Convé, en aquest punt, just abans d'explicar la tria del mitjà (diaris) com a reconstructor d'identitats nacionals, explicar el concepte de 'reconstrucció identitària nacional'. Gifreu (1989, 5) opina que construir un país és una cosa i reconstruir-lo n'és una altra. En el

primer cas, parlem d'una empresa fonamentalment històrica. En aquest cas, no és pertinent parlar de 'construcció' quan el país ja existeix des de fa més o menys mil anys i quan la llengua i la cultura catalanes tenen una presència indiscutible a Europa. Tot i això, sí que és pertinent i necessari parlar de 'reconstrucció' en aquest cas, en què 'el país nostre, com tots aquells en què la voracitat d'altres països ha conduït al genocidi, només pot adoptar una via estratègica global: la via de la reconstrucció'.

En la percepció que tenim sobre la qüestió identitària nacional a Catalunya i al País Valencià, els periòdics juguen un paper molt important com a mitjans difusors d'idees. Per a Gómez Mompart, de fet, la premsa és un objecte cultural i comunicatiu privilegiat per estudiar i entendre el segle XX (2003, 11). Figueres (2002, 31) també considera que la premsa 'té un paper essencial en la difusió ideològica i en l'escenari del combat social en la preeminència d'una política; és a dir, és la peça clau en la vertebració d'una opinió i d'una mentalitat col·lectives (sigui per raons electorals o per imposició d'uns patrons de comportament)'. És per això que hem decidit analitzar alguns casos d'opinió extrets de diaris autonòmics de la transició per observar fins a quin punt van crear un *discurs identitàri influent* en la societat de l'època. Castelló (2008) considera essencial en termes d'identitat estudiar els discursos que se'n fan. Segons aquest autor, la identitat no és només allò que un individu creu que és, sinó també els múltiples textos als quals dona lloc. Parés també opina que la qüestió de la identitat cultural i nacional té en els *mass media* una plataforma essencial (1988, 14). Així, determinarem com a base de la investigació el fet que la identitat és i ha estat centre de debats socials i és justament als mitjans de comunicació on es produeixen aquests debats de forma més evident. Pel que fa al període històric, també ha estat una tria deliberada en el sentit que els discursos (en general) i els discursos identitàris (en concret) no són sistemes de significació abstractes, sinó que tenen molt a veure amb la organització i el funcionament de la societat en què vivim. Veurem al detall les circumstàncies socials de la transició en el capítol a propòsit.

Gifreu (1988, 170) té la teoria que hi ha nivells d'incidència (culturals i polítics) de la comunicació en els processos de construcció identitària nacional que són pertinents a efectes 'analítics', en la mesura que esdevenen útils per analitzar la complexitat d'aquests fenòmens històrics. L'autor creu que l'anàlisi dels nivells cultural i polític necessita d'una tercera dimensió que faci funcions de mediació entre tots dos nivells i que permeti establir un nexa d'unió entre aquests dos pols irreductibles de l'experiència social i històrica. Aquesta funció de mediació, per tant, ve donada per la comunicació, o si es vol, pel sistema

social de comunicació. En conseqüència, en els països de capitalisme avançat, la creació de 'consciència de comunitat' i la formació de la 'lleialtat de masses' passen per un mateix espai social, que és el sistema global de la comunicació establert en aquestes societats. Casasús també dóna importància a la influència que l'activitat comunicativa exerceix sobre les voluntats individuals i els comportaments socials i afirma que 'la comunicació de masses és l'instrument modern de manifestació de la consciència, de la personalitat i de la identitat de les nacions en reconstrucció i també l'única arma per fer front a les pressions exteriors dirigides a desnaturalitzar la llengua i la cultura pròpies' (1988, 249).

Per acabar de justificar la tria de peces periodístiques com a corpus d'estudi sobre reconstrucció d'identitats, tindrem present l'altra base sobre la qual ens hem assentat a l'hora de triar-les: aquesta reconstrucció identitària no és més que un fet lingüístic (Bassols i Puig, 2010, 21), perquè 'gràcies al llenguatge es dóna nom a l'experiència de l'individu, als seus rols i als altres'. Bassols considera que és un fet social perquè es concep i construeix en les pràctiques socials, en la interacció amb els altres. El llenguatge, per tant, col·labora en el fet que els éssers humans 'es formin una concepció de si mateixos' en lloc només de ser 'ells mateixos'. Gil i Vitores (2009, 78) també donen suport a la tesi del caràcter formatiu i constructiu del llenguatge, és a dir, al fet que el llenguatge, més que representar la realitat, la fa, és a dir, la construeix. I aquí anirem més enllà del llenguatge tal com l'entenen els lingüistes, és a dir, com un codi abstracte de regles gramaticals i sintàctiques. La perspectiva discursiva que adoptarem a través de l'anàlisi s'interessa pel llenguatge en el seu ús: tal com l'utilitzem en la nostra vida quotidiana, per explicar el que ens envolta, el que ens passa, argumentar, explicar-nos a nosaltres mateixos, etc. Aquestes premisses, per tant, ens serviran per explicar la tria del llenguatge com a part central tant de la teorització com de la recerca.

Arribats a aquest punt, cal afegir també la idea dels mitjans com a (re)constructors d'identitats nacionals que detalla Xavier Giró a la seva tesi doctoral. Segons aquest autor, els mitjans de comunicació no només representen el món, sinó que el coconstrueixen amb la resta d'actors socials i polítics, inclosos els espectadors, que també hi estan implicats encara que de vegades sigui només com a víctimes. D'aquesta manera, els mitjans coconstrueixen també les identitats i codeterminen les vides.

Si partim, per tant, d'aquesta idea de definir els mitjans en general i els periòdics en particular com a (re)constructors d'identitats, resulta essencial considerar el punt de partida

ideològic des del qual aborden la comunicació sobre la realitat política i, en conseqüència, quina és la seva contribució a la configuració de les identitats individuals i col·lectives (Giró; 1999, 5). A la manera d'anàlisi de Giró, també la nostra anàlisi té el focus d'interès en aquest origen del discurs que és la *matriu ideològica*, més que en els efectes que se'n deriven de la recepció.

Les tipologies de gènere periodístic que hem considerat a l'hora de determinar el corpus són les conegudes com a 'gèneres interpretatius o d'opinió' perquè l'opinió representa, en definitiva, el pensament expressat en un temps i en un país (Casals, 2004, 10). Les tipologies triades dintre del gènere han estat l'editorial, l'article d'opinió, la columna, i en algun cas concret (l'atemptat de bomba a casa de Joan Fuster), la crònica. Tots quatre casos van més enllà d'interpretar què ha passat i interpreten 'allò que seria bo que passés d'ara endavant, el futur desitjable' (Gomis, 1989, 63).

En qualsevol cas, hem escollit les tipologies de gènere periodístic que responen a un patró discursiu argumentatiu. Per patró discursiu entenem la forma de textualització prototípica que serveix de motlle a l'emissor d'un text per representar com és el món, com pretén que sigui, com l'entén i el viu o com vol que el vegin els altres. Per patró discursiu argumentatiu, en aquest cas, s'entén el patró que reflecteix les raons, les creences, els valors, que justifiquen un acte, un punt de vista, una idea, un fet, un esdeveniment, sovint com una eina per persuadir l'interlocutor (Artigas, 2002, 49).

Voldria també, un cop definits els acotaments temporals, espacials i temàtics del treball, dedicar unes ratlles a explicar el mètode de treball. Les peces d'opinió que conformen el corpus d'estudi s'han recopilat de les versions tradicionals en paper consultades a la Biblioteca Nacional de Catalunya (*Avui* i *La Vanguardia*) i a l'hemeroteca municipal de València (*Levante-EMV* i *Las Provincias*) al llarg de l'any 2011. La metodologia concreta d'anàlisi, amb la forta importància atorgada a l'aspecte pragmàtic de la modalització (amb el protagonista evident del subjecte com a parlant) prové d'una primera provatura en el cas del diari *Avui* que va esdevenir el Treball Final del Màster d'Estudis Avançats i Aplicats en Llengua Catalana que vaig fer a la Universitat Autònoma de Barcelona entre 2011 i 2012, en què Margarida Bassols, gran referent, va obrir-me aquest front que, en aplicar-lo al corpus, resultava l'instrument ideal per indagar en les formes d'inserció del punt de vista del periodista en els seus textos. Com a conclusió de l'aplicació, per tant, puc dir que aquesta plantilla personal desenvolupada a partir de la barreja de models que explicaré més

detalladament al capítol dedicat a la metodologia, ha esdevingut una opció eficaç per acostar-me als textos periodístics en tant que realitzacions lingüístiques concretes i ha fet possible l'estudi de les macroestructures i les microestructures sense perdre de vista els condicionants contextuais i socials.

Per tant, un cop valorats els resultats després d'haver realitzat l'aplicació del mètode, m'atreveixo a afirmar que és una metodologia útil i interessant de cara a la recerca acadèmica en mitjans de comunicació que, a més, pot ser extensiva a altres tipologies textuais com l'acadèmica (Grau, 2003) i a altres àmbits d'estudi. Em permeto aquest atreviment gràcies a aquesta experiència en recerca, que m'ha fet considerar l'anàlisi del discurs com a un mètode excel·lent i molt complet per entendre el llenguatge i el seu ús a través dels mitjans, en el meu cas. Com a síntesi i exemples de demostració inicials (que després s'ampliaran amb l'anàlisi del discurs de les vint i quatre peces d'opinió que conformen la recerca) esmentaré alguns criteris que em serviran per fer apreciar la qualitat i l'efectivitat del mètode: per conèixer com i on s'usen la llengua i els discursos en situacions mediàtiques, necessitem criteris sociolingüístics; per comprendre i poder ensenyar les funcions comunicatives del discurs, es necessiten criteris psicològics, com el maneig d'opinions, coneixements, actituds i emocions (sobretot, en aquest cas, si atenem el component emocional inherent als nacionalismes). I finalment, els criteris gramaticals i discursius ens expliquen com els aspectes verbals, en el camps sintàctic, lèxic i semàntic, poden variar amb els paràmetres dels contextos cognitius, socials i culturals.

A tall de resum, i per tancar aquestes ratlles d'explicació metodològica, l'anàlisi serà aplicada, exactament, a vint i quatre casos d'opinió (editorials, articles d'opinió i una crònica) publicats durant l'època de la transició democràtica (1976-1981) en quatre diaris d'àmbit autonòmic a Catalunya (*La Vanguardia* i *l'Avui*) i al País Valencià (*Levante EMV* i *Las Provincias*). L'elecció d'aquests quatre diaris té com a objectiu comprovar si hi ha diferències substancials, com hem considerat *a priori* (veure apartat d'hipòtesis) en l'opinió dels periodistes sobre els processos de construcció identitària nacional que van recobrar embranzida durant aquell període històric concret.

Pel que fa als **objectius**, aquest treball en persegueix un de general i tres de concrets.

O1:Estudiar la contribució del discurs dels diaris escollits a la construcció de la construcció identitària nacional a Catalunya i el País Valencià en els casos triats.

O2: Analitzar el text verbal en el seu suport no verbal, on es troba inscrit. És a dir, analitzar el text verbal *amb i dins* del seu embolcall comunicatiu.

O3: Desvelar la dimensió ideològica dels articles que formen el corpus d'estudi a través d'una anàlisi del discurs que s'assenta sobre els processos de construcció del sentit que subjauen en la producció de textos.

O4: Explicar el context sociopolític de la transició i el paper dels mitjans triats en aquella època perquè aquest marc teòric ens ajudi a entendre aspectes interns de la interacció.

Després d'especificar els objectius, també s'ha considerat que una vertadera anàlisi implica una confrontació entre certes hipòtesis de treball i unes dades, així com també la necessitat de rectificar aquestes hipòtesis en funció de les dades (Maingueneau, 2012, 79). En aquest sentit, han passat pel sedàs els diferents materials que conformen el corpus a fi d'arribar a confirmar les següents hipòtesis, que han estat prèviament formulades:

H1: *L'Avui* va esdevenir *clarament* un actor favorable a la definició d'una identitat catalana alternativa a la propulsada per l'Estat-nació durant la transició democràtica espanyola en els casos estudiats, i la seva línia editorial concorda majoritàriament amb els paràmetres de l'opció nacionalista.

H2: *La Vanguardia* fomenta *clarament* que el pacte federal lliurement establert entre les diverses regions espanyoles pot garantir el respecte total a la realitat plural de l'Estat. A través de les peces informatives, es mostra partidari d'un Estat compost, de la federació espanyola.

H3: El *Levante-EMV* reforça *clarament*, en els casos estudiats, l'afirmació de la personalitat històrica, cultural, econòmica i social de les diferents regions integrants de l'Estat espanyol dintre d'una comunitat nacional superior que té supremacia político-administrativa. La seva línia editorial, a més, es complementa amb una visió anti-catalanista/blavera que es presenta com la manifestació d'un sentiment valencianista 'autèntic' i alternatiu al del corrent nacionalista.

H4: *Las Provincias* també reivindica *clarament*, a través de les peces d'opinió analitzades, la personalitat històrica, cultural, econòmica i social de les diferents

regions integrants de l'Estat espanyol dintre d'una comunitat nacional superior que té supremacia político-administrativa.

Abans de tancar aquest apartat introductori, no voldria estar-me de fer algunes consideracions prèvies al voltant de l'estructura del text que poden resultar força aclaridores abans d'endinsar-nos-hi, amb tota la millor però potser feixuga intenció, dins del marc teòric i pràctic del mateix.

El primer que trobareu és el marc que aixopluga conceptualment i teòrica l'objecte d'estudi, és a dir, els fonaments teòrics a partir dels quals se sustenta la relació multidisciplinària entre nacionalisme, transició democràtica i premsa. Per facilitar la comprensió de l'entramat, hem dividit el marc en quatre parts que s'explicaran individualment.

El primer capítol, *Identitat i nació*, esdevé el punt on arrenca el raonament identitari nacional que focalitzem als territoris que ens interessin, Catalunya i el País Valencià. Partim, per tant, de teories conceptuals més generals fins arribar a la concepció de 'nació catalana' construïda i imaginada a partir d'una realitat cultural, social i fins i tot política que existeix des del final del segle IX (McRoberts, 2002, 21). Més enllà de l'existència d'aquesta nació, tancarem aquest primer apartat explicant les estratègies de reconstrucció que han viscut el Principat i el País Valencià per refer-se nacionalment dels embats històrics.

Farem un pas més enllà al segon capítol, *La transició democràtica a Catalunya i al País Valencià*, per centrar-nos en el període històric transitori que va portar amb si ànsies democratitzadores arreu de l'estat espanyol. Entre aquestes ànsies hi havia les de les regions/nacions per recobrar quotes d'autonomia, que es van materialitzar amb una resolució no gaire satisfactòria (l'Estat d'Autonomies) que va esdevenir interessant per les tensions i disputes sobre temes estrictament lligats a la sensibilitat nacional i/o regional a què va donar peu.

La importància de l'espai comunicatiu (en general) i dels diaris com a (re)constructors nacionals, amb la petjada inherent de l'emissor dels textos que és especialment poc innocent en els casos d'opinió, la trobarem recollida al capítol tercer, *L'opinió dels diaris com a actors polítics*. En aquest apartat, partirem de les teories dels textos periodístics per apropar-nos als gèneres interpretatius i endinsar-nos en el camp complex de l'opinió a través de la seva perspectiva històrica, esgranarem els trets característics dels gèneres que hem triat com a corpus d'estudi (l'editorial, l'article d'opinió, la columna i la crònica) i dedicarem un punt

a les marques de subjectivitat del periodista en l'enunciació dels textos. Tancarem el capítol amb un espai de connexió entre la premsa i el context específic d'estudi: la transició democràtica.

I per tancar el marc teòric, tot i que potser és el capítol primer en importància, hi ha l'explicació teòrica del mètode d'anàlisi: *l'anàlisi del discurs aplicada al text periodístic*. Farem un repàs amb deteniment de la noció de discurs i de les disciplines que hi són implicades, passarem per la teoria de l'enunciació com a expressió de la subjectivitat i elaborarem un estat de la qüestió actualitzat amb els estudis anteriors que s'han fet del tema (en termes generals i en termes concrets vinculats al discurs periodístic). L'aplicació del mètode, com veurem al llarg del treball, és transversal en tant que no pot prescindir de l'anàlisi del context (Salvador, 2012, 41). Se centra, per tant, en la relació dialèctica entre allò lingüístic i allò social: és a dir, entre els usos verbals i els contextos i les estructures socials que condicionen els usos lingüístics que són, en bona mesura, construïts per procediments discursius.

El bloc següent el dedicarem a l'*objecte d'estudi*, és a dir, als diaris que hem triat per extreure'n les mostres d'anàlisi: *L'Avui* i *La Vanguardia* (en el cas de Catalunya) i *Levante-EMV* i *Las Provincias* (en el cas del País Valencià). Explicarem també els eixos temàtics (fets històrics rellevants en termes nacionals que van tenir lloc durant la transició democràtica espanyola als dos territoris d'estudi) que determinen les vint i quatre peces que conformen el corpus d'anàlisi. Tancarem el bloc amb l'exposició dels *objectius i les hipòtesis* que han motivat la tesi. És a dir, dedicarem un apartat a explicar les metes d'investigació que ens hem plantejat i també a exposar les proposicions conjecturals que hem formulat per endavant amb la intenció de verificar-les empíricament a través de l'aplicació del mètode a la mostra.

A continuació, hem inclòs un apartat dedicat a la *metodologia*. En aquest apartat hem recollit els models d'anàlisi que hem triat com a referents d'estudi i que hem barrejat a fi de trobar el mètode d'anàlisi més adient als nostres objectius. Sobre aquesta base, presentarem el mètode propi d'anàlisi i explicarem cadascuna de les pautes que aplicarem sobre les peces d'opinió que conformen el corpus d'estudi.

Seguidament, hi ha el bloc d'*anàlisi*, en què presentem les vint i quatre peces del corpus sotmeses al mètode d'anàlisi del discurs que hem presentat en l'apartat anterior. Com a conseqüència d'això, hem pogut incloure també un bloc dedicat a les dades empíriques o

resultats de la recerca, que hem volgut presentar per separat, tot fent atenció a allò que hem extret de clar o de concloent en cada cas i/o en cada diari.

Gràcies al preludi dels resultats específics de l'anàlisi aplicat a les peces d'opinió en cada cas i/o diari, ens ha estat possible elaborar un apartat de *conclusions generals de la recerca*, en què farem un repàs global del procés d'investigació: l'assoliment dels objectius, els coneixements assolits, la confirmació de les hipòtesis, les limitacions experimentades, les opcions de recerca futures que s'han previst o que han quedat pendents i les consideracions finals que han resultat del treball sencer de recerca i que són, al cap i a la fi, la tesi doctoral en si.

Per acabar, voldria fer un aclariment que resumeix i espero que ajudi a entendre millor el perquè de tot plegat: aquest treball no vol ser més que una feina d'anàlisi exhaustiva dels discursos o casos triats com a corpus d'estudi en què aplicarem l'instrumental sistemàtic del mètode i també una suspicàcia metòdica complementària: *l'ull despert* a què es refereix Salvador (2012) i que esdevé l'essència i el repte de l'aventura investigadora.

1. Marc teòric

1.1 Identitat i nació

*'Plegarem els records, com una roba,
i darrerament, com qui ajunta les mans al baix ventre,
tancarem els ulls, tu i jo,
i encara hem de seguir veient, dintre la fosca,
muntanya amunt,
els arbres i les pedres rostides del Castell.'*

(Vicent Andrés Estellés, 'Enyor de Xàtiva')

*L'amor, la ràbia
—ràbia de Pàtria!*

(Vicent Andrés Estellés, *Xàtiva*)

Estudiar la identitat és un fenomen relativament modern que ha donat peu a un número gros de recerques des que, a partir del segle XIX, el prestigi i, per tant, l'interès pel 'jo' individual van assolir quotes sense precedents (Guibernau, 2010, 36). Si arranquem aquest primer punt del cos teòric del present treball amb la noció d'*identitat*, podem afirmar que aquesta noció dóna ocasió a múltiples formes de determinació. Es tracta d'una noció polèmica o polisèmica de la qual trobem un munt de formulacions freqüentment complementàries o contradictòries (Gil i Vitores, 2009, 102). De fet, el concepte d'*identitat* s'ha col·locat al centre de molts estudis en ciències socials i ha crescut ràpidament en publicacions, llibres i inclús diaris lligats a diferents disciplines. Tot i això, allò que denota exactament el terme roman ambigu (Schiffrin, 2007, 1).

Dedicarem, per tant, aquest capítol, a endreçar una bona conceptualització teòrica sobre la qüestió identitària, en termes generals, i la qüestió identitària nacional, en termes específics. Per poder arribar-hi, necessàriament, hem de remetre a la base de tot plegat: quan parlem d'*identitat*, parlem d'allò que ens situa en un context i ens dota d'un sentit propi. Castells

parla de font de sentit i d'experiència per a la gent (1998, 28). Calhoun (1994, 9-10), per la seva banda, parla de distintiu entre el 'jo' i l' 'altre':

We know of no people without names, no languages or cultures in which some manner of distinctions between self and other, we and they are not made [...] Self-knowledge —always a construction no matter how much it feels like a discovery— is never altogether separable from claims to be known in specific ways by others.

Sigui quin sigui el punt d'aquest compendi de raons d'identitat que atenem, se n'extreu la necessitat individual de saber què s'és i de donar nom a allò que s'és. Rodrigo (2000) deixa enrere les definicions de trets característics i situa les dinàmiques identitàries entre el 'ser' i el 'fer'. Reconeix que la identitat és un objecte de debat polèmic, perquè, segurament, és un tema important. Aquest debat no només se centra en el caràcter ontològic de la identitat, sinó també en l'aspecte funcional. Si atenem l'aspecte ontològic, Rodrigo defuig la posició essencialista que considera que la identitat és un element propi de l'ésser humà i recolza la posició d'una identitat *construïda culturalment*: 'l'ésser viu en *societat*, i les identitats es construeixen, inicialment, en aquest procés de socialització' (2000, 80). També Castells (1998, 29) és partidari d'aquesta perspectiva sociològica que defèn que totes les identitats poden ser construïdes. Parés (1988, 5) s'hi suma a la defensa del grup com a concepte cabdal en aquest camp, i apunta que la noció d'identitat sorgeix com a punt de trobada entre l'individu i el grup social. Parés creu que els processos de socialització i d'identificació són els que permeten desenvolupar la pròpia identitat i, en aquest sentit, considera indeslligables els conceptes d'identitat i ideologia, en la mesura que la identitat col·lectiva i la cohesió de grup són el producte de l'adhesió dels membres del grup al seu projecte social i a les seves representacions en el marc de les quals s'integren, actuen i s'identifiquen. Aquest conjunt coherent, constitueix el que l'autor denomina un 'sistema ideològic'. En aquesta mateixa línia, defineix Mira (1997, 16) el *subjecte històric* que, sumat a un grup d'iguals, constitueix un país: 'un país existeix en la mesura que els seus habitants —la part majoritària o una part decisiva dels ciutadans— comparteixen la visió i definició d'ells mateixos com a *poble* que viu en un *territori* que considera com a propi'.

Veurem, a tall de perspectiva general, una definició que resumeix totes aquestes postures que hem citat i insinua el resum de noves:

'Perhaps the most general perspective, one that provides a very basic way of thinking about identity, is *social constructionism* (e.g. Berger and Luckman

1967; Hall 1996; Kroskrity 2000): the assumption that identity is neither a given nor a product. Rather, identity is a process that (1) takes place in concrete and specific interactional occasions, (2) yields constellations of identities instead of individual, but results from processes of negotiation, and entextualization (Bauman and Briggs 1990) that are eminently social, and (4) entails 'discursive work' (Zimmerman and Wieder 1970).

(Schiffrin *et al.*, 2006, 2)

Bassols (2010, 50), per la seva banda, es situa al bàndol dels autors que fan una passa més enllà i creu que la identitat 'personal' és aquella que es construeix a partir del que cada persona pensa que és emocionalment i afectivament, que s'esborra a favor de la identitat 'promulgada', l'expressada en el llenguatge i la comunicació que, evidentment, s'elabora molt més en funció de l'altre, i del col·lectiu.

Per resumir el que hem dit fins ara i introduir el paper del llenguatge en la construcció o reconstrucció identitària, hem triat una nova i adient definició de Schiffrin (2006, 22), en què fa ressaltar tots els aspectes que en formen part i que, per tant, ens interessin: '*identity is not something that speakers 'have', but something that emerges through interactional practices –including ways of using language– in contexts*'.

1.1.1 La qüestió identitària nacional

En la nostra recerca específica, però, ens centrarem en la qüestió identitària de la mà d'un altre element: la nació. La nació és indeslligable d'aquest corrent identitàri ideològic i sentimental que no sempre és possible distingir dels estudis historicosociològics objectius. Aquesta qüestió és cada cop més present i més protagonista d'estudis de ciències socials i ciències de la comunicació perquè, certament, el tema de les identitats culturals i nacionals és indeslligable d'altres temes que, malauradament, protagonitzen l'agenda política i mediàtica com ara els conflictes relacionats amb la raça, el gènere, les cultures minoritàries, la llengua o la religió (Castelló, 2005, 29). Apunta Archilés, però, que l'evolució dels estudis acadèmics sobre els fenòmens nacionals i els nacionalismes 'ha estat un procés complicat, i molt menys evident i abundós del que podia fer suposar l'exhuberància històrica del fenomen' (2015, 10). Probablement, preveu l'autor, en aquest fet ha influït el descrèdit intel·lectual que el nacionalisme arrossega.

Arribats a aquest punt, cal aclarir que, per procedir a l'anàlisi rigorosa i objectiva dels discursos dels textos triats, ha calgut adoptar uns conceptes teòrics concrets, dins del marc de les possibilitats que ofereix l'estat actual de desenvolupament de la teoria política. I aquests conceptes teòrics són els que provarem d'explicar al llarg d'aquest apunt. Focalitzarem aquest apartat concret en les diferències conceptuals entre les nocions fonamentals que basteixen l'estudi i que normalment apareixeran estretament relacionades en aquest treball: el *nacionalisme*, la *identitat nacional*, l'*Estat* i la *nació*.

Sociològicament, la qüestió identitària i, més específicament, la nacional, han estat focus d'estudi d'autors d'arreu. Tot i això, com que l'objectiu d'aquesta tesi no és revisar històricament les teories que han tractat el tema de la nació ni repassar la història del nacionalisme, ens centrarem únicament a definir els conceptes clau que ajudaran a entendre millor l'enfocament teòric i pràctic de la recerca.

Tot i això, sí que és pertinent fer una aproximació a les principals posicions teòriques sobre els nacionalismes per veure en quin punt situarem aquestes definicions conceptuals. Segons Castelló (2001, 6) hi ha un acord bastant generalitzat que agrupa dos grans enfocaments: primordialista (Shils i Geertz) i modernista (Gellner i Hobsbawm). Entre aquestes dues, a més, hi ha la visió intermèdia de la nació com a producte de la modernització, però sobre una base primordial preexistent, que seria el plantejament proposat per Smith (2000) que ha rebut el nom de perennialista. Considera Castelló, però, que aquestes posicions estructurals desatenen la intervenció humana i donen protagonisme històric a les forces socials que romanen darrere dels individus. La distinció que proposa Castelló (2001, 7) és entre posicions estructuralistes com les susdites i altres posicions constructivistes (Greenfeld, 1999), és a dir, aquelles que entenen el nacionalisme com una *construcció cultural*.

Marín i Tresserras (1988, 227) afirmen que la identitat comunitària eticonacional és (juntament amb la sexual) la més carregada de densitat simbòlica socialitzant. És, immediatament després de l'espècie, la més genèrica, i una de les de més potència política (juntament amb la classe social). Aquests autors defineixen la realitat nacional com el resultat de la confluència de la història natural i la història social. La diferència nacional és la conseqüència de la producció del ser social condicionada per la diversitat natural. La diversitat nacional remet a la diversitat geogrficonatural. Des d'aquesta perspectiva, la *nació* seria:

‘tot grup humà, generalment identificat per una *llengua comuna*, amb *institucions i costums* anàlegs, i mínimament conscients de la seva

cobesió interna i la seva *diferència* respecte als altres col·lectius nacionals’.

Seguint aquesta línia, i com a punt de partida, és interessant la revisió històrica conceptual que fa Colomer (1984, 6). L'autor retrocedeix fins l'antiga Grècia per situar la distinció que ja es feia entre la *terra natal*, àmbit de la ciutat política i l'*etnos*, en el sentit d'un poble o raça que podia agrupar diverses ciutats. Una distinció semblant, però en l'època romana, podríem fer-la entre la *minor patria* o *patria propria*, en referència al país natal dels avantpassats, amb les reduïdes dimensions del territori socialment cognoscible per la majoria dels mortals de l'època, i la *communis patria*, lligam jurídic-polític entre els pobladors de les terres de l'Imperi.

Per tant, amb aquests conceptes com a base, podem perfilar el sentit del mot *nació natural*, en l'accepció de lloc de procedència o generació, responent més o menys a l'origen etimològic del mot (*natio*: nat, natural). Fou a partir del segle XVIII, i especialment a partir de la Revolució francesa, quan el concepte de nació experimentà un canvi molt important, vinculat a les reflexions sobre l'Estat com a nou sistema de dominació i organització social basat en l'aparell de coerció primordialment jurídic, i sobre la correlativa formació d'una societat civil que era formalment igualitària, si bé de predomini material burgès (Colomer, 1984, 7). Aparegué, aleshores, un *concepte polític de nació*, diferent de la idea de nació natural exposada anteriorment, segons la qual la nació era la unitat civil de ciutadans que, en exercici sobirà de la seva voluntat col·lectiva, constituïen una organització jurídicopolítica anomenada *Estat*. És el que s'anomenà també *Estat nacional* o *Nació-Estat*.

Si anem a pams, l'escriptor, antropòleg i sociòleg Joan Francesc Mira (2005, p. 158) defineix el nacionalisme com:

El *nacionalisme* és un moviment social que persegueix els objectius d'unitat, autenticitat i autogovern –quan no en té– del propi grup o àmbit designat com a nació(nal).

Pel que fa a la *identitat nacional*, Mira considera que '*tothom té tribu*', en el sentit que tota la gent d'aquest planeta posseeix alguna forma d'atribució o identitat bàsica. Des d'aquest punt de vista, l'Estat podria considerar-se com la forma més evolucionada i més complexa de la 'tribu política', i la nació seria la forma més complexa i evolucionada de la 'tribu cultural'. L'autor hi afegeix un tercer concepte (la 'nació política') que defineix com un fenomen no identificable ni amb Estat ni amb la nació-cultura que esdevé clau per al nostre

treball a l'hora d'entendre el concepte de nació catalana. Apuntarem algunes de les definicions de Mira:

L'Estat és un fet de poder, més o menys independent i més o menys sobirà en el seu territori delimitat, i que presenta la seua forma més característica quan és exercit en i sobre una societat complexa amb xarxa urbana (2005, 112).

La *nació cultural* és el resultat de l'existència d'un *poble* –en el sentit d'*étnos* o ètnia, *Volk*, <<tribu cultural>> - amb trets o caràcters comuns objectius i observables en les seues formes de comportament i d'expressió, en la ideologia i els valors, etc., originalment distint com a comunitat d'origen en el sentit que el període formatiu dels seus trets distintius ha hagut de transcórrer en un espai propi de comunicació, i *desenvolupat com a societat complexa amb xarxa urbana pròpia*, cosa que regularment implica la difusió de la llengua escrita, i l'existència d'una elit productora de <<cultura culta>>(2005, 113).

La *nació política* és un *fet de consciència* induïda, i un fet de lleialtat més o menys voluntàriament assumida. Existeix quan hi ha un bloc de població, amb una forma de societat complexa amb xarxa urbana, que posseeix un poder/estat autònom i comú o que aspira a posseir-lo, sobre un territori considerat com a propi, i que es percep a si mateixa amb el seu territori com el *locus màxim d'identitat-oposició*(2005, 113)

El doctor en i professor de Sociologia Rafael Castelló ha fet diferents estudis sobre el perfil psicològic i nacional dels valencians. Castelló, de la mateixa manera que Colomer, també associa la càrrega conceptual de la paraula nació al resultat dels moviments polítics sorgits al llarg dels segles divuit i dinou, durant la construcció dels estats nació i relacionada amb el canvi de legitimació política que es produeix en el pas de l'Antic Règim a la modernitat, per una legitimació des de la base, de caràcter democràtic, impulsada per les revolucions burgeses i els processos de centralització territorial que s'havien produït en el desmuntatge del sistema feudal (2006, 92). En aquest sentit, considera que la nació és el col·lectiu que legitima un poder polític territorial, amb sobirania, és a dir, de forma autònoma i autodeterminada.

Una apreciació que fa Castelló i que resulta interessant per entendre els termes nació i nacionalisme, és que les identitats nacionals no depenen de definicions científiques, sinó que depenen de l'acció de les persones i presenten una dualitat: la subjectiva i l'objectiva.

En la primera, sóc jo qui m'haig d'identificar, sóc jo qui m'haig de reconèixer. [...] Quan jo intente construir una identitat nacional *subjectivament*, en companyia d'altres, el que intente construir és una *unitat col·lectiva d'autoconsciència*.(Castelló, 2006, 94)

En la segona vessant, l'*objectiva*, es busca la concreció en una *estructura de poder polític territorial*: la concreció d'aquest poder en aqueixa estructura fa referència a les normes de relació entre aqueixes identitats territorials; és a dir, sobre què puc decidir jo, sobre què no, en quines coses he de demanar permís, en quines no... Al capdavall, com es regulen les estructures de poder territorial, que és allò que dotaria d'un *valor pràctic* la construcció d'una identitat nacional. (Castelló, 2006, 94)

Atenent aquestes dues definicions, podem resumir que la identitat nacional és cultura i política. I a través d'aquestes definicions, considera Castelló que podem arribar a definir també els *nacionalismes*, que són, com veurem, els que fan possible que parlem de nació.

Els *nacionalismes* són discursos, formats de la paraula a l'acció o, millor dit, l'exteriorització de la nostra subjectivitat, la connexió entre la dimensió subjectiva i objectiva de la identitat nacional. [...] Per tant, podem dir que són els nacionalismes els que produeixen i reproduïxen la identitat nacional. *Són els nacionalismes els que creen, o no, la nació*. (Castelló, 2006, 94)

Aquesta idea recupera una de les tesis d'un dels grans teòrics del món de les nacions, Gellner, qui també creu que els nacionalismes creen la nació i qui planteja una idea de nacionalisme basada en la *comunitat cultural com a vincle social bàsic*(1998, 15). Assumeix, però, que aquesta comunitat té una direcció institucional (l'Estat) que ha d'estar controlada per governants propis del grup cultural. Per a Gellner, el nacionalisme és un principi polític que sosté que *la similitud de cultura construeix el vincle social bàsic*. Els principis d'autoritat que puguen existir entre la gent, siguin els que siguin, depenen, per legitimar-se, del fet que els membres del grup de què es tracta són de la mateixa cultura (o, en llenguatge nacionalista, de la mateixa 'nació').

Hi ha un aspecte de les teories de Gellner que ens interessa especialment si atenem el procés de reconstrucció nacional que s'ha viscut, tot i que de maneres molt diferents, com veurem més avall, a Catalunya i al País Valencià. Segons l'autor, les identitats nacionals es construeixen sobre un substrat preexistent: la comunitat ha estat un referent col·lectiu continu per a la humanitat, allò realment *nou* és com s'interrelacionen la comunitat i el

poder sobre el territori. És en aquest punt que apareixen els Estats-nació, que hem vist adés i continuarem veient al llarg d'aquest apunt, com a forma d'organització política, de manera que ha d'haver una correspondència entre la realitat definida pel territori dominat (estat) i la comunitat de persones que hi viu (nació). I si no hi ha, es genera. Per sintetitzar aquesta tesi, podem afirmar, tal com ho fa l'autor, que 'les nacions i els sentiments nacionalistes no tenen una presència universal, mentre que les cultures i l'organització sí que la tenen' (1998, 16).

Hi ha encara un apunt de les teories de Gellner que ens és més interessant: segons l'autor (1998, 19), de vegades, la nacionalitat, amb tota la seva indiosincràcia cultural, s'adorm i, fins i tot, entra en una mena d'ocultació. Aquest son 'és encoratjat, o més aviat causat, pels enemics, que se'n beneficien augmentant el seu poder'. Aquest *adormiment del nacionalisme*, considera Gellner, *és una de les doctrines absolutament centrals del nacionalisme*.

Gifreu (1988, 174), per la seva banda, també utilitza el concepte d'*Estat nacional* per referir-se als nous moviments d'integració i de diferenciació socials a Europa sorgits a partir del capitalisme com a mode de producció hegemònic a Europa. Opina Gifreu que l'Estat nacional es constitueix com a 'Nació-Estat' o com a 'Estat-Nació' i que aquesta juxtaposició expressa al mateix temps la irreductibilitat dels dos conceptes i la unicitat del procés històric. Per seguir amb la línia encetada de definicions dels conceptes clau que basteixen aquest capítol, apuntarem la que fa Guibernau (1999, 30) del terme Estat nació:

L'Estat nació és una institució moderna, caracteritzada per la formació d'una mena d'Estat que té el monopoli del que reclama, que és l'ús legítim de la força dins d'un territori demarcat, i que intenta unir el poble subjecte al seu govern per mitjà de l'homogeneïtzació cultural.

Així doncs, si tenim en compte totes aquestes disquisicions teòriques, podem concloure, a la manera de Castelló (2001, 9) que un dels objectius de l'estat modern ha estat construir aquesta identitat nacional allà on no existeix. Per tant, en el seu vessant objectiu, les nacions són filles dels estats i no a l'inrevés. Si atenem aquesta conclusió, i aquí hi ha el punt que ens interessa, s'hi poden trobar, en qualsevol moment i dins el propi territori, amb la construcció d'identitats nacionals diferents (alternatives) a la promoguda des de l'estat. En aquest sentit, puntualitza Castelló (2001, 10), 'mentre els primers nacionalismes de la història són els promoguts des de les estructures estatals (nacionalismes d'estat), la resta d'expressions del fenomen són conseqüència d'aquest primer, una *resposta col·lectiva d'inconformisme*'.

Si fem un pas més enllà d'aquestes definicions que hem convingut com a base de l'estudi, Billig (2006, 23) assenyala que, si atenem l'estreta perspectiva del nacionalisme que es troba en les ciències socials ortodoxes, 'hi ha quelcom d'enganyós en l'ús acceptat del mot'. Lluny de la determinació conceptual que en fa Mira, el científic social britànic considera que els nacionalismes s'han associat –de forma restringida– a moviments que tracten de redissenyar fronteres territorials existents i que, per tant, amenacen l'*statu quo* nacional. Fins i tot, el nacionalisme ha arribat a indentificar-se com a problema: té lloc 'allà', a la perifèria, no 'aquí', al centre. Segons l'autor, els separatistes, els feixistes i les guerrilles solen considerar-se el pinyol del problema. Guibernau (1999, 20) també fa una crítica d'aquestes teories que titllen de 'tribal' el ressorgiment del nacionalisme subestatal, alhora que legitimen el nacionalisme d'Estat. Segons Guibernau, donar suport a aquestes teories suposa menystenir dos aspectes bàsics:

En primer lloc, en fer-ho s'ignora el fet que les formes contemporànies de nacionalismes es diferencien substancialment del nacionalisme clàssic que va contribuir a la constitució i la consolidació de l'Estat nació al segle XIX i al principi del XX. Els nacionalismes que avui prenen rellevància a les nacions sense Estat es basen, en la gran majoria, en la defensa de la democràcia i els drets col·lectius i estan íntimament connectats amb les transformacions que comporta la globalització.

En segon lloc, el terme *tribalització*, per fer referència a la reaparició de tota mena de nacionalisme subestatal, és, per si mateix, un anacronisme, ja que implica el retorn a un passat que ja no és possible i prescindeix de les connexions entre l'ascens de les formes subestatals de nacionalisme i les modificacions que actualment repercuteixen en el sistema d'estats nació.

(Guibernau, 1999, 20-21)

Explica Billig (2006, 25) que el nacionalisme, 'lluny de ser un estat d'ànim intermitent en les nacions establertes, n'és una condició endèmica'. Hi ha un nacionalisme quotidià inherent a l'ésser humà que el vincula a un lloc i a un temps determinats i que està basat en una sèrie de costums, rutines, creences ideològiques, etc. que afecten les vides dels membres de la nació i que, d'alguna manera no conscient, els 'recorden' la seva identitat nacional. Com que, sovint, els analistes han passat per alt l'estudi específic d'aquestes pràctiques rutinàries i no hi havia cap concepte fàcilment disponible per descriure-les, Michael Billig va idear el terme '*nacionalisme banal*'.

Tot això és el que sustenta la tesi d'aquest treball. Quan pensem en termes d'identitat, sovint hi ha una raresa o misteri que embolcalla els pensaments. Quina és aquesta cosa – aquesta identitat- que se suposa que la gent porta a sobre? Billig ho resol amb la teoria que la identitat nacional abraça tots aquests '*banals*' recordatoris que sovint oblidem.

Giró dóna suport a la tesi de Billig de l'associació dels nacionalismes amb moviments socials conflictius a l'hora d'explicar el cas català. Apunta, però, que seria un error considerar que hi ha una necessitat d'evitar aquests conflictes. Aquests 'moviments socials problemàtics' sovint responen a l'existència d'algun tipus de discriminació o desigualtat que en la seva evolució es fa manifesta i genera la controvèrsia. El repte, segons l'autor, consisteix a assumir el conflicte raonablement i racionalment per superar la injustícia que l'engendra (2008, 5).

També Salvador (2012, 23) parla del tractament del terme 'nacionalisme' en el context de la política i de la comunicació social a l'Estat espanyol. De la mateixa manera que Billig i Giró, Salvador parla d'una 'asimetria qualificadora' perquè considera fraudulenta la manera en què s'ha aplicat sistemàticament el terme per designar els nacionalismes perifèrics en exclusiva i no pas el nacionalisme espanyol. En aquest sentit, Salvador opina que el nacionalisme espanyol no limita la seva manipulació ideològica als aspectes lingüístics, sinó que acumula, a més, tota una sèrie de prejudicis històrics i socioculturals que tendeixen a minimitzar la història i la cultura de les altres nacionalitats. Aquest procediment opera en el sentit de fer aparèixer el nacionalisme espanyol com una mena de *grau zero*, de neutralitat comunicativa, a fi d'invisibilitzar-se així, ell mateix, com a nacionalisme.

La identitat, per tant, es troba en els hàbits incorporats en la vida social. Aquests hàbits inclouen els mentals i l'ús del llenguatge. A més, tenir una identitat també implica estar situat tant física, legal i social com afectivament: significa situar-se dintre d'una pàtria, la qual està situada dintre d'un món de nacions. Amb el benentès, és clar, que ens situem en l'era dels estats nació moderns en què el nacionalisme conté una dimensió sociopsicològica forta i en què les nacions han de ser 'imaginades' com a comunitats, tal com va teoritzar Benedict Anderson (1983).

Anderson (1983, 6-7) sosté que la nació s'ha d'imaginar com una comunitat política inherentment *limitada* i *sobirana*. Al capítol que dedica a les definicions conceptuals, Anderson explica que la nació:

- Is *imagined* because villagers have always known that they are connected to people that they have never seen, but these ties were once imagined particularistically – as indefinitely stretchable nets of kinship and clientship.
- The nation is imagined as *limited* because even the largest of them, encompassing perhaps a billion living human beings, has finite, if elastic, boundaries, beyond which lie other nations.
- It is imagined as *sovereign* because the concept was born in an age in which Enlightenment and Revolution were destroying the legitimacy of the divinely-ordained, hierarchical dynastic realm. [...] The gage and emblem of this freedom is the sovereign state.

Aquesta comunitat imaginada que Anderson defineix, alimenta, a més, un discurs identitari que articula una determinació del grup i, per tant, posa en marxa mecanismes d'inclusió ('nosaltres, els catalans', en el nostre cas) i d'exclusió ('ells') relatiu a la definició del grup (Castelló, 2008, 35).

Per acabar amb una primera aproximació teòrica al concepte 'identitat', voldria obrir l'enfocament a una qüestió apuntada per Gifreu (1989, 12-13) força oportuna si atenem l'objectiu del present treball. Opina Gifreu que, si ens centrem en termes d'identitat d'un grup humà, aquesta identitat equival a una afirmació identitària, la qual per definició, es realitza per oposició a la d'altres grups. Aquesta visió antropològica i sociològica, integra el conflicte com a categoria en la constitució/manteniment de la pròpia identitat. En aquest sentit, la creació d'identitat equival, d'una banda, a una reivindicació d'identitat – i, per tant, més o menys conflictiva- enfront de les altres identitats constituïdes o en constitució, i de l'altra, a un procés de dominació intern al grup social en qüestió.

1.1.2 La idea de nació en els pensaments polítics català i valencià

Com hem vist en l'apunt dedicat a la qüestió identitària nacional, més general, en els processos de definició i construcció nacionals, els individus prenen unes posicions d'acord a una sèrie de paràmetres, atributs o característiques que són rellevants des dels seu punt de vista. El resultat és una diversitat de posicions i discursos respecte al fet nacional (Castelló, 2001, 13). Figueres (1989, 2002, 2012), qui ha dedicat part dels seus estudis al vincle entre premsa catalana i nacionalisme, admet que 'en els territoris en què existeix una superposició entre la identitat original i un Estat que no és derivat del mateix territori, sinó que és

innovador respecte del primer, es produeix un conflicte entre l'aparell de l'administració, de rang superior al territori identitari, i l'aspiració d'aquest a exercir el seu caràcter nacional estricte' (Figueres, 2012, 575). Tot plegat, per tant, produeix una situació de dualitat, de conflicte, entre les manifestacions públiques dels elements de caràcter identitari.

Aquest seria un resum grosso modo de les idees de nació en els pensaments polítics català i valencià, tot i que les progressions i les assimilacions dels pensaments s'han viscut de manera força diferent en ambdós territoris, com bé demostrarà aquest estudi. En aquest nou apunt, provarem d'explicar quines són aquestes posicions a Catalunya i al País Valencià. Amb això, sintetitzarem com es defineixen catalans i valencians, com se senten i com volen la seua realitat col·lectiva autonòmica, com a nacional o no. També inclourem en quin grau ha penetrat i penetra encara el discurs elaborat per l'Estat espanyol a l'hora de generar una comunitat nacional a la seua mesura, és a dir, en quina manera ha penetrat i penetra el discurs nacionalista espanyol en ambdós territoris.

Com a nota primera, cal fer ressaltar la tendència a la 'demonització' del concepte i al seu ús com a causa comuna per a molts efectes negatius o indesitjables en la convivència democràtica (Casals, 2004, 16). Tot i això, el ventall de postures que hi ha al capdavant del nacionalisme és molt més ric en matisos d'allò que pot suposar-se sense una perspectiva analítica. La tendència, certament, és la de reduir les possibilitats a les dues postures antagòniques més cridaneres: el rebuig del nacionalisme o la defensa aferrissada. En aquest marc dual de postures és on cal contextualitzar la especificitat del nacionalisme català i/o valencià en contraposició al nacionalisme espanyol. Això és així perquè la idea de nació catalana (no direm 'valenciana' perquè potser l'articulació, com veurem després, no ha estat tan evident com en el cas català), ha sorgit, ha perviscut i ha reaparegut històricament, com una reacció de recerca d'alternativa davant l'escassa capacitat d'idea dominant de nació o pàtria espanyola, o simplement d'Espanya, d'obtenir un ampli consens social (Colomer, 1984, x). Aquesta alternativa catalana, per tant, surt a partir del sentiment de fracàs davant el lent intent de construcció d'un Estat i d'una nació espanyols moderns. I, per aconseguir-ho, sovint s'ha recolzat en la idealització d'un passat històric català i ha posat l'èmfasi en determinats objectius diferencials com la pròpia llengua, al mateix temps que ha mitificat alguns comportaments col·lectius per tal de tipificar el <<caràcter nacional>> català contraposat al <<caràcter castellà>>.

Si revisem aquest passat històric, cal apuntar que, des de finals del segle XV, una monarquia absolutista va unir les diferents corones medievals de la península ibèrica en un marc estatal

unitari que semblava prefigurar una unitat nacional (Colomer, 1984, 12). Des d'aleshores, l'expressió política del sentiment de grup dels catalans va dependre, en gran part, de les pors o les esperances que els inspirà la política espanyola' (Vilar, 1964, 79).

Però, tot i els esdeveniments històrics que tindran lloc al llarg dels segles XVIII i XIX, amb l'assentament de la monarquia borbònica i el període de la revolució liberal a Espanya, opina Vilar (1964, 79) que, 'en la mentalitat de la majoria dels catalans, la pàtria continuava essent, com en el passat clàssic i medieval, allò immediat, l'afecció sentimental, irracional, a la terra, al nom, a la llengua popular, als avantpassats, als costums tradicionals, etc. Per tant, el projecte nacional català del segle XIX, malgrat que els liberals començaven a vincular la nació a la idea revolucionària i democràtica de sobirania contra el monarca absolutista i a un Estat amb garanties jurídiques de les llibertats, no era una creació real ni sentida a Catalunya'.

Amb això, saltem al període renaixentista, que va fer revifar a Catalunya, més encara, la concepció medieval, tradicional, de *pàtria* i de *nació*: serà, aleshores, que 'es va desenvolupar un patriotisme lingüístic català, l'elogi i el conreu dels costums tradicionals, així com l'evocació historicista de les glòries medievals' (Colomer, 1984, 14). I, més enllà del tarannà econòmic i cultural del moviment, aquest també va tenir efectes en termes polítics. Segons Colomer, davant la debilitat de l'Estat central, Catalunya tendí a organitzar-se pel seu compte. Dels moviments populars catalans, sorgiren propostes tendents a crear un nou *Estat català*, vist com un pilar federatiu d'un nou *Estat espanyol* i d'una nova *Nació espanyola*. Aquests moviments, diu l'autor, també eren, en part, una continuació dels moviments de resistència contra l'absolutisme monàrquic dels segles passats i contribuïren a enfortir la memòria popular de fets com la guerra dels Segadors o la guerra de Successió (1984, 14).

Un punt força important en la consolidació d'aquest pensament nacional estrictament català el trobem més tard, a principis del segle XX, amb la publicació de *La nacionalitat catalana* d'Enric Prat de la Riba. El jurista i polític arreplegà en aquesta obra, el 1906, els principals elements ideològics del regionalisme econòmic burgès i del tradicionalisme pairal, de la teoria de l'esperit nacional d'origen alemany i del pensament contrarevolucionari i conservador francès en una codificació nacionalista que obtingué un gran ascendent davant la crisi de la consciència nacional espanyola, sobretot després de la pèrdua de la meitat de l'imperi colonial espanyol del 1898 (Colomer, 1984, 17). Serà en aquesta obra on veurem, per primera vegada, *la distinció entre nació i Estat en termes catalans*. L'Espanya de Prat de la Riba ja no és una *nació*, sinó únicament un *Estat*, una <<entitat artificial>>. En canvi,

Catalunya és designada com a *pàtria* lingüísticocultural i tradicional, com a *nacionalitat històrica* i també com a *nació*: 'Vèiem que Catalunya tenia llengua, Dret, art propis; que tenia un esperit nacional, un pensament nacional; Catalunya era, doncs, una nació. I el sentiment de pàtria, viu en tots els catalans, ens feia sentir que pàtria i nació eren una mateixa cosa, i que Catalunya era la nostra nació, igual que la nostra pàtria' (Prat de la Riba, 1978, 49).

D'aquest punt important i consolidatiu del concepte que ens interessa, cal destacar també la visió aglutinadora del pensament de Prat de la Riba envers els territoris de parla catalana. Això ens suscita interès per les connexions nacionals que pretenem establir entre els territoris que protagonitzen el nostre estudi: Catalunya i el País Valencià. Segons Colomer (1984, 18), Prat de la Riba va inspirar-se en el pangermanisme i en la <<Greater Britannia>> per propugnar el disseny d'una <<Greater Catalonia>> que inclogués el País Valencià, les illes Balears, el Principat i el Rosselló, i albirà, fins i tot, un imperialisme català colonialista, competitiu amb les principals potències europees del moment.

Tot i els desitjos teòrics, però, el que compta és que, a la pràctica, l'aparició de *La nacionalitat catalana* va promoure intents molt possibilistes, negociats bilateralment amb el poder central, per tal d'obtenir alguna forma institucional basada en la descentralització de serveis que permetés el respecte i el desenvolupament d'una nacionalitat natural catalana entesa sobretot com un fet lingüístic i cultural (Colomer, 1984, 18).

No serà fins anys més tard, a causa de la dictadura de Primo de Rivera i el tancament de l'experiència de la Mancomunitat de Catalunya i de les expectatives autonòmiques, que va produir-se una radicalització del nacionalisme català. Això portà Francesc Macià, fundador primer del partit Estat Català i després d'Esquerra Republicana de Catalunya, a proclamar a Barcelona, el 14 d'abril de 1931, una 'República catalana, com a Estat integrant de la Federació Ibèrica'. Tot i això, uns dies més tard, 'va acceptar el camí més modest d'un govern autonòmic provisional que va prendre el nom de Generalitat' (Colomer, 1984, 20).

Tancarem aquest apartat amb les principals elaboracions marxistes sobre la qüestió nacional a Catalunya que va elaborar Andreu Nin a *Els moviments d'emancipació nacional*. En la seva descripció teòrica, Nin apuntava que 'la nació es caracteritza per l'existència de relacions econòmiques capitalistes determinades, de comunitat de territori, d'idioma i de cultura. Cadascun d'aquests factors, considerat isoladament, no basta per definir la nació: cal l'existència de tots quatre' (1970, 73). Aquesta teoria, doncs, aplicada al cas català, li va permetre concloure que 'Catalunya és indubtablement una nació'.

Al mateix temps, els desequilibris territorials i socials a Espanya continuaven sent un impediment per a l'estructuració global i la consolidació del projecte d'Estat democràtic, federal i social que molts sectors albiraven, cosa que va posar en evidència l'aixecament militar de 1936. L'espanyolisme autoritari i unitarista de les velles classes dominants tornava a imposar-se, aquest cop amb una inesperada violència, 'i la Catalunya autònoma, nacional, de vocació federal espanyola, en seria una de les víctimes més destacades' (Colomer, 1984, 23).

Anys després, la mort de Franco i l'arribada de la democràcia a l'Estat espanyol, que és el període que ens interessa, va portar amb si un nou intent de construcció d'un Estat organitzat capaç de comptar amb un ampli consens social. I, com a contrapartida, també va tenir entre els seus condicionaments històrics principals una forta *consciència de personalitat col·lectiva diferenciada* d'amplis sectors de la societat catalana (així com d'altres sectors de la societat basca), expressada en una voluntat d'autonomia política. Aquestes consciència i voluntat seran les que buscarem a les mostres de periodisme d'opinió que hem seleccionat com a corpus d'estudi, gràcies al ressò que se'n va fer la premsa.

Arribats a aquest punt, és interessant afegir una hipòtesi explicativa resultant dels estudis sociològics de Rafael Castelló. A partir de l'observació que els més espanyols dels catalans i els seus homòlegs valencians s'hi assemblen molt en les seves posicions identitàries, mentre que els més identitàriament catalans i els més identitàriament valencians ocupen posicions molt allunyades, Castelló planteja la possibilitat que el problema no estigui tant en la definició nacional espanyola, com en la definició nacional alternativa (2006, 100). El sociòleg valencià també estableix certes diferències en aquesta definició nacional alternativa d'ambdós territoris: en aquesta definició, 'Catalunya té un èxit relatiu, mentre que el País Valencià no en té'.

Rafael Castelló, que ha estudiat a bastament les diferències en la composició de la definició nacional de la realitat de tots dos territoris, conclou, dels seus estudis, que a Catalunya hi ha un major distanciament emotiu de l'espanyolitat, mentre que al País Valencià hi ha major afinitat al projecte nacional espanyol: 'Crec que açò ho podem constatar cada dia a casa nostra: ací, al País Valencià, la discussió nacional és a crits, de manera anormal i desordenada' (2006, 101).

Aquestes diferències, però, podrien haver estat més curtes. Castelló (2001, 3) parteix del motiu recurrent de l'obra de Fuster (1962, 14) quan diu que 'indiferents, els valencians

vivim presos en una espècie de passivitat confusa, que no encetem a superar: passivitat concertada sobre la nostra condició de valencians' per explicar per què el que passa al País Valencià trenca les expectatives marcades per les principals teories sobre el nacionalisme. Segons aquest autor (2001, 3), 'el País Valencià presenta una estructura social, cultural i econòmica que faria preveure una major rellevància social de les posicions nacionalistes alternatives a les Estatals: té una llengua pròpia diferent al castellà; és una societat que ha experimentat processos d'absorció de població immigrada; té una estructura econòmica avançada que, segons el sociòleg i segons les teories de l'elecció regional, facilitaria la presència d'un conflicte polític nacional, etc'. Tot i això, les explicacions d'aquesta absència continuen en format d'hipòtesi ja que cap investigació social feta sobre la definició nacional valenciana ha tractat de confirmar-les empíricament (Castelló, 2001, 4).

1.1.3 Catalunya, nació sense Estat

Com ja pot deduir-se a partir de les ratlles que enceten aquest capítol, podem dir, a la manera de Gifreu (2001, 116), que acotar i definir qui som/són avui 'els catalans' i 'les catalanes' no resulta fàcil. El problema de la definició de qui és 'ciudadà' d'una ciutat (d'una comarca o d'una regió) no és prerrogativa de l'alcalde, ni dels polítics ni dels intel·lectuals. És prerrogativa estricta de l'Estat, de 'l'únic sobirà que té el poder de separar-nos (els ciutadans dels no ciutadans), de classificar-nos (el 'nos-altres' del 'vos-altres') i de protegir-nos ('els nostres drets' contra les pretensions usurpadores de tercers)' (Gifreu, 2001, 116-117). Segons l'autor, els catalans estem/estan marcats des que, en l'etapa constitucional de la segona meitat dels anys setanta del segle XX, poc després d'enterrar Franco, l'Estat espanyol va decidir qui eren 'els catalans': els ciutadans espanyols empadronats en algun municipi d'una de les quatre províncies de la comunitat autònoma designada com a 'Catalunya' (en el mapa de les comunitats autònomes prescrit per la Constitució de 1978).

Tot i això, com hem avançat més amunt, tot i que 'l'Estat espanyol va posar en marxa una maquinaria instrumental important per tal de produir i reproduir definicions de la realitat social, en general, i nacional, en concret, que tinguessin els seus límits territorials' (Castelló, 2001, 11), cal no deixar de banda els individus i col·lectius que, per raons diverses, no van conformar-se amb aquesta 'assignació'. D'aquí provenen definicions alternatives a la identitat espanyola que, considerades territorialment, van tenir especial ressò a Catalunya i al País Basc. Això no era nou a Europa ni al món, perquè havien proliferat, alhora, altres moviments nacionalistes d'altres *nacions sense Estat* com Escòcia, Flandes, Gal·les o el Quebec (Guibernau, 2010, 75). Aquests moviments, tan reals com la realitat nacional promulgada per l'Estat nació, són els que han precipitat la qüestió de la descentralització

política i inclús secessió, en alguns casos, respecte als Estats nacionals que els allotgen. La definició que fa Guibernau d'aquests casos és la següent:

Defineixo les *nacions sense Estat* com a comunitats culturals que comparteixen un passat comú, que estan vinculades amb un territori clarament demarcat, que desitgen decidir el seu futur polític i que estan mancades del seu propi Estat. Aquestes comunitats es troben incloses dins un únic Estat, o bé en diversos estats, i els solen considerar com a aliens. Les nacions sense Estat reivindiquen el dret a l'autodeterminació, que de vegades s'entén com un augment en l'autonomia que s'exerceix dins l'Estat, mentre que en altres casos s'interpreta com el dret a la secessió. (Guibernau, 1999, 12)

Keating (1996) també ha fet estudis sobre el tema, concretament sobre tres nacionalismes minoritaris que existeixen al món desenvolupat. Considera aquest autor que les actuals nacions sense Estat han d'interpretar-se com una resposta als canvis en la capacitat i legitimitat dels estats que les contenen i com a la reconfiguració de la política territorial que va donar-se després de les dues guerres mundials. A més, argüeix que, en molts casos, representen moviments modernitzadors i democratitzadors que s'enfronten a Estats 'arcaics' (1996, 8), tot conclouent que poden esdevenir, per tant, una possible i/o hipotètica solució pragmàtica a les qüestions culturals o territorials.

En conseqüència, i centrant-nos en el cas de Catalunya, la idea de nació catalana no és cap idea que s'hagi inventat ningú, ni que hagi sortit d'una forma simple i espontània de l'acció misteriosa de forces ocultes. Segons McRoberts, com totes les concepcions de nació, la de 'nació catalana' s'ha construït i imaginat a partir d'una realitat cultural, social i fins i tot política, que existia des de fa temps, des del final del segle IX (2002, 21). Sense entrar a valorar si el moviment nacionalista català ha estat mai majoritàriament secessionista o no (perquè és una qüestió més recent que no ens interessa si atenem el context històric de la nostra recerca), sí que centrarem el contingut d'aquest apunt a explicar les raons diverses que han portat Catalunya o els catalans a rebutjar, en molts casos, la definició identitària nacional de l'Estat espanyol.

El que sí que es dóna en aquest cas, i ho veurem més clarament en la part empírica d'anàlisi del discurs de les peces d'opinió periodística, és la tendència de l'Estat espanyol a absorbir funcions. Segons Guibernau, aquesta tendència és habitual en l'Estat nació en els casos de no conformitat sentimental, política i territorial de comunitats culturals dintre del mateix

Estat. Segons l'autora, 'en aquests casos l'Estat es resisteix a delegar el control de tota matèria que consideri una part integrant de la seva sobirania. L'argument a favor de la centralització de l'Estat es connecta estretament amb la idea de sobirania de l'Estat, una sobirania entesa com el control ple de tots els àmbits que concerneixin la vida social, política i econòmica dels ciutadans que viuen dins les seves fronteres' (1999, 36).

Arribats a aquest punt, oferirem una enumeració (McRoberts, 2002, 50) de condicions i aspectes propicis de què Catalunya disposa a l'hora de considerar-se una nació alternativa a l'espanyola, o una nació sense Estat dintre de les fronteres espanyoles: les glòries i la maduresa postmoderna d'una època medieval daurada, la repressió política i lingüística, les declaracions fallides d'independència, un dinamisme econòmic i cultural molt avançat a la resta d'Espanya, etc.

Per acabar, voldria apuntar que el sentiment nacionalista cal estudiar-lo en les situacions específiques en què sorgeix i, com pot deduir-se al llarg d'aquest capítol i es veurà més clarament en la part final del mateix, a Catalunya i al País Valencià, els processos de construcció identitària nacional s'han viscut de maneres molt diferents. Tot i això, sí que podem afirmar que ambdós territoris comparteixen, si més no, *comunitat nacional* en el sentit que donen els orígens i en el sentit de pertinença a una comunitat més àmplia que deriva, justament, d'aquests orígens (Mira, 1977, 144). Per situar el naixement d'aquesta comunitat nacional compartida, Mira es remunta als segles XIV o XV, 'quan a Europa no existien encara nacions amb els continguts polítics, la precisió de límits i la intensitat de consciència que adquiriran en els segles successius, però sí que hi havia 'pobles', pre-nacions o societats quasi-nacionals com els portuguesos, els francesos, els castellans, els anglesos o els *catalans* mateixos' (1977, 146). En aquest cas, si el Regne de València i el Principat de Catalunya – amb el Regne de Mallorca- no formen pròpiament parlant un sol estat, 'sí que es troben dins un mateix espai de sobirania autoengendrat i propi, comparteixen unes institucions públiques equivalents o paral·leles, i sobretot comparteixen un mateix espai cultural de base urbana i una mateixa llengua formal, culta i escrita' (1977, 146). Existeix, per tant, una realitat d'aquest conjunt (pre)nacional, d'aquesta unitat etnocultural, i en definitiva, d'aquesta *nacionalitat* comuna. Cal aclarir, però, que això no impedirà que els valencians, més endavant, tot i ser catalans de nació, s'afirmin cada vegada més com a valencians sense que això suposi cap contradicció efectiva, oposició ni exclusió. Això és així perquè no apareix mai afirmada al País Valencià una catalanitat jurídica o política, de ciutadania o d'estat, ans al contrari. Com veurem en un dels apartats posteriors, el que sí s'afirma és una

valencianitat específica i creixent en aquesta dimensió, basada en les institucions i en el territori.

1.1.4 El procés de reconstrucció a Catalunya

Entre les fites més definitòries de la desfeta de Catalunya com a nació, hi ha la que dona origen a la diada nacional de Catalunya: l'11 de setembre de 1714. Aquesta data, que s'utilitza encara avui en dia com a símbol de la resistència de Catalunya, és el referent de l'última defensa de la ciutat de Barcelona davant les tropes francoespanyoles després de catorze mesos de setge durant la Guerra de Successió. L'any 1716, Felip V va proclamar el decret de la Nova Planta, pel qual imposava les lleis castellanes i suprimia totes les quotes d'autonomia i d'autogovern de què havia gaudit Catalunya durant set segles: les institucions polítiques (Corts, Generalitat, Consell de Cent i altres consells municipals) i l'ús de la llengua oficial a l'administració i a les escoles (McRoberts, 2002, 40).

Tot i això, tres segles després, la Renaixença va donar origen a un nou sentiment d'orgull envers Catalunya i les seves realitzacions històriques. El moviment va marcar especialment l'elit intel·lectual i cultural, però aquest nou esperit no es va restringir a aquests cercles. La Renaixença va traspasar les fronteres populars i va arribar més enllà del purisme literari dels seus fundadors, sobretot gràcies a la recuperació de l'ús del català com a llengua materna (McRoberts, 2002, 52).

Malgrat tot, McRoberts considera que va ser només l'any 1906, amb *La nacionalitat catalana* de Prat de la Riba 'quan s'explicà el sentit de nacionalisme català' (2002, 99). D'aquesta primera època del que es coneix per *catalanisme modern*, Borja de Riquer (2007, 124) destaca la figura de Valentí Almirall, 'qui assumirà les idees positivistes i evolucionistes dels sectors progressistes europeus i liderarà un corrent liberal catalanista que tindrà entre els seus principis la regeneració i la modernització espanyoles'. Almirall, diu De Riquer, 'volia unir catalanisme amb liberalisme, amb pluralitat, amb progrés i per això tenia una concepció moderna de la política'. I el temps, segons De Riquer, li donarà la raó, perquè el seu projecte funcionarà com a estratègia política, com es veurà a Catalunya a partir de 1931. És força interessant la definició que fa l'autor dels nacionalistes catalans del segle XX: 'teoritzaren una identitat nacional catalana compatible amb la no independència política; reivindicaven la reforma a fons de l'Estat espanyol, però s'abstienien d'opinar sobre la idea d'Espanya' (2007, 126).

En relació amb la data fixada per De Riquer, podem apuntar que l'any 1931 es proclamà a Espanya la Segona República espanyola. El 14 d'abril d'aquell any, Lluís Companys, membre d'ERC, en fer-se càrrec de l'Ajuntament, va proclamar la República catalana com a 'Estat integrant en la Federació de Repúbliques Ibèriques' des del balcó, juntament amb Francesc Macià. Apunta McRoberts, però, que 'tot i el passat independentista de Macià, la seva idea d'integrar la República catalana dins d'una federació que encara no existia s'adreçava simplement a garantir el caràcter *federal* de la nova República' (2002, 77). Dies més tard, després d'uns acords amb diferents ministeris espanyols, Macià va renunciar a la República Catalana a canvi d'un govern autònom que adoptà el nom històric de Generalitat. És interessant ressaltar que, entre els acords Espanya-Catalunya hi havia un projecte d'Estatut d'autonomia que feia referència a 'Catalunya com a Estat autònom de la República Federal Espanyola' i proclamava que 'la Generalitat representava la sobirania del poble català'. Tot i això, aquestes idees van tenir poca acceptació entre els nuclis de republicans i socialistes espanyols que conduïen el segon govern republicà i poca simpatia entre els nuclis d'intel·lectuals espanyols com ara Ortega i Gasset. Això provocà que s'apliquessin retallades importants al text que finalment s'aprovà pel setembre de 1932.

A tall de resum, val a dir que els republicans d'esquerres que governaven aquells anys, sota les sigles d'ERC, van haver d'acarar diferents reptes. Un d'ells, segons McRoberts, fou 'la burgesia catalana, que veia com una clara amenaça les polítiques d'esquerra a la Generalitat i estava disposada a utilitzar tots els mitjans possibles per defensar els seus interessos' (2002, 82). Després d'uns mesos de conflictes entre els pagesos i els propietaris a les comarques vitivinícoles centrals catalanes, s'aprovà la Llei de contractes, que era 'una mesura per protegir els arrendataris del desnonament per part dels propietaris i per donar-los el dret a comprar la terra' (2002, 83). Això va encendre els terratinents, que van plantejar un recurs d'inconstitucionalitat contra la llei. Aquestes amenaces ciutadanes, juntament amb l'agreujament de la situació causat per un nou govern espanyol presidit per 'l'anticatalanista Lerroux' van dificultar força les maniobres del govern català a l'hora d'assolir quotes d'autonomia respecte a les estatals. Tot plegat va provocar que Companys, el 6 d'octubre de 1934, proclamés l'Estat Català dins la República Federal Espanyola. Això, però, seria el motiu perfecte perquè el govern espanyol prengués mesures en contra de Catalunya. Segons McRoberts 'Madrid es va valer de la proclamació de Companys per justificar la suspensió de la Generalitat de Catalunya i de l'Estatut d'Autonomia'. A més a més, 'Companys va ser condemnat a trenta anys d'empresonament, milers de presoners polítics continuaven a la presó i es va implantar l'estat d'excepció arreu del país' (2002, 84).

Dos anys més tard, l'exèrcit franquista va declarar la guerra al govern de la Segona República i va encetar una guerra civil arreu de l'Estat. Tres anys després d'això, els republicans van ser vençuts a la batalla de l'Ebre, fet que va precipitar la fi del conflicte i l'inici d'un règim dictatorial que va instal·lar-se a l'Estat Espanyol fins a la mort del dictador. A Catalunya, la primera postguerra va resultar un genocidi cultural per la desposseïció de lideratges 'de resultes de la fugida massiva de catalans al final de la Guerra Civil, i de l'empresonament i l'afusellament dels qui no s'exiliaren' (McRoberts, 2002, 92). El punt interessant és que, malgrat els millors esforços del règim franquista per anihilar l'especificitat cultural, 'Catalunya va aconseguir conservar-la intacta fins a la mort de Franco, sobretot la lingüística, i aleshores molts catalans continuaven convençuts que formaven una nació' (2002, 103).

1.1.5 El procés de reconstrucció al País Valencià

Els valencians, a la seua manera, també han participat de la tendència europea que hem avançat al principi del capítol de redefinir la identitat preexistent en una nova identitat regional. Escric en present perquè, segons molts autors, encara ens trobem en vies de redefinició. Si atenem les consideracions del sociòleg Vicent Flor (2013, 15), 'el País Valencià pateix un conflicte identitari, un conflicte entre les diverses maneres d'entendre la valencianitat i, també, l'espanyolitat'. Aquesta, podríem dir, és la principal diferència entre el procés de construcció identitària al País Valencià i el que s'ha viscut a Catalunya: que al País Valencià la construcció de les identitats regionals i nacionals ha estat, i és encara, com diu Flor, conflictiva.

Al pròleg de *Nació i Identitats. Pensar el País Valencià*, Joan Francesc Mira fa una reflexió interessant al voltant de la dificultat d'abordar la qüestió nacional al País Valencià. Mira qualifica aquesta situació d' 'emergència nacional' i assegura que 'no és fàcil, ni confortable, viure en un país d'identitat confusa, de nom incert, i de destins perillosament abocats a la subalternitat i la desintegració' (2013, 9-10). Alhora, opina que els valencians poden agrupar-se en tres grups clarament delimitats de pensament enfront a la qüestió nacional valenciana i posa exemples clars sobre els dubtes i la perplexitat que poden despuntar a l'hora de fer una definició identitària personal:

'Sembla que una gran majoria dels valencians no tenen tampoc aquest problema o dificultat: *s'afirmen espanyols* en santa pau i quietud, segons totes les enquestes i ací s'acaba la història. Sembla també que una petita minoria, molt petita, *s'afirmen simplement catalans*, pensen que és molt senzill, i així van fent. I finalment una

altra gran minoria, no sé si gran o petita, passem el temps plens de *perplexitat*: si jo per exemple, diguera que, com a escriptor, la meua pàtria és la llengua catalana, que, com a ciutadà, el meu país és el País Valencià, i que la meua nació cultural pot ser més extensa que la meua nació política, no sé si la combinació seria massa complicada. Ser alhora això i allò, pot resultar difícil.’ (Mira, 2013,10)

Marqués (1974, 51-52) també es fa ressò d’aquests dubtes i perplexitats que assalten els valencians a l’hora de definir-se i que ell anomena ‘formes de fosca consciència’. Opina Marqués que aquesta particularitat identitària té la seva raó d’ésser en el fet que ‘les afirmacions tranquil·les, serenes i moderadament valencianistes de signe positiu, que no amaguen una intenció desorientadora, sinó que surten d’una estimació no bel·licosa del problema són quasi inexistent’. En canvi, de la mateixa manera que apunta Mira més amunt, Marqués creu que ‘en l’amplia i desarticulada gamma de posicions paravalencianistes predominen aclapadorament les formes de consciència fosca valencianista i les formes de mala consciència valenciana’.

Archilés (2007, 143) creu que la clau de volta de la interpretació del passat valencià és ‘la frustració d’una alternativa nacional pròpia’. Si tornem a les teories sociològiques de Mira (2013), l’autor fa una mirada enrere a l’evolució històrica, política i social del País Valencià per provar de trobar el punt de partida d’aquest ‘problema’ valencià. Situa aquest punt a finals del segle XIX, quan la història contemporània ja havia avançat prou per formar un cos de ciutadans que més o menys participaven en la vida pública, i quan a tota Europa els pobles ja havien construït o estaven en camí de construir els seus propis espais de definició i de decisió. Els valencians, en aquest moment, ‘no van saber aprofitar els propis materials, que eren reals i estaven disponibles, per construir una ‘casa pròpia’, ni en la pràctica política, ni en la construcció ideològica, ni en la producció i difusió d’una imatge projectada i atractiva’ (2013, 11). Segons Mira, els motius pels quals no va ser possible que el País Valencià es construís, en aquell moment decisiu, en la consciència d’una majoria o d’una part decisiva de la població (tal com sí que ho va fer, i hem vist en el punt anterior, a Catalunya) són que les condicions històriques dels segles XVI al XIX ja havien provocat la progressiva identificació dels sectors dominants del país amb l’espanyolitat –ideològica, política, cultural i lingüística- com a forma *pròpia* de la vida civil i nacional del valencians. El fracàs de l’<<altra ideologia>>, diu Mira, ‘simplement *no podia* fer el mateix: no tenia ni els recursos, ni el poder, ni la decisió’. En aquestes condicions, conclou, els obstacles a

l'existència del país s'acumulaven sense remei. Fins i tot la realitat del territori històric deixà de ser percebuda com a espai comú de lleialtats compartides, i amb la carència d'aquesta percepció era impossible que fóra adoptat com a espai bàsic de l'acció col·lectiva, dels moviments socials, de l'activitat política i de la producció i difusió de la cultura.

Tot i això, el caràcter nacional del País Valencià o valencianisme plenament nacionalista, ideològic, cultural i polític sí que va existir, tot i que d'una manera socialment i políticament poc eficaç i amb un caràcter minoritari que no va passar mai de cercles relativament reduïts i amb escassa capacitat de penetració fora de la capital i de pocs altres llocs. Ens referim a la generació d'historiadors de finals del segle XIX i principis del XX, vinculats a la societat Lo Rat Penat i al Centre de Cultura Valenciana, els artífex de l'anomenada 'escola històrica valenciana'. Segons Segarra (2006, 203), va ser precisament en el context de crisi del liberalisme i de la identitat nacional espanyola que li era associada, en la primera dècada del segle XX, quan es va definir un incipient valencianisme, de signe majoritàriament conservador, que optà per polititzar el discurs regionalista, subratllant-hi, però, la llengua com a tret identitari bàsic. Això és així perquè interessava l'evocació dels orígens del Regne, que oferia modulacions tan atractives en clau conservadora com la relectura des d'un punt de vista catòlic de la 'Reconquista'. Cal tenir en compte, però, que allò que aquests historiadors conservadors projectaven en la seva visió del passat era el patró narratiu sobre la identitat valenciana elaborat pel romanticisme liberal, que començava amb la nació espanyola com a marc natural de la 'regió' valenciana (Segarra, 2006, 205). Archilés està d'acord en què 'ni amb la llengua ni amb cap altre tret identitari es procedí a una politització de la identitat etnocultural pròpia que estiguera fora del marc de la regió com a construcció simbòlica dins de la nació espanyola' (2007, 145). Aquesta subordinació jeràrquica entre la regió i l'àmbit de la nació, serà 'un tret definitiu i invariable'.

En aquest apartat, és interessant ressaltar el paper d'aquell relat historiogràfic que Archilés considera la base de la interpretació de la història dels valencians com a poble i la seva trajectòria fallida. Segons l'autor, aquest discurs s'encetava amb el passat medieval del País Valencià –amb la figura emblemàtica de Jaume I-, tot passant per la posterior annexió a Castella, l'absolutisme monàrquic i, sobretot, la desfeta de la Guerra de Successió, que marcaren la davallada del poble valencià. 'Aquesta narració –diu Archilés (2013, 26)- no tenia per objectiu marcar distàncies entre una història pròpia i una història espanyola diferent. Ans al contrari, es tractava de fer-les convergir perquè fossin indestriables. La

història valenciana havia de ser, amb una trama basada en la llibertat medieval i la seva davallada a mans de l'absolutisme i l'opressió, l'exemple de la vertadera història pàtria'. Fou així, sobre aspectes culturals, que la quotidianitat de la identitat valenciana es reproduïa socialment, com un fenomen no necessàriament conscient, '*banal*' per dir-ho a la manera de Michael Billig (2006), és a dir, encastat dins les pràctiques de la vida social més habituals.

Amb tot, diu Archilés que des de finals del segle XIX, començaren a aparèixer moviments nacionalistes que van qüestionar la manera com Espanya s'havia anat construint i amb ella les identitats específiques dels diversos territoris. Si ens centrem a detallar les especificitats del cas valencià, és necessari 'desplaçar' el model explicatiu cap a l'àmbit específic de la política, per tal d'entendre com va esdevenir-se la feblesa del nacionalisme valencià organitzat (2013, 30). El valencianisme, que va nàixer a causa de la crisi del sistema polític de la Restauració (la qual, sovint, s'associava amb la data simbòlica del desastre colonial de 1898), no va posseir l'embranchada inicial que hauria necessitat, com sí va passar en altres regions com Catalunya i el País Basc. No fou fins la segona dècada del segle XX que el valencianisme polític entrà en joc, a l'ombra del conjunt de repertoris culturals i simbòlics que havien caracteritzat l'esplendor identitari entre 1879 i 1909. D'aquesta manera, al llarg del segle XX i fins a l'inici del segle XXI, l'imaginari regional valencià (que era també espanyol) es va mantenir vigent i va configurar la identitat majoritària valenciana i no l'alternativa nacionalista.

Hi ha un punt essencial que no podem descuidar a l'hora d'entendre la importància d'aquest valencianisme polític pel que fa a la identitat regional: a través d'aquesta 'politització', es va modificar la dimensió política que es podia atribuir a la identitat dels valencians, i 'aquesta és la seua màxima transcendència respecte a la tradició del regionalisme' (Archilés, 2013, 32). Archilés, com pot observar-se, dóna una gran importància a aquest fet, tot i que considera que això no vol dir que trenqués del tot amb els trets que la identitat regional atribuïa als valencians. El trencament, però, s'evidencià sobretot en la importància que s'atribuí a la llengua, 'cosa que el regionalisme mai no havia volgut fer'. Es procedí, per tant, a polititzar la identitat etnocultural. I aquesta decisió política de situar la llengua en el centre va ser un canvi fonamental i implicava una tensió decisiva en el marc regional-nacional espanyol. Al cap i a la fi, opina Archilés, 'si hi havia molts trencaments, també hi havia moltes continuïtats' (2013, 32).

Pel que fa a les definicions nacionals d'aquest valencianisme polític, cal apuntar que el seu discurs de definició territorial (que era l'àmbit estricte valencià) era coincident amb l'imaginari regional i encaixava bé en la resta d'elements culturals i simbòlics àmpliament compartits. Tot i això, i com a conseqüència de la unitat lingüística, sí que existien propostes que definien l'àmbit nacional per una forma de proximitat amb les altres terres de parla catalana. Però fins i tot en aquests casos, l'àmbit territorial primordial continuà sent el del territori valencià. Aquest apropament va provocar, ja en els anys trenta, disputes dialèctiques en què les forces polítiques majoritàries (com el Partit d'Unió Republicana Autonomista i la Dreta Regional Valenciana) atacaren el valencianisme polític acusant-lo de 'separatista'. Però, segons Archilés (2013, 33), les fronteres entre certs sectors d'aquests partits amb la cultura política del valencianisme no eren infranquejables, ja que les propostes d'uns i d'altres no eren absolutes. La situació, per tant, podríem definir-la com ho fa Archilés: 'malgrat les acusacions, el valencianisme polític no plantejava un trencament amb la idea d'Espanya (bé que sí amb la seva concepció centralista), ni tampoc amb molts dels trets simbòlics que definien la identitat valenciana com a regional'(2013, 33).

D'aquests moments, l'autor en fa una lectura positiva, en el sentit que 'convé no menystenir que el valencianisme polític va ser capaç de situar a l'alçada dels anys trenta la qüestió <<autonomista>> al centre de la vida política valenciana'. I opina que foren les circumstàncies posteriors de la Guerra Civil, en què la dictadura franquista va engegar la construcció d'un 'Nuevo Estado' que implicava la redefinició del nacionalisme espanyol, les que representaren un canvi radical i provocaren que 'la distància amb la identitat regional es tornés insalvable' (2013, 33).

Aquestes condicions de tall i discontinuïtat foren les que provocaren l'aparició d'un 'nou' valencianisme polític a l'inici de la dècada dels seixanta, que Archilés defineix com l'eclosió del segon gran moment en la construcció de la identitat valenciana contemporània (2013, 35). Aquest 'nou' valencianisme el conformaven joves (molts d'ells universitaris), nascuts i crescuts en la postguerra, que s'atansaren a les propostes i anàlisis del passat valencià de Joan Fuster, molt llunyanes de la tradició històrica del valencianisme de preguerra. El que van fer va ser plantejar un model oposat a l'espanyolisme del que procedien.

Archilés considera que, tot i els descobriments intel·lectuals (les veritats amagades de la dictadura), aquest valencianisme 's'inventava un país'. Però, en tot cas, la crisi de legitimitat de la dictadura, en el tardofranquisme, i la mort de Franco, provocaren que aquest discurs

trobés camins d'accés a la política i l'esfera pública. Opina Archilés, a més, que 'els anys de la transició democràtica van veure com aquests plantejaments saltaven fins al centre de l'esfera pública de manera sorprenent' (2013, 37). I és per això que hem centrat l'interès del nostre estudi en aquest context històric concret en què la tradició del valencianisme polític va continuar i es va actualitzar.

1.2 La transició democràtica a Catalunya i al País Valencià

*‘Glòria del bunyol,
ba mort el dictador més vell d'Europa,
Una abraçada, amor, i alcem la copa!’
(Joan Brossa, Final)*

*‘Hi ha un altre fred que no és el de la pell
però encara és a fora’
(Enric Sòria, Cercapou)*

Tot i que la present tesi doctoral no pretén fer una revisió històrica del període de la transició democràtica ni fer una interpretació política del mateix, hem cregut que convenia dedicar un apartat a explicar breument aquesta època de canvi que és el context en què s’assenta aquest estudi. Per tal d’acotar més l’explicació en termes d’espai, farem referència, únicament, a la transició democràtica tal com es va viure a Catalunya i al País Valencià.

1.2.1 Relat de la transició

En acabar-se la guerra civil l’any 1939 amb la victòria que atorgava als franquistes el poder estatal, assenyala Enric Pujol (2009, 565) que ‘s’intentà dur a terme un veritable genocidi identitari arreu dels territoris de parla catalana’. Això fou així perquè tota mena de poder autòcton fou abolit i no es pogué restituir cap mena d’autogovern fins a la mort del dictador Francisco Franco. Una de les intencions dels franquistes era tallar d’arrel el decidit procés de reconstrucció nacional que cobrà una embranzida especial amb l’inici de l’etapa republicana. Més encara, des de la fi de la guerra s’havia posat l’èmfasi en una diversitat d’accents locals – com els escuts provincials- que tenien com a finalitat fer com més vaporosa millor qualsevol idea de conjunt català (Santacana, 2009, 61). Per tant, després de la postguerra i del gran trencament de l’exili, es començaren a moure peces que havien de permetre pensar en la configuració d’una nova identitat catalana.

Si atenem, en clau política, el moment transitori que s'obria després de la mort de Franco, cal apuntar dos moments que destaquen per la seva rellevància: amb Joan Carles de Borbó com a rei d'Espanya i Adolfo Suárez nomenat primer ministre per noms de confiança del monarca, Espanya va viure la legalització dels partits polítics i les primeres eleccions democràtiques l'any 1977. El resultat del referèndum va configurar l'UCD (Unió de Centre Democràtic) com a principal partit de l'Estat -majoria relativa a la cambra baixa i majoria absoluta a l'alta-, i va seguir donant *via libera* en termes de governació del país al seu líder Suárez.

Tot i això, els límits del que s'ha conceptualitzat com a transició democràtica espanyola no han estat mai clars. Sovint s'empra una cronologia que començaria el novembre de 1975 amb la mort del dictador i acabaria el juliol de 1982 amb l'aprovació per les Corts generals d'Espanya de la LOAPA (Llei Orgànica d'Harmonització del Procés Autòmic). El punt clau és que naixien d'aquesta mort ànsies democratitzadores arreu del territori espanyol que exigien la construcció d'un sistema polític amb un bastiment constitucional distint del de la dictadura. Cal apuntar, però, que la fórmula adoptada per resoldre de forma satisfactòria l'estructuració territorial estatal, és a dir, l'Estat d'Autonomies, constituïa en aquell moment i constitueix encara avui en dia un focus permanent de tensions i disputes sobre diferents temes estrictament lligats a la sensibilitat nacional i/o regional com les competències efectives, el sistema de finançament, els drets col·lectius o el conflicte lingüístic (Giró, 1999, 5). Gifreu (2010, 151) fa la següent consideració al respecte: 'la *força* obliga i tothom s'ha de resituar en funció de la Constitució i dels nous Estatuts d'Autonomia. El primer govern autòmic de Catalunya, presidit per Jordi Pujol, podia retenir simpaties pancatalanistes, però la migrada autonomia el féu concentrar-se en batalles prosaiques d'increment de competències i transferències'.

L'elaboració d'un nou marc territorial de l'Estat d'Autonomies comportava, també, una redefinició identitària que obligava els ciutadans a situar-se històrica, cultural i lingüísticament. Un any enrere, a l'inici de la dècada dels seixanta, ja havien començat a gestar-se elements nous per plantejar una identitat catalana clarament conformada al marge del franquisme i en contra seva. Aquesta identitat estava fonamentada en elements de discurs cultural, i per això els intel·lectuals que van dir la seva a través dels mitjans de comunicació del moment hi tingueren un paper molt destacat. L'adéu al context opressiu dictatorial empenyé, llavors, a historiar, a recordar, a reconstruir i a reivindicar. Uns dels punts clau d'aquesta revisió històrica era, sens dubte, la Constitució de Cadis de 1812. En

aquest text normatiu despuntava amb força l'opció liberal que entenia Espanya com a 'nació única' i que exclouïa tota diversitat política, jurídica i cultural no identificada amb la de Castella. Aquesta imatge nacional va provocar incomoditat en certs territoris amb vells sentiments identitaris com Catalunya, el País Basc o Galícia, atès que aquests plantejaments significaven la renúncia al dret de l'especificitat.

Tot i això, la transició reformista de Suárez no va fer més que acreïxer el projecte unionista de l'Estat Espanyol. Opina Gifreu (2010, 153) que 'sota l'aparença d'una nova distribució o descentralització més democràtica del poder en un Estat secularment molt centralista, es negava calladament el *fet plurinacional*: no sols eren negades les nacions polítiques, sinó també les llengües i cultures no castelles (cap d'elles no era reconeguda en la Constitució). Tot aquell procés, desencadenat per la UCD de Suárez i després promogut pel PSOE de González, posava les bases d'una *operació política* de gran abast històric, com ha estat el vast i encara en marxa procés de *renacionalització espanyola de l'Estat* sota la intocable corona, símbol i garantia última (junt amb l'Exèrcit) de la unitat (nacional) espanyola' (2010, 153).

Per comprovar amb més detall els esdeveniments que van protagonitzar els processos de reconstrucció identitària nacional a Catalunya i al País Valencià que van ressorgir, més o menys eficientment, arran de la transició democràtica, hi dedicarem dos punts d'aquest capítol.

1.2.2 La transició democràtica a Catalunya

Si fem una mica de repàs i ens situem a la Catalunya dels anys 30 del segle XX, són destacables figures com Àngel Guimerà o Jacint Verdaguer, que triomfaven en l'àmbit cultural als Jocs Florals. Creixia també, en paral·lel, un catalanisme social estructurat tant culturalment com política amb objectius de preservació i promoció del reconeixement de la personalitat política, lingüística, cultural i nacional de Catalunya o del conjunt de terres de parla catalana, els anomenats Països Catalans. Figures com Valentí Almirall, Francesc Cambó o Enric Prat de la Riba foren alguns dels representats d'aquest corrent (De Paula Burguera 2000, 103). El gran triomf del catalanisme arribava el 1931, quan les organitzacions polítiques de Francesc Macià i Lluís Companys s'unien sota les sigles d'una nova força política (Esquerra Republicana de Catalunya) i guanyaven els comicis municipals del mateix any, proclamant inclús la República Catalana. Aquesta fita va desembocar en els

acords amb el govern espanyol per a la instauració de la Generalitat de Catalunya. Així, després de més de dos segles sense autogovern, Catalunya assolí una quota de poder autònom. Cal matisar, a més, que 'durant els anys de la Generalitat republicana hi havia més elements d'acord que no pas de fissura a l'hora d'establir quins eren els elements constitutius de la identitat catalana, com ara el paper de la llengua, l'autoreconeixement en la necessitat d'una cultura nacional moderna no subordinada i, fins i tot, espais de sociabilitat comuns' (Santacana, 2009, 593).

En la llarga etapa des de la construcció del nou règim franquista fins a la seva consolidació (més o menys durant la dècada dels seixanta), van posar-se en marxa unes mesures d'ocupació comunicacional i simbòlica per reemplaçar l'espai propi català reconstruït, com hem dit més amunt, des dels anys del període de la Renaixença, per un 'nou' espai nacionalespanyol (Gifreu, 1989, 19). Guibernau (2002, 119), de la mateixa manera que Gifreu, també repassa aquella actitud anticatalanista per part del poder del règim: 'tot senyal i símbol de catalanitat estava proscriu, els catalans eren objecte de comentaris despectius respecte de la seva llengua i el seu estatus'. Segons Bassols i Parés (2005), aquesta repressió dirigida a la personalitat i la realitat catalanes fou el motiu de la resistència que, a Catalunya, va començar molt aviat, amb la reorganització clandestina dels partits polítics existents a l'època de la Segona República. Apunta l'autor que 'com a reacció, el nacionalisme català va donar molt aviat proves de la seva presència i continuïtat, amb una sèrie d'actes que claríssimament en portaven l'empremta' (2005, 67). Bassols i Parés cita alguns exemples d'aquests actes: la col·locació de senyeres de grans dimensions en llocs de molta visibilitat, de difícil accés i molt freqüentats, com ara la penjada en un dels cims de la muntanya de Montserrat; la campanya 'Volem bisbes catalans'; o els fets del Palau de la Música, on va tenir lloc el cant prohibit de la Senyera, que va comportar el consell de guerra contra Jordi Pujol i la seva condemna a set anys de presó.

L'actitud repressiva anticatalanista, força estesa en els àmbits administratiu, de l'exèrcit i de la societat en general a tot l'Estat espanyol, només començà a canviar gràcies a les pressions de l'oposició antifranquista una vegada iniciat el procés de reforma política que s'obria amb la transició. Aquest procés de reforma que sorgia de la mort de Franco, tot i suposar un trencament democràtic amb el passat, no canviarà radicalment el panorama. Segura i Mas (2000, 12) opina que la transició fou 'una entesa', 'un acord' entre els sectors més evolucionats del franquisme i l'oposició democràtica. Segons aquest autor, la transició serà 'una reforma sense ruptura, encara que el punt de trobada, l'Estat de dret i democràtic,

suposí una profunda ruptura amb el punt de partença: la dictadura'. Guibernau (2002, 120), apunta que la transició pot considerar-se només com 'un intent de la classe política del franquisme d'acomodar les seves institucions als requeriments d'una societat moderna'. Això serà així perquè el trencament es feia des de dalt. I, 'tot i que la dictadura desapareixia, l'Administració pública i les institucions de l'Estat es mantenien intactes' (Guibernau, 2002, 122). Solé Tura (1985, 80) admet que la transició democràtica era únicament factible en un context de condicions amb tres elements imprescindibles: 'el primero es un factor de estabilidad poderoso; el segundo, una capacidad de negociación entre las distintas fuerzas en presencia y la capacidad de integrar a todas las significativas en un mismo proceso de discusión y consenso; el tercero es una movilización activa de grandes sectores sociales en favor de los mismos objetivos'. Segons l'autor, a Espanya van tenir lloc els dos primers i, en menor mesura, el tercer. Opina l'autor que, tot i que va haver-hi mobilitzacions contra les 'provocacions fascistes' en molts punts de l'Estat, en general, va produir-se un desajustament entre el consens polític dels partits i la mobilització popular, de manera que els grans objectius de la transició es van emprendre essencialment des de les cúpules dirigents dels principals partits, sense una autèntica comunicació amb l'opinió pública ni amb els militants dels partits protagonistes. Com a síntesi, conclou Solé Tura: 'esta fue, sin duda, la mayor debilidad de la transición y una de las causas principales de muchos de los problemas que se plantearon inmediatamente después de concluir el proceso constituyente' (1985, 81). Guibernau, en canvi, apunta que la crossa més grossa per al govern del període fou, en canvi, el 'problema' de les nacionalitats històriques: 'el llegat més perillós del franquisme era la necessitat de respondre democràticament a les demandes de les nacions històriques, maltractades durant anys de repressió i de repetits intents d'anihilació' (2002, 122).

A Catalunya, 'el fet nacional s'havia convertit en patrimoni col·lectiu de tota l'oposició democràtica del franquisme' (Segura i Mas, 2000, 21), cosa que explica la victòria dels partits que reivindicaven el restabliment de la Generalitat i l'Estatut a les primeres eleccions democràtiques al Parlament espanyol del 15 de juny de 1977. L'opció política més votada fou la dels Socialistes de Catalunya (PSC-PSOE) amb el 28,4% dels vots i 15 escons, seguida pel PSUC, amb el 18,2% dels vots i 8 escons, del Pacte Democràtic per Catalunya (PDC), amb el 16,8% i 11 escons, i, només en quart lloc, la UCD, amb el 16,8% i 9 escons (Segura i Mas, 2000, 46).

El Parlament sorgit d'aquestes eleccions fou l'encarregat de redactar la Constitució de la 'nova Espanya democràtica', una Constitució que no només aspirava a la transformació democràtica de l'Estat, sinó que 'reconeixia l'existència de nacionalitats i regions dins el seu territori' (Guibernau, 2002, 123). Ho podem comprovar en l'article 2 del contingut definitiu del text constitucional de 1978 (citats en Solé Tura, 1985, 100):

La Constitución se fundamente en la indisoluble unidad de la Nación española, patria común e indivisible de todos los españoles, y reconoce y garantiza el derecho a la autonomía de las nacionalidades y regiones que la integran y la solidaridad entre todas ellas.

Tot i això, cal aclarir que la llei fonamental de l'Estat es fonamentava en la 'unitat' del mateix, que havia de ser preservada. Segons Solé Tura, aquestes disposicions jurídiques van ser 'polèmiques i ambigües' perquè feien referència a la 'nació espanyola' com a 'pàtria comuna' de tots els espanyols, però reconeixien l'existència d'altres 'pàtries petites' com ara Catalunya o el País Basc. No foren més, però que 'un reflejo fiel de las contradicciones existentes en la transición del franquismo a la democracia y un baremo casi exacto de la correlación de fuerzas entonces existente' (1985, 101).

El que va determinar el dret a l'autonomia de les nacionalitats i les regions que conformen Espanya fou l'Estat autonòmic. A través de la creació d'aquest Estat de les autonomies, el govern provava de resoldre el 'problema' de les reivindicacions nacionalistes del País Basc i Catalunya. La decisió del President del govern no va ser fàcil, com hem dit més amunt. D'una banda, 'Suárez volia evitar qualsevol paral·lelisme amb la Segona República' i, de l'altra, 'atesos els mals resultats de la UCD a Catalunya i a Euskadi, es resistia a entregar les preautonomies a l'esquerra i als nacionalistes' (Segura i Mas, 2000, 50). Finalment, deixà de banda les majories sorgides de les eleccions i va negociar amb els presidents de la Generalitat i del govern Basc a l'exili. El 27 de juny de 1977, Tarradellas viatjà a Madrid on va entrevistar-se amb Suárez i el rei. Dos dies més tard, el govern espanyol restablí provisionalment la Generalitat i el 23 d'octubre, el president Tarradellas retornava a Catalunya després dels anys de sojorn obligat a França. Aquest serà un dels fets que esdevindrà un bloc temàtic del nostre corpus d'estudi.

El projecte d'Estatut de Catalunya va votar-se el 29 de desembre del mateix any, amb un total de 58 vots a favor cap en contra i l'abstenció del senador Xirinacs (Segura i Mas, 2000, 52). Guibernau (2002, 131) fa un resum de la imatge particular de Catalunya i les seves relacions amb Espanya que es dissenyava a través de l'Estatut de 1979:

Defineix les seves institucions i les seves relacions amb l'Estat 'en un marc de lliure solidaritat amb les altres nacionalitats i regions. *Aquesta solidaritat és la garantia de l'autèntica unitat de tots els pobles d'Espanya.* En conseqüència i d'acord amb l'Estatut, els catalans poden fer valer la seva especificitat i veure reconeguda la seva identitat col·lectiva dins l'Estat, però només poden aspirar a ampliar i a aprofundir les possibilitats que els ofereixen l'Estatut i la Constitució. No hi ha lloc per a la independència, si més no, sense modificar la Constitució.

Per tant, opina Guibernau que el text, tot i constrènyer el nacionalisme català a ser un nacionalisme que 'rebutja' l'ideal d'"una nació, un estat' (2002, 131), sí que posa en relleu les cinc dimensions que s'atribueixen (segons les seves teories de la nació) a una nació: la territorial, la històrica, la cultural, la psicològica i la política (2002, 134). Això és així perquè l'Estatut d'autonomia del 1979 tracta, una per una, les següents qüestions: 'el territori, la història, la cultura, la llengua, els símbols, un projecte de futur comú i la consciència de construir un grup diferenciat'.

Per tancar el relat de la transició a Catalunya, apuntarem un altre dels fets que hem triat com a un dels temes de les peces d'opinió que s'han analitzat: les primeres eleccions autonòmiques catalanes des de la desaparició de la Segona República, que van tenir lloc el 20 de març de 1980. La força guanyadora fou la coalició formada per CDC i UDC (CiU). L'escrutini total donava els següents resultats: CiU, 28%; PSC, 22%; PSUC, 18%; ERC, 9%; i CC-UCD, 10%. Amb aquestes proporcions va constituir-se el Parlament, sota la presidència d'Heribert Barrera, qui va comptar amb el vot dels diputats de CiU 'per obtenir, com a contrapartida, el suport d'ERC' (Bassols i Parés, 2005, 74). Per aquest motiu, i amb aquesta majoria dèbil, Jordi Pujol va convertir-se en el primer President de la Generalitat de l'època democràtica al Principat.

1.2.3 La transició democràtica al País Valencià

Picó (2007, 284) fa un estudi interessant al voltant de l'arribada de la democràcia al País Valencià. Considera l'autor que la transició es presentava en aquest territori com un 'repte polític i generacional'. Aquest segon adjectiu l'atribueix al paper de les noves generacions vinculades al món del treball i universitari que foren les que van haver d'enfrontar-se a una dreta poc preparada i 'poruga' que 'no havia fet res per precipitar la democràcia'. Segons Picó, la possibilitat que les forces progressistes i d'esquerres protagonitzaren el model

democràtic valencià fou el que provocà la seva política reaccionària durant tot el procés de la transició política cap a la democràcia.

Tot el clima de conflicte que es viurà al País Valencià durant aquest període històric és conegut com ‘la batalla de València’, que va ser la ‘batalla’ identitària que ja hem avançat al primer capítol d’aquest marc teòric. Farem novament un repàs per explicar bé la naturalesa de la qüestió. Considera Archilés que en la construcció de la identitat valenciana contemporània hi ha hagut dos moments clau (2007, 144): el primer és el de la definició d’una identitat valenciana regional dins de la nació espanyola. El segon serà la proposta d’adscripció nacional alternativa que, durant els anys seixanta del segle XX i sota els postulats de Joan Fuster, reconsiderarà l’encaix de la identitat valenciana dins la nació espanyola. ‘Aquestes dues narracions van acabar xocant, especialment a partir dels anys de la transició democràtica’ (Archilés, 2007, 144).

Si ens centrem a explicar la situació en arrencar aquest nou període històric, cal recordar que amb el trànsit democràtic es tancaven les portes del règim franquista, caracteritzat per unes expressions i uns rituals ideològics espanyolistes que ‘no van ser *substancialment* diferents de la ideologia nacional que ja havia dominat tota la història contemporània del País Valencià’ (Mira, 2013, 12). Hem avançat, però, que durant els anys seixanta va despuntar una proposta de nacionalisme alternatiu que es definia llunyà i diferent d’aquesta tradició històrica del valencianisme polític de la postguerra. Opina Archilés que el creixement d’aquests nous nacionalistes sota les condicions de la dictadura i l’adoctrinament espanyolistes va provocar que el seu imaginari identitàri fos ‘l’oposat exacte a la identitat espanyola que el franquisme els havia mostrat i imposat’(2007, 160).

En qualsevol cas, el que tindrà de particular aquesta proposta és que representarà una ruptura respecte a les interpretacions anteriors de la identitat regional. En aquest nou debat identitàri sorgit en el tardofranquisme, com hem avançat, Joan Fuster serà una figura clau que sacsejarà el món intel·lectual català de l’època. La seva proposta de designar el conjunt nacional amb el nom de ‘Països catalans’ (a les obres *Nosaltres, els valencians, Qüestió de noms i El País Valencià*, totes tres de 1962) suscità un gran entusiasme. Si bé la noció no era nova i partia de la renaixença, sí que és cert que ‘ningú com ell no va contribuir tant a reflexionar sobre aquesta proposta política i cultural, fins al punt de convertir-la en central en el seu pensament’(Archilés, 2013, 37). Els plantejaments de Fuster aportaven un aspecte renovador perquè optaven per escollir una denominació concreta per designar el conjunt dels territoris i plantejaven la qüestió no pas des d’una òptica culturalista, sinó explícitament

política i social. De fet, els Països Catalans van esdevenir el corol·lari lògic del nacionalisme fusterià, i implicaven un trencament amb la identitat valenciana construïda al llarg dels segles XIX i XX com a identitat regional. I va ser aquest radical trencament amb la identitat regional el que allunyà més el discurs fusterià de qualsevol precedent (si atenem l'evolució històrica del valencianisme polític).

Per a Fuster, la identitat valenciana com a identitat 'particularista' o regional no era, en el fons, sinó 'l'acumulació d'anomalies i mancances de la trajectòria històrica valenciana, i això era un marc que calia 'superar' o eliminar' (Archilés, 2013, 39). Per a tal fi, Fuster plantejava una proposta de modernització econòmica i social. Aquesta proposta establia vincles entre modernitat, antifranquisme i nacionalisme, i va confegir un discurs molt poderós que assumiria gran part de l'oposició antifranquista a València, sobretot una part de l'esquerra.

El debat encetat per Fuster tingué una influència indubtable en els nuclis antifranquistes valencians i una bona part de les teoritzacions sobre el País Valencià es formularen en relació al fusterianisme. En general, en l'àmbit cultural s'intentà visualitzar un desvetllament cultural paral·lel en tots els territoris de llengua catalana. La revista *Serra d'Or*, nascuda el 1959, fou un espai on no tan sols es popularitzava el concepte, sinó que, sobretot, s'hi duïa a la pràctica amb la presència d'autors de tot l'àmbit lingüístic i amb informacions dels nuclis de la cultura antifranquista de tots els Països Catalans. Políticament, però, 'l'influx de la teoria fusteriana fou molt més limitat' (Santacana, 2009, 611). Opina Archilés (2013, 40) que un dels punts més problemàtics de la reflexió fusteriana és la seua reinterpretació socioeconòmica de la contemporaneïtat valenciana, molt difosa i influent, però que la bibliografia posterior, tant en l'àmbit de la historiografia econòmica com social, ha desmentit en gran part.

Tot i això, el que és interessant destacar d'aquesta proposta de nacionalisme alternatiu és que va proporcionar 'noves eines analítiques i interpretatives d'una consistència mai vista en la història del valencianisme anterior' (Archilés, 2007, 160). Tot i això, hi ha molts elements a estudiar dins d'aquest conflicte 'nacional' que va tenir lloc durant els anys de l'anomenada 'batalla de València'. Una qüestió decisiva, segons l'autor, va ser el pes de l'anticatalanisme com a recurs retòric, que va fer que el nou nacionalisme valencià 'es mostrés davant molts valencians com a estrictament aliè i encara enemic a les seues representacions de la identitat valenciana' (2007, 181). En aquest sentit, Archilés conclou que 'convertir la identitat regional en sinònim d'anticatalanisme va ser el gran èxit de la dreta' (2013, 42).

Si ens centrem, però, en els fets històrics que van caracteritzar la transició al País Valencià i, per tant, l'anomenada <<batalla de València>>, començarem amb l'apunt dels resultats valencians a les primeres eleccions democràtiques que s'esdevenien a l'Estat en deixar enrere el període dictatorial, el 15 de juny de 1977. En aquests comicis, les organitzacions polítiques d'esquerra del País Valencià (PSOE-PV, PCE-PCPV i PSP-PV) van superar la dreta (UCD, AP i CAIC), mentre que les dues formacions nacionalistes (PSPV i UDPV) van obtenir un resultat molt minso (Bodoque, 2000, 9). De Paula Burguera (2005, 85) interpreta aquests resultats i opina que 'les eleccions van ser un triomf total de l'esquerra. Els franquistes solament van obtenir, a través de les sigles d'Alianza Popular, un diputat'. Tot plegat, va motivar una estratègia de la dreta de cara les futures eleccions municipals i generals: van formar un partit, Unión Regional Valencianista, que després serà Unión Valenciana. El programa d'aquest nou partit, la URV, 'es fonamentava en tres coses: la defensa de la senyera amb la franja blava enfront de la quatrribarrada; la defensa de la llengua valenciana com a distinta de la catalana; i la denominació de <<Regne de València>> enfront de <<País Valencià>>'. Conclou De Paula Burguera que 'els qui no defensaven aquesta <<trilogia>> eren uns <<catalanistes>>, uns <<valencians renegats>>' (2005, 85). Aviat, també els sectors més conseqüents d'UCD, liderats per Emilio Attard, s'apuntaren a aquesta maniobra contra l'esquerra basada en l'anticatalanisme.

A continuació, és important parlar del camí cap a l'Estatut d'autonomia i la discussió que va portar enganxada. Segons Felip (2005, 97), des de les reivindicacions contingudes en l'Estatut d'Elx (redactat en els últims temps de la dictadura per un grup de personalitats independents), fins al document aprovat per les Corts espanyoles, 'hi ha tot un camí sembrat de renúncies, d'abandonaments i de maniobres d'adaptació a una realitat estatal en la qual els valencians [...] continuem sent ciutadans de segona categoria, en comparació amb el Principat, Galícia, el País Basc o Andalusia'. Bodoque (2000, 8) també opina que el País Valencià és i era una autonomia amb un volum de competències i de gestió similar al de les autonomies convencionalment considerades *històriques*, però 'en termes reals, la seua singularització política dins de l'àmbit espanyol és inferior no solament a aquestes quatre comunitats, sinó fins i tot, en ocasions, a d'altres amb menys competències, menys pes demogràfic i econòmic, i sense trets lingüístics, històrics i culturals diferenciables dels predominants a l'estat espanyol'.

En aquest camí cap a l'Estatut, és important fer ressaltar que el País Valencià acomplí, al llarg de 1979, tots els tràmits constitucionals necessaris per aconseguir l'autonomia per la via de l'article 151 de la Constitució espanyola (també anomenada la 'via ràpida' d'accés a l'autonomia plena). No obstant això, ja acreditada la iniciativa autonòmica el 25 d'octubre de 1979 pel president del Consell del País Valencià, 'el següent pas correspongué al Govern espanyol, mitjançant la convocatòria del referèndum de ratificació de l'esmentada iniciativa' (Felip, 2005, 101). Amb aquesta actitud, el govern espanyol va voler 'evitar la participació del poble valencià en l'elaboració de l'Estatut' a través de la no convocatòria a les urnes i alhora 'impedir que el País Valencià pogués aconseguir una autonomia plena com l'assolida per la resta de nacionalitats històriques'. La negativa del govern central a les pretensions autonomistes va paraitzar el procés i va provocar un clima de tensions creixents. Tal com es mostra a *Del roig al blau* (Soler, 2004), el PSPV va retirar-se de l'òrgan que havia estat designat per conduir el procés autonòmic, el Consell del País Valencià que hem citat més amunt. Això va obligar també el President, Josep Lluís Albinyana, a retirar-se, i molt aviat fou substituït per Enrique Monsonís (UCD), que va autoanomenar-se 'president en funcions' sense cap justificació legal (Felip, 2005, 98). A partir d'aquest moment, la UCD va decidir 'reconduir' tots els processos autonòmics per la via de l'article 143 de la Constitució (també anomenada la 'via lenta'). Més endavant, l'abril de 1981, van anunciar-se els pactes autonòmics entre la UCD i el PSOE i es nomenà una comissió redactora de l'Estatut. Opina Felip que, amb això 'el PSOE subordinà la seua política valenciana a la dinàmica de *loapas* i <<autonomies racionalitzades>> defensada per la seua direcció central a Madrid'. Al congrés d'abril de 1982, però, 'va considerar innegociable l'Estatut de Benicàssim, vist que ja havia cedit prou' (Felip, 2005, 100). Cucó també reconeix el 'precarí equilibri' que representava el text -inconclús- de Benicàssim, fruit d'actituds 'dissímils' (2002, 246). Tot i aquesta negativa inicial, el Comité Nacional del PSPV-PSOE, reunit el 10 de maig de 1981, ratificava el text per una majoria molt qualificada (55 vots a favor, 2 en contra i 2 abstencions), tot entenent 'la improcedència de presentar cap tipus d'esmena o de vot particular al projecte de Benicàssim, perquè qualsevol alteració significaria, de fet, el trencament del pacte i ajornaria *sine die* la consecució de l'autonomia' (Cucó, 2002, 251).

Finalment, el text que s'aprovà a Madrid el 1982, fou l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana, en què s'incorporaven canvis importants a la proposta redactada referents als trets d'identitat, fonamentalment amb relació a *la denominació, la senyera i la llengua* (Felip, 2005, 102): es modificava la denominació del territori a Comunitat

Valenciana, la senyera apareixia amb franja blava i el tractament del 'valencià' donava lloc a ambigüitats respecte a la unitat amb la resta de territoris de l'àmbit lingüístic català.

A tall de conclusió, Bodoque (2000, 13) considera que tot el procés autonòmic valencià va respondre a una iniciativa política conduïda tothora per la dreta, 'no tant per la seua aptitud per fer propostes constructives sobre el futur del País Valencià, sinó per la capacitat de bloqueig de les institucions democràtiques naixents que no controlava, de mobilització social i de pressió'.

1.3 L'opinió dels periòdics com a actors polítics

*La inocencia del ojo no existe,
la clave está no tanto en qué se dice sino en cómo se dice'*

(Carmen Herrero, *Periodismo político y persuasión*)

*La creació i difusió d'opinió és un mecanisme fonamental
per a la integració social i nacional'*

(Josep Gifreu, *Comunicació i reconstrucció nacional*)

Aquest capítol dedicat a les marques de subjectivitat del periodista d'opinió i a la funció persuasiva d'aquestes marques, ha de començar, necessàriament, amb una al·lusió a les necessitats socials que han provocat que avui dia parlem de comunicació. A l'home, sempre li ha calgut estar alerta de tot el que passava al seu voltant, sempre ha volgut compartir fets i opinions amb els altres. L'home ha necessitat unes formes convingudes per prendre decisions de grup i fer-les saber als altres. I també ha volgut transmetre a les noves generacions la saviesa dels grans, entretenir-se i divertir-se en comú i relacionar-se amb altres societats per comerciar-hi (Gomis, 1989, 22). Això, podríem dir, és l'origen del que avui entenem per periodisme.

Els diaris no són solament transmissors de fets i notícies, sinó que actuen com a *mediadors* en els conflictes ideològics i com a transmissors d'idees, creences, coneixements i opinions de la societat (Casals, 2004, 10). Si ampliem el focus als mitjans de comunicació en general, podem afirmar que han estat decisius per a l'*opinió pública* de les societats modernes per la *difusió* de continguts que permeten. Des del punt de vista d'allò públic, un missatge és més eficaç quan la seva difusió és més gran (Núñez Ladevéze, 1979, 152). Per tant, la difusió de la informació esdevé essencial en una societat democràtica com a mitjà insubstituïble d'eficàcia. Núñez Ladevéze parla del *llenguatge públic* dels mitjans en contraposició al *llenguatge comú* o quotidià, i considera que:

El medio actúa como soporte material necesario para el ejercicio de una función histórico-social, cuya primera manifestación es lingüística, impuesta por requisitos objetivables de la comunicación. Definimos esta función comunicativa como ‘comunicación para un público’, pero la posibilidad tecnológica, es decir, práctica, de esa función la da el medio. De otro modo: el medio coarta el lenguaje al atribuirle una función, la de ser lenguaje para un público.

(Núñez Ladevéze, 1979, 67)

Al llarg de la tesi, i més específicament en aquest capítol, ens assentarem sobre la consideració del periodisme com a mètode d’interpretació, de manera que informar i opinar esdevenen dos graus d’interpretació diferents (Gomis, 1987, 10). Segons aquest autor, la interpretació de primer grau ens diu què ha passat, és descriptiva. En canvi, la interpretació de segon grau ens diu què significa allò que ha passat: és avaladora. Herrero (1996, 43) fa més precisa aquesta diferència: diu que informar és interpretar el passat conegut, mentre que opinar és interpretar el futur desitjable. Herrero apunta que, tot i que l’exigència ètica és que un diari distingeixi entre aquests dos graus d’interpretació (informar i opinar), la realitat és que els límits no són tan precisos ni tan ètics. L’autora considera els diaris com a mitjans de persuasió i inclús de manipulació. Allò fonamental, però, és la capacitat d’influir en els lectors i les maneres que segueixen els mitjans de comunicació per assolir aquesta fi, tot atenent la rendibilitat que, com a empresa, han d’acomplir.

Quan parlem d’influència de la premsa o de la premsa com a poder, la referència és sempre al tractament o cobertura periodístics que els temes polítics reben per part dels mitjans de comunicació (Herrero, 1996, 14). Aquest tractament o cobertura periodístics es concreten en el mitjà a través de claus d’informació i d’opinió, de tematització, de línia editorial i de ideologització. És per això que autors com Borrat (1989) i també Herrero (1996) consideren els periòdics com a *actors polítics* i no com a mers mediadors, que és la concepció que tradicionalment s’ha sostingut. De Míquel també veu clar que ‘escriure als diaris és una altra manera de fer política, de canviar poder per influència, d’idear ideologies’ (1982, 41).

Armañanzas i Díaz Noci (1996, 171) dediquen un capítol a la línia ideològica de la premsa. Opinen que els principis editorials són les línies mestres que marquen ideològicament els continguts periodístics i que fonamenten l’activitat empresarial d’una publicació. Afegeixen que aquestes línies han d’estar clarament definides, ja que constitueixen l’eix al voltant del

qual gira tota la activitat periodística, tot i que això no impliqui una coincidència amb un corrent polític determinat.

Borrat (1989, 10) afirma que per *actor polític* entén ‘tot actor col·lectiu o individual capaç d’afectar el procés de presa de decisions en el sistema polític’. En aquest sentit, el periòdic n’és un, l’àmbit d’actuació del qual és el de la *influència*, no el de la conquesta del poder institucional o la permanència en el poder. El diari, per tant, influeix sobre el Govern, però també sobre els partits polítics, els grups d’interès, els moviments socials i els components de la seva audiència. Aquest últim grup d’influència és el que ens interessa, ja que un dels objectius del present estudi és estudiar la contribució del discurs dels diaris escollits a la construcció identitària nacional a Catalunya i el País Valencià en els casos triats.

Entenem, per tant, el discurs del diari com una *actuació política* del mateix. Borrat afirma que les actuacions polítiques del periòdic són part integrant i central de dos tipus d’actuacions que tot periòdic necessita realitzar: les públiques i les privades. Les actuacions públiques consisteixen, bàsicament, en la comunicació massiva i diària del seu discurs polifònic: d’un discurs, per tant, que narra i comenta l’actualitat política, social, econòmica, cultural, etc. i que fa publicitat de qui paga. Les actuacions no públiques, en canvi, es concentren en el procés de producció de l’actualitat periodística per a la seva publicació periòdica, preparen les pròximes actuacions públiques i tenen en compte els resultats de les actuacions precedents (Borrat, 1989, 10-11). Des de la perspectiva de l’observador extern al periòdic – que és la perspectiva de la majoria dels seus lectors- les actuacions públiques poden conèixer-se de manera directa a través de la lectura dels temaris publicats. En canvi, les actuacions no públiques només poden conèixer-se per inferència a partir de les públiques, de manera parcial i temptativa. Per tant, és només a través de l’anàlisi de les actuacions públiques (del discurs, en el nostre cas concret) que pot assolir-se un coneixement aproximat i hipotètic de les estratègies del diari com a actor polític. I això és el que pretenem en aquest estudi, tot centrant-nos en casos referents a un tema (la construcció identitària nacional), a un període (la transició democràtica espanyola) i a uns territoris concrets (Catalunya i el País Valencià).

Martínez Albertos (2000, 134) també contempla la funció política de la premsa entre els tres enfocaments teòrics que resumeixen el paper del periodista en la seva projecció política i professional dins de la societat. Diu l’autor que el periodista és un ‘animador de la vida política de las comunidades que le cobijan’ i apunta tres interpretacions:

1. *Visión política:* el periodista es el administrador de la libertad de información, entendida ésta como un derecho circunstancial al ser humano. [...]Es la visión clásica y la más asequible para las entendederas de los políticos de profesión, es la visión que subyace en la formulación utópica –pero no del todo rechazable- según la cual la prensa (mejor dicho, la actividad periodística) es el cuarto poder.

2. *Visión sociolingüística:* el periodista es el operador semántico que a través de su trabajo, que tiene como meta la transmisión y la valoración de los hechos de interés general, proporciona a sus conciudadanos los datos necesarios para que comprendan el significado de los acontecimientos públicos.

3. *Visión profesional:* los medios de comunicación de masas son instrumentos para el equilibrio social. Y los periodistas, como promotores de la información de actualidad o periodismo, son los profesionales encargados de tecnificar el diálogo social necesario en un universo democrático.

(Martínez Albertos, 2000, 134-136)

Com a conclusió personal, però, apunta el professor Martínez Albertos una diferència d'interessos entre la propietat dels mitjans i els periodistes professionals. En una visió global del mitjà, l'autor opina que és, en definitiva, 'la arena donde luchan los productores de hechos para influir en el público, mientras que los que controlan el medio sólo relativamente se interesan en esa pugna' (2000, 140). És a dir, la propietat dels mitjans té únicament aspiracions econòmiques, mentre qui opera professionalment (el periodista) és vertaderament qui té l'objectiu de donar notícies interessants. Aquest és sovint un punt conflictiu que fa que 'la línia que delimita periodisme de propaganda sigui una frontera invisible' (De Pablos, 2000, 143). El perill, opina De Pablos, hi és quan se solapen l'interès periodístic i l'interès propagandístic, tot quedant amagat aquest segon interès sota el primer, de manera que la distinció entre ambdós no arriba a l'opinió pública. Quan això passa, ens trobem dins del cas de la intoxicació, que vol dir que el lector rep propaganda amagada dins de la informació. Atès això, esdevé essencial analitzar les peces periodístiques a través de

mètodes com l'anàlisi del contingut o la lingüística textual i la teoria de l'argumentació (Borrat, 1989, 112), o dit d'una manera que inclou tots aquests mètodes i que és la que fem servir al present treball, a través de l'anàlisi del discurs.

Armañanzas i Díaz Noci (1996, 86) parlen també de la vinculació ideològica entre el diari i un text determinat. Afirment els autors que, tot i que, per cautela, en la majoria de les publicacions, les opinions exposades en els treballs firmats són responsabilitat dels seus autors, el diari 'gairebé sempre comparteix d'alguna manera les tesis recollides en els comentaris, crítiques, etc, que es publiquen a les seves pàgines'. El periòdic escull les seves firmes i, en conseqüència, utilitza opinions individuals per expressar-se. L'absència de responsabilitat del diari, per tant, és únicament legal, no ideològica, ja que el diari no està obligat a publicar un determinat text d'opinió si no cap dins dels seus principis editorials.

Dit això, en aquest capítol farem un repàs sobre els gèneres textuais (en general) i els gèneres periodístics (en concret); d'entre aquests gèneres, ens centrarem en els interpretatius d'opinió, que són els que ens interessin, i elaborarem un marc teòric explicatiu d'aquells que hem seleccionat com a objecte d'estudi: l'editorial, l'article d'opinió, la columna i la crònica. Dedicarem, també, un bloc teòric a les marques de subjectivitat del periodista en els textos d'opinió, que són moltes i variades, i tancarem el capítol amb els dos focus on convergeixen tots els continguts teòrics precedents: els diaris com a constructors d'identitats i el paper d'aquests constructors d'identitats en el període particular de la transició democràtica espanyola.

1.3.1 Els gèneres textuais i els gèneres periodístics

La diversitat de textos pot ser descrita també en termes de gèneres i tipus de text. Segons Bordons, Castellà i Costa (1998, 7), al llarg dels anys s'han anat conformant unes maneres convencionals de dir o d'escriure en cada situació. És a dir, en l'ús del llenguatge existeixen unes formacions discursives arquetípiques que es corresponen a situacions contextuais també arquetípiques. Aquestes formacions discursives poden ser de dues naturaleses: el gènere i el tipus de text.

Com que la forma del discurs que ens interessa per al present estudi és la de gènere, en general, i la de gènere periodístic, més específicament, ens centrarem a definir aquesta categoria o concepte:

Per *gènere* entenem la forma textual definida per les seves característiques socioculturals. El mot *gènere*, que prové de l'àmbit de la literatura, comprèn tant els textos literaris com els no literaris. Els gèneres són reconeguts pels parlants segons el seu format extern i segons els paràmetres situacionals en què se solen produir (Bordons, Castellà i Costa; 1998, 7). També, tot i que de manera secundària, es caracteritzen per uns trets textuais i lingüístics, que no els defineixen sinó que simplement hi estan associats. Constitueixen una llista oberta i es poden classificar per àmbits d'ús (com el periodístic, l'acadèmic, etc.).

Casasús (1991, 87) fa un repàs dels diferents criteris que poden atendre's a l'hora de definir i ordenar els gèneres periodístics. En primer lloc, emprà el criteri de categoritzar-los segons la dicotomia, d'arrel hegeliana, que distingeix entre objectiu/subjectiu, entre formal/temàtic:

- La *dimensió objectiva* dels gèneres ens condueix fins a l'apreciació dels models estructurals i estilístics que conformen conjunts prototípics que reben denominacions diverses (notícia o informació, crònica, reportatge, article, editorial, crítica, etc). D'altra banda, la *dimensió subjectiva* es vertebrà i es classifica segons el contingut temàtic (polític, econòmic, del món, científic, esportiu, etc.). Els models de gènere, per tant, es construeixen mitjançant la combinació d'ambdues dimensions. Així obtenim, per exemple, la crònica esportiva, el reportatge polític, la informació científica, la crítica musical, etc.

En segon lloc, hi ha la classificació dels gèneres segons els grans grups clàssics, denominats de diferents maneres segons els autors i segons les tradicions científiques (Casasús, 1991, 88). Aquesta classificació es pot simplificar en la formació d'aquestes categories:

- *Gèneres informatius* (denominats així en Albertos, Núñez Ladevéze, Gomis i Van Dijk; però que són *narratius* en Borrat); *gèneres interpretatius* (denominats així en Albertos, però també *avaluatius* en Núñez Ladevéze i Van Dijk; i *descriptius* en Borrat); *gèneres argumentatius* (denominats així en Borrat i Núñez Ladevéze; però també *d'opinió* en Albertos i Gomis) i *gèneres instrumentals* (denominats *pràctics* en Van Dijk).

En el present treball, hem triat les denominacions de *gèneres informatius* i *gèneres d'opinió*, seguint les tradicions d'Albertos (1983) i Gomis (1989). Per a Josep Maria Casasús (1988, 55), la teoria dels gèneres periodístics té la funció de sistematitzar la producció literària del Periodisme a través de la construcció d'uns prototips dissenyats inductivament a partir de

L'anàlisi dels més acreditats models històrics apareguts en premsa. Per tant, els gèneres, que no són més que convencions necessàries i útils, però convencions al cap i a la fi, serveixen per orientar el lector cap a allò que pot esperar del text, a través no solament del fons, sinó també de la forma (Armañanzas i Díaz Noci, 1996, 42). Aquests autors apunten al manual *Gèneros de opinión* que, sense pretendre que els gèneres siguin invariables ni models rígids, són necessaris com a instruments pedagògics, consubstancials a l'assignatura de Redacció Periodística.

A l'hora de referir-se als gèneres periodístics, remetent a la teoria dels gèneres literaris com a estructura convencional anterior. Gomis (1989, 129-141) defineix els gèneres periodístics, de la mateixa manera que els literaris, com a 'principis d'ordre, classificació de textos, relacions entre formes i continguts, senyals per al lector perquè sàpiga què trobarà, recursos formals i/o maneres de treure el màxim rendiment a la llengua en casos i situacions'.

Opinen Armañanzas i Díaz Noci (1996, 77), però, que la diferència entre gèneres literaris i periodístics és que, mentre que la literatura té un autor únic, el periodisme és un treball col·lectiu. Hi ha una sèrie de gèneres que poden tenir autors diversos, altres gèneres poden tenir-ne d'anònims (la notícia i l'editorial) i altres que van signats (la crònica i el reportatge). És aquest el motiu que fa necessària una sèrie de normes que unifiquin i donin coherència als textos, a la manera clàssica dels gèneres.

1.3.2 Els gèneres interpretatius:l'opinió dels diaris

Quan sabem el que passa al món necessitem saber què ens sembla, quines conseqüències pot tenir i fins i tot, finalment, què s'hi podria i s'hauria de fer per modificar els esdeveniments. La premsa s'ha encarregat de resoldre aquestes dues necessitats a través de dues funcions: fer conèixer què passa i fer que un autor o grup digui què en pensa. La defensa de les causes per intentar convèncer de la veracitat i/o conveniència d'unes idees ha tingut, en totes les èpoques, els seus moments de llibertat i censura. Sense anar més lluny, Armañanzas i Díaz Noci (1996, 14) subratllen l'exemple de la premsa editada a l'Estat espanyol fa aproximadament trenta anys, quan sortia d'una manca total de llibertat d'expressió imposada pel franquisme.

Aquesta preocupació de l'home per transmetre les pròpies idees i les pròpies representacions de la realitat a través de les paraules té els seus orígens en la Retòrica, especialment a partir d'Aristòtil, que va esdevenir el primer intent sistemàtic d'articulació

d'un discurs. Armañanzas i Días Noci (1996, 20) resumeixen en el seu manual sobre periodisme d'opinió en què consistia aquesta disciplina i les relacions implícites que existeixen entre aquesta i la retòrica particular de l'exercici periodístic:

Aristóteles opina que es necesario atender no sólo a que lo expuesto en el discurso sea demostrativo y digno de crédito, sino también a cómo se inclinará la opinión a nuestro favor. Insiste a continuación en la credibilidad del orador, indispensable para que el discurso obtenga los efectos deseados. La sensatez, la virtud y la benevolencia son las tres causas que, para Aristóteles, hacen persuasivos a los oradores. Se trata de opinar, sí, pero de hacerlo rectamente y sin engaño. De hecho, Aristóteles distingue dos tipos de argumentos o pruebas, las lógicas o pseudológicas, que aspiran a convencer, y las psicológicas, que aspiran a emocionar.

Aquesta mirada enrere a l'origen dels conceptes i a les fonts primitives és necessària per entendre el que avui coneixem per *periodisme modern*. Per a alguns mestres de l'estat espanyol de la retòrica tardana, la Periodística, llavors anomenada Eloquència Periodística, calia estudiar-la amb l'ajuda de la metodologia pròpia de l'oratòria política (Casasús i Núñez Ladevéze, 1991, 40). La retòrica, afirmen Casasús i Núñez Ladevéze, malgrat les reticències que existeixen per admetre-ho, 'està absolutament viva en els processos que alimenten la comunicació social contemporània'.

Si fem un repàs més exhaustiu, des de principis del segle XIX, a causa de la industrialització i el desenvolupament dels avenços tecnològics, naix el denominat *periodisme modern*. Les primeres etapes d'aquest nou periodisme, la del *periodisme ideològic* i la del *periodisme informatiu*, es configuren a partir de la combinació i de les influències de factors tecnològics, econòmics, polítics, professionals, estilístics i, en definitiva, comunicatius (Casasús i Núñez Ladevéze, 1991, 22). Des de la segona guerra mundial, el panorama hemerogràfic ha estat dominat, als països de l'anomenat món occidental i a les seves àrees d'influència, pel denominat periodisme interpretatiu o explicatiu, conegut també com a periodisme d'explicació o periodisme en profunditat.

Els primers periòdics impresos sorgeixen a Alemanya a finals del segle XVI. El que es coneix com el primer diari autèntic de la història mundial de la premsa, el *Leipziger Zeitung* (Leipzig, 1660), va convertir-se immediatament en objecte d'estudi i d'investigacions sistemàtiques a les universitats alemanyes. Fou allà i en aquella època, en què l'erudit Tobías Peucer va escriure la primera tesi sobre periodisme. L'element terminològic que va

introduir i que esdevé essencial apuntar en aquest capítol foren les *Relationes Novellas*, que eren el que avui entenem per *relat periodístic* i que Peucer va definir així a la seva dissertació: ‘las *Relationes Novellas* son la noticia de hechos diversos ocurridos recientemente en uno o otro lugar del mundo’ (Martínez Albertos, 2006, 19). Peucer, en aquesta tesi, exigia el compliment estricte de la recepta de les circumstàncies de subjecte, objecte, causa, manera, lloc i temps (les *elementa narrationis*), corresponents a les 6W del *lead* del periodisme anglosaxó que coneixeríem dos segles després. Tot i aquestes recomanacions estructurals d’ordre cronològic, però, Peucer recomanava començar pels antecedents i acabar amb el resultat de l’acció i les seves conseqüències. Trobem, per tant, una visió tolerant i eclèctica respecte a l’estructura externa del text periodístic, molt propera als fenòmens pragmàtics que són fonamentals, com veurem al llarg del marc teòric del present treball, en recerca sobre Periodística.

Hem vist, per tant, que els primers estudis sobre diaris, denominats llavors *Neue Zeitung* (nous periòdics), es van configurar inicialment com una competència dels ensenyaments d’Història, de Retòrica, de Dret o de Teologia. En el segle XIX, però, per tots els motius que hem apuntat en els paràgrafs anteriors, la Periodística s’enriqueix amb l’adopció de metodologies pròpies de la Ciència Política i de l’Economia. A principis del segle XX, a més, s’incorporen els conceptes i els plantejaments propis de la Sociologia, la Lingüística i la Psicologia Social (Casasús i Núñez Ladevéze, 1991, 46).

Tot i això, si ens centrem en el naixement del periodisme estrictament ‘d’opinió’, podríem fixar els orígens en la *crítica literària*, que va esdevenir l’evolució dels *scholia* (1540), és a dir, les notes crítiques redactades en llatí pel censor a peu de pàgina dels llibres. Això es trasllada al periodisme en 1665, quan el *Journal des Sçavans* comença a oferir resums de llibres i crítiques d’obres científiques. Aquesta pràctica de la crítica literària també comença a arrelar a Anglaterra en el segle XVIII (Armañanzas i Díaz Noci, 1996, 72). A l’Estat Espanyol, aquest model de periodisme cult i litarari arribarà més tard, pel 1737, amb exemples com el *Diario de los Literatos* i *El Censor*.

No podem parlar d’un vertader desenvolupament del periodisme d’opinió, però, fins el segle XIX. Els avenços tecnològics permeten que la informació circuli més ràpidament. Els gèneres (el reportatge, les cròniques, etc) consoliden característiques definitòries i apareixen nous models de premsa que s’uneixen al periòdic que ja existia com a *òrgan i portaven ideològic*: la premsa dominical, la il·lustrada o magazine, el periodisme groc, el periodisme especialitzat, etc. Ens trobem, per tant, en un moment en què la premsa assoleix el seu punt

àlgid de maduresa i esdevé una eina indispensable per a la consolidació de la nova classe dominant sorgida de la Revolució Francesa: la classe burgesa. Els missatges escrits i les unitats redaccionals predominants en els diaris d'aquesta primera fase de l'evolució de la premsa moderna, presenten les propietats típiques dels *gèneres d'opinió o gèneres per al comentari i l'opinió* (Casasús, 1988, 33-44), que són els que atenem en el present capítol. Casasús emprà el terme diari d'opinió en contraposició al diari informatiu o diari d'empresa, per referir-se a les publicacions de l'època que publicaven continguts ideològics vinculats a una opció o tendència política que no necessàriament havia de correspondre's amb un partit polític, sinó amb uns plantejaments, idees o interessos propis.

Veurem (taula 1) que, al llarg d'una etapa en què el *periodisme informatiu* torna a agafar embranzida (que abraça des de 1870 fins a 1955 aproximadament), apareixen dos nous models de diaris (l'*informatiu* i el *popular-sensacionalista*) i es defineix amb més precisió el gènere que ens interessa: el *diari d'opinió*. Després de la Segona Guerra Mundial, a més, s'enceta una nova fase denominada *periodisme d'explicació* (o *periodisme interpretatiu* o *en profunditat*) que, tot i continuar sent informatiu, prova de calar més en els fets a través de l'anàlisi de les causes dels successos i provant de prevenir els seus efectes. És en aquest punt que comencen a definir-se clara, adequada i formalment els gèneres periodístics tal com els entenem avui dia, a través dels quals el lector té més possibilitats de conèixer els diferents graus de personalització dels materials escrits i disposa d'una guia per a la identificació relativa de la informació i de l'opinió.

Arribats a aquest punt, considera Gomis en *El medio media* que, tot i que la línia que delimita opinió i informació existeix, és força difusa per la petjada de subjectivitat que el periodista deixa com a marca al text: 'Por mi parte, sigo manteniendo que todo es interpretación, desde la noticia hasta el editorial. ¿Qué otra cosa puede ser la noticia más puramente informativa sino una interpretación selectiva de algo ocurrido, realizada por medio de los recursos del lenguaje? La información es interpretación de realidades y la opinión interpretación de posibilidades' (Gomis, 1987, 10). L'autor apunta que la principal diferència entre el que ell anomena 'interpretació de primer grau' i 'interpretació de segon grau' és que la primera consisteix en la concisa comunicació de fets i, en canvi, la pretensió del periodista en el segon cas va més enllà: convèncer de la significació que, a judici seu, té el que ha passat o passarà. Aquesta descripció de Gomis se sosté en remissions a altres grans teòrics del periodisme, com Walter Lippman, qui també sostenia el punt de vista que 'els fets no són simples i evidents, sinó que *estan subjectes a elecció i a opinió*'.

Taula 1: Esquema sobre l'evolució del periodisme modern

ESQUEMA SOBRE LA EVOLUCIÓN DEL PERIODISMO MODERNO									
PERÍODOS	1850	1870	1914	1930	1945	1950	1975		
Funciones y fines generales	PERIODISMO IDEOLÓGICO (o doctrinal, político o partidista)		PERIODISMO INFORMATIVO (o industrial o comercial, s. Mainar) (mercantil, s. Ungria)		PERIODISMO DE EXPLICACION (o interpretativo, explicativo o en profundidad)		PERIODISMO SOCIAL (o de servicios, o del bienestar)		
Etapas del pensamiento profesional	DOCTRINARISTA		HEGEMONISTA (o empresarista o capitalista, s. Desantes)		PROFESIONALISTA		UNIVERSALISTA		
Géneros redaccionales	HEGEMÓNICOS Artículo Ensayo Comentario Crítica	INCIPIENTES Crónica Información Semblanza Biografía	HEGEMÓNICOS Información Reportaje Objetivo Crónica Biografía	INCIPIENTES Reportaje Interpretativo Columna Semblanza	HEGEMÓNICOS Reportaje Interpretativo Crónica Columna Semblanza	INCIPIENTES Análisis Informes	CARACTERÍSTICAS DE ESTA ETAPA Noticias de situación Reportajes de investigación Informes de divulgación científica Análisis de productos y servic.		
Técnicas y estilos periodísticos	Periodismo de persuasión Periodismo proselitista Periodismo de orientación Articulismo Folletinismo (s. Dovifat) o periodismo de amenidad o de divagación (s. Pla)		Periodismo de noticias Periodismo de agencias Periodismo de narración de hechos Periodismo de viajes Periodismo de guerra Periodismo testimonial		Periodismo especializado Periodismo de análisis Periodismo documental Periodismo de autor (s. Ibáñez Escofet) «New Journalism» Periodismo Informativo de creación (s. Bernal y Chillón) Periodismo «verité»		Periodismo de precisión Periodismo de investigación Periodismo de evaluación Periodismo de evasión		
Modelos de diario	HEGEMÓNICO Diario de opinión (o de partido o de clase, s. Mainar)	INCIPIENTE Diario informativo	HEGEMÓNICO Diario informativo (o de empresa o industrial, s. Mainar) Diario popular-sensaciona- lista	INCIPIENTE Diario informativo-interpretativo RESIDUAL Diario de opinión	HEGEMÓNICO Diario informativo-interpretativo RESIDUALES Diario de opinión Diario sensaciona- lista	INCIPIENTE Diario de servicios	HEGEMÓNICO Diario informativo-interpretativo RESIDUALES Diario de opinión Diario sensaciona- lista	INCIPIENTES Diario de servicios Diario popular de servicios Diario interpretativo y de servicios	

NOTA:
La orientación general de este esquema hasta el año 1975 está basada parcialmente en las exposiciones de los doctores Angel Benito, José Luis Martínez Albertos, Pedro Orive y José M. Desantes. Las aportaciones específicas de otros autores y profesionales se destacan con una S. que antecede al apellido correspondiente. El planteamiento sobre el sentido de la evolución actual es original del autor de este libro, el doctor Josep Maria Casasús.

Font: Casasús (1988, 48)

Segons Núñez Ladevéze (1979, 285), la influència dels mitjans funciona via de la *persuasió*. En certa manera, per persuasió s'entén un tipus d'argumentació en què interessa més el resultat que el procés lògic i utilitza, per tant, recursos retòrics lògics i no lògics. En els gèneres d'opinió, és indispensable 'argumentar' l'opinió, l'actitud, la posició, les quals són prèvies a la lògica, atès que són vitals (1979, 289). En paraules de Casals (2004, 59), 'exercir la persuasió és utilitzar l'expressivitat de qui comunica amb una intenció apel·lativa per apropar les postures intel·lectuals dels receptors a l'objectiu de l'emissor'. L'art retòrica, per tant, és el cultiu de la facultat de descobrir, a través de la intel·ligència, els recursos de tipus lògic (entimemes), psicològic (*ethos* y *pathos*) i estètic (lexis) que poden emprar-se per persuadir. Segons Casals, 'aquesta art s'adapta als temps fins al punt de construir una identitat social i històrica'.

Veurem més endavant, en el capítol dedicat a la metodologia, que hi ha un punt del mètode propi d'anàlisi dedicat a l'argumentació que té com a objectiu estudiar les tècniques discursives a través de les quals els mitjans, en general, i els periodistes o col·laboradors

d'opinió, en particular, utilitzen per provocar o augmentar l'adhesió dels lectors a les tesis que presenten i defenen.

Convé fer un apunt especial sobre els problemes i les trampes de l'opinió. Santamaría i Casals consideren que 'l'opinió és un pensament comunicat, la idea sobre les coses, sobre el món, que cadascú posseeix, transmet i comparteix' (2000, 45). Tot i això, hi ha el problema dels conceptes. Seguint la línia de la cita d'Herrero (1996) que hem utilitzat per obrir el capítol, Santamaría i Casals opinen que cap llenguatge és innocent, si entenem per 'innocència' l'absència de significació, la nuesa connotativa: 'Tot missatge elaborat es troba subjecte a una interpretació de la realitat, el llenguatge de la qual es troba condicionat per molts factors contextuals que han estat objecte d'estudi de sociòleg i comunicòlegs' (2000, 47). I aquí és on entra en joc el problema de la *veritat*. La multitud d'interpretacions a què el concepte 'veritat' pot donar peu és l'essència de ciències com la semiòtica, que Umberto Eco defineix com 'la disciplina que estudia tot el que pot utilitzar-se per mentir' al *Tractat de Semiòtica General* (1981, 31). El binomi veritat/mentida recull essencialment tota la teoria de la interpretació humana o hermenèutica, que és fonamental en els plantejaments teòrics de la Redacció Periodística. A les Facultats de periodisme, els docents ensenyen que la informació veraç es construeix amb el rigor en l'exposició de dades i fets, amb la correcta atribució de les fonts que avalen la notícia i també amb 'el joc net en la interpretació dels fets, el respecte i la distanciació necessària del jo emocional i ideològic en tot el procés d'obtenció d'informació per construir un relat' (Santamaría i Casals, 2000, 53), és a dir, els docents ensenyen quina és l'actitud honrada i de respecte que apropiaria un bon professional al gran referent que és l'objectivitat. Però aquest debat de l'objectivitat el tractarem més endavant al punt que dediquem a les marques de la subjectivitat en el text periodístic d'opinió.

Per tancar aquest punt, és interessant fer ressaltar la reflexió de Gifreu (1989, 31) respecte a la relació de l'opinió i el control polític. Segons l'autor, el vot és en definitiva la traducció política de l'opinió, i la suma dels vots és la base de la legitimació de les institucions de l'Estat i de les estratègies de govern. Per tant, la conformació de l'opinió esdevé aquí, com en totes les societats de democràcia formal, el mecanisme central d'integració i consens.

Entre els gèneres del periodisme interpretatiu (que són aquells que se centren en l'opinió i no únicament en la informació) n'hem escollit tres que s'adeqüen als objectius del nostre estudi: l'editorial, l'article d'opinió i la columna. També inclourem en el marc teòric el gènere de la crònica, que com ja hem dit, s'ha hagut de considerar en un dels casos d'anàlisi

(l'atemptat de bomba a casa de Joan Fuster), per falta de mostres d'un gènere d'opinió, diríem, més 'pur'.

1.3.3 L'editorial, l'article d'opinió, la columna i la crònica

Com hem dit més amunt, entre la interpretació selectiva de què ha passat (notícia) i la interpretació que tracta de desxifrar el significat i la transcendència d'aquestes notícies (comentari, especialment comentari editorial) s'obre tot el ventall de la interpretació periodística.

En aquest punt del capítol ens centrarem únicament en les peces del diari que corresponen a la categoria del periodisme interpretatiu d'opinió, és a dir, les que, més enllà d'interpretar què ha passat, interpreten allò que seria bo que passés d'ara endavant, el futur desitjable (Gomis, 1989, 63). Diu Borrat que el rol del comentarista o periodista d'opinió és tan necessari com el del narrador o periodista d'informació. Comentar un tema és conferir-li un rang més elevat que a aquells temes que són solament narrats. Dedicar-li un editorial, encara més, és assignar el més alt rang de la jerarquia del periòdic (1989, 131).

Hem triat aquest grup de peces interpretatives tot fent atenció a l'objectiu del present estudi que hem avançat a l'apartat introductori d'aquest capítol (l'estudi de la contribució – i, per tant, influència- del discurs dels diaris a la construcció identitària nacional dels dos territoris escollits), ja que l'opinió és l'àmbit que ens permet d'arribar-hi. Això és possible perquè 'l'opinió esdevé la resposta a les notícies' (Gomis, 1989, 64). A través del gènere interpretatiu d'informació, el mitjà explica al públic el que passa, però com que el públic no s'assabenta de les notícies passivament, sinó que les notícies reforçaran o alteraran els seus criteris, els mitjans aprofiten per modificar la seva imatge de la realitat circumdant a través de l'opinió, que surt a la llum per preparar l'acció. De les opinions conjuntes, per tant, sorgeixen accions en comú.

Cal fer un apunt previ al fet que, dos dels casos de gènere triats (l'article d'opinió i la columna) poden considerar-se part del *discurs a moltes veus* que atribueix Borrat (1989, 96) als diaris. Apunta Borrat que, aquesta polifonia, que esdevé una pluralitat de veus distintes però harmòniques, és seleccionada pel periòdic entre els seus redactors i col·laboradors. El diari determina quan, com i en quins escenaris han d'actuar aquestes veus, en manté algunes, en canvia d'altres al llarg de la seqüència de temaris, fent de tot això el seu propi *discurs polifònic*.

A continuació, i per separat, explicarem les característiques particulars de cadascun dels tipus de periodisme d'opinió triats a l'hora de seleccionar el corpus d'estudi:

1.3.3.1 L'editorial

Els *editorials* són els instruments màxims d'influència de què disposa un mitjà (Gomis, 1989, 168). L'anonimat és la força de l'editorial del diari, i és on va a parar el lector que busca orientació sobre allò que està passant. L'editorial remet al diari com a institució. Segons Borrat (1989, 138), 'cal entendre l'editorial com l'opinió del diari'. Aquesta és una posició que no poden disputar-li ni els articles d'opinió ni les columnes. Aquests dos darrers gèneres estan estrictament vinculats als seus autors, mentre que l'editorial involucra institucionalment el propi periòdic.

Aquestes peces d'opinió, quan la secció funciona adequadament, responen a criteris formats – la línia editorial- i a un cert contrast d'opinions. L'elecció dels temes, i fins a cert punt de l'orientació, neixen més naturalment després d'un canvi d'impressions i un cert debat. Això és força important perquè l'editorial esdevé la 'veu' del diari. Segons Armañanzas i Díaz Noci (1996, 94), l'editorial és 'la presentación de un hecho y su valoración argumentada, con la finalidad de aclarar la trascendencia de ciertas noticias de interés, de manera tal que la importancia de los hechos quede puntualizada para el lector, y con el objetivo de influir en la opinión pública'.

Núñez Ladevéze també incideix en què l'editorial és la peça més influent entre totes aquelles que formen el grup de l'argumentació periodística (1979, 282). L'autor considera que, tot i que la influència de l'editorial sobre la opinió pública és indirecta, l'impacte és força poderós. Aquesta influència gravita sobre l'estructura redaccional que veurem a continuació i, a conseqüència d'aquesta funció, tendeix a ser una estructura lògica i consistent. Sovint, també tendeix a utilitzar un llenguatge més precís i més tècnic que el d'una altra secció del periòdic.

Si atenem l'estructura, tot i que és variable i depèn del propòsit de cada editorial, sol estar integrada per un títol que indica el tema i pel cos de l'article. Aquest cos de l'article consta, normalment, de tres parts: una informativa, una interpretativa i una deliberativa o conclusiva (González Reyna, 1991, 60). Si atenem la síntesi de González Reyna, en la part informativa es presenta una breu exposició noticiosa del tema que tracta l'editorial; la segona part és un comentari, un desenvolupament del tema, i esdevé pròpiament l'aportació del periodista, ja que és la interpretació que fa de les notícies, les dades i els fets que han estat exposats; la tercera i última part s'elabora amb la conclusió que se n'extreu del

comentari i té l'objectiu de transmetre un pensament important que pot adoptar la forma d'exhortació, prec, consell o petició (1991, 60).

Gomis opina, en el seu compendi de teories sobre els gèneres periodístics, que la lògica freda i substancial de les millors mentalitats editorials s'expressa en textos que argüeixen de la causa a l'efecte i indiquen clarament les raons per les quals són d'esperar algunes conseqüències. Hi ha una apel·lació a l'intel·lecte. A més, admet que els editorials no sempre resultaran convincents, perquè poden partir de bases falses, però si les premisses són certes i la lògica rigorosa, 'l'editorialista està exercint una de les funcions més altes del periodisme' (Gomis, 1989, 170). Afegeix també que el director ha de graduar el to dels editorials segons el tema i l'ocasió. Cal distingir entre el moment de persuadir el lector d'una manera suau i subtil i el moment d'exhortar-lo a l'acció. Hi ha, en efecte, editorials que proposen una acció, però si se n'abusa es perd efectivitat.

Pel que fa als tipus d'editorials, segons Ladevéze (1979, 280), podem distingir els merament *explicatius*, dels que no es dedueix cap opinió directa sobre el tema o judici que es remet al lector, tot i que sovint s'intueixi subtilment, i els editorials *de tesi o d'opinió*, en què l'opinió que es defensa o s'ataca és expressa. En el primer cas, els editorials expliquen i interpreten. En el segon, argüeixen i sol·liciten un compromís del lector.

Si ens atansem a una classificació més extensa, Hernando Cuadrado (2001, 285), cita els següents tipus d'editorials:

- a) *Expositiu*. L'editorialista enuncia els fets connectats des d'un punt de vista particular, sense afegir conceptes que revelen una posició obertament definida, tot oferint al receptor un mostreig seleccionat d'elements de judici.
- b) *Explicatiu*. Manifesta les pressumptes causes de determinats esdeveniments i els analitza amb vista a una comprensió més clara de les interrelacions dels seus elements.
- c) *Combatiu*. Característic de les posicions doctrinàries, en pugna ideològica unes amb altres, constitueix un instrument de lluita de classes o arma de reivindicacions sindicals. Fa servir la denúncia oportuna, l'explicació unilateral o l'exposició de motius i fets acuradament seleccionats. Accentua la protesta, la condemna o l'oposició intransigent, en una lluita desenfrenada per la captura d'adeptes.
- d) *Crític*. Actua com a jutge en nom de l'opinió pública, tot mostrant acuradament davant l'ens abstracte que diu representar una imatge

d'imparcialitat i independència absolutes. És l'editorial preferit pels diaris que es proclamen a si mateixos 'òrgans independents'.

e) *Apologètic*. Divulga en el to més apassionat possible les bondats d'un sistema de govern.

f) *Admonitori*. Amb un to serè, reflexiu i, en molts casos, paternal, exhorta el lector a l'acompliment de certes regles; llança advertències contra els perills; aporta exemples d'experiències anteriors i fa crides a l'ordre i a la concòrdia.

g) *Predictiu*. Sobre la base de l'anàlisi de situacions, diagnostica resultats d'índole social i política; anota possibilitats amb fonaments estudiats, quasi científics, i emprà el mètode de la interpretació causal determinista.

Giró, que fa una anàlisi de contingut de més de set-cents editorials a la seva recerca doctoral, defineix l'editorial com la veu del diari que destaca sobre la resta de veus que constitueixen la polifonia del mitjà. Opina, a la manera de Gomis, que l'editorial expressa la posició del diari, la que resulta hegemònica en el conjunt dels textos publicats, la línia editorial. Per tant, 'si en algun espai de la redacció del diari es concentra la ideologia del mateix, és necessàriament en l'editorial'(Giró, 2002, 5).

Per arrodonir aquesta visió general sobre l'editorial, és interessant fer ressaltar les condicions mínimes que, segons Gomis, haurà de reunir una política editorial si aspira a ser considerada veritablement influent: '1) Atrevir-se a actuar sobre les intencions del lector recomanant-li raonadament una opció. 2) Aconseguir que el missatge sigui nítid i conseqüent amb si mateix, sense contradiccions ni incoherències, de manera que no resulti que es vulgui una cosa i la contrària. 3) Aconseguir que la política editorial i la informativa siguin coherents, per tal que una no comenti com a cosa important alguna cosa que l'altre ha valorat com a indiferent, marginal o secundària. 4) Exercir d'una manera raonada i responsable la 'interpretació del futur' (1989, 177).

Si atenem la llengua i l'estil que normalment es fa servir a l'editorial, Hernando Cuadrado (2001, 281) apunta que hi ha una predisposició general entre els experts a atribuir una gran llibertat d'expressió literària a l'hora de redactar l'editorial. Tot i això, com que parlem del 'portaveu de la consciència del diari' en què s'insereix, sol caracteritzar-se pel seu contingut i una certa serietat lingüística: 'por eso, ciertos giros desenfadados, toques humorísticos o desgarrados que pueden tener cabida en un comentario, un ensayo, una crónica o una crítica, no se admiten fácilmente en el editorial' (Hernando Cuadrado, 2001, 281).

1.3.3.2 L'article d'opinió

A la presentació de *La opinió periodística* (2000, 9), Santamaría i Casals qualifiquen l'*article d'opinió* com 'el gran tronco de la opinió', ja que constitueix el tronc d'on surten les branques dels subgèneres codificats en el periodisme interpretatiu: l'editorial, la columna i la crítica.

Segons Gomis (1989, 164) l'*article d'opinió* és, com acostuma a ser anomenat, una col·laboració. L'escriptor col·labora amb el seu nom i el seu estil a realçar el prestigi i a accentuar la qualitat del diari. Podríem dir que l'article és el text més heterogeni de tots els que podem trobar al diari, ja que és obert a una gran diversitat d'autors, i, per tant, a múltiples varietats estilístiques i de plantejaments, tant temàtics com ideològics. Acadèmics, intel·lectuals, escriptors, polítics, líders i personatges de les diverses esferes socials (política, economia, cultura, etc) poden ser autors d'articles.

Si atenem el contingut, l'article no sol girar al voltant d'una notícia, o si ho fa la pren més aviat com a pretext per a una divagació. Segons González Ruano (1953, 403), 'mi experiencia personal me dice que es la intimidad, la confidencia, la confesión de lo que a mí me pasa lo que resulta más atractivo para los otros, más popular, de éxito más seguro'.

Santamaría i Casals (2000, 126) consideren els trets més importants i transcendents d'un article d'opinió, que són la llibertat literària, la llibertat de pensament i la llibertat d'expressió. Tret de l'espai disponible per al text, l'article no és sotmès a cap normativa lingüística ni expositiva, com sí que ocorre en els casos de la notícia i el reportatge, així com tampoc és sotmès a l'actualitat immediata. Les autores consideren, tot seguint la línia de González Ruano, que el 'jo' de qui escriu, l'expressivitat del llenguatge i la peculiaritat del seu pensament són els vertaders protagonistes d'aquest gènere periodístic.

D'altra banda, l'especialització dels articulistes en diferents camps de coneixement eleva el lèxic per damunt dels altres textos d'opinió i ofereix la possibilitat de llegir una àmplia varietat de maneres de dir. L'article sol ser un text ric en el desenvolupament de les idees i en la seva capacitat expressiva, i això el converteix en producte propi del seu autor, que fa servir els recursos propis per fer-lo únic, llunyà de la uniformitat de la majoria de textos periodístics (Armañanzas i Díaz Noci, 1996, 109).

Si comparem l'article i l'editorial, la gran diferència és que, mentre l'article respon a la necessitat de saber què pensen persones que mereixen la nostra confiança, l'editorial és

L'instrument màxim d'influència de què disposa un mitjà. L'anonimat és la força de l'editorial del diari: quan el lector busca l'editorial per trobar orientació sobre allò que passa, s'acosta al diari com a institució. La representativitat del diari permet d'adoptar un to de certa autoritat que resultaria fora de lloc en un article signat.

Afirma Borrat que 'la gran majoria de col·laboradors o articulistes senten la motivació de referir-se a la política' (1989, 135). Quan l'autor d'un article sobre un tema d'actualitat política no és un periodista polític ni un polític professional, la seva perspectiva tendirà a ser, qualitativament, diferent a la dels actors d'informació quotidiana i els periodistes d'informació. Tot i això, opina l'autor que, quan és un filòsof o un literat – precisament pel bagatge de recursos conceptuals i expressius que li confereix la seva especialització – pot aconseguir efectes de persuasió molt més forts que els propis periodistes especialitzats en política.

1.3.3.3 La columna

Quan l'article apareix com a secció i l'articulista és el titular d'una peça que es publica diversos cops per setmana o amb una assiduitat establerta, parlem de *columnes*. López Pan (2011, 48) opina que una frase tan senzilla com 'una columna és un espai fix que un mitjà assigna a una firma' condensa una explicació ben precisa de la mateixa i apunta els aspectes clau: la firma, l'extensió i ubicació fixa i la continuïtat. Armañanzas i Díaz Noci (1996, 123) també subratllen la periodicitat fixa de la columna com a tret definitori, i afegixen altres trets: 'la columna enjuicia cualquier tema, más o menos actual, redactado con gran libertad expresiva, generalmente por un colaborador fijo, periodista o no'. Gomis (1989, 167) afegix que la columna és la resposta a la necessitat que tenim, com a lectors, de saber què en pensen les persones que mereixen la nostra confiança i la defineix com 'un art i una tècnica que s'adapta a la personalitat del titular, com a periodisme personal que és'.

Santamaría (1997, 117) atorga a la columna una posició tan elevada com la de l'editorial en termes de significativitat. Segons l'autora 'la columna es un artículo razonador, orientador, analítico, enjuiciativo, valorativo con una finalidad idéntica a la del editorial. La fundamental diferencia es que la columna lleva firma y vale tanto como lo que valga su firma'.

Amb tot, la diversitat de columnistes i de criteris és una contribució a l'opinió independent del lector. Tot i això, no hem d'oblidar que, com hem dit, sol existir una coherència amb la línia editorial del diari, ja que, tot i que el columnista té llibertat per escriure les pròpies idees, el director també té llibertat per escollir-lo com a col·laborador.

Santamaría i Casals (2000, 288) fan un pas més enllà i diuen que un dels trets que defineixen la columna és que ‘importen de la mateixa manera l’expressió i el contingut’. També fan ressaltar el fet que és un producte literari per al consum de masses, és a dir, per a un públic ampli i que llegeix amb presses. D’aquí n’extreuen el sentit de la seva gairebé obligada brevetat, ja que en poc d’espai ha de presentar-se el tema o assumpte de què es parlarà, desenvolupar els arguments amb gran creativitat retòrica i formular un paràgraf final que tanqui el cercle obert des de l’inici, és a dir, un paràgraf que deixi empremta.

Armañanzas i Díaz Noci (1996, 126) assenyalen, també, el que consideren els trets característics d’un bon columnista. Parlen, en primer lloc, d’una cultura pròpia àmplia i profunda, ja que el columnista ha d’estar ben informat sobre els esdeveniments recents sobre els quals opinarà. Afegixen que el contacte directe amb les fonts informatives cal que es tracti amb prevencions per mantenir distància amb els interessos que puguin tenir les fonts. Així mateix, cal que el columnista sigui intel·ligent per fer bones anàlisis i per emprar un llenguatge ric que li permeti exposar amb claredat, gràcia i bellesa les seves idees.

Domínguez i Mateu (2011) exploten encara més aquest últim tret, i el consideren inclús una ‘obligació’ del columnista. Per exemplificar-ho, citen una reflexió de George F. Will, guanyador del premi Pulitzer, sobre l’ofici d’escriure columnes: ‘un columnista gaudeix de molta llibertat i està obligat a fer-ne ús. En això rau la seua feina. El seu pensament –que inevitablement significa, fins a un cert punt, la seua personalitat– ha d’expressar-se en el que faça. [...] Si la columna té èxit voldran llegir-lo a ell. I això passa perquè, en cert sentit, fins el pitjor columnista és una mena d’artista. Allò que va fer de Van Gogh un geni fou la seua manera particular de veure els gira-sols. El que distingeix un columnista valuós és la seua particular manera de veure el paisatge’ (citats en Domínguez i Mateu, 2011, 21).

1.3.3.4 La crònica

Si ens centrem ara en la *crònica*, Gomis en distingeix de dos tipus: la crònica que cobreix un lloc i la crònica que cobreix un tema. Els cronista, en tots dos casos, és enviat pel periòdic perquè conti allò que ocorre al sector que li ha estat assignat. En una mateixa crònica hi caben diferents temes, ‘perquè la unitat de la crònica no és de contingut, sinó, més bé, de marc espai-temps’ (Gomis, 1987, 36).

Segons el caràcter de la crònica, diu Gomis, predomina més el sentit informatiu o la impressió personal, ja que es tracta, generalment, d’un gènere signat. Per tant, la crònica es troba al centre de l’arc, equidistant de la notícia i de l’editorial, de la informació pura i del pur comentari.

1.3.4 Les marques de la subjectivitat en el text periodístic d'opinió

1.3.4.1 El mite de l'objectivitat

Com que el nostre estudi es basa estrictament en l'enunciació i no en la recepció del text, ens centrarem en el paper de la subjectivitat en el text (més generalment) i en el paper de la subjectivitat en els textos d'opinió (més específicament). Abans, però, d'endinsar-nos en l'opinió pròpiament dita dels diaris, farem una introducció més genèrica per referir-nos a la informació com a *construcció social de la realitat*. Rodrigo (2005, 50), en la línia que hem avançat en el punt anterior encetada per Gomis, fa referència a una possible divisió entre la concepció de la realitat social com a un fet ontològicament donat i exterior a la subjectivitat, i la realitat social com a resultat d'accions socials intersubjectives. Grossi (1985, 378), però, fa un pas més enllà i defineix la realitat com quelcom que no pot ser completament distint a la manera com els actors la interpreten, la interioritzen, la reelaboren i la defineixen històrica i culturalment. Per tant, s'evidencien dos aspectes: cau el mite de l'objectivitat i s'erigeix una realitat social creada pels *mass media*. Els esdeveniments són coneguts gràcies als mitjans de comunicació i es construeixen gràcies a la seva activitat discursiva. Per tant, el procés de construcció social de la realitat depèn del tot de la pràctica productiva del periodisme.

Núñez Ladevéze també critica el que considera un 'equivoc' en la identificació entre 'veracitat' i 'mode descriptiu' de la redacció. Segons Palau (2005, 98), l'autor trau la bena dels ulls a aquells que advoquen per una calculada aparença objectivadora de l'estil, com si es tractés d'una propietat del contingut. Això, però, xoca sovint amb les teories clàssiques de comunicació periodística, que fan referència a la noció d'estil periodístic amb uns requeriments específics del llenguatge en periodisme, que requeriria sis característiques ideals: correcció, concisió, claredat, de producció col·lectiva, mixt i adreçat a la captació del lector (Martínez Albertos, 1991, 203). Segons l'autor, aquestes maneres concretes d'expressió són els estils periodístics assenyalats per Emil Dovifat: l'informatiu, el de sol·licitació d'opinió i l'amè (1991, 207-208). En aquest seguiment fidel dels postulats de Dovifat a l'hora de diferenciar les modalitats estilístiques, Martínez Albertos considera que:

Esquemáticamente diríamos que con el *estilo informativo* se busca informar a los lectores, transmitirles datos con ánimo objetivo; con el *estilo de sollicitación de opinión* se pretende orientar el juicio del receptor, con un cierto grado de intencionalidad proyectada subjetivamente en el mensaje; y finalmente, con el *estilo ameno o*

folletista el periódico intenta conseguir unos fines no específicamente periodísticos (la información o el comentario), sino cargados de cierta significación social y cultural. (Martínez Albertos, 1991, 210-211).

Palau cita un article que confirma l'actitud prescriptiva de Martínez Albertos en les seves tesis al voltant d'un estil periodístic basat en normes: 'Desde un enfoque rigurosamente profesional no puede existir Periodismo si no hay un pacto universal y consensuado acerca de cuáles son las pautas lingüísticas más seguras y aconsejables para la producción de textos'(2005, 102). Tot i això, alguns autors contemporanis observen com es desmunta aquesta idea sota l'enorme diversitat d'estils i registres en la comunicació periodística, ja que cadascun d'ells configura una versió de la realitat que és, com hem apuntat a l'inici d'aquest punt del capítol, l'única essència del periodisme. Sánchez y López Pan, dos autors que han rebutjat de manera contundent els plantejaments de Martínez Albertos, resumeixen el problema principal que contenen les tesis d'aquest autor amb aquesta pregunta: 'Si la objetividad exige el respeto a las características del estilo informativo, ¿cómo puede llamarse objetivo un reportaje que se caracteriza por la libertad expresiva?' (1998, 22). Aquests autors fan notar els perills d'identificar l'aplicació d'unes normes d'estil amb l'aparença d'objectivitat: 'Caemos en la cuenta de que la manipulación deshonesta es mucho más fácil en el texto que se ajusta a las normas de estilo informativo que en el otro: precisamente por la confianza en una aparente neutralidad y objetividad que se ciñe a los hechos como si no hubiera mediación humana' (1998, 23).

Núñez Ladevéze també defensa l'estilística, entesa com a concepte ampli fora de patrons prescriptius, com a una de les tres dimensions dels productes periodístics, juntament amb la contextual i la textual. L'autor considera que els textos periodístics s'identifiquen per les seves propietats formals, però aquestes reflecteixen l'adaptació del producte a una funció social. Parla, doncs, d'una dependència entre text i context (de referència i d'interpretació), fruit de la funció que se li atribueix: 'En este sentido cabe decir que no hay noticia sin contexto y que toda noticia ha de interpretarse como elemento de un contexto (o como secuencia de un proceso)' (1991, 25). Les tesis de NúñezLadevéze, en aquest sentit, poden resumir-se en la concepció del text periodístic com a activitat específicament textual que distingeix dos plans o activitats prèvies: la capacitat del periodista d'integrar el seu saber contextual en la seva habilitat textual i, alhora, la seva capacitat expressiva, lingüística i estilística en la seva habilitat textual (Palau, 2005, 108).

Van Dijk també considera 'obsoleta' la idea de desviació respecte d'un estil neutre i planteja l'estil com una de les dimensions de la descripció del discurs. Considera l'estil com una indicació del context social i personal del parlant que es fa patent en el conjunt total dels detalls estructurals variables i característics del discurs (1990, 111).

Trobem una altra veu a favor d'aquest nou paradigma en Elvira Teruel. L'autora creu que 'informar construeix un acte retòric i la informació periodística adopta la *retòrica* per fer versions de la realitat'(1997, 23). El punt de partida de Teruel és una realitat única i compartida, que pot presentar-se de maneres diferents, seguint la línia dels autors que parlen d'estil en termes d'elecció o selecció. A l'entendre de Teruel, els missatges o discursos tenen aparença *versemblant*, però aquesta aparença reflecteix posicions i valors socials adjectivament diferents. El que fa possible aquesta aparença de pluralitat o versemblança és la retòrica, 'que proporciona la *tècnica* per *trobar* la manera de dir diferent' (1997, 25). En aquest sentit, el 'singularisme' ideològic es manifesta en un pluralisme retòric, amb aparença de pluralisme informatiu, que es manifesta en una diversitat de models periodístics. Això és així perquè existeixen en l'ésser humà mecanismes inherents a l'activitat comunicativa especialitzats en la persuasió, que s'utilitzen sempre inconscientment o conscient. Tot i això, cal fer un aclariment important a l'hora d'explicar la tesi de Teruel. D'aquests apunts anteriors es pot deduir que, sent la retòrica una tècnica per elaborar discursos, aquesta ha de ser necessàriament neutra. Ara bé, atès que es tracta d'una tècnica per elaborar discursos persuasius, segons els objectius (informar, persuadir, etc) i segons com s'utilitzi, una manera determinada d'ús es pot relacionar més amb una estratègia informativa que amb una altra i amb una posició ideològica que amb un altra. És més, fins i tot en pot canviar l'objectiu de persuasió en manipulació (1997, 91).

A aquest producte social intersubjectiu que és la informació, cal afegir-hi un punt més a favor de la subjectivitat: el filtre de la línia editorial dels mitjans de comunicació. Cada mitjà, d'acord amb la seva política editorial, dona una visió diferenciada dels assumptes que conformen l'agenda informativa. Cal que s'atenguin, però, els principis ètics de la professió referents a la transmissió de la informació. Una atenció a aquests principis implica que el periodista digui la veritat sobre els fets i no menteixi. De vegades l'acompliment d'aquests principis pot derivar en conflicte quan hi ha contradiccions, com per exemple en el cas dels principis de confidencialitat (amb les fonts informatives) i de sinceritat (amb el lector). Tot i això, 'sempre cal tenir present que el periodisme es troba al servei de l'usuari i l'usuari ha de tenir prioritat en situacions de conflicte d'interessos'(Prats, 2004, 82).

López Pan (2011, 53) també fa una aportació interessant respecte d'aquest tema. Opina que 'un periodista d'opinió o col·laborador de les pàgines d'opinió d'un diari s'insereix en el sistema dels mitjans d'un determinat territori, en un diari que ja ha estat seleccionat per un nombre de lectors que formen una comunitat intel·lectual, i comparteixen en bona mesura les preferències polítiques i morals'. D'aquesta manera, el diari construeix el seu propi *étbos* institucional que defineix els seus lectors en diferents nivells: temes, perspectives des de les quals es tracten i revestiment formal adequat a aquestes dues qüestions citades. Per tant, de la mateixa manera en què un mitjà obre les seves portes a un periodista o col·laborador, aquest queda recolzat pel seu *étbos* institucional, que li aporta dades sobre els lectors, decisius (per condicionants) en el procés inventiu del seu text d'opinió.

1.3.4.2 La subjectivitat del periodista

Dit això, ens centrarem específicament en el *subjecte* parlant del llenguatge periodístic. En aquest sentit, parlar de 'subjecte parlant' implica determinar el lloc ideològic des del qual parla l'emissor del missatge. Entrem, per tant, en el terreny de l'*enunciació* entesa com 'la posada en funcionament de la llengua en un acte individual d'ús' (Kebrat-Orecchioni, 1986, 39). Segons Kebrat-Orecchioni, a la lingüística de l'enunciació correspon identificar, descriure i estructurar el conjunt de *fets enunciatius* que són 'les petjades lingüístiques de la presència del locutor en el si del seu enunciat, els llocs d'inscripció i les modalitats d'existència d'això que hem anomenat d'entrada *subjectivitat en el llenguatge*'.

Les primeres formulacions contemporànies sobre l'enunciació sorgeixen 'en les reflexions d'un cercle d'autors com Bajtín en els anys vint, en un ambient on la literatura i la preocupació per la llengua anaven de la mà' (Cercle d'Anàlisi del Discurs, 1997, 30). Segons aquest cercle d'autors, 'en l'*enunciat* (unitat de l'expressió concreta del parlant) i no en l'*oració* (unitat abstracta, model de l'estudi gramatical) es fa patent l'actitud, el compromís i la intenció del subjecte discursiu respecte al seu propi enunciat i al seu destinatari' (1997, 30).

En un text, l'emissor pot aparèixer d'una manera més evident, sense amagar la seva presència i manifestant obertament la seva actitud respecte al contingut dels enunciats, o pot mantenir-se a l'ombra i adoptar un paper de missatger sense protagonisme patent' (Grau 2000, 41). Aquesta operació d'apropar-se al text o distanciar-se'n és només una qüestió formal que l'emissor du a terme a través de procediments lingüístics. Tot i això, admet Grau (2000, 31) que podem considerar més objectius els textos que aconsegueixen una funció referencial (informatius) i més subjectius els textos que aconsegueixen una funció

psíquica (textos interpretatius o d'opinió). Els textos que estudiarem en aquest treball pertanyen a aquesta segona tipologia.

Tot i això, afirma l'autora que qualsevol text té ingredients interpretatius perquè ha estat produït per un parlant que selecciona la informació i decideix l'ordre jeràrquic que haurà d'ocupar dins del text. Entendrem, per tant, la manifestació de la subjectivitat de l'emissor com la manifestació de la seva activitat racional i emotiva dins del text.

Tal com hem avançat, els textos interpretatius o d'opinió són més subjectius perquè incorporen judicis de valor. L'emissor, per tant, 'transmet informació sobre la seva manera d'avaluar el món alhora que comunica un missatge' (Grau 2000, 46). Aquests judicis de valor es transmeten amb elements lingüístics ben diversos: unitats lèxiques, procediments sintàctics, discursius, prosòdics o gràfics i recursos sociolingüístics.

1.3.5 Els periòdics com a constructors d'identitats nacionals

Com hem apuntat a les cites que encapçalen el capítol, la informació i l'opinió són mecanismes fonamentals per a la integració social i nacional. Els individus necessitem constituir les nostres experiències a través de narratives, mitjançant les quals 'people make sense of what has happened and is happening to them by attempting to assemble or in some way to integrate these happenings within one or more narratives; and that people are guided to act in certain ways, and not others, on the basis of the projections, expectations, and memories derived from a multiplicity but ultimately limited repertoire of available social, public, and cultural narratives' (Somers i Gibson, 1994, 38-39).

Precisament, 'a través de les narratives, els subjectes orienten la seua identitat col·lectiva (i individual)' (Archilés, 2015, 39). Si lliguem aquesta qüestió amb la de la identitat com a tema central de debat, no podem obviar el paper dels mitjans de comunicació (en general) i de les pàgines d'opinió (en particular), ja que són contextos en què aquests debats es produeixen de forma més evident.

A l'obra *The Discursive Construction of National Identity*, Wodak (2009, 8) fa uns apunts interessants que ens ajudaran a entendre, d'entrada, el sentit d'aquest nou punt del capítol dedicat als diaris com a *actors polítics*:

'Through discourses, *social actors* constitute objects of knowledge, situation and social roles as well as identities and interpersonal relation between different social groups and those who interact with them?.'

‘Discursive practice may be effective in transforming, dismantling or even destroying the status quo’

Si atenem les tradicions teòriques que inspiren aquest plantejament, Gifreu situa una de les fonts d’interès en les teories de Gramsci i l’Escola de Frankfurt (1988, 172). Aquesta tradició intenta examinar els nous fenòmens de l’anomenada societat de masses des de categories centrals com la d’*hegemonia* i la d’*indústria cultural*, respectivament. Gramsci, en aquest sentit, trencà amb la tradició marxista clàssica tot desplaçant l’èmfasi de la formació d’hegemonia social des de l’esfera econòmica (infraestructura) a l’esfera política (superestructura), incloent aquí l’anàlisi del paper de la *societat civil*. En aquest sentit, i per al nostre treball concret, esdevé important l’aportació gramsciana que *l’hegemonia social no ‘existeix’, sinó que es ‘discuteix’ cada dia*. Amb això, cal que considerem essencial el paper de la cultura en aquest joc de poder, en què les classes dominants controlen, però només en la mesura que controlen també els diversos camps de la significació social, entre els quals hi ha els mitjans de comunicació.

Des del punt de vista de Gifreu (1988, 176-177), els Estats industrialitzats tenen una nova missió bàsica a assegurar, que és el traçat de les fronteres de reconeixement. Segons l’autor, ‘abans eren l’exèrcit i després la policia i el sistema duaner els encarregats de traçar-les; ara això no és suficient, i l’Estat ha de recórrer al seu *capital simbòlic* i assegurar-se un reconeixement ‘interior’ indiscutit’. Aquest reconeixement és possible a través del discurs oficial del Butlletí Oficial de l’Estat, a través de la retòrica del Parlament i també a través del discurs aparentment menys oficial dels diaris més importants o de les grans cadenes privades de ràdio i televisió. Això és així perquè, ‘avui dia, *l’actuació fonamental del poder simbòlic s’exerceix a través del sistema de comunicació social* ja que, aquest sistema expressa simbòlicament, d’una banda, les regles de reconeixement que l’Estat imposa a una comunitat o a un conjunt de comunitats diferenciades, i de l’altra, les fronteres dintre les quals l’Estat accepta de reconèixer i de fer reconèixer un individu com a ‘ciudadà’, un grup com a ‘comunitat autònoma, una antiga nació com a ‘nacionalitat’, etc’.

Marín i Tresserras també situen la Revolució Industrial com a punt de referència per entendre la rellevància de l’ecosistema comunicatiu en els processos de construcció identitària de les nacions. Apunten que ‘l’espectacular creixement de l’aparellatge comunicatiu que la industrialització propicià va fer possible un increment substancial del pes específic de la determinació social sobre la natural en la construcció d’identitats comunitàries nacionals’ (1988, 229). A més, ‘la dràstica millora dels sistemes de transport

terrestre, marítim i aeri, així com el desenvolupament de les tècniques de transmissió d'informació de llarga distància i la industrialització de la producció cultural i comunicativa han atorgat una potentíssima capacitat d'intervenció als estats per tal d'adequar el domini lingüísticocultural al domini polític' (1988, 229). Això és, per tant, el que ha fet possible la construcció de grans *unitats nacionals*, dissenyades des de l'Estat-nació.

Els mitjans de comunicació, per tant, tenen un paper decisiu com a controladors dels temes i dels problemes que són considerats rellevants per a una comunitat, 'no perquè decideixin què cal fer o què cal pensar sobre uns determinats temes, sinó perquè decideixen els temes que són dignes d'atenció pública, és a dir, els temes que poden arribar a ser discutits políticament' (Gifreu, 1988, 178).

Com a conclusió i, sobretot, atenent el problema de la reconstrucció de nacions com la catalana, Gifreu considera essencial el paper del sistema de la comunicació de masses: 'si la reconstrucció cultural i lingüística aporta els continguts i les formes que expressen la diferència, el sistema dels mitjans de comunicació de masses s'encarrega d'establir el mode de *reconeixement* i les *fronteres del reconeixement*' (1988, 181). En atenció a això, tant la reconstrucció cultural, com la normalització lingüística, com la construcció política, exigeixen avui la progressiva constitució d'un sistema adequat de regles i de fronteres de reconeixement, a través dels mass media. Això ha estat el motor primer del present estudi i d'aquí prové la primera part del títol.

Casasús (1988, 248) també ressalta el paper dels mitjans de comunicació com a constructors nacionals en els casos de les nacions sense Estat, com la catalana, que necessiten potenciar la projecció exterior de la seva identitat i la seva cultura. Afirmar Casasús que 'el volum de recursos humans i financers que mobilitza la comunicació de masses, i la influència que aquesta activitat exerceix sobre les voluntats individuals i els comportaments socials, ha promogut a una majoria de països industrialitzats el disseny de polítiques orientades a ordenar tots els vessants i totes les dimensions de l'activitat comunicativa'. Per tant, és una qüestió cabdal i un fenomen en alça el fet d'atendre i ser conscient d'aquesta realitat actual, sobretot, com hem dit, en els blocs, països o comunitats nacionals de sobirania limitada. Conclou l'autor que 'la comunicació de masses és l'instrument modern de manifestació de la consciència, de la personalitat i de la identitat de les nacions en reconstrucció i també l'única arma per fer front a les pressions exteriors dirigides a desnaturalitzar la llengua i la cultura pròpies' (1988, 249).

1.3.6 Premsa, opinió i transició democràtica

1.3.6.1 Democràcia informativa?

En aquest tercer punt del marc teòric dedicat a la premsa com a actora política, cal fer un apunt especial a la premsa de la transició, atès que s'ha escollit aquest període com a context d'estudi per la importància del sistema comunicatiu en el procés de reconstrucció identitària nacional que Catalunya i el País Valencià van viure en aquell moment concret. Abans de situar-nos en el context d'estudi, farem un repàs històric a la relació entre comunicació i identitat cultural que ja existia anteriorment, ja que ajudarà a entendre millor la realitat comunicativa d'aquells moments.

Segons Casasús (1988, 249), les relacions entre comunicació social (periodisme) i identitat cultural en el cas de Catalunya (tot i que també pot extrapolar-se al País Valencià) s'inicien, precisament, de manera paral·lela, amb el despertar de la regeneració cultural, històrica, artística, literària, econòmica i, finalment, política, que integra el fenomen de la *Renaixença*, que hem explicat amb detall en els primers capítols d'aquest marc teòric. Aquest moviment va tenir, com a conseqüència natural, els *moviments del catalanisme civil en el segle XX*.

El paper de la premsa en aquest període de redreçament cívic i cultural de Catalunya, després de dos segles de decadència del país, fou determinant de la manera que ho serà també en l'època que estudiarem. Ja en aquests moments, 'els diaris i els periòdics eren els vehicles únics de difusió de les noves idees de *regeneració* nacional, i els suports idonis per a la tasca de *normalització* literària i cultural' (Casasús, 1988, 249). En aquests anys de tombant de segle, figures capdavanteres de les diverses línies de pensament burgès respecte al catalanisme –unes més conservadores, altres més liberals– albiraren, amb un fort sentit d'anticipació, que 'la vertebració d'iniciatives periodístiques era una *empresa nacional essencial* per a aquella causa política que era el catalanisme'. Casasús apunta els noms exemplars de Valentí Almirall, Enric Prat de la Riba, Narcís Verdager, Francesc Cambó i altres, que van esmerçar esforços en la creació o manteniment de diaris i publicacions al servei del *redreçament* cívic i cultural de Catalunya.

Anys més tard, després de la victòria franquista, 'moltes de les iniciatives de l'oposició democràtica i catalanista enfront de la dictadura de Franco, es recolzaren lògicament en una línia de potenciació de les publicacions clandestines, o d'infiltració política en els mitjans de comunicació públics i privats de més ampli abast' (Casasús, 1988, 250).

És necessari dedicar unes ratlles a la situació mediàtica de la premsa durant el franquisme, és a dir, en el context d'un règim polític extremadament autoritari, per explicar la transició democràtica posterior. Segons Gómez Mompart (2003, 12), l'evolució d'aquest règim va anar 'des de la dictadura militar més ferotge fins a un bonapartisme amb voluntat totalitària'. Aquesta situació de manca de llibertats, de negació a la cultura (a la pluralitat, a la diferència, a l'expressió autònoma, a la identitat nacional/regional), d'obsessió per l'adoctrinament i de menyspreu a la imaginació creativa conformarà una pràctica de desinformació, de propaganda grollera, d'adulació al cabdill i d'ensinistrament al feixisme nacionalcatòlic. Seran anys, per tant, en què el panorama mediàtic es caracteritzarà per aspectes radicalment contraris a tot allò que el periodisme és, 'històricament i per essència' (Gómez Mompart, 2003, 12).

A finals dels seixanta, a l'Estat Espanyol, la pressió d'alguns ministres desembocà en un conjunt de lleis per a l'evolució del règim. La que més ens interessa d'aquest conjunt és la *Llei de Premsa (LPI)*, aprovada per les Corts l'abril de 1966. Aquesta llei representava, sobretot, un intent de superar un model caduc de regulació de la informació periodística basat en els mecanismes preventius com la censura prèvia o les autoritzacions per posar en circulació publicacions (Chuliá, 2001, 149). Tot i això, segons Gómez Mompart, 'la relativa obertura que suposava la LPI en aquest ecosistema ultraespanyol i nacionalcatòlic va ser poc efectiva perquè els mitjans culturals comunicatius *no franquistes* o fins i tot *antifranquistes* estaven fets amb poca inversió, tenien un abast limitat i patien l'amenaça coercitiva —i sovint també per acció punitiva— de multes, sancions i tancaments, davant d'un gran sistema espanyolista de mitjans potents i desenvolupats vinculat als aparells de l'estat i de les institucions profranquistes' (2003, 17).

Amb tot, aquesta llei (la LPI), juntament amb la Llei Orgànica de l'Estat i la Llei de Llibertat Religiosa, van representar les tres principals fites del primer moviment liberalitzador del govern de Franco. El paquet de mesures, però, no comptava amb totes les simpaties de la classe política i, al llarg dels anys següents, va patir diferents intents d'aturada i inclús la imposició de nou de la censura prèvia. Foren anys de conflictivitat social pels constants expedients i sancions administratives que continuaven sent el recurs del Ministeri d'Informació i Turisme: 'dins l'Executiu també es vivien tensions agudes, i la pressió dels Ministres més preocupats per les continuades coercions va provocar l'alçament de l'Estat d'excepció que va conduir a la destitució del càrrec de Ministre de Manuel Fraga i a la crisi general d'octubre de 1969' (Chuliá, 2001, 152).

No veurem una liberalització real de la premsa fins la mort de Franco. L'abril de 1977, tot seguint la proposta del Consell de Ministres, el Rei Joan Carles I signava una sèrie de disposicions que comportaven una pèrdua definitiva del poder interventor de l'Estat sobre la societat: es derogava així l'article segon de la Llei de Premsa que establia límits polítics i morals a la llibertat d'expressió.

Chuliá destaca tres fenòmens d'aquell període: la pèrdua de difusió de l'antiga Premsa del Moviment, els notables avenços de la premsa opositora i l'augment generalitzat de les tirades pel creixent interès social en els esdeveniments de la vida pública entre el 1975 i el 1977, que encoratjava l'entrada en el mercat de nous competidors (2001, 201).

També és interessant apuntar que, dintre d'aquest clima, les autoritats públiques van haver d'aprendre a governar en condicions menys favorables des de mitjans dels anys seixanta. En la mesura que la premsa va començar a sentir-se més lliure per opinar, va enfocar l'atenció sobre les actuacions governamentals.

1.3.6.2 Els intel·lectuals i la 'qüestió catalana'

Voldria dedicar un subapartat d'aquest punt del capítol sobre premsa, opinió i transició a sintetitzar la realitat de la cobertura mediàtica de les pàgines d'opinió a la 'qüestió catalana'. Archilés ha dedicat temps d'estudi al paper dels intel·lectuals en les lluites polítiques del tardofranquisme i la transició, tot i que reconeix que 'és un territori que coneixem encara malament' (2010, 565). Segons l'autor, la participació dels intel·lectuals en el comentari d'actualitat política, 'va ser un fet habitual i va servir per construir els seus camps propis de poder i legitimitat'. En aquest àmbit concret, les reflexions sobre la qüestió nacional 'serien un dels terrenys privilegiats en què els intel·lectuals van estar presents en el món cultural espanyol' (2010, 566).

Si filem prim en l'interès del paper dels intel·lectuals en el nacionalisme català, és interessant assenyalar la precisió que fa Guibernau. Segons l'autora, 'hi ha diferències importants entre el paper que tenen els intel·lectuals en el naixement d'un moviment nacionalista i el que tenen en la *reemergència d'un moviment nacionalista* que ha estat desmantellat' (2002, 48). En el primer dels casos, que ens és aliè, cal desvetllar la consciència nacional i construir un discurs nacionalista. En el segon, que ens és reconeixedor i ens interessa, 'es tracta d'invocar sentiments i raons ja articulats en discursos

nacionalistes anteriors'. En aquest cas i en aquestes circumstàncies, diu Guibernau, 'cal analitzar les causes del desmantellament nacional i renovar i refer el discurs nacionalista' (2002, 48).

Al llarg de la dictadura, l'elit intel·lectual catalana formava dos bàndols clarament diferenciats: els adeptes al règim i els qui s'hi oposaven i assumien la tasca de lluitar contra la repressió lingüística i cultural imposada. Si ens centrem en el paper d'aquests segons, 'van actuar com a artífex del moviment nacionalista avançant arguments culturals, històrics, polítics i econòmics, amb l'objectiu de mantenir el caràcter distintiu de la nació i legitimar la seva voluntat d'autodeterminació' (Guibernau, 2002, 61).

Armando de Miguel ha estudiat a fons les relacions sociològiques entre els intel·lectuals (especialment els que eren presents a les pàgines d'opinió) durant la transició. Una part d'aquest ampli camp d'estudi el dedica també als intel·lectuals i el nacionalisme català o 'la qüestió catalana', la qual defineix com 'el hecho diferencial catalán en cuanto nacionalidad o cultura' (1980, 184). Una de les hipòtesis de l'estudi de De Miguel sobre els intel·lectuals i el fet català durant la transició és que 'ese <<hecho>> se convierte en cuestión más o menos problemática debido, entre otras cosas, a la incomprensión, al cuidado desconocimiento con que aparece tratado en algunos conspicuos intelectuales no catalanes y que, por comodidad, llamaremos <<madrileños>>' (1980, 185). De Miguel, de la mateixa manera que el tema ens ha mogut l'interès, considera interessant analitzar, des d'una perspectiva sociològica, l'opinió dels diaris sobre aquesta 'cuestión más o menos problemática' durant la primera etapa de la democràcia perquè la censura franquista ja no vetava el tractament d'aquest tema específic. I considera impropis les aportacions de la seva recerca perquè '*el nacionalismo es también un fenómeno de intelectuales*, no porque las ideas se antepongan a las realidades socioeconómicas, sino porque los *intelectuales median entre esas realidades y la percepción por un públicomás amplio*' (1980, 186).

Una de les hipòtesis de l'estudi de De Miguel sobre els intel·lectuals i el fet català durant la transició és que 'ese <<hecho>> se convierte en cuestión más o menos problemática debido, entre otras cosas, a la incomprensión, al cuidado desconocimiento con que aparece tratado en algunos conspicuos intelectuales no catalanes y que, por comodidad, llamaremos <<madrileños>>' (1980, 185). De Miguel, de la mateixa manera que el tema ens ha mogut l'interès, considera interessant analitzar, des d'una perspectiva sociològica, l'opinió dels diaris sobre aquesta 'cuestión más o menos problemática' durant la primera etapa de la democràcia perquè la censura franquista ja no vetava el tractament d'aquest tema específic.

I considera importants les aportacions de la seva recerca perquè *‘el nacionalismo es también un fenómeno de intelectuales*, no porque las ideas se antepongan a las realidades socioeconómicas, sino porque los *intelectuales median entre esas realidades y la percepción por un público más amplio*’ (1980, 186).

De Miguel situa el seu estudi des d’una perspectiva diferent a la nostra, de ‘fora’ a ‘dins’ podríem dir-ne. Estudia l’actitud dels intel·lectuals de la premsa i les publicacions no catalanes sobre el fet català. Sobre aquesta actitud molt sovint anticatalanista apunta que ‘es normal ser catalanista si se es catalán (¿qué otra cosa se puede ser, al menos en el ámbito de la inteligencia?). Lo anormal, o menor, lo enorme –para decirlo con el término unamuniano- es ser catalanista siendo <<madrileño>>’. I pel que fa a una possible explicació, creu que esdevé una qüestió d’interessos: ‘El renacimiento de la cultura catalana obliga a que la intelectualidad establecida, para seguir siendo culta y poderosa, tenga que seguir la producción de los *lletraferits*, y no lo traduzco’ (1980, 193). Una figura que no pot desatendre’s en aquest camp i que també ha estat estudiada de manera important per De Miguel, és la d’Ortega i Gasset, un referent dins de la intel·lectualitat espanyola de la segona meitat del segle XX i pare de l’esperit ‘guerrer’ de Castella envers el nacionalisme ‘industrial’ de bascos i catalans. Per a Ortega, la ‘nació és sempre l’equivalent demogràfic d’Estat, una qüestió vertebrada verticalment. Aquestes tesis d’Ortega i de molts altres intel·lectuals de l’època seran les que prevaldran en les posicions de l’UCD respecte a les autonomies (De Miguel, 1980, 210). Com a prova, De Miguel fa referència a la interpretació del Ministre d’Administració Territorial Antonio Fontán, qui l’any 1977 feia aquest tipus d’afirmacions: ‘El Estado consiste en las regiones y ese Estado, por cierto, tiene nombre: se llama España’ (De Miguel, 1980, 211).

1.4 L'anàlisi del discurs i el text periodístic

El llenguatge és un fenomen essencialment enllaçat amb la vida.

A través de la llengua ens fem, creixem, actuem, negociem, jurem, ens odiam i ens estimem. Amb la llengua ens amaguem i ens mostrem. *Per la llengua ens identifiquem i compartim una cultura i un món [...] Per la llengua som i ens relacionem*, lluitem per comunicar-nos i creem discursos que són noves realitats que ens embolcallen, ens mimen i ens atrapen'

(Josep M. Castellà, 1992, 14)

Definir *l'anàlisi del discurs* no ha estat una tasca gaire fàcil per a qui la porta a terme. Els analistes del discurs la consideren una disciplina que estudia el funcionament de les llengües dins de la vida social i cultural, que té l'objectiu d'entendre la manera com es combinen els elements lingüístics per produir determinats efectes que van més enllà del que és gramatical i es constitueixen en part de la realitat social. Per il·lustrar aquesta definició de discurs com la forma en què els usos del llenguatge produeixen significats, hem triat una definició de Michel Foucault:

'[...] no tractar –deixar de tractar- els discursos com a conjunt de signes (d'elements significants que envien a continguts o representacions), sinó com a pràctiques que formen sistemàticament els objectes de què parlen. És indubtable que els discursos estan formats per signes, però allò que fan és més que utilitzar aquests signes per indicar coses. És aquest *més* allò que els torna irreductibles a la llengua i a la paraula'.

(Foucault, 1991, 81)

El fet de tenir com a objecte d'estudi l'ús del llenguatge en un àmbit determinat com la premsa i d'haver triat l'anàlisi del discurs com a metodologia, ens endinsa en un mar teòric interdisciplinari infinit i complex. Remetrem, en aquest punt, a un aclariment de Castellà

(1992, 13), en què apunta que ‘una teoria unificada del text o discurs, seria una empresa, ara per ara, inassolible’. Per aquest motiu, tot i que provarem de concentrar en aquest capítol tots els aspectes teòrics clau per bastir un cos conceptual que aixoplugui totes les realitzacions pràctiques que he portat a terme al llarg de la recerca, som conscients de la impossibilitat d’atendre al detall l’àmplia sèrie de models, corrents i tendències a què pot donar peu aquest marc multidisciplinar. Per tant, si, per raons d’extensió, no s’han presentat amb el deteniment que caldria tots els continguts que se’n poden desplegar del conjunt de disciplines que podríem anomenar ‘mare’ del text o discurs, animem els lectors a consultar l’apartat bibliogràfic per enriquir el desig o necessitat informatius.

L’anàlisi del discurs, com ja hem vist en diferents referències anteriors, esdevé una disciplina transversal que no pot prescindir de l’examen del context, un examen que va en alça en termes d’importància en les teories del discurs (Artigas *et al.*, 2003, 11). La barreja particular de models i disciplines que hem triat com a mètode propi d’anàlisi del discurs, que abraça des de la lingüística textual o gramàtica del text a la pragmàtica, permet apropar-nos als textos periodístics com a realitzacions lingüístiques concretes i fa possible un estudi de les macroestructures i les microestructures sense perdre de vista els condicionants contextuals i socials. Com veurem amb més detall, a continuació, en l’apartat que dediquem al mètode, s’atendran especialment les estratègies de modalització, enteses com ‘el conjunt de fenòmens que marquen la posició del subjecte enunciador respecte del que diu, i que s’apliquen a un contingut preposicional quan és vehiculat en forma d’enunciat’ (Payrató, 2003, 108).

En aquest capítol, per tant, trobarem una aproximació teòrica a la noció de discurs en general i a tots aquells aspectes que se’n deriven i el fan susceptible d’èsser emprat com a objecte d’anàlisi (funcions, disciplines implicades, etc). També dedicarem una atenció especial a l’expressió de la subjectivitat com a punt de partida de les teories de l’enunciació. No ens estalviarem un repàs per l’evolució dels estudis del discurs i per les tendències principals en l’estudi del llenguatge al llarg del segle XX que desembocarà en una repassada més concreta dels estudis del discurs periodístic que han estat referents a l’hora de realitzar la nostra particular recerca (ja sigui per centrar-s’hi en la subjectivitat del periodista com a marca de modalització com per fer-ho en els mitjans com a constructors d’identitats nacionals).

1.4.1 La noció de discurs

La noció de discurs és essencialment difusa i remet a un fenomen complex, 'd'una plasticitat indiscutible i d'horitzons indefinits' (Salvador, 1989, 9). Tradicionalment ha esdevingut sinònima de paraules, de formació discursiva, d'interacció verbal comunicativa, de text. Per tant, cal fer referència a la disciplina d'*anàlisi del discurs* en la seva totalitat- el camp multidisciplinari dels estudis del discurs- per tal de trobar la definició fonamental d'allò que cerquem.

Si pretenem alçar la definició de text o discurs des de la base, Artigas (1999, 34) entén que el punt crucial per respondre a la definició és que, perquè hi hagi text o discurs, s'ha de produir una actualització de la *llengua* per a una situació donada; és a dir, 's'ha de donar sentit comunicatiu a un enfilall de paraules, s'ha de materialitzar verbalment una *intenció comunicativa* en un *context* determinat'. Només en aquesta primera aproximació, com veurem més endavant, ja hi surten referenciats molts dels elements clau que estudiarem a la present tesi i que he volgut marcar en cursiva. I com a primera conclusió, podem afirmar que la definició mateixa de text o discurs, a la vegada que dóna compte de la seva naturalesa lingüística, n'ha de donar de la pragmàtica, sense la qual no tindria sentit parlar d'adequació, de coherència i de cohesió. Seguint aquesta línia oberta per Artigas, podem dir que el text o discurs és una entitat verbal que funciona en un context extratextual o extradiscursiu, que es refereix als aspectes del món real o imaginari i que s'emet per a alguna finalitat humana. Convé fer un apunt específic per citar la definició de *text* o *discurs* dels autors Bordons, Castellà i Costa (1998, 5) com a concepte teòric bàsic sobre l'anàlisi textual o discursiva:

'Text (o discurs) és una unitat lingüística comunicativa, producte de l'activitat verbal humana, que posseeix un caràcter social. Es caracteritza per l'adequació al context comunicatiu, la coherència informativa i la cohesió lineal. La seva estructura reflecteix els procediments emprats per emissor i receptor en els processos d'elaboració i d'interpretació. Es construeix per mitjà de diversos coneixements i capacitats: els propis del nivell textual i els del sistema de la llengua'.

Veurem que, fins al moment, les nocions de *text* i *discurs* s'han emprat indistintament. De fet, força analistes consideren avui més aviat inútil de plantejar una distinció. Tanmateix, el Cercle d'Anàlisi del discurs (1997, 24) considera que hi ha matisos importants que cal tenir en compte: *text* s'associa més aviat a tot allò que es pot escriure o transcriure i que constitueix el component verbal d'una unitat comunicativa. Van Dijk (1980, 32) també empra el terme *text* per denotar 'la construcció teòrica abstracta que hi ha al darrere del que normalment s'anomena discurs'. D'aquí que qualsevol discurs contingui text, expressat a

través de l'oralitat o de l'escriptura. El *discurs*, en canvi, comprèn tots els components, verbals i no verbals, d'un fet comunicatiu. La noció de text és així més restringida, i la de discurs més extensa.

L'estudi o anàlisi del discurs denota un enfocament teòric i metodològic del llenguatge i l'ús del mateix. La lingüística en general, i especialment la gramàtica, sovint s'han centrat sobre estructures oracionals abstractes i han tendit a considerar el discurs com un aspecte de l'ús efectiu del llenguatge. En canvi, els analistes del discurs consideren errònia aquesta distinció entre les teories de la gramàtica, que pretenen explicar les regles del llenguatge abstractes subjacents com a sistema, i les teories de l'ús del llenguatge real. La sociolingüística i la pragmàtica han demostrat en les últimes dècades que les diverses propietats d'allò que es considera ús del llenguatge tenen també una natura sistemàtica que pot explicar-se mitjançant regles. Aquesta natura sistemàtica també pot mostrar propietats que són, en gran mesura, individuals i determinades per un context, com ja hem dit.

A l'hora de definir la noció de discurs, Calsamiglia i Tusón també estan d'acord amb la dependència recíproca entre text i context que apuntava Artigas i que, com hem dit a l'apartat introductori, serà el nostre principal repte d'estudi (objectiu número 1).

Hablar de discurso es, ante todo, hablar de una práctica social, de una forma de acción entre las personas que se articula a partir del uso lingüístico contextualizado, ya sea oral o escrito. El discurso es parte de la vida social y a la vez un instrumento que crea vida social. Desde el punto de vista discursivo, hablar o escribir no es otra cosa que construir piezas orientadas a unos fines que se dan en interdependencia con el contexto (lingüístico, loca, cognitivo y sociocultural). (Calsamiglia i Tusón, 2012, 1)

Els analistes del discurs, per tant, admeten que el discurs és una forma de llenguatge, però pretenen incloure altres components essencials en aquest concepte: *qui* emprà el llenguatge, *com* l'empra, *per què* i *quan* ho fa. En referim, per tant, a *com* les formes lingüístiques es posen en funcionament per tal de construir formes de comunicació i de representació del món (Van Dijk, 2000, 22).

Si seguim aquest camí d'incorporació d'elements essencials en el concepte discurs, Van Dijk el descriu com 'un succés de comunicació, ja que les persones empren el llenguatge per comunicar idees i creences (o expressar emocions) i ho fan com una part de successos socials més complexes, per exemple, en situacions com una trobada d'amics, una classe a

l'aula, una entrevista de feina, etc' (2000, 22). Això vol dir que els usuaris del llenguatge fan alguna cosa que va més enllà, específicament, de l'ús del llenguatge o de comunicar idees o creences: interactuen. A fi de destacar aquest aspecte interactiu, sol dir-se que el discurs és una *interacció verbal* (2000, 23). Podem establir, arribats a aquest punt, tres de les dimensions principals del discurs: a) l'ús del llenguatge; b) la comunicació de creences (cognició social) i c) interacció.

Per veure com són presents totes tres dimensions en un discurs, farem el següent plantejament: els *usos del llenguatge* de què disposem són variats, ja que les persones comptem amb un repertori comunicatiu que pot estar format per una o més llengües, per diferents varietats lingüístiques i per altres instruments de comunicació. A partir d'aquí, la llengua, com a matèria primera del discurs, ens ofereix als qui la usem una sèrie d'opcions (fòniques, gràfiques, morfosintàctiques i lèxiques) d'entre les quals cal fer una tria en el moment d'*(inter)actuar* discursivament (Calsamiglia i Tusón, 2012, 1). Aquesta elecció, conscient o no, es realitza d'acord amb uns paràmetres *contextuals* que inclouen la situació, els propòsits de l'interlocutor i les característiques dels destinataris, entre d'altres.

Aquesta heterogeneïtat lingüísticodiscursiva és regulada, més enllà del pla gramatical, per una sèrie de normes, regles, principis o màximes de caràcter textual i sociocultural que orienten les persones en la tasca de construir peces discursives coherents i apropiades a cada ocasió de comunicació. Això implica prendre en consideració el *subjecte* que usa aquestes formes (d'aquí la rellevància de la modalització com a manifestació de la subjectivitat lingüística en el discurs), ja que aquest subjecte té una ideologia, una visió del món, així com unes intencions, metes o finalitats concretes en cada situació. Aquestes normes o regles textuais són les que apliquem en produir textos i les que analitzarem, aplicades al corpus d'estudi triat, en el present treball.

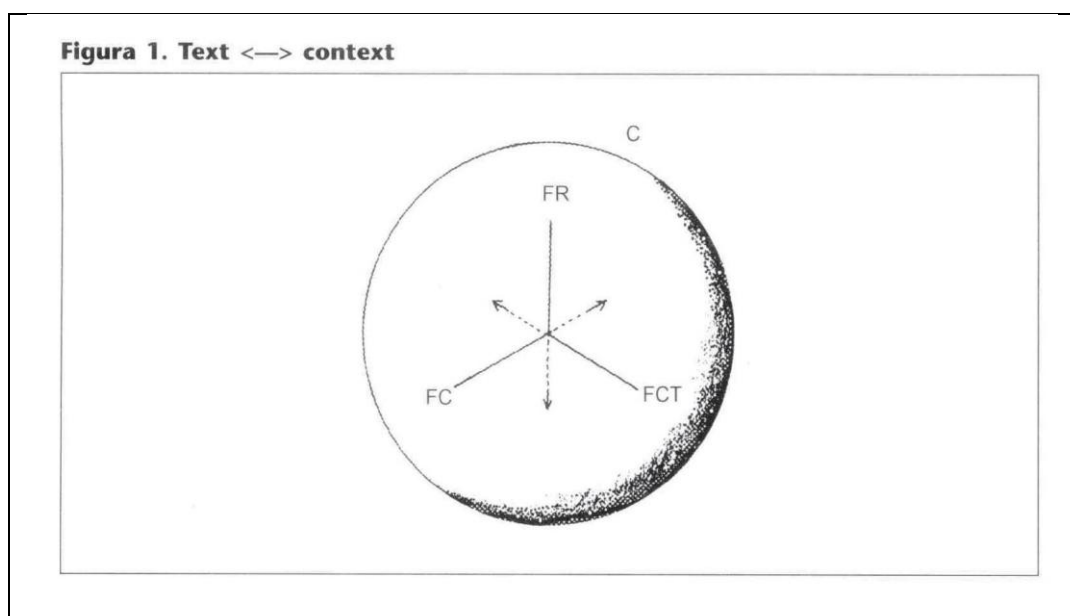
1.4.2 Funcions del discurs

Les pretensions d'aquest capítol de donar una idea clara i contemporània del què és el discurs restarien insatisfetes sense una explicació sobre com funcionen els textos des del punt de vista de la significació i comunicació alhora. Com ja hem avançat a l'apartat introductori, seran els dos aspectes que tindrem ben presents en tant que fan referència al llenguatge i a l'ús del mateix.

En aquest punt, tractarem de precisar què significa ‘ús del llenguatge’, en què consisteix l’ús del llenguatge, quins són els components o funcions, com s’ordenen i com es combinen per formar construccions més grans. Per tal d’explicar de manera breu i amb totes les connexions necessàries aquesta informació, hem cregut convenient adjuntar un gràfic que resumeix el postulat de la teoria del funcionament del text que defensa Artigas (1997, 52), el qual descansa sobre quatre coordenades que interactuen contínuament.

1. **C**: Context de la interacció dels participants en la comunicació.
2. **FR**: Funcions lingüístiques de representació de la realitat.
3. **FC**: Funcions comunicatives que el parlant desplega per convertir allò que diuen un missatge.
4. **FCT**: Funcions cohesives del text.

Taula 2: Com funciona el text

Font: Artigas, R (1997, 53)

Per entendre millor la taula, inclourem la descripció d’aquest entramat de coordenades que resumeix el que l’autora entén com a funcionament del discurs. Com hem avançat, el gràfic ens ha semblat un recurs molt útil per representar un fenomen que, com veurem en la descripció dels components o les funcions i veurem també definit amb detall en l’apartat de la tipologia d’anàlisi aplicada al corpus d’estudi, esdevé força complex de definir.

A l’esfera general, que esdevé el ‘context’, és on es construeix el pla textual, en el qual les ‘funcions representatives’ formen l’ordit del teixit (eix d’ordenades de la figura) i les

‘funcions comunicatives’ el tramat (eix d’abscises). Les ‘funcions cohesives’ actuen perpendicularment a l’entreteixit. El pla textual es representa, per tant, amb una figura tridimensional el centre de la qual coincideix amb el centre de l’esfera.

Al gràfic, **C** sintetitza els interlocutors, el context físic (temps i espai), el context interpretatiu (coneixements del món, de la llengua, del discurs, de l’interlocutor, etc) i la intenció comunicativa.

D’altra banda, **FR** representa els patrons lingüísticotextuals especialitzats a representar la realitat en el text (narració, argumentació, etc). Aquests patrons són macrofuncions fonamentals que desenvolupen la capacitat lingüística de conceptualitzar la realitat, mitjançant procediments discursius propis i formes de gramaticalització específiques. En els casos estudiats, predomina el patró discursiu, que és el que ens interessa i analitzarem.

FC, per la seva banda, simbolitza les macrofuncions comunicatives amb procediments diversos i formes de gramaticalització propis que també ens interessen força (modalització del text, interlocució, etc). Aquestes funcions responen al dinamisme comunicatiu del text.

La interacció entre aquestes dues macrofuncions és la que ens interessa si tenim en compte, com hem dit des d’un inici, la creixent importància de les relacions entre les *unitats lingüístiques* i el *context extralingüístic*, que cada vegada són més importants en una teoria multidisciplinària del discurs. Els trets particulars de cada funció són: mentre que les primeres s’encarreguen de portar al text el tema de què es parla, les segones transmeten el posicionament i l’actitud del parlant envers el tema o el destinatari. D’aquesta manera, les primeres afecten la comunicació, allò que es vol dir, mentre que les segones afecten la metacomunicació, la manera com es diu.

Per acabar d’explicar el gràfic, l’autora apunta que FCT simbolitza l’articulació textual que desenvolupa les funcions de lligam entre les parts i de segmentació del text. Estableix connexions a nivell macro (textual) i micro (oracional) i utilitza, a més de les conjuncions i les preposicions pròpiament dites, altres procediments: pronominals, lexicals, prosòdics o gràfics. FCT, per tant, constitueix una amalgama cohesiva que proporciona flexibilitat i alhora unitat a l’estructura textual.

1.4.3 Disciplines implicades en l'anàlisi del discurs

Parlar de la naturalesa comunicativa del discurs, com ja hem vist, és parlar d'un procés molt complex en què intervenen elements verbals, així com elements cognitius i socioculturals que s'articulen en el curs de l'elaboració i la interpretació dels enunciats. Aquesta complexitat prové de l'ambivalència essencial del llenguatge, que 'neix del seu paper com a capacitat cognitiva, per una banda, i com a eina comunicativa i consegüent fenomen cultural, per una altra' (Payrató, 2010, 21). Atesa aquesta ambivalència que caracteritza el panorama que presenta la lingüística d'avui, hem cregut convenient, abans de referir-nos estrictament a les disciplines implicades en l'anàlisi del discurs, fer un resum general de les connexions interdisciplinàries que envolten el fet lingüístic.

Taula 3: Disciplines implicades en el fet lingüístic

Font: (Tusón, 1996, 72)

Com podem veure a la taula adjunta, el fet lingüístic s'ha convertit en un gran tema d'interès per a moltes disciplines que se situen dintre de l'àmbit de les anomenades ciències humanes i socials. L'antropologia, la sociologia, la psicologia, la ciència cognitiva, la intel·ligència artificial, la neurologia, la psicopatologia, la filosofia o la ciència del text són algunes d'aquestes disciplines que, juntament amb les tradicionals disciplines filològiques – la gramàtica, la dialectologia, la història de la llengua– s'han plantejat descriure i analitzar alguns aspectes del llenguatge, de les llengües i dels seus usos (Tusón, 1996, 72). Per tant,

actualment podem afirmar que tota aquesta diversitat disciplinària s'ha ocupat del llenguatge i ha proporcionat eines d'anàlisi i un marc teòric als problemes de descripció que plantegen els variats objectes discursius.

L'anàlisi del discurs és una manera d'estudiar-lo més que no pas un sistema teòric. Més que l'estudi de macroestructures socials, el fet d'abordar unitats lingüísticocomunicatives bàsiques dins la situació comunicativa i el seu context ha permès d'instaurar una metodologia d'anàlisi que posa en relleu la relació entre els protagonistes de les interaccions i l'ús que fan de la llengua allí on es troben.

Segons Alturo, les fronteres entre les disciplines que s'ocupen de l'estudi de l'ús del llenguatge en context són límits difusos, en què el fet de donar més pes a aspectes socials, per exemple, ens situa en la sociolingüística, alhora que posar el focus en les unitats discursives ens situa en l'anàlisi del discurs, o l'interès per la funció persuasiva del text en la tradició, antiga i nova, de la retòrica, que es pot integrar avui en el camp ampli de l'anàlisi del discurs (Alturo, 2013, 30).

A l'estudi que fa aquesta autora sobre els objectius generals dels estudis de pragmàtica i anàlisi del discurs parteix de l'assumpció que totes dues tècniques d'estudi constitueixen una disciplina científica que es caracteritza per oferir una visió funcional interdisciplinària sobre l'ús del llenguatge i la comunicació, i, per tant, els objectius d'aquesta única disciplina responen a dos interessos bàsics: l'estudi dels processos d'ús i l'anàlisi de la relació entre l'ús i les estructures. La tesi d'aquest estudi és que, tot i que són disciplines que han estat tradicionalment descrites com a independents, l'afinitat d'interessos d'ambdues és acceptada de manera tàcita pels estudiosos de la llengua catalana.

Si partim d'aquesta assumpció d'afinitat d'interessos, podem fer un repàs de les línies de treball que han traçat la línia evolutiva d'aquest àmbit comú d'investigació (pragmàtica i anàlisi del discurs): els estils discursius, la llengua dels polítics, dels mitjans de comunicació, la construcció de la identitat en el discurs, els aspectes pragmàtics de la traducció, els models de llengua, la pragmaestilística, la fraseologia, la dixi, la modalització, la cortesia, els marcadors i connectors, etc., han estat els temes que més han atret l'atenció de pragmatistes i analistes del discurs. Així doncs, podem observar que, en l'estudi multidisciplinari que ens ocupa, també ens han interessat moltes de les temàtiques que han estat focus dels estudis de recerca realitzats com ara la llengua dels mitjans de comunicació, la construcció de la identitat en el discurs i la modalització.

Per tant, tot i que més amunt hem apuntat les disciplines que estudien el llenguatge com a part indissociable de la naturalesa humana (com l'antropologia o la psicologia), ens centrarem, en aquest apartat, únicament en els àmbits científics focalitzats en l'estudi de l'objecte llengua i l'objecte 'usos lingüístics'.

Estudis gramaticals

Els estudis sobre la gramàtica del català han tendit cada cop més, especialment des dels primers noranta, a observar dades textuais produïdes en contextos naturals o semiorientats, cosa que ha afavorit que s'ultrapassessin els límits de les unitats considerades tradicionalment, i que en l'anàlisi gramatical es prenguessin també en consideració el discurs i el context (Alturo, 2011, 30). Aquesta suma disciplinària la descriurem amb més detall en l'apartat en què valorarem les aportacions de la lingüística textual o la gramàtica del text.

L'etnografia de la comunicació i la sociolingüística

L'etnografia de la comunicació es configura, des de la meitat dels anys seixanta, com una manera particular d'apropar-se a les realitats socioculturals a partir de l'observació, la descripció i l'anàlisi de les formes d'interacció comunicativa que adopten els membres dels grups que s'estudien. Es parteix de la idea que llengua, cultura i societat són realitats interdependents, creades, recreades, mantingudes i/o transformades a través de l'ús lingüístic o –més precisament– de l'acció lingüísticocomunicativa (Centre d'Anàlisi del Discurs, 1997, 25). Per tant, l'etnografia de la comunicació primer i la sociolingüística més tard, plantegen que la competència lingüística s'ha d'entendre com una part del conjunt de coneixements i habilitats que componen la *competència comunicativa*, que també és part de la competència cultural. Aquesta perspectiva exigeix un plantejament de la diversitat de les *comunitats de parla*, atenent sigui els aspectes socials com els aspectes lingüísticocomunicatius (Calsamiglia i Tusón, 2012, 7). Per tant, aquestes dues disciplines aporten el coneixement del que són els usos considerats apropiats segons les normes de comportament comunicatiu 'habitual' dins d'aquestes comunitats.

La lingüística del text

La lingüística textual proporciona la descripció del que s'ha de saber per produir i comprendre discursos coherents, tot tenint la capacitat d'analitzar i interpretar els elements que donen cohesió als textos. El plantejament d'aquesta disciplina, que recupera una certa

tradició filològica i retòrica, se centra en l'estudi de les unitats comunicatives que transcendeixen els límits oracionals per explicar la macroestructura –o contingut temàtic– i l'aspecte formal dels textos. En aquest àmbit s'han plantejat les diferents maneres d'apropar-se al text, com a producte o en el procés de la seva construcció i de la seva interpretació.

La pragmàtica

La pragmàtica és una conseqüència immediata de totes les aportacions que han conduït al convenciment que el llenguatge és una activitat social. Li interessa, per tant, l'observació de l'ús que els parlants fan de les seves produccions lingüístiques. Payrató reconeix que el camí 'no ha estat pas fàcil' per a molts investigadors a l'hora d'intentar trobar una definició clara i caracteritzadora de la pragmàtica, i que, de fet, 'no hi ha hagut cap opció que hagi satisfet tothom' (2010, 27). Tot esperant que el progrés dels estudis acabi fent veure com s'ha de concretar, però, la definició provisional acceptada per Payrató es pot enfocar de dues maneres:

- a) en termes genèrics, la pragmàtica es pot entendre simplement com *l'estudi de l'ús de la llengua* (en la comunicació);
- b) o bé en termes específics, la pragmàtica es pot definir com *l'estudi dels aspectes de l'ús lingüístic relacionats amb les funcions del llenguatge, la dixi, les inferències, els actes de parla, la cortesia, la modalitat i l'estructura textual i conversacional*.

L'anàlisi pragmàtica, per tant, suposarà la descripció de la manera com s'adapta la llengua als diferents contextos d'ús, com s'adequa el sistema lingüístic a la pràctica i com la mateixa estructura de la llengua queda afectada per les funcions del llenguatge (Bassols, 1989, 36).

Les ciències cognitives

Des de molts anys ençà, els psicòlegs socials s'han interessat pel llenguatge i, en el camp de la psicologia social, hi ha en alça l'estudi de l'anomenada cognició social. Si focalitzem en els estudis del discurs, l'estudi de la cognició esdevé essencial com a contribució a la comprensió de l'ús del llenguatge. Des d'aquesta perspectiva, els psicòlegs defenen que el discurs humà (la producció i la comprensió del llenguatge per sobre del nivell de l'oració) és una qüestió d'intel·lecció i, per tant, està mediat per processos mentals. Atès això, podem dir que una descripció dels processos que són subjacents a tota intel·lecció (selecció d'informació, manipulació, judici, etc) poden, per això, esclarir els processos del discurs.

L'estudi cognitiu, i d'aquí la importància d'atendre la cognició com a criteri d'anàlisi, concentra l'interès en el discurs com a llenguatge indissociable de les circumstàncies socials, culturals o polítiques de la seva producció (Condor i Antaki, 2000, 457). Van Dijk (1990, 164), per la seva banda, opina que el discurs es beneficia dels vincles amb processos mentals automàtics i enumera un conjunt de fenòmens psicològics que depenen del discurs:

Después de todo, hay pocas nociones sociopsicológicas que no tengan vínculos obvios con el uso del lenguaje en contextos comunicativos, esto es, con diferentes formas de textos o conversaciones. La percepción social, el control de las impresiones, los cambios de actitudes y la persuasión, la atribución, la categorización, las relaciones intergrupales, los estereotipos, las representaciones sociales y la interacción son sólo algunas de las áreas más importantes de la psicología social actual en las que el discurso tiene una función.

1.4.4 Els estudis del discurs

Sota diferents noms, l'estudi modern del discurs, tal com l'hem descrit a les ratlles anteriors, sorgeix a la dècada del 1960 en diferents disciplines de les humanitats i les ciències socials. Tot i que el text i el discurs havien sigut analitzats amb anterioritat en els estudis literaris, en el camp de la història i de la comunicació de masses i des de l'antiga retòrica, fou a mitjans de la dècada dels seixanta quan sorgí la idea d'un enfocament transdisciplinari més sistemàtic i explícit. L'antropologia va donar a conèixer els primers estudis etnogràfics de 'successos comunicatius' o 'maneres de parlar' en contextos culturals. Va posar en relleu el fet que els parlants d'una llengua no solament en coneixen la gramàtica, sinó que posseeixen a més una competència comunicativa molt més àmplia com a membres d'una cultura.

Si provem de definir les visions del llenguatge com a motor del discurs anteriors a l'estructuralisme, col·locarem el rètol amb què aquestes se solen agrupar: *gramàtica tradicional* (Castellà, 1992, 18). En aquestes teories amb focus gramatical, hi tenien un paper molt destacat l'etimologia i la història de les paraules, així com l'estudi de la llengua escrita literària. La visió del llenguatge no es limitava, per tant, a la frase. Únicament es feia una distinció entre el que s'entenia per gramàtica i la retòrica, considerada l'art de l'elaboració del discurs, amb plantejaments pròxims al que avui entenem per pragmàtica. Per tant, si fem una síntesi d'aquestes visions tradicionals, podem apuntar que connectaven amb l'estudi de la literatura i s'aixoplugaven sota un paraigua filològic interdisciplinari que

considerava la història, la cultura, l'art, la literatura i el pensament, etc., d'un país, com a part indissociable de la seva llengua.

L'*estructuralisme* va aportar, entre 1950 i 1970, un marc més ampli per a l'estudi de la narrativa, els mites, la literatura, el cinema i altres pràctiques semiòtiques i va tenir una gran influència en altres àmbits com el dels mitjans de comunicació. El concepte fonamental d'aquest corrent és el de sistema estructural. Per sistema s'entén el conjunt d'elements estructurats de tal manera que cadascun d'ells es defineix per les seves relacions amb els altres. Per tant, el sistema no s'explica només per la suma dels elements, sinó per la suma dels elements més la suma de les relacions que mantenen entre ells (Castellà, 1992, 21).

La gran revolució entre els lingüistes va arribar l'any 1957 amb la publicació d'*Estructures sintàctiques*, el 1965, d'*Aspectes de la teoria de la sintaxi*, que obrien les portes de l'època *generativista*. El generativisme es defineix com a mentalista i es proposa d'investigar els processos lingüístics que ocorren dins la ment humana, dels quals només una part es manifesta exteriorment. Per a Chomsky, figura clau d'aquest corrent, 'els humans disposem d'una competència lingüística o gramàtica interioritzada innata, que dominem de forma inconscient i que ens permet de construir un nombre infinit d'oracions gramaticalment correctes, de distingir les que no ho són, d'interpretar les formes ambigües, etc. I, al costat d'això, hi ha un conjunt de coneixements, que depèn de cada llengua i és après a la infantesa que constitueix les gramàtiques particulars dels diversos idiomes' (Castellà, 1992, 22). La crítica a la lingüística anterior, des d'aquest corrent, era motivada pel fet de considerar-la una ciència classificatòria i merament descriptiva dels fenòmens lingüístics. Els generativistes, en contra d'això, creien necessària una ciència explicativa basada en fòrmules que expliquessin els fenòmens fins al punt de poder predir els esdeveniments. En la teoria estàndard, el component nuclear de la gramàtica, per a Chomsky, és la sintaxi. La semàntica i la representació del significat hi són anecdòtiques, especialment en les primeres versions de la teoria. Com a reacció a això, va néixer un corrent dissident anomenat *semàntica generativa*, els màxims exponents del qual són J.Katz, J. Fodor i G. Lakoff.

Sota aquests antecedents és on trobem els referents que ens interessin: la *lingüística del text* o *anàlisi del discurs*, que són estudis que van més enllà d'allò que s'ocupaven les ciències anteriors perquè incorporen el punt de vista de l'*actuació* lingüística. Són ciències, per tant, que treballen amb unitats diverses caracteritzades perquè són, no únicament un rang superior a l'oració, sinó pertanyents al nivell de l'activitat comunicativa (Castellà, 1992, 24).

La gran diferència respecte a les ciències del llenguatge anteriors és que, lluny de ser una lingüística autònoma o independent, hi ha autors que la consideren com una part d'una teoria de l'activitat humana.

Aquest corrent, per la seva tendència natural de situar el llenguatge en moltes facetes de la vida i de considerar-lo un objecte d'estudi complex que admet una multiplicitat d'interpretacions, no considerava una única línia de recerca definida, sinó que va donar peu a una gran proliferació d'escoles, de noms i d'objectes d'estudi. Castellà (1992, 25), però, fa una aproximació sintètica a les diverses aportacions que van sorgir d'aquest ampli panorama: trobem models d'inspiració generativista (J. Petöfi, T.A. Van Dijk, G. Rigau); altres parteixen de l'estructuralisme i desenvolupen el concepte de funció (A.K. Halliday); també hi ha aproximacions de caràcter psicolingüístic (R. De Beaugrande, J.P. Bronckart, B. Schneuwly), des de la sociolingüística (M. Gregory i S. Carroll) o des de la didàctica de la llengua (H.G. Widdowson); hi ha també plantejaments no estrictament textuals, que treballen amb enunciats aïllats, que constitueixen, però, una aportació important en la línia d'estudi de l'actuació (J.L. Austin, J.R. Searle, H.P. Grice) i de les seves marques en el llenguatge (O. Ducrot, A. Berrendonner).

Avui dia, però, en ple segle XXI, les lingüístiques no segueixen un camí uniforme. En l'actualitat, la divisió més important en els estudis de llengua és: els que la conceben com a sistema virtual (ciències formals) i els que analitzen la llengua en ús (ciències integradores). En aquest darrer grup és on situariem la nostra línia d'estudi. Castellà (1992, 32) apunta el gran inconvenient de les lingüístiques d'ús, que és aquell que hem avançat en l'apartat introductori d'aquest capítol: la seva amplitud de mires. Considera que el preu a pagar és la dispersió que pot generar, la falta d'una teoria general i unificada i el fet d'haver de manejar un conjunt molt ampli de conceptes i variables.

Veiem que el text és al mateix temps *resultat de l'activitat discursiva* (enunciació) d'un subjecte que es dirigeix a un interlocutor en una situació de comunicació determinada, i una *unitat semàntica de comunicació* organitzada entorn d'un tema (encadenament de proposicions integrades en seqüències dins d'un esquema composicional que confereix unitat al conjunt). És per aquest motiu que ha de ser analitzat des de la perspectiva complementària de l'anàlisi del discurs i de la lingüística textual.

Per tancar aquest apartat, no podem estar-nos de fer esment d'una referència indispensable en el panorama de la bibliografia actual contemporània sobre els usos socials de la llengua:

l'amplic i difús corrent de l'Anàlisi Crítica del Discurs (ACD) o dels Estudis Crítics sobre el Discurs (ECD). L'antecedent teòric més significatiu de l'anàlisi crítica és la lingüística crítica que va començar, segons Van Dijk, l'any 1979 amb la publicació de *Language and control*, el primer llibre modern de 'lingüística crítica' escrit per Fowler, Hodge, Kress i Trew. Però hi ha altres antecedents que provenen de diversos àmbits del coneixement: els estudis fets per l'Escola de Frankfurt: Adorno, Benjamin i Habermas; de la sociolingüística crítica: Ruth Wodak; i d'altres investigadors i intel·lectuals com són Pechêux, Foucault, Altusser, el grup The Glasgow University Group i el Center for Contemporary Cultural Studies de Birmingham, del qual destaca l'aportació d'Stuart Hall. Cal, a més, no oblidar les aportacions de Norman Fairclough a partir dels estudis culturals. Segons Salvador (2012, 11), aquest corrent no correspon estrictament a un sistema epistemològic i metodològic, sinó a una perspectiva socialment compromesa i una actitud de denúncia dels poders socials, sempre per la via d'explicar els mecanismes del control i de la manipulació mitjançant l'anàlisi rigorosa dels textos i dels seus contextos socials.

Així mateix, Maingueneau opina que 'la frontera entre l'ACD i l'anàlisi del discurs és de fixació impossible' (2012, 53). Segons l'autor, l'anàlisi del discurs es troba, per la seva pròpia naturalesa, oberta a un posicionament crític des de l'inici (el fet de seleccionar un determinat corpus) i durant el procés (que implica noves seleccions per part de l'investigador necessàriament relacionades amb interessos ideològics d'ordre divers). Maingueneau afegeix que un altre motiu pel qual anàlisi del discurs i crítica van lligades és que aquesta anàlisi no considera els textos de manera autònoma, sinó que els relaciona amb certes pràctiques socials i amb interessos determinats. I, en última instància, considera que 'el sol fet de desmuntar un text, d'analitzar-ne el funcionament, conté ja una força crítica, pel seu efecte de treure a la llum allò que no es percebia'.

1.4.5 Estudis sobre el discurs periodístic

Segons Enric Marín (1989, 143), des del punt de vista de la historiografia existeix una sòlida i llarga tradició d'anàlisi de la premsa en tant que font d'informació. L'autor creu essencial partir de la *perspectiva metodològica de la comunicació social* (és a dir, l'estudi del fenomen comunicatiu en el seu context formal) per tal d'explicar la importància d'aquesta tradició de treball historiogràfic vinculada al buidat selectiu del periodisme imprès. Dins d'aquesta tradició, diu Marín, les més recents investigacions dedicades a les pràctiques periodístiques

parteixen del moment de la 'producció de notícies'. Nosaltres, com ja s'ha dit, també centrarem l'anàlisi en termes de discurs com a producte més que no en termes de recepció.

Aquest concepte de *producció de notícies*, Marín l'associa al caràcter espectacularment industrial de la producció informativa de masses a les societats de capitalisme avançat. Segons l'autor, les noves necessitats comunicatives generades per les societats del capitalisme industrial són un dels fenòmens que més criden l'atenció de la història de la cultura europea dels darrers segles. Si atenem aquest moment de canvi, la premsa de l'Europa preindustrial cobreix dues necessitats primordials: en primer lloc, cohesionar ideològicament i políticament l'aristocràcia i la burgesia; en segon lloc, cobrir uns mínims informatius vinculats amb les activitats comercials i econòmiques en general.

El canvi més radical vindrà de la mà de la Revolució Industrial i de la posterior articulació de la societat de comunicació de masses. La societat urbana capitalista no pot adquirir estabilitat política sense desenvolupar polítiques comunicatives persuasives. En aquest sentit, l'Estat modern té la necessitat de legitimar-se davant de les capes més àmplies possibles de la població. Per tant, 'les funcions comunicatives que ha d'assolir la premsa de masses demanen, d'entrada, una combinació molt més sofisticada de les estratègies informatives i les estratègies persuasives. Els gèneres periodístics són una realitat canviant derivada d'aquest fet' (Marín, 1989, 148).

Si situem el discurs periodístic en aquest 'statu quo', esdevé pertinent partir d'aquesta definició de Marín:

Cal entendre el *discurs periodístic de masses* en tant que artifici comunicatiu que actua com a filtre de la percepció de la realitat que aconsegueix presentar una porció objectivament mínima de la realitat externa a nosaltres mateixos com la realitat social. Aquesta realitat social, presentada amb criteris d'espectacularitat, esdevé base informativa per a l'acció social (1989, 150).

Sáez (2002) planteja un debat sobre un possible canvi de paradigma des estudis de periodisme a partir d'alguns trets comuns en les recerques publicades entre 1992 i 2002. L'autor creu necessari un nou plantejament atesa la mútua insatisfacció d'investigadors i professionals de la comunicació: 'dels primers perquè les recerques no han donant resultats en la línia esperada com trobar un marc conceptual per explicar i aclarir l'activitat informativa; els professionals, d'altra banda, han observat la recerca acadèmica sobre el

periodisme com una dinàmica inútil dedicada a demostrar, una vegada i una altra, que el treball quotidià del periodisme no coincidia exactament amb els ideals que el projecte il·lustrat havia designat per a l'anomenat quart poder' (Sáez, 2002, 98).

L'autor parteix del punt que el paradigma del periodisme de 'la retòrica de l'objectivitat' està en una crisi profunda. Ho argumenta tot dient que ja no convencen afirmacions com que els textos periodístics no són objectius, sinó que manipulen la realitat de tal manera que resulta impossible assajar una definició científica de notícia que vagi més enllà de l'obvietat de dir que és notícia allò que publiquen els diaris. La genealogia d'aquest paradigma ens remunta a la psicologia conductista i a la semiòtica estructuralista. La primera perquè va engendrar una concepció omnipotent dels mitjans de comunicació de massa que era a la base del periodisme objectivista en la mesura que obligava a transmetre la 'veritat' als receptors a qui dominava completament. I encara més determinant serà l'aportació de la semiòtica al marc conceptual de l'estudi científic del periodisme. Per donar resposta a les preguntes conductistes, va trobar la via quantitativa de l'anàlisi del contingut. Sáez opina que 'aviat aquest mètode va patir un declivi perquè el resultat del rastreig sistemàtic i massiu de les variables d'absència i presència de determinats conceptes en els textos periodístics per obtenir resultats significatius va esdevenir poc rellevant' (Sáez, 2002, 99). L'autor creu que, en el nou paradigma, aquesta tipologia d'anàlisi ha estat recuperada com una variable més, però no com la més determinant de l'estudi científic del periodisme.

Com a exponent del canvi de paradigma, Sáez cita Teun Van Dijk. Encoratjats pels resultats de la lingüística de Saussure en l'anàlisi de les unitats enunciatives fins al nivell de la frase, molts investigadors han provat a trobar també les estructures, és a dir, les peces bàsiques i les relacions entre elles, que presumptament organitzen formes expressives superiors a la frase. Tot i això, també amb el temps s'ha fet evident la dificultat d'analitzar només lingüísticament el moment on els llenguatges interactuen amb la realitat, perquè aleshores text i context apareixen com a dues dimensions difícilment destriables per garantir una anàlisi rigorosa.

És important ressaltar aquesta nova perspectiva en què la metodologia clau per a l'estudi científic del periodisme és l'anàlisi del discurs, que intenta connectar el text amb el seu context de producció, d'elaboració i de recepció.

1.4.6 Recerques realitzades a Catalunya i al País Valencià

En aquest punt, presentarem una sèrie de recerques que han estat bàsiques per a la contextualització i l'elaboració del nostre treball perquè ens han servit de referents. Com que l'estudi és multidisciplinari i aquest apartat podria ser extensible a recerques múltiples segons la combinació disciplinària triada, ens centrarem únicament en aquelles recerques coincidents pel que fa a l'objecte d'estudi i la metodologia.

Per tant, el punt en comú de les recerques anteriors triades serà el discurs com a producte en l'àmbit de la comunicació a Catalunya i al País Valencià (per proximitat amb el context d'estudi). L'actual moment d'evolució dels estudis que analitzen el discurs (oral i escrit) es caracteritza per parlar atenció a les realitzacions dialògiques pròpies de la paraula en context, és a dir, en l'enunciació i en les relacions dels parlants amb el seu propi missatge (com hem pogut veure en el punt anterior).

Per tal de posar cotes a la classificació de les recerques anteriors en aquest camp, hem triat tres blocs o branques diferenciats: el primer bloc se centrarà en les principals recerques que han triat com a objecte d'estudi discursos relacionats amb *polítiques de comunicació de les nacions sense estat* (Xambó, 2001, 14) o amb temes identitaris vinculats als territoris català i valencià. El segon bloc temàtic, en canvi, se centrarà en estudis que han emprat l'anàlisi del discurs com a metodologia aplicable a premsa, independentment del tema que centri el tractament o la cobertura comunicatius. Per acabar, dedicarem un tercer bloc a les principals recerques sobre el discurs en altres mitjans de comunicació. En aquest darrers casos, veurem que l'anàlisi del discurs s'aplica a dimensions del text molt diferents, des de la retòrica fins als actes de parla, passant per la semàntica, la sintaxi i els esquemes temàtics.

1.4.6.1 Recerques sobre discursos nacionals i identitaris

Si pretenem buscar referents en l'àmbit de la recerca que hagin establert connexions entre la reconstrucció nacional de Catalunya (o en l'accepció més àmplia, dels territoris de l'àmbit lingüístic català) i l'espai català de comunicació entès com el conjunt de mitjans de comunicació recuperats amb la transició democràtica capaç de reproduir i socialitzar amb la realitat de la nova nació, és indispensable considerar noms com els de Gifreu (1988, 1989, 1991, 2001, 2005, 2010) i Tresserras (2001). Tots dos han dedicat anys de tasca investigadora a les connexions entre els canvis que s'han esdevingut en l'àmbit mediàtic del segle XX i el condicionament d'aquests canvis a la manera d'organització social, que afecta els processos de construcció, assignació i reproducció de la identitat.

Un altre dels referents més propers amb qui podem establir fortes connexions en gairebé tots els focus d'interès de recerca, tot i que amb diferències pel que fa al mètode, és Xavier Giró, sobretot si atenem el cas de la seva tesi doctoral, '*Anàlisi Crítica del Discurs sobre nacionalisme i identitat en els editorials de la premsa diària publicats a Catalunya des de la Transició fins al govern del PP (1977-1996)*' (1999). En aquesta investigació, Giró analitza, a través de l'anàlisi crítica del discurs, els editorials de les principals capçaleres de diaris a Catalunya, segons la difusió, compresos entre els anys 1977 i 1996. L'autor, a més, ha aprofitat la recerca per explicar la manera en què els diaris participen en els processos de construcció nacional i d'identitat col·lectiva. L'interès pel tema, però, ha anat més enllà de la tesi, i Giró ha publicat altres treballs de recerca que han seguit aquesta connexió multidisciplinària a cavall entre comunicació i sociologia.

Giró, a més, s'ha especialitzat en l'anàlisi de la cobertura informativa de conflictes, sobretot armats i vinculats amb temes d'immigració. És força interessant i s'ha atès com a estudi de referència d'aquesta tesi, pel que fa a l'anàlisi d'editorials, l'estudi sobre immigració que va portar a terme juntament amb José Manuel Jarque (2007), als periòdics *La Vanguardia*, *L'Avui*, *El País* i *El periódico*, fins a la Cimera Europea de Sevilla (1992-2002). En aquest cas, l'estudi també va assentar-se sobre la hipòtesi dels mitjans com a constructors d'identitats o, si més no, d'imatge social, per explicar els efectes en el grau d'inclusió o exclusió de les persones implicades.

Un altre referent força proper és Josep Antoni Solves(2000), que ha centrat la seva tasca investigadora en els aspectes discursius dels mitjans, sobre tot en relació amb el nacionalisme, la identitat cultural i la comunicació política. S'ha centrat, sobretot, en l'anàlisi del discurs, en els mitjans de comunicació i en la qüestió nacional al país Valencià, tal com evidencien dos estudis que s'han atès especialment a l'hora de portar a terme el present treball: '*El pensament nacionalista valencià: les reflexions sobre el fet nacional valencià: 1962-1997*' (2000), que és la seva tesi doctoral i '*Text, context i pretext de la comunicació social: una proposta d'anàlisi aplicada al País Valencià*' que l'autor a portat a terme amb altres autors (Bas Portero i Llavador *et al.*, 1992).

En aquests estudis, Solves proposa que estudiar la comunicació social al País Valencià, en concret, i a qualsevol territori, en general, l'entenem com el marc conceptual on es produeixen els fenòmens que interrelacionen dialècticament a tots els sistemes, subsistemes i elements d'un ecosistema social. A l'hora d'estudiar-la, a més, Solves considera essencial que l'objecte d'estudi estigui delimitat en unes coordenades d'espai i de temps perquè pugui

ser analitzat en el seu procés d'interaccions socials. Si ens situem dins d'aquesta atmosfera de l'ecosistema social en què podem estudiar els fenòmens comunicatius de manera molt diversa, Solves també opta per estudiar l'objecte des de tres mirades crítiques: *el text, el context i el pretext* de la comunicació social. Aquestes òptiques d'anàlisi són força importants perquè 'els estudis que presenten la comunicació com un fet aïllat i independent del seu context, no tenen cap validesa científica, ja que no observen la correcta naturalesa dels fets comunicatius: uns fenòmens complexos dins la globalitat social' (Bas Portero i Llavador *et al.*, 1992, 287).

Enric Castelló (2005) també ha dedicat gran part dels seus estudis a la cobertura que els mitjans han fet de conflictes polítics i territorials a Espanya i, més concretament, a Catalunya i al País Valencià. Les investigacions de Castelló apliquen l'anàlisi de marcs interpretatius, discursos i narratives a diverses mostres de contingut, sobretot de premsa (2012). A més, Castelló va dedicar la seva recerca doctoral a fer una anàlisi de la producció de les sèries de ficció de Televisió de Catalunya emeses entre 1994 i 2003 per esbrinar de quina manera la ficció serial va esdevenir una eina de representació de la cultura i la identitat catalanes (2005, 21).

1.4.6.2 Recerques sobre anàlisi del discurs en premsa

En aquest punt, cal destacar el professor Van Dijk com a referent teòric en l'anàlisi del discurs comunicatiu. Tot i haver-se format en l'àmbit de la lingüística literària, en els darrers anys Van Dijk ha centrat les seves recerques en l'anàlisi crítica del discurs dels mitjans de comunicació de massa, especialment la premsa i, en menor mesura, la televisió. Si focalitzem en el principal camp d'interès de la nostra recerca, Van Dijk ha aplicat l'anàlisi del discurs a temes vinculats amb ideologies en estudis com *Ideología. Una aproximación multidisciplinaria* (1999). De fet, allò que més ens ha interessat de les nombroses investigacions que ha dut a terme Van Dijk és la interrelació entre la ideologia i els discursos dels mitjans, una de les dimensions de la comunicació que l'autor sol tractar, generalment, des d'una postura més crítica (anàlisi crítica del discurs).

Albert Sáez (1997) també va realitzar com a recerca doctoral un estudi sistemàtic sobre el comportament de quatre diaris (*ABC, Avui, El país i La Vanguardia*) durant les visites de Joan Pau II a l'Estat Espanyol per centrar-se en el fet de *l'esdeveniment mediàtic*, és a dir, com un fet es converteix en notícia que transgredeix bona part de les característiques clàssiques dels fets noticiables. Sáez parteix del punt que aquest esdeveniment va arribar a ocupar la

màxima jerarquia en el relat periodístic malgrat el poc interès que els temes religiosos desperten habitualment entre la premsa diària.

D'altra banda, els estudis de Dolors Palau (2005, 2008) defugen els plantejaments normativistes i prescriptius que advoquen per un estil periodístic únic. A la seva tesi doctoral (2008) fa un estudi pragmaestilístic de la premsa diària per trencar amb la creença que una manera determinada d'escriure assegura una objectivitat que, com ja hem dit més amunt, és impossible d'assolir. Des del punt de vista adoptat per Palau, 'el periodisme és un fenomen complex i l'estil periodístic o informatiu deixa de ser una coartada objectivadora. Això és així gràcies a l'enorme diversitat d'estils i registres en la comunicació periodística i a les diferents versions de la realitat que configuren cadascun d'ells' (2005, 98).

1.4.6.3 Recerques sobre anàlisi del discurs en altres mitjans

Diversos autors que han protagonitzat una àmplia part del cos teòric d'aquest apartat, han protagonitzat també recerques pràctiques on es recolzen les seves tesis. Alguns dels primers exemples d'estudis precedents al nostre, són recerques portades a terme pel Cercle d'Anàlisi del Discurs (CAD) català, que va néixer el 1991 aplegant professors de diverses universitats catalanes que imparteixen docència en diferents titulacions i que aporten a l'anàlisi del discurs la pluridisciplinarietat pròpia d'aquest enfocament. Calsamiglia, Tusón, Payrató *et al.* han fet estudis de debats televisius per estudiar la parla com a espectacle. Gran part de la línia de recerca d'aquests autors ha estat centrada en el discurs oral (per exemple, Payrató, 2010), amb objectius semblants als nostres: 'els objectius concrets del nostre estudi han estat descobrir la manera com determinats actors socials (representants dels poders públics i representants del 'poble') construeixen les seves identitats socioculturals a través dels comportaments discursius que desenvolupen en una situació específica com és la comunicació mediàtica i, en especial, el debat televisiu' (Cercle d'Anàlisi del Discurs, 1997, 9).

També altres referents que combinen lingüística i comunicació com Dolç i Teruel (1998), basades en autors com Noam Chomsky i Teun A. Van Dijk, han estudiat aspectes lingüístics dels telenotícies amb la intenció de demostrar que la producció d'una notícia és el resultat d'un procés acurat. Les dues perspectives d'anàlisi, en aquest cas, foren la retòrica i la perspectiva sociocognitiva. Teruel també ha realitzat estudis del llenguatge dels mitjans de comunicació de massa des d'una perspectiva lingüística. En *Retòrica, informació i metàfora* (1997), l'autora fa una anàlisi aplicada als titulars de premsa tot revisant els models que proporcionen la retòrica, la pragmàtica i les teories cognitives.

És interessant destacar, també, l'ampli estudi de Guimerà i Orts (2014) que se centra en les polítiques de comunicació de la Generalitat de Catalunya entre 1980 i 2003 (és a dir, durant els governs de Jordi Pujol) amb l'objectiu d'oferir una visió globalitzadora de les mateixes, més interpretativa que descriptiva, en el procés de reconstrucció nacional de Catalunya. Per poder portar-lo a terme, Guimerà i Orts va delimitar un segon objecte d'estudi: el pensament polític de Jordi Pujol sobre els mitjans de comunicació, entès com 'aquells elements de la seva doctrina política relatius als mitjans de comunicació i la seva funció dins del seu projecte per al país. Es tracta tant de saber *què* en pensa, com d'observar *on* i *com* els inscriu dins de la seva ideologia' (2014, 20). El punt de partida d'aquest autor a l'hora d'engegar la recerca, és el mateix que el nostre: la tradició catalana de recerca en comunicació, i més concretament, l'*espai català de comunicació* conceptualitzat per Gifreu (1991). Un altre punt de connexió d'aquesta recerca amb la nostra és el recolzament en les aportacions de la politòloga Guibernau (1999, 2002 i 2010) sobre la identitat nacional i el nacionalisme català.

2.L'objecte d'estudi

2.1 L'Avui i La Vanguardia

Com ja hem apuntat punt 1.3.6, dedicat a 'premsa, opinió i transició democràtica', la LPI (Llei de Premsa i Imprempta), publicada al B.O.E del 19 de març de 1966, va permetre un canvi de rumb a la premsa catalana, ja que va fer possible el naixement de 'les prop de 500 publicacions catalanes que hi havia en 1979' (Figueres, 1989, 101).

Una d'aquestes noves publicacions fou l'*Avui*, que sortia al carrer en la diada de Sant Jordi de 1976 amb una gran campanya de promoció sota el braç i amb la condició de primer diari en llengua catalana que veia la llum després de la Guerra Civil. Ja des dels seus inicis, aquest mitjà quotidià naixia amb pretensions força cohesionadores del poble català. Partia de la voluntat de convertir-se en el diari de tots els catalans i amb qui tots s'hi sentissin identificats. Josep Espar i Ticó fou l'ànima i forjador d'aquest quotidià, el qual, 'a través d'una enorme campanya propagandística, va aconseguir la participació popular de 31.000 persones i entitats – els comptes de participació podien ésser des de 1.000 pessetes fins a 100.000–, per convertir-lo en el primer diari del món fet a través d'una iniciativa popular' (Figueres, 1989, 105). Els seus promotors van demanar el permís per editar una publicació periòdica en català pel juny del 1975 amb l'aval del llistat de comptes participants i el suport d'artistes de renom internacional com Miró o Tàpies, però el permís no els fou concedit fins al gener del 1976, quan Franco ja havia mort. Entre els promotors hi havia l'opinió que l'*Avui* era l'arma que el catalanisme no tenia i el conceberen més com un signe d'identitat que no pas com un diari. Com a trets que van caracteritzar-lo des dels inicis trobem una gran atenció a tots els esdeveniments que tenen per marc els Països Catalans i els que afecten la política catalanista.

Les dificultats van sortir no gaire després del seu naixement. L'*Avui*, que havia vist la llum amb tot l'aparell administratiu a mig perfeccionar, va trobar-se, al cap d'un any i mig de vida, amb una crisi general que va afectar de manera determinant el ram periodístic. Els preus dels diaris es van apujar sensiblement i va minvar el nombre d'exemplars venuts. Això, juntament amb els defectes crònics que suposava el fet de sortir en català, van fer que el Consell d'Administració hagués de llançar un crit d'alarma i de precaució, tot atenent l'esdevenidor econòmic del diari. Com a solució, es va recórrer a ampliar el capital donant entrada al diari, com a accionistes, a tots els compte-partípics que volgueren. A més a més, arran de l'elecció de Jordi Pujol com a President de la Generalitat a les primeres eleccions al Parlament de Catalunya l'any 1980, l'*Avui* anà adquirint una creixent dependència del seu

suport econòmic i de la seva orientació política i gràcies a aquesta ajuda, la seva situació es va estabilitzar.

La Vanguardia, en canvi, naixia pel febrer de 1881 gràcies als dots empresarials de dos germans d'Igualada (Carles i Bartolomeu Godó). Durant els anys vint, la direcció d'Agustí Calvet 'Gaziel' va donar una empenta modernitzadora al periòdic (avenç tecnològic, connexió amb les principals agències de notícies europees, la utilització del gravat en relleu, àmplia xarxa de corresponsals a l'estranger, etc) que va convertir-lo en el més llegit, amb molta diferència respecte als altres, a Catalunya. Amb la victòria del bàndol franquista a la Guerra Civil espanyola, però, el periòdic es veu obligat a canviar la seva capçalera per *La Vanguardia Española* i a assolir unes directrius imposades pel general Franco sota el nom de Luis de Galinsoga, el qual manifestava la seva enemistat envers Catalunya i tot allò vinculat amb l'àmbit català. Amb tot, el periòdic mantindrà la seva hegemonia en l'escala de vendes.

Arran de la mort del dictador, però, molts dels periòdics que van conviure amb el franquisme van experimentar un gir ideològic i van adaptar-se sense excessius traumes a la nova fe democràtica. En el cas de *La Vanguardia*—que recuperarà el seu antic nom l'any 1978—, sabrà trobar l'equilibri entre el sosteniment el pes del canvi que demandaven els lectors en encetar-se la transició i l'encarrilament del fervor nacionalista cap a postures moderades. Per tant, aquesta obertura del diari estarà motivada per la nova configuració política i social de Catalunya, en què el catalanisme moderat, liberal i obert guanyava espai i 'un buen sector de lectores de *La Vanguardia* se sentirían atraídos por esta visión de país' (Nogué i Barrera, 2006, 248). Tot i això, apunten Nogué i Barrera, que tant el propietari del diari —el comte Godó— com l'equip directiu del mateix, 'medián cada paso que se daba en su puesta al día democrática' (2006, 257).

2.2 *Levante-EMV i Las Provincias*

Després del període dictatorial, s'encetava al País Valencià la transició democràtica amb un sistema de premsa 'desequilibrat i deficitari' (Beltran, 2009, 315), ja que la majoria de les capçaleres pertanyien a l'antiga premsa del Movimiento Nacional (com és el cas dels diaris *Levante* a València; *Información* a Alacant i *Mediterráneo* a Castelló). Existien també capçaleres privades, com *Las Provincias* (l'únic periòdic que el general Franco no va tancar després de la Guerra Civil). Segons Xambó (1995, 20), la difusió dels diaris valencians va créixer en el període de la malaltia i mort del dictador 'amb una mitjana de 115.000 exemplars, per a l'any 1975', però caurà progressivament en els anys següents, 'arriba a un sostre de 103.000 exemplars l'any 1981, i no es recuperarà fins el 1985, quan superarà els 120.000 exemplars'.

L'aparador polític de la transició democràtica al País Valencià va estar caracteritzat per un conflicte –l'anomenada *batalla de València*– que va dividir la societat valenciana en dos bàndols entorn al que Alfons Cucó (2002, 11) considera 'el factor més singular de la transició valenciana –el factor nacional–, és a dir, la qüestió que va engendrar el debat entre els diversos models comunitaris al País Valencià'.

Levante naixia el 16 d'abril de 1936, editat als tallers El Mercantil Valenciano, com a 'Diario de la Falange Española Tradicionalista de las JONS'. Bordería (2000), que va dedicar la seva recerca doctoral a l'estudi de la premsa durant el franquisme, apunta que 'una enorme fotografía del general Franco ocupaba la primera página y un lema situado en la parte derecha indicaba bien a las claras el talante caudillista que iba a caracterizar la publicación: <<Si eres buen español, pon en sitio preferente de tu hogar un retrato de Franco e impone la obligación de saludarle cuantas veces pases ante él>>' (2000, 68). D'aquells primers temps del *Levante*, Bordería destaca que 'se alternaban las informaciones grandilocuentes que relataban un día si y otro también los grandes discursos oficiales, especialmente de Franco en sus viajes por la geografía nacional, con los reportajes sobre los desfiles de la victoria, las concentraciones de la Falange y los innumerables actos religiosos que se extendieron a lo largo de 1939 para exaltación y éxtasis católico' (2000, 69).

Las Provincias venia de més enrere, de 1866, fundat per Teodor Llorente Olivares. Llorente va ser el primer director d'aquest diari que contenia en la capçalera l'ideari fundacional de la publicació ('las provincias'), basat en la independència i en la defensa dels interessos del poble. El 1911, Teodor Llorente Falcó assumeix la direcció del diari en morir el seu pare, i practica un 'continuismo respecto a la redacción de *Las Provincias* existente' (Bordería, 2000,

81). Segons l'autor, '*Las Provincias*, a lo largo de la década y por la particular decisión de Llorente Falcó fue capaz de convertirse en un adalid de un valencianismo prudente, manteniendo el espíritu <<llorentino>> de su pasado. Y todo ello inmerso en un clima de furioso españolismo' (2000, 83). Sobre aquest diari, cal apuntar que, durant els primers anys d'anàlisi (1976-1978), just abans del gir editorial que es produirà aquells anys, es mostrarà partidari del procés autonòmic i reivindicarà el dret d'autodeterminació del poble valencià, fins i tot a través d'editorials i de la columna de la subdirectora, que apareixia sota l'epígraf de '*País*' (Mateu i Domínguez, 2010, 5).

Si ens situem de ple en els anys de la transició, apunta Bordería que 'los diarios valencianos mantendrán una existencia tranquila, en comparación con las tensiones informativas que se vivieron a partir de 1966 en las principales ciudades del país como Madrid o Barcelona' (2000, 279). El País Valencià, en aquest sentit, no viurà una lluita a favor de l'obertura informativa comparable a l'experimentada en altres territoris de l'Estat. En l'entrevista que fa Xambó (1995, 173) a Francesc Pérez i Moragón, el filòleg reconeix que:

'Ací, com en tantes altres coses, l'endarreriment era total. A Barcelona o a Madrid, en els últims anys del franquisme, hi hagué una sèrie de periòdics de circulació gran en què es publicaven opinions i notícies clarament contràries al règim i, en conseqüència, hi havia multes... [...] Al País Valencià, tot això era impossible, perquè les empreses estaven del tot alinades a favor del franquisme' (entrevista inclosa a Xambó, 1995, 173).

Durant els anys de la *batalla* (1976-1981), va desencadenar-se una ferma disputa al voltant dels símbols del valencianisme (llengua, bandera i denominació territorial). La conseqüència més transcendent fou l'aparició d'un agressiu valencianisme que tenia com a objectiu frenar l'avenç dels moviments nacionalistes amb l'argument que el pancatalanisme era una simple cobertura de les ànsies imperialistes catalanes. Així doncs, el nacionalisme d'esquerres va ser perseguit per un grup social que pretenia defensar l'essència valencianista pura en una reedició agressiva d'un *ratpenatisme* decimonònic sota el lideratge públic del periòdic *Las Provincias* (Bordería, 2004, 6). Aquest quotidià va cenyir-se a la línia d'un valencianisme conservador i excloent i va esdevenir el principal canal de difusió de les veus propagadores d'aquests preceptes, creant una atmosfera periodística caracteritzada per constants atacs d'una gran virulència verbal.

Assenyala Xambó que els intents que van succeir durant aquells anys de dotar la societat valenciana d'uns nous mitjans de comunicació capaços de fer oposició a la manipulació hegemònica –la revista *Valencia Semanal* (1977-1980), el periòdic *Diario de Valencia* (1980-1982), el periòdic *Noticias al Día* (1983-1984), així com programes radiofònics–, ‘si bé van permetre als partidaris del canvi disposar de mitjans de comunicació afins, demostraren un cop més l'escassetat de lectors de premsa valenciana i les grans dificultats per mantenir-se en un mercat dominat pels mitjans tradicionals’(2002, 231).

Així les coses, a mitjans dels anys vuitanta, el sistema de la premsa valenciana de l'època quedava perfilat de la següent manera: mentre *Las Provincias* liderava l'aparador informatiu valencià i capitalitzava la seva agressivitat antigovernamental i anticatalanista pràcticament fins que els socialistes foren desallotjats del poder pel Partit Popular, *Levante-EMV* va augmentar progressivament la seva audiència gràcies a la modernització de la gestió i a l'adopció d'una línia editorial de posicions moderadament progressistes. Això li va permetre ‘superar el seu etern rival i va situar-lo com a periòdic més venut a finals dels anys noranta’ (López, 2008, 2).

2.3 Corpus d'anàlisi

Com a mostra d'estudi, s'ha optat per un conjunt seleccionat significativament de dues peces d'opinió vinculades a tres fets clau de la transició democràtica a Catalunya i al País Valencià en cadascun dels quatre diaris. El criteri que s'ha seguit per fer la selecció dels fets ha estat que tinguessin rellevància en l'àmbit de la qüestió identitària nacional d'ambdós territoris.

L'esquema del corpus d'anàlisi, on s'especifica el tipus de cada peça d'opinió, el fet a què correspon i el diari, és el següent:

Taula 4: Esquema del corpus d'anàlisi

L'AVUI		
Diada	Retorn Tarradellas	Eleccions 1980
Editorial	Article d'opinió 1	Editorial
Article d'opinió	Article d'opinió 2	Article d'opinió
LA VANGUARDIA		
Diada	Retorn Tarradellas	Eleccions 1981
Editorial	Editorial	Editorial
Article d'opinió	Article d'opinió	Columna
LEVANTE-EMV		
Eleccions 1977	9 d'octubre	Bombes a can Fuster
Editorial	Columna	Crònica
Article d'opinió	Article d'opinió	Article d'opinió
LAS PROVINCIAS		
Eleccions 1977	9 d'octubre	Bombes a can Fuster
Columna	Article d'opinió 1	Columna 1
Article d'opinió	Article d'opinió 2	Columna 2

(Font: Elaboració pròpia)

A continuació, i per ordre, farem una breu contextualització dels fets històrics que s'han escollit perquè pugui observar-se més clarament la significativitat a què feiem referència en el paràgraf anterior. Veurem que en tots els casos triats, es tracten fets estretament lligats als processos de reconstrucció identitària nacional que van emergir a Catalunya i al País Valencià durant aquest període de trànsit democràtic.

2.3.1 En el cas de Catalunya:

→ **11 de setembre 1976, primera manifestació permesa de l'11-S**

L'onze de setembre de 1976 se celebrava a Sant Boi del Llobregat la primera cita històrica després de la Guerra Civil i la dictadura franquista per celebrar la Diada Nacional. Una totalitat de gairebé 100.000 persones va congregar-se a la Plaça Catalunya de la ciutat per reclamar una amnistia política que posés fi al règim dictatorial i per demanar un Estatut d'autonomia que reconegués els drets històrics de Catalunya com a nació en el trànsit cap a la normalitat democràtica.

→ **Octubre del 1977, retorn de Josep Tarradellas com a president de la Generalitat de Catalunya.**

Com hem apuntat anteriorment, el triomf electoral dels partits democràtics nacionalistes i d'esquerres que va donar-se el 15 de juny de 1977 a les primeres eleccions democràtiques espanyoles celebrades després de la mort del general Franco, va contribuir decisivament al restabliment de la Generalitat de Catalunya i al retorn del seu president en l'exili, Josep Tarradellas (que governava la Generalitat de Catalunya a l'exterior des de 1954). Després d'un complicat procés de negociació, el 17 d'octubre Tarradellas era nomenat president de la Generalitat i el 23 d'octubre del mateix mes feia la seva entrada a la capital de Catalunya i pronunciava les famoses paraules '*Ciutadans de Catalunya, ja sóc aquí!*' que van esdevenir una consigna política i social davant la multitud aplegada a la plaça Sant Jaume. Havia marxat del país l'any 1939, abans d'acabar la guerra, quan encara era conseller del govern del president Lluís Companys.

→ **20 de març de 1980, primeres eleccions autonòmiques a Catalunya**

Els resultats d'aquests comicis van donar la victòria a Convergència i Unió, tot i que el candidat de la formació Jordi Pujol va poder ser investit President de la Generalitat únicament gràcies als vots dels 14 escons d'Esquerra Republicana de Catalunya. El PSC, ofès per la derrota, es negà a entrar en el govern de Convergència malgrat els requeriments que va rebre. Segons l'escriptor i assagista català Jaume Lorés (1985, 46), 'el partit socialista català no va saber comprendre que una gran part dels vots que havia perdut en mans de Convergència i, sobretot d'Esquerra Republicana, eren uns vots *de càstig* per la seva manca de credibilitat, en tant que partit sobirà, respecte al PSOE, i no eren fruit d'un entusiasme

pro convergent o pro Esquerra d'aquests electors'. Es tractava d'un vot calculat i *útil*, destinat a evitar un triomf socialista aclaparador i amb fins de forçar un pacte parlamentari i de govern entre socialistes i pujolistes, pensant que les virtuts dels uns compensarien els defectes dels altres. I a l'inrevés. La utilitat d'aquest vot alhora reposava en la sospita, i en la certesa, que enmig de Catalunya 's'estava produint un antipujolisme incipient, però continuat, per la banda socialista, així com un antisocialisme, mal dissimulat i en augment, per la banda convergent' (1985, 47).

2.3.2 En el cas del País Valencià:

→ 15 de juny de 1977, primeres eleccions democràtiques a l'Estat espanyol

En arribar la transició se celebraren les primeres eleccions democràtiques el 15 de juny de 1977. Al País Valencià els resultats van donar un triomf profund a l'esquerra. En les eleccions al Congrés, l'esquerra PSOE, PCE i PSP va obtenir el 51% dels vots i 16 diputats; UCD el 33,40% dels vots i 13 diputats i la dreta Alianza Popular i una candidatura independent, que era el senyor Ortí Bordàs, el 7,5%, 2 diputats. Pel que fa als senadors, l'esquerra n'obtingué 9 i la UCD 3. Les dues opcions polítiques netament valencianes i nacionalistes a aquests comicis generals (la Unió Democràtica del País Valencià i el Partit Socialista del País Valencià) no van arribar a obtenir representació a les Corts Espanyoles.

→ 9 d'octubre de 1977: Gran manifestació a València a favor de l'autonomia del País Valencià

El 9 d'octubre s'ha assenyalat com una data clau en la història valenciana. Des de fa més de sis segles els valencians han celebrat la seva incorporació a la Corona d'Aragó i el naixement del Regne de València, tot i que la commemoració ha assolit significats diversos al llarg de la història. Aquesta diada continuà sent celebrada per les institucions franquistes. Es mantenien els actes tradicionals de missa i processó, però la festa estava gairebé del tot impregnada per la ideologia del règim. És per això que un cop passats els llargs anys de la postguerra, les Joventuts de Lo Rat Penat impulsaren actes alternatius amb contingut nacionalista.

A finals dels 1960, amb l'extensió del nou catalanisme valencià i l'assumpció progressiva de les seves tesis per part de la major part dels partits i sindicats d'esquerres del territori, el sentiment identitari assolí més força. Tot i això, bona part de la població valenciana continuava entenent el fet valencià en la seva vessant tradicional i regionalista.

Amb la mort de Franco, la diada recuperà el seu contingut polític, i es traduí en mobilitzacions massives a finals del 1970. Destaca pel seu caràcter multitudinari la famosa manifestació “per la llibertat, l’amnistia i l’Estatut d’autonomia” del 9 d’Octubre de 1977, en la qual es calcula participaren més de sis-centes mil persones d’arreu dels territoris de parla catalana. Aquella jornada històrica, però, es caracteritzà per l’ambigüitat ideològica dels participants (Soler, 2004).

→ **Bombes al domicili de Joan Fuster**

La matinada de l’11 de setembre de 1981, Joan Fuster va patir un atemptat de dues bombes de goma-2 al seu domicili a Sueca (València). L’agressió es va donar en un període vital en què l’escriptor, de 59 anys, es replegava la major part del temps a sa casa, entre els llibres i els seus papers. Afortunadament, no es produí cap desgràcia personal, però sí nombroses destrosses materials i la radicalització d’un moviment de denúncia que actuava com a contrapartida d’un terrorisme ultradretà que es feia sentir al País Valencià des de principis dels anys 70.

2.4 Objectius i hipòtesis

En aquest nou apunt, i atenent el marc teòric que hem establert com a base de la recerca, plantejarem els objectius que l'han guiada i les hipòtesis que pretenem verificar.

2.4.1 Objectius

O1: Estudiar la contribució del discurs dels diaris escollits a la construcció de la construcció identitària nacional a Catalunya i el País Valencià en els casos triats.

O2: Analitzar el text verbal en el seu suport no verbal, on es troba inscrit. És a dir, analitzar el text verbal *amb* i *dins* del seu embolcall comunicatiu.

O3: Desvelar la dimensió ideològica dels articles que formen el corpus d'estudi a través d'una anàlisi del discurs que s'assenta sobre els processos de construcció del sentit que subjauen en la producció de textos.

O4: Explicar el context sociopolític de la transició i el paper dels mitjans triats en aquella època perquè aquest marc teòric ens ajudi a entendre aspectes interns de la interacció.

2.4.2 Hipòtesis

Com ja s'ha dit, la transició democràtica obria la veda del debat identitàri i obligava els ciutadans de Catalunya i del País Valencià a posicionar-se en una actitud nacional que ho amarava tot plegat (la política, la història, la cultural, la llengua). Com ja hem vist adés en l'apartat dedicat a la transició democràtica en ambdós territoris, els processos de reconstrucció identitària nacional foren molt diversos. És per això que hem cregut convenient establir dues classificacions diferents a l'hora de considerar les franges d'opinió al voltant de la qüestió identitària en cada territori.

A Catalunya hi havia tres franges d'opinió al voltant de la qüestió identitària:

→ **L'opció unionista:** entén Espanya com a *nació única* i exclou tota diversitat política, jurídica i cultural no identificada amb la de Castella.

- **L'opció federalista:** creu que només el pacte federal lliurement establert entre les diverses regions espanyoles pot garantir el respecte total a la realitat plural de l'Estat. Els federalistes són partidaris d'un Estat compost, de la federació espanyola.
- **L'opció nacionalista:** vol treballar per tots els mitjans legals per aconseguir la més àmplia autonomia de Catalunya dins l'Estat espanyol. S'inclouen en aquesta opció les postures favorables a la independència de Catalunya i dels territoris catalans.

En el cas del País Valencià, també hem detectat tres franges d'opinió al voltant de la qüestió identitària:

- **L'opció unionista*¹:** entén Espanya com a 'nació única' i exclou tota diversitat política, jurídica i cultural no identificada amb la de Castella.
- **L'opció regionalista*:** El regionalisme esdevé l'afirmació de la personalitat històrica, cultural, econòmica i social de les diferents regions integrants de l'Estat espanyol dintre d'una comunitat nacional superior que té supremacia político-administrativa.
- **L'opció nacionalista:** vol treballar per tots els mitjans legals per aconseguir la més àmplia autonomia dels Països Catalans dins l'Estat espanyol.

En aquest treball, ateses les característiques dels casos estudiats, es pretén demostrar les hipòtesis següents:

H1: *L'Avui* va esdevenir *clarament* un actor favorable a la definició d'una identitat catalana alternativa a la propulsada per l'Estat-nació durant la transició democràtica espanyola en els casos estudiats, i la seva línia editorial concorda majoritàriament amb els paràmetres de l'opció nacionalista.

H2: *La Vanguardia* fomenta *clarament* que el pacte federal lliurement establert entre les diverses regions espanyoles pot garantir el respecte total a la realitat plural de l'Estat. A

¹L'opció unionista i l'opció regionalista poden anar acompanyades d'una **visió anticatalanista/blavera** que es presenta com la manifestació d'un sentiment valencianista 'autèntic' i alternatiu al del corrent nacionalista.

través de les peces informatives, es mostra partidari d'un Estat compost, de la federació espanyola.

H3: El *Levante-EMV* reforça *clarament*, en els casos estudiats, l'afirmació de la personalitat històrica, cultural, econòmica i social de les diferents regions integrants de l'Estat espanyol dintre d'una comunitat nacional superior que té supremacia políticoadministrativa. La seva línia editorial, a més, es complementa amb una visió anticatalanista/blavera que es presenta com la manifestació d'un sentiment valencianista 'autèntic' i alternatiu al del corrent nacionalista.

H4: *Las Provincias* també reivindica *clarament*, a través de les peces d'opinió analitzades, la personalitat històrica, cultural, econòmica i social de les diferents regions integrants de l'Estat espanyol dintre d'una comunitat nacional superior que té supremacia políticoadministrativa.

3. Metodologia

3.1 Mètode propi d'anàlisi del discurs

Per tal d'assolir els objectius de la tesi, adés esmentats, hem utilitzat un mètode propi que hem aplicat sistemàticament als casos de periodisme d'opinió que conformen el corpus d'estudi (consultar apartat 2.3). Quan diem 'mètode propi' ens referim a què la selecció de les pautes d'anàlisi que ens han servit per estudiar els discursos ha estat una tria personal de l'autora entre els diversos models i dissenys d'anàlisi existents a fi d'aconseguir els millors resultats. Aquesta és, per tant, l'aportació més original o el tret més genuí que podem fer ressaltar del present treball.

Si provem de desgranar aquesta tria, és apropiat aclarir que la part més descriptiva de l'anàlisi, que pertany al nivell de la macroestructura, està basada en la que fa servir Van Dijk (1978, 1980, 1983, 1990, 1999, 2000). La resta d'apartats o pautes d'anàlisi que conformem la fitxa o plantilla d'anàlisi que s'ha reproduït sistemàticament en cadascun dels vint i quatre casos tenen com a referents els models d'autors com Grau (2000, 2003, 2004) i Payrató (2010) en el nivell pragmàtic de la microestructura i com Bassols i Torrent (1996) en l'apartat de l'argumentació.

A continuació, adjuntem una taula amb l'estructura de la plantilla o fitxa d'anàlisi que s'ha aplicat a cada cas del corpus d'estudi:

Taula 5: Fitxa d'anàlisi del discurs

FITXA D'ANÀLISI		
Macroestructura (Van Dijk, 2000)	→ Estructura emprada per explicitar la noció familiar de l' assumpte o tema que cobreix la informació periodística.	
Microestructura (Van Dijk, 2000)	Nivell semàntic i sintàctic (Van Dijk, 2000)	Anàlisi sintàctic → L'estudi sintàctic és rellevant perquè l' <i>estructura formal de les oracions</i> en el discurs no és independent de la resta del discurs. Anàlisi semàntic → L'anàlisi semàntic s'ocupa de l'estructura de les proposicions (sentit de les clàusules/oracions) i la relació entre les mateixes.
	Nivell lèxic (Van Dijk, 1999)	→ La forma més òbvia d'expressió ideològica en el discurs es troba en el lèxic triat per expressar un concepte (<i>mots ideològicament marcats</i>)

		→ Importància de l'ocurrència o el descart de mots.
	Nivell pragmàtic (Grau, 2000, 2003, 2004; Payrató, 2010)	<p>→ Tota comunicació és formulada d'una manera o altra: sense una manera d'expressió no tindriem oració gramatical.</p> <p>→ Les oracions poden ser examinades des del fet (el <i>què</i>) i des de la manera (el <i>com</i>).</p> <p>→ Aquest <i>com</i> està lligat a la <i>modalització/ enunciació</i> (influència determinant del locutor en la construcció del sentit de l'enunciat).</p> <p>→ Principals branques de la modalització:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Modalitat dèctica</i> (dixi) • <i>Modalització epistèmica</i> • <i>Modalització deòntica</i> • <i>Modalització apreciativa</i>
	Nivell argumentatiu (Bassols i Torrent, 1996)	<p>→ Quan l'esfera del pensament busca una dimensió comunicativa-><i>actitud volitiva</i></p> <p>→ Nosaltres volem arribar a una <i>conclusió</i>, tot i que fem veure que ens hi ha portat la mateixa lògica, a través d'<i>argumentacions versemblants</i>.</p> <p>→ Els arguments explícits són incomplets perquè són esbossos del raonament subjacent. Haurem de completar-los amb els <i>implícits</i></p>
Estil		→ L'apartat de l'estil travessa diferents nivells d'anàlisi.
		→ L'estil és el resultat de les eleccions que el parlant realitza entre les variacions opcionals de les formes del discurs
Context i cognició social		→ Dotar de sentit, entendre, interpretar, etc. un text no pertanyen exclusivament al domini de les estructures del discurs i de la interacció social, sinó també a l'àmbit de la ment (<i>models mentals</i>).
		→ Una teoria del discurs restaria greument incompleta sense un component mental (cognitiu o emocional).
Aspecte formal del text (Van Dijk, 2000)		→ Estructures formals globals (presència en portada, posició en secció, núm. pàgina, dimensió de la informació en relació a la dimensió de la pàgina, elements gràfics, etc.)
		→ Si acceptem que un discurs té un sentit global o tòpic, caldrà definir una forma global abstracta que allotgi aquest sentit global.

(Font: Elaboració pròpia)

A continuació, farem una explicació més detallada del procediment emprat en cada nivell d'anàlisi. L'ordre serà l'establert a la fitxa o plantilla.

I. Macroestructura del discurs periodístic

La noció de macroestructura o hiperestructura, de tipus retòric, es refereix principalment a la disposició, en un marc superior i de forma jeràrquica, de les diferents parts i recursos del discurs, per aconseguir uns objectius determinats. Aquesta macroestructura ha estat emprada per explicitar la noció familiar de l'assumpte o tema que cobreix la informació periodística. Els temes són una propietat del significat o del contingut d'un text i, en conseqüència, requereixen una anàlisi teòrica en el context d'una teoria semàntica. No obstant això, no definim els temes com el significat de paraules o oracions individuals. Parlem de *resum* o *nucli* de la informació quan considerem extensions textuais més llargues.

El *tema central* d'una peça informativa s'expressa explícitament mitjançant titulars i encapçalaments. Pel que fa a l'anàlisi explícita de l'organització temàtica de la informació periodística en forma de regles macroestructurals, cal afegir que els significats globals o continguts principals (temes) estan sistemàticament vinculats amb les restriccions i les condicions de la producció periodística: els resums dels esdeveniments informatius apareixen per tot arreu durant la fabricació de la notícia.

Entre els tipus d'estructures que estudia Teun A. Van Dijk, trobem l'argumentativa, que és la que ens interessa en el present treball. L'estructura argumentativa és deutora de la retòrica clàssica, com hem vist al capítol dedicat als periòdics com a actors polítics, i a la nova retòrica de Chaïm Perelman (Armañanzas i Díaz Noci, 1996, 43). L'esquema bàsic és, generalment, compost per una hipòtesi o premissa i una conclusió, és a dir, plantejament del problema o qüestió, desenvolupament entorn de determinats judicis, valors i categories lògiques, i conclusió.

Tot i això, diu Van Dijk (1983, 61) que totes les categories d'anàlisi són provisionals i poden ser substituïdes o complementades per altres, sobretot si atenem el tipus d'argumentació i el context d'aquesta. Algunes d'aquestes categories 'complementàries' usuals que podem trobar en el text informatiu d'opinió són: antecedents (context i història) i conseqüències (esdeveniments o accions conseqüents, reaccions verbals), per tal de situar el lector en l'assumpte sobre el qual s'opina.

II. Microestructures del discurs periodístic

Les macroestructures que hem citat més amunt, generals i abstractes, han de materialitzar-se en estructures més petites, que denominem microestructures. Les macroestructures o

estructures generals, per tant, necessiten les paraules i les oracions per tal de realitzar-se o expressar-se en un nivell local més concret. Però el concepte fonamental de la microestructura és la *proposició* (Armañanzas i Díaz Noci, 1996, 44). Un predicat i diferents arguments componen una proposició. Cada argument té diferents casos semàntics. Poden ser simples, però generalment són construccions complexes.

Les proposicions poden unir-se a través de nexos, conjuncions, disjuncions i altres. Així mateix, cal que existeixi una relació entre l'aspecte semàntic, el significat i la sintaxi. En el cas que ens ocupa, el dels textos d'opinió, les frases són normalment complexes, ja que la construcció sintàctica sol estar al servei de la transmissió de fets i idees, és a dir, de pressuposicions i conseqüències, i la complexitat d'aquestes es reflecteix en l'articulació de les proposicions. Cal aclarir, però, que per 'complexitat' no entenem intel·ligibilitat, sinó densitat. Un text periodístic d'opinió, a causa de les limitacions d'espai de la pàgina, la secció i el periòdic, ha d'exposar els continguts de la forma més concisa i densa possible.

Si anem un nivell més enllà de les proposicions, hi ha les *seqüències*. Perquè el significat sigui exacte, no són suficients les proposicions aïllades. Aquestes s'uneixen i s'articulen entre si tot formant seqüències. Tot i això, l'articulació pot ser explícita, si la dona l'autor, o implícita, si la posa el receptor (Armañanzas i Díaz Noci, 1996, 45). El que mai ha de faltar-hi, però, és la *coherència*. El text no és una construcció tancada en què cada part té el seu lloc i la seva funció. Els elements perdrien tot o part del seu significat si apareguessin aïllats de la resta. Per tant, la coherència no és intrínseca a cada element, sinó que ve proporcionada fonamentalment pel sistema textual.

i. Nivell semàntic i sintàctic

A l'hora d'analitzar les proposicions, partim del punt que existeixen relacions sistemàtiques entre la semàntica i la sintaxi oracional. Tot i això, resulta obvi que necessitem alguna cosa més que proposicions aïllades per explicar els significats del discurs. El significat pot consistir en diferents proposicions, expressades en distintes oracions d'una seqüència. Per tant, aquesta explicació confirma que les oracions d'un minitext no constitueixen un llistat arbitrari, sinó que d'alguna manera es pertanyen recíprocament. Això significa que una proposició 'B' té una funció específica en relació amb una proposició 'A' prèvia. Tot plegat, constitueix el que anomenem *coherència local*.

Un altre tipus de coherència es coneix com *coherència condicional*. En aquest cas, no parlem de relacions entre proposicions o oracions, sinó dels lligams entre els fets que denoten. D'aquí la insistència en què, quan parlem de semàntica, no ens referim únicament al significat, sinó també al referent. Els fets són els referents de les proposicions. Les relacions condicionals poden tenir diferents tipus de força. La causalitat, per exemple, és particularment forta i implica necessitat empírica. Sovint, no obstant això, la relació pot ser més dèbil i implicar probabilitat o solament possibilitat.

ii. Nivell lèxic

Atendrem en aquest apartat la selecció de termes descriptius i altres ítems lèxics que el locutor considera apropiats per interpretar la situació que s'hi tracta. Això es vincula clarament amb les nocions lingüístiques de registre, codi o estil apropiats i específics d'un marc situacional.

Dins d'un text, el vocabulari pot ser ideològicament significatiu en relació als propis ítems lèxics o a la col·locació dels mots, i pot donar-se que alguns mots estiguin ideològicament marcats. Van Dijk dóna suport a aquesta tesi i considera que 'la forma més obvia i, per tant, més amplament estudiada, d'expressió ideològica en el discurs pot trobar-se en les paraules triades per expressar un concepte' (1999, 337).

L'emissor del missatge, a través de la tria lèxica, pot materialitzar avaluacions favorables o desfavorables. També l'ocurrència o el descart d'uns determinats mots ens pot donar pistes al voltant de les intencions del parlant de ressaltar o amagar certs continguts.

iii. Nivell pragmàtic

Tal com apunta Badia i Margarit (1994, 247), 'tots els fets de comunicació són (han d'ésser) formulats d'una manera o altra'. Sense una manera d'expressió (aplicada al fet de comunicació) no tindriem oració gramatical. Per tant, totes les oracions poden ser examinades des del fet (el *què*) i des de la manera (el *com*). Aquest 'com' darrer està íntimament lligat a la modalització, que és l'actitud que adopta el locutor respecte a allò que diu, a la persona a qui ho diu, al context immediat i al món en un sentit ampli.

Segons Grau (2003, 115), 'la modalització és l'actitud que adopta el locutor respecte a allò que diu (els enunciats, el discurs), a la persona a qui ho diu (el receptor, destinatari, interlocutor, al·locutori, coenunciador) o respecte a l'acte mateix de dir alguna cosa'.

El concepte de modalització abraça una gamma extensa d'elements lingüístics i no lingüístics que vehiculen les actituds, les creences, les apreciacions, les opinions i les intencions de l'emissor respecte a l'enunciat. La modalització és, doncs, 'el fenomen que dóna compte de la manera com l'emissor incorpora a l'enunciat marques de la seva presència i, de vegades, també de la del receptor' (Concaet *al*, 1998, 51).

Aquesta actitud pot ser de tipus afectiu o cognitiu i és sempre present, encara que en graus diversos. Quan la modalització es fa explícita amb elements clarament identificables, el text pot produir una impressió de subjectivitat, parlem aleshores de textos marcats. En el cas de no poder identificar la presència del locutor o l'expressió del seu punt de vista, el text pot semblar més objectiu; direm que ens trobem davant d'un text no marcat. Podem dir, doncs, que la subjectivitat d'un discurs és directament proporcional a la quantitat de marques modalitzadores que conté; i al contrari, quan menys marques modalitzadores contingui, direm que el discurs és (o sembla) més objectiu.

En síntesi, la modalització no és una qüestió complementària, accidental, externa. Ben al contrari: forma part essencial de la construcció discursiva. El locutor adopta sempre una actitud (de manera conscient o inconscient) i per tant, fins i tot els textos no marcats són el resultat d'una postura, en aquest cas d'allunyament i de dissimulació.

La modalització 'es troba a cavall entre la pragmàtica i la gramàtica' (Grau 2003, 115). És un punt de vista que assumeix el parlant en les activitats lingüístiques, però moltes vegades s'acaba materialitzant en recursos gramaticals. El mode és només una de les formes de manifestar-se la modalització. Hi ha molts altres mitjans de naturalesa diversa (recursos fonètics, lèxics, morfològics, sintàctics, discursius, etc) que expressen el punt de vista del parlant. I aquest punt de vista pot incidir sobre un camp determinat: el coneixement, l'obligació o l'apreciació. A continuació, tot basant-nos en la classificació de Grau (2003) dels elements del discurs que esdevenen marques de la modalització dels enunciats, farem un breu resum sobre les diferents tipologies de modalització.

Modalitat dística

El locutor, en fer ús del llenguatge, adquireix una entitat discursiva, esdevé un jo, i alhora, construeix una segona identitat discursiva, la del receptor o destinatari. És així com, en un acte comunicatiu, emergeixen els indicis de persona, el jo (i el nosaltres) i el tu (i el vosaltres), que denoten l'enunciador i l'enunciatari. Així mateix, aquestes i altres formes de pronoms personals, possessius, demostratius i flexions verbals, neixen d'una enunciació i, a diferència d'altres unitats lingüístiques, només existeixen en la xarxa d'*individus* que l'enunciació crea i en relació amb l'aquí-ara (Grau, 2003, 143).

A la *Gramàtica del català contemporani*, Payrató (2002, 1155) indica que la dixi pot considerar-se una categoria gramatical, atès que es concreta amb formes que pertanyen al sistema lingüístic (pronoms personals, possessius, demostratius, flexió verbal, etc.). Però és alhora una categoria o funció pragmàtica, perquè els dístics només s'omplen de contingut en una situació comunicativa particular, és a dir, adquireixen un significat en l'enunciació.

La dixi indica o assenyalava els elements presents en el moment de la enunciació, de manera especialment evident les persones, el lloc i el temps, que determinen els tres tipus o subclasses fonamentals d'aquest fenomen:

Dixi
<ul style="list-style-type: none">• Personal : <i>Jo</i> no ho he fet, <i>tu</i> ho has vist...• Temporal: <i>Abans</i> l'he vista, però <i>ara</i> no la trobo i <i>després</i>, vés a saber on es ficarà...• Espacial: <i>Aquí</i> fa bon temps, el problema serà <i>allà</i>...

(Font: Elaboració pròpia)

Al costat de les tres subcategories o subclasses bàsiques, sovint s'ha considerat que la concepció de la dixi es pot estendre a dues menes més de fenòmens:

<ul style="list-style-type: none">• Textual o del discurs: té lloc dins del text• Social: té relació amb l'estatus social dels interlocutors. Vocatius i fórmules d'adreçament: <i>tu/vos/vostè; senyor/senyora; doctor/doctora; professor/professora</i>
--

(Font: Elaboració pròpia)

Pel que fa als objectius del nostre estudi, esdevé essencial a l'hora d'analitzar el discurs ancorar el subjecte parlant i el seu interlocutor en la realitat comunicativa creada en cadascuna de les peces d'opinió. És per aquest motiu que farem una atenció especial a la presència d'ambdós al text.

La dixi personal

En un acte comunicatiu, quan l'individu actualitza el codi de la llengua i la converteix en discurs, 'es col·loca en una determinada posició en el centre d'íctic. Pot mostrar-se com un jo i fer un discurs clarament subjectiu, i pot adoptar altres formes que li permeten dissimular la seva presència o afegir a la comunicació matisos d'una gran diversitat' (Grau, 2003, 146). Però sigui quina sigui la forma que adopti, és l'enunciador qui fixa punts de referència, qui estableix les coordenades temporals, espacials i personals de l'enunciació.

A continuació, enumerarem alguns recursos que determinen la presència del locutor en el discurs:

Trets de presència transparent de l'emissor

1. Pronoms forts de primera persona. *Jo, mi, nosaltres...*
2. Altres formes gramaticals de primera persona: pronoms i adjectius possessius, pronoms febles, terminacions verbals.
3. Frases introductòries amb verbs de dicció o de cognició: *opino que, reconec que, ens preguntem si,ensem que...*
4. Sintagmes o frases que comporten una assumpció de l'enunciat i un posicionament explícit: *a parer meu, segons la meva opinió, em fa l'efecte que...*

(Font: Elaboració pròpia)

Existeixen altres procediments, segons Grau (2003, 169) mitjançant els quals es pot diluir o difuminar la presència de qui parla en un col·lectiu. Són procediments que permeten que el locutor aparegui en el text d'una forma menys individualitzada. Poden produir dos efectes: que l'opinió individual es vegi reforçada pel fet de ser presentada com un afer col·lectiu, o bé que l'emissor alleugereixi la seva càrrega de responsabilitat pel fet de presentar-la com a responsabilitat compartida amb altres.

Trets que dilueixen la presència de l'emissor

1. Inclusió de l'emissor en un plural fictici (plural d'autor o plural de modèstia).
2. Ús del plural com a procediment d'apropament al lector.
3. Plural de primera persona generalitzador, sovint en verbs de dir, d'enteniment i de percepció.

(Font: Elaboració pròpia)

Trets que poden servir per difuminar la presència de l'emissor

1. Desaparició del locutor darrere d'una tercera persona: *L'autor d'aquestes ratlles, el qui signa aquestes ratlles, el qui us parla...*
2. Desaparició del locutor darrere d'una segona persona (*'tu tractes de...'*). L'ús de la segona persona eixampla els límits de l'experiència personal, la generalitza.
3. Desaparició del locutor darrere d'un subjecte indefinit: *un, una, hom*.
4. Ús de la passiva reflexa o de la passiva morfològica.
5. Frases esdevenimentals amb verbs com *arribar, ser, passar, ocórrer*, etc.
6. Frases amb verbs com *semblar, fer l'efecte, agradar, doldre*, etc... construïdes sense complement indirecte.

(Font: Elaboració pròpia)

Modalització epistèmica

Tal com afirma Grau a la seva tesi doctoral, hi ha una relació estreta entre seqüències argumentatives i modalització epistèmica. De fet, segons l'autora, 'la modalització epistèmica és una forma d'argumentació, de vegades encoberta' (Grau, 2003, 140). Això és així perquè l'argumentació comporta la defensa d'una tesi, defensa que es du a terme amb l'establiment d'unes relacions entre les raons o els arguments que té un valor epistèmic que l'argumentador vol fer compartir als destinataris.

La lògica tradicional aristotèlica només distingia dos valors veritatius per a cada proposició: vertader o fals. No obstant això, la llengua utilitza els procediments de les anomenades lògiques polivalents, també anomenades modals (López i Morant, 2002, 1839), i considera que entre la veritat i la falsedat hi ha tota una gamma de matisos ('A l'aula hi *deu haver* uns vint-i-cinc alumnes', '*En principi, hi haurà* vint-i-cinc alumnes', 'Hi *podria* haver vint-i-cinc alumnes') perquè pot ser que una proposició no es doni en el món real però sí en algun món possible, ja sigui el de la imaginació, el futur, etc...

D'una manera general, podem considerar les actituds de l'emissor en emetre judicis de certesa classificant-los en tres grups:

Graus de certesa dels enunciat

- El contingut del missatge es presenta com a *absolutament cert*.
- El contingut del missatge es presenta com a *cert*, però *sense subratllar aquesta certesa*.
- El contingut es presenta com a *possible o probable*, amb tots els matisos intermedis que es troben en l'eix que va de la certesa absoluta a la incertesa total.

(Font: Elaboració pròpia)

Així doncs, tractarem de localitzar als textos del corpus d'estudi els recursos modalitzadors que emfasitzen la certesa d'un enunciat o aquells que l'esmoreixen.

Marcadors de modalització epistèmica

1. Frases introductòries i verbs modals que afecten la validesa de l'enunciat: *És evident, És clar que, Segur que; És probable que, Suposo que...*
2. Adverbis o locucions adverbials amb la mateixa funció: *Sens dubte, segurament; Probablement; Possiblement, tal vegada, potser...*
3. Lèxic marcat que comporta un tret avaluatiu del tipus veritable/fals, cert/incert, possible/impossible: *saber, constatar, palesar, afirmar, evidenciar, confirmar, estar segur, ser veritat, ser indiscutible* (proximitat a la certesa); *sospitar, suposar, imaginar, intuir, ser possible, dubtar que* (proximitat a la incertesa); *ignorar, no saber, desconèixer, no poder afirmar, tenir dubtes, no tenir proves, no poder certificar* (proximitat a la ignorància).
4. Mots que expressen una gradació pel que fa a la quantitat o a la freqüència: *molts, tots, bastants, massa, cap, ningú* (quantitat); *Mai, sempre, gairebé sempre, sovint, molt sovint* (freqüència).

(Font: Elaboració pròpia)

Modalització deòntica

La modalització deòntica comunica judicis d'obligació, de compromís, de certesa, de respecte o d submissió a un deure. És, doncs, un tipus de modalització a través de la qual el parlant acostuma a expressar una manera d'entendre les normes que han de regular les relacions entre les persones i els criteris pels quals s'han de regir les seves actuacions.

Segons Grau (2003, 264) existeixen un conjunt de procediments que expressen les valoracions deòntiques de manera directa i un altre conjunt de procediments que les expressen de forma atenuada.

Marques directes de modalitat deòntica

1. Ús de verbs modals: *caldre, haver de, poder...*
2. Verbs que expressen ordre, obligació, autorització: *exigir, prohibir, reprimir, obligar, imposar, ordenar, permetre, deixar...*
3. Adverbis o locucions adverbials: obligatòriament, per força, tant sí com no...
4. Present i futur amb valor imperatiu.

(Font: Elaboració pròpia)

Marques atenuants de modalitat deòntica

1. Perífrasis d'obligació en condicional: *hauria de, caldria...*
2. Verbs amb un valor semàntic de consell, de recomanació: *ser aconsellable, ser recomanable, convenir/ser convenient, proposar/fer propostes, suggerir...*
3. Contingut deòntic implícit, en modalitats declaratives i interrogatives.

(Font: Elaboració pròpia)

Aquesta darrera tipologia de marques de modalització deòntica permeten incloure els altres a l'acció sense imposar la voluntat de qui s'expressa i acostumen a fer-ho amb uns tipus d'enunciat molt pròxims al que Haverkate (1994, 149) anomena 'actes exhortatius no impositius'. Aquesta projecció cap als receptors per exercir-hi algun tipus d'influència és una característica del patró argumentatiu, 'una característica que de vegades fa que la ratlla que el separa del patró directiu sigui poc definida' (Grau, 2004, 44).

Modalització apreciativa

Segons Grau, 'els parlants tenim una visió del món, uns criteris (ètics, estètics, polítics, religiosos, etc.) que es mostren en el llenguatge en forma d'aprovació, de crítica o de qualsevol altre tipus de judici apreciatiu' (2003, 289). Amb la modalització apreciativa l'emissor imprimeix en el text les marques que ens remetent als judicis de valor que atorga a les coses de què parla. Per tant, alhora que comunica un missatge, l'emissor transmet una informació de si mateix, de la seva manera d'avaluar el món.

En aquest apartat, cal fer un incís per explicar el concepte d'*axiologia* i el terme derivat *axiològic*. Apuntarem la definició de Grau (2000, 46):

Axiologia i axiològic són termes que provenen del grec, *axíós*, 'digne' i *logos*, 'ciència'. Estan relacionats, doncs, amb la dignitat, amb el valor en un sentit ampli. Les unitats lèxiques amb valor axiològic són aquelles que

transmeten una valoració feta pel parlant o l'expressió d'una determinada emoció o d'un estat d'ànim, a través dels quals es comunica un posicionament avaluatiu.

A continuació, incloem un quadre resum de les diferents unitats lèxiques i expressions que tenen un valor axiològic:

Unitats lèxiques i expressions amb valor axiològic	
1.	Substantius: Hi ha mots que, ja per si mateixos, contenen connotacions positives (<i>innovació, projecte...</i>) i d'altres, negativa (<i>autoritat, racisme...</i>). N'hi ha d'altres, però, que adquireixen un valor pejoratiu o positiu amb l'addició d'un afix (<i>paperot</i> o <i>paperàs</i>).
2.	Adjectius: Adjectius qualificatius que remetent a un judici de valor que fa el subjecte enunciadador: <i>bo, dolent, esplèndid, impressentable...</i>
3.	Verbs: Segons la GGC, hi ha verbs, com els de volició, que expressen la voluntat o el desig del parlant (<i>vull anar vestit així, desitjo que sigueu molt feliços...</i>), verbs que expressen sentiments i estats d'ànim (<i>m'alegro que uns vagi bé, em sap molt de greu, em satisfà que m'ho diguis...</i>) i altres que expressen estimacions intel·lectuals (<i>refutar, discrepar, molestar...</i>).
4.	Adverbis i locucions adverbials: <i>bé, malament, malauradament, de manera inacceptable...</i>
5.	Connectors amb implicació: <i>encara que, malgrat que; gràcies a, mercès a</i> (connotacions positives); <i>per culpa de</i> (connotacions negatives).
6.	Articles amb implicació: <i>Titanic no és una pel·lícula més, és la pel·lícula.</i>
7.	Quantitatius: <i>massa, poc, bastant...</i>
8.	Demostratius amb significat més valoratiu que no pas dític: <i>El tio aquest...</i>
9.	Interjeccions, invocacions i renecs: <i>I què més, Déu me'n guard, collons...</i>
10.	Locucions i frases fetes: <i>Té els ulls al clatell...</i>
11.	Figures retòriques: <i>No ens hi hem de posar pedres al fetge; Fem santament de dubtar-ne; Li interessa anar al gra...</i>

(Font: Elaboració pròpia)

iv. Nivell argumentatiu

L'argumentació és considerada per Bassols i Torrent (1996,31) com 'l'art de raonar a partir d'opinions generalment acceptades'. És una acció necessària amb la qual mostrem el desacord amb una opinió, amb una prova, amb la seva interpretació, el seu valor o la seva relació amb el problema de què es parla. Normalment és una operació discursiva orientada a influir en públic.

Les susdites autores, a l'apartat que dediquen a l'argumentació a *Models textuals. Teoria i pràctica*, citen Grice per definir-la: 'argumentar és, sovint, ' cercar, mitjançant el discurs, que el receptor tingui una conducta determinada'(Bassols i Torrent, 1996,31). D'aquesta cita podem extreure que el que es tracta d'aconseguir mitjançant l'argumentació és que l'interlocutor cregui el que li diem, que canviï les seves conviccions o opinions. Les argumentacions indueixen, refuten o estableixen creences i comportaments dels receptors i tenen, doncs, una eficàcia de tipus pràctic.

Bassols i Torrent fan ressaltar l'íntima relació dels verbs 'argumentar' i 'convèncer', alhora que destaquen la diferència entre 'convèncer' i 'persuadir'. Aquests últims són diferents 'perquè *convèncer*va adreçat a qualsevol ésser que sigui raonable i que treballi amb recursos de la intel·ligència i *persuadir* va orientat a un auditori concret i opera sobre la voluntat, molts cops amb recursos molt més primaris i apel·lant a les emocions' (1996, 31).

Els arguments explícits

Per demostrar o refutar una tesi partim de premisses, de vegades no explícites, però sí incontestables, i mostrem que no podem admetre-les sense admetre també tal o tal conclusió. La conclusió és la tesi que s'ha de demostrar, o bé la negació de la tesi de l'adversari. Per passar de les premisses a les conclusions utilitzem diverses marques argumentatives que ajuden a lligar i fer progressar el fil argumentatiu del discurs.

Grau (2004, 43)assenyala que el patró argumentatiu reflecteix les raons, les creences, els valors, etc. que justifiquen un acte, un punt de vista, un fet, un esdeveniment, sovint com a eina per convèncer o persuadir l'interlocutor. D'aquesta manera mostra el seu acord amb Bassols i Torrent, que defineixen l'argumentació com 'l'operació lingüística mitjançant la qual un enunciadore mira de fer admetre una conclusió a un/s destinatari/s, oferint-li/-los una raó per admetre aquesta conclusió' (1996, 32). Si tornem a Grau, l'autora resumeix el *patró argumentatiu* com la resposta a la qüestió 'què opino i per què ho opino'. Normalment, aquest patró es constitueix amb una estructura integrada per quatre parts fonamentals, que no apareixen necessàriament en tots els casos, però que esdevenen referents d'un model de discurs:

Estructura d'un patró argumentatiu
<ul style="list-style-type: none"> • Presentació o introducció (exordi): té com a finalitat presentar el tema sobre el qual s'argumenta, contextualitzar-lo i captar l'interès i l'atenció dels receptors. • Tesi: idea fonamental que s'enuncia i es proposa mantenir. Respon al punt de

vista adoptat pel parlant. Pot aparèixer al principi o al final d'un text i fins i tot pot ser implícita, és a dir, que es dedueixi del discurs d'una manera tàcita, sense que s'hagi expressat obertament.

- **Arguments i contraarguments:** són les raons, les proves o els fets que s'aporten per justificar la tesi i per refutar l'antítesi, és a dir, la tesi oposada a la pròpia.
- **Conclusió:** recull de les parts més rellevants del que s'ha exposat i insistència en la posició argumentativa adoptada.

(Font: Grau, 2004, 43)

Els arguments implícits

De la mateixa manera que els arguments que sorgeixen espontàniament, els texts són, per si mateixos, incomplets per considerar-se esbossos del raonament subjacent, 'això no significa que els arguments siguin defectuosos de manera inferible o que les raons no puguin justificar adequadament una asseveració, sinó que haurem de completar-los amb allò implícit' (Van Eemeren *et al.*, 2000, 323).

Bassols cita Grice per definir el conjunt dels implícits. Segons l'autor britànic, 'parlar explícitament és explicar una cosa i parlar implícitament és fer que algú pensi quelcom' (citat a Bassols, 2000, 141). Es tracta de la diferència entre *dir* i *fer entendre*, entre *dir* i *comunicar*.

Una inferència és una proposició implícita que es pot extreure d'un enunciat tot deduint-la del contingut literal. Les inferències són unitats de contingut, però no són els procediments que les fan possibles. S'obtenen d'un càlcul més aviat complex. La descodificació dels implícits necessita recórrer a tres elements: el context extraverbal, el funcionament de les màximes conversacionals o màximes de Grice o el funcionament de les inferències lògiques a partir de la competència lògica.

En la nostra anàlisi no farem càlculs complexos, però sí s'atendran els implícits, sobretot quan l'omissió d'arguments respongui a la intenció de manipular. Una argumentació pot ser muntada a fi d'extreure una conclusió indiscutible, però obviant arguments que no resultin favorables. Aquesta estratègia, per tant, és una marca important de la subjectivitat del parlant.

III. Estil del discurs periodístic

L'estil no és un nivell més de l'anàlisi del discurs en premsa, sinó una dimensió que travessa diferents nivells. L'estil és el resultat de les eleccions que el parlant realitza entre les variacions opcionals de les formes del discurs que poden utilitzar-se per expressar el mateix

significat (o denotar el mateix referent). Guiraud indica que ‘el estilo es el aspecto de lo enunciado que resulta de una elección de los medios de expresión determinados por la naturaleza y las intenciones del sujeto que habla o escribe’(1970, 120). Enkvist, Spencer i Gregory també subratllen la càrrega subjectiva indissociable de l’estil i afirmen que pot ser considerat com ‘la utilització individual i creativa dels recursos de la llengua, dintre d’una varietat, un gènere i un propòsit’ (1974, 15).

Palau (2005, 18), al seu estudi sobre els estils periodístics entesos com a maneres diverses de veure i construir la realitat, parteix de la definició més difosa d’estil, que segueix la línia que hem encetat al darrer paràgraf: la que apel·la a la individualitat, a l’exclusivitat d’una sèrie de trets. Per tal de justificar aquesta idea d’estil fixada a la personalitat, a part de la identitat de l’individu, l’autora remet a la mal interpretada cita del comte de Buffon al seu *Discours sur le style*, en què afirmava que ‘le style c’est l’homme même’. Per aquest motiu, la part d’anàlisi estilística és indeslligable de l’anàlisi del discurs, entès com una producció verbal de resultes d’una expressió individual i, en conseqüència, subjectiva.

A partir d’aquí, però, Palau fa un repàs d’un gran ventall d’accepcions a què dona peu l’aproximació a la noció d’estil per centrar-se, com a punt de partida del seu estudi, en el corrent que presenta l’estil com ‘una manera absoluta de veure les coses’, fruit de la voluntat i l’esforç, com un element central en la relació entre llenguatge i pensament. Chillón (1998, 91), en aquesta mateixa línia, també considera l’estil com un element central en la relació entre aquests dos elements, com el nexce entre tots dos, i també incorpora el concepte ‘voluntat d’estil’ lligat a la descripció d’escriptor: ‘escritor es aquel que, a partir de la conciencia sobre la identidad sustancial del lenguaje, pensamiento y experiencia, configura lingüísticamente la ‘realidad’ mediante un trabajo incesante y a menudo obsesivo de búsqueda estilística, de ‘voluntad de estilo’”.

Dintre del camp d’anàlisi de l’estil, per tant, hi juguen tant els aspectes lingüístics del text com els composicionals. Segons Bordons, Castellà *et al.* (1998, 21), els aspectes lingüístics analitzables són els contextos fonètic, fonològic, morfològic, sintàctic i lèxic, i la puntuació. Pel que fa als aspectes composicionals, aquests autors els relacionen amb l’ordre dels mots, la distribució dels paràgrafs i la disposició tipogràfica.

Si ens centrem en l’anàlisi estilística, caldrà definir el que Bordons, Castellà *et al.*(1998, 21) anomenen *indicadors d’estil*, ja que la meta d’aquest apartat d’anàlisi del discurs consisteix a fer inventari d’aquests instruments d’anàlisi. Per *indicadors d’estil* entenem aquells elements

que, per la seva freqüència, destaquen més en un text perquè són els causants de l'efecte que el text produeix. Els més comuns són l'amplitud i complexitat de l'oració (abundància de frases llargues o curtes), les categories gramaticals predominants, la tria de lèxic i les figures retòriques.

Per tancar aquest darrer apartat, hem considerat interessant fer un apunt especial d'aquest últim indicador d'estil: *les figures retòriques*. Aquest apunt és especial perquè, mentre que l'estil és una propietat necessària del discurs en el context, les estructures retòriques són opcionals.

La retòrica estudia la dimensió persuasiva de l'ús del llenguatge. Les estructures retòriques del discurs es basen també en estructures gramaticals, però no són en si mateixes lingüístiques o gramaticals. Per tal d'explicitar-ho, Van Dijk (2000, 35) proposa els exemples següents: que una al·literació pressuposa la identitat dels fonemes inicials dels morfemes, que un paral·lelisme requereix la identitat dels models sintàctics i que una metàfora pot suposar una identitat del significat parcial així com una identitat referencial de les expressions. En canvi, les transformacions implícites com la supressió, la repetició, la substitució o la permutació no són en si mateixes gramaticals. No expressen diferències de significat ni tampoc diferències en el context social. El parlant sol emprar-les per intensificar la organització i, per extensió, l'atenció, l'emmagatzemament i la recuperació de la informació del text per part del lector.

IV. Context i cognició social

En la producció d'un text d'opinió, normalment el tema és un esdeveniment noticiós previ que s'ha publicat a les pàgines d'informació. En molts casos, a més, la informació i l'opinió sobre un mateix tema apareixen simultàniament, per exemple, en forma de notícia i reportatge (informació) i comentari o anàlisi (opinió). Tot i això, és evident el desfasament temporal entre una cosa i l'altra. En primer lloc, cal conèixer els fets sobre els quals es basarà el text informatiu i després es produirà el text d'opinió. En qualsevol cas, quan es produeix l'opinió, se suposa que el lector compta amb determinats elements que ja sap i que no necessita que li repeteixin. En periodisme, molts aspectes es pressuposen. No solament dades objectives, també valors, regles d'interpretació, etc. que se suposen comuns per l'empresa periodística, l'autor del text i el conjunt de lectors (Armañanzas i Díaz Noci, 1996, 46). Aquest patrimoni comú és el que anomenem *context*.

Dit això, podem afirmar que dotar de sentit, entendre, interpretar i moltes altres nocions emprades en paràgrafs anteriors no pertanyen exclusivament al domini de les estructures del discurs i de la interacció social, sinó també a l'àmbit de la ment. Per exemple, tant les explicacions abstractes com les més concretes d'ordre de paraules, del significat de les oracions, de la coherència i dels esquemes narratius, dels actes de parla o de les interaccions pròpies de la conversació, sempre pressuposen que els usuaris del llenguatge tenen *coneixements*. Per tant, una teoria del discurs restaria greument incompleta sense un component mental (cognitiu o emocional). I això és especialment important, com ja hem avançat, en el cas dels textos d'opinió en què el lector percebrà les estructures textuais corresponents, les entendrà i les emmagatzemarà a la memòria, i després traurà les pròpies conclusions, que podran modificar els coneixements, les postures i les intencions de l'acció. En aquest procés, apunta Van Dijk, 'desempeñan un papel importante los conocimientos previos, las suposiciones sobre las intenciones del hablante, los criterios, las posturas existentes, los deseos y los proyectos' (1983, 163).

En aquest apartat cal fer referència a dues qüestions força interessants:

En primer lloc, el coneixement que tenen els usuaris del llenguatge al voltant de les regles gramaticals i discursives és un coneixement compartit socialment, de manera que és possible la comprensió mútua. Els actors socials comparteixen amb altres membres del seu grup, comunitat o cultura certes normes, valors, regles de comunicació i representacions socials tals com el coneixement i les opinions. En altres paraules, a més de la cognició individual, el discurs implica especialment una *cognició sociocultural*.

D'altra banda, també cal fer referència al fet que els processos mentals són constructius: les representacions mentals que provenen de la lectura d'un text són el resultat de processos estratègics de construcció del sentit que poden emprar elements del text, elements d'allò que els usuaris del llenguatge saben al voltant del context, i element de les creences que aquests usuaris ja tenien abans d'iniciar la comunicació. Podem dir que aquests processos *depenen del context*.

V. Aspecte formal del text

Existeix un altre nivell del discurs que sovint no rep un tractament independent i homogeni: el de les seves estructures formals globals, que denominarem 'aspecte formal del text'. Aquest nivell esdevé fàcil de definir: si acceptem que un discurs té un sentit global o tòpic, caldrà definir una forma global abstracta que allotgi aquest sentit global.

L'aspecte formal del diari esdevé un aspecte primordial a decidir com a expressió externa i de conjunt del que seran els continguts del diari (Monteira, 1986, 182).

4.Anàlisi del corpus

4.1 Anàlisi del diari *Avui*

a) Diada Nacional de Catalunya: Editorial

Avui. Dissabte 11 de setembre de 1976

'Per una diada en pau'

Avui, 11 de setembre, és la diada dels catalans. Ho és perquè hi ha una història com a precedent, però ho és, sobretot, perquè els catalans hem volgut que ho fos. La història sola mai no és determinant i, a l'hora de les decisions, el que preval és la voluntat del poble que assumeix aquesta història. Aquest és el nostre cas, i el segle actual ha anat ple d'aquesta elecció, una elecció a la qual no s'ha renunciat ni en dates pròximes durant les quals hauria estat molt més còmode de fer-ho.

L... per què l'11 de setembre? Doncs perquè la voluntat col·lectiva ha triat una data trista però significativa, una derrota llunyana però encara efectivament present. La monarquia dels Austries protagonitzà un sistema de convivència hispànica que fou trencat després de l'11 de setembre del 1714: el respecte a les individualitats nacionals fou una peculiaritat dels segles XVI i XVII, com a herència del que fou característic del sistema polític de la Corona d'Aragó, però aquest respecte fou trossejat, conscientment, al començament del segle XVIII. El sistema de convivència entrà en crisi, una crisi que quan ara es parla, malgrat que tímidament, de 'peculiaridades' i altres enfemismes semblants, es reconeguda implícitament.

L'11 de setembre, doncs, des d'aquesta perspectiva no és cap opció negativa, sinó una afirmació constructiva: vol dir que malgrat un present de convivència que no complau i d'un passat pròxim que ha estat nefast per a aquesta convivència, el nostre poble hi té fe i continua creient-la possible. En el ben entès, no cal dir-ho, que quan parlem de convivència, ens referim a la convivència en pau i comoditat, en harmonia i col·laboració, en la qual no se'ns vulgui imposar el que hem de fer, sinó que se'ns permeti viure la vida que per a nosaltres triem. L'11 de setembre diu i recorda que això ha estat possible i que, per tant, encara ho és.

Per tot això hem volgut i volem una diada en pau, una diada joiosa, una diada que pugui ser preludi i mostra de la convivència que volem, de la societat que desitgem construir, de la vida que per al nostre poble finalment construirem. I que ningú no ens parli d'utopies, els utòpics, en tot cas, han estat els qui, perquè no han pogut ignorar-nos, han volgut despersonalitzar-nos i reduir-nos al silenci, un silenci durant el qual, tanmateix, la presència de l'11 de setembre no ha desaparegut mai. No cal dir que si hem arribat al dia d'avui com hem arribat, ho devem als ciutadans coratjosos que, als moments de més negra nit col·lectiva, en un dia com avui, un any i un altre any, passaven pacíficament i de vegades no pas pacíficament – i no per culpa d'ells- per la cruïlla Girona-Aly Bei-Ronda on fins al 1939 hi hagué el famós monument a Rafael Casanova, l'home que fa dos-cents seixanta-dos anys va defensar Barcelona i Catalunya contra una organització despersonalitzadora de l'Estat.

Volem una diada en pau perquè volem una societat en pau, en pau política i en pau social. Ens cal, però, la pau de la sinceritat i la igualtat en la qual, definitivament, els habitants de les nostres terres no tinguin motius per a sentir-se ciutadans de segona categoria.

La nostra afirmació d'avui va en el camí d'aquesta pau autèntica. Per això les quatre barres als nostres balcons no volen destruir res, sinó construir l'únic possible futur nostre. Banderes i domassos als balcons i presències als actes organitzats avui, 11 de setembre, diada nacional de Catalunya, són afirmació de fraternitat, una fraternitat que l'amnistia reial comença a endegar, sense acabar-la; una fraternitat que només és possible en un marc de drets ciutadans, camí en el qual indubtablement hem millorat sense haver-ne arribat al final; una fraternitat que ha de permetre a cadascú ésser qui és, solució per la qual el millor precedent històric entre nosaltres és el de l'Estatut de 1932; una fraternitat, no cal dir-ho, que té com a base un projecte de convivència hispànica, fruit d'una democràcia col·lectivament aconseguida i col·lectivament assumida. Així és el nostre 11 de setembre, una diada de sinceritat i de progrés.

Anàlisi del discurs:

I. Macroestructura

Tema central

El tema central, que coincideix amb el titular de l'editorial, és la voluntat de tenir una Diada en pau. És, llavors, un tema que manifesta una visió o esperança positiva d'un element significatiu per al catalanisme com és la Diada nacional.

Esdeveniments principals

Els esdeveniments principals que s'hi presenten són: un present 'que no complau', un passat pròxim 'nefast per a aquesta convivència' (s'entén els gairebé 40 anys de dictadura franquista) i l'antecedent històric de la Diada (l'11 de setembre de 1714, dia de l'última defensa del setge de Barcelona).

Antecedents

L'editorialista, en aquest cas, dóna certes pistes històriques perquè el lector se situï. Cita moments històrics clau en la història de Catalunya (els explicarem amb més deteniment a l'apartat de context històric). Les referències a aquest passat històric són:

- Sistema de convivència hispànica amb respecte a les individualitats nacionals durant els segles XVI i XVII, com a herència del que fou característic del sistema polític de la Corona d'Aragó.
- Derrota de l'11 de setembre de 1714 davant de l'exèrcit borbònic.
- Rafael Casanovas defensa Barcelona i Catalunya contra una organització despersonalitzadora de l'Estat durant el setge de 1714.
- Estatut d'autonomia català de 1932.

II. Microestructura

i. Nivell semàntic i sintàctic

Semàntic:

Paràgraf 1: La P1 té significat complet i lògic. La P2, en canvi, n'és una subordinada que remet a P1 a través del pronom anafòric 'ho'. Les dues proposicions finals (P3 i P4) expliquen amb més detall/justifiquen l'afirmació que el diari fa a la segona proposició. Per tant, aquestes últimes proposicions funcionen semàntica en relació amb la que els precedeix.

Paràgraf 2: La primera proposició (P1) té una funció interrogativa en relació amb les preposicions que la segueixen (P2 i P3), que esdevenen la resposta. P2 i P3 donen raons històriques a la celebració de l'11-S (data del setge de Barcelona del 1714). La P4 fa un pas més enllà i es remunta a un antecedent més llunyà (els segles XVI i XVII, en què el sistema vigent permetia una convivència hispànica que respectava les particularitats nacionals) per tal d'explicar la crisi del sistema a partir de 1714. L'última preposició –P5– (que allotja el significat global del paràgraf) funciona només en relació amb la informació de les preposicions anteriors, ja que ens explica l'estat de la qüestió en el moment en què s'escriu l'editorial: la crisi existeix i és reconeguda.

Paràgraf 3: Aquest nou bloc informatiu no té un significat independent dels que el precedeixen. Per tant, només funciona en relació als dos primers paràgrafs. La proposició que l'enceta (P1) conté la clau informativa: l'11 de setembre cal valorar-lo en clau positiva/constructiva. La proposició següent (P2) presenta l'objecte de la reivindicació de la Diada: el sistema actual no complau i el poble té esperança de canvi. Per acabar, la P3 funciona en relació amb la informació de les P1 i P2, ja que és un aclariment respecte al caràcter de l'objecte reivindicat –el canvi: volem un canvi pacífic, respecte a la nostra tria i acabar les imposicions.

Paràgraf 4: Aquest nou paràgraf s'entén només en relació amb la informació que contenen els tres paràgrafs anteriors. La preposició que l'obre (P1) és la conclusió d'allò que ja s'ha escrit: volem que la Diada sigui el preludi del futur que desitgem. La P2, en canvi, esdevé una crítica als 'opositors' o 'obstacles' que dificulten el canvi. Perquè aquest paràgraf sigui coherent, cal tenir presents els fets que s'hi denoten. A través d' *'aquells qui no han pogut ignorar-nos, que han volgut despersonalitzar-nos i reduir-nos al silenci'*, l'autor fa referència a les personalitats que han actuat en contra dels interessos del poble català i s'han mogut a favor del seu desprestigi i retrocés, col·lectiu que abraça des dels Borbons de 1714, el règim franquista i els seus adeptes fins als moderns partits polítics de dretes i espanyolistes contraris al respecte per les nacionalitats històriques. La darrera proposició, en canvi, té un significat propi i independent de la informació prèvia. El 'no cal dir' presenta una clàusula que indica que l'autor considera indubtable allò que afirma i que justifica l'estat vital del nacionalisme català. Diu que si avui en dia la reivindicació de l'11-S encara és possible és gràcies a aquells que han actuat a favor d'aquesta proposta de canvi.

Paràgraf 5: Aquest paràgraf és reiteratiu respecte als anteriors. La primera proposició (P1) allotja el significat global del bloc informatiu en referir-se a la voluntat d'una Diada en pau que tingui també repercussió social. La P2 funciona en relació amb la precedent, afegint nous qualificatius al canvi volgut (volem una pau sincera i igualitària i defugim ser *ciutadans de segona categoria*). Aquest últim apunt reclama un esforç de la memòria, ja que denota fets en què els ciutadans catalans s'han vist subordinats a les particularitats de la nació espanyola (abolició dels Decrets de Nova Planta en 1714; segles de diglòssia del català respecte al castellà; supressió de l'Estatut de Catalunya pel govern de Madrid l'any 1936; abolició de la Generalitat pel règim franquista i imposició de governadors civils i diputacions provincials...).

Paràgraf 6: L'últim paràgraf pot considerar-se també reiteratiu, ja que no aporta una informació nova a la ja donada. Sí que aporta, però, matisos nous que reforcen els arguments presentats i acota els interessos de la reivindicació dins d'un perfil clarament sobiranista. La clàusula que l'obre (P1) es reafirma en la voluntat de reivindicar l'11-S en clau positiva (aquesta clàusula no s'entendria sense la informació anterior, perquè *'aquesta nostra afirmació'* i *'aquesta pau autèntica'* són conceptes ja explicats a l'editorial). Les P2 i P3 matisen la voluntat d'una Diada 'constructiva'. Cal destacar la importància dels qualificatius i possessius *'l'únic possible futur nostre'* i el fet de qualificar la demanda de no 'destructiva' i la invitació a l'ús de quatrè barrades a banderes i domassos per aconseguir-ho. A P4 s'introdueix el concepte *'fraternitat'* (que podríem equiparar semànticament al concepte de *'convivència pacífica'* que l'autor ja ha usat) i la pensa dintre d'un marc de drets humans en el qual diu que *'hem millorat sense arribar al final'*. Aquesta afirmació és possible entendre-la a través de la remissió a les quotes democràtiques i als avanços aconseguits gràcies a la mort del dictador Franco. La P5, que s'entén en relació a l'anterior perquè continua parlant-nos d'aquesta 'fraternitat', també conté un desig de l'editorial que resulta clau, doncs diu que *'ha de permetre a cadascú ser qui és'* (tornem al terreny de la manca de llibertat i a les imposicions patides per la nació catalana a les quals ens referíem al paràgraf 5). És rellevant també en aquesta proposició que l'autor situï l'Estatut de Núria de 1932² com a referent històric de la solució ideal per al problema vigent. L'última clàusula (P6) és concloent, sintetitza el tema central de l'editorial i té significat propi.

Sintàctic:

Si s'observen les oracions de l'editorial com a unitats informatives i es para esment a les seves estructures sintàctiques, la primera observació que pot fer-se és que no s'ha optat pel criteri de la frase curta i simple (tal com recomana el llibre d'estil de l'*Avui*, publicat en 1997). Més de la meitat dels casos analitzats són frases compostes (coordinades, subordinades, interordinades o juxtaposades).

Pel que fa a l'ordre dels mots, en la major part dels casos –més de la meitat– trobem un ordre oracional canònic que obeeix a l'estructura Subjecte-Verb-Objecte (SVO + CC). Això és així perquè el periodista segueix l'ordre aconsellat en el llibre d'estil, un ordre que afavoreix la comprensibilitat de la informació i la descodificació de l'enunciat.

També cal destacar-hi l'ús d'oracions que contenen pronominalitzacions i oracions inacusatives, que en ambdós casos abracen el 10% de les opcions analitzades.

ii. Nivell lèxic

Les seleccions lèxiques són força importants dintre de les eleccions lingüístiques que fa l'enunciador per tal de donar a conèixer la seva opinió sobre una realitat determinada. En llegir aquest primer article, hi ha tres camps semàntics clarament delimitats que remetent al subjecte temàtic (el nacionalisme català), a l'aspiració del subjecte (llibertats) i als obstacles que li han impedit i li impedeixen assolir-la (repressió). Veiem-ne alguns exemples:

→ Nacionalisme català: *Diada; voluntat del poble; individualitats nacionals; 11 de setembre; Rafael Casanova; quatre barres; banderes; domassos; Estatut de 1932.*

²Primer Estatut d'autonomia redactat per Catalunya, de caire sobiranista i impulsat pel llavors president de la Generalitat, Francesc Macià.

- Llibertats: *decisions; elecció; voluntat col·lectiva; triem; permetre; igualtat; fraternitat; democràcia.*
- Repressió: *imposar; ignorar-nos; despersonalitzar-nos; reduir-nos; silenci.*

Pel que fa a les relacions de sinonímia, trobem que l'autor emprà dues maneres diferents per referir-se a les complexes relacions entre el govern autonòmic i el central: *convivència; fraternitat.*

Entre els subjectes que encapçalen els dos grups d'acció (nosaltres/ciutadans de Catalunya *versus* ells/el govern de l'Estat) hi ha també una escala de sinònims a destacar: *catalans, el nostre poble; nosaltres, els habitants d'aquestes terres.*

L'editorialista, a més, fa un ús exagerat de la repetició d'alguns mots que, significativament, formen part del títol de l'editorial. La seua intenció pot ser que quedin clars els conceptes clau als quals fa referència: El mot '*pau*' i l'adverbi '*pacíficament*' apareixen un total de 10 vegades al text; Els sinònims '*Diada*' i '*11 de setembre*', un total de 15 vegades. També és significatiu que, juntament amb la repetició d'aquests dos mots que es refereixen al dia tan assenyalat per als catalans que es disposen a celebrar, aparegui també repetit quatre vegades l'adverbi '*avui*' i una vegada l'adverbi '*ara*'. Amb això, és evident que l'autor vol marcar que es tracta d'un moment clau, un moment que pot canviar el curs de la història dels catalans que, com assereix l'autor al llarg de l'editorial, fins al moment només ha fet mal i no ha convençut.

iii. Nivell pragmàtic

Modalitat díctica

Al text no apareix un 'jo' marcat. L'editorial és la veu del diari i no pot parlar mai en nom d'algú particular. Hi trobem, però, marques díctiques en primera persona plural que ens indiquen que l'editorialista vol apropar-se al lector, en primer lloc, i també que se sent part d'una col·lectivitat (la catalana). Trobem aquestes marques díctiques en diferents formes gramaticals: pronoms forts (*nosaltres*); pronoms febles (*ens*); possessius (*nostre poble, nostres balcons*) i formes verbals en primera persona (*triem, volem*).

D'altra banda, hi trobem també certs referents impersonalitzats a través de construccions passives. La passiva, que prioritza l'objecte d'una acció per davant del subjecte que la realitza, esdevé una fórmula que permet difuminar la presència de l'autor. Aquest recurs força utilitzat pels editorialistes, perquè els editorials són la veu del diari, es correspon amb la no utilització d'un 'jo' específic. Els exemples al text són: *s'ha renunciat; se'ns vulgui imposar; se'ns permeti viure.*

També hi trobem algunes marques de referents amagats: '*no han pogut ignorar-nos*', '*aquell que no es plega a les nostres demandes*'. Aquest recurs serveix per amagar l'oponent, perquè la crítica sigui inferible però no directa.

Modalització epistèmica

El text, en general, té un caràcter fortament assertiu. Una de les dues marques més evidents és l'ús repetit del verb 'ser' en present, verb que afecta positivament a la validesa d'allò escrit: '*Avui és la Diada*', '*ho és perquè*', '*mai no és determinant*'; '*el que preval és*'; '*és el nostre cas*'; '*ha estat possible*' i '*encara ho és*'. L'altra marca, és l'ús de la locució '*no cal dir*', la qual introdueix una altra frase que l'autor dona com a indubtable. Al text, l'editorialista la fa servir en tres ocasions: '*En el ben entès, no cal dir-ho, que quan parlem de convivència..*'; '*No cal dir que si hem*

arribat al dia d'avui; '*una fraternitat, no cal dir-ho, que té com a base...*'. Aquesta construcció també col·labora a la solidaritat i l'empatia entre el diari i els lectors perquè marca, precisament, uns coneixements i uns sentiments compartits per tots ells.

D'altra banda, veiem que l'autor es manté en la seva idea de manera categòrica a través de dos recursos més: l'adverbi '*mai*' (punt extrem de l'escala gradual de freqüència) en frases com '*mai no és determinant*' o 'l'11 de setembre no ha desaparegut *mai*'; també a través d'adverbis com '*encara efectivament present*' i '*camí en el qual indubtablement hem millorat*' que comporten un tret avaluatiu que apropa el text a la certesa absoluta.

Modalització deòntica

Com ja hem dit, el text té un caràcter assertiu i, per tant, també les valoracions deòntiques s'expressen de manera directa. L'editorialista fa servir el verb 'caldre' en diferents ocasions per expressar allò que considera una obligació atribuïble al col·lectiu del qual forma part: '*ens cal la pau de la sinceritat i la igualtat*'. També empra la perífrasi d'obligació 'haver de' quan diu '*una fraternitat que ha de permetre a cadascú ésser qui és*'.

Modalització apreciativa

En trobar-nos davant un editorial d'un diari, detectem necessàriament marques de modalització apreciativa al llarg del text. L'autor confegeix un text argumentatiu i deixa la seva empremta valorativa a través de diferents recursos gramaticals.

- Hi trobem certs substantius amb connotacions valoratives evidents: *crisi, silenci* (negatius); *pau, fraternitat, comoditat, harmonia, sinceritat, progrés* (positius). En general, les negatives fan referència al passat ('*nefast*') i al present ('*que no convenç*'), mentre que les positives fan referència al futur ideal de l'autor i el col·lectiu al qual pertany.
- El mateix ocorre amb els adjectius valoratius que hi trobem: *trista, negativa, negra, nefast* (negatius); *significativa, constructiva, millor, joiosa, autèntica* (positius)
- L'editorial, a més, va carregat de verbs de volició que expressen la voluntat de l'autor (i com que aquest es presenta dins d'un col·lectiu, també del col·lectiu al qual pertany): *hem volgut, no hem renunciat*, la voluntat col·lectiva *ha triat*, el nostre poble *té fe* i continua *creient-la* possible, la vida que per nosaltres *triem*, la convivència que *volem*, la societat que *desitgem* construir, *volem* una Diada en pau.
- També trobem certs judicis de valor en forma d'adverbi: '*fou trossejat conscientment*', '*malgrat que tímidament*', '*es reconeguda implícitament*', '*passaven pacíficament*'.

En aquest apartat, cal fer un apunt especial per ressaltar l'ús de l'adverbi de negació 'no', que s'inclou en proposicions amb sentit negatiu ('*La història sola mai no és determinant*', '*que ningú no ens parli d'utopies*', '*no per culpa d'ells*', '*els habitants de les nostres terres no tinguin motius per sentir-se ciutadans de segona categoria*'). És interessant que, en dues ocasions, les proposicions amb sentit negatiu que inclouen l'adverbi 'no' van lligades a una nova proposició mitjançant la conjunció adversativa 'sinó', es construeix així una antítesi i es pretén destacar el sentit afirmatiu del nou enunciat ('*L'11 de setembre no és cap opció negativa [...], sinó una afirmació constructiva*', '*les quatre barres als nostres balcons no volen destruir res, sinó construir l'únic possible futur nostre*'). Això és així perquè, implícitament, el discurs pretén negar una actitud o creença que tendeix a identificar el nacionalisme català com un problema i no com una condició endèmica dels catalans.

→ A l'editorial, trobem alguns connectors que contribueixen també a manifestar el judici de valor que fa l'emissor. Hi ha dos 'però' que marquen l'oposició entre les dos proposicions que lliguen ('trista però significativa'; 'llunyana però encara efectivament present'). L'autor tracta de delimitar, d'una banda, el passat ('nefast') atribuint-li unes característiques negatives que creu, en canvi, que no cal tenir en compte de cara al futur, que esdevé l'ideal i l'esperança. Això també ho trobem amb la conjunció 'malgrat' ('malgrat un present de convivència que no complau i d'un passat nefast [...] el nostre poble hi té fe'), que expressa que el col·lectiu dels catalans continua esperançat sense que els esdeveniments del present/passat ho impedeixin.

iv. Nivell argumentatiu

Estructura

L'estructura argumentativa d'aquest editorial està construïda al voltant d'una **tesi principal** ('volem una Diada en pau') amb to persuasiu. Com a tota argumentació, la tesi oposada contra la qual s'argumenta no apareix de manera explícita però hi és ('volem la Diada en pau que se'ns ha prohibit durant els darrers 40 anys'). La tesi, tot i que s'avança al titular, no apareix fins que s'enceta l'argumentació ('Per tot això hem volgut i volem una Diada en pau, una Diada joiosa, una Diada que pugui ser preludi de la societat que volem construir') i es reafirma en els paràgrafs següents ('volem una Diada en pau perquè volem una societat en pau'; 'Així és el nostre 11 de setembre, una Diada de sinceritat i de progrés').

El primer paràgraf es dedica a la **introducció del fet** –la història i la voluntat del poble són favorables a la Diada– emprant un argument d'autoritat/legitimitat. Aquest es basa en l'apel·lació a un poble –del qual el lector també forma part– que persevera en la voluntat de reivindicar un passat i una història que han estat amenaçats i no reconeguts al llarg de molt de temps. A continuació trobem un segon paràgraf on **s'exposen els fets** mitjançant un argument de causa-conseqüència. L'autor del text presenta un fet –l'11 de setembre– per explicar-ne després la causa que l'ha provocat. En aquest cas, s'hi expliquen sintèticament els fets que s'esdevingueren l'11 de setembre de 1917 i tot allò que va comportar la derrota a fi de justificar el perquè de les reivindicacions dels catalans en aquesta data específica.

A partir del tercer paràgraf comença la **filera d'arguments** amb què l'autor pretén que el lector es mostri a favor. Trobem que aquesta argumentació s'enceta amb una comparació entre un present 'que no complau' (on s'ha arribat des d'un passat pròxim 'nefast') i un futur més esperançador en què el 'nostre poble hi té fe i continua creient possible'. Tanca el paràgraf una altra comparació amb un referent implícit quan diu 'l'11 de setembre diu i recorda que això ha estat possible i que, per tant, encara ho és'. 'Això ha estat possible' apel·la a un passat encara més remot: el passat d'abans de la derrota, quan les dues Corones vivien dins d'un marc de respecte a les diferents particularitats. Si avancem, al quart paràgraf veiem que la tesi s'hi explica ('Per això hem volgut i volem una Diada en pau, una Diada joiosa, una Diada que pugui ser preludi i mostra de la societat que desitgem') i trobem que s'al·ludeix als opositors per tal d'aportar un argument més a favor de la tesi defensada ('cal reivindicar el que sí volem per denunciar el que no volem'): 'els utòpics han estat els qui, perquè no han pogut ignorar-nos, han volgut despersonalitzar-nos i reduir-nos al silenci'. Seguidament, trobem un argument de model on es presenten dues conductes exemplars a seguir: 'si hem arribat al dia d'avui com hem arribat, ho devem als ciutadans coratjosos que, als moments de més negra nit col·lectiva, en un dia com avui, un any i un altre any, passaven pacíficament per la cruïlla Girona-Ali Bei-Ronda on fins al 1939 hi hagué el famós monument a Rafael Casanova, l'home que fa dos-cents seixanta-dos anys va defensar Barcelona i Catalunya contra una organització despersonalitzadora de l'Estat'. Al paràgraf següent, també trobem implícita una crítica a la postura contrària a la tesi de l'editorial ('una pau en la qual els

habitants de les nostres terres no tinguin motius per a sentir-se ciutadans de segona categoria). Amb això, l'autor fa pensar en el llarg temps en què els 'habitants de les nostres terres' s'han sentit ciutadans de segona categoria.

Per acabar, trobem la **conclusió** al paràgraf final del discurs. A més, aquest bloc té un caràcter recapitulador en tant que recorda allò més rellevant de l'exposició (*'no volem destruir res, sinó construir l'únic possible futur nostre'*) i insisteix en els arguments emprats per tal que siguin compresos i recordats. Dos matisos que cal subratllar d'aquesta últim apunt de l'editorial: s'hi apel·la a l'Estatut de 1932 com a millor precedent històric (i, alhora, s'evidencia la tendència ideològica del diari) i s'hi fa una concessió a l'argument contrari: dins d'aquest '*present que no complau*' s'inclou un camí iniciàtic en el marc dels drets ciutadans 'en el qual indubtablement hem millorat sense haver-ne arribat al final'. Amb això, l'autor obliga el lector a recordar totes les abolicions que les institucions i els drets dels catalans han patit al llarg de la història.

Cohesió i coherència textual

Entre els recursos que l'autor emprà per estructurar les proposicions que formen el conjunt del text, destaquem els nexes que indiquen causa-conseqüència: '*perquè*', '*per tant*'. D'altra banda, connectors ben propis dels textos argumentatius.

Implícits

Al text trobem certes formes de dir que ens mouen a pensar en assumptes o aspectes als quals l'autor no fa referència explícita. Si comencem pel títol '*Per una Diada en pau*', es tracta d'un titular amb un verb el·líptic que genera interpretacions diverses, com ara 'manifesteu-vos' (per una Diada en pau) o 'advoquem' (per una Diada en pau). Totes dues opcions s'ajusten al discurs que trobem al text i ens donen pistes extra al voltant de l'opinió del diari.

Més endavant hi ha dos implícits concrets, estretament relacionats entre ells, a través dels quals l'autor tracta d'anar més enllà del que s'expressa textualment: parla d'un '*present de convivència que no complau*' i, ratlles després, demana que '*ningú no ens parli d'utopies*'. Tot plegat suggereix un malestar (suposadament compartit pel col·lectiu del que forma part qui redacta l'editorial) en les relacions d'encaix entre Catalunya i Espanya. S'hi dedueix un desacord amb l'actual statu quo: Catalunya existeix com a unitat nacional dins d'un estat nacional més gran. I, seguidament, hi ha la voluntat per part de l'autor de no considerar '*utopies*' certs temes, deduïm que es refereix a unes ambicions nacionals que, en el seu imaginari, són possibles: una unitat nacional federal dintre d'Europa (i no dintre d'un estat nacional).

Com ja hem avançat a l'apartat d'anàlisi pragmàtica, trobem al text una gran quantitat d'exemples de proposicions amb l'adverbi negatiu 'no'. En totes s'inclouen informacions que el periodista (i el diari) consideren negatives o no del tot certes. Veiem-ne alguns exemples: '*La història sola mai no és determinant*' implica el fet que la història la fem els homes –els catalans, en aquest cas– i per tant, la nostra contribució és essencial perquè els fets es donin d'una manera o d'altra. En canvi, quan l'autor diu '*els habitants de les nostres terres no tinguin motius per a sentir-se ciutadans de segona categoria*', es refereix novament a la incomoditat que el col·lectiu català sent en la seva situació de subordinació respecte a una altra nació (Espanya), que té unes particularitats diferents de les catalanes. D'altra banda, també trobem una negació a l'oració amb incís '*passaven pacíficament i de vegades no pas pacíficament – i no per culpa d'ells- per la cruïlla Girona-Aly Bei-Ronda*'. Aquí també hi ha un implícit significatiu:

si les passejades pacífiques que provaven de commemorar la Diada sense un reconeixement legal no eren possibles és perquè les autoritats franquistes ho impedien.

Hi ha casos en què la proposició que inclou l'adverbi s'entrellaça amb una de nova encapçalada per la conjunció adversativa 'sinó' (*'L'11 de setembre no és cap opció negativa [...], sinó una afirmació constructiva', 'les quatre barres als nostres balcons no volen destruir res, sinó construir l'únic possible futur nostre'*), l'autor tracta de negar una actitud o creença existent dins d'un sector important de l'opinió pública (la de considerar el nacionalisme català com un problema) i afirmar-ne una altra concepció (considerar el nacionalisme català com una condició endèmica dels catalans).

III. Estil

El paper de la modalització és essencial des del punt de vista estilístic. Com hem vist, l'editorialista (i a través d'ell, el diari) s'inclou dins del col·lectiu 'poble català' i això ho veiem a través de les marques díctiques adés esmentades (*nosaltres, hem volgut i volem, la nostra afirmació d'avui, etc...*).

Si atenem a l'argumentació en conjunt, des del principi fins al final s'observen uns recursos estilístics adreçats a la legitimació i a guanyar-se la complicitat del lector: el diari es posiciona en una situació d'igualtat respecte al seu interlocutor (*'nosaltres', 'el poble català', etc...*); amb els mateixos interessos (*'volem una Diada en pau', 'la societat que desitgem construir'*); dóna mostres de sinceritat i honradesa (*'en el ben entès, no cal dir-ho, que quan parlem de convivència, ens referim a la convivència en pau, en harmonia i col·laboració'*) i presenta una trajectòria anterior dissortada i que cal millorar (*'derrota', 'passat pròxim nefast', 'han volgut despersonalitzar-nos', 'reduir-nos al silenci'*).

En general, el tipus d'anàlisi dels fets que fa és purament interpretatiu. L'autor estudia els fets i les conseqüències i fa un judici de valor des d'una posició d'igualtat amb el lector (al qual, ja hem dit, inclou dins del seu mateix grup). Veiem, a més, certes concessions en què adopta una actitud oberta i dialogant respecte a la postura oposada (*'en un marc de drets ciutadans, camí en el qual indubtablement hem avançat sense haver-ne arribat al final'*). Trobem, a més, que l'autor suporta la seua tesi amb un recurs de base potent, i és el fet d'incloure dades històriques que situen el problema (derrota contra l'exèrcit Borbó del 1714; passeig pacífic dels ciutadans any rere any per la cruïlla Girona-Ali Bei-Ronda on fins al 1939 hi hagué el famós monument a Rafael Casanova –recordem que la celebració de la Diada era il·legal durant la dictadura franquista i que el monument a Rafael Casanova fou retirat-, Estatut de 1932...).

Pel que fa al llenguatge, és valoratiu però moderat. Trobem un posicionament clar, perquè es jutja positivament una postura i se'n descarta una d'altra, però en cap moment llegim un desacord o descontentament dirigit a una institució o un individu particulars. Els opositors únicament es dedueixen.

IV. Context i cognició social

En el cas de l'editorial que ens ateny, tot i que s'inclouen certes dades històriques, el lector que s'exposi a aquesta notícia deurà, necessàriament, comptar amb certs models mentals que es requereixen: en primer lloc, el lector haurà de conèixer les regles gramaticals del català per poder traspassar la primera barrera; en segon lloc, la ubicació d'un editorial en primera pàgina sobre la Diada de Catalunya al periòdic *Avui* ja li donarà moltes pistes d'allò

que llegirà si aquest té uns coneixements previs al voltant del mitjà que publica els continguts i del context en què els publica (l'*Avui* naixia el 1976 com el primer diari en català després de la Guerra Civil, amb pretensions força cohesionadores del poble català i amb una clara voluntat de convertir-se en el diari de tots els catalans amb qui tots s'hi sentissin identificats).

Pel que fa al tema específic de l'editorial, l'usuari que llegeix aquest editorial ja tindrà gran part de la informació que apuntarem a continuació (context) en la seua memòria històrica i un posicionament al respecte. Tot plegat demostra que el discurs mediàtic aconsegueix el seu procés quan, després de ser elaborat i distribuït, és rebut i interpretat per un lector capacitat per entendre el seu contingut. El que el lector haurà de conèixer, per tant, és que el dia en què va publicar-se l'editorial, se celebrava a Sant Boi del Llobregat la primera manifestació permesa de l'11 de setembre (Diada nacional de Catalunya) després de la Guerra Civil. Una totalitat de gairebé 100.000 persones va congregar-se a la Plaça Catalunya de la ciutat per reclamar una amnistia política que posés fi al règim dictatorial i per demanar un Estatut d'autonomia que reconegués els drets històrics de Catalunya com a nació en el trànsit cap a la normalitat democràtica.

Si considerem la data específica de la celebració (l'autor en dóna alguna pista), la Diada es commemora anualment recordant la darrera defensa de Barcelona l'11 de setembre de 1714. L'exèrcit de Felip V de Borbó va vèncer l'exèrcit de Carles d'Àustria en la lluita per la Corona d'Espanya. Es van derogar els privilegis nobiliaris, els Furs locals i les institucions d'autogovern abans respectades per la Casa d'Àustria a tots els regnes declarats austriacistes (Menorca, llavors sota domini anglès, se'n va escapar temporalment). Per això, l'11 de setembre també es recorda la consegüent abolicció de les institucions i llibertats civils catalanes.

En fer un viatge enrere per tal de conèixer els orígens, el primer acte de commemoració de l'Onze de Setembre fou la missa oficiada a la parròquia de Santa Maria del Mar, a tocar del Fossar de les Moreres, en honor als màrtirs morts, que es celebrà l'11 de setembre de 1886. La cerimònia fou criticada pels republicans pel seu caràcter religiós. A partir d'aquest any, la celebració va tenir un caràcter anual fins que el cop d'estat que instaurà la dictadura de Miguel Primo de Rivera l'any 1923 va suprimir la celebració durant set anys. Set anys més tard, però, la caiguda de la dictadura i la proclamació de la Segona República Espanyola van acabar amb la prohibició de la celebració. La Diada de 1931 fou marcada pel plebiscit per l'Estatut de Núria, i la del 1932 per l'aprovació de l'estatut (dos dies abans de la Diada). S'hi adheriren un miler d'ajuntaments catalans i la participació popular fou nombrosa.

Durant la dictadura franquista la celebració fou novament prohibida i fou relegada a l'àmbit familiar i particular, però es continuà celebrant de manera clandestina. El monument a Rafael Casanova fou retirat. L'oració 'ciutadans coratjosos que any rere any, passaven pacíficament- i de vegades no pas pacíficament- per la cruïlla Girona- Ali Bei- Ronda on fins el 1939 hi hagué el famós monument a Rafael Casanova' denota aquesta realitat.

V. Aspecte formal del text

L'editorial apareix a la portada del periòdic del dia 11 de setembre del 1976 com una de les peces essencials junt a la notícia principal i un gràfic. Totes tres donen cobertura a la primera celebració de la Diada de Catalunya legal des del 1939. El titular de la notícia principal és '*Tot a punt per a Sant Boi*' i al gràfic es mostra una filera de cotxes en direcció a la localitat de Sant Boi d'on surten entrepans o globus amb les paraules –majoritàriament

reivindicacions- dels personatges que es disposen a festejar la Diada (*‘Llibertat, amnistia, Estatut d’autonomia’; ‘Visca Catalunya!’; ‘Visca la Diada!’; ‘Autodeterminació!’*).

És força significatiu que l’editorial ocupa la posició dreta superior de la plana, la més important en la llegibilitat del diari. Per tant, podem dir que l’editorial està situat estratègicament per donar-li la importància màxima.

Hi ha dues peces més als laterals inferiors presentades en menor dimensió que trenquen amb la comunió temàtica de les peces principals. La peça informativa es refereix a una nova llei fonamental que empenirà el govern de Suárez properament mitjançant l’establiment d’un sistema parlamentari amb parlament i senat. És destacable el fet que el titular sigui una declaració del mateix Suárez que diu *‘Donar la paraula al poble espanyol’* enmig d’una triologia de peces informatives on el *‘poble català’* és el subjecte preferent. L’altra peça, sota el títol de *‘El llenguatge’* explica les diferències entre els verbs ‘manar’ i ‘menar’ i la signa l’escriptor i lingüista català Albert Jané.

b) Diada Nacional de Catalunya: Article d'opinió

Avui. Diumenge 12 de setembre de 1976

Secció 'Diàleg'

'Jocs de paraules', per Maurici Serrahima

Hi ha coses que fan de mal entendre. Sobretot quan són dites a crits i amb paraules que no volen dir el que diuen, sinó alguna cosa que, tàcita i tot, és el motiu que ha portat a dir-les. Diria que n'és un cas l'aldarull que s'ha armat darrerament sobre el mot 'nacionalisme' quan és utilitzat per significar les aspiracions de la nostra terra. Qualsevol diria que l'ús d'aquest mot és una novetat! D'una manera o altra, sempre l'hem fet servir. I si bé és cert que de vegades –sovint- ha produït rebombori, també ho és que, gairebé sempre, els qui n'han protestat ho han fet només com una manera d'oposar-se a les aspiracions de Catalunya a restablir la pròpia personalitat, en tots els ordres, però notòriament en l'ordre polític.

Sembla que el cas es reproduïx. Per què? ¿Tal vegada l'aspiració de Catalunya a ser ella mateixa és una novetat? ¿No n'hem parlat –sempre que hem pogut, és clar- d'ençà del començament de segle? El llibre de Prat de la Riba 'La nacionalitat catalana' va aparèixer el 1906. Passats deu anys, Francesc Cambó va proclamar, al Congrés dels Diputats, que el moviment català era un 'nacionalisme', i el va definir, en dos o tres discursos, en uns termes que en una part considerable encara són vàlids. No cal parlar de com va ser plantejat en els temps – més o menys silenciosos- de la Dictadura, i en els de la República i la Generalitat. Fins jo mateix, només fa deu anys. I en un llibre cordialment polèmic adreçat a Julián Marías ho vaig precisar tant com ho permetia el llenguatge el·líptic que aleshores havíem d'utilitzar.

No vull entrar en justificacions teòriques. L'ús del mot 'nacionalisme' vol dir que, per nosaltres –i perquè és veritat- Catalunya té una personalitat pròpia i diferent que exigeix un reconeixement polític, i que, aquest, el volem aconseguir. Això no exclou que, per raons de política pragmàtica, siguem alhora partidaris d'una organització d'Espanya en un sistema de forta descentralització, que pot ésser anomenat 'regionalista'. Tampoc no exclou, és clar, que en cas anàleg al de Catalunya existeixi en una forma o altra en diverses terres de l'Estat espanyol. Però la diferència essencial és l'altra. Per a nosaltres, el mot 'nacionalisme' significa la plena consciència d'una personalitat pròpia i la plena voluntat de realitzar-la políticament en altres aspectes. És això el que anomenem 'nacionalisme'. Sempre ho hem anomenat així. Cambó ja parlava al Congrés, fa seixanta anys, de la ineficàcia dels 'emplastres de la autonomia administrativa'. Deia també 'Renunciar nosaltres a la nostra personalitat...no ens ho demaneu, perquè és impossible!'. Va dir a més i categòricament que el problema català 'no és un problema administratiu ni purament regionalista, sinó que és un problema nacionalista... perquè arrenca del fet de la personalitat catalana, que nosaltres qualifiquem de nacional'. I encara va afegir 'les queixes contra la mala administració de l'Estat poden precipitar, poden fer més agra, poden alterar l'expressió d'un moviment nacionalista, però no el creen'. No en són la causa. L'essència del moviment nacionalista va més enllà.

Tot això va ser dit fa seixanta anys. I amb més o menys diferències de forma o de programa hem continuat dient el mateix. L'afirmació ha estat mantinguda per Catalunya – per una immensa majoria de catalans-, en les hores d'eufòria, en les de tragèdia i en les de silenci. ¿Per

què avui, quan es parla d'obrir portes, pot haver-hi qui se n'escandalitzi? Potser caldria, en ells, una mica més de reflexió sobre la realitat del país. La veritable realitat vull dir.

Anàlisi del discurs:

I. Macroestructura

Tema central:

Caldria que aquells catalans no nacionalistes reflexionessin sobre la veritable realitat del país.

Esdeveniments principals:

L'esdeveniment principal que mou l'autor a adreçar quatre ratlles als protagonistes del mateix és l'aldarull armat al voltant del mot '*nacionalisme*'. L'autor reconeix la tendència d'alguna gent a escandalitzar-se per aquest tipus de qüestions (*'és cert que de vegades –sovint- ha produït rebombori'*), però l'atribueix a un grup concret *'gairebé sempre, els qui n'han protestat ho han fet només com una manera d'oposar-se a les aspiracions de Catalunya a restablir la pròpia personalitat'*. Tot i això, no pot estar-se de sorprendre's en contextualitzar el fet dins d'un *'avui, quan es parla d'obrir portes'*, una època a les portes de la transició i a l'esquena de la mort de Franco, una època d'obertura al canvi, d'aspiracions democràtiques, de demandes i d'esperances dintre de les diferents autonomies de l'Estat. Amb tot això, l'autor dibuixa aquestes actituds dintre d'aquest temps i espai concret per mostrar que hi ha un altre bàndol i un altre fet respecte al '*nacionalisme*': el fet que 'els vertaders catalans' (grup on el mateix autor s'inclou) '*sempre l'hem fet servir*'. Per justificar l'adverbi '*sempre*', l'autor cita tres casos significatius dins de la trajectòria d'ús del terme: les paraules de Prat de la Riba a '*La nacionalitat catalana*'; els dos o tres discursos en què Cambó va referir-se al concepte al Congrés dels Diputats i el discurs que el mateix Serrahima va elaborar en un dels seus llibres. Per acabar, hi ha molts esdeveniments que s'evolucionen a través de les oracions: '*sempre que hem pogut*', '*hores d'eufòria*', '*hores de tragèdia*', '*hores de silenci*'.

Antecedents:

L'autor fa certs passos enrere perquè el lector pugui entendre més la problemàtica que s'hi planteja al text. Exposa l'estat de la qüestió dins d'un temps ('*avui*') i un espai (Catalunya) determinats. Tot i això, demostra com s'ha arribat fins aquí fent referència a temps més remots com els de la Dictadura, la República i la Generalitat.

II. Microestructura

i. Nivell semàntic i sintàctic

Semàntic:

Paràgraf 1: La proposició que l'obre (P1) té un sentit proverbial (*'hi ha coses que fan de mal entendre'*), però no sabem a què vol aplicar aquest sentit l'autor fins que no es presenta el referent a la proposició P3. La segona (P2) aporta noves dades a la P1 en forma de mots valoratius, però encara no sabem a què o qui es dirigeix la crítica fins a la proposició següent. És la P3 la que descobreix l'objecte al qual s'adrecen les crítiques (l'enrenou que

s'ha muntat al voltant del mot 'nacionalisme'). Les proposicions següents (P4, P5 i P6) també funcionen només si atenem al referent de P3, tal com demostren els díticis 'aquest', 'l'hem' o 'ha produït'. Totes tres proposicions matisen amb dades que corresponen al bàndol ideològic de l'autor i al bàndol contrari (*nosaltres* sempre l'hem fet servir; *ells* quan ho han fet de vegades –sovint- han produït rebombori).

Paràgraf 2: La primera proposició (P1) presenta una probabilitat, i no s'entén si no es té en compte la informació que se'n ha donat al paràgraf 1, tal com anuncia el dític 'el cas'. La P2 és una pregunta que l'autor fa al lector amb intenció de respondre-li i que, òbviament, només té sentit en funció de la informació que se'n donarà posteriorment en forma de resposta. La P3 és una altra pregunta que l'autor fa al lector plantejant-li una possibilitat de resposta a la P2 i té sentit en si mateixa. La P4 és també una qüestió que matisa la P3 i el seu significat cal relacionar-lo, per tant, amb aquesta proposició. La P5 i la P6 són les respostes reals a la P2, tenen sentit propi, però funcionen millor inserides en el context general del paràgraf, s'entén que les dues personalitats a qui s'assignen els discursos nacionalistes són dos referents dintre del debat contemporani. La P7 s'enceta amb una frase ('no cal parlar') que n'introdueix una altra que l'autor dona per indubtable i que únicament s'entén atenent a les ja dites (P5 i P6). La P8 obre amb l'expressió ponderativa '*fins jo mateix*', amb què l'autor presenta una informació que preveu que sorprendrà el lector i que també funciona únicament en relació amb les proposicions que la precedeixen. L'última, la P9, és subordinada de la P8 perquè la complementa. Com ja hem dit, el sentit de totes dues depèn de les proposicions anteriors.

Paràgraf 3: Aquest paràgraf s'inicia amb una proposició (P1) que és una declaració d'intencions de l'autor i que té un significat independent. La P2 és una definició del que és el mot 'nacionalisme' per al bàndol de l'autor i també té significat en si mateixa. La P3 complementa la P2 i funciona en relació a aquesta, tal com mostra el dític '*això* no exclou'. La P4 és una repetició del significat de la P3, ja que complementa la P2 amb un nou matís ('*tampoc* no exclou'). La P6 és una asseveració que només funciona atenent al referent que marca el dític 'l'altra' i que fa que retrocedim a la P3 on es presenta el primer matís. La P7 és una nova definició del que és el mot 'nacionalisme' per al bàndol de l'autor amb el matís incorporat i té un significat independent. La P8 i la P9 corroboren l'asseveració (els díticis '*això*' i '*així*' es refereixen a P7). La P10 dona un exemple d'autoritat en què s'insereix un model per legitimar allò que l'autor diu i té significat propi. Les P11, P12 i P13 afegixen nova informació referent a P10 ('Deia *també*'; 'va dir *a més*'; i *encara* va afegir') i només s'entenen en relació amb aquesta proposició. La P14 és una subordinada de la P13, un matís que l'autor creu que cal apuntar per entendre el 'no el creen' amb què es clou la cita de Cambó. Funciona, per tant, només en relació amb P13. La P15 és una asseveració de l'autor que té significat independent i esdevé la conclusió de les últimes proposicions del paràgraf.

Paràgraf 4: L'últim bloc d'opinió s'obre amb una proposició (P1) que enllaça amb la informació del paràgraf precedent, tal com mostra el dític '*Tot això* va ser dit'. La P4 també té com a referent 'l'afirmació' a què l'autor es referia en diverses proposicions del paràgraf 3 (com per exemple, la P2 i la P10). La P5 conté una pronominalització i només té sentit si atenem al referent del pronom 'en' ('*qui se n'escandalitzà*'). En aquest cas, 'en' fa referència al debat sobre el nacionalisme present al llarg del text. La P6 és una proposta que l'autor fa al bàndol oposat a la idea de l'autor (al bàndol a qui va dirigida la crítica subjacent de l'article) i té sentit quan coneixem a qui es refereix l'autor amb el dític '*ells*' –informació del primer paràgraf-. La proposició de cloenda (P7) matisa la proposició anterior mitjançant un afegit valoratiu ('la *veritable* realitat') i funciona en relació amb la interpretació en conjunt que l'autor ha fet al llarg de l'article.

Sintàctic:

L'autor, en aquest cas, també aposta pel criteri de la frase composta (coordinades, subordinades, interordinades o juxtaposades). L'ordre de les oracions obeeix a l'estructura canònica Subjecte-Verb-Objecte (SVO), que és l'estructura aconsellada pel llibre d'estil de l'*Avui*. Aquest ordre que afavoreix la comprensibilitat de la informació i descodificació de l'enunciat. Alguns exemples: *'alguna cosa que, tàcita i tot, és el motiu'*; *'Qualsevol diria que l'ús d'aquest mot és una novetat'*, *'sempre l'hem fet servir'*...

Existeixen, en menor quantitat, casos d'oracions que contenen pronominalitzacions (*'n'és un cas'*, *'no en són la causa'*) i d'oracions inacusatives (*'Hi ha coses que fan de mal entendre'*).

ii. Nivell lèxic

Entre les seleccions lèxiques del text, hi ha dos camps semàntics que destaquen i que coincideixen amb el subjecte temàtic de l'article i un altre subjecte important per a la condició d'oposició que manté amb el principal:

- Nacionalisme català: *nostra terra; pròpia personalitat; aspiració de Catalunya, Prat de la Riba, Francesc Cambó, problema català, moviment nacionalista.*
- Govern d'Espanya: *Espanya, descentralització, sistema regionalista, Estat espanyol, administració de l'Estat.*

Són importants també les relacions de sinonímia entre alguns substantius. Per exemple, el mateix nacionalisme català és anomenat també de les maneres següents: *moviment català, consciència de personalitat pròpia i voluntat de realitzar-la políticament, problema català, problema nacionalista, moviment nacionalista*. El subjecte temàtic, el col·lectiu del qual forma part l'autor, és a dir, Catalunya, també és anomenat com *nosaltres, nostra terra* i el *país*.

Pel que fa a les repeticions, trobem que l'autor anomena en diferents ocasions -5 en total- el mot *'nacionalisme'* (amb les seves variants *'problema nacionalista'* i *'moviment nacionalista'*). El mot *'personalitat'* també es repeteix en 5 oracions, així com *'aspiració'* en tres. Com pot observar-se, tots tres nacionalisme/aspiració/personalitat, formen part del pinyol del problema i, per tant, això justifica el fet que l'autor vulgui que el lector els tingui presents. Especialment rellevant, però, és la repetició de l'adverbi *'sempre'* (*'sempre l'hem fet servir'*, *'sempre ho han fet com una manera d'oposar-se'*; *'sempre ho hem anomenat així'*). També hem considerat que quan l'autor precisa *'L'afirmació ha estat mantinguda [...] en les hores d'enfòria, en les de tragèdia i en les de silenci'* ho fa en el sentit de 'en tot el temps' o 'en tot el temps passat', és a dir, en el sentit de 'sempre'.

iii. Nivell pragmàtic

Modalitat dística

En primer lloc, com a particularitat lèxica del text, destaca l'ús de dues formes personals clarament delimitades en diferents categories gramaticals: dístics com els pronoms forts (*'nosaltres'* versus *'ells'*), pronoms febles (*ens*) i els possessius (*nostra terra, nostra personalitat*). Les formes verbals també s'expressen en primera persona del plural inclusiva (*hem fet servir, hem parlat, volem aconseguir, havíem d'utilitzar, siguem partidaris, anomenem*) per referir-se al propi

bàndol de l'autor i en tercera persona del plural excloent (*han protestat, han fet*) per referir-se al bàndol contrari.

El 'jo' de l'autor sí que apareix en un determinat punt del text i s'hi manifesta a través del pronom fort 'jo mateix' i en el verb en primera persona del singular '*ho vaig precisar*' i '*no vull*'. Això atorga al text un caràcter marcat pel desig de l'autor de manifestar la seva presència.

Hi ha altres casos, però, en què els agents de les proposicions queden amagats a través de construccions passives. En tots aquests casos és evident la pretensió de l'autor d'amagar l'oponent. Veiem-ne alguns exemples: '*són dites a crits* (les coses que fan de mal entendre)'; '*aldarull que s'ha armat*'. Aquest recurs pot equiparar-se amb el fet d'emprar el pronom 'ells' per referir-se (sense emprar un terme més específic) a aquells que '*protesten contra el mot 'nacionalisme' quan s'utilitza per significar les aspiracions de la nostra terra*'. Estem, llavors, davant d'un implícit, en tant que es tracta d'una al·lusió indirecta.

Modalització epistèmica

El text, en general, tot i que conté una part de contingut deòntic implícit a través de modalitats interrogatives que l'autor inclou perquè el lector reflexioni, té un fort caràcter assertiu.

Entre les diferents marques que afecten positivament la veracitat del text, hi ha l'ús del verb ser en present d'indicatiu: '*és el motiu que...*'; '*un cas n'és...*'; '*és cert que/ també ho és que*'; '*és clar*'; '*la diferència essencial és l'altra*'; '*És això el que anomenem 'nacionalisme'*'; '*no en són la causa*'. També hi trobem l'ús de la locució '*no cal parlar de*', que n'introdueix una altra que l'autor considera indubtable. També, com ja hem avançat, trobem al text algunes frases introductòries que reafirmen la validesa de l'enunciat ('*és cert*', '*és clar*'). Per acabar, diu l'autor entre guions, per donar-li un matís d'obvietat, '*i perquè és veritat-*' i empra l'adjectiu '*la veritable realitat*' per condensar en un únic qualificatiu allò al què s'ha referit al llarg de l'article.

Modalització deòntica

Com que el tema general s'expressa en forma de deure (dels catalans) de reflexionar al voltant de la '*veritable*' realitat del país, trobem certs procediments atenuants en què l'autor marca aquesta obligació. Ho veiem, a la conclusió de l'article, en forma de perífrasi d'obligació en condicional. Aquesta, a més, apareix precedida per l'adverbi '*potser*' (*Potser caldria, en ells, una mica més de reflexió*). Amb això, l'autor proposa indirectament la possibilitat que, en llegir el text, el lector s'adoni de la ironia que porta implícita.

Modalització avaluativa

A continuació farem una relació dels diferents recursos gramaticals que l'autor empra com a marcadors de la modalització avaluativa.

- Substantius que, ja per si mateixos, contenen connotacions positives (*veritat, voluntat, eufòria*). Així mateix, altres substantius a través dels quals l'autor fa un judici de valor negatiu (*crits, aldarull, rebombori, ineficàcia, tragèdia, silenci*).
- Adjectius valoratius com: *mal, tàcita*; llibre cordialment *polèmic*, llenguatge *el·líptic*, *mala* administració de l'Estat (negatius); *forta* descentralització, *veritable* realitat; *vàlid*; *immensa* majoria de catalans (positius).
- Verbs que impliquen una valoració. Així com *s'ha armat, han protestat, oposar-se, precipitar, fer més agra, ser impossible, escandalitzi* contenen implícit un juí de valor

negatiu per part de l'autor, el verb *obrir portes* té un sentit positiu, de via d'escapament, d'esperança.

→ Adverbis axiològics: 'però *notòriament* en ordre polític'; 'va dir a més i *categòricament*'.

iv. Nivell argumentatiu

Estructura

L'autor comença amb **tres frases introductòries** en què dona la seva opinió en forma de crítica a un fet que presentarà ratlles després: la realitat encoberta subjacent en els discursos de certa gent. Més endavant **s'exposa el cas** (*'l'aldarull que s'ha armat sobre el mot nacionalisme quan és utilitzat per significar les aspiracions de la nostra terra'*) i s'acompanya també amb un judici de valor. Es mostra sorprès per l'escàndol resultant quan, per a ell, és inqüestionablement un tema vell (així ho demostren la exclamació *'qualsevol diria que l'ús d'aquest mot és una novetat!'* i *'l'ús de l'adverbi 'sempre l'hem fet servir'*). A les últimes línies, però, trobem l'explicació del motiu que, segons l'autor, justifica el fet: els qui han protestat contra l'ús d'aquest mot ho han fet com una manera d'oposar-se a les aspiracions de Catalunya de restablir la pròpia personalitat en tots els ordres, però sobretot en l'ordre polític.

El segon paràgraf obre **l'exposició dels arguments** que l'autor empra per reforçar la seva posició. Serrahima se centra en l'argument que l'ús del mot nacionalisme no ha de sorprendre ningú i el presenta amb exemples: ja en va parlar Enric Prat de la Riba en 1906; Francesc Cambó al Congrés dels Diputats i fins i tot el mateix autor (Maurici Serrahima) en un llibre adreçat a Julián Marías³. Cal apuntar, a més, que amb la citació d'aquestes personalitats l'autor fa ús de l'argument de l'autoritat. Selecciona noms clau, els dels pares que van encunyar el terme 'nacionalisme', com a referents de les idees que vol demostrar.

A continuació, l'autor empra un argument causal. Defineix el mot 'nacionalisme' i considera aquesta definició l'única vàlida per a 'nosaltres' ('els catalanistes') i per a tothom (diu *'-i perquè es veritat-'*, anul·lant l'opció d'opinions alternatives) perquè hi ha una base que la sustenta: la personalitat catalana. Després, però, matisa la definició de 'nacionalisme' i alhora la seva postura ideològica amb un aclariment: *'això no exclou que, per raons de política pragmàtica, siguem alhora partidaris d'una organització d'Espanya en un sistema de forta descentralització, que pot ésser anomenat 'regionalista'*'. Aquí, llavors, es mostra partidari de les tesis del catalanisme nacionalista que recull Prat de la Riba a *'La nacionalitat catalana'* i que coincideixen amb les idees del programari de la Lliga Regionalista: distinció entre Estat i nació (mentre l'Estat és una creació artificial –una organització política–, la nació és una entitat natural, amb història, cultura, llengua i drets propis; una entitat natural que existeix més enllà del seu reconeixement legal), però integració de Catalunya dins de l'Estat espanyol. La solució de Riba i de la Lliga en general, a la qual Serrahima s'adhereix, és la federació espanyola. Trobem a les cites de Cambó que l'autor ha escollit per presentar l'argument referències a aquesta essència nacional catalana: *'no ens demaneu renunciar a la nostra personalitat perquè és impossible', 'és un problema nacionalista perquè arrenca del fet de la personalitat catalana, que nosaltres qualifiquem de nacional', 'l'essència del moviment nacionalista va més enllà'*.

'Tot això va ser dit fa seixanta anys', apunta l'autor tornant a remuntar-se als orígens del debat catalanista al qual s'ha referit ratlles enrere. Per entendre a fons la postura de qui escriu, és

³ Serrahima, M (2002). *Realitat de Catalunya: resposta a Julián Marías*. Barcelona: Proa.

convenient que el lector tingui en compte la seva trajectòria política (veure apartat dedicat a l'autor en 'Context històric i cognició social'). D'aquí la persistència del discurs catalanista a la qual fa referència l'autor quan diu 'i amb més o menys diferències de forma o de programa hem continuat dient el mateix.'

Abans de presentar la conclusió, l'autor emprà l'argument de la comparació. L'obre asseverant que *'L'afirmació ha estat mantinguda per Catalunya – per la immensa majoria de catalans- en les hores d'eufòria, en les de tragèdia i en les de silenci'*. Amb aquesta informació, l'autor vol que el lector recordi les èpoques en què el catalanisme va triomfar de forma manifesta amb la proclamació de la República Catalana de 1932 (ERC guanyava els comicis municipals per majoria absoluta) i a l'esperit catalanista que el franquisme va arraconar, però no aniquilar. Llavors, llança una pregunta perquè el lector es plantegi la reflexió sobre la realitat del país que l'autor demana als 'opositors' com a conclusió: *'Per què avui, quan es parla d'obrir portes, pot haver-hi qui se n'escandalitzi'*. Aquí rau la comparació. Mitjançant l'adverbi 'avui', l'autor se situa a les portes de la transició democràtica. Llavors, convida el lector a comparar aquest 'avui' amb les 'hores d'eufòria', 'les de tragèdia' i 'les de silenci' que adés ha esmentat.

Finalment, presenta la **conclusió** a través d'una perífrasis d'obligació dirigida a 'ells', als qui encara protesten quan el mot 'nacionalisme' s'empra per referir-se a les aspiracions catalanes, a la part contrària: *'Caldria, en ells, una mica de reflexió sobre la realitat del país'*. Insisteix, per acabar, en el tret essencial de la qüestió (la naturalesa catalana) que anul·la qualsevol rèplica: *'la veritable realitat, vull dir'*.

Cohesió i coherència textuals

Pel que fa als elements connectors que doten al text d'un sentit de cohesió, trobem un 'però' amb una significació concessiva (*'en tots els ordres, però notòriament en l'ordre polític'*) i un altre 'però' que, en canvi, serveix per insistir i puntualitzar el que ja s'ha dit (*'Però la diferència essencial és l'altra'*).

- L'adverbi 'tampoc' serveix per negar una proposició que se suma a una negada anteriorment (*'tampoc no exclou que...'*).
- L'adverbi 'també' i l'expressió 'a més' són connectors continuatius que expressen que un fet que es presenta al text succeeix afegit a un altre del qual ja s'ha parlat.
- Per acabar, trobem l'adverbi de manera 'només', que significa 'únicament, tan sols' (*'Els qui n'han protestat, ho han fet només com una manera d'oposar-se...'*).

Implícits

A través del títol (*'Joc de paraules'*), l'autor fa referència a la pràctica o procediment retòric mitjançant el qual s'estableix una relació pel sentit (homologia) i per la fonètica (homofonia) entre una parella o més de mots per tal de desencadenar una reacció de sorpresa o d'hilaritat en la persona que els escolta o els llegeix. El joc de paraules encarna una pràctica singular en relació amb una regularitat, l'excepció a una regla, la infracció a un codi. En emprar aquest referent com a títol, l'autor palesa implícitament la crítica que esdevé la base del text (hi ha grups que empren aquest procediment – 'l'ús de paraules que no volen dir el que diuen' – per mostrar hostilitat davant un terme que, per la seva tradició històrica- ja no hauria de ser qüestionable).

Al text és patent l'exemple que il·lustra la qüestió al voltant de la qual l'autor creu que caldria reflexionar, però aquesta no es manifesta. L'exemple és el cas de l'hostilitat de certs sectors amb l'ús del terme 'nacionalisme' per referir-se a les aspiracions de Catalunya, però la susdita qüestió (implícita) sobre la que cal reflexionar és una altra: la realitat catalana en general, abraçant la seva història i passant per tots els ordres socials que la regeixen (política, economia, educació, etc...). Hi ha implícit també (ho suggereix l'expressió '*ara que es parla d'obrir portes*') que la reflexió és ben necessària per les circumstàncies que l'emmarquen: circumstàncies de canvis, d'ansies democratitzadores, de llibertat, de redefinició nacional, etc...

També hi ha implícites certes condemnes del passat (més concretament, de la dictadura). Quan l'autor afirma que '*n'hem parlat -sempre que hem pogut-*' i '*ho vaig precisar tant com ho permetia el llenguatge el·líptic que aleshores haviem d'utilitzar*' es refereix a la censura i repressió a què estaven sotmesos en temps dictatorials.

L'autor, a més a més, fa certes concessions retòriques al lector en forma de modalitats interrogatives. En aquest sentit, formula certes preguntes, amb una resposta implícita, que esdevenen veritables judicis amagats sota una asserció indirecta: '*¿Tal vegada l'aspiració de Catalunya a ser ella mateixa és una novetat?*'; '*¿No n'hem parlat d'ençà del començament de segle?*'; '*¿Per què avui, quan es parla d'obrir portes, pot haver-hi qui se n'escandalitzi?*'. A través d'aquest recurs, també es pretén focalitzar l'atenció de qui llegeix i implicar-lo directament en el tema.

III. Estil

La intenció de l'autor, podríem dir, és més convèncer que persuadir. En aquest sentit, els seus arguments apel·len a la raó més que als sentiments, i ho veiem a través de la gran quantitat d'exemples que se'ns ofereixen (sobretot, en el paràgraf en què obliga al lector a fer un repàs històric i a recordar moments clau en la història de l'ús del mot 'nacionalisme').

L'autor, a més, empra certs mecanismes per tal que l'argumentació sigui eficaç. Així, trobem al llarg de l'article alguns recursos adreçats a la pròpia legitimació. En primer lloc, l'autor s'inclou dintre d'un col·lectiu del que espera que el lector sigui partícip o es convenci d'ésser-ho (els catalans que emprem el terme 'nacionalisme' per significar les aspiracions nacionals). A més, es presenta com un expert del tema i ho demostra en dir que 'ell mateix' va exposar les seves tesis al voltant del tema en un 'llibre cordialment polèmic adreçat a Julián Marías'. Amb això, per tant, prova de guanyar credibilitat de cara al lector. De la mateixa manera, l'ús de les citacions (en aquest cas, de Riba i Cambó) dóna autoritat a la tesi defensada.

Com ja hem vist, les argumentacions impliquen sempre una tesi contrària. En aquest cas, no apareix de manera explícita (se suposa que la idea contrària seria aquells que defenen les postures centralistes, que defensen una comunió nacional entre l'Estat espanyol i el Principat de Catalunya). Sí que se'ns presenta una sinècdoque que pretén prendre la part (un exemple) pel tot (la postura ideològica) d'aquest grup de pensament amb qui l'autor dissenteix. Aquesta 'part' o 'exemple' el trobem quan Serrahima es refereix a l'aldarull o rebombori que sovint s'arma quan el mot 'nacionalisme' s'empra per significar les aspiracions de Catalunya.

La crítica implícita en els arguments, però, és moderada. L'autor mostra certa perplexitat en forma de preguntes retòriques ('*Per què, avui, quan es parla d'obrir portes, pot haver-hi qui se n'escandalitzi?*') i el consell o recomanació que esdevé l'objectiu principal de l'autor es fa a través d'una perífrasi d'obligació en condicional. Ja hem dit, però, que s'amaga a sota

unacerta ironia, ja que l'autor considera que són tantes les obvietats i les evidències que giren al voltant de tema, que sembla impensable que encara algú tingui dubtes.

IV. Context i cognició social

Sobre el context històric

El catalanisme o nacionalisme català és un corrent social estructurat tant culturalment com política que preserva i promou el reconeixement de la personalitat política (nació catalana), lingüística, cultural i nacional de Catalunya o del conjunt de terres de parla catalana, els anomenats Països Catalans.

Aquest corrent va començar a guanyar força a partir de 1898, amb la pèrdua de l'imperi espanyol. El 1901 es va crear la Lliga Regionalista, un partit polític a través del qual la burgesia catalana va tenir un poder hegemònic les primeres dècades del segle XX.

Sobre l'autor

Maurici Serrahima i Bofill (Barcelona, 1902 – 1979) fou un polític i escriptor català. Durant la Segona República Espanyola col·laborà al diari *El Matí*, i fou un dels fundadors d'Unió Democràtica de Catalunya. Durant la guerra civil espanyola, juntament amb Josep Maria Trias i Peitx va continuar la tasca de Lluís Vila i d'Abadal en l'ajut als sacerdots perseguits en territori republicà.

S'exilià el 1939, però va tornar el 1940 i fou membre del Consell Nacional de la Democràcia Catalana el 1944, a través del qual contactà amb polítics democristians francesos. Després es dedicà a la resistència cultural interior, col·laborà a les revistes *Ariel* i *Serra d'Or*, alhora que mantenia correspondència amb intel·lectuals espanyols com Pedro Laín Entralgo, Carlos Bousoño o Julián Marías. També col·laborà al naixement de la Nova Cançó i el 1977 fou nomenat senador per designació reial.

V. Aspecte formal del text

La peça ocupa l'espai central de la secció de '*Diàleg*', que normalment és d'una plana constituïda per tres articles d'opinió i una columna a la dreta que conté la 'Bústia' de crítiques, suggeriments i opinions en general dels lectors. El dia de la publicació en què s'inclou l'article analitzat és el dia 12 de setembre de 1976, l'endemà de la celebració de la primera diada legal després de la Guerra Civil. Per tant, els tres articles d'opinió que conformen aquesta secció estan íntimament vinculats a la qüestió catalana. El primer (en ordre vertical) és de A.M.Badia i Margarit i tracta qüestions de llengua catalana ('*Requisits per a una llengua de cultura*'). '*Jocs de paraules*', de Serrahima, ocupa –com ja hem dit– l'espai intermedi, i a sota trobem un article extret de la revista '*Canigó*' del dia 04/09/76 signat per Joaquim Ferrer que parla del sucursalisme polític a Catalunya. La rellevància de tots tres en el període de redefinició nacional que va obrir-se amb la transició democràtica és evident, per tant, trobem un cert equilibri de l'espai tipogràfic en la plana que els acull.

c) Retorn Tarradellas: Article d'opinió 1

Anni, dissabte 22 d'octubre 1977

Secció 'Diàleg'

'Una Generalitat difícil' per Josep M. Puig Salellas

És evident que la restitució de la Generalitat continguda en el decret-llei de 29 de setembre passat no implica la recuperació autonòmica. En realitat, aquesta no és possible (no ho fou el 1931, com exposàvem en un article aparegut també en aquestes planes) sinó a través del Parlament. En política, cal no perdre mai el contacte amb les realitats. I, si és cert (i ho és) que no hi ha hagut ruptura, sinó evolució, els únics camins transitables són els de la legalitat vigent. Això d'una part: d'altra, cal considerar que la font del poder no ha experimentat el menor canvi geogràfic i que l'estructura (política, econòmica, social) que l'envolta només ha fet que iniciar, molt lentament, l'evolució.

En definitiva, l'única mutació produïda (gens negligible, certament) ha estat el reconeixement de la personalitat de Catalunya. Aquest és el veritable significat de l'article primer del decret-llei. A partir d'aquí, com en 1931, s'ha d'obtenir l'autonomia política. Crec que tots estem d'acord en aquest plantejament i no cal insistir-hi.

Sí que caldrà, en canvi, reflexionar sobre alguns trets que matisen l'actual circumstància política del Principat i que impliquen indubtables (diríem) contradiccions, que caldrà tenir molt en compte en el difícil camí que espera a la nova Generalitat provisional.

1) *Hi ha una contradicció que s'ha posat de manifest en tot el procés de les negociacions, ja iniciat abans del 15 de juliol, i rau en l'oposició que arribà a una certa radicalització, entre la legitimitat històrica i la nascuda de les eleccions.*

Tot i que les forces catalanistes haguessin reclamat, entre les reivindicacions electorals bàsiques, el retorn del president (legitimitat històrica), s'ha fet palès que la convivència entre aquest i la realitat nascuda de les urnes no era fàcil en el si del procés negociador. Com queda apuntat, les contradiccions ja van insinuar-se abans de la consulta popular i és indubtable que la iniciativa del poder central, en invitar el president a Madrid, eixamplà la fractura. Després, la represa de contacte, dificultada certament per actituds personals poc meditades, fou lenta i no orfé de reticències i d'interrogants, que és pensable que, almenys en part, es mantinguin encara. En realitat, cal preguntar-se si la contradicció no és, a més d'una contradicció de legitimitats, una oposició d'abast més transcendental, que penetraria ja francament en el terreny de les opcions polítiques concretes. Si això fos cert, les dificultats de l'etapa encetada farien ineludible que, per al superior bé del país, les dues actituds cerquessin francament la via de la transacció dinàmica.

La segona constatació neix, inicialment almenys, d'una consideració històrica que cal fer, però té certament un interessant desenvolupament posterior.

Sense negligir el fet que els resultats del 15 de juny, pel que fa referència a la solidesa del vot autonòmic de l'esquerra, queden oberts a molts comentaris i, fins i tot, a certes perplexitats. És indubtable que han de ser rebuts, almenys ara, com la única hipòtesi de treball possible a l'hora de bastir raonaments de finalitat política. A partir d'aquesta realitat electoral, o sigui a primera vista, resulta que la dinàmica del moviment autonòmic s'hauria desplaçat de grup social, deixant en un segon terme les forces que bastiren la Mancomunitat i les que dominaren

la Generalitat republicana. És això cert? Signi com sigui, el plantejament posa una problemàtica doble.

a) D'una banda, és lògic suposar que en determinats moments de règim provisional actual i, més especialment, durant la discussió del nou estatut, els interessos del país no coincideixen amb els punts de vista de les formes homòlogues (socialistes i comunistes) de l'Estat. Evidentment, tal situació ens donarà la mida exacta de les vinculacions existents entre els grups polítics d'aquí i els radicats a Madrid.

b) D'una altra, també serà un problema de certa complexitat l'encaix de l'actuació de les forces d'esquerra en un govern en el qual s'integraran les altres tendències polítiques i que, encara que provisional, haurà d'encarar determinats problemes de transcendència social i econòmica.

Notem que si el primer problema ens interessa particularment a Catalunya, el segon té un abast molt més extens pel que toca al partit comunista. Pensem que, per primera vegada després de la sortida dels comunistes francesos i italians dels governs nacionals respectius, després de la segona guerra mundial, aquesta ideologia assoleix llocs executius importants en un poder, que bé que solament autonòmic, ha de ser observat atentament des de més enllà de les fronteres del Principat.

La problemàtica, àdhuc les contradiccions que aquests plantejaments obren en el si del futur govern de Catalunya, particularment en la tan difícil circumstància econòmica actual de tot l'Estat espanyol, és gran. Però, a la vegada, neix un interessantíssim camp d'experiència política que pot ser vist en el futur com a punt de referència a casa nostra i molt més enllà.

La tercera contradicció que voldria subratllar no és menys important. Rau en el gran desequilibri que existeix entre les esperances que el poble pot haver dipositat en la Generalitat provisional restablerta i les seves reals possibilitats (polítiques i financeres).

El 1931, d'entrada, la Generalitat disposà de totes les atribucions de les diputacions catalanes. Era poc, però certament era més que allò que inicialment tindrà avui. En efecte, el 1977, de moment, només disposarà de les facultats de la diputació de Barcelona. És cert que, a través d les dues comissions mixtes creades, es podrà incrementar aquesta base inicial. Tot i això, essent així que ens trobem immersos en una organització política i financera fortament centralitzada, amb importants drenatges monetaris des del Principat a la capital de l'Estat, les dificultats econòmiques poden ser insuperables.

Caldrà, doncs, que les forces polítiques i de classe ponderin amb gran precisió l'estratègia de les seves reivindicacions, estudiant molt detingudament, en primer lloc, on es troba geogràficament el veritable centre de gravetat de cada qüestió debatuda i, en segon terme, l'abast exacte de les possibilitats decisòries de la Generalitat actual, particularment en l'aspecte econòmic. Són previsible situacions delicades, en les quals caldrà que les diferents forces en joc posin de manifest la seva capacitat per adoptar actituds de responsabilitat solidària.

** * **

La conclusió és clara: cal que tothom, des del president als ciutadans rasos (com jo mateix) ens fem càrrec de la transcendència del moment. Si fos cert que els catalans som un poble inclinat al pacte i a la transacció (és a dir... a combinar hàbilment interessos diferents i a retallar amb intel·ligència posicions oposades a fi d'aconseguir una tercera via transitable per tothom), el moment de prova és arribat. I l'exigència de concòrdia aflora d'una doble

consideració, ja que cal, primerament, transitar en pau el no fàcil camí de la provisionalitat i, segonament, arribar units a la difícil prova de la discussió parlamentària del nou estatut.

Anàlisi del discurs:

I. Macroestructura

Tema central

El tema central és la crida a la reflexió davant les contradiccions que giren al voltant de la Generalitat de Catalunya recentment restituïda.

Aquest text conté una particularitat respecte a la resta: hi ha dos punts de reflexió (que considerem subtemes que pegen del tema central) en què l'autor incideix al llarg del text i que hi mostren un alt escepticisme i una alta perplexitat. El primer és l'aposta per un President republicà en un període en què les urnes – en l'àmbit estatal- han mostrat uns resultats que donen la majoria a la Coalició Socialista (PSC-PSOE) i el PSUC a Catalunya, amb un sol diputat republicà (recordem que ERC concorria als comicis sense haver estat legalitzada) al Congrés. El segon és una crida a la responsabilitat i a la unitat de les forces polítiques i dels ciutadans que hauran de decidir el nou Estatut (en discussió parlamentària els primers i en referèndum els segons). L'autor es fa càrrec de la 'delicadesa' de la circumstància autonòmica: els interessos de les forces polítiques catalanes seran diferents als dels de les forces homòlogues a l'Estat, per no parlar de les forces que han guanyat les eleccions estatals amb pobres resultats a Catalunya (UCD). Per tant, l'autor creu que és absolutament urgent '*l'exigència de concòrdia*' de cara als acords i les negociacions amb les posicions oposades.

Esdeveniments principals

L'esdeveniment clau que justifica l'article és la restitució de la Generalitat de Catalunya continguda en el decret-llei del 29 de setembre d 1977.

L'autor fa certes referències a esdeveniments clau de la història de la Generalitat de Catalunya. Concretament, dos referències a l'any 1931, que esdevé el model precedent dels esdeveniments que van tenir lloc entre el 1977 i 1979. La importància d'aquest any és que quedà constituïda, també amb caràcter provisional (d'aquí la importància de la comparació), la Generalitat de Catalunya, presidida per Francesc Macià i composta per un consell o govern, una assemblea de representants dels municipis –denominada Diputació Provisional de la Generalitat- i uns comissaris que, en qualitat de delegats del govern, s'encarregaven dels serveis pertanyents a les suprimides Diputacions provincials de Girona, Tarragona i Lleida, mentre que la de Barcelona i la seva seu de la plaça de Sant Jaume esdevenien altre cop la base principal del poder autònom de Catalunya. Caldrà esperar fins un any més tard (1932) per a l'aprovació de l'Estatut i per a les eleccions al Parlament, a través de les quals quedà configurada la Generalitat definitiva, amb Macià ratificat president i Lluís Companys nomenat president del Parlament.

Altres esdeveniments íntimament vinculats amb el principal i que l'autor també inclou al text són: les primeres eleccions democràtiques estatals (l'autor s'hi refereix en dues ocasions al '15 de juliol'); el retorn del president després d'anys d'exili a França, la invitació que Suárez va fer-li per negociar a Madrid la restitució de la Generalitat i l'evolució del comunisme europeu després de la segona guerra mundial (per referir-se al PSUC).

Per acabar, també cal apuntar que s'hi citen esdeveniments futurs que ja es preveuen clau per a la història de la Generalitat i de la política catalana en general: el moment de l'aprovació del projecte d'Estatut al Parlament i el moment del referèndum; així com les primeres eleccions democràtiques autonòmiques a Catalunya, que en el moment de la publicació del text estan a punt de dur-se a terme i que finalment van celebrar-se pel març de 1980.

Antecedents

Com ja s'ha dit, l'autor fa referències al passat històric de Catalunya. Ho fa, sobretot, per comparar els avanços o els retrocessos aconseguits. En tres ocasions es refereix a la proclamació de la República Catalana (en dos casos ho fa citant l'any 1931 i en un cas citant la 'Generalitat republicana') i en una ocasió retrocedeix una mica més en el temps per referir-se a la Mancomunitat com a institució políticoadministrativa de Catalunya.

II. Microestructura

i. Nivell semàntic i sintàctic

Semàntic:

Paràgraf 1: Si analitzem la primera proposició (P1) podem comprovar que la relació entre tots els mots fa que tingui un significat complet per a un lector català (és necessari fer aquest incís, ja que al títol i al text es parla de 'la Generalitat' per referir-se a la Generalitat catalana). La segona proposició (P2) també té sentit complet, però ens calen certes referències enciclopèdiques per entendre-la millor –per exemple, ens caldrà saber què va ocórrer el 1931-. La P3 té un sentit independent i complet. Per acabar, les P4 i P5 tenen sentit complet i independent, però també requereixen un repàs històric que ens faci entendre completament a què es refereix l'autor amb els conceptes '*ruptura*' i '*evolució*'.

Paràgraf 2: La primera proposició d'aquest paràgraf, amb un significat complet i independent, serà la base que subjectarà la resta de proposicions que componen el paràgraf. Les P2, P3 i P4 només són entenedores si coneixem la informació dels referents als quals es refereix l'autor a través del díctic '*aquí*' i les anàfores '*aquest*' i '*aquest plantejament*'.

Paràgraf 3: La P1, com gairebé totes les proposicions que obren paràgraf en aquest article, té un significat complet i independent de la resta de proposicions. La relació dels elements de la P2 també ens fan cercar novament referències enciclopèdiques (què va ocórrer el 15 de juny, quina és aquesta oposició que va tenir una conducta radicalitzada...).

Paràgraf 4: Aquest paràgraf també s'obre amb una proposició que mostra un sentit semàntic complet i independent de la resta, però que també exigeix certes referències contextuais per poder ser completament intel·ligible (cal conèixer per què torna el President i quina és la realitat que va nàixer a les urnes). La P2 i la P3 tenen també un sentit lògic i ambdues presenten nova informació a la ja dita. També aquestes, però, requereixen l'atenció al passat contextual (en primer lloc –P2- què va ocórrer a la invitació del president a Madrid i en segon lloc –P3- com va esdevenir-se la represa de contacte i quins foren les '*actituds poc meditates*' que van dificultar-la). La P4, en canvi, té un sentit complet i independent, i servirà alhora de referent de la P5 que hi està estretament vinculada a través del pronom anafòric '*això*'.

Paràgraf 5: La P1 d'aquest paràgraf trenca l'equilibri de les proposicions anteriors que obrin paràgraf. En aquest cas, aquesta oració no té sentit fins que coneixem el contingut de la següent (és a dir, fins que se'ns presenti quina és la '*segona constatació*'). La P2, llavors, és l'oració que compta amb un sentit lògic, tot i que dependent de referències exofòriques (de nou, ens cal conèixer quins van ser els resultats del 15 de juny). La P3 també es subordina a la proposició que la precedeix, perquè l'autor amaga el referent del subjecte de la passiva ('*han de ser rebuts*') i, per tant, ens cal tornar als resultats electorals a què es referia l'autor prèviament per poder entendre el significat. A la P4 i la P5 ocorre el mateix, i és necessari atendre els referents dels sintagmes anafòrics '*aquesta realitat*' i '*això*' perquè ambdues oracions siguin entenedores. Per acabar, a la P6 trobem una referència intratextual que ens remet al paràgraf posterior. Es tracta d'una catàfora ('*la problemàtica doble*') que ens avança la informació que trobarem al paràgraf següent.

Paràgrafs 6 i 7: Els dos punts que componen la '*problemàtica doble*' els hem considerat com dos paràgrafs individuals. Al primer, la P1 té un significat lògic, mentre que la P2 és dependent de la proposició anterior i així ho marca el sintagma '*tal situació*'. La P1 del punt dos (o paràgraf 7), també té un significat entenedor i independent. Cal apuntar que això és així perquè aquest autor utilitza frases llargues, amb tots els elements sintàctics explícits, que faciliten que les proposicions tinguin un sentit semàntic complet quan relacionem els mots que les formen.

Paràgraf 8: La primera proposició d'aquest paràgraf depèn dels dos paràgrafs anteriors per ser intel·ligible, i així ho marquen els sintagmes '*el primer problema*' i el '*segon*'. En canvi, la P2 té un sentit complet, tot i que cal que el lector tingui certs coneixements al voltant de la història del comunisme europeu per poder entendre'l i vincular-lo amb la situació catalana.

Paràgraf 9: La P1 d'aquest paràgraf està formada per un subjecte ('*la problemàtica*') que esdevé una marca ara. Per tant, només té sentit si atenem el conjunt de les proposicions precedents. La P2, en canvi, aporta un contingut nou i té un significat independent.

Paràgraf 10: L'autor enceta aquest paràgraf donant una opinió avançada sobre una '*tercera contradicció*' que encara no ha presentat (catàfora). El sentit d'aquesta proposició dependrà de la P2, que és on l'autor dóna informació al voltant de la nova contradicció.

Paràgraf 11: Aquest paràgraf s'obre amb una informació referent al passat. Els elements que la formen, però, són suficients perquè el sentit sigui lògic i complet. A la P2 trobem una avaluació de la informació donada a la P1, que esdevé l'agent amagat ('*era poc*'), per tant funciona únicament en relació amb la informació anterior. Trobem un '*però*' que marca l'oposició amb una nova informació que dóna sobre l'actualitat. La P3 té sentit complet i independent. En canvi, la P4 es refereix a '*aquesta base inicial*' que l'autor ja ha presentat amb anterioritat (referència anafòrica) i només és intel·ligible si la situem en el conjunt de proposicions precedents. Per acabar, la P5 presenta nova informació i nova interpretació i gaudeix d'un significat propi i independent de la resta de proposicions.

Paràgraf 12: Tant la P1 com la P2 d'aquest paràgraf són perífrasis d'obligació amb sentit independent.

Paràgraf 13: L'últim paràgraf es compon de tres proposicions (P1, P2 i P3), totes tres amb els elements necessaris que fan que, en relacionar-les a nivell proposicional, tinguin un sentit complet i no dependent de la resta.

Sintàctic:

Pel que fa a l'anàlisi de la sintaxi oracional, l'autor opta per frases llargues i compostes de diferents tipus: coordinades ('*Crec que tots estem d'acord en aquest plantejament i no cal insistir-hi*'), subordinades ('*és indubtable que la iniciativa del poder central eixemplà la fractura*') i juxtaposades ('*A partir d'aquí, com en 1931, s'ha d'obtenir l'autonomia política*').

Pel que fa a l'ordre dels mots, en la major part dels casos trobem un ordre oracional canònic que obeeix a l'estructura Subjecte-Verb-Objecte (SVO), que és l'estructura aconsellada pel llibre d'estil de l'*Avui*. S'ha trobat aquest ordre sintàctic en més de la meitat dels casos. També s'usen altres tipus d'oracions –tot i que en un inferior percentatge– que s'escapen de l'estructura SVO.

ii. Nivell lèxic

Les seleccions lèxiques d'aquest text giren al voltant de dos camps semàntics que es troben fortament lligats al seu tema (la construcció identitària nacional a Catalunya).

- El primer, més general, és el camp semàntic de les institucions polítiques, en què trobem termes com: *Generalitat; decret-llei; Parlament; estructura política, econòmica, social; negociacions; urnes; procés negociador; consulta popular; forces d'esquerra; govern; tendències polítiques; comunisme; ideologia; socialistes; governs nacionals; poder; discussió parlamentària; pacte*.
- El segon, més específic, és el del nacionalisme català, amb mots com: *recuperació autonòmica; reconeixement de la personalitat de Catalunya; autonomia política; legitimitat històrica; reivindicacions; vot autonòmic; moviment autonòmic; país; Estatut català; interessos del país; el poble català*.

Pel que fa a les relacions de sinonímia, l'autor emprà maneres diferents per referir-se a les relacions complexes entre el govern autonòmic i el central: *convivència; encaix; actituds de responsabilitat solidària; pacte; tercera via transitable; concòrdia*.

Entre els subjectes que encapçalen els dos grups d'acció (nosaltres/ciutadans de Catalunya *versus* ells/el govern de l'Estat) hi ha també una sèrie de sinònims a destacar. Del primer grup: *les forces catalanistes; el país; els grups polítics d'aquí; Catalunya; el Principat; el vot autonòmic; el poble que som els catalans*. Del segon grup: *el poder central; els (grups polítics) radicats a Madrid; l'Estat espanyol; la capital de l'Estat*.

L'autor, a més, utilitza el recurs de la repetició d'un terme interessant per la vinculació amb el tema central de l'article: trobem que '*contradició*' (sigui en singular o en plural) es repeteix al text un total de set vegades. També trobem repetit el terme '*negociacions*' o '*procés negociador*'.

iii. Nivell pragmàtic

Modalitat dística

Com ja hem avançat a l'apartat anterior, trobem al text marques de **modalització dística**. L'autor expressa la seva presència de dues maneres. La primera (la més important) com a part d'un grup que és el dels ciutadans catalans que estan vivint canvis importants en la seva circumstància política. Aquestes marques les trobem en forma de pronoms (*nosaltres, ens trobem immersos*) i de verb (*exposàvem, tots estem d'acord, diríem*). L'altra manera en què l'autor

es mostra al text és com a ‘ciudadà ras’ (veiem als darrers paràgrafs l’ús del pronom fort ‘com *jo mateix*’).

Tot i això, de vegades trobem algunes construccions passives a través de les quals es pretén amagar l’agent. Això serveix, en alguns casos (*s’ha fet palès* que’, ‘com *queda apuntat*’) per diluir la presència de l’autor i, en altres (*han de ser rebuts* (els resultats) com la única hipòtesi de treball’, ‘*ha de ser observat* atentament’), per expressar una obligació general, sense un referent específic.

Modalització epistèmica

El text, en general, té un caràcter fortament assertiu. Una de les dues marques més evidents és l’ús de frases introductòries que afecten la validesa de l’enunciat: *És evident*, *En realitat*, *Si és cert –i ho és-* (molt significatiu, per la raó que tractem, el matís entre guions), *És indubtable*.

Una altra marca d’aquesta modalitat epistèmica és l’ús repetit del verb ‘ser’ en present, verb que afecta positivament la validesa d’allò escrit: ‘*és evident*’, ‘*aquesta no és possible*’, ‘*ho és*’, ‘*la conclusió és clara*’, ‘*el moment és arribat*’.

Troblem, a més, que l’autor emprava sovint l’adverbi ‘*certament*’, el qual aproxima el contingut de l’enunciat a la certesa.

Modalització deòntica

Com que l’article s’adreça als lectors en forma de consell, hi predominen també marques de modalització deòntica, típiques dels texts argumentatius. La més significativa, pel seu valor i per la freqüència amb què s’empra, és l’ús de verbs modals com ‘caldre’ i ‘haver’: ‘*cal no perdre mai el contacte amb les realitats*’, ‘*cal considerar*’, ‘*s’ha d’obtenir l’autonomia política*’, ‘*no cal insistir-hi*’, ‘*sí que caldrà reflexionar sobre alguns trets*’, ‘*contradiccions que caldrà tenir molt en compte*’, ‘*consideració històrica que cal fer*’, ‘*caldrà que les forces polítiques i de classe ponderin*’.

Modalització apreciativa

Pel que fa a la modalització apreciativa, veiem que l’autor expressa el seu judici a través de diferents categories gramaticals.

- Adjectius valoratius. Alguns exemples: *evident*; *no és possible*; *únics camins transitables*; *única* mutació; gens *negligible*; *indubtables* contradiccions; *difícil* camí; la realitat no era *fàcil*; actituds personals *poc meditates*, fou *lenta i no orfe de reticències i d’interrogants*; *oberts a molts comentaris i perplexitats*; *és indubtable* que; *és lògic* suposar; en la tan difícil circumstància econòmica actual; *interessantíssim* camp d’experiència política; *no és menys important*; *importants* drenatges monetaris; les dificultats econòmiques poden ser *insuperables*; el *veritable* centre de gravetat; situacions *delicades*; actituds de responsabilitat *solidària*; la conclusió *és clara*; arribar *units* a la *difícil* prova de la discussió parlamentària del nou estatut.
- Substantius que, en essència, tenen connotacions valoratives: *problema*, *complexitat*, *difícil* (econòmiques), *el moment de prova (és arribat)*; *exigència (de concòrdia)*; *desequilibri*; *fractura*. Tots aquests amb valor negatiu.
- Adverbis que mostren l’actitud del parlant: *iniciar*, *molt lentament*, l’evolució; gens *negligible*, *certament*; l’evolució; organització política i financera *fortament* centralitzada; combinar *bàbilment* interessos diferents; penetraria ja *francament* en el terreny de les opcions polítiques concretes; les dues actituds cerquessin *francament* la via de la

transacció dinàmica; té *certament* un interessant desenvolupament posterior; més *especialment*, durant la discussió del nou estatut; *Evidentment*, tal situació...; el primer problema ens interessa *particularment* a Catalunya; *particularment* en la tan difícil circumstància econòmica; però *certament* era més que... Així mateix, també hi trobem la locució adverbial ‘retallar *amb intel·ligència* posicions oposades’.

→ Per acabar, l'autor emprà algunes metàfores que s'allunyen de l'ús gramatical més obvi i tenen la finalitat d'embellir les proposicions (en tant que es refereixen a una altra cosa que té una certa semblança amb la que reproduïxen literalment) i produir un efecte en el receptor: *no orfe de reticències i d'interrogants; drenatges monetaris*.

iv. Nivell argumentatiu

Estructura

Aquest article d'opinió s'obre amb la **presentació del fet** que servirà de mostra a través de la qual l'autor mostrarà els arguments que justifiquen la seva tesi. Aquest fet és la restitució de la Generalitat de Catalunya. Considera l'autor que aquest fet no té valor fins que no desemboqui en un Estatut i en unes eleccions autonòmiques que constitueixin el Parlament i li donin la raó d'ésser.

Seguidament, l'autor exposa la **tesi**: abans que arribi el gran canvi, calen una sèrie de reflexions sobre la circumstància política catalana perquè allotja certs assumptes contradictoris. Per tal de defensar-la, l'autor emprà en aquest punt el recurs de l'argumentació amb exemples i ho fa a través d'una enumeració:

1. ‘Amb el retorn del president (legitimitat històrica), s'ha fet palès que la convivència entre aquest i la realitat nascuda de les urnes no era fàcil en el si del procés negociador’. Això és així perquè torna una autoritat republicana en un context en què, a Catalunya, han guanyat les eleccions generals els socialistes del PSC-PSOE i els comunistes del PSUC.
2. Prenent com a única hipòtesi (i com a avantsala del que poden ser els resultats electorals de les futures eleccions autonòmiques a Catalunya) els resultats de les primeres eleccions democràtiques Estatals, és evident que s'han deixat de banda “les forces que bastiren la Mancomunitat i les que dominaren la Generalitat republicana” (en referència a ERC, que només va assolir un diputat al Congrés). En aquest sentit, l'autor es mostra preocupat per dos assumptes: Els socialistes i comunistes catalans hauran de defensar els interessos propis (‘interessos del país’, diu l'autor) en un context en què els punts de vista no coincideixen amb els de les formes homòlogues de l'Estat; les propostes de les forces d'esquerra majoritàries a Catalunya hauran de decidir-se conjuntament amb un nou govern Estatal sota les directrius d'UCD.

En aquest punt, l'autor dedica un paràgraf als resultats obtinguts pels comunistes del PSUC el 15 de juny. Fa un resum de l'evolució d'aquest corrent polític a nivell europeu des de la segona guerra mundial i avalua positivament el fet que, a l'Estat espanyol, aquestes sigles hagin obtingut ‘*llocs executius importants en el poder*’. Aquest nou fenomen, diu, ‘*ha de ser observat atentament des de més enllà de les fronteres del Principat*’. Esdevenen, doncs, proves argumentatives.

3. El tercer punt de reflexió, l'autor el dedica al marge competencial de la nova Generalitat constituïda. Diu Puig Salellas que existeix un fort desequilibri entre les

esperances que els ciutadans hi han dipositat i les possibilitats econòmiques i financeres reals. Efectivament, tal com diu l'autor, a diferència de la Generalitat de 1931, la nova Generalitat de 1977 comptava amb un migrat nombre de competències i amb un escàs marge de maniobra.

Com a síntesi dels arguments amb exemples, en un context 'delicat' en què els interessos autonòmics hauran de negociar-se amb els interessos Estatals i veient que les forces majoritàries resultants al Principat són distintes a les majoritàries resultants al conjunt de l'Estat, l'autor creu que caldrà ser 'precisos' a l'hora de negociar, 'adoptar actituds de responsabilitat solidària' i no oblidar quin ha de ser 'el centre de les qüestions debatudes': Catalunya.

Com a **conclusió**, l'autor demana a tothom ('des del president als ciutadans rasos') que ponderi la transcendència del moment i que atengui el fet que urgeix una 'exigència de concòrdia' amb les posicions oposades.

Coherència i cohesió textuais

Al text hi ha una gran quantitat de connectors que s'empren per estructurar les proposicions de manera coherent:

– Hi ha dos 'només' que aporten a la proposició que els inclou un significat d'exclusiu (excloent tota altra cosa): '*l'estructura (política, econòmica, social) que l'envolta només ha fet que iniciar*'; '*només disposarà de les facultats de la diputació de Barcelona*'.

– Trobem també dos 'però' que marquen l'oposició entre les dues proposicions que lliguen ('*Era poc, però certament era més del que tindrà avui*'; '*Però, a la vegada, neix un interessantíssim camp d'experiència*') i un 'tot i això' que vol dir 'sense cap mena d'oposició' ('*Tot i això, essent així que [...]*').

– Amb la locució adverbial '*fins i tot*', l'autor pondera la proposició següent com quelcom excepcional, sorprenent ('*queden oberts a molts comentaris i, fins i tot, a certes perplexitats*').

– Amb l'adverbi '*àdhuc*' l'autor es refereix a 'contràriament al que hom podia esperar' ('*La problemàtica, àdhuc les contradiccions [...] és gran*').

– Als últims paràgrafs l'autor inclou la conjunció '*doncs*', que sol precedir les conclusions argumentatives i que indica la conseqüència d'allò que la precedeix: '*Caldrà, doncs, que les forces...*'.

– Per acabar, cal destacar la gran quantitat de marques d'ordre que introdueixen els paràgrafs i els enunciats: '*Això d'una part, d'altra...*'; '*D'entrada*'; '*Després*'; '*D'una banda*' / '*d'una altra*'; '*La segona (constatació)*' / '*La tercera*', etc...

Implícits

L'article conté un implícit interessant dins la crítica que l'autor fa quan diu '*la represa de contacte, dificultada per actituds personals poc meditada, fou lenta i no orfe de reticències i d'interrogants, que és pensable que, almenys en part, es mantinguin encara*'. Allò que l'autor suggereix però no diu és a qui s'adreça la crítica i quines foren les 'actituds' que van guanyar-se el seu desacord. El primer punt (el destí de la crítica) és la comissió negociadora escollida per l'Assemblea de Parlamentaris – assemblea constituïda per tots els diputats i senadors elegits en les primeres eleccions generals després del franquisme- per establir els objectius en forma d'esborrany

de decret llei. Les ‘actituds’ que critica l’autor són la manca de contundència a l’hora de plantar-se davant el govern central⁴.

III. Estil

La intenció de l’autor d’aquest text és convèncer el lector (sense distinció de classe i condició, tal com matisa a l’últim paràgraf) que el país viu vertaderament un moment de canvis importants davant el qual cal reflexionar a l’hora de prendre decisions que poden influir en el curs dels esdeveniments. L’estructura argumentativa, a més, és força estructurada i en tot moment s’apel·la al seny del lector.

Hi ha alguns recursos que l’articulista emprà perquè la seva argumentació sigui més eficaç que contribueixen, alhora, a determinar l’estil de Puig Salellas. En primer lloc, l’autor es presenta com a membre del col·lectiu català, amb la qual cosa s’atribueix una característica que l’acosta a la realitat del lector (es pressuposa que també aquest, si consumeix un producte com l’*Avui* i, més concretament, les planes de la secció ‘*Diàleg*’, serà un català/ana interessat/ada en el tema). En segon lloc, també utilitza mostres de sinceritat i honradesa que legitimen el seu discurs. Josep Maria Puig i Salellas presenta un text on combina dades empíriques (fets, resultats, dates, quantitats...) amb interpretacions moderades i assenyades. El discurs, té, a més, una aparença d’objectivitat on la informació està presentada de tal manera que el comentari, tal com hi és inserit, sembla gairebé lògic i previsible. Hi ha concessions i mostres de respecte a gairebé totes les postures ideològiques (l’únic que l’autor prioritza és que els principis siguin ‘meditats’ i ‘responsables’), per tant el criteri de l’autor sembla bastant independent.

D’altra banda, l’expressió de l’autor és elegant i poc extrema. L’avaluació que fa dels esdeveniments, però, denota que té uns principis nacionalistes evidents i, probablement, propers als d’ERC. Aquesta conclusió s’extreu, en primer lloc, perquè l’autor puntualitza que ‘*a partir d’aquí –dític que fa referència al moment de la restitució de la Generalitat-, com en 1931, s’ha d’obtenir l’autonomia política. Crec que tots estem d’acord en aquest plantejament i no cal insistir-hi*’. En segon lloc, per la perplexitat que l’autor mostra de cara el desplaçament del ‘*vot autonòmic*’ resultant de les eleccions generals del 15 de juliol del 1977, on diu que s’ha deixat de banda ‘*les forces que bastiren la Mancomunitat i les que dominaren la Generalitat republicana*’. A més, tot i que subtilment, al llarg del text rauen inclinacions sobiranistes, una ferma defensa dels interessos del ‘*país*’, del ‘*poble català*’.

IV. Context i cognició social

Sobre el context històric

El 4 de gener de 1977, durant el període conegut com la transició democràtica espanyola, es creà per decret el Consell General de Catalunya. Després de les eleccions legislatives espanyoles del 15 de juny de 1977, el president exiliat de la Generalitat (Josep Tarradellas) es va reunir amb el president del Govern espanyol, Adolfo Suárez, per negociar el restabliment de la Generalitat. El 29 de setembre de 1977 el president del govern espanyol derogà la llei franquista de 1938 que havia abolit les institucions catalanes d’autogovern i

⁴Inicialment, l’esborrany restablí una Generalitat composta per president, consell provisional i diputació provisional amb funcions de parlament. Per l’agost, però, s’entaularen negociacions formals i pel setembre s’assolí l’acord global amb uns resultats menys ambiciosos dels que s’esperaven: la Generalitat seria restablerta però amb caràcter provisional i sense poder legislatiu.

restablí provisionalment la Generalitat de Catalunya en virtut del reial decret-llei 41/1977 – abans, per tant, de l'aprovació de la Constitució espanyola de 1978-. Dies després, el 17 d'octubre de 1977, es nomenà Josep Tarradellas com President provisional de la Generalitat. Tarradellas va formar un govern integrat per representants de totes les forces polítiques parlamentàries (excepte Aliança Popular) que exercí la seva tasca sobre un migrat nombre de competències i amb escàs marge de maniobra.

Pel que fa referència estrictament a l'Estatut, pel juliol de 1978, els parlamentaris catalans aprovaren una comissió –comissió dels vint- encarregada de redactar-lo. El projecte fou aprovat en sessió solemne per tots els diputats i senadors elegits a les circumscripcions electorals de Catalunya a la seu del Parlament de Catalunya el dia 29 de desembre de 1978, presidida pel president de la Generalitat Provisional. El resultat de la votació, de la qual eren absents quatre diputats, fou de 58 vots favorables i una abstenció. Després de les eleccions generals del març del 1979 el projecte fou examinat per la Comissió Constitucional, a la qual assistia una delegació de l'Assemblea de Parlamentaris de Catalunya, i es determinà, de comú acord, la seva formulació definitiva, sotmesa a referèndum a Catalunya el 25 d'octubre de 1979. Amb una participació del 60,5%, el 88,1% de vots afirmatius, el 7,8% de negatius, el 3,5% en blanc i el 0,5% nuls, el text fou ratificat pels plens del Congrés dels Diputats (29 de novembre) i del Senat (12 de desembre) i sancionat i promulgat uns dies més tard pel rei Joan Carles I.

Un any després, la Generalitat Provisional va convocar eleccions al Parlament de Catalunya (1980). En aquests comicis, celebrats el 20 de març d'aquell any, foren elegits els primers 135 diputats del Parlament de Catalunya, que quedà constituït el 10 d'abril. Finalment, amb l'elecció del president del Parlament i del president de la Generalitat, quedà format el primer Govern estatutari i la Generalitat de Catalunya quedà total i novament constituïda.

Sobre l'autor

Josep Maria Puig Salellas (Girona, 1924 - Barcelona, 26 de maig de 2007) fou un notari català i membre de l'Institut d'Estudis Catalans. Pel que fa al tema de l'article analitzat, manifestà sempre una independència total i un compromís profund amb Catalunya, la seva llengua i les seves institucions. Per Puig Salellas els drets històrics de Catalunya arrelaven en el constitucionalisme pactista tradicional però els configurava, actualitzats i sempre des d'una òptica democràtica, en una mena de doble pacte entre la societat civil i el poder públic i entre Catalunya i l'Estat, que el duia a tesis clarament sobiranistes, tot i defensar la constitucionalitat de l'Estatut de 2006 i exigir-ne el seu ple desplegament. Pel que fa a l'acció política, Puig Salellas es va caracteritzar per defugir alhora, el conformisme, que considerava empobridor, i "el tot o res", que considerava estèril.

V. Aspecte formal del text

La peça ocupa la meitat superior de la secció de '*Diàleg*' del periòdic. El dia de la publicació en què s'inclou l'article analitzat és el dia 22 d'octubre de 1977, jornada que va precedir al retorn de Josep Tarradellas com a president de la Generalitat de Catalunya. Per tant, els dos articles d'opinió que conformen aquesta secció en parlen (l'article d'opinió que acompanya aquest és una carta de Victor Torres adreçada al president titulada '*Benvinguda al president*' que pretén persuadir el lector de les capacitats de Tarradellas per exercir el càrrec).

d) Retorn Tarradellas: Article d'opinió 2

Avui, dissabte 22 d'octubre 1977

Secció 'Diàleg'

'Benvinguda al president' per Víctor Torres

Ara que esteu a punt de tornar jo també voldria, president, expressar-vos la meua benvinguda. Imagino el vostre estat d'esperit en aquests moments exaltants de la nostra història i la satisfacció que deveu tenir per haver aconseguit, després d'un llarg i difícil combat, la realització del vostre anhel més preuat: el restabliment de les institucions històriques de Catalunya.

També imagino quina serà l'emoció que tindreu quan passareu la demarcació territorial del Principat, emoció que anirà creixent a mesura que penetrareu en les nostres terres i contemplareu l'espectacle commovedor de tot un poble, una altra vegada al carrer, amb totes les banderes desplegadas al vent.

I quan arribareu a la Plaça Sant Jaume, a la seu de la Generalitat reconquerida, estic segur que el vostre primer pensament serà per tots aquells qui han lluitat, han sofert i han ofert generosament la seva vida perquè això sigui possible, perquè Catalunya visqui i trobi la llibertat, per tots els compatriotes que no han tingut la sort d'estar entre nosaltres en aquest dia de victòria.

Com la trobareu, president, la nostra Catalunya? Potser quedareu sorprès, després de tants anys d'absència física, per tal o tal aspecte exterior de la seva configuració, però m'atreveixo a vaticinar que us semblarà bella i ufana com sempre, sota els colors dolços i suaus de la tardor.

I els catalans també els trobareu iguals com sempre; amb els mateixos defectes i les mateixes qualitats: demostratius, apassionats, assenyats o arrauxats segons s'escaigui, adés sentimentals, adés realistes, sempre assedegats de justícia i de bellesa. I quan haureu intensificat els contactes directes amb la població, quedareu enamorat de la joventut catalana, d'aquestes noves generacions intel·ligents i generoses, sanes de cos i d'esperit, que es deixen per servir al país i els ideals de solidaritat humana.

Cap al vespre, quan es farà el silenci al carrer i trobareu la quietud del palau presidencial, acompanyat pel record dels vostres il·lustres predecessors i per les ombres del passat tràgic i gloriós a la vegada, girareu una pàgina cabdal de la història de Catalunya i us disposareu a iniciar-ne una nova etapa.

Aquesta nova etapa, vós ho sabeu millor que ningú, no serà gens fàcil.

Quaranta anys de dictadura, de genocidi cultural, de persecucions i de discriminacions de tota mena, no es poden esborrar així com així.

Caldran tresors d'energia, de voluntat i de paciència, per a convertir l'edifici fràgil que hem aconseguit en fortalesa robusta i invulnerable que tots desitgem. A curt termini, s'hauran d'apressar els traspasos dels serveis indispensables per al bon funcionament de les institucions i s'haurà d'endegar pels viaranyos de l'eficiència, sota el vostre guiatge, l'acció de govern de les diverses conselleries. Tot seguit després, caldrà preparar i guanyar la batalla de l'Estatut definitiu, sense el qual la incipient autonomia seria purament nominal.

És per això que tota vel·leïtat de desmobilització seria nefasta. No solament hem d'evitar una distensió dels esforços reivindicadors, sinó que els haurem d'accentuar i haurem de mantenir un front unit i compacte sempre que es tracti de defensar els interessos superiors del país. Si s'ha pogut assolir una primera i important victòria, és perquè hi ha hagut, en definitiva, una simbiosi exemplar entre les masses populars, els seus representants democràtics i l'acció política que vós, president, heu conduït tan encertadament. Cal que la 'unió sagrada' es perllongui fins que la Generalitat adquireixi el vigor necessari per fer front a les tasques considerables que l'esperen. Les forces polítiques catalanes tindran una gran responsabilitat en aquest aspecte i és de desitjar que no es perdi de vista la prioritat dels objectius comunitaris, sacrificant, si cal, temporalment, determinats punts de les ideologies particulars.

La vostra tasca, president, serà àrdua i feixuga, però ja sabem que no temeu la dificultat, com ho vàreu demostrar en moments dramàtics per a Catalunya i Espanya. Esperem que el vostre pragmatisme i experiència que teniu del poder us permetran de portar a terme la vostra alta missió.

Però si un dia us sentiu envaït pel descoratjament, si alguna vegada teniu la necessitat d'un nou impuls, d'un escriu de confiança i d'optimisme, permeteu-me que us doni un consell: aneu a visitar les comarques catalanes, aquesta admirable geografia que és la nostra, i preneu contacte amb la Catalunya profunda, amb la Catalunya eterna, com diria Charles de Gaulle. Aneu a parlar amb els treballadors de les fàbriques, amb els pagesos de la terra ferma, amb els homes i les dones de mar i de muntanya, i trobareu, en aquesta confraternització, el veritable sentit dels valors humans.

Benvingut, doncs, president. La llarga 'travessia del desert' s'està acabant i al davant vostre s'obren de bat a bat les portes de Catalunya. Darrera d'aquestes portes hi ha tot un poble que us espera amb impaciència. Un poble remarcable que ha suportat amb una gran dignitat la negra nit del franquisme, treballant, resistint i esperant, un poble que ha sofert i que ha mantingut l'essencial sense perdre mai el seny, un poble que esguarda avui el seu destí amb serenitat i il·lusió.

Aquest poble, president, no pot ésser defraudat, les seves il·lusions no poden ésser frustrades. Aquest és el desig sincer que em permeto formular en aquests moments curulls de promeses i esperança.

Anàlisi del discurs:

I. Macroestructura

Tema central

El tema central del text és el desig que el poble català no sigui defraudat en les seves esperances a través d'un missatge adreçat al president de la recent restituïda Generalitat de Catalunya.

Esdeveniments principals

L'esdeveniment que sustenta el text és l'arribada del president Josep Tarradellas com a president de la Generalitat de Catalunya recentment restituïda. L'autor considera el fet com 'la primera i important victòria' d'aquest present on bufen aires de canvi.

Hi ha, però, referències a altres esdeveniments del passat històric que serveixen per contextualitzar el present i per recordar quin ha estat el passat que cal deixar enrere. L'autor rememora la Guerra Civil ('llarg i difícil combat'; 'tots aquells qui han lluitat, han sofert i han ofert generosament la seva vida'), l'exili ('després de tants anys d'absència'), la dictadura ('quaranta anys de dictadura, de genocidi cultural, de persecucions i de discriminacions de tota mena', 'negra nit del franquisme').

Per acabar, també s'hi citen alguns esdeveniments futurs ('la batalla de l'Estatut definitiu'). És rellevant el fet de trobar-nos amb una carta farcida de desitjos futurs, i així ho indiquen els temps verbals en indicatiu ('tindreu', 'passareu', 'arribareu', 'quedareu sorprès', 'quedareu enamorat') i en subjuntiu ('perquè això sigui possible', 'perquè Catalunya visqui i retrobi la llibertat').

Antecedents

Com ja hem comentat, al text se citen alguns fets del passat històric com la Guerra Civil, l'exili i els quaranta anys de dictadura franquista.

II. Microestructura

i. Nivell semàntic i sintàctic

Semàntic:

Paràgraf 1: Si analitzem la primera proposició (P1) podem comprovar que la relació entre tots els mots fa que tingui un significat independent. Caldrà, però, que el lector tingui uns coneixements previs sobre el context en què s'emmarca l'article (qui és el president, per què se li dona la benvinguda). La segona proposició (P2) també té sentit complet, però també ens calen certes referències enciclopèdiques per entendre-la millor: ens caldrà saber a quins '*moments exaltants en la nostra història*' es refereix. A més, pressuposem que si l'autor qualifica uns moments d' 'exaltants' ho fa en contraposició a d'altres que li suscitaran uns sentiments de més baixa intensitat i que també caldria conèixer.

Paràgraf 2: La primera proposició presenta el concepte 'emoció' aplicat a un fet ('*l'emoció de passar la demarcació territorial del Principat*') i té un sentit complet i independent. La P2 afegeix intensitat al concepte i té un sentit complet.

Paràgraf 3: Aquest paràgraf està format per dues proposicions unides per mitjà d'una coma. La P1 conté mots que denoten referents implícits que el lector hauria de conèixer ('*aquells que han lluitat, han sofert*') i també conté la marca anafòrica '*això*' ('*perquè això sigui possible*') que fa que l'oració només funcioni en relació amb la proposició següent. La P2 inclou l'element a què es fa una referència prèvia ('*això*' és 'que Catalunya visqui i retrobi la llibertat') i té sentit complet. També hi trobem proposicions que provoquen implícits ('*els compatriotes que no han tingut la sort d'estar entre nosaltres*').

Paràgraf 4: Aquest bloc enunciatiu s'obre amb una pregunta que l'autor fa al seu interlocutor (el president) i té sentit complet. La P2 és la hipòtesi que fa l'autor al voltant de la resposta a la seva pregunta ('*potser...*') i només té sentit en relació amb aquesta (P1).

Paràgraf 5: El paràgraf cinquè s'obre amb una proposició que al·ludeix al poble català, del qual enumera una sèrie de qualitats i defectes que considera 'els de sempre'. Té sentit complet, tot i que el significat esdevé més complet subordinat a la informació del paràgraf anterior (en què es palesen qualitats i defectes de Catalunya). La P2 introdueix un concepte

nou, *‘les noves joventuts catalanes’*, les quals mereixen també una sèrie d’adjectius qualificatius. Aquesta proposició també resulta més reeixida si se subordina a la informació del paràgraf 4 i a la P1 que la precedeix.

Paràgraf 6: Aquest paràgraf està format per una sola proposició. La relació de tots els elements que la componen fa que tingui un sentit independent, tot i que s’hi citen certs referents que caldria que el lector conegués per copsar-ne millor el significat (per exemple, a què es refereix l’autor quan parla dels *‘teus il·lustres predecessors’* i quan parla de les *‘ombres del passat tràgic i gloriós alhora’*).

Paràgraf 7: La sola proposició d’aquest paràgraf funciona únicament subordinada al paràgraf anterior, i així ho mostra el sintagma nominal anafòric *‘aquesta nova etapa’*.

Paràgraf 8: La proposició que forma aquest paràgraf no té sentit si no és com a subordinada de la informació que se’ns ha donat prèviament. Al paràgraf 7 l’autor parlava de la dificultat de la *‘nova etapa’*, i la P1 d’aquesta nova secció discursiva fa un repàs als motius del passat que són un llast en el present (complementant així, l’assertió del paràgraf anterior). Caldrà també que, en part, el lector reconegui o identifiqui el contingut semàntic dels elements que formen la proposició (*‘quaranta anys de dictadura, de genocidi cultural, de persecucions i discriminacions de tota mena’*).

Paràgraf 9: Per entendre el contingut de la perífrasi que forma la P1 d’aquest paràgraf cal atendre el referent de la metàfora *‘convertir l’edifici fràgil que hem aconseguit en fortalesa robusta i invulnerable’*. Com que parlem de fer una nació en altres paràgrafs, l’edifici i la fortalesa tenen sentit en aquesta direcció. Interpretem l’al·legoria gràcies al camp semàntic que han obert els paràgrafs, per tant, la P1 n’és semànticament dependent. La P2 també té un significat complet, tot i que el pronom dític *‘vostr’* obliga a enfocar el destinatari de les paraules que l’autor ha presentat prèviament. La P3 també és independent (informació nova) però necessita els coneixements del lector al voltant de la qüestió de la nova Generalitat i la redacció del nou Estat per poder-la comprendre.

Paràgraf 10: Aquest paràgraf s’enceta amb una proposició que depèn de la resta del discurs textual (tal com indica l’anàfora *‘això’*) per ser intel·ligible. La P2 sí que té, en canvi, un significat independent de la resta de proposicions. La P3 fa referència a la *‘primera i important victòria’* a què l’autor ha al·ludit al tercer paràgraf del text. És, per tant, una proposició subordinada a la informació prèvia. La P4 depèn del contingut de la proposició que la precedeix (a través del sintagma anafòric *‘unió sagrada’*). Així mateix, l’última proposició (P5) és dependent de la seva predecessora, ja que la referència del sintagma anafòric *‘aquest aspecte’* es determina en la proposició anterior.

Paràgraf 11: La P1 que obre aquest paràgraf depèn d’algunes seqüències textuais prèvies. Per exemple, el pronom dític *‘vostra’* fa referència al destinatari de les paraules (el president) al qual l’autor es refereix a les primeres ratlles de la carta. La *‘tasca’* és la que es presenta al paràgraf 9 i, per acabar, el lector també haurà de considerar el mandat passat de Tarradellas per entendre què vol dir l’autor quan diu *‘ho vàreu demostrar en moments dramàtics per a Catalunya i Espanya’*. La P2 té sentit complet, però torna a fer referència a la *‘alta missió’* assignada al destinatari de les paraules, que ja hem dit que es presenta al paràgraf número 9.

Paràgraf 12: Aquest paràgraf s’inicia amb una proposició que esdevé una concessió (*‘però si un dia [...]’*) que acaba en consell. Té un significat independent de la resta. La P2 enllaça amb la P1 en tant que és la continuació del consell.

Paràgraf 13: La P1 de l'últim paràgraf queda subordinada a la totalitat del discurs previ, ja que la conjunció 'doncs' denota que és la conseqüència o conclusió d'allò que ja s'ha dit. La P2 té sentit complet però la metàfora 'llarga travessia del desert' obliga al lector a pensar en un referent (la transició cap a la democràcia). La P3 s'enceta amb el sintagma anafòric 'aquestes portes' (les portes de Catalunya que l'autor cita a la P2), per tant, el significat queda subordinat al contingut de la proposició anterior. La P4 també depèn dels referents previs ('un poble' el trobem com a informació nova a la P3), tot i que aporta una interpretació nova en forma de qualificatius del mateix 'poble'.

Paràgraf 14: Trobem, de nou, el sintagma anafòric 'aquest poble', que fa que la P1 d'aquest paràgraf sigui indeslligable del que s'ha dit ratlles enrere al paràgraf 13. Per acabar, la segona proposició té com a objecte 'aquest (desig)' que remet al contingut de P1.

Sintàctic:

L'autor opta per frases llargues i compostes. Pel que fa al tipus, en trobem de coordinades ('Imagino el vostre estat d'esperit en aquests moments exaltants de la nostra història i la satisfacció que deuen tenir per haver aconseguit la realització del vostre anhel més preuat'), de subordinades ('estic segur que el vostre primer pensament serà per tots aquells qui han lluitat') i de juxtaposades ('contemplareu l'espectacle commovedor de tot un poble, una altra vegada al carrer, amb totes les banderes desplegadas al vent').

Pel que fa a l'ordre dels mots, en la major part dels casos trobem un ordre oracional canònic que obeeix a l'estructura Subjecte-Verb-Objecte (SVO). Veiem que s'ha trobat aquest ordre sintàctic en més de la meitat dels casos. També cal destacar l'ús d'oracions inacusatives ('Darrera d'aquestes portes hi ha tot un poble que us espera amb impaciència'), que abracen el 10% de les opcions analitzades.

ii. Nivell lèxic

Hi ha diferents camps semàntics que, barrejats, ens donen una idea global del contingut de la carta.

- Nacionalisme català: *institucions històriques catalanes, demarcació territorial del Principat, banderes desplegadas al vent, Plaça Sant Jaume, llibertat, interessos del país, batalla per l'Estatut.*
- Qualificatius dels catalans 'de sempre' i les noves generacions: *demonstratius, apassionats, assenyats, arrauxats, sentimentals, realistes, assedegats de justícia i de bellesa, intel·ligents, generoses, sanes de cos i d'esperit.* -> És rellevant observar que la majoria són qualificatius amb connotacions positives (més endavant ho inclourem en l'apartat de modalització apreciativa)
- Estats emocionals/sentiments: *satisfacció, emoció, anhel, energia, voluntat, paciència, vigor, descoratjament, confiança, optimisme, impaciència, serenitat, il·lusió.* -> És rellevant observar que la majoria són substantius amb connotacions positives (més endavant ho inclourem en l'apartat de modalització apreciativa)
- 'Passat tràgic': *negra nit del franquisme, quaranta anys de dictadura, genocidi cultural, persecucions, discriminacions.*

També trobem que l'autor fa algunes relacions de sinonímia a l'hora de referir-se al 'continent' dels catalans, a la demarcació geogràfica: Catalunya, el Principat, les nostres terres, la nostra geografia, el país.

L'autor també fa servir en diferents ocasions el recurs de la repetició de mots. El vocatiu 'president' el trobem en cinc ocasions al llarg de la carta, el 'poble' també hi és present en cinc ocasions, mentre que 'Catalunya' s'hi repeteix vuit vegades. L'efecte d'aquest recurs és destacar-los perquè són el nucli temàtic.

iii. Nivell pragmàtic

Modalitat dística

Al text, l'autor mostra clarament la seva subjectivitat lingüística a través d'un pronom fort en primera persona (*jo voldria*). Per tant, s'hi mostra sense retraïments de cap mena. També el trobem a través de pronoms febles (*m'atreveixo*, *permeteu-me*, *em permeto*) i de terminacions verbals en primera persona de singular (*estic segur*, *voldria*, *imagino*).

Al mateix temps, l'autor també mostra la seva presència diluïda en un col·lectiu (els catalans). Aquest recurs li permet apropar-se a l'interlocutor i, a més, en aquest cas esdevé una mena d'invitació a fer un recorregut de reflexió compartida (recordem que l'objectiu últim del text és persuadir el lector de les capacitats de la nova presidència de la Generalitat de Catalunya acabada de restituir). Les marques lingüístiques amb les quals s'inclou en el grup 'dels catalans' són: pronoms forts (*nosaltres*), adjectius possessius (la *nostra* història, les *nostres* terres, la *nostra* Catalunya) i formes verbals en segona persona del plural (*sabem*, *esperem*).

La modalització dística està estretament relacionada amb la cortesia verbal, entesa com l'ús que l'enunciador fa dels recursos que afavoreixen les relacions cordials entre les persones. A la carta que estudiem, l'autor tracta el destinatari amb vocatiu ('president') i fórmules d'adreçament que s'empren en casos en què l'interlocutor té una certa categoria ('vós ho sabeu'). Aquest honorífic 'vós' remarca el caràcter institucional del destinatari.

Modalització epistèmica

Podem afirmar que l'actitud de l'autor en emetre judicis és la de presentar els continguts com a certs. Gran part de les proposicions, però, són hipòtesis al voltant d'uns esdeveniments futurs que, per tant, només són possibles dins de la imaginació de l'autor. És per aquest motiu que els recursos que emprava per subratllar la certesa són, en gran part, atenuadors: frases introductòries encapçalades per l'adverbi 'potser', lèxic que tracta d'aproximar-se a la certesa (*imagino*, *m'atreveixo a vaticinar*) i temps verbals en mode subjuntiu que expressen dubte, possibilitat o desig (*sigui possible*, *visqui*, *retrobi*). Té certes en el passat i dubtes i desitjos en el futur.

Modalització deòntica

La carta de Torres donant la benvinguda al nou president Tarradellas té un rerefons patriòtic del qual es desprèn una moral del deure i l'honor nacionals. Per això, l'autor s'adreça al destinatari amb força perífrasis d'obligació (*caldran* tresors d'energia'; *s'hauran d'apressar* els traspassos'; *caldrà* preparar i guanyar la batalla de l'Estatut'; *hem d'evitar* una distensió dels esforços reivindicadors', *cal que* la 'Unió Sagrada es perllongui').

Modalització apreciativa

Pel que fa a la modalització apreciativa, veiem que l'autor expressa el seu judici a través de diferents categories gramaticals.

- Adjectius qualificatius. Cal dir, però, que abunden els axiològicament positius, ja hem avançat que la carta té un rerefons patriòtic i, per tant, l'amor a la pàtria es transmet en clau positiva. Citem-ne alguns exemples: anhel *preuat*; moments *exaltants*; espectacle *commovedor*; (Catalunya) *bella i ufana*; (catalans) *demonstratius, apassionats, assenyats, arrauxats, sentimentals, realistes, assedegats de justícia i de bellesa*; noves generacions *intel·ligents i generoses, sanes de cos i d'esperit*; passat *gloriós; il·lustres* predecessors, fortalesa *robusta i invulnerable*; simbiosi *exemplar, admirable* geografia; *veritable* sentit dels valors humans. Els únics casos en què trobem adjectius qualificatius amb connotacions negatives són 'llarg i difícil combat', 'passat tràgic', 'edifici fràgil', 'moments dramàtics', 'negra nit', tots per referir-se als temps passats viscuts sota la dictadura franquista.
- Substantius amb connotacions més aviat positives: *benvinguda, satisfacció, emoció, anhel, energia, voluntat, solidaritat, victòria, dignitat, paciència, vigor, confiança, optimisme, serenitat, il·lusió*. D'altra banda, els escassos substantius amb valor negatiu, també s'empren per emetre judicis al voltant dels quaranta anys de dictadura: *dictadura, genocidi, persecucions, discriminacions*.
- Adverbis, tot i que no hi ha gaires de valoratius, els pocs que s'hi empen tenen un valor positiu (podem asseverar, en aquest punt, que esdevé la tendència general del text): 'han ofert *generosament* la seva vida'; 'heu conduït tan *encertadament*'.

iv. Nivell argumentatiu

Estructura

Tot i que l'última intenció del text és persuadir el lector de les capacitats del president per encarar el seu càrrec en una situació de canvis complexa de gestionar (així ho demostra el fet que sigui una carta publicada a la secció de 'Diàleg'), l'estructura és la típica d'una carta personal adreçada a un interlocutor. És, per tant, un model estructural força diferent al que hem analitzat en els altres casos del corpus (que responen a l'esquema estructural típic de l'argumentació –fets, arguments, conclusió–).

La carta s'obre amb la **presentació de la qüestió que sustenta el tema central**: l'oferiment de congratulacions al benvingut president, després del llarg temps d'exili i un cop restituïda novament la Generalitat de Catalunya.

L'autor, seguidament, s'esplaia en la presentació d'aquesta qüestió a través de cinc paràgrafs dedicats a pronosticar l'arribada del President a la seu de la Generalitat i a establir hipòtesis al voltant dels sentiments que despertarà en ell el retrobament amb el poble català (més genèricament) i amb el càrrec (més específicament).

El **cos o nucli** de la carta s'inicia quan l'autor introdueix el concepte de la '*nova etapa*' que ha d'encarar el destinatari d'aquestes paraules com a nou president de la nova Generalitat. Al llarg de cinc paràgrafs, Torres fa un balanç de les dificultats de gestió que es trobarà en el càrrec i les raons que han de motivar-ne una bona direcció. Al primer d'ells, l'autor repassa els antecedents d'aquesta etapa (quaranta anys de dictadura) per subratllar la delicadesa del moment. A continuació, presenta una filera de perífrasis d'obligació que creu

que ha atendre un president amb un to confidencial i amistós. En un tercer paràgraf, reitera la dificultat de l'empresa, però es reafirma en les qualitats que li atribueix (*'pragmatisme i experiència'*) i l'ànima a encarar la missió com ja ha fet altres vegades. Seguidament, es permet un consell en cas que la dificultat del moment li apaivagui l'optimisme (visitar les comarques catalanes, que allotgen el veritable sentit dels valors humans). Dóna una seguit de fets que componen aquesta nova etapa i que actuen d'arguments per reforçar la conclusió final. Com que l'etapa és d'aquesta mena esperem que, tot i així, no es defraudin les esperances del poble.

Com a **conclusió**, formula el desig que esdevé el pinyol del text: que les esperances del poble català no siguin defraudades.

Coherència i cohesió textuais

Pel que fa als nexes que aporten coherència a l'estructura proposicional del text argumentatiu, hem destacat:

– L'autor emprà en tres ocasions la conjunció 'però' amb una significació concessiva: *'però m'atreveixo a vaticinar...'*; *'però ja sabem que...'*; *'però si un dia un sentiu envaït pel descoratjament'*.

– Un altre connector destacable és la conjunció 'doncs' al penúltim paràgraf (*'Benvingut, doncs, president'*) que, com ja hem avançat a l'apartat de microestructura semàntica, introdueix la conseqüència o conclusió d'allò que ja s'ha dit.

– Al text apareix en dos ocasions l'adverbi 'també' amb significats diferents: en el primer cas (*'També imagino'*), funciona com a adverbi continuatiu; en el segon cas (*'I els catalans també els trobareu iguals com sempre'*), actua com a circumstancial de manera ('de la mateixa manera, igualment').

– Si atenem les marques d'ordre que introdueixen els paràgrafs i els enunciats, la conjunció 'quan' marca el progrés de l'acció que l'autor preveu i narra: *'l'emoció que tindreu quan passareu'*; *'I quan arriben a Plaça Sant Jaume'*; *'I quan haureu intensificat els contactes directes amb la població'*; *'Cap al vespre, quan es farà el silenci al carrer'*.

Implícits

Hi ha certs referents al text que, en realitat, ens fan pensar en altres que l'autor, per alguna raó, no vol explicitar. Veiem-los:

Troblem, a les primeres ratlles, una al·lusió metafòrica a un *'llarg i difícil combat'*. Aquesta al·lusió fa referència a allò esdevingut d'ençà del Colp d'Estat del 18 de juliol de 1936 fins l'actualitat: passant pels tres anys de Guerra Civil, els quaranta anys de postguerra i dictadura i, inclús, pot referir-se a les primeres eleccions democràtiques estatals del 15 de juny del 1977 en què la dreta d'UCD va vèncer els comicis i va formar govern).

Poques ratlles després, l'autor parla de *'tot un poble, una altra vegada al carrer'*. Aquesta referència ens fa pensar en moments clau de la història de Catalunya en què, òbviament, el poble va omplir els carrers. L'implícit, llavors, és que som un poble i ja hem hagut de sortir d'altres vegades al carrer, com quan va proclamar-se la República catalana del 14 d'abril de 1931 seria un exemple. Ja veiem, doncs, que el text té tot un vessant poètic, molt lligat a la personalitat de l'autor.

També trobem referències implícites a l'exili a què es veieren abocats tants catalans quan el règim franquista desplegà el seu control total arreu de l'Estat (*Potser quedareu sorprès, després de tants anys d'absència física*).

Per acabar, és destacable la metàfora *'Caldran tresors d'energia, de voluntat i de paciència, per a convertir l'edifici fràgil que hem aconseguit en fortalesa robusta i invulnerable que tots desitgem'* que pot allotjar significats més i menys ambiciosos. Si ens centrem específicament en el fet que fonamenta el text, l'autor fa referència a una Generalitat amb escàs marge de maniobra, així com a un territori nacional (Catalunya) que, dintre de l'Estat Espanyol, compta amb un migrat nombre de competències i pateix uns imperatius deures polítics i financers fortament centralitzats. La *'fortalesa robusta i invulnerable'* seria l'assoliment de polítiques centrades en els interessos del país; seria també una quota de poder autonòmic més elevada i seria, inclús, la proclamació d'una Catalunya independent (aspiració deduïble si atenem que l'autor és un polític d'ERC).

III. Estil

Al text s'intueix que la persona que s'adreça al president és una persona que coincideix amb aquest en ideologia, trajectòria i interessos futurs per al poble de Catalunya. A més, algunes mostres d'apropament al destinatari de la carta (el president) suggereixen que l'autor coneix bé la seva manera de pensar i d'actuar (*'m'atreveixo a vaticinar', 'estic segur que el vostre primer pensament serà, etc...*). Si el lector de l'article coneix Víctor Torres sabrà que va militar amb ERC des de la seva fundació en 1931 i que a l'exili fou secretari general de la presidència de la Generalitat de Catalunya amb Josep Irla i va col·laborar extraoficialment amb el president Josep Tarradellas. D'aquí la tendresa de les seves paraules, la comprensió per les batalles i els fracassos compartits, l'alegria per la fita aconseguida i la il·lusió per un esdevenidor millor.

Víctor Torres fa servir un registre formal i literari. Formal, com ja hem dit, perquè empra marques de cortesia que indiquen, d'una banda, que l'autor sent una amistat i una admiració cap al seu interlocutor i, d'altra banda, que aquest interlocutor està posicionat en un rang superior (d'aquí els vocatius i les fórmules d'adreçament a què ja ens hem referit). Literari, perquè el contingut textual està impregnat d'un to afectiu, sentimental i emotiu que podríem qualificar de 'líric'. Les metàfores són el pinyol d'aquest to que l'autor ha treballat intencionadament són les metàfores: *'tresors d'energia', 'convertir l'edifici fràgil que hem aconseguit en fortalesa robusta i invulnerable', 'viar anys de l'eficiència', 'la llarga <<travessia del desert>> s'està acabant' i 'negra nit del franquisme'*.

L'objectiu últim de l'autor es persuadir el lector. Convèncer-lo de les qualitats del nou president davant l'empresa que es planteja com la seva 'missió'. Aquesta persuasió està legitimada per dos recursos: el fet que l'autor sigui una persona pròxima al president (en l'aspecte polític i també en el personal) li atorga certa autoritat a l'hora d'opinar-ne; el fet que l'autor se situï en el mateix sac que el lector (col·lectiu dels catalans), ja que també li aporta certa legitimitat perquè se li pressuposen uns interessos i unes aspiracions semblants.

A més, l'autor apel·la a l'emotivitat, i això ho veiem a través de la selecció lèxica (s'ha apuntat que un dels camps semàntics destacats és el dels 'estats emocionals i sentiments'). Un altre recurs que empra és la inclusió de referents patriòtics. Hi ha una referència implícita a personatges com Lluís Companys quan diu *'aquells que han lluitat, que han sofert [...], compatriotes que no han tingut la sort d'estar entre nosaltres en aquest dia de victòria'*, així com referències que, per oposició, subratllen els *'moments difícils'* de Catalunya que *'seran difícils'*

d'esborrar' però que cal deixar enrere. Hi utilitza conceptes universals com *'llibertat', 'vida' i 'victòria'*, amb molts ressos revolucionaris.

IV. Context i cognició social

Sobre el context històric:

Després d'un complicat procés de negociació amb el govern central, el 29 de setembre de 1977 Alfonso Suárez derogà la llei franquista de 1938 que havia abolit les institucions catalanes d'autogovern i restablí provisionalment la Generalitat de Catalunya en virtut del reial decret-ley 41/1977. Dies més tard, el 17 d'octubre de 1977, Josep Tarradellas (que governava la Generalitat de Catalunya a l'exterior des de 1954) fou nomenat president de la Generalitat recent restituïda.

El dia 23 del mateix mes, Tarradellas complia la promesa que s'havia fet a si mateix: no retornar a Catalunya si no era com a president de la Generalitat. *'Ciutadans de Catalunya, ja sóc aquí! Ja sóc aquí! Perquè jo també vull l'estatut! Ja sóc aquí! Per compartir les vostres penes, els vostres sacrificis i les vostres joies per Catalunya. Ja sóc aquí! Per treballar amb vosaltres per una Catalunya pròspera, democràtica i plena de llibertat. Ja sóc aquí!'* Amb aquestes paraules, que van esdevenir una consigna política i social, el nou president s'adreçava a la multitud aplegada a la plaça Sant Jaume, just acabat de tornar de gairebé quaranta anys d'exili a França. Havia marxat del país l'any 1939, abans d'acabar la guerra, quan encara era conseller del govern del president Lluís Companys.

Celebrades les primeres eleccions al Parlament de Catalunya d'ençà de 1932, deixà la presidència de la Generalitat el mes d'abril de 1980, passant el relleu al nou President elegit, Jordi Pujol i Soley.

Com s'ha apuntat adés, de la carta es desprèn un to d'amistat i d'afinitat que suggereix una certa confiança entre l'autor i el destinatari a qui van adreçades les paraules. Caldrà, llavors, que el lector conegui la trajectòria de Víctor Torres per conèixer allò que va vincular-lo amb el president de la Generalitat en el moment en què el text fou publicat. Breument: la biografia de Torres.

Sobre l'autor

Víctor Torres (Lleida, 19 de gener de 1915 - Lleida, 19 de juny de 2011). Creu de Sant Jordi l'any 2000, polític, germà del poeta Màrius Torres, va ser membre de la Joventut Republicana de Lleida, fundada pel seu pare el 1915, i milità a ERC des de la seva fundació el 1931. També va estudiar dret a la Universitat de Barcelona, on s'afilià a la Federació Nacional d'Estudiants de Catalunya. Va lluitar a la guerra civil espanyola en la Columna Macià-Companys i fou comissari polític d'ERC abans d'exiliar-se a França el 1939.

A l'exili fou secretari general de la presidència de la Generalitat de Catalunya amb Josep Irla i va col·laborar extraoficialment amb el president Josep Tarradellas.

El 1976 va tornar a Catalunya i es reincorporà a la direcció d'ERC. Va ser vocal de la Comissió mixta de traspassos Generalitat-Estat el 1977. A les eleccions al Parlament de Catalunya de 1980 i de 1984 fou elegit diputat per al Parlament de Catalunya, on fou designat com a senador a Madrid el 1980 i el 1982.

V. Aspecte formal del text

La peça ocupa la meitat inferior de la secció de *Diàleg* del periòdic. El dia de la publicació en què s'inclou la carta analitzada és el dia 22 d'octubre de 1977, jornada que va precedir al retorn de Josep Tarradellas com a president de la Generalitat de Catalunya. Per tant, els dos articles d'opinió que conformen aquesta secció en parlen (l'article d'opinió que acompanya la carta es titula *'Una generalitat difícil'* i és una reflexió de Josep M. Puig Salellas al voltant de les contradiccions que giren al voltant de la Generalitat de Catalunya recentment restituïda).

e) Eleccions 1980: Editorial

Avui, 18 de març de 1980

'L' hora de la definició'

A les altres eleccions que s'han celebrat fins ara s'han decidit moltes coses: quin aire havia de tenir el govern de l'Estat i com volíem que es regís cada municipi. Ara, el que es decideix és una altra cosa: com volem que es basteixi l'autonomia del nostre país. Cert que hi ha un Estatut que marca unes coordenades, que els uns i els altres hauran de seguir, però la manera, l'estil, la cadència, el to són igualment decisius. Perquè de la manera, en depèn també l'èxit o el fracàs, la sensació de seguretat o el dubte de la inestabilitat, la creença que anem endavant o l'acceptació resignada que l'autonomia, al capdavant, és poca cosa. Del to i l'estil, en pot esdevenir el miracle de crear una il·lusió col·lectiva que dugui a realitzacions constructives i, en definitiva, a un millorament qualitatiu de la vida de cada dia. Per tant, en dipositar el vot, tothom ha d'ésser conscient d'on posa l'accent: si dona prioritat a les qüestions socials, a les qüestions estructurals o a la personalitat cultural i cívica. El marc, com hem dit, l'edifiquem ara i tindrà un to o altre segons sigui la composició de forces del nou Parlament. Per això, a portada, hem titulat que Catalunya torna a elegir el Parlament. D'aquest Parlament sortirà el govern i, en definitiva, l'executiu és el que marca el país i dona la imatge de la política d'un país.

En aquest suplement especial per a les eleccions hem volgut donar compte —molt resumit— de les principals opcions que es presenten perquè, amb material facilitat per les dites opcions, el lector que no té el vot encara decidit pugui fer un balanç final, al qual pot ajudar també el darrer balanç que els caps de fila publiquen avui i demà a les planes de 'Diàleg' del nostre diari.

També, però, hem volgut donar una referència de com funcionava el Parlament a través d'una entrevista amb l'historiador Ismael Pitarb i de com es preveu que funcioni ara a través d'una sèrie d'entrevistes a possibles portaveus parlamentaris dels diversos grups. Hem inclòs una plana de 'Diàleg' i hem inclòs, com a significatiu, un escrit de l'actual president del Parlament de Catalunya, Francesc Ferreras i Duran, que ens emociona —si pensem que és un dels catalans que han aguantat alt i fort el nom de la terra— quan diu <<Jo accepto i acato, des d'ara, la voluntat majoritària i, per mi, el nou Parlament serà el meu Parlament i la nova mesa i el nou president també, com serà el meu president de la Generalitat el diputat que el Parlament elegeixi>>. Penso que tots els qui participarem en aquesta consulta ho farem amb el mateix esperit. Ens urgeix de tenir els homes que han de tirar endavant l'Estatut, que han de tirar endavant el país.

Anàlisi del discurs:

I. Macroestructura

Tema central

La tesi que l'editorialista defensa és clara: cal votar, i cal fer-ho de forma conscient perquè del nostre vot depèn la composició de forces del Parlament que 'ha de tirar endavant el país'.

Esdeveniments principals

L'editorial és curt i l'editorialista no s'hi esplaia gaire en fer un repàs històric de la trajectòria política del país. Únicament precisa a l'inici que aquestes eleccions són ben diferents de les viscudes tres anys enrere: mentre que al 1977 (primeres eleccions democràtiques generals) s'hi decidia '*quin aire havia de tenir el govern de l'Estat i com volíem que es regís cada municipi*', ara es decideix '*com volem que es basteixi l'autonomia del nostre país*'. L'autor pretén ressaltar, a través de l'oposició, la diferència entre l'interès que van suscitar les primeres i el que han de suscitar les que ara arriben.

Antecedents

Les úniques al·lusions al passat són referències històriques recents: '*les altres eleccions que s'han celebrat fins ara*', és a dir: les primeres eleccions democràtiques generals a l'Estat espanyol (les del 15 de juny de 1977) i les primeres eleccions democràtiques municipals (les del 3 d'abril de 1979). També hi ha una al·lusió indirecta al passat quan s'addueix que Farreras i Duran és '*un dels catalans que han aguantat alt i fort el nom de la terra*'. Això ens remet als temps de la República Catalana que va proclamar-se el 1931, quan Farreras i Duran fou elegit diputat per Manresa de la Diputació Provisional de la Generalitat de Catalunya i més tard del Parlament de Catalunya per Esquerra Republicana de Catalunya. També ens remet a la guerra civil, on actuà al front d'Aragó. Per acabar, també ens remet a l'exili, ja que Farreras i Duran va haver de fugir forçosament, per motius polítics, a Mèxic.

II. Microestructura

i. Nivell semàntic i sintàctic

Semàntic:

Paràgraf 1: La proposició 1 del primer paràgraf del text al·ludeix a referències exofòriques que el lector haurà de buscar fora del text, al seu imaginari ('les altres eleccions celebrades fins ara'). Tot i això, quan matisa què s'ha de decidir en aquestes, se sobreentén que es refereix a uns comicis generals i a uns altres de municipals. Per tant, podríem asserir que la P1 té un significat lògic i independent. La P2 no conté remissions a elements forans o interns del text, i és intel·ligible per si mateixa. La P3 sí que necessita certs coneixements del context situacional (a quin 'Estatut' s'hi refereix l'autor, qui són els 'uns' i els 'altres'). La P4 i la P5 són totalment dependents de la P3 que ha introduït els conceptes 'manera' i 'to i estil'. Aquestes dues, inclouen dues referències anafòriques que coincideixen amb aquests dos nous conceptes i fan que el seu significat individual estigui subordinat al de P3. La P6 la trobem encapçalada per la locució conjuntiva '*per tant*' que anuncia la conseqüència d'allò que s'ha dit (equivaleix a 'per tal causa', 'en atenció a això'). Per aquest motiu, és una proposició dependent de la informació que la precedeix. La P7 i la P8 també comparteixen aquest tret: inclouen totes dues anàfores textuais ('com hem dit', 'per això') que ens remunten al contingut de les proposicions anteriors i les hi subordina. La P9, d'altra banda, depèn únicament de la proposició que la precedeix (la P8), ja que allà s'ha presentat el concepte 'Parlament' que l'autor reprèn en aquest darrer enunciat que tanca el paràgraf.

Paràgraf 2: Està compost per una única oració informativa. Es tracta d'una oració composta juxtaposada que té un significat independent. Aquesta proposició inclou marques d'íctiques d'espai ('*aquest suplement especial*', '*el nostre diari*') i marques d'íctiques de tempos ('*avui*', '*demà*') que ens situen millor en el moment i el lloc de l'enunciació.

Paràgraf 3: La P1 d'aquest paràgraf s'obre amb l'adverbi '*també*' que connecta la nova informació amb la que se'ns ha donat prèviament (vol dir 'd'una manera igual' a com s'ha anunciat). Per tant, el seu significat està estretament connectat amb el de la proposició del paràgraf anterior. Si seguim l'anàlisi de P1, trobem la conjunció '*però*' amb un sentit concessiu que admet referir-se al passat i al futur (abans s'ha parlat únicament del present): '*hem volgut donar una referència de com funcionava el Parlament [...] i de com es preveu que funcioni ara*'. La P2 continua l'enunciat a la P1 amb nova informació i depèn, per tant, d'aquesta. La P3 té un sentit independent de la resta de proposicions, però inclou la marca d'íctica '*aquesta consulta*' que remet al context situacional. Per acabar, la P4 es desmarca de les proposicions que l'acompanyen i ens ofereix la conclusió del discurs a través d'un enunciat que no requereix de connexions amb altres parts o elements del discurs i que és, per tant, independent.

Sintàctic:

L'esquema sintàctic és semblant al que hem trobat a la resta d'articles: s'opta per frases llargues i compostes. Hi predominen les subordinades ('*Penso que tots els qui participarem en aquesta consulta ho farem amb el mateix esperit*') i les juxtaposades ('*El marc, com hem dit, l'edifiquem ara*'), tot i que també hi ha alguna oració composta coordinada ('*hem volgut donar una referència de com funcionava el Parlament [...] i de com es preveu que funcioni ara*').

Pel que fa a l'ordre dels mots, en la major part dels casos trobem un ordre oracional canònic que obeeix a l'estructura Subjecte-Verb-Objecte (SVO), que és l'estructura aconsellada pel llibre d'estil de l'*Avui* i que afavoreix la comprensibilitat de la informació i descodificació de l'enunciat. Veiem que s'ha trobat aquest ordre sintàctic en més de la meitat dels casos. El text també conte, en menor nombre, oracions inacusatives ('*Cert que hi ha un Estatut que marca unes coordenades*').

ii. Nivell lèxic

El context situacional en què s'emmarca el tema de l'editorial (les properes eleccions autonòmiques a Catalunya) determina les seleccions lèxiques de qui el redacta. És per aquest motiu que hi ha un camp semàntic que ressalta: el relatiu als procediments d'eleccions polítiques.

→ Eleccions polítiques: *eleccions, decidir, govern, Estat, autonomia, Estatut, vot, Parlament, executiu, portavens, president, mesa, elegir, consulta.*

L'autor també fa servir en diferents ocasions el recurs de la repetició de mots. Aquest recurs aconsegueix l'efecte d'augmentar la presència d'aquells mots que més interessin. En aquest cas concret, s'hi repeteixen tres paraules clau: '*Parlament*' apareix repetit vuit vegades; '*país*' apareix repetit quatre cops i és especialment significatiu que l'adverbi '*ara*' s'hi repeteixi en tres ocasions. Això accentua la importància del moment, que com hem dit adés i el títol de l'editorial s'encarrega de recordar, és el moment decisiu, l'hora de la veritat.

iii. Nivell pragmàtic

Modalitat d'íctica

Al text no apareix un 'jo' (pronomen fort) que marca una voluntat explícita de l'autor de marcar la seva presència. Això és així perquè estem davant d'un editorial, és a dir, la veu del diari (que no pot parlar mai en nom d'algu). Trobem, però, un ús verbal en primera persona del singular (*'penso'*) que entenem que parla pel conjunt del diari.

Així mateix, trobem marques d'íctiques en primera persona plural que ens indiquen que l'editorialista (en nom del diari) vol apropiarse al lector i s'hi sent part d'una col·lectivitat (la catalana). Trobem aquestes marques d'íctiques en diferents formes gramaticals: pronoms febles (*ens*); possessius (*nostre país*) i formes verbals en primera persona (*volíem, volem, edifiquem,ensem, farem*). També s'empren aquestes categories gramaticals de nombre (plural) i persona (primera) aplicades als verbs per referir-s'hi a un 'nosaltres' que equival al diari: *'hem titulat'*, 'en aquest suplement especial per a les eleccions *hem volgut donar compte...*'; *'hem volgut donar una referència de...'*; *'hem inclòs una plana'*. Aquest segon plural sota el qual apareix l'autor es manifesta clarament a través del d'íctic de persona *'nostre diari'*.

A part d'aquest amagatall sota un 'plural', també hi ha altres recursos amb els quals l'autor pretén diluir la seva presència al text: a través de construccions passives que prioritzen l'objecte de l'acció per davant del subjecte. Alguns exemples que trobem al text són: *s'han celebrat, s'han decidit, es decideix, es preven que funcioni*, etc...

També és rellevant en aquest apartat l'ús que fa l'autor del pronomen 'tothom' com a agent en la proposició: *'tothom ha d'ésser conscient d'on posa l'accent'*. Amb això, l'autor vol ressaltar que votar és un dret, però també és un deure per a tots els ciutadans majors de 18 anys, sense cap tipus de distinció de rang o de classe.

Modalització epistèmica

Veiem que l'editorialista fa servir el mode indicatiu als usos verbals. Aquest és el mode més neutre, poc marcat, i el que normalment s'empra a les assercions (*'volem'*, *'són decisius'*, *'depèn'*, *'és poca cosa'*, *'dóna prioritat'*, *'hem titulat'*).

Troblem l'expressió *'Cert que'*, interpretable com a el·lipsi de la proposició *'És cert'* (la qual assevera que l'enunciat és veritat, que no admet dubte).

Modalització deontica:

Com ja hem dit, el text té un caràcter assertiu i, per tant, també les valoracions deontiques s'expressen de manera directa. L'editorialista fa servir la perífrasi d'obligació *'haver de'* en diferents ocasions per expressar allò que considera una obligació atribuïble al col·lectiu del qual forma part: *'uns i els altres hauran de seguir'*; *'tothom ha d'ésser conscient'*.

Modalització apreciativa

El present text és asseveratiu, però el llenguatge que s'hi empra (tret d'unes poques excepcions) s'apropa bastant a la neutralitat. No hi ha cap crítica cap a la tesi oposada ni cap a uns possibles opositors. Únicament es defensa la idea principal a través d'uns arguments que proven de posar en marxa els mecanismes racionals del lector català que llegirà text.

Analitzarem les marques de modalització apreciativa que poden classificar-se en diferents categories gramaticals:

- Adjectius valoratius amb connotacions positives ('són *decisius*', 'aguantar *alt i fort* el nom de la terra') i altres amb connotacions negatives ('acceptació *resignada*', '*poca cosa*').
- Substantius que denoten un judici de valor positiu per expressar el seu optimisme davant certes qüestions: *èxit*, *miracle*, *il·lusió*, *millorament*. Per contra, trobem també el mot '*fracàs*' que té una clara càrrega negativa.
- Verbs, entre els quals un de sentiment que crida l'atenció perquè mostra clarament la subjectivitat de l'autor: quan diu que pensar en catalans com Francesc Ferreras i Duran '*ens emociona*'.

iv. Nivell argumentatiu

Estructura

La qüestió electoral **s'introdueix** a través d'una oposició entre la naturalesa de les eleccions generals de 1977 (amb interessos més llunyans dels estrictament catalans) i la naturalesa de les eleccions autonòmiques catalanes que tindran lloc el 20 de març de 1980 (dos dies després de la publicació de l'editorial que analitzem). L'autor valora, a través de la relació d'oposició que estableix entre ambdues, que les que s'apropen tenen una especial rellevància per als catalans en tant que el resultat transmetrà '*com volem que es basteixi l'autonomia del nostre país?*'.

Si seguim endavant amb la lectura, trobem que l'editorialista ens **presenta la tesi**: '*la manera, l'estil, la cadència, el to són igualment decisius. Perquè de la manera, en depèn també l'èxit o el fracàs, la sensació de seguretat o el dubte de la inestabilitat, la creença que anem endavant o l'acceptació resignada que l'autonomia, al capdavall, és poca cosa. Del to i l'estil, en pot esdevenir el miracle de crear una il·lusió col·lectiva que dugui a realitzacions constructives i, en definitiva, a un millorament qualitatiu de la vida de cada dia*'. Veiem, llavors, que la tesi se sustenta amb un argument de causa conseqüència: els vots provocaran 'tals' o 'tals' efectes en la vida política de Catalunya. Aquest argument de causa conseqüència inclou també un argument del dilema: s'ha de triar entre dues opcions: èxit/fracàs; sensació de seguretat/dubte de la inestabilitat; creença que anem endavant/acceptació resignada que l'autonomia és poca cosa. Aquest dilema porta implícita una inclinació cap als postulats d'unes sigles concretes (les que aposten per una quota alta de poder autonòmic, les que lluitaran per recuperar les competències perdudes i les que defensaran, per damunt de qualsevol altre interès, l'interès del país). Amb aquestes ratlles, l'editorialista també pretén apel·lar a uns valors compartits amb el lector.

A continuació trobem un argument d'autoritat a través del qual l'editorialista legitima la seva postura presentant-se com a expert en el tema objecte de discussió. Aprofita la circumstància del diari per oferir al lector un suplement amb un resum de les principals forces polítiques candidates als comicis, un balanç dels caps de fila, una sèrie d'entrevistes que comparen com funcionava el Parlament i com es preveu que funcioni ara i un escrit de l'actual president del Parlament. La inclusió d'aquest argument, però, ens mou a una doble lectura: el diari està realment interessat en convèncer 'el lector que no té el vot encara decidit' o el diari redacta part de l'editorial amb fins propagandístics.

Per acabar, a la part final del discurs, hi ha la **conclusió**. Té un caràcter recapitulador, s'hi repeteix la tesi que sosté el text. L'autor la planteja, però, de manera diferent. Al principi, la

trobem en forma d'advertència. Al final, el contingut del missatge allotja un cert convenciment: *'Penso que tots els qui participarem en aquesta consulta ho farem amb el mateix esperit. Ens urgeix de tenir els homes que han de tirar endavant l'Estatut, que han de tirar endavant el país'*.

Coherència i cohesió textuais

– Hi ha al text marques lingüístiques que denoten causa: trobem un 'perquè' causal (*'Perquè de la manera, en depèn també l'èxit o el fracàs'*) i la locució adverbial 'per això' (*'Per això, a portada, hem titulat que...'*) que implica que, el que s'ha dit anteriorment, n'és la causa o motiu.

– L'autor empra la locució conjuntiva consecutiva 'per tant' (*'Per tant, en disposar el vot, tothom ha d'ésser conscient...'*), la qual assenyalava que la proposició anterior és la causa –'per tal causa, en atenció a això'– i la proposició que s'introdueix, la conseqüència.

– A l'últim paràgraf trobem un connector continuatiu (*'també'*) i un 'però' concessiu que van units (*'També, però, hem volgut donar una referència...'*).

Implicits

Hi ha una idea implícita a les primeres ratlles del text interessant de destacar. L'editorialista posa a la balança dues peces diferents: allò que s'ha decidit en anteriors comicis (generals i municipals) i allò que es decideix en els que s'acosten (les autonòmiques). Amb aquesta contraposició, ofereix al lector la tasca de sospesar-ho. Suggereix, però, que l'interès d'aquests darrers és molt superior per a un ciutadà català. Hi ha en joc el futur rumb polític de Catalunya, assumpte que cal no menystenir si atenem al fet que els comicis autonòmics són els primers celebrats després de la mort de Franco i hi ha tota una sèrie de canvis a fer.

Per acabar, com a conclusió, l'editorialista reitera el deure de tot ciutadà català de votar a consciència, però ho fa implícitament. Veiem la forma no palesa en què ho ratifica a les darreres línies: *'Penso que tots els qui participarem en aquesta consulta ho farem amb el mateix esperit. Ens urgeix de tenir els homes que han de tirar endavant l'Estatut, que han de tirar endavant el país'*.

III. Estil

L'editorialista prova de convèncer i persuadir el lector al mateix temps. Trobem certs arguments que apel·len a la raó (cal votar a consciència perquè cada vot és decisiu per a la composició de forces del nou Parlament, que alhora decidirà el rumb del país). Hi ha, però, algunes proposicions en què l'autor se situa al mateix nivell que el destinatari (com a català i com a ésser humà) i apel·la directament als seus sentiments: *'ens emociona', 'si pensem que és un dels catalans que han aguantat alt i fort en nom de la terra'*.

L'autor s'atribueix uns característiques que l'acosten a la realitat del receptor (nosaltres catalans, que hem de decidir el rumb futur del nostre país a través de les primeres eleccions autonòmiques democràtiques). Això funciona com un recurs per atribuir-se certa legitimitat. D'altra banda, també hi trobem pretensions legitimadores quan opta per presentar-se com a expert ('experts' si parlem en nom del diari) en el tema objecte de discussió. Aprofita la circumstància periodística per oferir al lector un suplement amb un resum de les principals forces polítiques candidates als comicis, un balanç dels caps de fila, una sèrie d'entrevistes que comparen com funcionava el Parlament i com es preveu que funcioni ara i un escrit de l'actual president del Parlament.

Per acabar, com ja hem avançat a l'apartat de la modalització apreciativa, cal puntualitzar que el llenguatge és valoratiu però moderat. Hi trobem un posicionament clar, ja que es

defensa una tesi i això ja implica que se'n descarta una altra. En general, però, el text té un to neutre i no hi ha crítiques directes ni hostilitat cap a altres idees o postures.

IV. Context i cognició social

Sobre el context històric

El 21 de maig de 1976, els contactes entre l'oposició democràtica espanyola i els representants de l'Assemblea de Catalunya i el Consell de Forces Polítiques de Catalunya havien donat com a fruit el reconeixement de les demandes catalanes de restabliment provisional de l'Estatut de 1932 i formació d'un govern de la Generalitat. A les primeres eleccions democràtiques de 1977, el triomf dels partits polítics que incloïen en els seus programes el reconeixement a les susdites demanes fou aclaparador a Catalunya. Va presentar-se una candidatura unitària per al Senat anomenada l'Entesa dels Catalans i formada per les principals forces socialistes (PSC-PSOE), comunistes (PSUC) i nacionalistes d'esquerres (ERC). Va obtenir 18 senadors i fou així la força més votada a Catalunya en el Senat d'Espanya.

V. Aspecte formal del text

L'editorial del dia 18 de març de 1980 (dos dies abans dels comicis autonòmics) el trobem situat a l'angle inferior esquerre de la segona pàgina del diari (ocupant un quart de plana). A la meitat superior de la pàgina trobem l'escrit de l'actual president del Parlament de Catalunya (Francesc Ferreras i Duran) que es cita al mateix editorial sota el títol '*Es necessari votar el dia 20*' i que, per tant, connecta plenament amb el tema central del text que analitzem. Enmig d'aquest escrit hi ha una infografia que representa un esquema amb tots els presidents i vicepresidents del Parlament des de 1932 a 1938 (des que s'instituí la Generalitat fins que la Guerra Civil significà la fi del Parlament). Aquest recurs gràfic és efectiu perquè el lector recordi el passat i entengui millor el contingut d'ambdós escrits. A l'angle dret inferior, al costat de l'editorial, trobem una segona infografia que inclou el sumari de les primeres deu pàgines diari (les que contenen informació al voltant de les eleccions).

f) Eleccions 1980: Article d'opinió

Avui, 22 de març de 1980

Secció 'Diàleg'

'L'ambigüitat <<nacional>>' per Vicent Ventura

¿Què pot esperar-se del govern davant el procés autonòmic valencià, després de la derrota que ha sofert a Andalusia i a Euskadi i la que era d'esperar a Catalunya? D'ara endavant jugarà la UCD amb més lleialtat diguem-ne constitucional la carta autonòmica, o més aviat reduirà les que ja no pot impedir mitjançant els <<reglaments d'aplicació>>, és a dir, les lleis <<orgàniques>> al temps que evita noves situacions semblants utilitzant la <<reconducció>> per la via de l'article 143?

És poc probable una <<conversió>> autonòmica fulminant —ni que siga només autonòmica— dels qui manen a la UCD. Els exigiria la humilitat de confessar els seus pecats —més que errors— perquè no hi ha cap dubte que han jugat a l'engany. I no solament en la qüestió autonòmica, sinó en quasi tot el que fan. Ho demostra eixa llei que, presentada com una defensa a la llibertat d'ensenyament, reafirma un sistema de privilegi amb el qual es garanteix la continuïtat dels que el franquisme va estar concedint, quaranta anys, als centres escolars dependents de l'Església.

No cal, doncs, esperar l'examen de consciència, el dolor dels pecats i l'acompliment de la penitència per part d'una UCD que hauria, a més a més, de retornar el que no és seu, cedint la majoria parlamentària aconseguida, com tothom sap, amb menys vots que el conjunt de l'esquerra. Perquè la dreta ja va jugar brut en la redacció de la Constitució — que patim els qui ens interessem únicament per l'article en què s'explica com podia anul·lar-se i fer-ne una altra— quan va aprofitar l'irrefrenable desig de legalitzar-se d'una esquerra massa impacient. Si aquelles <<negociacions>> —per qualificar-les d'alguna manera— s'haguessin fet amb més calma, podria haver valorat adequadament la necessitat que el continuïsm franquista tenia d'una garantia democràtica que només l'esquerra, encara clandestina, podria fornir-li. La impaciència, però, potser deguda a la intenció de cada partit situar-se al davant en la carrera electoral, va admetre una Constitució que afavoria, com és lògic, els qui la <<concedien>>. Ara, amb aquella Constitució i les lleis posteriors per a desenvolupar-la, la dreta, que és tota una i la mateixa, com s'ha vist, per exemple, a l'hora de votar la llei per a l'estatut de centres escolars amb el sí dels <<socialdemòcrates>> de la UCD tipus Fernández Ordóñez, aprova mecànicament les lleis que li convenen amb eixa majoria parlamentària que va obtenir sense un conjunt majoritari de vots electorals.

Així, doncs, de penediments res de res. No cal esperar-los. El que cal esperar és que la dreta ucedista, amb tots els poders a la mà, es reafirmi en les seves intencions antinacionalistes. En el seu propòsit, fer sentir el pes unitarista del centralisme més aferrissat. ¿No ha estat un ministre del govern, el de Defensa, qui pocs dies abans de les eleccions a Euskadi, tan estrepitosament perdudes pels partits d'implantació en tot l'àmbit de l'Estat espanyol — i especialment la UCD— va animar l'exèrcit que no oblidara el seu deure de defensar <<la unitat d'Espanya>>? I ho va fer sense cap matisació sobre què s'ha d'entendre per <<unitat>> i per <<Espanya>>, ni que siga a la llum, ben dèbil, de la Constitució.

Nosaltres, els valencians, ja sabem, doncs, què és el que ens espera. S'ha d'agrair al president de l'única diputació valenciana amb majoria d'esquerra parlamentària la bona intenció que revela el dictamen demanat a la Universitat sobre la situació <<autonòmica>> del nostre país. I s'ha d'agrair, als professors que han fet el dictamen, la seva honestat professional. Tot, però, és inútil. No hi haurà un referèndum que, malgrat l'oposició del partit del govern, és ben segur que es guanyaria. I per això mateix és inútil d'esperar-lo. Com es guanyaria, per una esquerra més àmplia que l'estrictament parlamentària, la majoria al Parlament valencià de la Generalitat. I eixa és la clau del problema. Ni la UCD, ni la resta de la dreta, ni tot el que eixa dreta en el seu conjunt representa, tot el que hi ha al darrera i al davant d'ella, tan visible, estan disposats a perdre un pam més de terreny polític. Tot al contrari: va a intentar la recuperació del que han perdut, mitjançant lleis <<orgàniques>> que contrapesen el que no han pogut guanyar democràticament. I en matèria <<orgànica>> la dreta en qüestió té una llarga experiència. De quaranta anys com a mínim. Només cal mencionar la filtració dels termes <<orgànica>> amb què és redactada, segons sembla, la llei de règim local –ajornada tantes vegades–, segons la qual les diputacions seran reforçades sobre la base d'una major dependència dels municipis, que així s'allunyan dels organismes autonòmics.

Perquè, cal recordar-ho, la <<província>> és la unitat territorial bàsica que cap autonomia no pot alterar. Res de substituir la divisió – i mai més ben dit- <<provincial>> per l'articulació comarcal. La <<provincialització>> ha estat, després del decret de Nova Planta, el major mal que se'ns ha fet, i és per això, per la seva comprovada eficàcia, que se n'accentua ara la utilització. La <<província>> és una de les armes més emprades pel caciquisme ucedista. Perquè és la divisió el joc que la UCD practica a tot arreu, però amb especial incidència a casa nostra.

La divisió que intenta UCD, per sortir del mal pas en què s'ha clavat restant solitària al Consell pre-autonòmic, és la del PSPV(PSOE) internament i amb el PCPV dins el qual també mira de fomentar les tendències menys nacionalistes. Perquè si els dos partits de l'esquerra parlamentària es mantenen fermes en una mateixa oposició a qualsevol maniobra negociadora, la UCD, tota sola, haurà d'<<imposar>> la via autonòmica de l'article 143 i això acabaria de fer-li perdre l'escassíssima credibilitat democràtica que encara puga restar-li entre aquells qui volen la democràcia, sí, <<pero dentro de un orden>>. En canvi, si l'esquerra parlamentària i l'altra, la qual intenta últimament, seguint models que han tingut èxit, aplegar-se al voltant del que podríem anomenar un <<programa comú>>, no cedeixen, podria recuperar-se la iniciativa perduda al llarg dels anys. Podria recuperar-se el carrer, perdut a mans de l'extrema dreta, disfressada algunes vegades d'un <<valencianisme>> que es defineix per negacions. Per la negació dels nostres orígens històrics, de la comunitat lingüística a què pertanyem, etc.

Això voldria dir, però, que s'encetaria una etapa nova, en la qual, lluny d'estalviar les definicions sobre tot allò que ara és objecte de tensions públiques, es parlaria clar i valencià, és a dir, clar i català; es denunciaria la manipulació i es passaria a l'ofensiva informativa per tal que la llibertat d'expressió, posem per cas, recupere el terreny perdut i es puga parlar honestament de democràcia a casa nostra.

Però el que passarà és que la dreta, la UCD, oferirà amb una mà la negociació de <<les més àmplies facultats>> per la via de l'article 143, i amb l'altra amenaçarà de fomentar una desestabilització que creix cada dia al carrer. I davant d'eixa política, que és l'única que li resta, a la UCD, què es pot esperar del PSPV(PSOE)? Què del PCPV? ¿Cometrà el PSPV(PSOE) novament l'error de les ambigüitats i acceptarà negociar sobre <<els continguts>> -com diuen ja alguns dels seus parlamentaris en taules rodones, etc- més que

sobre l'articulat constitucional al respecte? ¿Tornaran a creure els del PSPV(PSOE) que es pot esperar de la UCD una autonomia pel 143 igual que la del 151? ¿És possible que en les relacions <<globals>>, és a dir, <<madrilenyas>>, del PSOE i la UCD siguen sacrificades les posicions de <<federacions>> com la valenciana? I, si una bestiesa semblant arriba a produir-se ¿intentarà el PCPV mantenir-se proper al PSPV(PSOE) – el PSOE ras i curt- accedint sense convicció a una situació tan mediatitzada o preferirà <<resistir>>?

Potser algun lector pensarà que em preocupen més del que toca les virtuts d'un, per una banda improbable, Estatut d'autonomia. En el millor dels casos, seria un Estatut ben lluny de l'Estatut d'Elx, redactat sota el franquisme per les forces nacionalistes –i fins i tot de l'anomenat <<del Consell>>, que no era gaire diferent-. L'Estatut és certament ben poca cosa al costat de l'alliberament que necessitem. Però uns i altres, els qui estan dins el cercle de l'esquerra parlamentària i els qui en som fora, en tant que independents en el meu cas, serem víctimes de la política autonòmica que es faça.

Però també, i aquesta és la qüestió més urgent, serem víctimes del fet que al carrer la intolerància continue creixent i que la llibertat d'expressió continue retallant-se enmig d'un ambient que de dia en dia es fa més irrespirable. És imprescindible, doncs, que hi haja aclariments, que es torne a guanyar el carrer i que ningú no haja de ser víctima del continuisme franquista exercit, a més a més i per major vergonya de tots, amb la col·laboració manipulada del sentimentalisme desinformat que converteix certs sectors populars en botxins cecs. Són sectors que tenen el dret que la seva ignorància siga utilitzada contra els seus propis interessos nacionals i de classe.

És urgent una política d'aclariments contra les ambigüitats practicades fins ara. I si el vehicle ha de ser l'Estatut, s'ha de parlar de l'Estatut . D'un Estatut que, com a eina de treball i camí de l'alliberament, no pot ser <<consensuat>> amb la dreta. Això seria continuar l'<<ambigüitat>>, la reducció de la llibertat d'expressió, la intolerància, la violència al carrer. Tot al contrari de l'autonomia <<com a aprofundiment>> en la <<democràcia>>, segons que diuen.

Anàlisi del discurs:

I. Macroestructura

Tema central

La tendència general del text és la de contraposar un present (que no complau l'autor ni el seu grup ideològic) governat per l'adversari i el futur que voldrien els del bàndol de l'autor. Aquesta tendència es tradueix en forma d'arguments que aboquen a la conclusió que esdevé el tema central de l'article: és urgent una política d'aclariments contra les ambigüitats practicades fins ara.

El vehicle o mitjà que l'autor presenta com a esperança per 'començar' a aconseguir aquest fi o objectiu és l'Estatut del País Valencià (pendent d'aprovar-se en la data en què es publica l'article). És per això que l'autor efectua un crit d'alerta a l'esquerra parlamentària del País Valencià perquè l'Estatut 'no pot consensuar-se amb la dreta', ja que això seria assumir els pilars bàsics de la seva política: l'arraconament del sistema federal, el centralisme més aferrissat, les retallades a la llibertat d'expressió...

L'autor palesa al text que les diferències més disputades entre els partits de la Taula Democràtica del País Valencià a l'hora de redactar el text estatutari foren les de tipus identitari, és a dir, la denominació territorial, el reconeixement explícit de la unitat de la llengua i el reconeixement de la característica de 'nacionalitat històrica', que és el terme que s'ha emprat des de la reinstauració democràtica a l'Estat Espanyol per referir-se a aquelles comunitats autònomes amb un sentiment nacional alternatiu al de l'Estat nació. Aquesta prioritat que existia en els diferents parers sobre allò que calia en l'afer nacional es mostra ja al titular de l'article ('*Ambigüitat nacional*'). Si seguim la lectura, trobem que gairebé tots els paràgrafs allotgen referències al tema, la qual cosa ressalta l'interès de l'autor en la qüestió: '¿Jugarà la UCD amb més lleialtat diguem-ne constitucional la carta autonòmica, o més aviat reduirà les que ja no pot impedir mitjançant els <<reglaments d'aplicació>>, és a dir, les lleis <<orgàniques>> al temps que evita noves situacions semblants utilitzant la <<reconducció>> per la via de l'article 143?'; 'El que cal esperar és que la dreta ucedista es reafirmi en les seves intencions antinacionalistes. En el seu propòsit, fer sentir el pes unitarista del centralisme més aferrissat'; 'va animar l'exèrcit que no oblidara el seu deure de defensar <<la unitat d'Espanya>>, i ho va fer sense cap matisació sobre què s'ha d'entendre per <<unitat>> i per <<Espanya>>'; 'No hi haurà un referèndum que, malgrat l'oposició del partit del govern, és ben segur que es guanyaria'; 'Cal recordar-ho, la <<província>> és la unitat territorial bàsica que cap autonomia no pot alterar. Res de substituir la divisió –i mai més ben dit- <<provincial>> per l'articulació comarcal'; 'La divisió que intenta UCD [...] és la del PCPV dins el qual també mira de fomentar les tendències menys nacionalistes'; 'L'extrema dreta, disfressada algunes vegades d'un <<valencianisme>> que es defineix per negacions. Per la negació dels nostres orígens històrics, de la comunitat lingüística a què pertanyem, etc'; 'que la seva ignorància siga utilitzada contra els seus propis interessos nacionals i de classe'.

Els arguments que secunden l'acció que pretén promoure l'autor amb la crida que fa en la conclusió i que podríem considerar temes secundaris són:

- *La UCD ha aconseguit una majoria parlamentària sense un conjunt majoritari de vots electorals (es refereix al fet que la victòria de Suárez fou per majoria relativa i no absoluta, amb el suport del 34% dels vots i 165 diputats; el PSOE va aconseguir el 24% dels vots i 103 escons, mentre que la tercera posició fou per al PCE amb un 6% dels vots i 12 diputats)*
- *La dreta és 'tota una i la mateixa': participa del continuisme del règim franquista. Això comporta unes intencions antinacionalistes evidents i una aposta pel centralisme més aferrissat.*
- *Aquesta dreta que és un 'tot' intentarà recuperar el que ha perdut mitjançant lleis <<orgàniques>> que contrapesen 'el que no han pogut guanyar democràticament'. Això suposa la <<provincialització>>, perquè la divisió és el joc que la UCD practica a tot arreu, i amb especial incidència a casa nostra.*
- *Amb la UCD és impossible una aspiració nacional ideal que inclouria un reconeixement de la llengua autòctona (el valencià, és a dir, el català); una lluita per la llibertat d'expressió i una democràcia real, en definitiva. El que tindrem, en canvi, serà: un no reconeixement de la nacionalitat històrica i un arrelament del <<valencianisme>> o anticatalanisme al carrer.*
- *Ateses aquestes circumstàncies, és urgent que: actuem en termes institucionals (l'esquerra parlamentària ha d'imposar-se a la dreta en les negociacions estatutàries) i reflexionem en termes generals (calen aclariments i un canvi de rumb polític, lluny del continuisme franquista).*

Esdeveniments principals

El text s'emmarca dins del procés autonòmic valencià, en el qual es negociaven les condicions de l'aprovació de l'Estatut de la Comunitat Valenciana (veure apartat 'Context i cognició social'). S'hi citen també fets clau de la transició democràtica a l'Estat Espanyol i al País Valencià, com ara les primeres eleccions generals del 15 de juny o el procés negociador de les lleis que formarien la Constitució Espanyola de 1979.

Com a exemples que defensen els seus arguments, l'autor presenta els següents esdeveniments: les declaracions del Ministre de Defensa de l'Estat espanyol abans de les eleccions d'Euskadi; la demanda del president de l'única diputació valenciana amb majoria d'esquerra parlamentària d'un dictamen sobre la situació <<autonòmica>> valenciana; l'abandonament per part del PSPV-PSOE del Consell Preautonòmic del País Valencià (resten només els consellers ucedistes).

Antecedents

Ordenarem les referències històriques que es citen al text per ordre cronològic:

- El decret de Nova Planta (conjunt de lleis sancionades i promulgades per Felip V a l'inici del seu regnat -1714- que implantaren l'absolutisme a la Monarquia d'Espanya. A través d'aquest decret, als estats de la Corona d'Aragó se'ls anul·laven les institucions i lleis pròpies i se'ls imposaven unes institucions d'administració territorial borbòniques).
- '*Quaranta anys*' de dictadura franquista
- Redacció de la Constitució Espanyola de 1979.

II. Microestructura

i. Nivell semàntic i sintàctic

Semàntic:

Paràgraf 1: Aquest paràgraf el formen dues proposicions en modalitat interrogativa a través de les quals l'autor pretén centrar l'atenció del lector i involucrar-lo en el tema. Totes dues tenen un sentit independent. La P2, a més, inclou dos recursos per fer més intel·ligible l'enunciat: una doble opció lligada a través de la locució adverbial '*més aviat*' i un aclariment d'un concepte expressat anteriorment a través de l'expressió '*és a dir*'. Per a una comprensió general, però, calen referents exofòrics sobre les eleccions generals del 1977 i sobre els resultats territorials a Andalusia, Euskadi, Catalunya i el País Valencià. També caldrà conèixer el *modus operandi* de la UCD en els primers moments al capdavant del govern de l'Estat.

Paràgraf 2: La P1 d'aquest nou paràgraf té sentit complet, tot i que prossegueix el discurs encetat al primer paràgraf del text. La P2 està subordinada, perquè s'elideix l'agent (la conversió autonòmica) que s'ha introduït en la proposició anterior. La P3, al seu torn, depèn de la P2, ja que s'hi addueix una informació nova que se suma a l'anterior (*'no solament en la qüestió autonòmica, sinó en quasi tot el que fan'*). La P4 també es subordina a l'enunciat de P3 i així ho marca el pronom anafòric *'ho'*, que recupera l'objecte de la proposició precedent.

Paràgraf 3: L'oració que obre aquest paràgraf és composta i inclou subordinades (*'que hauria de retornar el que no és seu', 'cedint la majoria parlamentària aconseguïda', 'com tothom sap'*). Si l'analitzem com a oració completa, té sentit independent, tot i que perquè sigui intel·ligible, calen coneixements previs (al voltant de les eleccions, als resultats d'UCD i als acords per formar govern). La P2 és dependent de l'anterior, perquè s'hi addueix la causa, el motiu (*'perquè...'*). La proposició següent (P3) expressa una suposició encapçalada per la conjunció *'si'* i la trobem lligada a la P2 a través del sintagma nominal anafòric *'aquelles negociacions'*. La P4 també depèn d'un enunciat anterior (el concepte *'la impaciència'* el reprenem de *'l'esquerra massa impacient'* que s'ha introduït a la P2). Per acabar, l'oració que tanca el paràgraf, inclou diferents frases juxtaposades. Trobem diferents tipus de relacions entre les oracions: de total dependència (*'la dreta, que és tota una i la mateixa'*) i d'independència (*'com s'ha vist'*). Aquesta oració conté expressions que remeten a informacions prèvies (*'aquella Constitució', 'eix a majoria parlamentària'*) i també a informació nova (*'ara, la dreta aprova mecànicament les lleis que li convenen'*).

Paràgraf 4: S'obre amb dues proposicions (P1 i P2) dependent de la informació prèvia, tal com marquen el referent anafòric *'penediments'* i el pronom feble *'esperar-los'*. La P3 és una oració composta, juxtaposada, que enllaça amb la precedent pel fet de ser la segona proposició d'una antítesi (*'no cal esperar..., el que cal esperar és...'*). La P4 tampoc no és independent, perquè cal rescatar el subjecte a què pertany el possessiu anafòric *'seu'* i que el trobem oracions enrere (*'la dreta ucedista'*). L'oració següent és una interrogativa composta que inclou proposicions juxtaposades (*'qui pocs dies abans de les eleccions d'Euskadi, tan estrepitosament perdudes pels partits d'implantació en tot l'àmbit de l'Estat espanyol'*) i, si analitzem el seu significat global, podem dir que és complet i independent de la resta de proposicions del discurs. La P6 té un significat subordinat a l'anterior, ja que recupera l'objecte a través del pronom anafòric *'ho'* per afegir-hi informació nova.

Paràgraf 5: La primera proposició d'aquest paràgraf (P1) enllaça amb la informació prèvia, i així ho demostra la conjunció *'doncs'* que introdueix una conseqüència d'allò que ja s'ha dit. La P2, en canvi, presenta un nou enunciat, amb nous agents i nous objectes, i té un significat independent. La P3 recupera l'objecte de la proposició que la precedeix (*'el dictamen'*) i n'és, per tant, dependent. La P4 també necessita de la resta de la informació prèvia per ésser intel·ligible. Així ho demostren el díctic *'tot'*, que insta a recuperar la informació vella, i la conjunció *'però'*, que marca l'oposició entre dues proposicions. La següent, la P5, mostra la idea contrària que anunciava el *'però'* (*'no hi haurà referèndum'*), per tant, s'entén només si es té en compte el conjunt de proposicions. A continuació, la P6 se subordina semànticament a la P5, ja que els pronoms anafòrics *'això'* i *'lo'* ens obliguen a recuperar informació ja coneguda. La P7 introdueix una nova idea, però l'adverbi *'com'* que encapçala l'enunciat la subordina a la proposició anterior, perquè fa referència a *'de la mateixa manera que'* (allò que ja s'ha dit). La P8 també depèn del contingut previ, ja que el referent anafòric *'eix a'* ens mou a recuperar informació. La P9 presenta un nou enunciat, amb nous agents (connectats a través de la conjunció *'ni'*, la qual indica que el sentit de l'acció serà negatiu), nou verb i nou objecte, i té un significat independent. La P10 s'enceta

amb una locució adverbial (*tot al contrari*) que capitaneja una proposició contrària a l'anterior i que, per tant, la subordina al seu significat. La P11 recupera un concepte introduït en P10 (la 'matèria <<orgànica>>') i fa que en depengui del seu significat per ser entenedora. La P12 expressa una relació de complement d'un nom inclòs en la proposició prèvia (*experiència*), al qual qualifica (*de quaranta anys*). La P13, per acabar, també depèn de la informació vella, ja que introdueix un argument d'exemple que l'autor empra per donar autoritat a allò que defensa.

Paràgraf 6: La P1 s'enceta amb un '*perquè*' causal, la qual cosa subordina la proposició als continguts anteriors. La P2 s'introdueix amb el pronom indefinit '*res*' que nega el contingut posterior –informació nova–; en el seu conjunt, té un significat complet i independent. L'oració següent (P3) inclou juxtaposades, i també té un sentit global complet i no dependent de la resta. La P4 també és intel·ligible per si mateixa. La P5, però, apareix introduïda per un nou '*perquè*' causal que la subordina a la informació prèvia.

Paràgraf 7: L'oració que capitaneja aquest paràgraf, en conjunt amb les juxtaposicions, presenta informació nova al voltant d'un subjecte ja citat, però que és introduït novament. Té, per tant, un significat independent. El primer element de la P2 és un '*perquè*' causal, que introdueix una proposició subordinada a la precedent. Després de la conjunció copulativa '*i*', trobem una altra proposició (P3) que enllaça amb la proposició primera de l'oració, a la qual remet el pronom anafòric textual '*això*'. La P4 s'obre amb la locució adverbial '*en canvi*', que precedeix una proposició amb un contingut que s'oposa als que ja coneixem. Aquesta proposició conté la conjunció '*s?*', que enllaça amb una nova proposició (P5) amb el verb en condicional. Aquesta conjunció fa que siguin interdependents i atorga al conjunt oracional un to de suposició (*'si l'esquerra intenta aplegar-se al voltant d'un programa comú, podria...'*). La P6 repeteix l'esquema de la P6, presentant un nou verb en condicional que fa referència a una nova suposició i que connecta indefectiblement amb la primera part de l'estructura proposicional condicional (P4). La P7, per acabar, també recupera un concepte (la '*negació*') introduït en la proposició anterior i, per tant, esdevé una subordinada de P6.

Paràgraf 8: Aquest paràgraf és una única oració composta amb una naturalesa sintàctica complexa. Es tracta d'una oració subordinada (*'Això voldria dir que...'*), que alhora conté altres oracions compostes juxtaposades amb diferents relacions de dependència. En el seu conjunt, l'oració aporta nous matisos a la situació hipotètica (i ideal, segons el parer de l'autor) que podria donar-se en cas d'un canvi de rumb polític al País Valencià, introduïda al paràgraf 7. Aquests matisos, però, parteixen d'un pronom anafòric textual (*'això*') que lliga amb la informació anterior. Per tant, aquest paràgraf és semànticament dependent del seu antecedent.

Paràgraf 9: La P1 s'obre amb un '*però*' adversatiu que marca l'oposició entre les dues proposicions que lliga (és a dir, la informació del paràgraf 8 i la nova informació). Aquesta proposició, per tant, depèn de la informació prèvia. La P2 és subordinada de la P1, i així ho mostra el sintagma anafòric '*eixa política*'. Aquesta proposició dona lloc a una filera d'oracions interrogatives en les quals l'autor vol que el lector repari. Totes aquestes oracions interrogatives (les anomenarem P3, P4, P5, P6 i P7) són semànticament dependents de la proposició principal que les genera –la P2– (*'I davant d'eixa política, que és la única que li queda a la UCD, què pot esperar-se de...'*). La penúltima proposició (P8) s'introdueix amb la conjunció condicional '*si*' i el seu significat depèn d'allò enunciat a la proposició anterior (tal com mostra el sintagma nominal '*una bestiesa semblant*'). La P8, alhora, genera

una nova proposició interrogativa (P9) perquè el lector reflexioni donant-li a triar entre dues alternatives lligades per la conjunció ‘o’.

Paràgraf 10: Aquest paràgraf comença amb una proposició encapçalada per l’adverbi ‘potser’, que denota possibilitat. Es tracta d’una proposició en què l’autor planteja una hipòtesi al voltant de la percepció del lector de les seves preocupacions personals. Aquesta proposició té un sentit complet i independent. La P2 també té un sentit complet, però requereix referents exofòrics enciclopèdics (quins foren els esborranys dels Estatuts d’Elx i <<del Consell>>). La P3 és una asseveració valorativa que també té un sentit lògic i independent. La P4 s’introdueix amb dues marques dítiques (*‘els uns i els altres’*) que tenen el referent a la mateixa oració, en forma d’oració juxtaposada (*‘els qui estan dins del cercle de l’esquerra parlamentària i els que som fora’*). Per tant, la proposició inclou tots els elements necessaris perquè el sentit sigui complet.

Paràgraf 11: La P1 s’enceta amb l’adverbi continuatiu *‘també’* i reprèn el concepte *‘víctimes’* que ja s’ha introduït a l’última proposició del paràgraf anterior. El significat d’aquest nou enunciat, per tant, està lligat al de la proposició precedent. La P2 inclou la conjunció *‘doncs’*, que expressa conclusió respecte a allò que ja s’ha dit (estem novament davant d’un cas de dependència semàntica). La P3 també es subordina a l’antecedent i així ho mostra el dític *‘sectors’* que remet al concepte ja introduït en P2.

Paràgraf 12: La P1 té sentit independent, però la total intel·ligibilitat s’aconsegueix únicament si s’atenen les referències al concepte l’*‘ambigüitat’* que s’han fet al llarg del text. La P2 és semànticament dependent de la P1, perquè l’autor parla del *‘vehicle’* per a aconseguir la fi o l’objectiu necessari que s’ha introduït prèviament. La P3, al seu torn, també depèn del seu antecedent, ja que reprèn l’objecte (*‘l’Estatut’*) que s’ha presentat abans. La P4 també és subordinada, en termes semàntics, de la P3, perquè el dític *‘això’* es refereix al contingut de l’enunciat previ (*‘l’Estatut no pot ser consensuat amb la dreta’*). L’última proposició (P4) s’enceta amb una locució adverbial (*‘tot al contrari’*) que introdueix un enunciat que esdevé una idea oposada a una altra de prèvia. El seu significat, per tant, el trobarem en el conjunt proposicional que les contraposa.

Sintàctic:

Aquest article el formen, majoritàriament, frases llargues i compostes. Hi abunden proposicions juxtaposades dins d’una mateixa oració amb relacions de dependència diferents (veure exemple del paràgraf 3, en l’apartat d’explicació semàntica). També hi ha un gran nombre d’oracions compostes coordinades i subordinades. En alguns casos, a més, hi ha una oració composta dintre d’una oració composta, com en els casos dels exemples, on trobem una o diverses juxtaposades dintre d’una subordinada (*‘El lector pensarà que em preocupen més del que toca les virtuts d’un, per una banda, improbable Estatut d’autonomia’*; *‘Això voldria dir que s’encetaria una etapa nova, en la qual, lluny d’estalviar les definicions sobre tot allò que ara és objecte de tensions públiques, es parlaria clar i valencià, és a dir, clar i català’*).

Pel que fa a l’ordre dels mots, en la major part dels casos trobem un ordre oracional canònic que obeeix a l’estructura Subjecte-Verb-Objecte (SVO). El text també conté, en menor nombre, oracions inacusatives –entre les quals s’inclouen les construccions pronominals passives– (*‘No hi haurà un referèndum’*, *‘s’ha d’agrair al president’*).

ii. Nivell lèxic

Les seleccions lèxiques són força importants dintre de les eleccions lingüístiques que fa l'enunciador per tal de donar a conèixer la seva opinió sobre una realitat determinada. En llegir aquest article, hi ha tres camps semàntics clarament delimitats que remetent al subjecte temàtic (el nacionalisme català) i al procés estatutari que esdevé la 'part' que representa el 'tot' del problema.

- Nacionalisme català: *'procés autonòmic valencià', 'carta autonòmica', 'l'article 143', 'intencions antinacionalistes', 'pes unitarista del centralisme més aferrissat', 'Nosaltres, els valencians'* (paràfrasi de l'obra de Joan Fuster), *'nostre país', '<<província>> com a unitat territorial bàsica', 'decret de Nova Planta', 'casa nostra', '<<valencianisme>>', 'orígens històrics', 'comunitat lingüística a què pertanyem', 'parlar clar i valencià, és a dir, clar i català', '<<federacions>>', 'alliberament', 'interessos nacionals'.*
- Procés estatutari: *reglaments d'aplicació, lleis <<orgàniques>>, l'article 143, negociacions, <<continguts>>, parlamentaris, taules rodones, articulats, Estatut d'autonomia, l'esquerra parlamentària.*

Pel que fa a les relacions de sinonímia, trobem que l'autor emprà diferents maneres per referir-se a l'adversari (UCD): *'la UCD'; 'la dreta'; 'el continuisme franquista'; 'els qui <<concedien>> la Constitució'; 'els <<socialdemòcrates de la UCD>>'; 'la dreta ucedista'; 'el centralisme més aferrissat'; 'el caciquisme ucedista'; 'els qui volen la democràcia, sí, <<pero dentro del orden>>'; 'l'extrema dreta, disfressada de <<valencianisme>> que es defineix per negacions'.*

L'autor fa servir en diferents ocasions el recurs a la repetició de mots. Aquest recurs aconseguix l'efecte d'augmentar la presència d'aquells mots que més interessin. En aquest cas concret, s'hi repeteixen paraules clau: l'objectiu (*'Autonomia/autonòmic'* en dotze casos; *'llibertat/alliberament'* i *'democràcia/democràtic'* un total de cinc vegades cadascuna); l'adversari (*'UCD/ucedista'* en catorze ocasions) i el mitjà (*'L'Estatut'* set vegades).

També trobem que s'hi repeteix tres vegades la idea següent: *'la majoria parlamentària aconseguïda amb menys vots que el conjunt de l'esquerra'; 'majoria parlamentària que va obtenir sense un conjunt majoritari de vots electorals'; 'no han pogut guanyar democràticament'.* L'objectiu final d'aquest recurs és també que el lector tingui ben present la forma mitjançant la qual l'adversari ha assolit el govern de l'Estat.

iii. Nivell pragmàtic

Modalitat dística

Pel que fa a la modalitat dística, l'autor es posiciona al text de dues maneres. La més important és la invocació d'un 'nosaltres' nacional que inclou el 'nosaltres' dels lectors i el redactor, així com també el 'nosaltres' dels lectors catalans en general. Les categories gramaticals a través de les quals es manifesta aquest posicionament són: pronoms forts (*'nosaltres'*); pronoms febles (*'ens'*); possessius (*'a casa nostra', 'el nostre país'*) i formes verbals en primera persona del plural (*'estem', 'sabem'*).

Al text, l'autor mostra clarament la seva subjectivitat lingüística a través de categories gramaticals que es manifesten morfològicament com el nombre (en singular) i la persona

(en primera). Les categories lèxiques que s'empren per mostrar-s'hi són: pronoms febles ('em') i possessius ('meu').

Modalitat epistèmica

El text, en general, té un caràcter fortament assertiu. Una de les dues marques més evidents és l'ús de frases introductòries que afecten la validesa de l'enunciat: '*No hi ha cap dubte*', '*Com tothom sap*'; '*com s'ha vist*', '*és ben segur que*'.

També són usals al text els verbs que justifiquen un coneixement empíric al voltant d'allò que es diu. La tria verbal de l'autor correspon a un camp semàntic de proximitat a la certesa: '*Ho demostra*'; '*reafirma*'; '*és ben segur*'.

Per acabar, l'autor fa servir el mode indicatiu. Aquest és el mode que normalment s'empra a les assercions: '*ha sofert*', '*han jugat*', '*reafirma*', '*garanteix*', '*patim*', '*ho demostra*', '*explica*'.

Només trobem un cas en què l'autor empra l'adverbi '*potser*' a través del qual introdueix un atenuant en la força asseverativa. En aquest cas, però, la possibilitat no es refereix a la informació i interpretació ofertes, sinó a la possible percepció del lector ('*potser algun lector pensarà que em preocupen més del que toca les virtuts d'un, per una banda improbable, Estatut d'autonomia*'). Aquesta concessió li serveix, però, per reafirmar-se amb més força. El missatge que pretén transmetre és: 'sé que l'Estatut que segurament aconseguirem no serà gaire esperançador, però això és només un dels passos dels tants que hem de donar per aconseguir l'alliberament que necessitem'.

Modalització deòntica

L'autor fa servir perífrasis d'obligació per expressar allò que considera una obligació atribuïble al col·lectiu del qual forma part. Trobem perífrasis amb el verb 'caldre' en positiu ('*El que cal esperar és*'; '*cal recordar-ho*') i amb negatiu ('*No cal esperar l'examen de consciència*'). Aquest darrer cas s'empra per referir-se a allò que 'voldríem', però té poques possibilitats d'ocórrer. També trobem perífrasis amb la locució 'haver de': '*hauria de retornar*'; '*s'ha d'agrair*'; '*haurà d'imposar*'. Per tant, és un text amb un gran pes deòntic. El seu objectiu és invitar a actuar d'una manera determinada.

Modalització apreciativa

Pel que fa a la modalització apreciativa, veiem que l'autor expressa el seu judici a través de diferents categories lèxiques.

- Els adjectius qualificatius, els més presents. Normalment giren al voltant de dos pols que diferenciarem (amb valor positiu/amb valor negatiu). Si atenem a raons d'ocurrència, predominen els negatius (normalment assignats a l'adversari): '*és poc probable*'; '*conversió fulminant*'; '*irrefrenable desig*'; '*esquerra massa impacient*'; '*centralisme més aferrissat*'; '*tot és inútil*'; '*el mal major*'; '*mal pas*'; '*maniobra negociadora*'; '*l'escassíssima credibilitat democràtica*'; '*ambient irrespirable*'; '*sentimentalisme desinformat*'; '*botxins cecs*'. *Hi trobem, però, escassos adjectius amb valor positiu ('bona intenció') i altres que avaluen el context polític futur en termes d'urgència: 'qüestió més urgent'; 'és imprescindible (que hi haja aclariments)'; 'és urgent una política d'aclariments'.*
- Substantius. En trobem que contenen un sentit negatiu (sobretot): *derrota, dolor, pecats, errors, engany, impaciència, armes, desestabilització, ambigüitats, botxins, bestiesa,*

vergonya. Altres, però, impliquen connotacions positives (tot i que serveixen per referir-se a aspectes no atribuïbles a l'adversari): *lleialtat*, *humilitat*, *honestedat*.

→ Adverbis, n'hi ha alguns que qualifiquen positivament els elements de l'enunciat ('parlar *clar* i *valencià/català* (nosaltres) i altres que ho fan negativament ('jugar *brut* (ells)', 'tan *estrepitosament* perdudes'). N'hi ha, a més, d'altres quantitatius que matisen el discurs i posen de relleu punts extrems de l'escala gradual ('*poc probable*'; 'esquerra *massa* impacient').

→ Verbs. La majoria expressen sentiments negatius –normalment atribuïts a 'nosaltres'- ('*sofert*', '*patim*', '*resistir*') i accions vinculades a males intencions – normalment atribuïts a 'ells', a l'adversari- ('*reduir*', '*impedir*', '*amençarà*', '*imposar*', '*manipular*', 'jugar *brut*').

iv. Nivell argumentatiu

Estructura

Al primer paràgraf **presenta els fets** que precipiten l'argumentació: L'adversari (la UCD) ha estat derrotat a les darreres eleccions generals en alguns territoris de l'Estat –com Andalusia, Euskadi i Catalunya–.

Al segon bloc d'informació, l'autor **inicia l'argumentació**, que esdevé la columna vertebral de l'article.

Després d'introduir-nos l'adversari, l'autor s'endinsa en la crítica: al segon paràgraf del text, Ventura es mostra escèptic amb un possible millorament de l'actitud del partit governamental respecte a l'assignació competencial (fins ara '*deslleial*') a les convingudes nacionalitats històriques després dels comicis, perquè assegura que això exigiria a la UCD 'la humilitat de confessar els seus pecats'. Aquesta deslleialtat es presenta com un fet demostrable a través d'un argument exemple: '*Ho demostra la llei que...*'.

Al tercer paràgraf l'autor carrega contra l'actitud de la dreta (com un tot) respecte a la Constitució de 1979. La crítica es materialitza a través dues premisses suportades amb exemples:

1. La dreta ha 'jugat brut' en el procés de redacció de l'articulat, negociant 'amb presses' (conclusió a què mena la premissa '*si aquelles <<negociacions>> s'haguessin fet amb més calma...*') amb els partits que participaren de la votació. El fet que ho demostra és 'l'irrefrenable desig de legalitzar-se d'una esquerra massa impacient' (fa referència a la legalització de partits com el PSOE o el PCE, el 1976, sense la qual no hauria hagut un canvi democràtic possible).
2. La dreta, que '*és tota una i la mateixa*' (inclou partits que advoquen per la continuïtat del règim franquista com Alianza Popular i partits socialdemòcrates com la UCD), s'alia a l'hora d'aprovar lleis que '*li*' (a la dreta, com un tot) convenen. L'autor demostra l'asseveració amb un exemple: '*per exemple, a l'hora de votar la llei per a l'estatut de centres escolars*'.

Al paràgraf següent, l'autor introdueix una nova premissa ('*La dreta ucedista té intencions antinacionalistes i fa sentir el pes unitarista del centralisme més aferrissat*') que es defensa amb un altre argument exemple: un ministre del govern, el de Defensa, va animar l'exèrcit a no oblidar el seu deure de defensar '<<la unitat d'Espanya>>'.

A continuació, l'autor insereix el cas valencià per exemplificar que *la dreta (l'autor torna a citar-la en bloc: 'ni la UCD, ni la resta de la dreta, ni tot el que eixa dreta en el seu conjunt representa') no està disposada a perdre un pam de poder polític i intentarà recuperar el que ha perdut mitjançant lleis <<orgàniques>> que contrapesen 'el que no han pogut guanyar democràticament'. Els exemples que sustenten aquesta idea són: no hi haurà referèndum sobre la situació <<autonòmica>> del País Valencià ('és ben segur que es guanyaria, i per això és inútil d'esperar-lo', assegura l'autor) i la llei de règim local, la qual demostra que les diputacions seran reforçades sobre la base d'una major dependència dels municipis, que així s'allunyan dels organismes autonòmics.*

Seguidament l'autor se centra en el tema de la 'divisió' (*'el joc que la UCD practica a tot arreu'*). La UCD practica aquesta divisió en camps diferents: ho demostra la qüestió inalterable de la 'província' com a unitat territorial bàsica de l'Estat Espanyol; també ho demostra la divisió que intenta fomentar al si del PSPV(PSOE) i del PCPV a través de la seva estratègia negociadora.

En aquest punt, però, l'autor canvia el rumb dels arguments. Fins aquí l'autor s'ha dedicat a bastir una crítica sobre la política ucedista (ubicada en el present polític de primeries de la transició). Ara, però, l'autor fa un gir de noranta graus i enceta un bloc informatiu adreçat a predir el futur que s'esdevindria en cas que l'esquerra parlamentària valenciana s'aplegués al voltant d'un <<programa comú>> i es plantés davant les imposicions governamentals de l'Estat.

La primera predicció que fa l'autor dins d'aquest futur possible (però no probable) es troba a una distància considerable d'allò que succeix a la política valenciana en el present (*'lluny d'estalviar les definicions sobre tot allò que ara és objecte de tensions públiques'*). Aquest futur inclouria un reconeixement de la llengua autòctona (el valencià, és a dir, el català); una lluita per la llibertat d'expressió i una democràcia real, en definitiva.

El paràgraf amb què l'autor prossegueix esdevé una reflexió al voltant de les preocupacions manifestes al text al voltant de l'Estatut. Per convèncer el lector que l'Estatut és prendre la part pel tot (a través de l'Estatut podem negociar certes quotes d'autonomia que només són una minsa part de l'autonomia real que, segons l'autor, necessitem), l'autor puntualitza que és una tria més en el camí de la política autonòmica. Entenem, per tant, que cal no subestimar-la. Trobem en aquest punt un argument de model en què l'autor es mostra com a particip dels fets i, per tant, coneixedor de la realitat des de ben a prop: *"els qui estan dins del cercle de l'esquerra parlamentària i els qui en som fora, en tant que independents en el meu cas".* A través d'això, l'autor s'erigeix com argument d'autoritat i legitima les informacions i les opinions que el lector consumeix.

Als darrers paràgrafs, hi ha la **conclusió** (*'És urgent una política d'aclariments contra les ambigüitats practicades fins ara'*). El vehicle o mitjà que l'autor presenta com a esperança per 'començar' a aconseguir aquest fi o objectiu és l'Estatut del País Valencià, i és per això que insta l'esquerra parlamentària del País Valencià a no consensuar l'Estatut amb la dreta.

Cohesió i coherència textuais

Als textos argumentatius són ben útils els recursos adreçats a estructurar les proposicions. Al text de Ventura hem trobat una gran quantitat de connectors amb funcions específiques que són essencials perquè el discurs sigui coherent.

– Hi ha dos casos de connectors que indiquen la causa i la conseqüència d'allò que precedeix: la conjunció 'doncs' (*'no cal, doncs, esperar l'examen de consciència'*; *'així, doncs, de*

penediments res de res; *Nosaltres, els valencians, ja sabem, doncs, què és el que ens espera*, *És imprescindible, doncs, que hi haja aclariments*) denota conseqüència; mentre que *perquè* (*perquè la dreta ja va jugar brut [...]*; *perquè, cal recordar-ho, <<província>> és...[...]*; *perquè és la divisió el joc que la UCD practica...*; *perquè si els dos partits de l'esquerra [...]*) indica causa, motiu.

– Trobem dos exemples de connectors continuatius. L'expressió *'a més a més'* (la trobem en dues ocasions), és usada per a indicar que una acció, un esdeveniment o un fet succeeix afegit a un altre (*Una UCD que hauria, a més a més, de retornar...*, *a més a més i per major vergonya de tots*); l'adverbi *'també'* comparteix aquesta funció (*Però també, i aquesta és la qüestió més urgent*).

– La conjunció *'però'* té una funció connectiva important al text. Trobem, però, que té diferències en el significat segons els casos. Algunes vegades l'autor l'empra amb fins concessius (*la impaciència, però, potser deguda a [...]*; *el joc que la UCD practica a tot arreu, però amb especial incidència a casa nostra*, *Això vol dir, però, que s'encetaria una etapa nova*; *Però uns i altres*; *Però també, i aquesta és la qüestió més urgent...*); altres vegades esdevé una conjunció adversativa que marca l'oposició entre les dues proposicions o membres que lliga (*Tot, però, és inútil*, *Però el que passarà és que...*).

– Hi ha també altres connectors amb funció adversativa: la preposició *'malgrat'* (*malgrat l'oposició del govern*) -en aquest cas, aquesta oposició és la del partit del govern-. El text també conté unes altres dues locucions adverbials que enllacen idees oposades, com *'tot al contrari'* o *'en canvi'*.

– La conjunció *'si'*, la qual cosa dóna lloc a una suposició (*si aquelles negociacions s'haguessin fet amb més calma, podria haver valorat adequadament la necessitat que el continuisme franquista tenia d'una garantia democràtica que només l'esquerra, encara clandestina, podria fornir-li*).

– La conjunció copulativa negativa *'ni'* enllaça proposicions o una part de la proposició (*ni la UCD, ni la resta de la dreta, ni tot el que eixa dreta en el seu conjunt representa*). En canvi, si l'acompanya un *'que'* al darrere (*ni que*), s'hi forma una locució conjuntiva que significa *'encara que'* (*ni que siga només autonòmica*).

Implícits

En primer lloc, cal destacar que el titular *'L'ambigüitat nacional'* mena a una conclusió implícita: hi ha qüestions de la política catalana que necessiten aclariments, i la qüestió nacional n'és un exemple.

Segons Bassols i Torrent (1996), la modalitat interrogativa és una forma hàbil de destrossar raonaments, ja que presenta alternatives, provoca divisions, genera complicitats i arrossega molts implícits per a la contraargumentació. També consideren que és un veritable judici que s'amaga sota una asserció indirecta. El text de Ventura n'és ple: *'Què pot esperar-se del govern davant el procés autonòmic valencià, després de la derrota que ha sofert a Andalusia i a Euskadi i la que era d'esperar a Catalunya? (implícit: les competències autonòmiques que el govern assignarà al País Valencià seran iguals o menors a les concedides a les 'nacionalitats històriques');* *'¿Jugarà la UCD amb més lleialtat diguem-ne constitucional la carta autonòmica, o més aviat reduirà les que ja no pot impedir mitjançant els <<reglaments d'aplicació>>, és a dir, les lleis <<orgàniques>> al temps que evita noves situacions semblants utilitzant la <<reconducció>> per la via de l'article 143?'* (implícit: la UCD no es desempallegarà de la seva condició deslleial i tramitarà l'Estatut per la 'via lenta' de la Constitució, és a dir, per la via de l'article 143); *'¿No ha estat un ministre del govern, el de Defensa, qui pocs dies abans de*

les eleccions a Euskadi, tan estrepitosament perdudes pels partits d'implantació en tot l'àmbit de l'Estat Espanyol -i especialment la UCD- va animar l'exèrcit que no oblidara el seu deure de defensar la <<unitat d'Espanya>>?' (implícit: és evident que el govern de la UCD té actituds continuistes del franquisme, com la del centralisme aferrissat que encara avui defensa lemes del tipus 'España: una, grande y libre'); '¿Tornaran a creure els del PSPV(PSOE) que es pot esperar de la UCD una autonomia pel 143 igual que la de 151? ¿És possible que en les relacions <<globals>>, és a dir, <<madrilenyas>>, del PSOE i la UCD siguin sacrificades les posicions de les <<federacions>> com la valenciana?' (implícit: els partits d'implantació autonòmica –com el PSPV- haurien de considerar primordials els interessos autonòmics o <<federals>>).

Al llarg del text hi ha moltes premisses explícites, crítiques directes al govern i als partits de l'oposició que no han sabut negociar amb fermesa els seus interessos. Tot i això, hi ha certes asseveracions implícites:

Una de les més reconeixedores (que, d'altra banda, també s'explicita en algun moment del text) és l'equiparació de la UCD amb el règim franquista: La premissa '*La dreta és tota una i la mateixa*' mena a la conclusió que els partits socialdemòcrates (com la UCD) i aquells que advoquen per la continuïtat del règim franquista com Alianza Popular, estan dintre d'un mateix camp d'actuació política. Aquesta idea es reitera quan Ventura addueix que el conjunt de la dreta (inclosa la UCD) '*en <<matèria orgànica>> té una llarga experiència. De quaranta anys com a mínim*' (conclusió: és una dreta continuista del franquisme en la mesura que 'imposa' amb aquestes lleis <<orgàniques>>, gens democràtiques).

També s'hi extreu una conclusió interessant pel que fa al tema de la premissa: '*Res de substituir la divisió – i mai més ben dit-<<provincial>>*'. La implicació a què mena és: és evident que estem dividits, separats. Per tant, és obvi que cal atendre els interessos nacionals, <<federals>> i/o localistes).

III. Estil

L'article d'opinió que estudiem representa a bastament l'estil i les constants ideològiques o els valors del seu autor. Al llibre '*Vicent Ventura: un home de combat*', Adolf Beltran defineix aquestes constants ideològiques i valors com 'llibertat, democràcia, cultura, solidaritat, antifranquisme, recuperació nacional i europeisme' (Beltran, 1998, 17). Comprovem que, efectivament, d'una manera explícita o subjacent, totes es troben al text '*L'ambigüïtat nacional*'.

L'estil de Ventura és incisiu i poc moderat. Les crítiques es fan de manera directa ('*La dreta és tota una i la mateixa*'; '*la dreta té una llarga experiència en matèria <<orgànica>>, de quaranta anys com a mínim*'; '*La <<provincialització>> ha estat, després del decret de Nova Planta, el major mal que se'ns ha fet*'; '*que ningú no baja de ser víctima del continuisme franquista exercit, a més a més i per major vergonya de tots, amb la col·laboració manipulada del sentimentalisme desinformat que converteix certs sectors populars en botxins cecs. Són sectors que tenen el dret que la seva ignorància siga utilitzada contra els seus propis interessos nacionals i de classe*'. També utilitza asseveracions, en molts casos demostrades amb exemples que donen autoritat a les idees defensades.

Com a tret característic, cal destacar l'ús de cometes baixes o franceses («...») per donar un èmfasi especial a determinats mots. Són mots que requereixen una atenció especial perquè sovint fan referència a idees defensades per l'adversari, conceptes enganyosos, ambigüïtats, eufemismes... que cal que el lector consideri: '*<<reglaments d'aplicació>>*'.

'<<socialdemòcrates>>', '<<la unitat d'Espanya>>', '<<província>>', '<<imposar>>', '<<pero dentro del orden>>', '<<ambigüitat>>', '<<democràcia>>'.

IV. Context i cognició social

Sobre el context històric

L'Estatut de 1982, aprovat com a Llei Orgànica 5/1982, de l'1 de juliol de 1982 (DOGV núm. 74, de 15 de juliol) va ser fruit d'unes llargues negociacions entre els partits de la Taula Democràtica del País Valencià. Si atenem l'aspecte que va atreure més l'atenció i que és el que tracta Ventura al text, cal explicitar que el problema de les autonomies trobava uns camins de solució en la Constitució de 1979 per a casos com el de Catalunya, Euskadi i Galícia amb uns estatus superiors als d'altres comunitats autònomes. Andalusia, gràcies a una mobilització popular simbolitzada en la victòria moral del referèndum autonòmic del 28 de febrer de 1980, aconseguia la tramitació de l'Estatut per la via de l'article 151 de la Constitució, mentre que al País Valencià, malgrat la reclamació de la pràctica totalitat d'ajuntaments, promoguda pel llavors president Josep Lluís Albinyana, aquesta via va quedar bloquejada. En últim terme, l'Estatut valencià va ser tramès per l'anomenada 'via lenta' de la Constitució (com a 'comunitat no històrica', per l'article 143 de la Constitució Espanyola), i va patir modificacions importants (en les senyes identitàries) entre l'estatut que s'acordà al País Valencià (conegut com l'Estatut de Benicàssim) i el que es van aprovar les Corts Generals Espanyoles (de vegades anomenat, per aquesta mateixa causa, Estatut de Madrid).

El preàmbul recull, en certa manera, amb l'aparició de diferents noms, les discrepàncies existents i les visions diferents de "l'autonomia valenciana" que mantenien els encarregats de la seua redacció.

'Aquest Estatut constituïx la manifestació de la voluntat autonòmica del poble de les províncies valencianes, després de l'etapa preautonòmica, a la qual va accedir en virtut del Reial Decret Llei 10/1978, de creació del Consell del País Valencià.'

'Aprovada la Constitució espanyola, és, en el seu marc, on la tradició valenciana provinent de l'històric Regne de València es troba amb la concepció moderna del País Valencià i dóna origen a l'autonomia valenciana, com a integradora dels dos corrents d'opinió que emmarquen tot allò que és valencià en un concepte cultural propi en l'estricta marc geogràfic que abasta.'

No obstant això, l'Estatut d'Autonomia del 1982 va ser la primera vegada, des de l'abolició dels Furs de València amb els decrets de Nova Planta que el País Valencià gaudia de certa capacitat d'autogovern.

Sobre l'autor

Vicent Ventura (Castelló de la Plana, 1924 - València, 25 de desembre de 1998) fou un polític i periodista valencià.

El 1962 fou un dels fundadors del Partit Socialista Valencià (PSV). Participà en el IV Congrés del Moviment Europeu, celebrat a Munic. De retorn del Congrés, les autoritats espanyoles l'impediren l'entrada, per la qual cosa establí la seua residència a París. El 1964 aconseguí tornar a València, però fou confinat a Dénia durant mig any. Açò no l'impedí

continuar el seu treball al si del partit i en les poques iniciatives antifranquistes que es podien realitzar en aquell temps. Més tard fundà l'agència de publicitat *Publipress*. A partir de 1966 començà a fer col·laboracions amb la premsa valenciana (*Levante-EMV*), barcelonina (*La Vanguardia*) i madrilenya (*Madrid, Informaciones*).

Fou una de les primeres veus de l'esquerra nacionalista en defensar la integració en la llavors nounada Comunitat Econòmica Europea (CEE). Després de la desaparició del PSV, participà en la constitució del Partit Socialista del País Valencià (PSPV). El 1977 publicà *Política per a un país* (1977), on destacava la necessitat de la recuperació de les senyes d'identitat i de l'autoestima valencianes en un marc de construcció europea.

V. Aspecte formal del text

La peça ocupa la meitat inferior de la secció de *Diàleg* del periòdic, que normalment és d'una plana constituïda per dos o tres articles d'opinió i una columna a la dreta que conté la *Bústia* de crítiques, suggeriments i opinions en general dels lectors. La de dissabte 22 de març, però, conté una altra columna que comparteix el lateral dret amb la *Bústia* i és la que signa el lingüista Albert Jané (*El llenguatge*) dedicada a qüestions sobre la llengua.

'L'ambigüitat nacional' és un article llarg que tracta un assumpte particular del País Valencià amb intencions d'extrapolar-lo als diferents territoris catalans, on també són necessaris aclariments al voltant de la qüestió nacional. Per aquest motiu, l'article ocupa dos terços de la plana. És interessant ressaltar, en aquest punt, l'espai que el diari dóna a veus d'arreu dels Països Catalans (a l'apartat que es dedica a la història de *l'Avui* del marc teòric del nostre treball ja s'ha especificat que un dels trets que l'han caracteritzat des dels inicis és *'la gran atenció a tots els esdeveniments que tenen per marc els Països Catalans i els que afecten a la política catalanista'*).

L'altre article d'opinió que l'acompanya es titula *'El català a l'administració pública'* i el signa Marc-Aureli Vila (geògraf, fundador d'ERC i membre de la Generalitat a l'exili). Com el títol i la signatura indiquen, en aquest cas també es tracta un tema estretament vinculat a la política catalana des d'una òptica catalanista.

4.2 Anàlisi del diari *La Vanguardia*

a) Diada Nacional de Catalunya: Editorial

La Vanguardia, 11 de setembre de 1976

‘Voluntad de ser y estar’

Hoy celebra Cataluña una fecha histórica, dentro de la sucesión de acontecimientos trascendentes que jalonan la vida de un pueblo. El viejo reino de Aragón y Cataluña, que fue el esposo de la boda que fecundó a la España actual como Estado moderno, conservó, como se mantiene todavía en el Derecho catalán, la separación de bienes. Los bienes, en este caso, no eran un hecho material, sino espiritual y político: la conservación de las estructuras e instituciones anteriores al siglo XV, que respetaron siempre los monarcas españoles descendientes directos de Fernando de Aragón e Isabel de Castilla. Estas instituciones que han pasado a la historia jurídica y política de los Estados como algo bien construido – Generalitat, Consell de Cent, pactismo, etc.-forman parte del acervo cultural de Cataluña de una manera entrañable.

Aunque parezca un contrasentido, Cataluña no celebra una fiesta gloriosa, pero sí llena de sentido. No conmemora una victoria sino una derrota, pero una derrota con dignidad, en defensa de aquella idea de pueblo que había sido la constante de su unión engendradora de España. Por eso luchó a favor del archiduque Carlos en la Guerra de Sucesión, que terminó con la pérdida de su personalidad política y jurídica. Pérdida que dos siglos y medio después sigue siendo una de las claves de la historia y la gran incógnita del futuro: una voluntad de ser y estar. De ser Cataluña y estar en España, plenamente, fraternalmente, solidariamente.

Cataluña puede celebrar hoy la jornada del 11 de septiembre porque ha triunfado la sabia y civilizada política de la negociación y el diálogo. Para nosotros, esta es la gran lección del 11 de Septiembre de 1976: frente a la incomprensión, a la minimización o el desprecio, el espíritu de saber y entender, de hablar, discutir y encontrar al final este término medio que reconociendo los hechos como son, devuelve a los pueblos su voluntad de expresarse armónicamente con la marcha general del país. Es el triunfo del pacto, tan necesario en la España de la transición.

Anàlisi del discurs:

I. Macroestructura

Tema central

La celebració de la Diada obre de nou la incògnita de futur que va nèixer arran la Guerra de Successió: una voluntat de ser i estar. De ser Catalunya i estar en Espanya.

Esdeveniments principals

Se cita al text el matrimoni dels Reis Catòlics, Isabel I de Castella i Ferran II d'Aragó, l'any 1469. Aquest matrimoni va ser l'origen de la unió de les corones de Castella i Aragó en 1474. A l'editorial, aquest matrimoni entre corones es tracta metafòricament, tot explicant que va engendrar Espanya com a Estat modern però va mantenir la separació de béns que

inclou, en el cas de Catalunya, institucions de govern autonòmic i municipal com la Generalitat o el Consell de Cent.

Altre esdeveniment històric referenciat al text és la Guerra de Successió de 1714 que *'terminó con la pérdida de su personalidad política y jurídica'*(de Catalunya).

II. Microestructura⁵

ii. Nivell lèxic

El primers camps semàntics abracen el conjunt de termes que es refereixen al nacionalisme (en general) i als nacionalismes espanyol i català (més particularment).

→ Nacionalismes: *Estado moderno; estructuras e instituciones; historia jurídica y política de los Estados; acervo cultural; personalidad política y jurídica.*

→ Nacionalisme espanyol/català: *viejo reino de Aragón y Cataluña; Derecho catalán; Fernando de Aragón e Isabel de Castilla; Generalitat; Consell de Cent; pactismo; archiduque Carlos; Guerra de Sucesión; 11 de septiembre.*

Un altre camp semàntic que cal ressaltar és el que inclou la terminologia anomenada 'de nova creació', és a dir, neologismes semàntics o paraules que ja existien en llengua castellana i que arran de les noves circumstàncies polítiques adquireixen nous significats.

→ *Negociación; diálogo; discutir; voluntad de expresarse; pacto; transición.*

Pel que fa a les relacions de sinonímia, trobem que l'editorialista emprà el sintagma nominal 'el país' com a sinònim d'Espanya, la qual cosa ja ens dóna pistes que després es faran més evidents de la franja d'opinió dins la qual s'inclou la línia editorial del diari: la unionista. També trobem diferents maneres de referir-s'hi a l'11 de setembre: *fecha histórica; fiesta no gloriosa, pero llena de sentido; derrota con dignidad; pérdida que dos siglos y medio después sigue siendo una de las claves de la historia.*

Pel que fa al recurs de la repetició, l'editorialista al·ludeix en diferents ocasions als subjectes temàtics: ho fa sis vegades en el cas de Catalunya i cinc vegades en el cas d'Espanya (hem inclòs l'adjectiu 'españoles' i la referència a 'el país' dins d'aquest grup). També trobem quatre al·lusions a l'esdeveniment històric que es commemora el dia de la publicació de l'editorial (es repeteix dos cops l'adverbi 'hoy' i dos cops 'la jornada del 11 de septiembre'). En aquest sentit, també trobem quatre referències als verbs 'celebrar/commemorar'.

iii. Nivell pragmàtic

Modalitat dística

Al text no apareix un 'jo' marcat. L'editorial, com a veu del diari, no parla en nom d'algú particular. L'única marca dística que trobem és un 'nosotros' que parla en nom del diari en el seu conjunt. En afirmar que *'para nosotros, esta es la gran lección del 11 de setembre'*, l'editorialista està manifestant la línia editorial de La Vanguardia.

⁵Supressió dels nivells semàntic i sintàctic per escassa adequació als objectius de l'anàlisi

A la resta del text, el diari parla en nom d'una Catalunya en la qual s'inclou com a català. Les marques d'íctiques d'aquesta veu són pronoms possessius (*su*) i formes verbals en tercera persona del singular (*celebra, conmemora, luchó, puede*).

Modalització epistèmica

Tot i que el contingut de l'enunciat es presenta com cert, no hi ha gaires recursos modalitzadors o marcadors de modalitat epistèmica que emfasitzen aquesta certesa. L'editorialista garanteix la veracitat d'allò que diu a través de verbs en indicatiu, sigui en present (*celebra, jalonan, parezca, conmemora*) com en passat (*fue, conservó, luchó*). L'indicatiu és un dels modes verbals que expressen allò que correspon a l'estat de coses en el món real i per tant, situa el text en un món possible. En aquest sentit, també la perífrasi modal *poder* + infinitiu que trobem a la frase '*Catalunya puede celebrar hoy la jornada del 11 de septiembre...*' té també un significat epistèmic.

Modalització deòntica

Al present editorial no hi ha cap marca que manifesti obligació o es refereixi al deure.

Modalització apreciativa

En termes generals, l'editorial és un homenatge o reconeixement al triomf de '*la sabia y política de la negociación y el diálogo*' que ha permès que, molts anys després de 1714, encara a Catalunya se celebri i es commemori la data de l'11 de setembre. L'editorialista, a l'últim paràgraf, lloa el fet que Catalunya hagi sabut trobar el terme mitjà que li permet '*reconocer los hechos como son*' (en referència a la victòria borbònica de 1714) i expressar-se '*armónicamente*' amb la marxa general del país. Aquest apunt final és definidor de l'opinió del diari, que advoca per la comunió pacífica de Catalunya i Espanya i, per tant, li garanteix aquesta concessió de reivindicar dates històriques pròpies sense que trontolli la inclusió dins d'una comunitat nacional superior com és l'espanyola.

És per aquest motiu, per la manifestació de respecte i reconeixement envers la celebració de l'11 de setembre, que al text abunden els judicis apreciatius en forma d'aprovació. A continuació farem una enumeració de les principals unitats lèxiques que manifesten aquest valor positiu i les poques que en manifesten de negatiu.

- Substantius: *acervo cultural; victoria; unión engendradora de España; clave de la historia; voluntad; negociación; diálogo; espíritu de saber y entender; triunfo; pacto* (amb valor positiu); *derrota; pérdida* (substantius que tenen, en essència, un sentit negatiu, però que, en aquest cas concret i atenent les circumstàncies històriques referenciades en apartats anteriors, adopten un sentit positiu); *incomprensión, minimización, desprecio* (amb valor negatiu).
- Adjectius: *fecha histórica; acontecimientos trascendentales; Estado moderno; bien construido; manera entrañable; fiesta gloriosa; (fiesta) llena de sentido; derrota llena de dignidad; sabia y civilizada política; gran lección; (pacto) necesario* (amb valor positiu).
- Verbs: *jalonar; respetaron; celebrar; conmemorar; luchar a favor de; triunfado; reconociendo* (amb valor positiu).
- Adverbis: *plenamente, fraternalmente, solidariamente; armónicamente* (amb valor positiu).

iv. Nivell argumentatiu

Estructura

Al primer paràgraf d'aquest editorial **s'introdueix la qüestió** que esdevé el subjecte temàtic del text: la celebració de l'11 de setembre a Catalunya. A continuació, i a través d'una metàfora, l'editorialista parla de l'encaix d'aquesta celebració dins la comunitat nacional que l'acull: l'espanyola. A la metàfora es concep aquesta diada com un bé propi de què Catalunya disposa jurídicament tot i el matrimoni amb Castella entre altres béns que també s'anomenen (la Generalitat, etc).

El segon paràgraf té com a columna vertebral un **argument de causa**, doncs l'editorialista exposa els esdeveniments històrics que van produir-se l'11 de setembre i que, encara avui, són el motiu de la celebració/commemoració. Aquest argument dona entrada a la **tesi principal** del text: aquesta batalla que va despollar Catalunya d'institucions i lleis pròpies genera una incògnita de cara al futur i aquesta és si s'aconseguirà la voluntat de ser Catalunya i estar en Espanya. Aquesta qüestió, que tractarem millor a l'apartat dels implícits, ens apropa a un dels debats identitaris que copsaren més atenció durant la transició democràtica: Catalunya com a regió d'Espanya, Catalunya com a Estat federal dins d'Espanya o Catalunya com a Estat independent. La voluntat que manifesta el diari a través d'aquest editorial s'insereix clarament en la franja d'opinió d'aquells sectors que advocaven per una Catalunya inserida dins de la nació espanyola.

L'últim paràgraf esdevé la **conclusió** de l'editorial. La tesi és reforçada per una avaluació particular que fa el diari al voltant de l'11 de setembre: si Catalunya pot encara celebrar aquesta data és perquè ha sabut dialogar i pactar amb Espanya. El fruit d'aquest diàleg i d'aquest pacte ha estat un 'terme mitjà' que barreja 'harmònicament' el reconeixement de les particularitats territorials dins de la 'marxa general del país'.

Cohesió i coherència textuais

El text és breu i la cohesió i coherència textuais són garantides per només uns pocs connectors. Veiem-ne la funció de cadascun:

– La conjunció concessiva '*aunque*' obre el segon paràgraf i té la funció d'introduir l'enunciació de l'obstacle malgrat el qual alguna cosa té lloc (*'aunque parezca un contrasentido, Cataluña no celebra una fiesta gloriosa'*).

– Al segon paràgraf trobem també dos '*pero*' i un '*sino*' adversatius que marquen l'oposició entre les dues proposicions que lliguen: '*Cataluña no celebra una fiesta gloriosa, pero sí llena de sentido*'; '*No conmemora una victoria sino una derrota, pero derrota con dignidad*'.

– A l'últim paràgraf torbem la locució preposicional '*frente a*' que significa 'contra' o 'en contra' d'algú o d'alguna cosa. En aquest sentit, l'editorialista contraposa dues actituds (una que lloa i l'altra que critica): '*Frente a la incomprensión, a la minimización o el desprecio, el espíritu de saber y entender, de hablar, discutir y encontrar al final este término medio*'.

Implícits

Com ja hem apuntat anteriorment, la línia editorial de *La Vanguardia* forma part de la franja d'opinió unionista en termes de definició identitària de Catalunya. La tesi que centra aquest editorial n'és una declaració clara: '*Voluntad de ser y estar: de ser Cataluña y estar en España*'. Al text, aquesta tesi es matisa amb una filera d'adverbis amb un contingut deòntic implícit, '*plenamente, fraternalmente, solidariamente*'. Aquests adverbis fan referència a la manera en què el col·lectiu català hauria d'encarar l'encaix en la comunitat nacional superior que l'acull. Fan referència al deure d'aconseguir una relació de fraternitat, de companyia, de pertinença amb un mateix grup. També fa referència, a través de l'adverbi '*solidariamente*' als conceptes d'acord i de compartició desinteressats. Aquesta al·lusió indirecta al deure català, també pot

incloure una crítica implícita envers de o una voluntat d'incidir especialment en el percentatge de catalans que no està disposat a fer-se càrrec d'aquest deure, és a dir, els catalans nacionalistes que aspiren a la més àmplia autonomia de Catalunya.

D'altra banda, l'editorialista no assigna cap subjecte a les actituds de *'incomprensión, minimización o desprecio'* a què es refereix al darrer paràgraf del text, però el denota de forma implícita: els responsables d'aquestes actituds 'negatives' són els sectors més reaccionaris del nacionalisme espanyol que fan bandera d'un anticatalanisme o catalanofòbia evidents. Aquesta aversió a Catalunya i a tot allò català té els seus orígens en el Decret de Nova Planta, és a dir, la mesura reial que Felip de Borbó va promulgar en declarar-se vencedor de la Guerra de Successió. Aquest Decret estava destinat a la repressió dels vençuts i inicià la creació de l'Estat espanyol centralitzat sota les lleis de Castella. Aquest centralisme prengué força durant els segle XIX i XX i d'ençà ha estat liderat per polítics com Lerroux, Primo de Rivera o Francisco Franco. Tots aquests polítics espanyolistes han compartit postures anticatalanistes i han promogut accions en detriment de la llengua i cultura catalanes. L'anticatalanisme encara és un corrent viu i el segunden sectors nacionalistes de caire espanyolista.

III. Estil

Com ja s'ha vist en l'apartat anterior dedicat a la modalitat pragmàtica de la dixi personal, a l'editorial no apareix un 'jo' marcat que manifesti la individualitat de l'autor. La veu de l'editorial es palesa en un 'nosaltres' que abraça el diari com a institució social d'innegable personalitat política. Aquest nosaltres, però, forma part del col·lectiu català que comparteix aquesta voluntat de 'ser i estar' (ser catalans i estar en Espanya), la qual cosa esdevé un recurs adreçat a guanyar-se la complicitat d'un lector amb les mateixes aspiracions nacionals.

En aquest cas, trobem al text trets estilístics propis dels editorials com la claredat, la brevetat i la concisió. La qüestió es presentada i interpretada amb una extensió de tres paràgrafs amb funcionalitat definida: introducció, presentació de la tesi, conclusió. Això és així perquè el lector pugui captar sense fer un gran esforç la postura que defensa el diari.

El to del text, en general, és seriós i moderat. Conté marques avaluatives que evidencien un posicionament clar però no gaire extremes. Les referències al deure i les crítiques als sectors que no comparteixen la voluntat nacional del diari no s'expressen formalment, sinó de forma implícita, la qual cosa atenua la duresa dels judicis amb valor negatiu, però els fa presents en termes cognitius.

IV. Context i cognició social

En el present editorial, el que el lector haurà de conèixer en exposar-se a la lectura és que el dia de la publicació se celebrava a Sant Boi del Llobregat la primera manifestació permesa de l'11 de setembre (diada nacional de Catalunya) després de la Guerra Civil. Una totalitat de gairebé 100.000 persones va congregar-se a la Plaça Catalunya de la ciutat per reclamar una amnistia política que posés fi al règim dictatorial i per demanar un Estatut d'autonomia que reconegués els drets històrics de Catalunya com a nació en el trànsit cap a la normalitat democràtica.

Pel que fa als orígens d'aquesta Diada Nacional, el que es commemora anualment és la darrera defensa de Barcelona l'11 de setembre de 1714. L'exèrcit dels Borbó (Felip V) es declarava així vencedor davant els Àustries (amb l'Arxiduc Carles) en la lluita per la corona

d'Espanya després de catorze mesos de setge. Ja al poder, els Borbons van derogar els privilegis nobiliaris, els Furs locals i les institucions d'autogovern abans respectades per la Casa d'Àustria a tots els regnes declarats austriacistes. Per això, l'11 de setembre també es recorda la consegüent abolicció de les institucions i llibertats civils catalanes.

V. Aspecte formal del text

L'editorial analitzada és una peça clau dins de *La Vanguardia* de l'11 de setembre de 1976 i així ho demostra la inclusió dins la portada. És un text breu situat al cantó inferior dret i ocupa un quart de pàgina. L'angle on se situa és un punt privilegiat en tant que el lector sol conduir la mirada a la part dreta de les pàgines imparells del diari (les de la part esquerra, en canvi, queden més amagades a la visió immediata). El fet que estigui a la part inferior, però, denota un segon lloc en benefici de la notícia principal del dia: *'El presidente del gobierno se dirige al país: La iniciativa de cualquier revisión constitucional corresponderá al Gobierno y al Congreso de los diputados'*. Aquesta notícia fa referència a les declaracions del president del govern espanyol d'aleshores en referència a les línies d'actuació política en vista al procés de reforma constitucional. Aquesta jerarquia informativa és força definidora de la línia editorial de *La Vanguardia*, que prioritza la informació nacional espanyola per damunt de la informació nacional catalana. Cal afegir, però, que l'editorial ocupa un segon lloc digne i així ho palesa una font tipogràfica en majúscules, de gran dimensió i en negreta al titular del mateix.

b) Diada de Catalunya: Article d'opinió

La Vanguardia, 11 de setembre de 1976

Secció 'Tribuna'

Per J. M. Ainaud de Lasarte

'Una fecha histórica: 11 de septiembre de 1714'

Las raíces históricas de la conmemoración de la fecha del 11 de septiembre se remontan al siglo XVIII, al terminar la guerra de Sucesión a la Corona de España. Muerto sin sucesores, el rey Carlos II en el año 1700, dejó sus reinos al nieto del rey de Francia, que gobernó España en el nombre de Felipe V. Pero no todos sus súbditos aceptaron de buen grado al nuevo rey, y a los pocos años – debido al desacierto de las autoridades, como en el caso del virrey Velasco en Cataluña– y a las maniobras de Inglaterra, Portugal y Holanda, fue proclamado rey de España el archiduque Carlos, hijo del emperador de Austria bajo el nombre de Carlos III. El nuevo monarca, defensor de las leyes tradicionales, encontró entre los súbditos de la antigua corona de Aragón (y más concretamente, entre los catalanes) sus más firmes valedores. Jurado rey por las Cortes Catalanas, reunidas en 1705, fue apoyado por una gran mayoría frente a Felipe V, a lo largo de los duros avatares de la guerra de Sucesión hasta la paz de Utrecht (1713), firmada por Francia y España por un lado, y por el otro, por Inglaterra, Holanda, Portugal y el Imperio, ya que el pretendiente Carlos había sido nombrado emperador de Austria a la muerte de su padre y renunció sus pretensiones a la Corona de España. Inglaterra, fiel a su política de dividir las potencias continentales, abandonó su apoyo a la causa aliada, y se quedó con Gibraltar y Menorca.

Frente a Felipe V y el ejército franco-castellano, solo quedaba Cataluña, en una postura irreductible que no debe extrañar a quien conocen el carácter pactista de los catalanes, partidarios del pacto y de la transacción solo cuando tiene un carácter honroso que permite aceptarlo. Pero en este caso, Felipe V exigía la rendición sin condiciones, y lo ocurrido en el País Valenciano – donde fueron suprimidos los fueros después de la batalla de Almansa, en 1707– decidió que los catalanes, reunidos en Junta General de Brazos como autoridad suprema del Principado, continuaran la lucha. Las fuerzas militares se concentraron en el sitio de Barcelona por un poderoso ejército de 40.000 hombres, castellanos y franceses, fuertemente pertrechados, frente a un ejército popular de 10.000 hombres, al mando del general Villarroel. La heroica defensa de la ciudad fue obra de todo el pueblo, desde los nobles más encumbrados como el Conde de Plasencia, grande de España, hasta los estudiantes, menestrales y labradores que formaban las compañías de milicias ciudadanas de la Coronela.

Finalmente, después de trece meses de implacable asedio, llegó la madrugada del 11 de septiembre de 1714, y después de durísimos bombardeos se dio el asalto final a la ciudad. El canceller en Cap, Rafael de Casanova, cayó gravemente herido, abrazado a la bandera de Santa Eulalia, la enseña de la ciudad, frente al baluarte de San Pedro. La superioridad de las fuerzas asaltantes, la dureza de la lucha y el número de bajas sufrido por los defensores – cerca de 4.000 muertos solo el día del asalto– aconsejaron al mando militar catalán el toque de alto el fuego y una capitulación que respetara vidas y haciendas. Nadie se llamaba engaño: el Manifiesto final de la Junta advertía que la caída de Barcelona –<<donde hoy reside la libertad de Cataluña y de toda España>>– dejaría los catalanes <<esclavos con todos los demás españoles>>.

La noche pasó sin mayores violencias, y el día siguiente entraban en Barcelona las huestes al mando del duque de Berwick. Su primera providencia fue la abolición de todas las instituciones que hasta el momento habían regido la vida autónoma de Cataluña: las Cortes, la Generalidad y el Consejo de Ciento. El preámbulo de la orden derogatoria es preciso y contundente: <<Habiendo cesado por la entrada de las armas del rey, N.S. (que Dios guarde) en esta ciudad y plaza de representación de la Diputación y Generalidad de Cataluña... >>. La autonomía de Cataluña había dejado de existir.

Barcelona –y Cataluña entera– volvieron al trabajo, y procuraron relegar al pasado los horrores de la guerra y las discordias civiles, con el ánimo y la esperanza de recobrar aquellos derechos arrebatados pero jamás perdidos.

Anàlisi del discurs:

I. Macroestructura

Tema central

L'autor parla sobre els orígens de la commemoració de l'11 de setembre, que es remunten a la fi de Guerra de Successió en 1714.

II. Microestructura⁶

ii. Nivell lèxic

Al text, com que esdevé una narració dels fets de la Guerra de Successió, predomina la terminologia dels conflictes bèl·lics. Veiem-ne exemples:

→ Guerra de Successió: *ejército, rendición, batalla, lucha, fuerzas militares, heroica defensa, compañías de milicias, asedio, bombardeos, asalto, bajas, defensores, mando militar, huestes, violencia.*

Altre fet a destacar dins aquest apartat és la repetició dels dos subjectes de l'acció, que són Catalunya (i els seus derivats 'català/ns' i sinònims com 'el Principado') i, per extensió, Espanya (i els seus derivats 'espanyol/s'). Veiem-ne les ocurrències:

→ Catalunya (+ derivats i sinònims): apareix un total de 14 vegades.

→ Espanya (+ derivats): apareix un total de 7 vegades.

iii. Nivell pragmàtic

Modalitat dística

⁶Supressió dels nivells semàntic i sintàctic per escassa adequació als objectius de l'anàlisi

L'autor no té cap presència al text. La narració dels fets es fa, normalment, en tercera persona, segons el subjecte de cada enunciat ('Carlos II *dejó* sus reinos al nieto del rey de Francia', 'sus súbditos *aceptaron*', 'el nuevo monarca *encontró*' etc.). Predominen els verbs en passat.

Modalització epistèmica

Tot i que el contingut de l'enunciat es presenta com cert (es tracta de la recreació d'uns fets històrics), no hi ha gaires recursos modalitzadors o marcadors de modalitat epistèmica que emfasitzen aquesta certesa. Ainaud de Lasarte garanteix la veracitat d'allò que diu a través de verbs en indicatiu (*dejó, encontró, abandonó, quedaba, llegó, aconsejaron, se llamaba*, etc). L'indicatiu és un dels modes verbals que expressen allò que correspon a l'estat de coses en el món real i, per tant, situa el text en un món possible .

Modalització deòntica

No trobem, al text, cap marca que manifesti obligació o es refereixi al deure.

Modalització apreciativa

L'autor 'mitifica' i fa un judici positiu de la defensa catalana (l'"heroica defensa') del setge borbònic. Aquest judici es manifesta a través d'una tria lèxica (que comprèn les diferents categories gramaticals) que es caracteritza per les connotacions positives (i, en contraposició, també negatives).

- Substantius: *conmemoración, valedores, paz, pacto, transacción, defensores, libertad, ánimo, esperanza* (valor positiu); *desacierto, maniobras, guerra, rendición, batalla, lucha, asalto, superioridad* (de las fuerzas asaltantes), *dureza, bajas, engaño, esclavos, violencias, buestes, abolición, horrores, discordias* (valor negatiu).
- Adjectius: *firmes* valedores, *gran* mayoría, caràcter *pactista* (de los catalanes), caràcter *honroso, heroica* defensa, nobles *encumbrados* (valor positiu); *duros* avatares, *implacable* asedio, *durísimos* bombardeos, fuerzas *asaltantes*, orden *derogatoria* (valor negatiu).
- Adverbis: *jamás* perdidos (valor positiu); *fuertemente* pertrechados (valor negatiu, fa referència a l'exèrcit castellà-francès atacant), *gravemente* heridos (valor negatiu).
- Verbs: *fue apoyado, respetara, recobrar* (valor positiu); *suprimidos, sufrido* (valor negatiu).

iv. Nivell argumentatiu

Estructura

Aquest text, que podem definir més bé com a narratiu que com a argumentatiu, segueix l'estructura de les narracions.

En el primer paràgraf, l'autor **introdueix el tema**: els orígens de la commemoració de l'11 de setembre es remunten a la fi de Guerra de Successió en 1714. Abans d'entrar plenament a narrar els fets, l'autor fa un resum dels protagonistes. La designació de Felip V com a Monarca d'Espanya en morir el rei Carles II, va suposar un enfrontament entre ell i el pretendent austríac, Carles III. Aquest conflicte per la Corona hispànica va esdevenir,

ahora, un conflicte internacional en què s'hi dirimia també la qüestió de l'equilibri de poder entre les diferents potències europees (com assenyala Ainaud de Lasarte a les darreres ratlles del paràgraf).

Els tres paràgrafs següents corresponen al desenvolupament de la narració (en aquest cas, dels fets de la Guerra de Successió): l'autor repassa els fets de la batalla d'Almansa al País Valencià, introdueix el setge de Barcelona i el seu desenllaç –la caiguda de la ciutat que va quedar a mans dels borbons- fins arribar a l'abolició de les institucions catalanes.

Com a **conclusió** o **desenllaç**, l'autor parla de l'ànim i l'esperança catalans de recobrar els drets arravatats (tot i que mai perduts) que despuntaren arran de la guerra i que s'han mantingut fins avui dia.

Cohesió i coherència textuals

Com que estem davant d'una narració de fets històrics, la cohesió i coherència del text són garantides gràcies a la continuïtat dels esdeveniments que l'autor fa possible a través de l'ús de formes verbals en Indicatiu passat (*'Muerto sin sucesores, el rey Carlos II en el año 1700, dejó a sus nietos...'*).

– Hi ha també l'adverbi *'finalmente'* a principi del tercer paràgraf, que esdevé un marcador d'ordre que serveix d'antecedent a uns fets concloents o que van tenir lloc a la fi.

– Al llarg dels text trobem dos *'pero'* adversatius, que marquen l'oposició entre les dues proposicions que lliguen (*'Pero no todos sus súbditos aceptaron...'*; *'Pero en este caso, Felipe V exigía la rendición...'*).

III. Estil

L'estil és el típic de les narracions històriques. Tot i que s'inclouen dades científiques i hi ha terminologia específica (bè·lica) i certa impersonalitat, aquest rigor no impedeix que l'autor tingui la llibertat d'expressar la valoració dels fets a través de lèxic marcat (veure apartats de 'Nivell lèxic' i 'Modalització apreciativa').

Tot i que la narració és força àgil, l'autor emprà un estil arcaic, que es manifesta a través de la terminologia (*'fuertemente pertrechados'*, *'nobles encumbrados'*, *'que respetara vidas y haciendas'*).

En general, i en certs enunciats més particularment (*'nadie se llamaba engaño'*) trobem un to novel·lesc i literari.

IV. Context i cognició social

L'article d'Ainaud de Lasarte s'emmarca en la commemoració de la Diada de Catalunya. Com que al text hi ha una forta contextualització dels fets històrics que en són l'origen, hi ha poc més a explicar, en aquest apartat.

Sobre l'autor

Josep Maria Ainaud de Lasarte (Barcelona, 1925-2012) fou un historiador, promotor cultural, advocat, periodista i polític català. Fou, també, estudios de personatges

emblemàtics del catalanisme com Francesc Macià, Francesc Cambó, Ventura Gassol i Enric Prat de la Riba. La seva obra gira al voltant de la difusió de la cultura i la història de Catalunya.

V. Aspecte formal del text

L'article ocupa un el terç superior de la pàgina 13 de *La Vanguardia* del dia 11 de setembre de 1976. Forma part de la secció 'Tribuna de La Vanguardia', que, com el seu nom indica, és el lloc on les veus/oradors parlen (en aquest cas, els col·laboradors/opinadors).

Tant el nombre de pàgina (imparell) com la posició són privilegiats. En el primer cas, perquè la nostra forma de llegir està a favor de les pàgines imparells (ens hi porta directament); i en el segon cas, perquè la nostra vista es dirigeix en primer lloc als continguts més visibles en passar plana, que són aquells que hi ha a dalt i a la dreta (en aquest cas, ocupa el marge superior dret i l'esquerre).

L'altre article d'opinió que l'acompanya ('<<Catalanidad>> e <<hispanidad>> de Jaime I el Conquistador') també està relacionada amb el fet nacional català.

c) Retorn de Tarradellas: Editorial

La Vanguardia, 23 d'octubre de 1977

'La nueva Generalitat'

Con la llegada a Barcelona del honorable presidente de la Generalitat, señor Josep Tarradellas, se cierra un período histórico y se abre otro. Cataluña recupera legal y oficialmente su personalidad perdida en la vorágine de la mayor tragedia colectiva de España, aunque realmente no la perdió jamás. Unos pocos años y unas voluntades cortas como una vida humana, no podían destruir siglos de historia, de formación y maduración de la conciencia de un pueblo. Era imposible. Era un fracaso a fecha fija.

La voluntad del rey don Juan Carlos I, de reinar a partir de la reflexión y el análisis de los errores pasados y de la revisión de las verdades aceptadas como dogmas a pesar de no sustentarse en realidades, empieza ya a dar sus frutos. Uno de ellos ha sido el restablecimiento de la Generalitat. Cataluña no ha sido bien tratada por los diversos poderes que se han sucedido desde que el conde-duque de Olivares quiso destruir violentamente aquel pacto que era España, a partir de la boda de los soberanos de Castilla y Aragón. Con más o menos intensidad, la historia de Cataluña está marcada por los actos de desprecio o de sometimiento más que por los de amor. Es grave y triste, pero ha sido así.

Los acontecimientos conducían incluso a creer que la Monarquía era incapaz de facilitar la fórmula de entendimiento, por serle orgánicamente imposible. Las dos Repúblicas – la de 1873 sólo de intención y la de 1931 con el Estatuto de Autonomía- llegaron a parecer a los catalanes los sistemas idóneos para que su vieja aspiración de servir a la unidad no negociable de España desde su singularidad evidente y no discutible – lengua, cultura, derecho, formas de vida, etc. – fuera posible. No debería haber sido así, porque los sistemas monárquicos son integradores por naturaleza, sin perder el respeto que merecen los pueblos que componen el reino. Es decir, integrar sin destruir, porque no se concibe una Monarquía destructora de las peculiaridades y valores de los pueblos que están bajo su tutela.

El mantenimiento de una concepción equivocada de la realidad española, calcada del modelo francés, ha hecho mucho daño. Impidió a veces la natural efusión de los pueblos hermanos, al crear situaciones de tensión discriminatoria, y convirtió en problema y pleito algo que no debería haberlo sido nunca. Negar a Cataluña era negar la evidencia, era ignorar la claridad, era ofender aquella conciencia de pueblo a que aludíamos antes, laboriosamente elaborada por los siglos.

El real decreto que restablece la Generalitat es el gran paso hacia la solución armónica y la garantía del futuro en paz y concordia. Los monopolistas del sentimiento patriótico ya no podrán hablar de revolución ni de separatismo. Y si lo hacen será falseando la realidad y la historia. Cataluña recupera su institución capital, como el hecho más natural del mundo, sin traumas, sin violencias, sosegadamente, civilizadamente. La reflexión sobre las páginas tristes de una historia pasada, no ha sido estéril.

Cuando hoy comience a declinar la tarde, el presidente Tarradellas llegará al Palau de la Generalitat. En el aeropuerto habrá reencontrado la tierra, en la avenida de Maria Cristina de Montjuich, al pueblo, y en la plaza de San Jaime las instituciones. Y el trabajo. Porque así como la Corona ha reflexionado sobre los errores históricos que le podían ser imputados, el presidente Tarradellas ha reflexionado también y muy largamente, en el exilio, sobre los errores de los pueblos y de sus dirigentes.

De estas reflexiones paralelas nació la nueva Generalitat. Sólo del trabajo tenaz e incansable saldrá su contenido, el contenido que exige el difícil y complejo mundo de este final de siglo XX. El presidente Tarradellas sabe que no existen más que posibilidades y que su esfuerzo sería inútil sin la fe, la confianza, el trabajo y la voluntad de todos. En estos últimos años de silencio forzado, también se hizo Cataluña en la discreta oscuridad de la esperanza. Después se hizo política, acaso demasiada política. Ahora hay que volver a pensar exclusivamente en esta Cataluña que pasa, hoy como siempre, por una Generalitat fuerte, solidaria, madura e ilusionada, y que ha de ser la gran respuesta común al reto de una historia bien comprendida.

Anàlisi del discurs:

I. Macroestructura

Tema central

El tema central de l'editorial és la importància del restabliment de la Generalitat de Catalunya (a través de la qual, Catalunya recupera oficialment 'la personalitat perduda').

Esdeveniments principals

- Hi ha diferents referències implícites al franquisme: *'la vorágine de la mayor tragedia colectiva de España'* i *'en estos últimos años de silencio forzado, también se hizo Cataluña en la discreta oscuridad de la esperanza'*.
- Referència al comte-duc d'Olivares *'que quiso destruir violentamente aquel pacto que era España'* i al casament de les corones de Castella i d'Aragó. Gaspar de Guzmán i Pimentel, més conegut com a Comte-duc d'Olivares (1587 - 1645), fou un aristòcrata i polític castellà, privat del rei Felip IV. Des de la unificació d'Espanya que va produir-se arran de l'enllaç dels Reis Catòlics, la unitat tenia com a clau de volta la persona del monarca, però els diferents regnes gaudien d'una àmplia autonomia (fiscal, militar, monetària, etc.). El programa polític d'Olivares, contingut en el *Memorial* i que va presentar al rei l'any 1625, considerava que l'autoritat i la reputació de la Monarquia Hispànica s'havia deteriorat i, per tant, proposava un pla de reformes encaminades a reforçar el poder reial i la unitat dels territoris que regnava, amb vistes a un millor aprofitament dels recursos al servei de la política exterior, especialment la Unió d'Armes.
- Referència a les dues Repúbliques *'la de 1873 sólo de intención y la del 1931 con el Estatuto de Autonomía'*. La *Primera República Espanyola* fa referència a la curta experiència del règim polític que hi va haver a Espanya des de la seva proclamació per les Corts Generals l'11 de febrer de 1873 fins el 29 de desembre de 1874, quan el pronunciament del general Martínez-Campos va donar inici a la Restauració borbònica. La *Segona República Espanyola*, més llarga, fou el règim polític democràtic que va existir entre el 14 d'abril de 1931 i l'1 d'abril de 1939, data final de la Guerra Civil espanyola que va donar pas a la dictadura franquista.

II. Microestructura⁷

ii. Nivell lèxic

Hi ha un camp semàntic que destaca per sobre dels altres, i és el camp semàntic sobre les qualitats i els valors de Catalunya com a poble, regió i inclús nació específica:

→ *Personalidad, conciencia de pueblo* (dues vegades), *singularidad evidente y no discutible, peculiaridades y valores de los pueblos*.

Com a contrapartida, hi ha la infravaloració que ha tingut al llarg de la història:

→ *Tragedia, fracaso, desprecio, sometimiento, maltratada, tensión discriminatoria, problema, pleito*.

D'altra banda, trobem algunes repeticions de mots i conceptes clau que emfasitzen la importància que tenen al text:

- El mot Catalunya (i el derivat 'català/ns') apareixen un total de 8 vegades.
- El mot 'poble' apareix un total de 7 vegades.
- El mot Generalitat (i el seu sinònim 'institució capital') apareixen un total de 6 vegades.
- El mot Espanya (i el derivat 'espanyol/s') apareixen un total de 4 vegades.
- Els mots que, conceptualment, es refereixen al passat històric (*pasado, historia, errores históricos*, etc.) apareixen un total de 8 vegades.

També és interessant la repetició, i per tant, èmfasi, que l'editorialista fa del fet que *Juan Carlos I, de reinar a partir de la reflexión y el análisis de los errores pasados y de la revisión de las verdades aceptadas como dogmas a pesar de no sustentarse en realidades*'. Aquest fet es repeteix en dues ocasions més: *'la reflexión sobre las páginas tristes de una historia pasada no ha sido estéril'* y *'porque así como la Corona ha reflexionado sobre los errores históricos que le podían ser imputados'*. Aquesta repetició és força important, ja que l'empra com a argument de causa de què deriva el restabliment de la Generalitat de Catalunya.

iii. Nivell pragmàtic

Modalitat dística

Al text no apareix un 'jo' marcat, sinó que l'editorialista desapareix sota el subjecte 'Catalunya', perquè intuïm que l'editorialista forma part del col·lectiu dels catalans: *'Cataluña recupera legal y oficialmente su personalidad'*, *'Cataluña recupera su institución capital'*. Inclús veiem que, en una ocasió, es refereix al col·lectiu dels catalans a través d'un plural exclusiu (*'Las dos Repúblicas [...] llegaron a parecer a los catalanes...'*).

D'aquesta voluntat d'invisibilització o ocultació al text, també hi ha altre tipus de marques, com ara les construccions passives, que prioritzen l'acció per davant del subjecte que la realitza (*'Cataluña no ha sido bien tratada por los diversos poderes que se han sucedido'*, *'Cataluña está marcada por los actos de desprecio'*), etc.

Amb això, l'editorialista vol pretendre que el text es presenti com un objecte autònom, aparentment deslligat del seu autor.

⁷Supressió dels nivells semàntic i sintàctic per escassa adequació als objectius de l'anàlisi

Només hi ha un cas ('a que *aludíamos* antes'), a través de les marques de persona i nombre del verb (en primera persona del plural) a través de la qual l'autor s'apropa al lector per fer-lo partícip de les seves reflexions.

Modalització epistèmica

En els textos en què predomina la funció referencial, és a dir, la transmissió d'una informació, i també en els textos que transmeten opinions, maneres de veure, hi ha diferents maneres d'expressar el grau de certesa que l'autor atorga a aquestes informacions i opinions. En aquest cas, el grau de certesa és alt i es manifesta a través de diferents recursos lingüístics:

- En primer lloc, hi ha l'ús del mode indicatiu en els temps verbals, tant en present (*cierra, abre, recupera, empieza, está, es, integran, restablece, recupera,*) com en passat (*era, quiso, conducían, impidió, convirtió, nació*). L'indicatiu és un dels modes verbals que expressen allò que correspon a l'estat de coses en el món real i per tant, situa el text en un món possible.
- D'altra banda, trobem altres enunciats modalitzats epistèmicament per la tria de determinats mots que fa que siguin fortament assertius i categòrics: '*Era imposible*', '*Es grave y triste, pero ha sido así*', '*Negar a Cataluña era negar la evidencia, era ignorar la claridad*'.

Modalització deòntica

A l'editorial hi ha diferents valoracions d'obligacions en passat que resulten judicis sobre la manera com, moralment o socialment, l'editorialista creu que haurien hagut de ser o s'haurien hagut de fer les coses: '*No debería haber sido así*', '*convirtió en problema y pleito algo que no debería haberlo sido nunca*'.

També hi ha referències al deure en present que es manifesten a través de la perífrasi d'obligació 'haver de': '*Ahora hay que volver a pensar exclusivamente en esta Cataluña*' i '*que ha de ser la gran respuesta común al reto de una historia ben comprendida*'. Aquestes dues referències al deure són força importants perquè esdevenen la conclusió de l'editorial, que és, al cap i a la fi, una instància a pensar en la nova Catalunya que ha de mirar endavant com a repte al passat indòcil.

Modalització apreciativa

Troblem la petjada valorativa de l'editorialista a través de diferents recursos gramaticals. Normalment, veiem que, en totes les categories gramaticals, hi ha dos pols clarament diferents que solen coincidir amb valoracions de fets del passat (en termes negatius) i amb valoracions de fets del present/futur (en termes positius).

- Substantius: *voluntades* (tres vegades), *maduración, conciencia, entendimiento, unidad, singularidad, lengua, cultura, derecho, respeto, particularidades, valores, evidencia, claridad, solución, paz, concordia, esfuerzo, fe, confianza, trabajo, esperanza* (valor positiu); *vorágine, tragedia, fracaso, errores, dogmas, desprecio, sometimiento, daño, tensión, problema, pleito, monopolistas, revolución, separatismo, traumas, violencias, oscuridad* (valor negatiu).

És interessant fer ressaltar, en aquest punt, la visió negativa que fa del nacionalisme independentista: '*Los monopolistas del sentimiento patriótico ya no podrán hablar de revolución ni de separatismo*'.

- Adjectius: *honorable* Presidente, *gran* paso, solució *armónica*, institució *capital*, trabajo *tenaz y incansable* (valor positiu); *grave, triste*, concepció *equivocada*, tensió *discriminatoria*, pàgines *tristes*, silenci *forzado* (valor negatiu).
- Adverbis: *laboriosamente, sosegadamente, civilizadamente* (valor positiu); *violentamente* (valor negatiu).
- Verbs: *integrar, recupera* (valor positiu); *perdió, destruir* (dues vegades), *impidió, negar, ignorar, falseando* (valor negatiu).

iv. Nivell argumentatiu

Estructura

Al primer paràgraf d'aquest editorial **s'introdueix la qüestió** que esdevé el subjecte temàtic del text: la importància del restabliment de la Generalitat de Catalunya a través de la qual, Catalunya recupera oficialment 'la personalitat perduda'.

Al segon paràgraf, l'editorialista introdueix un argument de causa que serà força important i emfasitzat (repetit) al llarg del text: el fet que el restabliment de la Generalitat és fruit de la voluntat del rei Joan Carles I, qui ha començat a regnar a partir de la reflexió i l'anàlisi dels errors del passat. Aquest argument, també pot ser interpretat com un argument model, ja que a continuació trobem un argument de la comparació en què es presenta la Catalunya maltractada pels diversos poders que s'han succeït des del matrimoni dels reis Catòlics. A través d'aquesta comparació, el lector veu més clarament la importància d'aquesta nova conducta modèlica i positiva per a Catalunya.

Al tercer paràgraf, l'editorialista continua mostrant un clar posicionament monàrquic i empra un argument de l'exemple (el de les dues Repúbliques que s'han esdevingut a Espanya) per treure la conclusió que, tot i que semblaven ser els sistemes idonis per als catalans de formar part de la unitat d'Espanya des de la singularitat, no han estat sistemes gaire satisfactoris. Per acabar, l'editorialista fa una asseveració promonàrquica que evidencia les intencions discursives del paràgraf sencer: *'los sistemas monárquicos son intergradores por naturaleza, sin perder el respeto que merecen los pueblos que componen el reino. Es decir, integrar sin destruir'*.

Més endavant, en el quart paràgraf, trobem un nou argument de la comparació. Es compara el model espanyol amb el model francès, tot dient que aquesta associació d'ambdós models ha estat equivocada i dolenta per a l'Estat espanyol. Aquí, l'autor es refereix a la influència del model polític francès en l'Espanya dels anys 30. Els partits republicans que van promoure la segona i la tercera República franceses eren partidaris d'un Estat centralitzat, i diu l'editorialista que l'associació tradicional d'ambdós models 'impidió a veces la natural efusión de los pueblos hermanos, al crear situaciones de tensión discriminatoria'. L'autor, com veiem, es partidari d'un Estat Espanyol unitari, però d'un reconeixement i d'una consideració nacional particulars de Catalunya dins d'aquest Estat Espanyol. I aquesta és la conclusió que n'extreu de l'argumentació d'aquest paràgraf (*'negar a Catalunya era negar la evidencia, era ignorar la claridad, era ofender aquella conciencia de pueblo a que aludíamos antes'*).

En el paràgraf següent, l'editorialista recupera el tema que ha introduït al primer paràgraf: *'El real decreto que restablece la Generalitat es el gran paso hacia la solución armónica y la garantía del futuro en paz y concordia'*. A més a més, introdueix un tema nou. Utilitza, aquest cop, un nou argument de la comparació per fer una demostració d'allò que, al seu parer, és la conducta correcta a adoptar. La comparació, en aquest cas, és entre una conducta civilitzada i la conducta 'separatista'.

Com dèiem al segon paràgraf d'aquest punt dedicat al nivell argumentatiu, l'autor recupera, per emfasitzar, l'argument de causa de qui considera 'responsable' del restabliment de la Generalitat: la voluntat del rei Joan Carles I, qui ha reflexionat sobre els errors històrics tot pensant en un millor esdevenidor per a les regions/nacions. I des d'aquí, l'editorialista aprofita per introduir un nou argument de causa per explicar la realitat actual de Catalunya, i de qui pot ser el 'responsable' regional/nacional d'aquest millor esdevenidor en el cas català: el president Tarradellas, qui torna a presidir la Generalitat i qui 'ha reflexionado también, y muy largamente, en el exilio, sobre los errores de los pueblos y de sus dirigentes'.

Per tant, d'aquests dos 'responsables' ha nascut i creixerà la nova Generalitat. Per donar-li força a la importància futura i el valor democràtic d'aquest restabliment, l'autor emprà un argument de la comparació amb els anys del franquisme ('en estos últimos años de silencio forzado, también se hizo Cataluña en la discreta oscuridad de la esperanza'). D'aquí, l'autor treu la **conclusió** de l'editorial, que esdevé un consell o instància a la societat catalana a pensar en la nova Catalunya, que ha de mirar endavant com a repte al passat indòcil.

Cohesió i coherència textuais

– Trobem al text l'expressió '*es decir*' que serveix per fer explicacions o aclariments d'un concepte expressat anteriorment, en aquest cas, aclareix l'afirmació que '*los sistemas monárquicos son integradores por naturaleza, sin perder el respeto que merecen los pueblos que componen el reino*'. Llavors, a través de l'expressió '*es decir*', l'autor es fa entendre millor: '*integran sin destruir*'.

– Hi ha també la conjunció '*porque*' que indica la conseqüència d'allò que l'autor acaba de dir: '*Habrá recuperado [...] el trabajo. Porque [...] el presidente Tarradellas ha reflexionado también y muy largamente, en el exilio, sobre los errores de los pueblos y sus dirigentes*'.

– Hi ha dos adverbis 'también', que serveixen per continuar sobre un mateix tema ('*en estos últimos años, también se hizo Cataluña...*') o per indicar que allò que es diu és en condicions d'igualtat respecte d'una informació donada prèviament ('*Tarradellas ha reflexionado también y muy largamente*').

– Pel que fa als marcadors d'ordre, trobem l'adverbi '*después*' que indica la posterioritat en l'ordre d'allò que se'ns diu ('*Después se hizo política*').

Implícits

Hi ha diferents referències implícites al franquisme: '*la voragine de la mayor tragedia colectiva de España*' i '*en estos últimos años de silencio forzado, también se hizo Cataluña en la discreta oscuridad de la esperanza*'.

III. Estil

Tot i que el contingut de l'editorial presenta un clar posicionament ideològic del diari (en aquest cas, hi ha un posicionament fortament monàrquic, i partidari d'un reconeixement dels drets dels catalans tot i que dintre d'un Estat Espanyol unit), cal dir que el to és contingut i força seriós. Com hem vist, l'editorialista invisibilitza la seva presència amb la voluntat de prioritzar les accions davant del subjecte. I, ens els casos en què subjectivitzava la seva presència, és a través de l'objecte/subjecte 'Catalunya'. D'altra banda, també cal fer ressaltar en aquest apartat el caràcter assertiu, que en cap moment deixa lloc a dubte de les informacions que proporciona i de les opinions que l'autor en fa al respecte.

IV. Context i cognició social

Sobre el context històric

El context històric sobre el que s'assenta l'editorial són els fets del restabliment de la Generalitat i del retorn del president Tarradellas. Després de les eleccions legislatives espanyoles del 15 de juny de 1977, el president exiliat de la Generalitat de Catalunya, Josep Tarradellas, es va reunir amb el president del Govern espanyol, Adolfo Suárez, per negociar el restabliment de la Generalitat. El 29 de setembre, el president del govern espanyol derogà la llei franquista de 1938 que havia abolit les institucions catalanes d'autogovern i restablí provisionalment la Generalitat de Catalunya en virtut del reial decret-llei 41/1977. Dies després, el 17 d'octubre de 1977, es nomenà a Josep Tarradellas com a President provisional de la Generalitat, la qual cosa permeté el seu retorn a Catalunya després de gairebé quaranta anys d'exili.

V. Aspecte formal del text

L'editorial apareix al lateral esquerre de la pàgina 7 de *La Vanguardia* del dia 23 d'octubre de 1977. Aquesta és, normalment, la posició que ocupaven els editorials del diari d'aquella època. Tot i que la posició no és gaire privilegiada en termes de llegibilitat, sí que ho és la ubicació a una plana imparell, ja que la nostra forma de llegir el diari ens porta directament a les planes imparells.

El diari dedica la portada al President Tarradellas amb una fotografia que ocupa pràcticament la portada sencera, sota un petit titular '*El Presidente de la Generalitat vuelve a Cataluña*'. Totes les pàgines anteriors (2-6) estan dedicades al retorn de Tarradellas.

d) Retorn de Tarradellas: Article d'opinió

La Vanguardia, 28 d'octubre de 1977

Secció 'Tribuna'

Per Baltasar Porcel

'Lo que hay, lo que podemos tener'

Este último mes han ocurrido en el país dos importantes cosas que, en cierta manera barren el confuso declive que arrastramos durante el primer trimestre a partir del 15 de junio: el Pacto de la Moncloa y la restauración de la Generalitat con el retorno del president Tarradellas. Una parte de la confianza que se había perdido, ha vuelto. El deterioro económico, el enrarecimiento social, la en general engolada e ineficaz parodia parlamentaria, y añadiéndose a todo ello, las erupciones de subversión terrorista habían llegado a calar muy hondo en la gente. Ni el presidente Suárez ni la oposición se salvaban del descrédito. Pero, insisto, el consenso de la Moncloa sobre la problemática que nos corroe y los planes para sanearla, han dado un respiro al ciudadano. Y estos aldabonazos reparadores que han sonado sobre Cataluña, han avivado, y en qué medida, nuestra ilusión.

Pero ahora empieza el lunes de fiesta mayor... La Generalitat, por ahora, es solo un nombre, y aún provisional. Hasta que la comisión, o comisiones mixtas entra nuestra institución, el Gobierno de Madrid y las diputaciones catalanas, no hayan establecido un traspaso de servicios, no la hayan llenado con algo, sólo agua tendremos entre las manos. Y desde luego la invicta ilusión. Ahora bien: tampoco las atribuciones que de ahí salgan serán gran cosa, hasta que las Cortes no fabriquen el Estatut, el que pedía parte del público el pasado domingo al President, en esquinada respuesta a su <<Ja sóc aquí>>. Pero aún hay más: no es probable que el Estatut, al venir dentro de un par de años, colme nuestros deseos ni nuestras necesidades.

En resumen: tardaremos en conseguir nuestro modesto plato en el banquete general.

De igual manera que es enteramente distinto haber llegado a un acuerdo dialéctico, en el palacete de la Moncloa, luego de seis o dieciséis horas de charla, y después que de esto nazca una puesta en práctica tan sólo —y no es pedir mucho— medianamente fructífera y pronta. Para todo lo cual una previsión de dos años tampoco es excesiva...

Y mientras, ¿qué? Estamos como metidos en una especie de carrera nocturna — porque todo va rapidísimo hoy y en este país— en la que nuestro automóvil sólo pudiera usar las luces cortas. Suponiendo, claro, que acabe la huelga de gasolineras y podamos conseguir esencia... Una carrera en la que la aparición de un muro o un precipicio no podrían ser evitados. Quiero decir, en suma, que si la ilusión y un relativo respiro han resurgido en nosotros, por el instante todo ello obedece más a la fenomenología emocional que a la sólida presencia de los hechos.

Pero retornemos atrás. A la época del general Franco. Hablamos mucho, por una parte, de si la progresiva pérdida de facultades físicas del dictador y la labor semiclandestina de la oposición fueron arrinconando los presupuestos — totalitarios—del régimen: por otra, de que si ha sido tan veloz y fácil el tránsito del franquismo a la democracia, se ha debido a que en los

últimos años de Franco, ya se vivía, verdaderamente, el post-franquismo, porque el Estado vertical ya no actuaba como atracción sobre nadie. Y todo ello es verdad.

Sin embargo, hay que ir un poco más allá, hay que abandonar incluso los en definitiva elitistas, habitáculos del régimen o de la oposición, entre los que nos movíamos quienes actuábamos o hablábamos de política, e ir al encuentro del ciudadano común. El factor capital que actuaba sobre él era éste: la desconfianza y la desesperanza.

Abí patinó, hasta deslizarse hacia la nada y el pasado, el régimen franquista. Todo el mundo, en la gran ciudad y en la más remota aldea, sabía que conquistas elementales de los pueblos de Occidente, como la libertad, la enseñanza gratuita, el voto, la justicia social, eran elementos por completo extraños, ajenos, a <<lo>> que regía el país. Luego, ni una sola persona creía en los discursos y las declaraciones oficiales, pronunciados para los ángeles, sin relación ninguna con la problemática terrenal. Incluso en las mismas filas del viejo franquismo, el desengaño era evidente. Podía haber, había, hay, quien por convicción ideológica, por <<sostenella>> en lugar de <<enmendalla>>, por lo que fuere, estuviera por la continuación del arcaico y cerrado sistema. Bien. Pero era consciente, a la vez, de su inanidad y de su corrupción. Léanse, si no, las docenas de libros que han aparecido sobre el tema, los escritos desde dentro, y los artículos de los periodistas ex franquistas, y cito desde el asombrosamente ejemplar general Franco Salgado-Araujo hasta el toreo que está ahora practicando Emilio Romero.

Esta falta de confianza, este saber, como decía del Infierno de Dante, que allí ya no residía ninguna esperanza, es lo que auténticamente ha derrumbado al franquismo. Un bracero andaluz, un obrero de Cornellá, un administrativo madrileño, un vasco, un hotelero mallorquín, sabían que todos sus problemas se iban agravando sin posibilidad de remedio. Si en la época de las vacas gordas – del plan de estabilización y de la afluencia de turismo europeo– hubo todavía quienes creyeron vivir en el mejor de los mundos, lo burdamente que fue todo planificado y manejado, y el cuarteamiento final en que acabó el frágil edificio, convirtieron al agnosticismo a los últimos fieles.

Mejor o peor, desde el advenimiento de la monarquía a junio de este año, la dinámica o al menos la movilidad habían aireado el patio, se respiraban ganas y cambio. Fue a partir de las elecciones cuando todo apareció vacilante, sin norte. Quizá porque, realmente, habíamos entrado en la nueva etapa, y tanteábamos. Quizá. Y en todo hay que pagar el aprendizaje. Excusas no faltan, entre ellas la de que tres meses son una nimiedad y lo que pende abí, esperando soluciones, es casi un mundo. Desde luego, desde luego.

Pero esto había venido a pesar sobre este pueblo todavía inmerso en los inmensos lodos del desengaño, de la desesperanza, pueblo que todavía no se ha rebecho y vuelto a arrancar hacia adelante. De abí el inmenso peligro: desengañar otra vez a los ciudadanos, establecer el abismo entre gobernantes, instituciones y partidos, y el pueblo. Lo que, de producirse, sí que vetaría toda salida a la situación... Una democracia, sin el pueblo o su entusiasmo, o como mínimo su participación, no existe.

Siempre hay tiempo para muchas cosas. O casi. Lo que pasa es que a veces los hombres –los dioses ciegan a quienes quieren perder, ya se sabe– son tan líosos, tan incapaces, que echan a perder las herramientas útiles. Lo que, para ser sinceros, no espero que ocurra ahora. Aunque no sea más que por necesidad, hay que ser optimistas. Hay que trabajar. Y con los ojos bien abiertos: ver el Pacto de la Moncloa y la Generalitat provisional en lo que son, única forma de poderlos convertir en algo mejor, más apto.

Anàlisi del discurs:

I. Macroestructura

Tema

L'autor insta el poble català a la participació i a l'entusiasme en un punt decisiu del rumb dels catalans i els espanyols (*'una democracia, sin el pueblo o su entusiasmo, o como mínimo su participación, no existe'*). Ahora, considera necessari que aquesta s'atengui des del compromís amb la feina i amb la realitat (*'hay que trabajar. Y con los ojos bien abiertos'*). És a dir, cal confiar en aquests elements de trencament que són el Pacte de la Moncloa i el restabliment de la Generalitat com a impulsos de millora de la situació (*'única forma de poderlos convertir en algo mejor, más apto'*).

Esdeveniments principals

Al primer paràgraf, l'autor cita dos esdeveniments importants (el pacte de la Moncloa i el restabliment de la Generalitat de Catalunya) que considera una 'barrera' enmig d'una reguitzell de successos que s'han donat des del 15 de juny i que han portat al *'confuso declive'* o a la *'problemática que nos corroe'* des dels quals parla l'autor (deteriorament econòmic, enrarament social, la parodia parlamentària i els atacs terroristes). Més endavant, al text, l'autor continua mantenint que *'a partir de las elecciones, todo apareció vacilante, sin norte'* i continua considerant els dos esdeveniments recents com una esperança de canvi (*'única forma de poderlos convertir en algo mejor, más apto'*).

L'autor també fa salts enrere en el temps per recordar episodis històrics passats (època del general Franco, post-franquisme...), així com salts endavant en què s'avança als esdeveniments (fabricació de l'Estatut per part de les Corts).

Antecedents

Els antecedents més llunyans en el temps des del moment en què parla l'autor són l'època de la dictadura franquista que considera un *'arcaico y cerrado sistema'* que conduïa inevitablement al desengany del poble. Aquest mateix desengany és el que permet a l'autor parlar de 'post-franquisme' en els últims anys de vida de Franco, ja que considera que ja no existia cap mena de credibilitat (*'El Estado vertical ya no actuaba como atracción sobre nadie'*).

L'autor també cita antecedents més propers en el temps ocorreguts durant el primer trimestre de l'anomenada transició democràtica, és a dir, els principals entrebancs als que hagué de fer front el procés democràtic: la crisi econòmica com a conseqüència de l'augment del preu del petroli (1973) i les *'erupciones de subversión terrorista'* tant dels sectors d'extrema dreta que rebutjaven el canvi democràtic com els d'extrema esquerra (GRAPO i, sobretot, ETA).

II. Microestructura⁸

ii. Nivell lèxic

⁸Supressió dels nivells semàntic i sintàctic per escassa adequació als objectius de l'anàlisi

A l'article, hi ha dos camps semàntics que destaquen entre la tria lèxica de l'autor i que coincideixen amb els dos pols temàtics centrals de l'article: l'estat de *confianza* i *il·lusió* que s'enceta a partir del mes d'octubre de 1977 *versus* l'estat de *desconfianza* i *desesperanza* del primer trimestre de la transició democràtica.

- L'estat del poble durant el primer primer trimestre de la transició democràtica ('a partir del 15 de junio'): *declive; confianza* (perdida); *deterioro económico; enrarecimiento social; engolada e ineficaz; parodia parlamentaria; subversión terrorista; descrédito; desconfianza; desesperanza; desengaño; inanidad; corrupción; falta de confianza; vacilante; sin norte;* (no residía ninguna) *esperanza; desesperanza; desengañar.*

- L'estat del poble a partir del mes d'octubre de 1977 (sobretot, arran del Pacte de la Moncloa i de la restauració de la Generalitat de Catalunya): *confianza* (*ha vuelto*); *respiro; aldabonazos reparadores; ilusión; invicta ilusión; relativo respiro; airear; ganas; cambio; optimistas.*

Pel que fa a les relacions de sinonímia, trobem que l'autor emprà diferents maneres de referir-se al Pacte de la Moncloa: '*consenso de la Moncloa*' i '*acuerdo dialéctico en el Palacete de la Moncloa*'.

L'autor també utilitza els sinònims per referir-se al subjecte (el conjunt de l'Estat espanyol) dels estats i les accions dels verbs: '*el país*', '*la gente*', '*el ciudadano*', '*nosotros*'.

També és interessant ressaltar el to impersonal que dona a les informacions quan emprà diferents formes de subjecte del sintagma nominal en to exclusiu per donar una visió general del problema ('*la gente*', '*el ciudadano común*', '*todo el mundo*', '*ni una sola persona*', '*los hombres*'). I, en aquest sentit, l'autor emprà una enumeració de casos externs vinculats a aquest subjecte exclusiu (el ciutadà comú) per despersonalitzar el problema que tracta: '*un bracero andaluz*', '*un administrativo madrileño*', '*un vasco*', '*un hotelero mallorquín*'. El fet que identifiqui els gentilicis de diferents províncies de l'Estat espanyol com a exemples d'una mateixa problemàtica reforça la tesi de la visió unionista de l'autor.

Els mots o sintagmes que destaquen per repetició són '*franquisme / Franco*' com a sistema/règim que cal superar amb el trànsit democràtic (repetit un total de vuit cops); el subjecte en què recau la perifrasa d'obligació en forma de '*ciudadano*' (repetit tres cops) o '*el pueblo*' (repetit quatre cops); el moment crucial en què s'ha d'esdevenir el canvi ('*ahora*' repetit tres cops i '*hoy*' un cop) i un munt de mots referents al que l'autor anomena 'fenomenologia emocional' del moment: en sentit negatiu trobem '*confianza perdida*'/ '*falta de confianza*'/ '*desconfianza*' (repetit tres cops), '*descrédito*' (un cop), '*ninguna esperanza*'/ '*desesperanza*' (tres cops), '*desengaño*' / '*desengañar*' (tres cops); i en sentit positiu trobem '*ilusión*' un total de tres cops.

iii. Nivell pragmàtic

Modalitat dística

Al text trobem un 'jo' de l'autor manifest a través de formes verbals en primera persona del singular ('*insisto*', '*quiero decir*', '*cito*', '*no espero que*'). Són més abundants, però, les marques dístiques en primera persona del plural a través de les quals l'articulista pretén apropar-se al lector i palesar que s'inclou dins de la col·lectivitat catalana/espanyola que viu amb '*invicta ilusión*' els moments de canvi de l'any 1977. Trobem aquestes marques dístiques en diferents formes gramaticals: pronoms forts ('*nosotros*'); pronoms febles ('*nos corroe*', '*nos*

movíamos’); possessius (*‘nuestra institución’* –per la Generalitat–, *‘nuestros deseos’*, *‘nuestras necesidades’*, *‘nuestro modesto plato’*, *‘nuestro automóvil’*) i formes verbals en primera persona del plural (*‘podamos’*, *‘hablamos’*, *‘habíamos entrado’*).

A més, l'autor també fa servir el recurs de la tercera persona inclusiva en singular (*‘en este país’*, *‘este pueblo’*) amb el mateix to unitarista amb què emprà el *‘nosotros’* per donar una visió més impersonal del conjunt de l'Estat espanyol que viu temps de canvis. De la mateixa manera, aquesta impersonalitat també queda palesa amb una tercera persona exclusiva (*‘la gente’*, *‘el ciudadano común’*, *‘todo el mundo’*, *‘ni una sola persona’*, *‘los hombres’*) que l'autor emprà amb la intenció d'extrapol·lar el problema i donar-li una visió general que surti dels límits estatals de la transició democràtica espanyola. Aquest últim recurs va acompanyat d'un to sentencios (*‘Todo el mundo, en la gran ciudad y en la más remota aldea, sabía que las conquistas elementales de los pueblos de Occidente...’*; *‘lo que pasa es que a veces los hombres [...] son tan liosos, tan incapaces, que echan a perder las herramientas útiles’*).

Modalització epistèmica

El text té un caràcter assertiu i l'autor expressa un grau de certesa absoluta a través de marques de modalització epistèmica com les expressions *‘desde luego’* (inclús repetit, que li atorga un to emfàtic *‘desde luego, desde luego’*), *‘todo ello es verdad’*, *‘verdaderamente’*, *‘todo el mundo sabía que’* (*versus ‘ni una sola persona creía en...’*), *‘era evidente’*, *‘ya se sabe’*, *‘para ser sinceros’* que reforcen aquesta assertivitat.

També trobem que l'autor fa servir el mode indicatiu en les formes verbals, que és el mode que normalment s'empra en les assercions, per tal d'atorgar veracitat a allò que diu. A tall d'exemple, veiem les formes verbals personals dels dos primers paràgraf: *‘barren’*, *‘arrastramos’*, *‘se salvaban’*, *‘empieza’*, *‘es’*, *‘tendremos’*, *‘salgan’*, *‘pedía’*, *‘colme’*.

També hi ha arguments de l'exemple que justifiquen el coneixement empíric de l'autor sobre el tema de què parla: *‘Léanse, si no, las decenas de libros que han aparecido sobre el tema’*.

Tot i això, l'autor combina de forma equilibrada aquestes expressions de certesa absoluta amb altres formulacions que atenuen la força dels enunciat. És el cas del mot *‘cert’* (*‘en cierta manera’*) que té una funció de restricció indefinida o el *‘com’* equivalent a *‘en certa manera’* (*‘estamos como metidos en una especie de carrera nocturna’*).

Modalització deòntica

Aquest article d'opinió pot resumir-se en el paràgraf que el clou i que n'és la conclusió. En aquest darrer paràgraf, l'autor expressa una valoració d'obligació que es manifesta a través de les perífrasis d'obligació *‘haber que’* (*‘hay que ser optimistas’*, *‘hay que trabajar’*) que expressen allò que el parlant considera una obligació atribuïble al col·lectiu del qual forma part (els catalans/espanyols).

Aquestes perífrasis es complementen amb altres enunciatedes amb anterioritat (*‘hay que ir un poco más allá’*, *‘hay que abandonar incluso los en definitiva elitistas’*).

Modalització apreciativa

Com hem vist, l'autor d'aquest article expressa un judici de valor apreciatiu sobre la situació catalana/espanyola del primer trimestre a partir del 15 de juny. Trobem, per tant, marques de modalització apreciativa (mots i expressions amb càrrega apreciativa) que ens remetent a aquesta actitud avaluativa del subjecte de l'enunciació enfront de l'objecte del discurs.

En general, trobem recursos gramaticals amb connotacions negatives que l'autor emprà per avaluar una situació passada i present que no el convenç. Els recursos gramaticals amb càrrega positiva fan referència a una situació hipotètica de canvi que l'autor considera necessària per convertir el present '*en algo mejor, más apto*'.

- Els substantius que contenen càrrega positiva són: *confianza; respiro; ilusión; esperanza; ganas; cambio; entusiasmo*. D'altra banda, els que contenen càrrega negativa són: *declive; deterioro; enrarecimiento; parodia; subversión; descrédito; problemática; muro; precipicio; desconfianza; desesperanza; la nada; desengaño; inanidad; corrupción; toreo; falta de confianza; cuarteamiento final; nimiedad; lodos del desengaño; peligro; abismo*.
- Hi ha, també, una descompensació evident (a favor dels negatius) en els adjectius valoratius. Trobem: *importantes; reparadores; invicta; fructífera y pronta; veloz y fácil; ejemplar; el mejor; útiles; optimistas; (ojos) bien abiertos; única; mejor; más apto* (positius). Per contra, trobem: *confuso; engolada e ineficaz; esquinada; elitista; extraños; ajenos; arcaico y cerrado; frágil; vacilante; sin norte; inmenso (peligro); liosos; incapaces* (negatius).
- De la mateixa manera, també els verbs contenen judicis de valor. Trobem *avivar; han resurgido; habían aireado* amb to positiu i *arrastramos; habían llegado a calar muy hondo; se salvaban; nos corroe; fueron arrinconando; patinó; deslizarse; ha derrumbado; se iban agravando; desengañar, ciegan* amb to negatiu.
- Els adverbis, alhora, també són qualificadors: *verdaderamente, asombrosamente, auténticamente* (positius); *sin posibilidad de remedio; burdamente* (negatius).
- Hi ha també al text alguna expressió que s'emmarca en el context cultural i social amb càrrega de valor: *Época de las vacas gordas* (en referència a '*el plan de estabilización y de la afluencia del turismo europeo*').
- Per acabar, trobem una gran quantitat de metàfores que expressen literalment valors negatius i positius i que manifesten alhora situacions i conceptes a què l'autor atorga el mateix valor. Veiem-ne exemples:

Positives: '*empieza el lunes de fiesta mayor*' (s'inicia, provisionalment, un canvi positiu); '*la dinámica o al menos la movilidad habían aireado el patio*'.

Negatives: '*tardaremos en conseguir nuestro plato en el banquete general*'; '*estamos como metidos en una especie de carrera nocturna – porque todo va rapidísimo hoy y en este país- en la que nuestro automóvil sólo pudiera usar las luces cortas [...]* Suponiendo, claro, que acabe la huelga de gasolineras y podamos conseguir esencia'; '*el cuarteamiento final en que acabó el frágil edificio*'; '*este pueblo todavía inmerso en los inmensos lodos del desengaño*'.

iv. Nivell argumentatiu

Estructura

La seqüència argumentativa que fa servir Baltasar Porcel s'obre amb una **introducció** que arrenca amb dos fets d'actualitat que l'autor considera 'esperançadors' de cara al canvi polític vers la democràcia a l'Estat Espanyol en tancar-se el primer trimestre després de les eleccions dels 15 de juny. Amb aquesta presentació dels fets introductòria, l'autor prova de captar l'atenció del lector i d'apropar-s'hi.

El segon paràgraf **exposa el cas** tot atenent també els punts negatius o menys esperançadors: el Pacte de la Moncloa i el retorn del President són bones notícies, però cal que es materialitzin amb la creació i aprovació de l'Estatut perquè tinguin una validesa política i social real ('*La Generalitat, por ahora, es solo un nombre, y aún provisional*'; '*Hasta que la comisión [...], el Gobierno de Madrid y las diputaciones catalanas, no hayan establecido un traspaso de*

servicios, no lo hayan llenado con algo, sólo agua tendremos entre las manos'; 'hasta que las Cortes no fabriquen el Estatut'...). Tot això, considera, requereix temps i caldrà paciència (*'tardaremos en conseguir nuestro modesto plato en el banquete general'; 'para todo lo cual una previsión de dos años tampoco es excesiva...'*).

El tercer paràgraf és encapçalat per una pregunta retòrica (*'Y mientras, ¿qué?'*) que l'autor contesta amb una metàfora per tornar a concloure que el respir i la il·lusió social esdevinguts gràcies als dos fets que sostenen el cos de l'article (el Pacte de la Moncloa i el retorn del President Tarradellas) són més bé fruit de la fenomenologia emocional que de la sòlida presència dels fets. Amb aquesta metàfora, l'autor convé que cal actuar tot i l'escàs marge de maniobra (*'una carrera nocturna en la que nuestro automóvil sólo pudiera usar las luces cortas'; 'suponiendo que acabe la huelga de gasolineras y podamos conseguir esencia'*) i tot exposant-nos a les dificultats que segurament s'esdevindran com a conseqüència (*'una carrera en la que la aparición de un muro o un precipicio no podrían ser evitados'*).

Després d'aquesta avaluació inicial de la situació política i l'ànim social actuals (amb el pro i el contra), l'autor utilitza l'argument de la causa per tal de justificar la necessitat de canvi plantejada. Porcel es remunta als quaranta anys de dictadura franquista per explicar la desconfiança i el desànim que començaven a ésser el 'factor capital' que actuava sobre el ciutadà comú. Enllaça aquest argument amb un nou argument per analogia en què compara la realitat franquista amb altres realitats occidentals de l'època per donar compte de les mancances que precipitaren el ciutadà espanyol a la desconfiança i al desànim (*'Todo el mundo sabía [...] que conquistas elementales de los pueblos de Occidente, como la libertad, la enseñanza gratuita, el voto, la justicia social, eran elementos por completo extraños, ajenos, a <<lo>> que regía el país'*). Més encara, per donar més força argumentativa a la seva tesi, Porcel emprà un argument d'autoritat a través del qual cita autors i periodistes exfranquistes que han tractat el tema a molts i variats llibres i articles (*'y cito desde el asombrosamente ejemplar general Franco Salgado-Araujo hasta el toreo que está ahora practicando Emilio Romero'*).

Al vuitè paràgraf, l'autor fa servir un nou argument de l'exemple en què cita diferents procedències dins l'Estat i diferents circumstàncies de ciutadans que van caure en la desconfiança i el desànim com a mostra de la generalització del problema: *'Un bracero andaluz, un obrero de Cornellá, un administrativo madrileño, un vasco, un hotelero mallorquín, sabían que todos sus problemas se iban agravando sin posibilidad de remedio'*.

Després d'aquesta filera d'arguments, l'autor torna a repetir el plantejament inicial de la qüestió per resituar el lector: partim d'una fenomenologia emocional ciutadana (*'desde el advenimiento de la monarquía a junio de este año, la dinámica o al menos la movilidad habían aireado el patio, se respiraban ganas y cambio'*) que no se sustenta en cap fet (*'tres meses son una nimiedad y lo que pende abí, esperando soluciones, es casi un mundo'*).

És als dos últims paràgrafs que l'autor s'afanya a **concloure** el que considera que ha quedat provat al llarg de l'argumentació: 1) Una democràcia, sense el poble i el seu entusiasme, o com a mínim la seva participació, no existeix; 2) Cal ser optimistes. Cal treballar. Cal tenir els ulls oberts: entendre la realitat com és, única forma de convertir-la en alguna cosa millor, més apta. Trobem, a més, que el subjecte dels dos paràgrafs és una tercera persona de plural (*'este pueblo', 'el pueblo', 'los hombres'...*) més sentenciosa i impersonal que la primera persona del plural que trobem al llarg del text (*'nuestras necesidades', 'tardaremos', 'nosotros'*).

Cohesió i coherència textuals

- Trobem la conjunció ‘pero’ amb una significació concessiva en diferents ocasions (*‘pero, insisto, el consenso de la Moncloa sobre la problemática que nos corroe y los planes para sanearla, han dado un respiro’*; *‘Pero ahora empieza el lunes de fiesta mayor’*; *‘pero aún hay más’*; *‘pero era consciente, a la vez, de su inanidad’*...).
- Hi ha també la locució conjuntiva ‘hasta que’ que introdueix oracions temporals (*‘hasta que la comisión, o comisiones mixtas en nuestra institución, el Gobierno de Madrid y las diputaciones catalanas, no hayan establecido un traspaso de servicios...’*, *‘hasta que las Cortes no fabriquen el Estatut’*...).
- Una altra locució conjuntiva al text és ‘ahora bien’ que l’autor emprà per referir-se a ‘això suposat, demostrat al punt on som del raonament’.
- La locució conjuntiva ‘sin embargo’ serveix l’autor per expressar ‘sense que això dit sigui un obstacle’ (*‘Sin embargo, hay que ir más allá, hay que abandonar incluso los en definitiva elitistas...’*).
- L’adverbi ‘incluso’ s’empra per indicar la idea ‘incloent-hi també’ (*‘Incluso en las mismas filas del viejo franquismo, el desengaño era evidente’*).
- L’adverbi ‘a la vez’ dóna la idea de ‘conjuntament, a la vegada’ (*‘Era consciente, a la vez, de su inanidad’*).
- Trobem també locucions adverbials que funcionen com a connectors textuals: *‘en resumen’*; *‘de igual manera’*; *‘en suma’*; *‘por una parte... por otra...’*.

IV. Context i cognició social

Sobre el context històric

L’article se situa en el context històric del mes d’octubre de 1977 en què van tenir lloc els dos esdeveniments que Baltasar Porcel considera claus en el procés de transició cap a una democràcia real (el Pacte de la Moncloa i el restabliment de la Generalitat de Catalunya). Aquests dos esdeveniments foren, segons l’autor, punts que trencaren els d’entrebancs que dificultaven el procés democràtic durant els primers anys després de la mort de Franco (*‘un respiro al ciudadano’*; *‘aldabonazos reparadores [...] que han avivado y, en qué medida, nuestra ilusión’*).

El Pacte de la Moncloa fou un gran pacte social per fer front a la crisi econòmica i posar les bases de l’Estat del benestar. Els seus dos objectius fonamentals van ser reduir la inflació i posar en pràctica un conjunt de reformes per repartir equitativament els costos de la crisi. Per tal de reduir la inflació, es va devaluar la pesseta, es va dissenyar una nova estratègia de moderació monetària i de la despesa pública i es va acordar fer un programa per racionalitzar l’elevat consum d’energia. Per repartir els costos de la crisi, es va arribar a l’acord de fer una reforma fiscal i de pactar els arguments salarials segons la inflació prevista.

El restabliment de la Generalitat i el retorn del president Tarradellas: després de les eleccions legislatives espanyoles del 15 de juny de 1977, el president exiliat de la Generalitat de Catalunya, Josep Tarradellas, es va reunir amb el president del Govern espanyol, Adolfo Suárez, per negociar el restabliment de la Generalitat. El 29 de setembre, el president del govern espanyol derogà la llei franquista de 1938 que havia abolit les institucions catalanes d’autogovern i restablí provisionalment la Generalitat de Catalunya en virtut del reial

decret-llei 41/1977. Dies després, el 17 d'octubre de 1977, es nomenà a Josep Tarradellas com a President provisional de la Generalitat, la qual cosa permeté el seu retorn a Catalunya després de gairebé quaranta anys d'exili.

Sobre l'autor

Bartasar Porcel (Andratx, Mallorca 1937- Barcelona, 2009) fou un escriptor, periodista i crític literari balear. Com a escriptor, va obtenir els premis més importants de la literatura en català: Josep Pla, 1969; Prudenci Bertrana, 1975, 1997; Sant Jordi, 1986; Literatura Catalana de la Generalitat de Catalunya de creació literària, 1987; Ramon Llull, 2001; Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, 2007; Sant Joan, 2008, entre d'altres. Com a periodista, va col·laborar en diversos mitjans, *La Vanguardia* (que és on el trobem), *Última hora* i *Catalunya Ràdio*.

V. Aspecte formal del text

L'article ocupa la meitat superior de la secció 'Tribuna' de *La Vanguardia* del dia 28 d'octubre de 1977, situada a la pàgina 8. Hi ha una columna breu que ocupa el lateral dret de la pàgina. Per tant, l'article de Porcel queda desplaçat a la part esquerra. Podem dir que és l'article d'opinió principal d'aquesta tribuna, ja que la meitat inferior és espai dedicat a publicitat.

e) Elecciones autonómicas 1980: Editorial

La Vanguardia, 21 de marzo de 1980

‘Victoria de la Cataluña reflexiva’

Una de nuestras páginas de información gráfica va titulada así: <<Cataluña dio una lección de civismo>>. Efectivamente, así fue desde el primero hasta el último minuto. Para nosotros, en cuanto a la valoración social y democrática de una jornada como la de ayer, este es el dato más trascendentemente significativo. Hay pueblos que necesitan de un largo aprendizaje para practicar adecuadamente las condiciones, difíciles y hermosas a la vez, de la libertad. Cataluña se ha percatado profundamente de la importancia del papel que en la historia de nuestro tiempo le ha tocado desempeñar y ha sabido presentarse ante el resto de las tierras españolas con una actitud y una dignidad en las que se ha vertido algo decisivo para todo normal desarrollo de la vida comunitaria: el sentido de la responsabilidad. Sea en las aldeas más remotas, sea en las grandes concentraciones urbanas, el signo de la paz ha sido confortadoramente estimulante. El gobernador de Barcelona decía: <<la normalidad ha sido tan grande que me dicen que casi no se han efectuado siquiera consultas a la Junta Electoral>>. En otras palabras: los catalanes han sabido medir con justeza el peso real de las confrontaciones propagandísticas, han atendido a lo sustantivo y lo sustantivo consistía en demostrar que el gran anhelo mayoritario estriba en vivir en concordia, respetando las opiniones de todos. He aquí un capital precioso que sería un crimen malversar.

Alguien nos decía ayer: <<Alea jacta est>>. No. El Rubicón lo pasamos todos los españoles cuando se aprobaron la Constitución, primero, y el Estatut, después. En las elecciones al Parlament –ya lo hemos dicho en anteriores comentarios editoriales– no se decidía lo que se ha dado en llamar <<modelo de sociedad>>, entre otras razones de mucho peso porque éste ya se ha definido constitucionalmente. En todo caso, nuestra actividad parlamentaria puede contribuir de modo esencial a la creación, eso sí, de un <<modelo de sociedad>> en el que se apliquen recta y completamente las normas cívicas, éticas, sociales y culturales que distinguen las democracias de las dictaduras. Nuestros problemas y necesidades son muchos, pero ninguno tendrá solución satisfactoria si no se entiende claramente que una cosa son los dogmas de partido y otra la atención a las inquietudes de los ciudadanos. Si, en su tarea legislativa, el Parlament lo tiene presente será muestra de que los hombres que hacen la política han entendido el mensaje que los catalanes enunciaron, con clamorosa quietud, en su conducta de ayer.

Desde este punto de vista, es decir enfocada la campaña hacia la restauración de las instituciones catalanas y no, como en anteriores consultas, en las de rango estatal, los resultados que nos van llegando responden a una lógica difícilmente rebatible. El ascenso de los partidos de esencia nacionalista era previsible. Y el avance espectacular de Convergència i Unió demuestra que una parte considerable del electorado catalán se ha polarizado en torno a una figura acreditada por un largo historial. En Jordi Pujol habrán visto no sólo el veterano luchador de la clandestinidad y el demócrata de toda la vida, sino también un líder político con vocación y temple de estadista, de una muy completa formación intelectual y con una experiencia singularísima en la vida activa, tanto en la esfera de la economía como de la cultura. O sea, un hombre muy representativo de la Cataluña de nuestro tiempo, digno de suceder a los espléndidos adalides que a través de la historia ha dado esta tierra hasta el propio Tarradellas. Idéntico espíritu patriótico, igual voluntad de servicio al país, la misma tenacidad en echar hacia adelante y un reflexivo dinamismo que puede operar milagros. Sin perder nunca de vista la realidad, con un sentido pragmático, dispuesto a negociar y pactar en

beneficio de la comunidad. Todo lo cual si se confirma la victoria de los pujolistas, nos induce a creer que la política catalana conocerá un período de equilibrio y por consiguiente de esa necesaria paz social que debe permitir superar los difíciles tiempos que nos esperan y afrontar el futuro con esperanza.

Anàlisi del discurs:

I. Macroestructura

Tema central

Catalunya va donar una lliçó de civisme a les eleccions autonòmiques de 1980.

Esdeveniments principals

Aprovació de la Constitució i l'Estatut. Parla de la Constitució espanyola que fou aprovada en referèndum el 6 de desembre de 1978 i sancionada pel rei Joan Carles I d'Espanya el 27 de desembre de 1978, sent la novena constitució de l'Estat Espanyol.

D'acord amb allò que establia aquesta Constitució, l'Estatut d'Autonomia de Catalunya (promulgat el 18 de setembre de 1979) fou la base legal o llei que atorgava a Catalunya un règim d'autonomia. Definia els drets i deures dels ciutadans catalans, les institucions polítiques catalanes i les seves competències i relacions amb l'Estat.

II. Microestructura⁹

ii. Nivell lèxic

Entre les seleccions lèxiques de l'autor, hi ha un camp lèxic que destaca entre la resta i que coincideix amb el subjecte temàtic de l'editorial: Catalunya i els catalans. En contraposició, apareix al text una referència a '*el resto de las tierras españolas*'. Tot i el tractament essencialment nacionalista, però, veiem afirmacions de l'autor com '*el gran anhelo mayoritario estriba en vivir en concordia*' o '*necesaria paz social*'. Podem resumir, per tant, que l'autor accepta i es manifesta a favor de la comunitat pacífica amb la resta de regions d'Espanya, amb una prioritat clara per Catalunya.

→ Principal subjecte/ grup d'acció, Catalunya/ els catalans: *pueblos, los catalanes, instituciones catalanas, electorado catalán, la Cataluña de nuestro tiempo, esta tierra, al país, la comunidad.*

A part d'aquest camp semàntic, hi ha també gran part del lèxic centrat en el bloc temàtic de la democràcia (*versus* la dictadura) de què l'autor fa apologia.

→ Democràcia: *libertad, dignidad, responsabilidad, <<modelo de sociedad>>, normas cívicas, éticas, sociales y culturales, restauración de las instituciones catalanas, demócrata, equilibrio, paz social.*

⁹Supressió dels nivells semàntic i sintàctic per escassa adequació als objectius de l'anàlisi

iii. Nivell pragmàtic

Modalitat dística

Al present article, la presència general de l'autor apareix, normalment, diluïda en el col·lectiu de periodistes o equip de *La Vanguardia* (*nuestras* pàgines de informació; para *nosotros*; alguien *nos* decía ayer; ya lo *hemos dicho* en anteriores comentarios editoriales, los resultados que *nos* van llegando, *nos* induce a creer, tiempos que *nos* esperan, etc). És interessant el fet que l'escrit es presenti en un plural d'autor que evita l'ús del pronom singular jo.

En canvi, trobem un allunyament del col·lectiu els 'catalans', tot i que del text es desprèn que l'autor s'hi sent fortament vinculat (los catalanes *han sabido*, los catalanes *enunciaron*, el electorado catalán *se ha polarizado*, etc). D'aquesta manera, a través de l'ús de la tercera persona, l'autor aconsegueix un efecte de distància, sense deixar d'haver-hi, però, una identificació.

Tot i això, sí que trobem en un parell d'ocasions marques de primera persona del plural per fer referència al col·lectiu 'catalans' en què l'autor se sent inclòs (*nuestra* actividad parlamentaria, *nuestros* problemas y necesidades). Amb això l'autor pretén apropiarse a l'interlocutor, fer 'causa comuna'.

Modalitat epistèmica

El text, en general, té un fort caràcter assertiu. Entre les diferents marques que doten al text de veracitat, hi ha l'ús del mode indicatiu en els temps verbals, tant en present (*hay, puede, son, tiene, hacen, responden*) com en passat (*dio, fue, decía, era*). L'indicatiu és un dels modes verbals que expressen allò que correspon a l'estat de coses en el món real i, per tant, situa el text en un món possible.

També és interessant ressaltar, en aquest punt, la presència de l'adverbi modal epistèmic 'efectivament' per fer referència a una informació donada en pàgines anteriors del diari. A través d'aquesta marca epistèmica, l'autor presenta una asseveració que no deixa lloc a dubtes, sobretot perquè fa referència al tema central de l'editorial ('*Cataluña dio una lección de civismo*').

Modalització deòntica

En aquest apartat, només podem fer referència a una marca que manifesta valoració d'obligació o de referència al deure: 'esa necesaria paz social que *debe* permitir superar los difíciles tiempos'. És interessant, però, que només en el cas la convivència o pau comunes (unionisme), s'empri l'única marca deòntica del text.

Modalitat apreciativa

Troblem a l'article analitzat marques de modalització apreciativa que ens remetent als judicis de valor que atorga a les coses de què parla. Hi ha, en general, una lloança a la conducta demostrada pel poble català a la jornada electoral per decidir el Parlament de Catalunya, una lloança nou model de societat democràtica i una lloança a la nova figura de Jordi Pujol com a President de la Generalitat de Catalunya. Veurem, a continuació, les categories gramaticals a través de les quals es manifesten aquests judicis apreciatius:

- Substantius: *dignidad, libertad, responsabilidad, paz, justicia, anhelo, concordia, líder, democracias, inquietudes, vocación, temple, voluntad de servicio (de país), tenacidad, dinamismo, milagros, equilibrio, esperanza* (valor positiu); *dictaduras* (valor negatiu).

- Adjectius: condiciones *hermosas*, (signo de la paz) *estimulante*, capital *precioso*, normas *cívicas*, *éticas*, *sociales y culturales*, *clamorosa* quietud, figura *acreditada*, *veterano luchador*, *demócrata*, *completa* formación *intelectual*, *espléndidos* adalides, espíritu *patriótico*, *necesaria* paz social (valor positiu); condiciones *difíciles*, confrontaciones *propagandísticas*, *difíciles* tiempos (valor negatiu).
- Adverbis: *transcendentemente*, *adecuadamente*, *profundamente*, *confortadoramente*, *claramente* (valor positiu). Tots ells fan un judici positiu de l'actitud dels catalans a les eleccions autonòmiques de 1980.
- Verbs (amb valor positiu): *vivir* en concòrdia, *respetando*, *operar* (milagros), *negociar*, *pactar*, (sin) *perder de vista* (la realidad).

iv. Nivell argumentatiu

Estructura

El text s'enceta amb una **introducció** al tema que esdevindrà la columna vertebral de l'editorial: *Catalunya va donar una lliçó de civisme* a les eleccions autonòmiques de 1980. Aquests, diu l'autor, és la dada més significativa de la valoració social i democràtica de la jornada electoral. Trobem, en aquest primer paràgraf, un argument de comparació (*'hay pueblos que necesitan de un largo aprendizaje para practicar adecuadamente las condiciones, difíciles y hermosas a la vez, de la libertad'*). Aquesta comparació serveix per fer la valoració contrària del cas català: *'Cataluña se ha percatado profundamente de la importancia del papel que en la historia le ha tocado desempeñar y ha sabido presentarse ante el resto de las tierras españolas con una actitud y una dignidad en las que se ha vertido algo decisivo para todo normal desarrollo de la vida comunitaria: el sentido de la responsabilidad'*. Aquesta comparació li serveix a l'autor per tancar el paràgraf amb una valoració positiva d'aquesta actitud 'admirable' de Catalunya: *'He aquí un capital precioso que sería un crimen malversar'*.

El segon paràgraf se sustenta amb un argument del benefici en què l'autor al·lega la utilitat que pot derivar-se'n de la conducta manifestada pels catalans durant la jornada electoral: *'nuestra actividad parlamentaria puede contribuir de modo esencial a la creación, eso sí, de un <<modelo de sociedad>> en el que se apliquen recta y completamente las normas cívicas, éticas, sociales y culturales que distinguen las democracias de las dictaduras'*. Tot i això, diu l'autor que ara és tasca parlamentària fer-se'n ressò d'aquesta declaració d'interessos dels ciutadans i l'insta a tenir present, a l'hora de governar, el missatge que van llançar.

Per acabar, l'editorialista fa una anàlisi dels resultats electorals, tot destacant dos punts clau: l'ascens dels partits nacionalistes i l'avançament de Convergència i Unió que demostra que gran part de l'electorat s'ha polaritzat entorn a la figura de Jordi Pujol. Per fer una valoració d'aquest segon punt clau, l'autor presenta un argument del model en què fa una enumeració de les qualitats que li han fet assolir l'èxit (*'En Jordi Pujol habrán visto no sólo el veterano luchador de la clandestinidad y el demócrata de toda la vida, sino también un líder político con vocación y temple de estadista, de una muy completa formación intelectual y con una experiencia singularísima en la vida activa, tanto en la esfera de la economía como de la cultura'*). I és precisament aquest argument del model que esdevé la base de la **conclusió** de l'editorial. Conclou l'autor que *'si se confirma la victoria de los pujolistas'* (recordem que Jordi Pujol va poder ser investit President de la Generalitat únicament gràcies als vots dels 14 escons d'Esquerra Republicana de Catalunya, veure apartat de 'Context i cognició social'), *'la política catalana conocerá un período de equilibrio u por consiguiente de esa necesaria paz social que debe permitir superar los difíciles tiempos que nos esperan y afrontar el futuro con esperanza'*.

Cohesió i coherència textuals

– En aquest editorial, cal destacar el primer connector *‘efectivamente’*, que, com hem dit, és la marca més evident de modalització epistèmica que hem trobat. A través d’aquest adverbí que actua com a estructurador d’idees per indicar causa. Si atenem la realitat precisa d’aquest connector, s’empra per confirmar el que s’ha dit anteriorment (en aquest cas, per confirmar el tema del text: *‘Cataluña dio una lección de civismo’*).

– Pel que fa a l’estructura del text, trobem diferents marques de connexió que l’editorialista empra amb fins diferents: *‘En otras palabras’*, per posar èmfasi a allò que ha dit; *‘desde este punto de vista’*, per afegir més detalls a allò que ha dit.

– Trobem també una marca de connexió contrastiva concessiva amb *‘en todo caso’*, ja que aquesta marca permet a l’autor contrastar idees en què el segon element es realitza superant l’obstacle que representa el primer (en aquest cas, l’activitat parlamentària és la que permetrà crear el <<model de societat>> democràtica desitjada).

– Hi ha també la conjunció *‘però’* que indica oposició entre dues idees; la conjunció condicional *‘si’* que indica condició i la locució conjuntiva *‘o sea’* que denota equivalència.

III. Estil

Ens trobem davant d’un editorial interpretatiu, que presenta conclusions que no són definitives. Això ho podem deduir gràcies a les fórmules *‘si se confirma’*, *‘nos induce a creer’*... de l’últim paràgraf.

Tot i que el contingut de l’editorial presenta un clar posicionament ideològic del diari (en aquest cas, hi ha un posicionament nacionalista, prodemòcrata, però unionista), cal dir que el to és contingut i força seriós. Si bé hi ha una quantitat important de lèxic valoratiu (veure apartat de modalització apreciativa), és cert que no trobem girs desenfadats, ni tocs d’humor o crítica que sí podríem trobar en un altre tipus de peça d’opinió com un article d’opinió o una columna.

IV. Context i cognició social

Sobre el context:

El context històric en què s’insereix l’article i que és motiu del mateix, és la convocatòria, el 20 de març de 1980, de les primeres eleccions al Parlament de Catalunya després de la recuperació democràtica. Els resultats d’aquests comicis van donar la victòria a Convergència i Unió, tot i que el candidat de la formació Jordi Pujol va poder ser investit President de la Generalitat únicament gràcies als vots dels 14 escons d’Esquerra Republicana de Catalunya.

V. Aspecte formal del text

El text, en tractar-se de l’editorial del diari, ocupa la posició privilegiada que li correspon: la part superior de la primera pàgina imparell, la pàgina 3 (si no comptem la portada). En diem ‘privilegiada’ perquè és la primera que atén la nostra visió en passar pàgina. La peça

forma part d'un especial anomenat *'Elecciones al Parlament'* i ocupa una tercera part de la pàgina, el terç superior. Els altres dos terços els ocupen tres notícies que connecten amb la temàtica de l'editorial (ja que també formen part d'aquest especial *'Elecciones'*): *'Se refuerza la España de las autonomías'*; *'Un grito unánime: Pujol president'* i una dedicada a la segona força política de les eleccions de 1980, el Partit Socialista de Catalunya *'<<No es una derrota, hay que seguir la lucha>>, dijo Joan Reventós de madrugada'*.

f) Elecciones autonòmiques 1980: Columna

La Vanguardia, 20 de març de 1980

Columna: ‘Ayer, hoy y mañana’

Per Jaume Miravittles

‘Cataluña, motor de la democracia española’

Después de la guerra de Sucesión española, ganada por la coalición Francia-Castilla y perdida por los aliados de Cataluña, Inglaterra y el Imperio central europeo, se promulga el Decreto de Nova Planta en virtud del cual Cataluña pierde todas sus atribuciones autonómicas y queda integrada a una estructura política y administrativa de tipo centralista y unitario. Felipe V, el nuevo rey español, es nieto de Luis XIV, el Rey-Sol, que pasará a la historia bajo el lema de el Estado soy yo.

Es a partir de entonces que Cataluña pierde sus órganos propios de poder, pero, al mismo tiempo, tiene lugar un fenómeno económico contradictorio: el nuevo régimen es proteccionista en un momento en que superado el monopolio atlántico vuelve a valorarse el Mediterráneo, mar que ha sido desde siglos el que mejor se prestaba a la expansión catalana. Por otra parte, uno de los sucesores de Felipe V, Carlos III, perteneciente a lo que podríamos llamar una <<monarquía civilizada>> abre a los catalanes el comercio de las Américas del que habían sido, en principio, eliminados, y contribuye a una relativa prosperidad catalana que, a la larga, servirá para iniciar el período de su renacimiento político y cultural. La historia es una cordillera del tiempo con dos vertientes, y en muchas ocasiones se produce una oposición implícita entre la política y la economía, factores que no son tan interdependientes como lo afirman los marxistas...

La invasión napoleónica fue otro de estos fenómenos contradictorios: si los soldados del Gran Corso llevaban la libertad en la punta de sus bayonetas, exaltaron también una resistencia patriótica inesperada que culminó en la creación de unas <<juntas autónomas>>, una Junta Central y finalmente una Constitución, aprobada en las Cortes de Cádiz, presididas por el catalán Dou, e inspiradas teóricamente por el catalán Capmany. Nació históricamente la <<guerrilla nacional>>, algo así como los partisanos de Tito que, con la ayuda de una potencia extranjera, Inglaterra, vence a Napoleón. Después, los cien mil Hijos de San Luis vuelven a la carga y actúan exactamente al revés de los soldados de Bonaparte.

Todas aquellas convulsiones tienen un efecto común: España no encuentra su sistema nacional y pasa por la revolución de 1868 de la que el general Prim es el más significativo protagonista: se intenta una monarquía liberal con un rey de procedencia italiana y triunfa cinco años más tarde un criterio catalán con una República, ciertamente prematura y poco adaptada a la circunstancia histórica, en la que brillan efímeramente apellidos catalanes, entre ellos, el federal <<proudboniano>> Pi y Maragall, Figueres y Sunyer Capdevila... (de este último nace la dinastía de los Pi-Sunyer...) Mi abuelo, Enric, fue contemporáneo de aquellos sucesos y <<federal de toda la vida>>. Al empezar el siglo actual, y después del desastre de Cuba y la pérdida total del imperio, se inicia en España un siglo XX grávido de <<desesperanzas>>. Nadie ni nada se mueve, el pesimismo más profundo invade los corazones y las mentes de los hombres más responsables. España ha perdido la brújula y es un barco vacío que va a la deriva. Y es entonces, ¡oh paradoja!, el país económicamente más perjudicado por la pérdida de Cuba y Puerto Rico, cuando se levanta la voz de Cataluña. En las elecciones de principios del siglo XX, se presenta una candidatura de los Cuatro

Presidentes de las entidades económicas y culturales de la comunidad barcelonesa y logran un triunfo deslumbrante. Poco más tarde asistimos al fenómeno de Solidaritat Catalana y la lucha por la autonomía. Sólo la guerra europea, convertida en la Primera Guerra Mundial, entorpece aquel <<renacimiento>>.

Cataluña logra en 1914, a través de una mínima reforma de la Administración Local, un estatuto reducido que, con el nombre muy significativo de Mancomunitat, recibe del Estado unas pocas atribuciones autonómicas. Pero un hombre excepcional la convierte en una fuente creadora. Prat de la Riba muere en la tarea sin poder llegar hasta el fin de su término legal y le sucede otro hombre ilustre, Puig i Cadafalch, que tampoco podrá llegar al fin de su mandato, pues el golpe de Estado del general Primo de Rivera de 1923 culmina con su expulsión de la Mancomunitat y finalmente con la disolución de aquel organismo que venía a reparar algunos de los destrozos del Decreto de Nova Planta.

Pero Cataluña encontraba, otra vez, no se sabe cómo, la fuerza necesaria para continuar su carrera histórica: cuando el ministro del rey Alfonso XIII, el conde de Romanones, se entera de que desde el palacio del Ayuntamiento de Barcelona, Lluís Companys acaba de proclamar la República a la una y treinta y cinco minutos de la tarde del 14 de abril de 1931 y de que, poco después, desde el balcón de la Diputación Provincial, Macià proclamaba la República catalana, admite que todo está perdido. Don Alfonso tuvo la serenidad de aceptar el significado profundo de centenares de ayuntamientos catalanes y del resto de España que se manifestaban de la misma manera y, para evitar ríos de sangre, se marchó del país. <<España se había ido a dormir monárquica y se despertaba republicana...>> Cataluña había contribuido muy directamente en la maduración democrática de aquella etapa histórica.

Pero Macià también moría en una triste Navidad de 1933 sin cumplir íntegramente su mandato y subía Lluís Companys en la cárcel acusado de rebelión contra el Estado; 16 de febrero de 1936, gran triunfo electoral de las fuerzas populares; llegada poco después, desde el Penal de Santa María del Mar, junto a Cádiz, de Companys y su gobierno de la Generalitat recibidos clamorosamente en Barcelona. Pero la paz debía durar poco y estallaba el golpe de Estado de 1936 con una guerra civil que duraba hasta marzo de 1939. Exiliado en Francia, la policía alemana detenía a Companys en La Baule, junto al Atlántico, lo entregaba a Franco y era fusilado en Barcelona.

El Estatuto de Cataluña había sido anulado por Franco, por decreto, en el instante en que sus tropas ponían el pie sobre la tierra catalana de Lérida. Pero el Parlamento catalán en el exilio elige, sobre un territorio de extraterritorialidad que era la Embajada en Méjico, cuyas relaciones diplomáticas con la España en el exilio no habían sido interrumpidas, a Josep Tarradellas como presidente de la Generalitat. Y, ¡milagro de la historia!, el sucesor en línea directa de Prat de la Riba-Puig i Cadafalch-Macià-Companys y Irla, era reconocido legal y legítimamente por el nieto de Alfonso XIII y Cataluña recuperaba, en el seno de una España democrática, sus libertades centenarias. Vemos, pues, en una corta y quizá demasiado larga exposición, todo un proceso histórico que se inicia con la guerra de Sucesión a principios del siglo XVIII y continúa hasta el próximo jueves. Cataluña ha estado siempre en la primera línea de combate por la libertad, su libertad, y la de todos los otros pueblos de España. En 1931 fue Cataluña, con el único estatuto que se presentó a la aprobación de las Cortes españolas, la que inició una reestructuración del Estado español y que abrió el camino para que el centralismo asfixiante fuera superado. Vinieron inmediatamente en su ayuda Galicia y el País Vasco.

Durante la guerra civil del período 1936-1939 se refugiaron en Barcelona el Gobierno central de la República, el Gobierno vasco, la Junta Gallega, de la que era principal protagonista el tierno Castelar, casi ciego ya, y el Consejo de Aragón. La España de los

pueblos que hoy está cristalizando bajo la libertad democrática ya estaba prefigurada en la Barcelona mártir y acogedora de aquellos días. Es esta España, basada en sus regiones naturales, la que asegurará la convivencia en la paz. Cabe el legítimo orgullo a los catalanes de haber sido los iniciadores de aquella trascendental mutación. No podrán nunca ser acusados de separatistas precisamente aquellos que unen a los pueblos por encima de las viejas y superadas jerarquías burocráticas del Estado.

En esta campaña electoral hemos visto cómo todos los partidos españoles, con la inclusión del propio presidente del Gobierno, han venido a Cataluña para lograr una votación que ellos saben decisiva para el reforzamiento de la libertad y la justicia social en toda España. Abstenerse en esta hora mágica del destino común, sería un pecado que no nos perdonarían las generaciones futuras.

Anàlisi del discurs:

I. Macroestructura

Tema central

El text és una crida a la participació o a la no abstenció dels ciutadans catalans a les eleccions autonòmiques de Catalunya, zona que l'autor considera clau i decisiva en aquesta 'hora mágica del destino común (amb Espanya)'.

Esdeveniments principals

El text fa un repàs històric d'esdeveniments clau de la vida política a Espanya i a Catalunya (normalment es juga amb l'encaix de moments negatius amb efecte, per contra, positius) des de la Guerra de Successió fins al present (primeres eleccions autonòmiques democràtiques a Catalunya després de la mort de Franco). Els esdeveniments referenciats són:

- Guerra de Successió: El 1700, Carles II de Castella i d'Aragó va morir reconeixent com a hereu universal Felip de Borbó, duc d'Anjou, nét de Lluís XIV de França, qui, d'aquesta manera, esdevingué Felip V de Castella i IV d'Aragó. El conflicte bèl·lic va començar perquè l'emperador Leopold I va reivindicar els drets de la seva nissaga a les corones hispàniques. Dins dels regnes hispànics, la Corona de Castella va donar suport a Felip de Borbó, mentre que els estats de la Corona d'Aragó s'alinearen amb el pretendent Carles d'Àustria, que ofería garanties sinceres de respecte a les llibertats tradicionals. L'onze de setembre de 1707, Barcelona va viure la darrera defensa de la ciutat que declarava vencedor l'exèrcit dels Borbó en la lluita per la corona d'Espanya després de catorze mesos de setge. Ja al poder, els Borbons van derogar els privilegis nobiliaris, els Furs locals i les institucions d'autogovern abans respectades per la Casa d'Àustria a tots els regnes declarats austriacistes (visió negativa d'aquest esdeveniment).
- Carles III (successor de Felip V i pertanyent al que l'autor anomena una '<<monarquía civilizada>>') obre el comerç de les Amèriques als catalans (visió positiva d'aquest esdeveniment en tant que 'servirá para iniciar el período de su renacimiento político y cultural').

- Invasió napoleònica. La Guerra de la Independència espanyola o Guerra del Francès fou un conflicte bèl·lic entre Espanya i el Primer Imperi Francès que s'inicià el 1808 amb l'entrada de les tropes napoleòniques i conclogué el 1814 amb el retorn de Ferran VII d'Espanya al poder. L'abril de 1808, després d'aconseguir l'abdicació de Carles IV i Ferran VII, Napoleó va nomenar rei d'Espanya el seu germà Josep I Bonaparte. Després d'anys de conflicte, el decurs dels esdeveniments militars comencen a ser desfavorables als francesos en 1812. Si ampliem les mires a Europa, Napoleó pateix fortes derrotes a Rússia. A l'Estat Espanyol, tal i com apunta Miravittles, naix una resistència patriòtica que culmina en la creació d'unes Junes 'autònomes', una Junta Central i una Constitució (la de Cadis). Naix històricament la 'guerrilla nacional' que amb l'ajuda d'Anglaterra venç Napoleó. Tot plegat va motivar que Josep I abandonés Madrid pel març de 1813, que davallés el domini francès a la península i es signés el Tractat de Valençay pel qual la Corona espanyola tornava a Ferran, que pel març de 1814 ja fou autoritzat a tornar a Espanya (visió positiva dels esdeveniments).

- Càrrega dels Cent Mil Fills de Sant Lluís. Així va anomenar-se l'exèrcit enviat per França l'any 1823 en representació de la Santa Aliança (Àustria, Prússia, Rússia i França) com a resposta a la petició d'ajuda de Ferran VII perquè fos restaurat com a monarca absolut. L'exèrcit va travessar la frontera espanyola i va recórrer tot el país perseguint el govern liberal refugiat a Cadis, significat així la fi del Trienni Liberal (instaurat pel tinent coronel Rafael Riego) i el començament del darrer període del regnat de Ferran VII, l'anomenada Dècada Ominosa (visió negativa de l'esdeveniment).

- Després d'aquests fets, apunta Miravittles que Espanya no troba el seu sistema nacional. Cita la revolució de 1868 ('La Gloriosa'), l'aixecament revolucionari espanyol que va suposar el destronament d'Isabel II i l'inici del Sexenni Democràtic; cita l'intent d'instauració d'una monarquia liberal amb 'un rei de procedència italiana' (referència a Amadeu de Savoia), que abdicà l'any 1873 a causa de la manca de suport dels diferents partits polítics, de les sublevacions populars i la tercera guerra carlina (visió negativa del conjunt d'esdeveniments apuntats). D'aquí, però, en resulten efectes positius: diu Miravittles que, cinc anys més tard, triomfa la Primera República espanyola amb protagonistes catalans de renom com Francesc Pi i Margall i Estanislau Figueres (foren presidents de la mateixa); i Francesc Sunyer Capdevila (fou ministre d'ultramar de Pi i Maragall).

- Més efectes contradictoris. Cita el '*desastre*' que va suposar la pèrdua de les colònies d'ultramar (Cuba i Puerto Rico) en la guerra entre Espanya i els Estats Units el 1898. Això, diu Miravittles, va deixar a Espanya desesperançada, sense brúixola, com un '*barco vacío que va a la deriva*' (visió negativa dels esdeveniments).

- El segle XX, però ('*oh, paradoja*'), comença amb bones notícies per al redreçament nacional: a Catalunya es presenta la candidatura dels Quatre Presidents (grup de personalitats que donava suport a la candidatura de la Lliga Regionalista a les eleccions legislatives del 19 de maig de 1901 i a les municipals del 10 de novembre de 1901) i '*logran un triunfo deslumbrante*'. També se cita, anys més tard (1907), l'èxit de Solidaritat Catalana a les eleccions generals a l'Estat espanyol (visió positiva dels esdeveniments).

- La Guerra Europea (Primera Guerra Mundial, l'any 1914), però, 'entorpece aquel <<renacimiento>>' (visió negativa dels esdeveniments).
- Aquest mateix any, però, apunta Miravittles que 'Catalunya logra, a través de una mínima reforma de la Administración Local, un estatuto reducido que, con el nombre muy significativo de Mancomunitat, recibe del Estado unas pocas atribuciones autonómicas'. La Mancomunitat responia a una llarga demanda històrica dels catalans, en significar la federació de les quatre diputacions catalanes i en cert sentit un retorn de la capacitat de la gestió administrativa de les antigues Corts Catalanes. Va ser presidida per Enric Prat de la Riba (1914 - 1917) i després per Josep Puig i Cadafalch (1917 - 1923), militants tots dos de la Lliga Regionalista (visió positiva dels esdeveniments).

L'activitat de la Mancomunitat de Catalunya va ser estroncada per la dictadura de Primo de Rivera de l'any 1923, la qual la va dissoldre i intentà desfer-ne l'obra (visió negativa dels esdeveniments).

- Proclamació de la República Catalana el 14 d'abril de 1931 per Lluís Companys primer i per Francesc Macià, després (visió positiva dels esdeveniments). Després se citen la mort de Macià i la detenció posterior de Companys a l'exili per ser acusat de rebel·lió contra l'Estat. Arran d'aquesta detenció, fou traslladat el 3 d'octubre al Castell de Montjuïc de Barcelona per fer-li un consell de guerra sumaríssim sense garanties processals. El dia 15 del mateix mes, va ser afusellat al fossar de Santa Eulàlia (visió negativa dels esdeveniments).
- Cop d'Estat de les tropes franquistes de 1936 (visió negativa dels esdeveniments).
- Josep Tarradellas és reconegut legal i legítimament pel nét d'Alfons XIII (el rei Joan Carles de Borbó) com a President de la Generalitat de Catalunya (visió positiva dels esdeveniments, tal com mostra l'expressió exclamativa '¡milagro de la historia!').

II. Microestructura¹⁰

ii. Nivell lèxic

Entre les seleccions lèxiques de l'autor, hi ha dos camps semàntics que destaquen i que coincideixen amb els dos subjectes temàtics (nacionalisme català i nacionalisme espanyol). Tots dos subjectes són valorats positivament, en tant que protagonistes de la 'convivencia en paz' i del 'destino común' que faran d'Espanya, en previsió de l'autor a l'últim paràgraf del text, un Estat lliure i just en termes. És rellevant, però, el fet que l'autor accepta i es manifesta a favor d'aquesta comunió pacífica amb una prioritat palesa pel nacionalisme català.

- Nacionalisme català: *guerra de Sucesión; aliados de Cataluña; Decreto de Nova Planta; estructura política de tipo centralista y unitario; Felipe V; órganos propios de poder; Mediterráneo; expansión catalana; los catalanes Don y Carlemany; apellidos catalanes como Pi i Maragall, Figueres y Sunyer Capdevila; voz de Cataluña; lucha por la autonomía; estatuto muy reducido, la Mancomunitat; atribuciones autonómicas; Prat de la Riba; Puig i Cadafalch; Lluís Companys; República catalana; 14 de abril de 1931; Macià; Barcelona; Estatuto de Cataluña;*

¹⁰Supressió dels nivells semàntic i sintàctic per escassa adequació als objectius de l'anàlisi

Parlamento catalán en el exilio; presidente de la Generalitat; Josep Tarradellas, su libertad (de Cataluña).

→ Nacionalisme espanyol: *renacimiento político y cultural; <<juntas autónomas>>; Junta Central; Constitución; guerrilla <<nacional>>; sistema nacional (español); revolución de 1868; general Prim; monarquía liberal; imperio (de Cuba y Puerto Rico); golpe de Estado de Primo de Rivera; el rey Alfonso XIII; Don Alfonso; el nieto de Alfonso XIII (per Joan Carles de Borbó); España democrática; pueblos de España; Cortes españolas; la España de los pueblos; libertad democrática; partidos españoles; presidente del Gobierno.*

També són aquests dos subjectes (Catalunya i Espanya) els que apareixen repetits al text en nombroses ocasions. Aquest és un recurs de l'autor per ressaltar la importància de tots dos. Veiem que l'ocurrència amb què apareix 'Cataluña' o l'adjectiu 'catalán' és de 24 vegades, mentre que 'España' o l'adjectiu 'español', els trobem a l'article en 16 ocasions.

iii. Nivell pragmàtic

Modalitat dística

Al present article, la presència de l'autor apareix, generalment, diluïda en un col·lectiu. Ho demostren marques de plural d'autor o plural de modèstia que fan que Miravittles aparegui en el text de forma menys individualitzada. Amb això, l'autor fa palès que no parla a títol individual, sinó com a integrant d'un col·lectiu (en aquest cas, el col·lectiu de catalans amb voluntat de '*ser y estar*': de ser catalans i estar dins d'Espanya). Aquestes marques dísticas que hem apuntat adés les trobem en forma de pronoms febles ('*no nos perdonarían*') i en forma de morfemes verbals de primera persona del plural ('*podríamos*'; '*vemos*'; '*hemos visto*'). Únicament, i en forma d'excepció, trobem un possessiu en primera persona del singular ('*mi abuelo, Enric, fue contemporáneo de aquellos sucesos y <<federal de toda la vida>>*') que determina una presència de l'autor més transparent que a la resta del text. Això és així perquè a Miravittles interessa ressaltar i personalitzar l'enunciat que segueix, és a dir, la tradició familiar arrelada en el <<federalisme>>, entès com la voluntat d'integració de Catalunya dins l'Estat espanyol.

D'altra banda, trobem també molts casos en què els agents de les proposicions queden amagats a través de construccions de passiva reflexa ('*se promulga*'; '*se produce*'; '*se intenta*'; '*se inicia*'; '*se levanta*'). Aquesta fórmula, que prioritza l'objecte d'una acció per davant del subjecte que la realitza, és també una fórmula que permet difuminar la presència del locutor.

Modalització epistèmica

El text, en general, té un fort caràcter assertiu. Es presenta una gran quantitat d'informació com a certa, amb l'única autoritat de l'autor com a testimoni políticament actiu (només d'aquells pertanyents al segle XX) i coneixedor (d'aquells anteriors als segle XX) dels esdeveniments. Cap informació apareix referenciada ni contrastada amb cap font alternativa.

Entre les diferents marques que doten al text de veracitat, hi ha l'ús del mode indicatiu en els temps verbals, tant en present ('*pierde*'; '*tiene lugar*'; '*actúan*', '*encuentra*') com en passat ('*fue*'; '*exaltaron*'; '*culminó*'). L'indicatiu és un dels modes verbals que expressen allò que correspon a l'estat de coses en el món real i per tant, situa el text en un món possible.

Modalització deòntica

Tota la càrrega deòntica del text està concentrada en l'enunciació de la darrera frase: 'Abstenerse en esta hora mágica del destino común, sería un pecado que no nos perdonarían las generaciones futuras'. L'autor transmet un judici deòntic ('cal que emeteu el vostre vot en aquesta convocatòria electoral a Catalunya') de forma indirecta amb l'ús d'un enunciat declaratiu. Cal, en aquest punt, apuntar dues qüestions al respecte que són matisos que reforcen el contingut deòntic: la primera és la marca d'íctica de lloc 'en esta hora mágica del destino común' que accentua la importància del moment, que és decisiu en tant que definitori del model polític que s'esdevindrà; la segona és l'argument de benefici que conté l'enunciació, en què s'al·leguen les millors que se'n derivaran del fet de 'votar' o 'no abstenir-se de votar' (un futur digne per nosaltres i les generacions que ens seguiran).

Modalització apreciativa

Trobem a l'article analitzat marques de modalització apreciativa que ens remeten als judicis de valor que atorga a les coses de què parla. Si fem una valoració de conjunt, hi ha una visió positiva de tot allò referent al passat 'gloriós' de Catalunya o de tot allò en què Catalunya ha participat en benefici d'Espanya. La visió negativa, en canvi, la trobem envers als 'desastres' o moments desfavorables històrics esdevinguts sigui a Catalunya sigui al conjunt de l'Estat espanyol o envers a actituds hostils amb el federalisme entès com la integració de Catalunya dins l'Estat Espanyol. Veiem les categories gramaticals a través de les quals es manifesten aquests judicis apreciatius:

- Substantius: *prosperidad; renacimiento; libertad; serenidad; paz; milagro de la historia; primera línea de combate; ayuda; libertad; convivencia en la paz; aquellos que unen a los pueblos; reforzamiento de la libertad y la justicia social en toda España* (amb valor positiu); *monopolio; invasión; convulsiones; desastre (de Cuba); pérdida; desesperanzas; pesimismo; destrozos; ríos de sangre; rebelión; golpe de Estado; guerra civil; tropas; separatistas, pecado* (amb valor negatiu).
- Adjectius: *órganos propios de poder; monarquía civilizada* (de Carles III); *resistencia patriótica; significativo* protagonista; *criterio catalán* (el de la República); *los hombres más responsables; hombre excepcional; fuente creadora; hombre ilustre; fuerza necesaria para continuar; significado profundo; maduración democrática; etapa histórica; gran triunfo electoral; principal* protagonista; *tierno* Castela; *Barcelona mártir y acogedora; legítimo orgullo* (a los catalanes); *catalanes iniciadores* de aquella *trascendental* mutació; votación *decisiva* (la catalana); hora *mágica* del destino *común* (amb valor positiu); *eliminados; República prematura y poco adaptada a la circunstancia histórica; pesimismo más profundo; barco vacío; país más perjudicado; triste* Navidad; *centralismo asfixiante; viejas y superadas* jerarquías burocráticas del estado (amb valor negatiu).
- Verbs: *valorarse; superar; abrir (al comercio exterior); servirá; vence; triunfa; brillan; logra; aceptar; contribuido; reconocido; recuperaba; abrió el camino; refugiaron; lograr* (amb valor positiu); *vuelven a la carga; invadir (los corazones); perdido; va a la deriva; entorpece; acusado; durar poco (la paz); estallar (un golpe de Estado); fusilado; anulado; acusados; no perdonarán* (amb valor negatiu).
- Adverbis: (mar) que *mejor* se prestaba; *exactamente; ciertamente; efímeramente; muy directamente; clamorosamente; legítimamente; inmediatamente; por encima de* (amb valor positiu); *no podrán nunca* (amb valor negatiu).

→ Metàfores: *‘La historia es una cordillera del tiempo con dos vertientes’*; *‘los soldados del Gran Corso llevaban la libertad en la punta de sus bayonetas’*; *‘la España de los pueblos que hoy está cristalizando bajo la libertad democrática’* (amb sentit positiu); *‘El pesimismo más profundo invade los corazones y las mentes’*; *‘España ha perdido la brújula y es un barco vacío que va a la deriva’*; *‘para evitar ríos de sangre’* (amb sentit negatiu).

iv. Nivell argumentatiu

Estructura

El text, a mode d'**introducció** al tema principal, fa un repàs històric paral·lel dels esdeveniments polítics a l'Estat espanyol i Catalunya des de la guerra de Successió fins al moment actual (convocatòria d'eleccions autonòmiques al Parlament de Catalunya). Aquest repàs, que dividirem en blocs, es caracteritza per una contraposició entre els fets desafortunats i els efectes positius contradictoris que n'han resultat. Són, tots ells, **arguments de causa-consequència** que serviran també **d'exemples** per confirmar la tesi de Miravittles. Veiem-los (els trobarem més explícits a l'apartat 'Esdeveniments principals' a la macroestructura):

- Primer i segon paràgrafs: Guerra de Successió (visió negativa d'aquest esdeveniment). Un successor de Felip V, però, obre el comerç de les Amèriques als catalans (visió positiva d'aquest esdeveniment).

- Tercer paràgraf: Arran de la invasió napoleònica (visió negativa dels esdeveniments), naix al si de l'Estat espanyol la 'guerrilla nacional' que, amb l'ajuda d'Anglaterra, venç Napoleó (visió positiva dels fets). L'autor conclou el paràgraf, però, amb l'al·lusió a la càrrega dels Cent Mil Fills de Sant Lluís (visió negativa).

- Quart paràgraf: Després d'aquests fets, apunta Miravittles que Espanya no troba el seu sistema nacional (se citen els exemples negatius de la revolució de 1868, l'intent d'instauració d'una monarquia liberal amb *‘un rei de procedència italiana’*, la *‘prematura y poco adaptada a la circunstancia històrica’* Primera República i la pèrdua de Cuba i Puerto Rico). D'aquí, però, en resulten efectes positius: triomf a Catalunya de la candidatura dels Quatre Presidents i l'èxit de Solidaritat Catalana a les eleccions generals a l'Estat espanyol. La Guerra Europea de 1914, però, *‘entorpece aquel <<renacimiento>>’* (visió negativa dels esdeveniments).

- L'autor enceta el cinquè paràgraf amb un assoliment positiu per a Catalunya: la Mancomunitat. Finalitza, però, amb la dissolució de l'organisme per part de Primo de Rivera (visió negativa).

- També el sisè paràgraf inicia amb una gesta catalana: la proclamació de la República el 14 d'abril de 1931, amb l'acceptació del rei espanyol Alfonso XIII i la seva fugida, que donava llum a la Segona República Espanyola (visió positiva dels fets). Al setè paràgraf, però, s'expliquen el cop d'Estat de 1936 contra el nou govern republicà i la detenció i afusellament de Lluís Companys (visió negativa dels fets).

- Al vuitè paràgraf se cita un últim efecte històric contradictori. En ple règim dictatorial franquista, Josep Tarradellas és reconegut legal i legítimament pel nét d'Alfonso XIII com a President de la Generalitat de Catalunya a l'exili (visió positiva dels esdeveniments). Aquest és el penúltim de la filera d'exemples que l'autor emprà per confirmar el **tema central o tesi** que introdueix a continuació: *‘Cataluña ha estado siempre en la primera línea de combate por su libertad y la de todos los otros pueblos de España’*.

Al novè paràgraf, l'autor se serveix d'un últim exemple que li permet reforçar la tesi que acaba de presentar (el refugi a Barcelona del Govern de la República, el Govern basc i la Junta Gallega). Matisa la tesi amb un enunciat implícit que pretén excloure les actituds separatistes o les actituds reaccionàries espanyoles que acusen els catalans de separatistes de la conducta 'exemplar' i 'solidària' que ha tingut Catalunya en la seva trajectòria dins de l'Estat espanyol (*'no podran nunca ser acusados de separatistas aquellos que unen a los pueblos por encima de las viejas y superadas jerarquías burocráticas del Estado'*).

Al desè paràgraf, trobem la **conclusió**: la crida a la participació o a la no abstenció dels ciutadans catalans a les eleccions autonòmiques de Catalunya. Aquesta acció és necessària perquè, com Miravittles demostra al llarg del text, Catalunya és clau i decisiva en aquesta *'hora mágica del destino común'* amb Espanya.

Cohesió i coherència textuais

– Hi ha una gran quantitat de conjuncions adversatives '*pero*' que marquen l'oposició entre dues proposicions per fer referència als fenòmens contradictoris que s'han donat tradicionalment a la història de l'Estat espanyol i de Catalunya (*'pero, al mismo tiempo'*; *'pero un hombre excepcional la convierte en fuente creadora'*; *'pero Cataluña encontraba, otra vez...'*; *'Pero Macià también moría'*; *'pero la paz debía durar poco'*; *'Pero el Parlamento catalán...'*).

– La conjunció '*pues*' denota la conseqüència o conclusió d'allò que la precedeix (*'pues el golpe del general Primo de Rivera culmina con su expulsión de la Mancomunitat'*; *'Vemos, pues, [...] todo un proceso histórico que se inicia con la guerra de Sucesión y continúa hasta el próximo jueves'*).

– Trobem diversos cops el connector continuatiu '*también*' que expressa que un fet que es presenta al text succeeix afegit a un altre del qual ja s'ha parlat (*'exaltaron también una resistencia patriótica'*; *'Macià también moría'*).

– D'altra banda, hi ha el connector negatiu '*ni*' que enllaça subjectes agents en una proposició (*'nadie ni nada se mueve'*).

– Hi ha al text marques d'ordre com els adverbis '*después*' (més tard) i '*finalmente*' (indica conclusió), així com la locució '*después de*' (indica posterioritat en l'ordre).

– Vinculada a l'ordre textual, també trobem la locució adverbial '*por otra parte*', que expressa que una acció, un esdeveniment, un fet, etc... succeeix afegit a un altre.

Implícits

El contingut literal del present article ens permet deduir diferents proposicions implícites que completen l'argumentació del mateix. Si fem atenció a l'enunciació: *'Mi abuelo, Enric, fue contemporáneo de aquellos sucesos y <<federal de toda la vida>>'*, de bon principi, desconcerta. S'insereix en un marc en què l'autor ha decidit diluir la seva presència en un 'nosaltres' de modèstia. Per tant, la troballa d'aquest possessiu en primera persona del singular resulta excepcional. A més, aquesta declaració té un caràcter intimista que trenca la tonalitat general del discurs. Tot plegat, presenta un conjunt de característiques que fan que hi reparem. Miravittles, amb aquesta enunciació, pretén implícitament que pensem quelcom. Les pretensions estan relacionades amb una declaració ideològica individual amb tradició familiar: una tradició ideològica arrelada en el federalisme; en l'assumpció d'un Estat compost, la federació espanyola; en la integració de Catalunya dins d'aquest Estat federat. Les referències explícites a Prat de la Riba com a '*hombre excepcional*' que va introduir aquests preceptes a Catalunya, reforcen aquest contingut implícit.

L'altra proposició implícita, a què ja hem fet referència ratlles enrere, la conté el següent enunciat: *'no podrán nunca ser acusados de separatistas aquellos que unen a los pueblos por encima de las viejas y superadas jerarquías burocráticas del Estado'*. Aquesta sentència negativa pretén excloure les actituds hostils amb l'ideal d'Estat federal i amb la inclusió de Catalunya dins d'aquest Estat compost. Esdevé, per tant, una crítica implícita envers les actituds catalanes separatistes o les actituds reaccionàries espanyoles que acusen els catalans d'independentistes i que pretén, a més, ressaltar la conducta 'exemplar' i 'solidària' que ha mantingut Catalunya en la seva trajectòria històrica dins l'Estat espanyol des de la guerra de Successió ençà.

III. Estil

L'objectiu últim de l'autor d'aquest article, com ja hem vist, és persuadir el lector i convèncer-lo que Catalunya és una zona decisiva i indispensable dins d'un Estat espanyol compost i federal que és la solució política nacional. Hi ha certs recursos adreçats a l'assoliment d'aquest objectiu com és el repàs històric que fa en paral·lel de les trajectòries catalana i espanyola i la inclusió de referents patriòtics en ambdós casos. També hi ha recursos que apelen a l'emotivitat del receptor com ara les al·lusions a conceptes universals com *'renacimiento'*, *'fuerza para continuar'*, *'paz'* i *'libertad'*.

Jaume Miravittles fa servir un registre formal i literari. Formal en tant són notables el rigor i la cura del llenguatge. Hi ha, a més, marques de cortesia que indiquen un respecte envers a i un posicionament superior dels protagonistes de la història (*'Don Alfonso'*; *'un hombre excepcional'*; *'otro hombre ilustre'*). Literari perquè el contingut textual està impregnat d'un to afectiu, sentimental i emotiu que podríem qualificar de 'líric'. Les metàfores són el punt clau d'aquest lirisme: *'La historia es una cordillera del tiempo con dos vertientes'*; *'los soldados del Gran Corso llevaban la libertad en la punta de sus bayonetas'*; *'la España de los pueblos que hoy está cristalizando bajo la libertad democrática'*; *'el pesimismo más profundo invade los corazones y las mentes'*; *'España ha perdido la brújula y es un barco vacío que va a la deriva'*; *'para evitar ríos de sangre'* i *'<<España se había ido a dormir monárquica y se despertaba Republicana>>'*.

IV. Context i cognició social:

Sobre el context:

El context històric en què s'insereix l'article i que és motiu del mateix, és la convocatòria, el 20 de març de 1980, de les primeres eleccions al Parlament de Catalunya després de la recuperació democràtica. Els resultats d'aquests comicis van donar la victòria a Convergència i Unió, tot i que el candidat de la formació Jordi Pujol va poder ser investit President de la Generalitat únicament gràcies als vots dels 14 escons d'Esquerra Republicana de Catalunya.

Sobre l'autor:

Jaume Miravittles i Navarra (Figueres, 1906 - Barcelona, 1988)¹¹ fou un polític i escriptor català. El 1922 començà a estudiar enginyeria i s'afilià a Estat Català. Dos anys més tard, durant la dictadura de Primo de Rivera, fou detingut mentre repartia uns fulls volants, per la qual cosa passà uns dies a la comissaria de la Via Laietana i a la presó Model de Barcelona, d'on sortiria en llibertat després de pagar una fiança. El març de 1925 va ser jutjat per un tribunal militar per la seva actuació de 1924 i, en conèixer la sentència, que

¹¹Biografia de Jaume Miravittles al web de la història d'Esquerra Republicana de Catalunya (<http://www.memoriaesquerra.cat>).

fixava una pena curta de presó, aconseguí eludir la vigilància militar i fugir a França. Va tornar a Catalunya el 1930 i es va trobar a la presó fins a la proclamació de la República. En sortir-ne, es va afiliar al Bloc Obrer i Camperol i, el 1934, donà un gir important en la seva trajectòria ideològica i política amb la marxa del BOC i l'ingrés a Esquerra Republicana de Catalunya, formant part del sector d'Estat Català. En aquells temps escrivia per a publicacions com *L'Opinió*, *L'Hora* i *La Humanitat*. Durant la Guerra Civil va exercir de comissari de propaganda de la Generalitat. Va exiliar-se novament en 1939 fins el 1962. En tornar a Catalunya, va publicar articles a *El Correo Catalán* i *Tele/eXpres* amb el pseudònim *Spectator*.

V. Aspecte formal del text

L'article d'opinió analitzat és una peça clau dins la secció 'Tribuna' de *La Vanguardia* del 20 de març de 1980 i així ho demostra la ubicació de la peça d'opinió a la pàgina cinc del diari. El lloc on està situada és la posició més privilegiada que pot tenir una unitat de contingut periodístic en una plana: la cantonada lateral dreta i superior d'una pàgina imparell. Això és així perquè la nostra forma de llegir fa que, en passar pàgina, aquesta sigui la ubicació que el nostre angle de visió atén en primer lloc. A més, un altre fet que demostra la importància assignada és que la tipografia del seu titular apareix remarcada en negreta, a diferència dels titulars de les altres dues peces periodístiques que l'acompanyen. Aquestes peces confrontants són un article d'opinió no signat referent als comicis autonòmics (*'El futuro se construye con el voto'*) situat al lateral esquerre de la plana i un espai dedicat a *'Cartas de los lectores'* amb avaluacions i suggeriments amb contingut variat i situat a la cantonada inferior dreta, just a sota del text de Miravittles.

4.3 Anàlisi del diari *Levante-EMV*

a) Eleccions generals 1977: Editorial

Levante-EMV, 17 de juny de 1977

‘Se puede gobernar’

Las elecciones generales a Cortes, celebradas en España necesitan varias consideraciones urgentes. La primera es, sin duda, la que se refiere a su valor histórico. Coincidimos con la apreciación de que el 15 de junio de 1977, es una de las fechas claves de todo el siglo XX. La segunda, debe resumirse en el reconocimiento de que el pueblo español ha demostrado una absoluta preparación para el ejercicio de sus derechos sociales que, a partir de este momento, no pueden ser regateados por ningún poder público. La tercera, tiene que ser una expresión de gratitud y homenaje a quien ha hecho posible que, en un breve plazo de tiempo, de once meses, se haya consolidado la democracia y la sociedad española haya recuperado plenamente la soberanía.

Los datos provisionales de las elecciones indican diáfamanamente que el pueblo español optó por la moderación. Dejó a un lado, con una presencia prácticamente inapreciable en las Cortes, a los sectores más radicales, y decidió que la constitución y los demás aspectos que deban debatir el Congreso y el Senado, serán tratados por hombres que se mueven en el terreno del diálogo, son propicios al pacto y, como recientemente dijo el presidente del gobierno, están dispuestos a reconocer que nadie puede considerarse en posesión de la verdad absoluta.

En este sentido, el rotundo triunfo de la coalición electoral, Unión de Centro Democrático, es algo más que un símbolo. Es la constatación de que nuestra sociedad está en una onda de conexión que nada tiene que ver con los enfrentamientos históricos y dice mucho, en cambio, de su voluntad de encontrar una vía de soluciones negociadas, de esfuerzos comunes y de solidaridad por encima de los intereses de partido. Y es, quizá, algo más: el respaldo popular a una forma de entender la gobernación de un país que ha puesto en práctica Adolfo Suárez desde el mismo día de su designación como presidente del gobierno. No valen, pues, a partir de esta ocasión histórica, más apelaciones al dramatismo, ni más radicalizaciones de las actitudes sociales. Si algún mandato se desprende del lenguaje de las urnas, el primero ha de ser, sin duda, el de la necesidad de entendernos. A partir del día 15, España tiene los argumentos suficientes para enterrar la dialéctica subversión-represión y para comenzar un nuevo camino, basado en el respeto a las libertades.

El paso, pues, está dado. Todo es irreversible. La sociedad española expresó sus preferencias, y estas tienen que ser solidariamente respetadas por todos los grupos y por todos los líderes que se han sometido a esta prueba democrática. De los resultados de las elecciones ha de desprenderse un nuevo Gobierno. ¿Cuál? No estamos todavía en condiciones ni de alentar ni de inspirar formaciones en el Gabinete, puesto que éstas han de depender de las estrictas necesidades del país.

Pero algo hay evidente: que, si era preciso encontrar una legitimidad democrática, ésta ya está concedida, y es evidente que la formación política de Unión del Centro Democrático concita las mayores adhesiones: que, si era preciso tener los datos básicos para poder gobernar con eficacia —propósito que formuló el presidente Suárez en su última intervención pública—, esos datos los han proporcionado las urnas. Además de las connotaciones históricas, políticas y

sociales del 15 de junio, ha de añadirse a ellas la certeza de que se puede gobernar La Unión de Centro Democrático y los diputados y senadores independientes que están identificados con sus líneas básicas, constituyen ya una mayoría suficiente en las nuevas Cortes. El Partido Socialista Obrero Español, por su parte, se ha ganado dignamente y con todos los honores, los puestos suficientes para constituirse en una oposición parlamentaria, de la que tenemos derecho a esperar el mismo patriotismo y el mismo afán de servicio que si hubiera alcanzado el poder.

La victoria de la moderación debe transformarse ahora, necesariamente, en el argumento para reconducir los comportamientos sociales y económicos y para superar los estancamientos a los que nos habían sometido los últimos acontecimientos de nuestra vida nacional. La claridad de esa victoria que queda en la oposición, es una cifra que difícilmente se alcanza en los países de nuestro entorno geográfico. Abí están los ejemplos.

En Alemania, la socialdemocracia gobierna, tras haber obtenido su triunfo sobre la democracia cristiana, sin superar el seis por ciento de diferencia. Caso todavía más claro, es el francés, en el que el partido republicano de Giscard obtenía en los últimos comicios una ventaja del uno por ciento sobre los socialistas. Y en Inglaterra, los laboristas alcanzaron apenas un catorce por ciento de ventaja sobre sus oponentes, los conservadores. El ejemplo puede extenderse a Estados Unidos, donde Jimmy Carter obtenía la presidencia frente a Ford por un escaso margen de votos que, sin embargo, fueron suficientes. Quizá el ejemplo más clásico y ya casi legendario es el triunfo de Kennedy, que gobernó tras vencer a Nixon por sólo 126.000 votos de diferencia, lo que significaba un 0,2 por ciento.

Es pues, posible gobernar. La Unión de Centro Democrático consiguió el respaldo suficiente para llevar adelante su programa. Ha comenzado la hora de las realidades concretas. Y creemos que, como medio de comunicación social, tenemos derecho a solicitar que el respaldo obtenido se convierta, por sí mismo en el impulso que requieren muchos aspectos de nuestro país.

Anàlisi del discurs:

I. Macroestructura

Tema central

El tema central que es tracta al text és que es pot governar en un Estat que ha participat d'uns primers comicis generals democràtics després de la mort de Franco, que ha fet un bon ús dels drets democràtics (78% de participació) i que ha optat per la moderació (UCD i PSOE) per liderar el canvi cap a la democràcia.

Esdeveniments principals

Se citen resultats de processos electorals viscuts a altres països (Alemanya, França, Anglaterra i Estats Units) per comparar la diferència del percentatge de vots obtinguts entre el partit majoritari/vencedor dels comicis i el principal partit de l'oposició o segona força política (a l'Estat espanyol, el 15 de juny de 1977, UCD obtenia el 34'4%, enfront al 29'3% que va aconseguir el PSOE).

II. Microestructura¹²

ii. Nivell lèxic

Trobem dos blocs que esdevenen la columna vertebral lèxica de l'editorial. El primer bloc inclou la terminologia relativa a nocions o institucions polítiques: democràcia, constitució...

→ *Elecciones generales a Cortes; derechos sociales; democracia; soberanía; constitución; coalición electoral; gobernación; presidente del gobierno; mandato; urnas; líderes; resultados; diputados y senadores; oposición parlamentaria; socialdemocracia; democracia cristiana; partido republicano; laboristas; conservadores; oponentes.*

El segon bloc, més específic del lèxic polític de la transició, inclou la terminologia anomenada 'de nova creació', és a dir, neologismes semàntics o paraules que ja existien en llengua castellana i que arran de les noves circumstàncies polítiques adquireixen nous significats. Les paraules canvien de contingut, es matisen i adquireixen un gran nombre d'antonímies o sinonímies, amb la conseqüent confusió terminològica, que no eren més que el reflex de la confusió política que existia en aquells moments.

→ *Moderación; diálogo; pacto; soluciones negociadas; respaldo popular; respeto a las libertades; legitimidad democrática; eficacia; patriotismo; vida nacional; realidades concretas.*

Pel que fa a les relacions de sinonímia, en trobem dues de destacables. D'una banda, hi ha la manera com l'autor es refereix al subjecte de l'acció entesa com les primeres eleccions democràtiques a l'Estat Espanyol: '*España*' (dues vegades); '*el pueblo español*' (una vegada); la '*sociedad española/nuestra sociedad*' (tres vegades) i '*el país/nuestro país*' (tres vegades). En aquest punt, cal parar atenció al fet que l'autor, valencià, en cap cas es planteja un subjecte temàtic diferent pel fet de pertànyer a una regió integrant de l'Estat amb entitat pròpia com és el País Valencià. És un recurs característic de la franja d'opinió unionista, que entén Espanya com a 'nació única' i exclou tota diversitat política, jurídica i cultural no identificada amb la de Castella.

D'altra banda, hem agrupat en un mateix bloc de sinònims les recurrents referències al partit amb majoria parlamentària i al nou president del govern arran dels comicis del 15 de juny del 1977: '*Unión de Centro democrático*' (quatre vegades); '*presidente del gobierno*' (dues vegades); '*Adolfo Suárez*' (una vegada) i '*presidente Suárez*' (una vegada).

També és rellevant apuntar, en aquest apartat, la importància que l'editorialista dóna al moment històric de canvi polític i social que, en aquell moment, s'esdevindria com a conseqüència de les eleccions. Trobem quatre maneres de referir-s'hi: '*a partir de este momento*'; '*a partir de esta ocasión histórica*' (en aquests dos casos, cal considerar l'ús del pronom demostratiu 'este/esta' que designa actualitat; que allò de què es parla és i té lloc ara); '*ahora*' i '*(ha comenzado) la hora de las realidades concretas*'.

iii. Nivell pragmàtic

¹²Supressió dels nivells semàntic i sintàctic per escassa adequació als objectius de l'anàlisi

Modalitat dística

Al text no apareix un 'jo' marcat. Trobem la presència de l'editorialista dins d'un 'nosaltres' que abraça els col·lectius espanyols que han participat de les eleccions. Cal remarcar el fet que aquest 'nosaltres' no es manifesta de forma dual, és a dir, no representa el col·lectiu valencians/espanyols, doncs la informació en cap moment apareix localitzada en el lloc geogràfic d'on prové el diari (València), ni s'esmenten els resultats per províncies. És un tret marcat de la franja d'opinió unionista al País Valencià. D'aquest 'nosaltres', cal afegir que és una característica comú del gènere periodístic del text: l'editorial. Com que es tracta de la veu del diari, no pot parlar mai en nom d'algú particular. Veiem les marques dístiques d'aquesta col·lectivitat (espanyola) que s'expressa a través de categories gramaticals diverses: pronoms febles (*nos*); possessius (*nuestra sociedad; nuestra vida nacional; nuestro entorno geográfico; nuestro país*) i formes verbals en primera persona del plural (*coincidimos; creemos; tenemos derecho*).

Cal afegir que, en algunes ocasions, l'editorialista emprà el plural exclusiu com a subjecte de la informació. Aquest recurs s'empra per objectivar el discurs. Al text hi trobem diversos exemples: *'el pueblo español ha demostrado una absoluta preparación para el ejercicio de sus derechos sociales'*; *'la sociedad española haya recuperado plenamente la soberanía'*; *'el pueblo español optó por la moderación'*; *'la sociedad española expresó sus preferencias'*.

Modalització epistèmica

El text, en general, té un caràcter assertiu. D'una manera general, podem considerar que l'actitud de l'editorialista en emetre judicis de certesa és la de mostrar el contingut del missatge com a absolutament cert. Una de les marques que millor ho evidencien és l'ús del present d'indicatiu (*'el 15 de junio es una de las fechas claves de todo el siglo XXI'*; *'el rotundo triunfo de UCD es algo más que un símbolo'*; *'nuestra sociedad está en una onda de conexión...'*) o passat/perfet d'indicatiu (*'el pueblo español optó por la moderación [...] Dejó a un lado...'*; *'el pueblo español ha demostrado una absoluta preparación'*), temps verbal que afecta positivament la validesa dels enunciat. Un altre recurs modalitzador que matisa la força de les assertions és l'ús de frases introductòries com *'sin duda'* (la trobem dues vegades al text), *'hay algo evidente'*; *'es evidente que'*. També és notable l'ús de lèxic avaluatiu marcat que apropa el discurs a la certesa: *'la certeza de que se puede gobernar'*; *'caso todavía más claro'*.

D'altra banda, hi ha una part del discurs que rebaixa una mica les pretensions d'apropament a la certesa i presenta el contingut com a possible o probable. Això és així per les circumstàncies del moment. Les eleccions han obert les portes a una possible transició d'un règim dictatorial cap a un de democràtic i les línies que han de seguir-se comencen a perfilar-se. Aquest és, doncs, el motiu pel qual trobem recursos modalitzadors que serveixen per atenuar el caràcter assertiu dels enunciat com els l'adverbis *'quizás'* o *'(indican) diáfananamente'* o presentacions de la informació en forma negativa: *'no estamos todavía en condiciones ni de alentar ni de inspirar formaciones en el Gabinete'*.

Modalització deontica

L'editorial, com ja s'ha dit, té un caràcter assertiu. Les valoracions deontiques, al seu torn, també es presenten de manera directa. Hi ha apel·lacions al deure social (general) o al deure polític (particular dels representats de l'Estat) a través de perífrasis d'obligació com *'tener que'*, *'deber'* o *'haber + que'*: *'debe resumirse'*; *'la victoria de la moderación debe transformarse ahora...'*; *'si algún mandato se desprende del lenguaje de las urnas, el primero ha de ser...'*; *'estas (preferencias) tienen que ser solidariamente respetadas'*.

Modalització apreciativa

Pel que fa al lèxic avaluatiu, trobem dos blocs amb connotacions positives i negatives respectivament que coincideixen amb els dos moments històrics amb què l'editorialista simpatitza/mostra antipatia. Aquests són el moment present de canvi i esperança i el moment passat de dictadura i 'subversió-repressió'. Veiem les diferents categories gramaticals a través de les quals l'editorialista palesa aquests judicis de valor:

a) Present (canvi/esperança)

- Substantius: *expresión de gratitud y homenaje; terreno del diálogo; triunfo* (dues vegades); *símbolo; voluntad; soluciones; esfuerzos; solidaridad; respaldo popular; necesidad de entendernos; respeto a las libertades; legitimidad democrática; eficacia; propósito; certeza; honores; patriotismo; afán de servicio; victoria de la moderación; claridad; victoria; ventaja; hora de las realidades concretas; impulso* (dues vegades).
- Adjectius: *Consideraciones urgentes; fechas claves; absoluta preparación; (hombres) propicios al diálogo; rotundo triunfo; ocasión histórica; nuevo camino; todo es irreversible; (preferencias) respetadas; estrictas necesidades; preciso; mayores adhesiones; connotaciones históricas, políticas y sociales; ejemplo legendario; respaldo suficiente.*
- Adverbis: *plenamente; solidariamente; dignamente; necesariamente.*
- Verbs: *ha hecho posible; consolidado; decidió; comenzar; concitar; poder gobernar* (3v, una en titular); *tenemos derecho* (dues vegades); *reconducir, superar* (dues vegades); *alcanzaron; vencer; conseguir.*

b) Passat (dictadura/subversió-repressió)

- Substantius: *enfrentamientos históricos; interés de partido; apelaciones al dramatismo; radicalizaciones de las actitudes sociales; dialéctica subversión-represión; estancamientos.*
- Verbs: *no valen; enterrar; nos habían sometido.*

iv. Nivell argumentatiu

Estructura

L'editorial parteix d'una pressuposició: que el lector coneix els resultats de les primeres eleccions democràtiques generals de l'Estat espanyol, celebrades el 15 de juny de 1977. Això és així perquè el primer paràgraf esdevé un **resum** de les tres consideracions principals que el *Levante-EMV* en fa al respecte d'aquests resultats.

La **tesi** la trobem al segon paràgraf. Ja hem llegit al titular que el tema que tractarà l'editorial és que 'es pot governar'. A les ratlles que conformen el paràgraf, l'editorialista afegeix que això és així perquè '*el pueblo español optó por la moderación [...] y decidió que la constitución y los demás aspectos que deban debatir el Congreso y el Senado, serán tratados por hombres que se mueven en el terreno del diálogo, son propicios al pacto...*'.

Al tercer paràgraf, l'editorialista s'estén en la interpretació dels resultats. Ressalta una visió negativa del passat històric i el règim del mateix que contrasta amb la visió positiva d'aquest present de canvi i d'esperança. Ho palesa molt bé la següent afirmació: '*España tiene los argumentos suficientes para enterrar la dialéctica subversión-represión y para comenzar un nuevo camino, basado en el respeto a las libertades*'.

Als dos paràgrafs que trobem a continuació, l'autor incideix en la notorietat del fet mateix de la convocatòria d'eleccions democràtiques i al fet dels resultats 'moderats'. Ho assevera a través de proposicions que demostren evidències ('*El paso, pues, está dado*'; '*todo es irreversible*'; '*pero hay algo evidente: que, si era preciso encontrar una legitimidad democrática, ésta ya está concedida*'). Enmig d'aquests paràgrafs, trobem un **argument de benefici** que connecta amb la tesi principal quan l'editorialista diu que, a les connotacions històriques, polítiques i socials del 15 de juny, cal afegir la '*certeza de que se puede gobernar*'.

El sisè paràgraf esdevé un **argument de conseqüència**, que es basa en la relació de causalitat entre els resultats electorals i el fet en què derivaran aquests resultats: '*la victoria de la moderación debe transformarse ahora, necesariamente, en el argumento para reconducir los comportamientos sociales y económicos y para superar los estancamientos a los que nos habían sometido los últimos acontecimientos de nuestra vida nacional*'. Tornem a trobar una visió negativa del passat històric (franquisme) *versus* una visió positiva del present de canvi (democràcia).

Pel que fa al setè paràgraf, l'editorialista emprà **l'argument de l'exemple** per justificar la tesi. A través de la presentació de casos semblants en països com Alemanya, França, Anglaterra i Estats Units, pretén convèncer l'interlocutor que el canvi democràtic és positiu i que a l'Estat Espanyol es pot governar de la mateixa manera que han reeixit els governs dels territoris citats.

Per acabar, trobem la **conclusió** a l'últim paràgraf ('*Es pues, posible gobernar*') i ho matisa amb la sol·licitud que el recolzament que ha obtingut el partit polític més votat es converteixi en l'impuls que requereixen molts aspectes del país/Estat.

Cohesió i coherència textuals

La cohesió i la coherència d'aquest editorial són possibles gràcies a l'ús que fa l'autor dels connectors textuals.

– En primer lloc, trobem diferents marques d'ordre dins d'alguns paràgrafs. Per exemple, en la part on trobem el resum de les consideracions que deriven dels resultats electorals, trobem '*la segunda*' i '*la tercera*', que marquen l'enumeració. Més endavant, trobem un '*en este sentido*' que introdueix un paràgraf i actua com a complement circumstancial, tot posant l'accent en la manera particular d'entendre o de jutjar que l'editorialista ja ha fet conèixer amb anticipació.

– Al tercer paràgraf trobem la locució adverbial '*en cambio*' que significa 'no així, sinó altrament' i modifica el sentit del discurs respecte al que s'ha dit anteriorment.

– Hi ha més endavant l'adverbi '*además*' que encapçala una proposició i que indica que l'acció o el fet que s'explica, succeeix afegit a un altre.

– Per acabar, trobem tres vegades la conjunció '*pues*' que denota la conseqüència o conclusió d'allò que la precedeix: '*No valen, pues, más apelaciones al dramatismo*'; '*el paso, pues, ya está dado*'; '*es, pues, posible gobernar*'.

Implícits

Al primer paràgraf trobem un implícit interessant que ens dóna una idea molt clara de la línia editorial del diari: '*La tercera, tiene que ser una expresión de gratitud y homenaje a quien ha hecho posible que, en un breve plazo de tiempo, once meses, se haya consolidado la democracia*'. El destinatari d'aquesta '*expresión de gratitud y homenaje*' (cal atendre la càrrega avaluativa dels substantius d'aquest sintagma nominal), tot i que l'autor no en fa una referència directa, és Adolfo

Suárez. Com ja s'ha dit més amunt (veure apartat 'Context i cognició social'), Suárez fou qui va fer avançar la llei per a la Reforma Política que va esdevenir decisiva per al trànsit d'un règim dictatorial a un de democràtic.

També trobem un implícit interessant quan l'editorialista afirma que són inútils, a partir d'aquesta data històrica, *'más apelaciones al dramatismo ni más radicalizaciones sociales'*. Amb això, el diari manifesta la seva confiança i una fe 'cega' (en tant que no hem tingut temps d'avaluar cap actuació política, encara) en els representats de les forces polítiques vencedores als comicis que s'adhereix als constants elogis que els hi dedica explícitament. Aquesta proposició suggereix un canvi d'actitud a les mentalitats més pessimistes respecte a un canvi que, segons l'autor, ja és realitat. També demana als sectors més radicals (l'oposició antifranquista més activa) que abandonin l'actitud de combat i confiïn en aquests *'hombres que se mueven en el terreno del diálogo, propicios al pacto, etc'*.

Per acabar, com ja hem apuntat al llarg d'aquesta anàlisi, també s'hi troben al text diferents al·lusions indirectes a la Guerra Civil i a l'època franquista: *'nada tiene que ver con los enfrentamientos históricos'*; *'enterrar la dialéctica subversión-represión'*; *'superar los estancamientos a los que nos habían sometido los últimos acontecimientos de nuestra vida nacional'*. Són al·lusions que suggereixen, per les connotacions negatives del lèxic, una aversió de l'editorialista (i, per tant, del diari) respecte al subjecte temàtic implícit de les mateixes.

III. Estil

Com ja hem vist a l'apartat dedicat a l'argumentació, l'editorialista pretén convèncer el lector que l'objecte de demostració del text (*'se puede gobernar'*) es situa en un món possible i cert. Amb la intenció de reeixir en aquestes pretensions, trobem alguns arguments al text que apel·len a la raó de l'interlocutor, com ara l'argument de benefici que al·lega les conseqüències positives que es derivaran de la recent elecció política.

Troblem també altres recursos adreçats a guanyar-se la complicitat del lector: el diari es presenta dins d'un 'nosaltres' que abraça la societat espanyola en què situa també l'interlocutor (*nuestra sociedad; nuestra vida nacional; nuestro entorno geográfico; nuestro país*). A més, també legitima el seu discurs comparant el present esperançador (gràcies als resultats electorals que han sortit de les urnes) amb un passat anterior dissortat i que cal deixar enrere (com ja hem apuntat, el període dictatorial).

Pel que fa al llenguatge pròpiament dit, és moderat i elegant. El posicionament del diari és clar perquè es defensa una tesi, i això ja implica que se'n descarta una d'altra. En ocasions, però, l'editorialista no s'estalvia judicis (tant positius com negatius) amb forta càrrega avaluativa que reforcen encara més la línia editorial.

IV. Context i cognició social

Sobre el context històric

En morir Franco, calia cercar un nou president del govern que garantís la continuïtat del règim. Amb tal propòsit s'efectuava el nomenament de l'anterior director general de seguretat, Carlos Arias Navarro. Durant el govern d'Arias, un dels fets més destacats fou la lluita entre els ministres immobilitistes i els reformistes. S'introduí, a més, una quota de 'tolerància' desigual al règim que permeté als partits de l'oposició donar-se a conèixer en l'opinió pública.

Pel març de 1976, en una mobilització popular a favor de l'amnistia i la democràcia, les dues plataformes que agrupaven l'oposició antifranquista (la Junta Democràtica liderada pel

PCE i la Plataforma de Convergència Democràtica integrada, entre altres grups, pel PSOE, Izquierda Democrática i PNV) s'uniren tot creant un nou organisme, *Coordinación Democrática*. Aquest organisme, conegut popularment com *PLatajunta*, refusava la reforma iniciada pel govern d'Arias i propugnava una ruptura o alternativa democràtica mitjançant l'obertura d'un període constituent que conduís, a través d'una consulta popular basada en el sufragi universal, a una decisió sobre la forma d'Estat i Govern (Ysàs, 1994, 92). L'increment de la protesta popular en demanda de llibertats va ser contestada amb violència.

El context europeu exigia un canvi cap a la democràcia. La majoria de la societat espanyola semblava també voler-ho així. Per aquesta raó, l'estiu de 1976, Arias Navarro va dimitir i Joan Carles de Borbó (proclamat per Franco com el seu successor oficial amb títol de rei) va nomenar cap de govern Adolfo Suárez, fins aleshores ministre secretari general del Movimiento. S'obria així una nova etapa iniciada amb el discurs de Suárez en el qual prometé un 'joc polític obert a tots'. Suárez va fer avançar una llei per a la Reforma Política (per l'acció de la qual s'havien d'elegir dues cambres –Congrés i Senat– que podrien iniciar 'reformes constitucionals') que va esdevenir el pas decisiu d'un règim dictatorial cap a un de democràtic. La Reforma fou aprovada per majoria per les Corts franquistes el 18 de novembre i ratificada en referèndum un mes després. Aquesta Reforma fou l'avantsala de la legalització dels partits polítics, de les eleccions generals de 1977 i de la formulació d'una nova Constitució espanyola que s'aconseguia el 1978.

Pel que fa als resultats electorals que s'interpreten a l'editorial, la Unió de Centre Democràtic (UCD) va vèncer amb el suport del 34'4% dels vots i va aconseguir els 166 escons a les Corts. El Partit Socialista (PSOE) va aconseguir el segon lloc amb el 29'3% i 118 escons, el Partit Comunista (PCE) va obtenir el tercer lloc amb el 9'3% dels vots i 19 escons, i Aliança Popular (AP) va ocupar el quart lloc amb el 8'2% dels vots i 16 escons. La participació a tot l'Estat va ser del 78% sobre un cens electoral de més de 23 milions de persones. La victòria de la UCD va permetre a Adolfo Suárez la seva renovació com a president de l'Estat espanyol i la formació del seu segon Govern.

V. Aspecte formal del text

L'editorial analitzat està situat a la pàgina 3 del *Levante-EMV* del divendres 17 de juny de 1977, dos dies després de les primeres eleccions democràtiques a l'Estat espanyol. És remarcable el fet que sigui publicat a la primera pàgina imparell del diari si no comptem la portada. Les pàgines imparells són privilegiades perquè la nostra forma de llegir ens hi condueix directament. L'espai que l'editorial ocupa dins la pàgina també ens dona una idea de la consideració se li atribueix: l'editorial està situat al marge dret de la plana, que també es privilegia perquè és el primer lloc on la vista ens condueix en passar-hi plana. La resta d'informacions que acompanyen l'editorial són taules i esquemes que permeten al lector conèixer els resultats d'una manera més clara (*'El método d'Hont, así se eligen los diputados'*; *'Resultados de las elecciones para el senado'*; *'Resultados de las elecciones para diputados'*, etc).

b) Elecciones generales 1977: Article d'opinió

Levante-EMV, 16 de juny de 1977

Per José Luis Torró

'Valencia dio la sorpresa: Socialismo y Centro Democrático, en alza'

Subtítol:

'Detrás - ¿por qué?-, los partidos <<valencianistas>>'

Valencia, al final, no ha constituido excepción sobre el resto del país. Las opciones ganadoras, Unión de Centro Democrático y Partido Socialista Español –tanto monta– se convierten, también aquí, en las capitalizadoras del voto. No se han pronunciado unos pretendidos rasgos diferenciales.

DERROTA DEL P.V.

Cuando se llevan escrutados la mitad aproximada de los votos, suficiente como para señalar la inclinación del resto, ningún partido de los apellidos <<P.V.>> ha conseguido siquiera discretos resultados. La Democracia cristiana de la U.D.P.V. y los socialistas del P.S.P.V., casi emparejados, constituían las dos fuerzas valencianistas más castigadas por las urnas.

Aproximadamente, el único diagnóstico aproximado, sería señalar la escasa fuerza que las ideas <<valencianistas>> han tenido en el resultado de la contienda.

LAS OTRAS REIVINDICACIONES

No quiere decir ello que los partidos ganadores no hayan mostrado en sus programas alternativas autonómicas. Lo han hecho también, aunque sin los planteamientos propios de los partidos P.V. Está por ver el alcance de esos programas del autonomismo. El P.S.O.E, por medio de algunos de sus dirigentes –ahora con un escaño en las Cortes–, ha manifestado su preocupación por alcanzar para Valencia su estatuto de autonomía. Y añadía, como para disipar las dudas que pudiesen existir sobre estas reivindicaciones, que el voto socialista fue decisivo para que Cataluña y el País Vasco alcanzasen, durante la segunda República, sus Estatutos de autonomía.

EL P.S.O.E, EL GRAN GANADOR

El Partido Socialista Obrero Español había mostrado, durante las últimas semanas, una gran confianza en sus posibilidades. Las urnas han venido a darle la razón. ¿Ha sido la reacción pendular al franquismo la que ha determinado el voto socialista? No se dispone de tiempo ni de perspectiva suficiente como para señalar este hecho como el determinante.

Parece más probable y seguro señalar que los españoles –y los valencianos entre ellos– han votado un cambio. Quieren un aire renovado, caras nuevas y unas perspectivas distintas. El P.S.O.E y el Centro capitalizadores de todas esas opciones y deseos.

LA ALTERNATIVA U.C.D.

La mentalidad de este país. El país ha cambiado más en quince meses que en quince siglos. Cualquier militante de la oposición franquista que a finales de 1975 le hubiesen dicho que año y medio después iba a participar en unas elecciones, y que incluso podría ser elegido

representante de su opción, se hubiese dado con un canto en los dientes. Ha sido así. La ausencia de incidentes, la tranquilidad de la jornada, la masiva afluencia de votantes, son tres hechos característicos y definitorios de un país que ha votado, definitivamente, el cambio.

Junto al triunfo del PSOE, el de la Unión de Centro Democrático que capitanea Adolfo Suárez, y que también en Valencia es opción ganadora. Las previsiones no han fallado. Tampoco las encuestas.

Dos fuerzas: izquierda y centro, van a enfrentarse en las nuevas Cortes. Queda camino por recorrer. Aun están contabilizándose votos, y estas primeras impresiones, antes deberán ser completadas durante los últimos días.

¿Y EL SENADO?

Sólo un valenciano figura entre los cuarenta y un senadores de designación real: el ministro de Agricultura, Fernando Abril Martorell. Otros nombres se habían barajado para como probables integrantes de esta lista.

Volvamos al interrogante que titula esta apresurada crónica. ¿En dónde reside la clave de la derrota de los partidos P.V? En principio, sólo se me ocurre pensar en que las posturas valencianistas que algunos profesamos, no tienen el consenso popular en que confiábamos. Si a ello se añade que las opciones que representaban estas características han sido vencidas por el socialismo del PSOE y la estrategia de Centro Democrático, en la que debe figurar la democracia cristiana, se comprenderá el escaso alcance que han tenido ambas posibilidades <<nacionalistas>>. Sus espacios políticos estaban copados de antemano y el voto ha sido para aquellos y no estos, con abrumadora diferencia.

Anàlisi del discurs:

I. Macroestructura

Tema central

Al País Valencià, com a la resta de l'Estat Espanyol, les opcions polítiques guanyadores del procés electoral del 15 de juny de 1977 han estat la Unió de Centre Democràtic i el Partit Socialista Obrer Espanyol.

Esdeveniments principals

-Assoliment dels Estatuts d'Autonomia de Catalunya i del País Basc durant la Segona República.

II. Microestructura¹³

iii. Nivell lèxic

Troblem un bloc lèxic que destaca entre la resta de seleccions de mots que ha fet l'autor a l'hora de redactar l'article. Aquest bloc podríem qualificar-lo de 'lèxic polític de la transició', i inclou la terminologia anomenada 'de nova creació', és a dir, neologismes semàntics o paraules que ja existien en llengua castellana i que arran de les noves circumstàncies polítiques adquireixen nous significats. Les paraules canvien de contingut, es matisen i adquireixen un gran nombre d'antonímies o sinonímies, amb la conseqüent confusió terminològica, que no eren més que el reflex de la confusió política que existia en aquells moments.

→ Lèxic polític de la transició: *ideas 'valencianistas', autonomismo, Estatuto de autonomía, reivindicaciones, franquismo, país, militante, oposición franquista, 1975, elecciones, votantes, <<nacionalistas>>...*

Pel que fa a les repeticions, l'autor no n'abusa. Cal destacar, però, que els mots que apareixen repetits són '*país*' –tot referint-se a Espanya– (tres cops) i '*cambio*' (dos cops).

iii. Nivell pragmàtic

Modalitat dística

Al text, l'autor té una presència transparent i ho manifesta de dues maneres:

- A través d'un 'jo' personal, amb el qual s'apropia de les idees que expressa al text. Aquest jo el trobem representat a través del pronom feble 'se *me* ocorre'.
- A través d'un 'nosaltres' col·lectiu, que representa al conjunt de valencians que professen 'idees valencianistes'. Això ho veiem, sobretot, al darrer paràgraf, a través de formes verbals en primera persona del plural (*profesamos, confiábamos*).

Modalització epistèmica

El contingut del text s'expressa més com a probable que com a cert. Això és així perquè l'autor redacta l'article mentre estan portant-se a terme els últims recomptes electorals (de fet, la redacció comença amb el següent enunciat, '*Cuando se llevan escrutados la mitad aproximada de los votos...*'). Per tant, trobem tothora aquesta consciència de l'autor que les valoracions que porta a terme són, potser, 'apressades' i 'precipitades'. De fet, l'autor mateix fa un avís al text d'aquestes condicions seves: '*estas primeras impresiones antes deberán ser completadas durante los últimos días*' (en aquest punt, hi ha el dubte de si l'autor vol dir realment 'últimos' o 'pròximos').

Els recursos de modalització epistèmica a través dels quals mostra els enunciats com a probables o possibles, per tant, esdevenen una mena de precaució.

- Trobem frases introductòries que redueixen la certesa dels enunciats com '*parece más probable y seguro señalar que...*', '*está por ver...*', '*no se dispone de tiempo ni de perspectiva como para señalar que...*'

¹³Supressió dels nivells semàntic i sintàctic per escassa adequació als objectius de l'anàlisi.

→ També trobem que, en algunes ocasions, l'autor utilitza formes verbals en condicional (en lloc de fer-ho en infinitiu). Utilitzant aquests verbs, els parlants expressen afirmacions de forma matisada: 'sería', 'podría'...

Modalització deòntica

L'autor defineix l'article més com una crònica que com un comentari estricte, potser, precisament, perquè el recompte de vots encara no ha acabat a l'hora de posar-se a escriure. Podem dir, per tant, que predomina la funció referencial i no hi ha cap manifestació d'al·lusions al deure o a l'obligació.

Modalització apreciativa

Sí que trobem un lèxic modalitzat en termes valoratius. En general, trobem un judici positiu sobre la voluntat de canvi cap a la democràcia i cap al centre-esquerra. Trobem, però, un judici negatiu cap a les forces 'nacionalistes/valencianistes' que potser l'autor hagués preferit que tinguessin més vots però que, com reconeix, han estat les '*más castigadas por las urnas*'.

- Substantius: *reivindicaciones, confianza, posibilidades, cambio* (2 vegades), *deseos, ausencia de incidencias, tranquilidad, afluencia, triunfo, consenso* (valor positiu); *franquismo, derrota* (valor negatiu).
- Adjectius: *voto decisivo, determinante, aire renovado, caras nuevas, perspectivas distintas, masiva* afluencia, *opción ganadora, abrumadora* diferencia (valor positiu); *escasa fuerza, escaso* alcance (valor negatiu).
- Verbs: *alcanzasen, ha cambiado, confiábamos* (valor positiu); *disipar, han fallado, han sido vencidas* (valor negatiu).

iv. Nivell argumentatiu

Estructura

Al primer paràgraf, l'autor **introdueix el tema** de l'article: al País Valencià, com a la resta de l'Estat Espanyol, les opcions polítiques guanyadores del procés electoral del 15 de juny de 1977 han estat la Unió de Centre Democràtic i el Partit Socialista Obrer Espanyol.

El tronc de l'article, en canvi, està compostat per nou paràgrafs en què l'autor comenta altres aspectes interessants sobre aquests resultats electorals. L'estructura d'aquest 'tronc' es diferencia clarament de la resta perquè les qüestions que l'autor comenta apareixen encapçalades per títols en negreta enmig del text:

- '**Derrota del P.V.**' (segon i tercer paràgraf): En aquest punt l'autor fa una atenció especial al fet que considera més 'rellevant' dels resultats electorals al País Valencià, el 'càstig' a les forces 'nacionalistes'. Aquesta 'rellevància' es manifesta a través del subtítol '*detrás -¿por qué?, los partidos <<valencianistas>>*', a través de la inclusió de l'apunt en la portada del diari i a través de la represa o conclusió que trobem al darrer paràgraf de l'article.
- '**Las otras reivindicaciones**' (quart paràgraf): l'autor conclou que, les forces guanyadores, tot i el seu caràcter més centralista que regionalista, també presenten alternatives autonòmiques. Per tal de fer entenedora aquesta conclusió parcial, l'autor planteja un argument de l'exemple: '*El P.S.O.E [...] ha manifestado su preocupación por alcanzar para Valencia su estatuto de autonomía*'.

- **‘El P.S.O.E, el gran ganador’** (cinquè i sisè paràgrafs): per tal d’entendre la victòria dels socialistes espanyols, l’autor planteja un argument hipotètic en forma de pregunta retòrica: *‘¿Ha sido la reacción pendular al franquismo la que ha determinado el voto socialista?’*
- **‘La alternativa U.C.D’** (setè, vuitè i novè paràgrafs): Els primers paràgrafs d’aquest nou apunt encara fan referència a la voluntat de canvi en el transcurs polític que s’ha manifestat a través de les urnes. Això es manifesta també a través d’un nou argument hipotètic en què l’autor expressa la transcendència dels fets (*‘Cualquier militante de la oposición franquista que a finales de 1975 le hubiesen dicho que año y medio después iba a participar en unas elecciones, y que incluso podría ser elegido representante de su opción, se hubiese dado con un canto en los dientes’*). La resta de l’apunt serveix per reconèixer la victòria, també al País Valencià, de la UCD i per advertir les forces guanyadores que *‘queda camino por recorrer’*.
- **‘¿Y el senado?’** (desè paràgraf): En aquest apunt, l’autor presenta la figura valenciana que formarà part dels 41 representants del Senat.

En acabar la seqüència més ‘informativa’, al darrer paràgraf, Torró recupera l’apunt de la derrota de les sigles del ‘P.V.’ (País Valencià). Tot i que expressa, a través d’una manifestació més evident del seu ‘jo personal’, que hagués preferit un reconeixement més gran de les forces estrictament ‘valencianistes’, la **conclusió** és que els espais polítics d’aquestes forces ‘nacionalistes’ han estat copats per les alternatives (socialistes i demòcrates-cristianes) més centralistes.

III. Estil

L’estil d’aquest article, que com ja hem avançat, té més de ‘crònica’ (com el mateix autor reconeix al text) que de comentari, és bastant contingut i rigorós. Potser és la ‘prevenció’ que apuntàvem a l’apartat de ‘modalització epistèmica’.

Hi ha arguments de l’exemple i alguna expressió (*‘tanto monta’, ‘darse con un canto en los dientes’*) que agilitzen i humanitzen el discurs, fent-lo més proper i entenedor per al lector.

IV. Context i cognició social

Sobre el context històric

Els resultats electorals de les primeres eleccions espanyoles al País Valencià van donar un triomf profund a l’esquerra. En les eleccions al Congrés, l’esquerra PSOE, PCE i PSP va obtenir el 51% dels vots i 16 diputats; UCD el 33,40% dels vots i 13 diputats i la dreta Alianza Popular i una candidatura independent, que era el senyor Ortí Bordàs, el 7,5%, 2 diputats. Pel que fa als senadors, l’esquerra n’obtingué 9 i la UCD 3. Les dues opcions polítiques netament valencianes i nacionalistes a aquests comicis generals (la Unió Democràtica del País Valencià i el Partit Socialista del País Valencià) no van arribar a obtenir representació a les Corts Espanyoles.

Sobre l'autor

José Luis Torró (Ontinyent, 1950), és, com l'han definit fonts de *Levante-EMV*¹⁴, 'un rodamón del periodisme valencià'. Va iniciar la seva professió periodística com a redactor en *Levante-EMV* (1975-81), que és on el trobem. Si considerem la seva professió al llarg dels anys que ens interessen, els de la transició, Torró va passar per la delegació valenciana de TVE (75-76, 79-81). També va dirigir la revista *Valencia Semanal* (77-79) i el diari *Mediterráneo* (81-84).

V. Aspecte formal del text

El diari atorga una importància forta a aquesta peça d'opinió que es mou entre els terrenys de la crònica i l'article. Veiem que és la peça d'opinió que acompanya, en portada, la notícia principal dels resultats electorals ('*Ganan Centro Democrático y Socialistas*') de la jornada postelectoral (16 de juny de 1977).

La resta de l'article continua a la pàgina cinc, que forma part de la secció especial '*Elecciones*'. Ocupa la cantonada superior esquerra de la pàgina (tot el lateral dret és espai publicitari). Les dues peces que l'acompanyen són notícies sobre les eleccions ('*Unión del Centro, a la cabeza*' i '*Traca de feria en el despacho de CC.OO. de Madrid*').

¹⁴Cerdà, P (31 d'octubre de 2010). 'La culpa de la 'batalla de Valencia' se la reparten al 50% políticos y periodistas'. *Levante-EMV*. Recuperat de:

<http://www.levante-emv.com/comunitat-valenciana/2010/10/31/culpa-batalla-valencia-reparten-50-politicos-periodistas/752569.html>

c) Diada 9 d'octubre: Columna

Levante-EMV, 9 d'octubre de 1977

Columna: 'Panorama'

Per Giner

'No olvidemos a Sant Donís'

En estos días todas las columnas del periódico vibraban en una cierta emoción que crecía al ritmo en que avanzaba, por tantos caminos, la marcha de la autonomía hasta Valencia. Crecía también la solidaridad. Llegaban a esta casa de LEVANTE, que es casa de todos los valencianos, comunicados, notas, artículos, poemas en valenciano y en castellano, expresando el afán de cada uno de los valencianos por hacerse presente, con el espíritu y con la presencia física, en el día en que Valencia va a proclamar su <<voluntat d'avançar unida cap al futur>>.

El viernes, cuando la solemne marcha de los claustrales avanzaba hacia el Paraninfo de la Universidad de Valencia, para abrir el curso, nuestros profesores, hombres de ciencia, investigadores, escritores, estudiosos de todos los saberes humanos, pisaban sobre un suelo cubierto de enramada de <<murta>> olorosa y fresca. Me pareció el mejor augurio para este año académico, aunque encierre tantas dificultades como toda obra humana.

Hoy, si se entiende la petición que se ha hecho desde este periódico, podría haber, un repique de las campanas de las iglesias de Valencia, en el momento en que la Senyera asome al balcón de la Casa de la Ciudad para recorrer sus calles. Si no van a estar alfombradas de murta, si que estarán pletóricas de una juventud y de un pueblo ilusionado. El voltaio de campanas, siguiendo a las del Micalet, sería como un anticipo de la alegría y hermandad de toda esta jornada que puede y debe ser un día memorable, histórico para Valencia.

Pero todo esto ha sido ya escrito, todas las voluntades parecen ya unidas, todas las manos han tomado su bandera y marchan de un lugar para otro, convocándonos a la hermandad. Que así sea. Uno mi palabra, mi corazón, mi columna a ese necesario objetivo de la hermandad de todos los valencianos para hoy y para mañana. Quiero acordarme también de Sant Donís.

Aquí deberían ser convocados los trovadores, los poetas y los amantes. Los galantes enamorados de la tierra nuestra y los enamorados de las bellas mujeres. No os parezca éste un lenguaje en desuso. Es la misma mano, el mismo corazón que escribe todos los días. Este corazón invoca hoy a Sant Donís, porque ésta es una fiesta de galantería, de afecto, de cordial recuerdo, de presente amoroso. Una fiesta para hacer llegar a quienes están más cerca de nuestra vida una señal de amor.

Sant Donís colabora al esplendor de este día. También Valencia es una hermosa dama. No lo olvidemos.

Todos los líderes que ayer se reunieron con el presidente Suárez en la busca de un programa común, de un compromiso para afrontar las realidades de este país, dijeron que la iniciativa les parecía acertada.

El Gobierno es consciente de las dificultades y quiere que todos sepan cómo están las cosas y todos pongan una mano sobre el arado. Los partidos políticos, todos los partidos que llegaron

basta el Parlamento por el voto de los ciudadanos, tienen una enorme responsabilidad en esta hora, junto con el Gobierno.

Cuando escribo, aún no conozco el resultado, si es que hoy puede haber ya un resultado de las conversaciones, de la exposición de criterios. Comprendo que la complicada operación que ha puesto en marcha el presidente Suárez plantea numerosos problemas internos y externos a los partidos; el primero y principal, es la salvaguarda de su identidad; el segundo, la constatación pública de su utilidad.

Respecto a la identidad, el peligro es común, ninguno cuenta con particulares ventajas. Quizá el virtualmente más erosionado puede ser UCD, considerando su heterogeneidad de procedencias, líderes y acentos que le ha impedido ofrecer al gran público una imagen de partido coherente y bien trabado. La trabazón de UCD viene de la irradiación cohesiva del poder del presidente del Gobierno. UCD es una coalición y el presidente es el catalizador. Aunque comienzan a percibirse voluntades de integración desde abajo, la propia coalición y su subsistencia se explica en la voluntad emanada desde arriba.

Sin embargo, otros grupos políticos parecen muy compactos, o lo son menos de lo que parecen, pero más que UCD y poseen una tradición de disciplina articulada en mecánicas instrumentadas y de eficacia probada para el control interno del partido y su dinámica.

El PCE cuenta en su acervo con toda una tradición de supervivencia y adaptabilidad a situaciones, a veces, terriblemente adversas. Si hay un saber cierto para los comunistas es que siempre sobreviven.

Alianza Popular es más una afinidad sentimental, una coincidencia de actitudes básicas que una ideología, pero sobre el suelo de los sentimientos, la vigorosa personalidad de Manuel Fraga puede edificar una posición ideológica, nítida si es capaz de evolucionar hacia la derecha moderna, social y liberal de que el país está menesteroso.

Alianza Popular, tras el desastre de junio, sólo puede crecer. Los socialismos no arriesgan nada que la situación actual no tenga sometido a riesgo. Han crecido deprisa y tienen que asentarse. El socialismo está en la medula de nuestro tiempo y la expectante alternativa global que representa no padece por aprestarse a consolidar la situación económico-social. Podrá cometer equivocaciones y estridencias, pero en sí mismo es una tentación para la mente y un irresistible horizonte de futuro.

Todo lo que puede desearse es que los partidos políticos, las centrales sindicales y los empresarios digan sí o no, pero no quizá o ya veremos.

Es una hora crucial, y lo sabemos todos. Un millón de parados no tienen esperanza de recobrar un empleo en los próximos veinticuatro meses.

Millones de trabajadores cifran la suya en no perder su empleo de presente.

La Bolsa ha arruinado el pequeño ahorro social en el que cifraban su seguridad cientos de miles de personas.

Las empresas no pueden abonar la Seguridad Social y la amenaza de cese en la actividad se cierne sobre numerosas empresas. Es la hora de todos, la hora de <<primum vivere>>. La única maniobra es ponerse a trabajar lealmente por este país.

Y si no hay éxito, quedará en el aire, tan sugerente y tan negativa, la interrogante, ¿para qué sirven los partidos políticos y la democracia, si ni siquiera se salva a sí misma?

Anàlisi del discurs:

I. Macroestructura

Tema central

El tema de l'article és que Sant Donís col·labora a l'esplendor del 9 d'octubre, un dia memorable i històric per als valencians.

II. Microestructura¹⁵

ii. Nivell lèxic

Troblem un camp semàntic que esdevé la columna vertebral lèxica de l'editorial: el lèxic corresponent al nacionalisme valencià (troblem una gran quantitat de 'símbols valencians')

→ *Valencia, pueblo, tierra, autonomía, Senyera, voluntad, campana de la iglesia de Valencia, Micalet, bandera, Casa de la Ciudad, Sant Donís...*

Pel que fa a les repeticions, trobem que:

→ Subjecte temàtic: *Valencia* (i els seus derivats '*valenciano/a*') i els sinònims d'aquesta (*la Ciudad, el pueblo, la tierra nuestra*) apareixen un total de 12 vegades.

→ L'adverbi *hoy* i sinònims (*estos días, esta hora*) apareixen un total de 6 vegades. A través d'aquest recurs, l'autor manifesta la importància del moment, d'aquesta '*hora crucial*' que és el motor de la conclusió de l'article.

iii. Nivell pragmàtic

Modalitat dítica

La presència de l'autor al text és transparent i es manifesta lingüísticament al text a través de diferents maneres (en un 'jo' individual i en un 'nosaltres' col·lectiu). Veiem les categories gramaticals en què es manifesta en cada cas:

→ En el cas del 'jo individual' trobem pronoms possessius (*mi palabra, mi corazón, mi columna*), pronoms febles (*me pareció, acordarme*) i formes verbals en primera persona del singular (*quiero, escribo, comprendo*).

A través d'aquest recurs l'autor assumeix les idees expressades en el text.

→ En el cas del 'nosaltres col·lectiu' trobem pronoms forts (*nosotros*), pronoms possessius (*nuestros profesores, tierra nuestra*), pronoms febles (*convocándonos*) i formes verbals en primera persona del plural (*sabemos*).

El recurs al 'nosaltres' col·lectiu funciona com a procediment d'apropament al receptor, que, com l'autor, també formarà part del col·lectiu 'valencians/espanyols'.

¹⁵Supressió dels nivells semàntic i sintàctic per escassa adequació als objectius de l'anàlisi

Modalització epistèmica

No hi ha una voluntat gaire evident d'apropar el contingut de l'article a la certesa absoluta. El contingut del text es presenta, més bé, com a possible o probable. Així ho manifesten la tria de verbs com '*parecer*' o '*poder*', que són pròxims a la certesa, però pertanyen al camp de la possibilitat ('*puede y debe ser un día memorable*', '*todas las voluntades parecen ya unidas*', '*hoy puede haber un resultado*', '*todo lo que puede desearse es que los partidos políticos, las centrales sindicales y los empresarios digan sí o no*').

Modalització deòntica

Giner fa servir el verb '*deber*' en diferents ocasions per expressar allò que considera una obligació atribuïble al col·lectiu del qual forma part: '*puede y debe ser un día memorable*', '*aquí deberían ser convocados los trovadores, los poetas y los amantes*'.

Modalització apreciativa

Trobem una empremta valorativa (normalment un judici positiu respecte al moment històric present) a través dels recursos gramaticals següents:

- Substantius: *emoción, autonomía, solidaridad, afán, voluntad/voluntad* (2 vegades), *alegría, hermandad* (2 vegades), *fiesta* (2 vegades), *amor, esplendor* (valor positiu); *dificultades* (2 vegades) (valor negatiu).
- Adjectius: *unida* (2 vegades), *solemne* *marcha*, *murta olorosa y fresca, mejor* *augurio, pletóricas, pueblo ilusionado, día memorable, histórico, cordial* *recuerdo, presente amoroso, enorme* *responsabilidad* (valor positiu).

iv. Nivell argumentatiu

Estructura

A tall de **contextualització** o de **situació**, l'article inicia amb una referència a totes les mostres que està rebent el diari on treballa l'autor (*Levante-EMV*) d'afany dels valencians per fer-se presents en la diada del 9 d'octubre, en què València proclamarà la voluntat 'd'avançar unida cap al futur'. A través d'aquest exemple i d'altres, l'autor planteja la possibilitat que '*esta jornada puede ser un día memorable, histórico para Valencia*'.

Al quart paràgraf, l'autor remet a la informació donada anteriorment amb intenció de contextualitzar ('*por todo esto ya escrito*') per unir-se a aquesta causa de present i de futur: '*uno mi palabra, mi corazón, mi columna a ese objetivo de la hermandad de todos los valencianos para hoy y para mañana*'. A més a més, inclou informació nova. En aquesta diada de símbols i valencianisme, '*quiero acordarme también de Sant Donís*'.

Aquesta informació nova li serveix a l'autor com a argument de comparació o analogia, perquè '*también Valencia es una hermosa dama*'.

A partir del setè paràgraf, hi ha un gir temàtic a l'article. El focus, abans centrat a València, s'obre i es fixa a Espanya. La temàtica també canvia. A partir de la informació sobre la reunió del nou President Suárez amb els líders dels principals partits amb representació parlamentària al Congrés dels Diputats a fi de trobar un programa comú per encarar el futur polític d'Espanya (fa referència als Pactes de la Moncloa), Giner fa una anàlisi

‘identitària’ de les forces polítiques que conformen el panorama del moment: UCD, PCE, Alianza Popular i PSOE.

Aquesta anàlisi li serveix de motiu/causa per extreure la **conclusió** de l'article, que és una crida als partits, en general, i al govern, en particular, perquè siguin conscients que ‘es la hora crucial de ponerse a trabajar lealmente por este país’. Aquesta conclusió, que es repeteix als paràgrafs setzè i dinovè, s’assenta sobre diferents arguments d'exemple en què Giner evidencia aquesta necessitat: milions de treballadors que no volen perdre la seva feina, milers de persones han perdut l'estalvi social a la Borsa, les empreses no poden abonar la Seguretat Social, etc...

Per acabar, l'autor llança una hipòtesi/pregunta retòrica que emfatitza i reforça aquesta necessitat: *‘Si no hay éxito, ¿para qué sirven los partidos políticos y la democracia?’*.

Cohesió i coherència textuais

Trobem al text diferents tipus de connectors que serveixen l'autor per donar-li cohesió i coherència:

- Hi ha alguns adverbis de temps que serveixen per marcar l'ordre (l'autor segueix un ordre cronològic per informar dels fets que comentarà): *‘el viernes’, ‘hoy’, etc...*
- Un altre connector que l'autor utilitza per encetar un tema nou i estructurar, així, el text és ‘respecto a’: *‘respecto a la identidad...’*.
- Trobem dos ‘pero’ adversatius que indiquen oposició respecte al que l'autor diu: *‘pero todo esto ha sido ya escrito’; ‘podrá cometer equivocaciones y estridencias, pero en sí mismo es una tentación...’*.
- L'autor emprà els connectors ‘aunque’ i ‘sin embargo’ per indicar objecció al que dirà a continuació o al que ha dit anteriorment, respectivament: *‘aunque comienzan a percibirse voluntades de integración desde abajo, la propia coalición y su subsistencia se explica en la voluntad emanada desde arriba’; ‘sin embargo, otros grupos políticos parecen muy compactos...’*.

III. Estil

L'estil de Giner és bastant poètic (*‘los galantes enamorados de la tierra nuestra y los enamorados de las bellas mujeres’*). Inclús hi ha un moment que el propi autor s'ho reconeix: *‘no os parezca éste un lenguaje en desuso’*.

IV. Context i cognició social

El 9 d'octubre s'ha assenyalat com una data clau en la història valenciana. Des de fa més de sis segles els valencians han celebrat la seva incorporació a la Corona d'Aragó i el naixement del Regne de València, tot i que la commemoració ha assolit significats diversos al llarg de la història. Aquesta diada continuà sent celebrada per les institucions franquistes. Es mantien els actes tradicionals de missa i processó, però la festa estava gairebé del tot impregnada per la ideologia del règim. És per això que un cop passats els llargs anys de la postguerra, les Joventuts de Lo Rat Penat impulsaren actes alternatius amb contingut nacionalista.

A finals dels 1960, amb l'extensió del nou catalanisme valencià i l'assumpció progressiva de les seves tesis per part de la major part dels partits i sindicats d'esquerres del territori, el sentiment identitari assolí més força. Tot i això, bona part de la població valenciana continuava entenent el fet valencià en la seva vessant tradicional i regionalista.

Amb la mort de Franco, la diada recuperà el seu contingut polític, i es traduí en mobilitzacions massives a finals del 1970. Destaca pel seu caràcter multitudinari la famosa manifestació ‘per la llibertat, l’amnistia i l’Estatut d’autonomia’ del 9 d’Octubre de 1977, en la qual es calcula participaren més de sis-centes mil persones d’arreu dels territoris de parla catalana. Aquella jornada històrica, però, es caracteritzà per l’ambigüitat ideològica dels participants (Soler, 2004).

V. Aspecte formal del text

Aquesta columna ocupa el que, generalment, era el ‘seu’ lloc: el lateral dret de la portada del diari. L’acompanyen les notícies principals del dia, una de les quals comparteix temàtica (*‘Al pueblo valenciano’*) i una que no té res a veure (*‘Otro crimen de la E.T.A.’*).

Cal apuntar que la posició que ocupa (lateral dret) és la més important en la llegibilitat del diari. Per tant, podem dir que té una gran importància.

Enmig de la columna hi ha un gràfic en el qual hi ha una senyal al camí que condueix als ‘Pactes de la Moncloa’ a què fa referència Giner al text. Aquests Pactes són els acords sobre el programa de sanejament i reforma de la economia i sobre el programa d’actuació jurídica i política que van signar-se dies més tard (el 25 d’octubre), però que, com diu l’autor, començaven a negociar-se a les reunions entre el nou President del govern i els principals partits amb representació parlamentària al Congrés dels Diputats, amb el suport de les associacions empresarials i els sindicats de treballadors.

d) Diada 9 d'octubre: Article d'opinió

Levante-EMV, 9 d'octubre de 1977

Secció 'Especial'

Per Roger Boti

'Sobre el estatuto valenciano: <<el idioma ¿valenciano o catalán?>>'

Nota: Reproducimos hoy en Levante-EMV el artículo publicado en 'El Mercantil Valenciano' el domingo 23 de octubre de 1932 en la primera página, y firmado por Roger Boty, republicano de izquierdas y fundador del partido Nova Germania. Roger Boty durante la guerra civil española, fue presidente del Ateneo Mercantil de Valencia.

Antes de investigar en la historia, veamos qué dicen los gramáticos sobre el léxico: 'Idioma –dicen– es toda habla con historia y literatura propia, y dialecto es toda variación derivada de la anterior.' Luego el andaluz es dialecto del castellano.

Sentado el anterior precedente, y puestos a introducirnos en los anales de la Historia, preguntamos: ¿cuál es derivado de cuál: el valenciano del catalán o éste del valenciano? Mejor dicho: ¿Quién nació de quién? ¿Cuál de los dos es más antiguo? ¿Dónde se cultivó más pronto su literatura, en Valencia o en Cataluña? ¿Cuál de las dos produjo más obras maestras en las épocas de su nacimiento y esplendor? ¿Qué autores fueron los que más contribuyeron a la formación de este idioma, los valencianos o los catalanes? ¿Dónde se publicaron antes estas obras, en Valencia o en Cataluña? ¿Quiénes influenciaron a quién, los de aquí a los de allá o los de allá a los de aquí? ¿Cuál es más antigua en literatura o historia, la denominación 'valenciano' o 'catalán'?

Un poco de paciencia en su estudio e investigación, y la Historia nos contesta.

Dividiremos éste en varias partes, a fin de dar mayor claridad y comprensión. Procuraré ser conciso e ir directamente al fondo, sin pararme en la forma, pues pretendo hacer una demostración de historia literaria y no de retórica.

ÉPOCA ROMANA. – Todavía no existía la palabra 'catalán', mientras que ya se llamaba 'valencianos' a los habitantes de nuestro país. De tiempos de Sertorio y Etrusco hay documentos que lo acreditan. Además, el Reino Valenciano ya existía, mientras que Cataluña, no. La existencia oficial del Reino Valenciano data de 788, y se extendía hasta Cuenca y Calatayud, lo cual da una mayoría histórica de Valencia sobre Cataluña., en bastantes siglos. Quiere decir esto que el País Valenciano como nación es de mucha mayor autoridad que Cataluña, puesto que su unidad arranca desde más antiguo.

ÉPOCA BARBARA. – El Reino Valenciano sufre muy poco la influencia de estos invasores del Norte, mientras que en las tierras que hoy forman la Cataluña se deja sentir mucho; tanto es así que es en tiempos de los bárbaros que parece iniciarse el acoplamiento de los pueblos catalanes actuales bajo un común denominador, Gothland (tierra de godos), pero de una manera muy incierta, sin llegar a adquirir forma.

ÉPOCA ÁRABE. – Todavía durante estos siglos no llega a formarse Cataluña como cuerpo propio ni la denominación gentilicia de 'catalán' nace a la vida de los pueblos, pues para los árabes era Afranc; para los pueblos del Norte, Gothland, y para los pueblos

castellano-leoneses, era tierra de los francos. Es sólo a últimos de este periodo cuando se inicia la personalidad nacional de Cataluña, pero sin llegar a formar todavía su bloque, pues su nacionalidad aparece muy confundida con Aragón y los pueblos de Provenza. Sin embargo, el Reino Valenciano adquiere bajo el reinado de los árabes mayor consolidación en todos sus aspectos, llegando a tener tal autonomía y autoridad propia y a definirse con una personalidad tal, que más bien parece ser Valencia un mundo árabe distinto al de Córdoba. Y, mientras, los pueblos que forman la Cataluña actual están semiembrutecidos y atrasados en todo, el País Valenciano florece y sus centros de cultura de Denia, Játiva y Valencia, dan al mundo grandes talentos, quienes en leyes, astronomía, ciencias, medicina y bellas letras, compiten con los mejores de Córdoba, Granada, Alejandría y Bagdad, que son los centros cumbre de la sabiduría humana en aquellos tiempos. De manera que mientras las tierras actuales catalanas debatían desconectadas en la oscuridad, el País Valenciano, desde tiempo muy remoto siempre tan unido, esparcía luz de sabiduría y progreso, y ya el llamarse 'valenciano' era timbre de gloria y respeto. La palabra 'catalán' aparece por primera vez en 1270 en una poesía del poeta Gbiraldo Riquer; pero no toma cuerpo hasta muy entrado el siglo XVI y primeros de 1600, con lo cual, dejó bien demostrado que la personalidad de los valencianos como pueblo está por encima del catalán, con 800 años de ventaja.

Además, Valencia ha contribuido con un tanto por ciento muy elevado a los siglos de oro de la literatura y ciencias árabes, y fueron astros de primera magnitud sus ingenios Abdallah Ben Abderrahman, hijo de Valencia, que fue el escritor más ilustre y de más talento del siglo VI de la hégira (año 1100); Abdallah Ben Isa, que fue el mejor jurisconsulto de su época (siglo XII); Abdallah Ben Soliman, escritor de renombre universal, que nos ha legado, entre otros, la célebre 'Biblioteca Hispana' y los 'Anales Valencianos' (siglo XII); Abdallah Ben Jabia Albadbrami, también del mismo siglo, que fue el más grande filólogo e historiador del mundo árabe; Abdallah Ben Mohamed, igualmente valenciano, insigne humanista y gran pensador, cuyas ideas y pensamientos fueron a modo de decálogo para las generaciones cultas y estudiosas de Bagdad y Alejandría; Abe Zeyan, emir de Valencia y preclaro teólogo, y otros muchos que no es el caso de citar, pues me haría interminable.

ÉPOCA PROVENZAL. – Esta coincide con la árabe, puesto que se inicia en el sur de Francia hacia el siglo X. Se le puede cancelar hasta mediados de siglo XIII, que empieza la época valenciana.

Pero antes de deslindar esta época provenzal, conviene que hagamos un poco de historia:

Mucho antes, en el siglo V, los pueblos bárbaros del Norte invaden el Imperio romano y lo fraccionan y subyugan. Desaparece la civilización latina, y durante cinco siglos, hasta el renacer de Provenza, todos los pueblos que hablan el bajo latín, entre ellos Provenza, la Cataluña actual, Navarra, Castilla León, Aragón y nuestra Valencia, sólo en un principio (pues la conquista árabe la salvó de tal catástrofe), yacen en las tinieblas de la barbarie. La invasión de las lenguas bárbaras del Norte y del fondo de Asia destruyen la lengua clásica, el bello idioma de Tite-Live, Cicerón y Salluste, y su mezcla con los latines vulgares hace nacer las diferenciaciones lingüísticas que arrancan con la lengua d'oc, de la que deriva la provenzal y la valenciana, y la lengua d'oïl, de la que nace el francés.

Como decíamos, es en el siglo X cuando Provenza empieza a sacudirse las tenebrosidades de los bárbaros con sus trovadores, y el buen pueblo provenzal empieza a balbucear las bellas canciones de sus gentes de guerra. Naturalmente, la leyenda en su forma más épica hace enardecer a estos pueblos meridionales y la naciente lengua de Provenza influencia a casi toda Europa occidental del Sur, y saltando por encima del Ebro, entra en el reino

moro de Valencia, la que por ser latina en su base y tener una brillante civilización, acoge con gran deferencia el nuevo hablar, pues no se siente extraña a él.

Hay una gran confusión entre los historiadores para aclarar este mundo provenzal, hasta mediados del siglo XIII, que es la época de la entrada en la cristiandad del Reino valenciano. Andan revueltos en terrible laberinto el 'Mío Cid' con la 'Chanson de Roland', el 'Román de la Ros', 'Cant de gesta', el 'Cantar de Segúin de Valencia' y muchas docenas más de obras o recitajes poéticos de un valor didáctico y gramatical bastante pobre y deficiente, y los historiadores han barajado sin ton ni son obras con pseudoautores que ninguno se ha podido poner de acuerdo, y resulta un verdadero galimatías razonar sobre este particular, pues la duda siempre nos sale al paso.

Lo que sí es cierto es que de este enredo lingüístico nacen el valenciano, el castellano, el portugués, el francés y el italiano. El primero, o sea el nuestro, en el siglo XIII, que adquiere su máximo esplendor durante los siglos XIV y XV, y un poco más tarde, los otros cuatro, quienes llegan a su momento álgido, el italiano, casi simultáneamente al nuestro, aunque un poco más rezagado; el castellano, en los siglos XVI y XVII, y Portugal en el XVI, con su Camoens.

Provenza, aunque es el pueblo cantera de donde renacen todos los actuales idiomas derivados del latín, no llegó a hacerse una literatura en su lengua vernácula; pero los pueblos latinos le deben agradecimiento, pues de herencia tan noble, por lo desinteresada y altruista, la raza latina pudo hacer renacer su ancestral dominio sobre la sabiduría humana. Y a un Dante, Petrarca y Boccaccio, italianos, asoció más tarde Francia su Moliere, Voltaire y Víctor Hugo, como Castilla aportó también sus grandes genios: Cervantes, Garcilaso y Zorrilla, y Portugal su Camoens, al igual que Cataluña, más tarde, su inmenso Verdaguer. Pero Valencia, nuestro País Valenciano, no se quedó manco en tal aportación, y a tan noble justa llevamos un Jordi, que inmortalizó la epopeya de Mallorca; a un Martorell, a un Roig, a un Boix, a un Gazull, a un Fenollar, a un Roiç de Corella, que por sí solos bastan y sobran para elevar hasta la divinidad la palabra nacida de los labios más burdos. Si con ellos, con estos genios maestros en el arte del buen decir y del mejor razonar, no hubiera tenido bastante para dar a la lengua valenciana ese maravilloso don que la eleva a soberana en el ritmo, en la elegancia, soltura, riqueza, armonía, dulzura y divina gracia, todavía nos quedan entre una luminosa estela de grandes e insignes pensadores, poetas, escritores y sabios en ciencias, a nuestro magnífico Vicente Ferrer, orador, escritor, historiador y teólogo, único en su siglo, que arrebató a las multitudes con su excelso verbo valenciano por todo el orbe cristiano. Y todavía a nuestro Vicent Vives, el sabio humanista, cuyo talento y erudición se disputaron los pueblos más cultos de Europa; y si con todo ese magno mundo de cerebros elegidos, no es suficiente para dar vida propia a un átomo y crear de él lo bueno, lo bello y lo divino, abí nos queda el inconmensurable Ausiàs March, quien con una sola de sus obras eleva a Dios el dulce y bendito hablar de nuestra tierra.

Anàlisi del discurs:

I. Macroestructura

Tema central

El tema central, que l'autor tracta de demostrar a través d'una història literària presentada per etapes, és que el País Valencià com a nació és d'una autoritat major que Catalunya, atès que la seva unitat com a poble arrenca molt abans.

Esdeveniments principals

- Època romana: Parla d'una existència avançada del Regne de València enfront a una existència nul·la de Catalunya. Segons Sanchis Guarner (2009, 196) la romanització de les terres valencianes fou primerenca i intensa. Durant la segona guerra púnica, per tal de tallar les comunicacions a Aníbal, desembarcà Scipió a Empúries l'any 218 abans de JC. i ja el 215 guanyà Tarragona i Sagunt per als romans. Però el procés de romanització era sempre posterior a la conquesta, i de fet València no fou romanitzada intensament fins a l'època de les guerres de Sertori (82-72 a. JC.).
- Època bàrbara: Parla del primer acoblament dels pobles catalans actuals sota el denominador 'Gothland' (terra de gots) i d'una mínima influència al País Valencià. Els gots eren un poble dels considerats *bàrbars* pels romans. Procedents de l'est, es van anar traslladant al llarg del segle III i IV per tot el sud d'Europa d'orient a occident, empesos pels huns i els francs. A principis del segle V, s'establiren a la Gàl·lia meridional (Occitània) i als territoris de la Península Ibèrica pròxims als Pirineus. La capital fou Barcelona del 415 al 418, però de seguida passà a ser Tolosa. Quan els francs els van foragitar d'Occitània, establiren la capital a Toledo. De fet, els visigots només van dominar els territoris catalans continentals (no ocuparen mai Balears) des de l'inici del segle VII fins al 711, any de la invasió sarraina. Als Països Catalans quasi no hi hagué població germànica, i els funcionaris enviats de Tolosa o de Toledo no tingueren mai gran autoritat, ja que els bisbes i altres autoritats eclesiàstiques del país tenien molt més prestigi i poder polític (Duarte i Massip, 1993, 32).
- Època àrab: Parla dels centres de cultura de Dénia, Xàtiva i València. Aquests van esdevenir de resultes del fracàs del primer Califat de Còrdova, puix que no encertà a organitzar Al-Andalus en una estructura política estable. En 1009 s'inicia la ràpida ruïna de l'estat califal, incapaç de contenir l'apetència dels seus heterogenis components: els generals clients de la família d'Al-Mansur, els barbarescs i els aristòcrates hispano-àrabs. De la descomposició del Califat van sorgir una sèrie de petits regnes de taifa, adés rivals, adés amics, en permanent estat semifederal, semifederatiu. Foren capitals de regnes de taifa diferents: Saragossa, Lleida, Tortosa, València, Dénia, Mallorca, Múrcia, Almeria i moltes altres ciutats del centre, del sud i de l'oest d'Al-Andalus (Sanchis Guarner, 2009, 210). El naixement dels diversos regnes de Taifes, independents entre ells, afavorirà l'expansió i l'amarament de la cultura i de la religió àrabs en els territoris de la Península Ibèrica que es trobaven sota el seu domini.
- En relació al que s'ha dit al paràgraf anterior, Boti diu que '*mientras, los pueblos que forman la Cataluña actual están semiembrutecidos y atrasados en todo, el País Valenciano florece y sus centros de cultura de Dénia, Játiva y Valencia dan al mundo grandes talentos*'. Aquesta asserció fa referència a l'arabització i la islamització de Xarq al-Andalus (en què s'integra la futura Catalunya Nova, el País Valencià i, a partir del segle X, les Illes Balears) que fou més enjornenca a causa de la debilitat del cristianisme i la despoblació en el moment de l'ocupació musulmana. Concretament, en el cas de les terres valencianes, on la cristianització havia estat molt tardana, reduïda a les classes altes dels nuclis urbans i d'escàs pes demogràfic, és molt probable que, captivats pel

món aràbic i mancats de bisbes que els dirigissin, els cristians haguessin desaparegut ja al segle IX.

- Època provençal: Parla de la invasió dels pobles àrabs del Nord, que invadeixen l'Imperi romà (veure apartat de 'Context i cognició social'). També parla de l'assentament del poble provençal i de les confusions dels historiadors a l'hora de situar i aclarir aquest període. En el segle IX els francs expulsaren els serraïns de la Catalunya Vella – del Pirineu al Llobregat, i la seua influència política i cultural hi fou intensa durant diverses centúries (Sanchis Guarner, 2009, 254).
- Pel que fa a la literatura, parla de l'herència provençal en la poesia i prosa de les llengües llatines. En el cas del País Valencià, cita alguns exemples (Jordi, Martorell, Roig, Boix, Gazull, Fenollar, Roiç de Corella, March). En els segles XII i XIII la poesia provençal dels trobadors de la Gàl·lia meridional, tingué un gran prestigi internacional i fou imitada en tota la Romània occidental, però a Catalunya el seu magisteri fou més absorbent i durador que en els altres regnes. Fins el segle XV els poetes cultes de Catalunya, de València i de Mallorca, no escrivien en la seua llengua pròpia, sinó en provençal. Aviat la llengua poètica dels catalans anirà evolucionant, essent primer un provençal farcit de catalanismes i després un català esguitat de provençalismes com en el cas de Jaume March i Pere March, oncle i pare catalans d'Ausiàs. Els provençalismes són encara prou notoris en el segle XV, en Jordi de Sant Jordi, un dels més grans poetes valencians, i la lírica valenciana no s'alliberarà plenament del ròssec provençal fins Ausiàs March (Sanchis Guarner, 2009, 257).

II. Microestructura¹⁶

ii. Nivell lèxic

Entre les seleccions lèxiques del text, hi ha un camp semàntic que destaca per damunt de la resta i que coincideix amb el subjecte temàtic de manera general (nacionalisme). L'autor se serveix d'aquest camp semàntic per focalitzar una qüestió més específica: el País Valencià com a nació en contraposició de la nació catalana.

- Nacionalisme: *historia; idioma; literatura; dialecto; país; nació; autoridad; unidad; denominación gentilicia; personalidad nacional; nacionalidad; cultura.*

Són importants també les relacions de sinonímia entre alguns substantius. El País Valencià i Catalunya, com a subjectes recurrents, són anomenats de manera diferent per tal d'evitar repeticions de mots. Veiem, llavors, les variants amb què Boti denomina al text els dos territoris: *Valencia, nuestro país, Reino Valenciano; nuestra tierra* (País Valencià); *Cataluña, tierras catalanas, pueblo catalán* (Catalunya).

Pel que fa a les repeticions, els mots més recurrents, com s'ha dit en el paràgraf anterior, són els subjectes País Valencià i Catalunya. Si atenem les diferents variants amb què Boti denomina els territoris (considerant també els adjectius 'valenciano/a' i 'catalán/ana'), trobem que el concepte territorial País Valencià apareix repetit en 28 ocasions, mentre que Catalunya apareix un total de 19 vegades. Hem volgut diferenciar els conceptes 'valenciano' i 'catalán' com a llengües, que també apareixen repetits en diferents ocasions: cinc vegades en el cas

¹⁶Supressió dels nivells semàntic i sintàctic per escassa adequació als objectius de l'anàlisi.

valencià i una vegada en el cas català. També és interessant observar la recurrència amb què l'autor emprà el possessiu '*nuestro*' davant del subjecte temàtic València/Regne Valencià/País Valencià/país/terra: ho trobem al text en sis ocasions.

Una altra apreciació respecte al recurs de repetició de mots per augmentar la rellevància d'alguns punts d'interès del discurs és la quantitat de vegades que l'autor fa ús de l'argument d'autoritat '*Historia*' (amb les variants '*histórico/a*' i '*historiador*') per tal de legitimar la informació que se'ns ofereix: el trobem repetit un total de deu vegades.

Per acabar, hem volgut destacar una categoria lèxica molt recurrent al text i de notable importància en l'anàlisi del discurs de l'article: els mots que expressen una gradació pel que fa a la quantitat o la freqüència. En aquest text tenen especialment pes modalitzador els adjectius i adverbis comparatius que expressen superioritat quantitativa o qualitativa en l'escala gradual com '*más*', '*mejor*', '*mayor/mayoría*', '*gran/grande*' i '*muy*'. Veiem les diferents ocurrences (cal afegir que només s'han considerat aquelles aparicions en què els adjectius i els adverbis tenen sentit comparatiu):

- *Más*: (*más antiguo* –apareix tres cops–; *más pronto*; *más obras*; *los que más contribuyeron*; *más ilustre*; *de más talento*; *más grande filólogo*; *más cultos*). Onze repeticions.

- *Mejor*: (*los mejores talentos*; *mejor jurisconsulto*). Dues repeticions.

- *Gran/grande*: (*grandes talentos*; *gran pensador*; *gran deferencia*; *gran confusión*; *grandes genios*; *grandes pensadores*). Sis repeticions.

- *Mayor/mayoría* (*mayor claridad y comprensión*; *mayoría histórica*; *mayor consolidación*). Quatre repeticions.

- *Muy*: (*muy poco*; *muy incierta*; *muy confundida*; *muy remoto*; *muy elevado*). Sis repeticions.

Si fem un recompte conjunt, trobem que l'autor emprà el recurs de l'adjectiu o l'adverbi comparatiu de superioritat en un total de vint-i-nou ocasions.

iii. Nivell pragmàtic

Modalitat dística

La forma personal que sobresurt respecte de les altres és el 'nosaltres, els valencians' en què l'autor s'inclou com a part del col·lectiu valencià. Aquesta veu apareix representada a través de categories gramaticals diferents com els pronoms possessius (*nuestro país*; *nuestra Valencia*; (*el valenciano*) *el nuestro*; *nuestro País Valenciano*; *nuestra tierra*) i formes verbals en primera persona del plural (*hagamos*, *decíamos*). Aquest col·lectiu ressalta encara més en contraposició amb el grup 'catalanes', que també apareix al text designat com '*los de allà*', i que és representat amb formes gramaticals (adjectiu possessiu) de singular exclusiu: '*su* bloque'; '*su* nacionalidad'; '*su* inmenso Verdaguer'. Amb tot, l'enunciador pretén apropiarse al món del lector i, d'una manera igual, allunyar-se i allunyar el lector del col·lectiu català.

El 'jo' de l'autor, tanmateix, apareix al text en diferents ocasions. S'hi manifesta a través del pronom feble '*me*' (*me haría interminable*) i a través de formes verbals en primera persona del singular (*procuraré*, *pararme*; *pretendo*; *dejo bien demostrado*). A través d'aquests recursos, però, l'enunciador pretén únicament fer explícita la seva forma d'organitzar el text.

D'altra banda, trobem també molts casos en què els agents de les proposicions queden amagats a través de construccions de passiva reflexa ('*se llamaba*', '*se inicia*'). Aquesta fórmula, que prioritza l'objecte d'una acció per davant del subjecte que la realitza, és també una fórmula que permet difuminar la presència del locutor en les assercions, la qual cosa aporta credibilitat al discurs.

Modalització epistèmica

El text que analitzem, com ja s'ha dit, té un caràcter clarament assertiu. L'autor se serveix de la pròpia autoritat i de la que li atorga una 'Historia' no referenciada o uns '*documentos que lo acreditan*' tampoc referenciats per fer assertions del tipus: '*El Reino valenciano ya existía (en los tiempos de Sertorio y Etrusco)*'; '*el País Valenciano como nación es de mucha mayor autoridad que Cataluña*'; '*El Reino Valenciano sufre muy poco la influencia de estos invasores del Norte*'; '*es sólo a últimos de este periodo cuando se inicia la personalidad de Cataluña*'. Veiem que el recurs mitjançant el qual situa les informacions dins d'un pla de 'realitat' o 'veracitat' és l'ús dels verbs en present o passat d'indicatiu.

D'altra banda, trobem també frases introductòries com '*lo que sí es cierto*' i lèxic marcat que comporta un tret avaluatiu que apropa el text a la certitud com els adjectius '*el verdadero*' i '*dejo bien demostrado*' o l'adverbi '*naturalmente*' emprat com a sinònim de 'sens dubte' o 'evidentment'.

Modalització deòntica

En aquest text, tot i el caràcter assertiu del qual ja hem parlat, no trobem gaires manifestacions d'obligatorietat ni referències al deure. El text és més bé informatiu persuasiu, en tant que l'enunciador presenta unes informacions perquè el lector s'interessi (cal prendre esment, en aquest punt, al paràgraf introductori en què l'autor capta l'atenció del lector amb una filera de qüestions i dubtes que sovint genera la qüestió nacional en territoris adjacents com són Catalunya i el País Valencià) i consumeixi les interpretacions que apareixen en forma d'assertions. L'única marca deòntica present a l'article és l'ús d'una forma d'expressió atenuada, el verb 'convenir', que conté un valor semàntic de consell o recomanació ('*antes de deslindar esta época conviene que hagamos un poco de historia*') i que serveix a l'autor per donar continuïtat i coherència al text.

Modalització apreciativa

El present és un text farcit de judicis de valors evidents. Aquests judicis que Boti emet respecte a l'objecte del discurs (el País Valencià i la llengua valenciana) permeten que el parlant prengui una posició sense confessar-se com a font del judici avaluatiu. A continuació focalitzarem els diferents procediments de modalització apreciativa que s'acumulen a l'article. Hi ha un seguit d'unitats lèxiques (que dividirem segons la categoria gramatical) amb valor axiològic positiu i negatiu. Normalment coincideixen en què el valor positiu es manifesta respecte a la trajectòria històrica del País Valencià i el seu parlar; mentre que el valor negatiu es manifesta cap a una trajectòria 'més desafortunada' (segons l'autor) de Catalunya i el català en relació al territori i la llengua veïns.

- Substantius: *esplendor; claridad; comprensión; demostración; acoplamiento; consolidación; autonomía; autoridad; centros cumbre; sabiduría (humana); luz de sabiduría y progreso; gloria; respeto; ventaja; ingenio; renacer; divinidad; genios maestros; arte del buen decir y del mejor razonar; elegancia, soltura; riqueza; armonía, dulzura; talento; erudición* (valor positiu). *Influencia; invasores; catástrofe; tinieblas; barbarie; invasión; tenebrosidades; pseudoautores* (valor negatiu).
- Adjectius I: *obras maestras; conciso; existencia oficial; mayor autoridad; antiguo* (l'antiguitat al text té sentit positiu); *cuerpo propio; tan unido; bien demostrado; siglos de oro; primera magnitud; escritor más ilustre; renombre universal; célebre; grande filólogo; insigne humanista; gran pensador; generaciones cultas y estudiosas; preclaro teólogo; bello idioma; el buen pueblo provenzal; bellas canciones; brillante civilización; gran*

- deferencia; *máximo* esplendor; momento *álgido*; herencia tan *noble*; *desinteresada* y *altruista*; *grandes* genios; *inmenso* Verdaguer; *noble* justa; *maravilloso* don; *soberana*; *divinagràcia*; *luminosa* estela; *grandes e insignes* pensadores; magnífico Vicent Ferrer; *único*; *excelso* verbo valenciano; *sabio* humanista; *magno* mundo de cerebros; *bueno*; *bello*; *divino*; *inconmensurable* Ausiàs March; *dulce y bendito* hablar (valor positiu).
- Adjectius II: *Semiembrutecidos*; *atrasados*; (tierras catalanas) *desconectadas en las oscuridad*; *revueltos*; *terrible* laberinto; valor didàctic i gramatical bastant *pobre y deficiente*; *verdadero* galimatías (valor negatiu).
- Verbs: *se deja sentir*; *florece*; *esparcir* (luz); *estar por encima*; *salvar*; *enardecer*; *elegir hasta la divinidad*; *arrebatar*; *elegir a Dios* (valor positiu). *Sufrir*; *invadir*; *fraccionan y subyugan*; *desaparece*; *destruyen* (valor negatiu).
- Adverbis: A part dels adverbis comparatius que expressen superioritat quantitativa i qualitativa com ‘*más*’ i ‘*muy*’ (veure apartat del nivell lèxic), trobem al text altres adverbis que transmeten judicis de valor. Els que transmeten un sentit positiu són: *directamente*, *bastantes* (siglos), *mucho*. En canvi, els que transmeten un sentit negatiu són: (barajar) *sin ton ni son*.

iv. Nivell argumentatiu

Estructura

Als dos primers paràgrafs l'autor **introdueix i defineix el subjecte temàtic** que tractarà (idioma/llengua) i les preguntes que l'han portat a redactar l'article i que podríem resumir en una sola que és la que Boti ha triat per titular el text: ‘*¿valenciano o catalán?*’. A través de la modalitat interrogativa, l'autor fa assercions indirectes que esdevenen l'avantsala del què ens trobarem a continuació (una història de diferències que prioritza el valencià respecte al català).

Seguidament, l'autor emprà un **argument d'autoritat** (*‘la Historia nos contesta’*) i ens explica la divisió en què basarà l'estructura de l'article: divisió en diverses parts segons el període històric. Cal fer atenció, com ja s'ha dit, al fet d'emprar la Història (amb majúscules) com a font d'informació, com si aquesta fos un subjecte individual que contingués la veritat absoluta. Això fa que cada argument del text sigui defectuós i, per tant, sigui una fal·làcia *ad verecundiam*. Calen referències concretes a manuals o llibres d'història, a teories o interpretacions fetes per historiadors o estudiosos de la història o sociologia de l'època que legitimin i aportin veracitat al text.

Al cinquè paràgraf trobem el resum de la primera època de la història de la llengua: l'època romana. Boti parla de les primeres referències al gentilici ‘*valencianos*’ i al Regne de València. Ho fa a través d'un argument fal·laç d'autoritat: *‘hay documentos que lo acreditan’*. Per poder validar l'argument, cal que s'especifiqui quins documents són els que ho acrediten. Per contraposició, fa referència a la nul·litat existencial de Catalunya durant aquest període. Trobem en la conclusió d'aquest paràgraf la **tesi central** de l'article: el País Valencià com a nació és d'una autoritat major que Catalunya, atès que la seva unitat com a poble arrenca molt abans.

El sisè resumeix molt breument l'època bàrbara i també planteja la qüestió des de dos punts de vista: allò que va ocórrer al País Valencià (va patir poc la invasió dels gots) i allò que va ocórrer a Catalunya (va patir molt la invasió dels gots fins al punt de començar a perfilar-se com a territori).

El setè i el vuitè paràgrafs parlen de l'època serraïna. És en aquest paràgraf on trobem una crítica més acusada a la situació d'endarreriment de Catalunya, que contrasta amb la situació de floriment i bonança valenciana ('Y, mientras los pueblos que forman la Cataluña actual están semiembrutecidos y atrasados en todo, el País Valenciano florece y sus centros de cultura de Denia, Játiva y Valencia, dan al mundo grandes talentos, quienes en leyes, astronomía, ciencias, medicina y bellas letras, compiten con los mejores de Córdoba, Granada, Alejandría y Bagdad, que son los centros cumbre de la sabiduría humana de aquellos tiempos'). Tota aquesta informació es reforçada a través d'un **argument d'exemple**. L'autor cita noms d'homes valencians de lletres, juristes, filòlegs, historiadors, etc... amb molt de renom internacional en l'època àrab. Eleva els noms d'aquests homes a una categoria suprema a través de substantius i d'adjectius amb forta càrrega avaluadora com 'ingenios'; 'más ilustre'; 'el mejor', 'de renombre universal', 'célebre', 'el más grande', 'insigne' i 'preclaro'.

Al novè paràgraf, l'autor enceta el resum de l'època provençal. La introdueix amb '*un poco de historia*' no referenciada. Cal remarcar aquest darrer punt a l'hora d'analitzar el contingut del text, doncs es fan asseveracions que neguen el sentit de la història general de la llengua catalana que hem trobat en els següents manuals escollits per contrastar les informacions: Duarte i Massip (1993); Ferrando i Nicolás (2005) i Sanchis Guarner (2009). Aquestes asseveracions, que en no ser contrastades podem considerar opinions, són: '*En el siglo V desaparece la civilización latina*'; '*La invasión de las lenguas del Norte y del fondo de Asia destruyen la lengua clásica*' i '*el bello idioma de Tite-Live, Cicerón y Salluste, y su mezcla con los latines vulgares hace nacer las diferenciaciones lingüísticas que arrancan con la lengua d'oc, de la que deriva la provençal y la valenciana y la lengua d'oïl, de la que nace el francés*'.

L'onzè paràgraf parteix del reconeixement d'una '*confusión*', '*terrible laberinto*' o '*galimatias*' que afecta a l'hora de definir els paràmetres literaris de l'època provençal. L'argument del qual se serveix per legitimar la informació és l'exemple de poemes i cants als quals atribueix un '*valor didáctico y gramatical bastante pobre y deficiente*'. S'atreveix, a més, a parlar de '*pseudoautores*' a qui s'han assignat algunes obres anònimes. Dintre d'aquest 'dubte' i/o ignorància assumits, cal apuntar que les consideracions que se'n fan al respecte són força pretensives si atenem a les característiques de l'època, en què la voluntat literària era poc evident (Duarte i Massip, 1993, 24), les escriptures eren intents de transcriure l'oralitat, l'aprenentatge era molt limitat i no existien unes normes gramaticals establertes.

També cal fer especial atenció a l'argumentació del dotzè paràgraf. L'autor empra una frase introductòria que afecta la validesa de l'enunciat i li atorga unes qualitats de 'cert' ('*lo que sí es cierto*'). En canvi, no trobem cap autoritat més que la del propi autor que justifiqui la presumpta certesa de les informacions.

Al paràgraf que trobem a continuació, l'autor assevera que no existeix literatura en llengua pròpiament provençal, tot i que afirma que els pobles llatins li deuen l'herència d'una part de l'essència lingüística que va permetre posteriorment el llegat de grans savis. Boti empra aquí un **argument d'exemple** en què cita noms de clàssics com Dante, Petrarca i Boccaccio (d'Itàlia); Moliere, Voltaire i Víctor Hugo (França); Cervantes, Garcilaso i Zorrilla (Castella) o Camoens (Portugal). Aquest exemple li permet extrapolar la qüestió a Catalunya i el País Valencià, que apareixen com dues realitats lingüístiques diferenciades amb patrimonis diferents: Verdguer (en el cas de Catalunya) i Jordi, Martorell, Roig, Boix, Gazyll, Fenollar, Roiç de Corella, Vicent Ferrer i Ausiàs March (en el cas del País Valencià).

No hi ha una conclusió final precisa, tot i que se'n desprèn una de general al llarg de tot el text. Es tracta d'un article publicat pel periòdic l'any 1932 i republicat l'any 1977 en motiu del 9 d'octubre. Trobem en la decisió de republicació d'aquest article per part del diari una clara voluntat d'incidir en qüestions de nominalisme en el període de transició, en què va

ressorgir la necessitat de definició arreu dels territoris. El diari, però, ens ofereix únicament la primera part del text. Ho sabem perquè la *'demostración de historia literaria'* acaba en l'època provençal i no ens ofereix la part d'època valenciana que teòricament la seguiria. Aquest pot ser, llavors, el motiu de la manca de conclusió argumentativa.

Cohesió i coherència textuais

– Pràcticament trobem a tots els paràgrafs una història en paral·lel i amb particularitats diferenciades de la llengua catalana i valenciana. Aquest és el motiu pel qual apareix gairebé a tots els resums d'època l'expressió adversativa *'mientras que'* usada per a contraposar dues accions o idees, així com *'sin embargo'*, locució conjuntiva adversativa amb el mateix sentit que l'anterior.

– Per marcar l'oposició entre dues proposicions també trobem la conjunció *'pero'* (*'Es solo a últimos de este periodo cuando se inicia la personalidad de Cataluña, pero sin llegar a formar todavía su bloque'*; *'La palabra 'catalán' aparece por primera vez en 1270 en una poesía del poeta Ghiraldo Riquer, pero no toma cuerpo hasta muy entrado el siglo XVI'*; *'pero los pueblos latinos le deben agradecimiento'*; *'Pero Valencia, nuestro País Valenciano...'*).

– *'De manera que'*, *'tanto es así que'* i *'con lo cual'* són locucions adverbials que signifiquen 'per tal causa', 'en atenció a això' i denoten conseqüència o finalitat.

– Els adverbis *'también'* (apareix 2 vegades) i *'además'* (apareix 3 vegades) són connectors continuatius que expressen que un fet que es presenta al text succeeix afegit a un altre del qual ja s'ha parlat.

– La conjunció *'aunque'* introdueix una proposició concessiva (*'Provenza, aunque es el pueblo cantera [...] no llegó a...'*).

– La locució conjuntiva *'puesto que'* denota causa o motiu (*'Esta coincide con la árabe, puesto que se inicia en el sur de Francia hacia el siglo X'*).

– Per últim, cal fer referència a les expressions que marquen l'estructura del text: *'sentado el anterior precedente'*; *'como decíamos'*; *'el primero'*, etc.

Implícits

En llegir el text sencer, s'entén l'implícit que conté el primer paràgraf amb la definició d' 'idioma'. La informació posterior parla d'una ramificació diferent entre el català i el valencià, tot i provenir de la matriu llatina. També s'explica (com ja s'ha dit, sense referències clarificadorres que donen sentit científic al discurs) la *'historia i literatura pròpia'* del valencià que l'eleva a la categoria de llengua independent.

El segon paràgraf, l'autor presenta una filera de preguntes que amaguen assercions indirectes i que esdevenen l'avantsala del què ens trobarem a continuació (una història de diferències que prioritza el valencià respecte al català).

La resta del text conté referències explícites a la consideració del País Valencià i de la llengua 'pròpia' del lloc com conceptes anteriors i superiors en història i cultura a Catalunya i el català. El posicionament ideològic de l'autor és clar i la republicació de l'article per part del *Levante-EMV* també és força pretensiosa si atenem el moment en què aquest surt publicat: el 9 d'octubre de 1977. Durant el període de transició democràtica espanyola prendran molta força els aclariments identitaris de cada territori i a València arrela el blaverisme com a moviment polític de reacció contra el corrent catalanista del nacionalisme

al País Valencià. L'article de Boti, clarament secessionista en termes lingüístics en tant que nega la unitat de la llengua catalana, forma part d'aquesta franja d'opinió i ho mostra al text més que ho suggereix.

III. Estil

En general, es percep un to de discurs desfasat. L'article original que va escriure Roger Boti data de 1932, i aquesta diferència temporal fa que les característiques del text siguin poc usuals (per endarrerides) en comparació a les que trobem sovint en el gènere periodístic del moment de (re)publicació de l'article.

L'article sencer té un aire al·legòric que l'apropa suggestivament a les cançons de gesta que se citen al text ('*Mio Cid*', '*Chançon de Roland*') per dos motius en concret: les proeses en combat d'herois nacionals que es narren i el lèxic ampul·lós i ornamentat que fa servir l'autor. Dos dels exemples que il·lustren més clarament aquests trets joglaescos són:

'Y, mientras, los pueblos que forman la Cataluña actual están semiembrutecidos y atrasados en todo, el País Valenciano florece y sus centros de cultura de Denia, Játiva y Valencia dan al mundo grandes talentos, quienes en leyes, astronomía, ciencias, medicina y bellas letras, compiten con los mejores de Córdoba, Granada, Alejandría y Bagdad, que son los centros cumbre de la sabiduría humana de aquellos tiempos'.

'Naturalmente, la leyenda en su forma más épica hace enardecer a estos pueblos meridionales y la naciente lengua de Provenza influencia a casi toda Europa oriental del Sur, y saltando por encima del Ebro, entre en el reino moro de Valencia, la que por ser latina en su base y tener una brillante civilización, acoge con gran deferencia el nuevo hablar, pues no se siente extraña a él'.

IV. Context i cognició social

En aquest text, l'apartat de 'Contextualització i cognició social' té una notable importància. L'autor es dedica a fer un repàs històric de les trajectòries vitals de la llengua catalana i el dialecte valencià, que ell considera una llengua amb entitat pròpia i amb avantatge històric respecte al català ('*lo cual da una mayoría histórica de Valencia sobre Cataluña*', '*dejo bien demostrado que la personalidad de los valencianos como pueblo está por encima del catalán, con 800 años de ventaja*'). Aquestes sentències, però, són opinions disfressades d'afirmacions. L'autor cita sovint la història i les gramàtiques com a font d'informació ('*qué dicen los gramáticos*', '*puestos a introducimos en los anales de la Historia*', '*la Historia nos contesta*', '*pretendo hacer una demostración de historia literaria*', '*De tiempos de Sertorio y Etrusco hay documentos que lo acreditan*') o mostra la pròpia autoritat i legitimitat com a persona capacitada per opinar sobre el tema. Tot i això, no trobem cap referència explícita a la gramàtica o font històrica consultada. L'article és clarament secessionista i frega la inversemblança. Fa afirmacions del tipus '*en el siglo V, los pueblos bárbaros del Norte invaden el Imperio romano y lo fraccionan y subyugan. Desaparece la civilización latina [...] y los pueblos que hablan el bajo latín yacen en las tinieblas de la barbarie. La invasión d las lenguas bárbaras del Norte y del fondo de Asia destruyen la lengua clásica*' que no tenen cap sentit ni rigor científic. Per tal de demostrar-ho, emprarem les autoritats de filòlegs que han tingut una importància cabdal en l'estudi de la història de la llengua catalana com Duarte i Massip (1993); Ferrando i Nicolás (2005) i Sanchis Guarner (2009). En principi, veurem que la llengua no va desaparèixer arran les invasions germàniques i la caiguda de l'Imperi Romà d'Occident l'any 476 d. JC, sinó que va viure's un *continuum*.

Fou a partir d'aquest moment de desintegració que van afermar-se els factors diferenciadors del llatí (alguns dels quals ja s'evidenciaven en la mateixa època imperial) i van gestar-se les futures llengües romàniques. Això és així perquè la invasió dels francs havia escindit en dos la Gàl·lia romana. En contrast amb les deformacions que els francs van produir en la llengua de la Gàl·lia septentrional, pogueren semblar poc importants les diferències existents entre el parlar de la Gàl·lia meridional i el de la Hispània visigoda. Els actuals països occitans que fins aleshores havien format una unitat lingüística amb el nord de la Gàl·lia, se sentien llavors més acostats als parlars hispànics que als del nord del Loire. Les relacions de la Gàl·lia meridional amb Catalunya foren especialment intenses i fou aquest el motiu dels trets que diferenciaven el català de les altres llengües hispàniques.

Per abastar la visió general dels factors que han conformat la nostra comunitat lingüística des dels orígens i explicar les particularitats de la trajectòria del dialecte del País Valencià, farem una síntesi per etapes amb vista a establir una comparació epocal que permeti observar les diferències amb les informacions de l'article de Boti.

Sobre el context històric

La formació del català: la romanització

L'arribada dels romans a Empúries (segle III a.JC) fou un fet d'importància cabdal en la història dels Països Catalans i de la Península Ibèrica. Els pobles preromans de la Península (íbers, celtes, bascos) van anar adoptant a poc a poc les formes de vida, la cultura i les institucions dels conqueridors.

La llengua llatina també anà penetrant, primer a les ciutats i llocs més ben comunicats, i després als pobles i zones muntanyenques de l'interior. Els romans no imposaren mai la seva llengua, però, com que tenia molt de prestigi, els pobladors de la península la van aprendre i finalment van deixar de parlar la seva llengua pròpia (tret dels bascos).

En l'administració territorial romana, els Països Catalans van ésser inclosos dins la província Tarraconense, encara que a la fi de l'Imperi, el sud de País Valencià passà a formar part de la Cartaginense i les Illes van constituir la província baleàrica.

Cap al segle II es comencen a veure les primeres esquerdes dins la societat imperial romana. Les invasions germàniques i la caiguda de l'Imperi Romà d'Occident l'any 476 d. JC. acaben de desintegrar la unitat de la Romània.

És a partir d'aquest moment, un cop perdut el lligam polític, econòmic i cultural amb Roma que s'afermen els factors diferenciadors del llatí (alguns dels quals ja s'evidenciaven en la mateixa època imperial) i es gesten les futures llengües romàniques.

Vitalitat del mossàrab a València

Es produeix un enfrontament amb l'àrab, llengua dels dominadors, que, a més, no era uniforme: hi havia l'àrab clàssic, l'àrab vulgar i el barbaresc. Des del començament es manifesta una situació de dominació que s'anirà agreujant amb el temps: l'àrab és la llengua oficial, la llengua de cultura, la llengua de la religió, mentre que el mossàrab es va limitant cada vegada més al parlar familiar.

Fins el segle XII predomina el mossàrab, el parlar romànic dels hispanovisigots sota l'islam (és a dir, el romanç andalusí), que tenia una vida general a nivell parlat, mentre que l'àrab quedava reclòs en un àmbit molt petit. A partir del segle XII, dos factors provocaran el començament d'una revolució lingüística: 1) l'emigració massiva de mossàrabs després que

els almoràvits reconquerissin València (1102) de mans del Cid, i després de la fallida incursió del rei aragonès Alfons de Bataller (1125); 2) L'afermament progressiu per als mossàrabs de la consideració de l'àrab com a llengua de cultura (es va perdent el coneixement del llatí i l'àrab esdevé vehicle aleshores d'una poderosíssima activitat cultural). La caiguda del Califat i el naixement dels diversos regnes de Taifes, independents entre ells, afavorirà l'expansió i l'amarament de la cultura i de la religió àrabs en els territoris de la Península Ibèrica que es trobaven sota el seu domini.

L'any 1157, els almohades ocupen al-Andalus (la Hispània sota el domini musulmà) i intensifiquen la persecució dels mossàrabs. És llavors quan l'àrab hi triomfa com a llengua comuna.

Quan es produí la conquesta de València per Jaume I, la situació sembla que era la següent: 1) les classes populars de parla romànica, si és que existien, eren gairebé invisibles en la vida pública. Però els fets semblen indicar que aquest sector parlava àrab, ja, tal com passava en general a les classes mitjana i alta. Se'n pot concloure que els indígenes havien acabat per adoptar la llengua, la religió, les formes de vida dels conqueridors musulmans i les havien adoptades fins al punt de fer-les íntimament seves i defensar-les (més endavant) amb una ferma estimació. En tot cas, el mossàrab que pogués haver resistit, desaparegué definitivament després de la croada, engolit pel català.

Conflicte lingüístic àrab/català a València

Immediatament després de la conquesta de València per Jaume I (1238) s'encetà un conflicte lingüístic, que no cessarà fins a l'expulsió dels moriscos l'any 1609. En el moment de la conquesta, l'àrab era la llengua comuna al llarg de les terres valencianes. La conquesta comporta una emigració dels moros, que es concentren a les zones rurals.

El nombre de cristians que van establir-se de primer moment a les terres valencianes era molt petit. El 1270, segons testimoni d'una carta de Jaume I als Consellers de Barcelona, els cristians eren 30.000, i els musulmans no devien ésser menys de 100.000.

Durant els segles XIV i XV augmentà la població catalana, atreta per les perspectives de treball i prosperitat del Regne de València. De tota manera, el nucli musulmà es mantingué, si fa no fa, tan important com el cristià.

A partir del segle XVI, la immigració provocada per una certa eufòria econòmica i per la guerra de les Germanies trenca l'equilibri a favor dels cristians. L'any de l'expulsió dels moriscos (1609), aquests constituïen un terç de la població.

Evolució de les relacions de convivència

Ja des del moment de la conquesta, les dues comunitats van reconèixer la necessitat d'una convivència pacífica. Els moros es trobaven dominats militarment, encara que molts havien acceptat la sobirania dels reis catalans no per la força de les armes, sinó a través de capitulacions pactades i això els feia sentir més lliures. Per la seva banda, els cristians havien de menester la mà d'obra agrícola que els fornien els moros. La noblesa, que se serveix per al seu enriquiment de la mà d'obra mora -barata, submissa i eficaç-, n'esdevé defensora, i els àrabs, al seu torn, s'alien amb la noblesa, tot creant un front comú. Així, mentre a Castella es perseguia radicalment les dissidències religioses, a Aragó, les Corts de Montsó de 1510 reconeixien el dret a la llibertat de religió.

La Guerra de les Germanies (1520-1523) arrenclera els moriscos amb la noblesa, cosa que provoca la persecució violenta dels moros pels agermanats. Els musulmans són obligats

brutalment a batejar-se i sovint els mataven en acabat de batejar-los. La rivalitat entre els pagesos cristians i els moriscos no era només perquè aquests eren aliats del feudalisme, com hem vist, sinó també perquè els moriscos ocupaven uns llocs de treball o era molt difícil desplaçar-los per causa de la seva submissió i de la seva gran capacitat.

Una vegada passada la revolta, molts d'aquests moriscos batejats a la força tornen a practicar l'islamisme, tot provocant que intervingués la Inquisició. Després d'un llarg espai de temps de gran tibantor, s'arribà a l'expulsió el 9 d'octubre de 1609.

Teories sobre la bipartició dialectal del català

Tradicionalment, hom havia atribuït (Alcover, Griera, Sanchis Guarner) els trets dialectals que la llengua catalana adopta a la Catalunya Nova, al País Valencià i a les Illes Balears a la diferent procedència dels repobladors que s'hi establiren després de la conquesta, occidentals en els dos primers casos i orientals en el segon. És l'explicació que, posteriorment, ha estat coneguda com a teoria de la reconquesta, tot i que en realitat se n'hauria de parlar com a teoria de la repoblació (Ferrando i Nicolás, 2005, 132). Ferrando (1980) ha postulat que el caràcter occidental del valencià s'ha d'atribuir bàsicament a la procedència majoritàriament occidental dels seus repobladors medievals i a l'anivellament lingüístic cap a les solucions occidentals provocat per una repoblació aragonesa molt nombrosa. Per a justificar aquesta teoria de la repoblació, l'autor addueix que els trets dialectals de la documentació catalana del regne de València responen fonamentalment al català nord-occidental i no a l'oriental, com hauríem pogut esperar en el cas d'haver existit una repoblació majoritàriament catalano-oriental. En suport d'aquest plantejament, encara addueix raons socioeconòmiques –excedents demogràfics, recerca de terres de conreu semblants a les de la Catalunya occidental però més productives, condicions jurídiques de mobilitat més favorables a la Catalunya Nova, preferència dels catalanorientals per la projecció marítima (Balears, Sardenya), etc.–, moltes afinitats de caràcter jurídic, artístic, antroponímic i econòmic entre València i la regió de Lleida, avalades per la posició concordant de la historiografia catalana, aragonesa i valenciana dels segles XV i XVI, i, sobretot, la d'alguns testimonis documentals valencians, lleidatans i barcelonins, que reconeixen explícitament el protagonisme dels catalanooccidentals en la repoblació de València.

Sobre l'autor:

Les úniques dades que tenim sobre l'autor són les que s'inclouen al pròleg de l'article republicat pel *Levante-EMV* en motiu del 9 d'octubre de 1977: Roger Boty fou un republicà d'esquerres i fundador del partit Nova Germania (embrió del valencianisme polític d'esquerres). També fou president de l'Ateneu Mercantil durant la guerra civil espanyola.

V. Aspecte formal del text

L'article de Boty és la peça més important de les que trobem a la pàgina 22 del *Levante-EMV* del 9 d'octubre de 1977, pàgina inclosa en un '*Especial*' poc extens en paginació dedicat a la jornada del 9 d'octubre, diada dels valencians. Hem considerat que és una opinió a la qual el diari atribueix importància perquè, tot i estar situada al marge esquerre de la plana (posició menys privilegiada que la dreta, a la què la vista condueix directament en passar pàgina), ocupa dos terços de la mateixa i la grandària de la font tipogràfica del seu titular és molt major que la de les informacions que l'acompanyen. A més, la font també està ressaltada amb negreta. Hi ha cinc peces informatives que, encaixades unes amb altres de manera desigual, componen el terç restant de la pàgina. Veiem-ne els titulars (com ja

hem dit, molt menors en termes de grandària tipogràfica): *'Adhesiones y convocatorias'* (adhesions d'institucions, d'associacions i d'altres rebudes en la commemoració del 9 d'octubre); *'Nota del gobernador civil ante el 9 de octubre'*; *'Declaraciones del senador Moragues'*; *'La extrema izquierda boicoteó la manifestación de Alicante'* i *'Numerosas manifestaciones en Mislata'*).

e) Bombes a can Fuster: Crònica*

*Nota de l'autora de la tesi: Tot i que el diari ens ven aquesta peça com una crònica (veiem que Levante-EMV apunta 'crònica de nuestro enviado especial Pepe Gozávez'), no hi ha gaire opinió i podríem dir que es tracta d'un text a mig camí entre la crònica i la notícia.

Levante-EMV, 12 de setembre de 1981

Secció 'Sucesos'

Per l'enviat especial Pepe Gozávez.

'Atentado terrorista en Sueca contra el domicilio de Joan Fuster'

Subtítols: Hicieron explosión dos artefactos de goma 2 de un kilo y medio cada uno / El escritor valenciano salvó la vida por el aviso de un vecino

Las fiestas patronales de Sueca se han visto interrumpidas de manera brutal y repentina con el atentado que sufriese en la madrugada de ayer el domicilio del escritor valenciano Joan Fuster.

Sobre las cinco de la madrugada, y con un intervalo de unos cuatro minutos, hicieron explosión dos artefactos en las ventanas de la planta baja del domicilio de Joan Fuster, en el número diez de la calle de San José.

Las explosiones, según los arquitectos que visitaron el domicilio del escritor, han afectado seriamente a su estructura, para lo que habrá que efectuar obras de reforzamiento.

Un automóvil R-8, aparcado en la puerta y a causa de la onda expansiva, ha tenido que ser retirado completamente destrozado, y los vehículos próximos se vieron afectados en los cristales. Fue de tal potencia la onda expansiva que las viviendas de enfrente de la casa que sufrió el atentado se vieron afectadas en las cristaleras hasta la tercera planta y en las escayolas de los techos, así como diversos daños en el techo y cristales del portal.

Daños elevados

Lógicamente, aún no se han evaluado los daños materiales de la explosión, pero por la cantidad de viviendas afectadas, en los tres bloques más próximos, así como de los automóviles y la casa de Joan Fuster, que fue la que recibió de lleno los efectos de la explosión, hacen pensar que los daños superan los diez millones de pesetas.

<<Joan Fuster está tranquilo>>

Desde que se conoció la noticia del atentado contra Joan Fuster, su casa se vio materialmente asediada por personas del vecindario y amigos del escritor, tanto de Sueca como de otras poblaciones, y en especial, de Valencia, que querían solidarizarse con él e interesarse por los daños causados. De las primeras personas que visitó al escritor fue Alfredo Guillén, alcalde de Sueca, que quiso interesarse personalmente por el estado de Fuster y hacerle llegar la solidaridad de la Corporación. En el transcurso de la mañana visitaron el domicilio afectado varios concejales, el periodista Vicente Ventura, el secretario particular del Presidente de la Diputación, Santiago Ninet y el ex presidente del Consell, Josep Lluís Albiñana, que llegó acompañado de Alfons Llorens, entre otros.

La señora encargada de las tareas domésticas de la casa indicó a los medios informativos que, dentro de la preocupación y perplejidad, el señor Fuster se encontraba tranquilo y se le había suministrado un calmante con la finalidad de que pudiese descansar durante algunas horas.

A la hora del atentado estaba trabajando

Joan Fuster tiene la costumbre de trabajar por la noche y cuando tuvieron lugar las explosiones —aproximadamente las cinco de la mañana— el señor Fuster estaba trabajando, ultimando prácticamente los detalles para la publicación de su nuevo libro en compañía de Vicente Salvador Lián, catedrático de literatura de la Facultad de Filosofía y Letras de Valencia y del profesor de la misma materia Javier Pérez Muntaner.

La reacción que esperaban los terroristas

Existe la práctica convicción en Sueca de que el atentado perpetrado contra el domicilio de Joan Fuster y a diferencia de otros que tenían un cierto carácter digamos testimonial, encerraba verdaderas intenciones criminales. En efecto: sobre las cinco de la mañana tuvo lugar la primera explosión, de carga media. El escritor y sus acompañantes reaccionaron de una manera lógica, por lo visto la que esperaban los terroristas, y salieron a la calle a ver qué es lo que había pasado, dónde concretamente había tenido lugar la explosión y cuáles eran los daños. Y estaban comprobando estos extremos en la calle, cuando un vecino les advirtió a gritos que salía humo de la otra ventana, con lo que el escritor y sus acompañantes volvieron a entrar en el domicilio, momento en que se producía la segunda explosión, esta vez más importante por llevar el artefacto mayor carga. De no haber sido avisados, y a juzgar por los daños causados en las casas vecinas y en los automóviles aparcados en la acera, Joan Fuster y sus acompañantes hubiesen sufrido heridas de consideración, e incluso la muerte.

Artefactos de goma 2

Sobre las doce de la mañana se personaron en el domicilio de Joan Fuster un equipo de artificieros de la Policía Nacional, quienes pudieron establecer que se trataba de dos artefactos de goma 2 de un kilo y medio cada uno, con un sistema de fuego pirotécnico y muy parecida construcción a los que estallaron en el Gobierno Civil un día antes, por lo que no se descarta en absoluto la posibilidad de que se trata del mismo grupo terrorista.

Condenas

Instituciones y grupos políticos y culturales de Valencia se han apresurado a condenar con la máxima dureza el atentado perpetrado contra el domicilio de Joan Fuster. Entre ellos, cabe destacar el de Acción Cultural del País Valenciano, que condena la actividad terrorista de la que ha sido víctima su presidente; el presidente de la Diputación y Corporación, que condena el acto de Sueca, así como los atentados contra los Gobiernos Civiles de Alicante y Castellón, y la Asociación Valencia 2000, que condena el lenguaje de la violencia que ha dado cuerpo a los últimos atentados en la región.

En el mismo sentido se manifestó UCD Valencia, el PSPV, el PCPV, el PNPV, Ayuntamientos, diversas corporaciones, así como la inmensa mayoría de fuerzas políticas y sociales.

Anàlisi del discurs:

I. Macroestructura

Tema central

El tema d'aquesta crònica coincideix amb el seu titular: l'atemptat terrorista en Sueca contra el domicili de Joan Fuster.

II. Microestructura¹⁷

ii. Nivell lèxic

Com hem dit a la nota especial que s'ha inclòs com a encapçalament del text, aquesta peça periodística es troba a mig camí entre la notícia i la crònica perquè no trobem gaires comentaris personals ni judicis de valor entre la informació. Tot i això, hi ha comentaris interessants a fer respecte al lèxic emprat per l'enviat especial.

- El nom de la víctima, Joan Fuster (i els seus sinònims Fuster, l'escriptor, l'escriptor valencià) apareix un total de 20 vegades.
- L'acció, sota el nom de 'atentado' apareix 8 vegades; mentre que sota el nom de 'explosión/es' apareix 8 vegades més.
- El presumpte agent, els terroristes (tot i que, en molts casos, no rep el tractament de 'presumpte'), apareix un total de 4 vegades.

iii. Nivell pragmàtic

Modalitat dítica

Al text predomina la funció referencial, que posa èmfasi en el context de l'acció. Per tant, el 'jo' de l'enviat especial és pràcticament inexistent. La presència del 'jo' de l'enviat es dilueix gràcies al recurs de les oracions passives ('*las fiestas patronales de Sueca se han visto interrumpidas*', '*las viviendas se vieron afectadas*', '*se conoció la noticia*', etc.) o a través de frases que tenen com subjectes impersonals com '*dos artefactos*', '*las explosiones*', '*un automóvil*', '*los daños*', etc.

Modalització epistèmica

No hi ha una voluntat gaire evident d'apropar el contingut de la crònica a la certesa absoluta. El contingut del text es presenta, més bé, com a possible o probable. Els recursos que manifesten aquesta probabilitat són les estructures: '*hacen pensar que*', '*existe la práctica convicción*', '*a juzgar por los daños causados*', '*no se descarta la posibilidad de que se trata del mismo grupo terrorista*', etc.

Cal apuntar que hi ha una recurrència a fonts d'informació a l'hora de donar detalls i d'interpretar els fets ('*según los arquitectos que visitaron el domicilio del escritor*', '*la senyora encargada de las tareas domésticas de la casa indicó*', etc).

Modalització deòntica

No hi ha referències al deure o a l'obligació al text, ja que no és una crònica estricta, sinó un exemple de text periodístic a mig camí entre la crònica i la notícia (veure nota de l'autora). No és, per tant, un text modalitzat deònticament.

¹⁷Supressió dels nivells semàntic i sintàctic per escassa adequació als objectius de l'anàlisi

Modalització apreciativa

Tot i que hi ha diferències quantitatives i qualitatives respecte al lèxic marcat apreciativament dels textos pròpiament interpretatius, hi ha certes mostres de diferents categories gramaticals de mots amb connotacions positives i negatives. Generalment es condemna (es valora negativament) l'atemptat terrorista i es valoren positivament les mostres de solidaritat.

- Substantius: *atentado, explosión, potencia, daños, gritos, preocupación, perplejidad, víctima, dureza* (valor negatiu); *solidaridad* (valor positiu)
- Adjectius: *Atentado terrorista, manera brutal, automóvil destrozado, intenciones criminales, máxima dureza, actividad terrorista* (valor negatiu)
- Adverbis: *afectado seriamente* (valor negatiu)
- Verbs: *sufriese, interrumpidas, han afectado, condenar* (valor negatiu); *solidarizarse, interesarse* (valor positiu)

iv. Nivell argumentatiu

Estructura

Com que ens trobem davant d'una crònica, no trobem l'estructura argumentativa que solem trobar en textos estrictament interpretatius.

En aquest cas, trobem la notícia als primers paràgrafs, és a dir, la informació objectiva sobre els fets ocorreguts (què, quan, on, com i les conseqüències). L'enviat especial o cronista, en aquest cas, va afegint més dades sota títols en negreta per donar més detalls: '*Daños elevados*', '<<Joan Fuster está tranquilo>>', '*A la hora del atentado estaba trabajando*', '*La reacción que esperaban los terroristas*', '*Artefactos de goma 2*' i '*Condenas*'.

No hi ha un comentari clar i evident del cronista sobre els fets, tot i que les seleccions lèxiques, com podem veure a l'apartat de 'modalització apreciativa', mostren una valoració negativa sobre l'atemptat.

Cohesió i coherència textuals

- Trobem al text el connector '*en efecto*', que serveix a l'autor per confirmar el que ha afirmat anteriorment: '*en efecto, sobre las cinco de la mañana tuvo lugar la primera explosión*'.
- També trobem a l'últim paràgraf els connectors '*en este sentido*' i '*así como*' que l'autor utilitza per enllaçar elements i estructurar, així, les idees: '*En el mismo sentido se manifestó UCD Valencia, el PSPV, el PCPV, el PNPV, Ayuntamientos, diversas corporaciones, así como la inmensa mayoría de fuerzas políticas y sociales*'.

III. Estil

L'estil del cronista és objectiu, tal com si estiguéssim davant d'una notícia. En aquest cas concret, el cronista és clar i contingut en les seues valoracions, tot i que, com hem dit, hi ha un judici negatiu que es manifesta a través del lèxic marcat que fa preveure que condemna l'atemptat.

IV. Context i cognició social

La matinada de l'11 de setembre de 1981, Joan Fuster va patir un atemptat de dues bombes de goma-2 al seu domicili a Sueca (València). L'agressió es va donar en un període vital en què l'escriptor, de 59 anys, es replegava la major part del temps a sa casa, entre els llibres i

els seus papers. Afortunadament, no es produí cap desgràcia personal, però sí nombroses destrosses materials i la radicalització d'un moviment de denúncia que actuava com a contrapartida d'un terrorisme ultradretà que es feia sentir al País Valencià des de principis dels anys 70.

V. Aspecte formal del text

La crònica de l'atemptat en Sueca al domicili de Joan Fuster apareix a la pàgina 18 del diari, a la secció de 'Sucesos'. Ocupa la meitat esquerra de la pàgina i va acompanyada de dues fotografies de l'atemptat (una de l'estat de les finestres de la casa de l'escriptor i una altra de l'estat de l'arxiu-biblioteca després de l'atemptat). El lateral dret de la pàgina és ocupat per una entrevista amb l'alcalde de Sueca, que valora els fets. Per tant, podem dir que el tema de l'atemptat té el monopoli d'aquesta pàgina i, per tant, que *Levante-EMV* li atorga certa importància al tema.

Val a dir també que hi ha un avançament de la crònica a la cantonada inferior esquerra de la portada. A sota del titular '*Salvó la vida gracias a un vecino*', hi ha un resum de la notícia i una fotografia de la façana del domicili de Joan Fuster després de les explosions.

f) Bombes a can Fuster: Article d'opinió

Levante-EMV, 25 de setembre de 1981

Secció 'Opinió'

Per José Ramón Alonso

'Autonomías y no más'

He pasado algunos días en una región que vive del turismo y donde sectores de muy confusa y poco concreta ideología han modificado los carteles de las carreteras, suprimiendo las indicaciones en castellano —únicas que pueden conocer los turistas— por otras en el idioma vernáculo, pero con agresiones pictóricas a brochazos que oscilan entre el mal gusto y la grosería. No es frecuente encontrar en Gales las indicaciones de las carreteras en galés, ni serviría para gran cosa que tales letreros estuvieran en vasco en lo que ahora llamamos Euskadi, ni se espera que los alsacianos impongan el alemán como lengua indicadora en las carreteras de Francia. Aquí hemos pasado en algunos años de la seriedad en bastantes aspiraciones autonómicas, por las cuales declaro mi personal simpatía, a posiciones que nada tienen que ver con la autonomía ni menos aún con la descentralización administrativa. Siempre o no llegamos o nos pasamos, y esa parece ser una triste tónica de nuestras actitudes políticas desde el conde duque de Olivares hasta nuestros días.

Algo así pensaba días pasados, escuchando un coloquio en la televisión sobre las autonomías, centrado en torno a la nueva descentralización francesa, un proceso que pretendió iniciar el general De Gaulle y que por desgracia para las inmóviles derechas del vecino país están llevando a cabo los socialistas. Claro es que por ahora los socialistas galos no van más allá de la descentralización, y a penas si en Córcega rozan la frontera de las autonomías. Como se sabe, la derecha francesa fue en tiempos profundamente regionalista, mientras que la izquierda, desde los jacobinos de la gran revolución —la de 1789, es claro, porque Francia no ha tenido otra—, ha sido centralizadora y levemente autoritaria, con un sistema de café con leche para todos organizado desde París.

Hay un plano inclinado en las intenciones descentralizadoras que siempre ha dado un cierto miedo a los tímidos, por eso que insensiblemente se pasa de la descentralización a las autonomías, de éstas al federalismo y finalmente a la disgregación separatista si la suerte o el sentido común no lo impiden. En España no hemos tenido mucha suerte, porque siempre hemos ido de lo primero a lo segundo sin pasar apenas por los grados intermedios. Si hoy viviera aquel moderado federalista que fue don Salvador de Madariaga, seguramente que se asustaría.

Aún no hay materia para tanto, aunque no están lejanos los tiempos en que Pío Cabanillas saludaba en Barcelona agitando sobre su cabeza una barretina, lo cual provocó la cólera de nuestras derechas inciviles, que por reflejo y por haber defendido a Pío Cabanillas — que por cierto tenía toda la razón en su gesto—, arremetieron conmigo acusándome de poco menos que de peligroso separatista. Aquí resulta que nuestras derechas, por lo general algo vacías de ideas nuevas y originales lo que tienen es tradición, mientras la izquierda, que se mueve mejor en el mundo de las ideas, peca en ocasiones por disgregadora y por no pensarse las cosas dos veces, sin saber donde concluyen antes de emprender el camino. Por cierto que nuestra segunda República sólo se planteó tres estatutos de autonomía — País Vasco, Cataluña y Galicia— aunque al final sólo hizo dos, bien que de haber durado aquella república el estatuto

valenciano también hubiera sido imprescindible. Hoy, las autonomías serán docena y media, lo cual si es más justo será a veces más artificial, como resulta dividir en dos a Castilla.

Meter el cuchillo político en el cuello de un pueblo es notoriamente una operación difícil, aunque el cirujano sea ahora Rodolfo Martín Villa, que siempre ha sabido hacer fáciles las cosas más difíciles. Lo curioso es que aquí las autonomías tienen vieja tradición, mientras que la tradición reciente es el centralismo. Hacer Europa y al mismo tiempo disgregar a los pueblos que la componen no es una operación sencilla, pero todo hace pensar que si la historia no lo remedia las viejas regiones van a ser las provincias de esa Europa a la cual todos deseamos unida.

Sin embargo, lo que resulta en extremo complejo es todo intento de ir más allá de las autonomías, o inventarse desde las cabeceras de las regiones un nuevo centralismo que podría caer en peligrosísimos caciquismos. En tiempos de Ortega, éste encontraba que políticos como Marcelino Domingo o el señor Goicoechea eran el colmo del ridículo. Hoy ese extremo habría que buscarlo en el señor Barrera, que hace extremadas piruetas catalanistas. Entre éste que hace tales cosas y los que vuelan por los aires la casa de Joan Fuster, están las dos Españas imposibles. O por decirlo de otra forma, las dos Españas irracionales dispuestas a sacar para todos un billete colectivo hacia la disgregación y el abismo.

Nuestra Constitución, cuyos autores cometieron el tremendo error de incluir en ella la palabra <<nacionalidades>>, fija como límite de la nueva organización territorial de España la de las autonomías. Las hubo en la mejor época de la España grande, y las derechas caminan contra la historia cuando las recusan o las condenan, porque en el tiempo de la informática el centralismo es peligrosísimo. Pero cuidado, ni un paso más de las autonomías, porque eso esta vieja y osificada España no lo toleraría. Como asturiano, y por lo tanto sinceramente regionalista, pienso lo mismo que hace siete años, cuando Cabanillas agitaba una barretina. Más allá de las autonomías, estaríamos acaso provocando al fantasma de una dictadura. Hemos caído en las guerras civiles cada vez que hemos ido más allá de los regionalismos bien entendidos. Hoy no tienen razón ni los que borran los letreros de las carreteras, ni quienes pretendan imponer fronteras nuevas sobre nuestra vieja geografía.

Anàlisi del discurs:

I. Macroestructura

Tema central

Els límits del regionalisme/nacionalisme polític són els de la nova organització territorial d'Espanya, és a dir, els de les autonomies.

Esdeveniments principals

- Conde duque de Olivares
- Revolució francesa de 1789

II. Microestructura¹⁸

ii. Nivell lèxic

El camp semàntic que es fa ressaltar entre el lèxic que fa servir l'autor de l'article és el lèxic vinculat amb el regionalisme/nacionalisme, un tema força en voga durant el període històric de la transició, més especialment en el moment del procés autonòmic.

→ *Región, idioma vernáculo, aspiraciones autonómicas, descentralización administrativa, país, regionalista, centralizadora, autonomías, federalismo, separatista, estatuto de autonomía, pueblo, provincias, nacionalidades, organización territorial.*

iii. Nivell pragmàtic

Modalitat dística

La presència de l'autor al text és transparent i es manifesta lingüísticament al text a través de diferents maneres (en un 'jo' individual i en un 'nosaltres' col·lectiu). Veiem les categories gramaticals en què es manifesta en cada cas:

→ En el cas del 'jo individual' trobem pronoms personals (*conmigo*), pronoms possessius (*mi* personal simpatía), pronoms febles (*acusándome*) i formes verbals en primera persona del singular (*declaro, pensaba, pienso*).

A través d'aquest recurs l'autor assumeix les idees expressades en el text.

→ En el cas del 'nosaltres col·lectiu' trobem pronoms possessius (*nuestras* actitudes, *nuestros* días, *nuestras* derechas, *nuestra* Segunda República, *nuestra* Constitución, *nuestra* vieja geografía), pronoms febles (i formes verbals en primera persona del plural (*hemos caído, hemos ido*)).

El recurs al 'nosaltres' col·lectiu funciona com a procediment d'apropament al receptor, que, com l'autor, també formarà part del col·lectiu 'espanyols'.

Modalització epistèmica

A l'article trobem diferents marcadors de modalització epistèmica:

→ Frases introductòries que afecten la validesa de l'enunciat com '*claro es que*', '*es claro*' '*como se sabe*'.

→ També hi ha certes afirmacions que tenen un to força categòric: '*Siempre o no llegamos o nos pasamos*'.

→ Tot i això, també trobem recursos que modalitzen els enunciats i els redueixen la certesa, com per exemple l'ús del verb 'semblar': '*esa parece ser una triste tónica de nuestras actitudes*'.

Modalització deòntica

En aquest article d'opinió no hem trobat marques que manifestin obligació o es refereixin al deure.

¹⁸Supressió dels nivells semàntic i sintàctic per escassa adequació als objectius de l'anàlisi

Modalització apreciativa

Hi ha un judici positiu al voltant del regionalisme, la descentralització administrativa i les autonomies dins l'Estat Espanyol, però una visió negativa sobre allò que va més enllà, sobretot, del separatisme. D'aquí, la conclusió final: *'Hoy no tienen razón ni los que borran los letreros de las carreteras, ni quienes pretendan imponer fronteras nuevas sobre nuestra vieja geografía'*.

El lèxic marcat, per tant, va en consonància amb aquests judicis.

- Substantius: *agresiones, grosería, miedo, cólera, tradición, cuchillo, caciquismos, disgregación, abismo, error, fantasma, dictadura, guerras civiles* (valor negatiu); *seriedad, simpatía, descentralización, razón* (valor positiu).
- Adjectius: *confusa y poco concreta* ideología, *agresiones pictóricas, mal gusto, triste tónica, inmóviles* derechas, *centralizadora, autoritaria, disgregación separatista, derechas inciviles, peligroso* separatista, *derechas vacías de ideas, izquierda disgregadora, artificial, peligrosísimos* caciquismos, *extremadas* piruetas *catalanistas*, *Españas imposibles, Españas irracionales, tremendo error, centralismo peligrosísimo* (valor negatiu); *justo* (valor positiu).
- Adverbis i locucions adverbials: *por desgracia, insensiblemente* (valor negatiu); *profundamente, sinceramente* (valor positiu).
- Verbs: *impongan, acusándome, peca, dividir, recusan, condenan, provocando* (valor negatiu).

iv. Nivell argumentatiu

Estructura

L'autor parteix d'un fet anecdòtic (*'be pasado algunos días en una región que vive del turismo y donde sectores de muy confusa y poco concreta ideología han modificado los carteles de las carreteras suprimiendo las indicaciones en castellano'*) **per introduir el tema**: el posicionament a favor de l'Estat de les autonomies. Per tal de justificar aquest posicionament, l'autor empra arguments de la comparació amb altres regions (Gal·les, Euskadi i Alsàcia), per tal de fer entendre que aquest tipus d'actituds mostrades al fet anecdòtic introductorí són 'tristes' i 'imposants'.

El segon paràgraf esdevé un nou argument de la comparació per emfasitzar el valor del seu propi argument respecte al fet autonòmic d'Espanya: el compara amb la descentralització francesa del moment que porten a terme els socialistes. Aprofita aquest argument per donar-ne un de nou a favor del seu posicionament: recorda que, a la mateixa França, *'la derecha fue en tiempos profundamente regionalista, mientras que la izquierda de la gran revolución [...] ha sido centralizadora y levemente autoritaria'*.

Aquest paràgraf anterior li serveix per fer la comparació amb el cas Espanyol: diu que sempre ens movem d'extrem a extrem ideològic (de la descentralització/autonomies al separatisme) sense passar per 'intermedios' (federalisme).

Alonso obre el quart paràgraf amb un nou fet anecdòtic, en què conta l'experiència personal d'haver estat acusat de 'peligroso separatista' per la dreta espanyola per haver aprovat el fet que Pío Cabanillas agités una barretina. Aquest fet li resulta útil per fer la següent afirmació: la dreta espanyola és buida d'idees noves i originals, mentre que l'esquerra, que es mou millor en aquest terreny, peca sovint de 'disgregant'.

En el següent paràgraf, l'autor apunta la dificultat dels acords sobre el procés autonòmic i cita la personalitat de Rodolfo Martín Villa, nomenat Ministre d'Administració Territorial l'any 1980 (veure apartat de 'Context i cognició social'). Aquí veiem que l'autor es posiciona a favor de la vella tradició regionalista ('aquí las autonomías tienen vieja tradición'). La segona part de la clàusula, '*mientras que la tradición reciente es el centralismo*', pot fer referència a la voluntat de generalitzar el procés autonòmic.

La locució conjuntiva adversativa 'sin embargo' encapçala el sisè paràgraf per introduir una nova informació, que connecta amb l'anterior pel tema de les 'dificultat' dels acords sobre el procés autonòmic: '*lo que resulta en extremo complejo es todo intento de ir más allá de las autonomías*'. Per donar força a aquesta afirmació, l'autor posa dos exemples d'aquests intents d'anar més enllà: '*Hoy ese extremo habría que buscarlo en el señor Barrera, que hace extremadas piruetas catalanistas*' (referència a Heribert Barrera, polític d'ERC i primer President del restaurat Parlament de Catalunya des de 1980 fins al 1984) i '*los que vuelan por los aires la casa de Joan Fuster*' (referència als grups terroristes d'extrema dreta que van atemptar contra el domicili de l'escriptor valencià en les dates en què es publica l'article). En aquests dos exemples, diu l'autor que 'están las dos Españas imposibles [...] las dos Españas irracionales' (**avançament de la conclusió**).

En el darrer paràgraf, l'autor recupera el **tema** de l'article, que, com hem vist, es repeteix gairebé a cada paràgraf: '*Nuestra Constitución [...] fija como límite de la nueva organización territorial de España la de las autonomías*'. Per defensar-ho, trobem un argument de conseqüència: '*bemos caído en las guerras civiles cada vez que hemos ido más allá de regionalismos bien entendidos*'. Finalment, trobem la **conclusió** que l'autor ja ha avançat al paràgraf anterior: '*no tienen razón ni los que borran los letreros de las carreteras*' (és a dir, els separatistes), '*ni quienes pretendan imponer fronteras nuevas sobre nuestra vieja geografía*' (és a dir, els centralistes 'perillosos').

Cohesió i coherència textuais

L'autor fa servir diferents tipus de connectors per estructurar el text (que és força llarg) i les idees:

- Com ja hem dit a l'apartat de 'modalització epistèmica', a través de l'ús de les frases introductòries '*claro es que*', '*es claro*' i '*como se sabe*', l'autor pretén posar èmfasi en uns enunciats que considera vàlids.
- A través de les locucions '*por eso*' i '*por lo tanto*', l'autor indica la conseqüència del que acaba de dir: '*por eso que insensiblemente se pasa de la descentralización a las autonomías*'; '*como asturiano y, por lo tanto sinceramente regionalista, pienso lo mismo que hace siete años*'.
- L'adverbi '*finalmente*' li serverix per marcar ordre. En aquest cas, per indicar un últim resultat o una conclusió.
- La locució adverbial '*por cierto*' li serveix per continuar sobre un mateix punt, per donar una informació a propòsit d'una altra que s'ha dit anteriorment: '*a Pío Cabanillas —que, por cierto tenía toda la razón en su gesto... —*'.

– L’adverbi ‘*aún*’ també serveix a l’autor per continuar sobre un mateix punt. En aquest cas concret, denota que en tal moment una cosa continua tenint lloc: ‘*aún no hay materia para tanto...*’.

– Trobem també dues vegades la conjunció ‘*aunque*’, a través de la qual l’autor indica objecció a allò que ha dit anteriorment: ‘*aunque no están lejos los tiempos en que Pío Cabanillas saludaba en Barcelona agitando sobre su cabeza una barretina*’; ‘*aunque el cirujano sea ahora Rodolfo Martín Villa*’.

– Amb la locució adverbial ‘*sin embargo*’ també indica objecció: ‘*sin embargo, lo que resulta en extremo complejo es...*’.

– L’autor emprà l’expressió ‘*o por decirlo de otra manera*’ per fer aclariments.

III. Estil

José Ramón Alonso té un estil educat i respectuós. Conté marques avaluatives que evidencien un posicionament clar però no gaire extremes.

Fa ús de frases llargues i del recurs a referents de fora del text.

IV. Context i cognició social

Sobre el context històric

Pel que fa al debat sobre el procés autonòmic, la Constitució portà a la generalització del procés, de tal manera que, en anys successius, s’aprovaven els Estatuts de Catalunya i del País Basc i accedien a l’autonomia les comunitats autònomes que gaudien ja d’una autonomia provisional (entre març i abril de 1978 havien accedit a la preautonomia Galícia, València, Aragó, Canàries, Andalusia, Balears, Extremadura i Castella i Lleó; l’agost de 1979 ho feien Astúries, Castella-la Manxa i Múrcia). ‘La generalització del procés autonòmic era una forma de diluir el fet diferencial català, basc i gallec’ (Aracil i Segura, 2000, 58). Tal com proposava l’aleshores Ministre d’Administració Territorial, Rodolfo Martín Villa, calia ‘racionalitzar’, ‘reconduir’ i ‘homogeneïtzar’ el procés autonòmic. La proposta de Martín Villa es fonamentava en dues idees principals: cap regió rebrà un tractament privilegiat i totes les autonomies tindran, un cop completats els processos de transferències, exactament les mateixes competències’ (Aracil i Segura, 2000, 58).

Sobre l’autor

José Ramón Alonso Rodríguez-Nadales (Oviedo, 1916- Madrid, 2000) fou exdirector de Televisió Espanyola, del diari *Pueblo* i del semanari *Sábado Gráfico*. Va començar la seva carrera professional als 19 anys al diari Región d’Oviedo, del que fou redactor i subdirector entre 1935 i 1939. Més endavant, fou redactor d’Arriba i corresponsal a Tànger, França i Suïssa.

Aquest periodista polític va ocupar, entre altres, els càrrecs de Secretari Nacional de Premsa i Ràdio del *Movimiento*, Cap del Servei Nacional d’Informació i Publicacions Sindicals, President del Sindicat Nacional d’Hoteleria i Activitats Turístiques.

V. Aspecte formal del text

Aquest article d'opinió obre la secció '*Opinió*' del *Levante-EMV* del 25 de setembre de 1981, catorze dies després de l'atemptat al domicili de Joan Fuster.

Ocupa la meitat superior esquerra de la pàgina (posició menys privilegiada que la dreta, a la què la vista condueix directament en passar pàgina), és a dir, un quart de pàgina.

No comparteix temàtica amb els articles que l'acompanyen ('*El miedo del PSOE*' i '*Texto íntegro de la encíclica <<Laborem exercens>> de Juan Pablo II*').

4.4 Anàlisi del diari *Las Provincias*

a) Elecciones generales de 1977: Columna

Las Provincias, 18 de juny de 1977

Secció 'Las ideas y los hechos'

Columna: 'País'

Per María Consuelo Reyna

'Tenerse en cuenta'

Partido Socialista Obrero Español, 383.337.

Unión de Centro Democrático, 322.472.

Esta es la opinión mayoritaria del pueblo valenciano –Valencia provincia– cuando se le ha consultado. Son simplemente cifras, cifras claras y asépticas que dan como resultado dos grandes tendencias:

1. *Los que desean un cambio moderado.*
2. *Los que desean un cambio francamente acelerado.*

En definitiva, surge la palabra cambio. De una forma o de otra, lo que se ha votado es el cambio. El deseo de evolución, el deseo de ser dirigidos y representados por hombres distintos, jóvenes, capaces de gobernar con visión de futuro, en lugar de tener permanentemente sobre sí el peso del recuerdo.

Es bastante significativo el hecho de que muy pocos de los elegidos –y el dato es válido tanto para Valencia como el resto de España– tenga menos de cincuenta años. Y también lo es el alto porcentaje de los santones de la política de los que evocaban recuerdos, sea cual sea su color, han quedado en la cuneta. ¿Por qué? Es tan evidente que ni siquiera hace falta decirlo.

La primera reacción palpable y evidente a lo que han dicho las urnas, la tenemos aquí en Valencia: la dimisión del alcalde porque <<no soy el alcalde que ahora le conviene a Valencia>>. El caso se da en no pocos lugares de España: hombres pertenecientes al grupo de la minoría parlamentaria están ocupando los puestos claves, los puestos de control y poder en ciudades y provincias. El hecho, en una situación democrática como la que empezamos a vivir, puede dar lugar a tensiones.

En una buena democracia la regla de oro es: gobierno de acuerdo con la mayoría con respeto a la minoría y en estos momentos, en nuestro país –tras el triunfo de la Unión de Centro Democrático, como primera fuerza política, seguido del PSOE– se está produciendo por la geografía nacional una situación un tanto pintoresca.

La solución –y UCD y PSOE lo saben muy bien– es la convocatoria de elecciones municipales; pero antes es necesario elaborar una buena ley de Régimen Local, una ley que no tengamos que cambiar pasado mañana. Los hombres que hemos elegido son los que van a

tener que trabajar en ello. Bueno será que empiecen a pensar en el tema, bueno será que empiecen a intercambiar opiniones y se tengan en cuenta unos a otros.

Lo que no es posible es que UCD y PSOE se den la espalda y uno diga que puede gobernar sólo y el otro que es la oposición democrática de izquierda. Se necesitan unos a otros. Nos necesitamos unos a otros para hacer una España definitivamente democrática.

Anàlisi del discurs:

I. Macroestructura

Tema central

Crida a la responsabilitat política dels partits polítics amb major representació parlamentària arran de les eleccions (UCD i PSOE) en uns moments en què el canvi ha vençut el record. Per 'responsabilitat política', l'autora entén que els partits majoritaris i els minoritaris han d'escoltar-se mútuament i '*tenerse en cuenta*'.

Esdeveniments principals

L'esdeveniment principal que s'hi presenta són les eleccions democràtiques (les primeres a l'Estat espanyol) que deixen enrere quaranta anys de règim dictatorial. En un pla secundari, es parla també de la dimissió de l'alcalde de la ciutat de València com a reacció als resultats electorals, fet que després s'extrapola a altres indrets d'Espanya ('*hombres pertenecientes al grupo de la minoría parlamentaria están ocupando los puestos claves, los puestos de control y poder en ciudades y provincias*'). María Consuelo Reyna es refereix a Miguel Ramón Izquierdo, d'ideologia propera a la del Movimiento, el qual va seguir exercint el càrrec d'alcalde fins el 1979 tot i el rebuig social que provocà.

II. Microestructura¹⁹

ii. Nivell lèxic

Les seleccions lèxiques són força importants dintre de les eleccions lingüístiques que fa l'enunciador per tal de donar a conèixer la seva opinió sobre una realitat determinada. En llegir aquest article veiem que hi ha dos pols lèxics: el primer, amb connotacions positives, fa referència a un present de canvi esperançador. El segon, amb connotacions negatives, es refereix al record, al passat.

→ Present/canvi: *cambio, deseo de evolución, deseo de ser dirigidos por hombres distintos, visión de futuro, situación democrática.*

→ Passat/franquisme: *peso del recuerdo, santones de la política.*

Entre els subjectes que encapçalen els dos grups d'acció, cal destacar que partim d'una concepció unitarista de valencians/espanyols. La diferència rau en aquells que advoquen un canvi de futur (l'autora s'inclou dins d'aquest grup) i aquells que simpatitzen amb la política del franquisme.

¹⁹Supressió dels nivells semàntic i sintàctic per escassa adequació als objectius de l'anàlisi

L'autora repeteix a l'article alguns mots clau. Trobem 'cambio/cambiar' en cinc ocasions dins d'un text que podem definir breu. També trobem repetit quatre vegades el mot i l'acció que mostren millor aquesta tendència desiderativa ('deseo/desear'). La paraula 'democràcia' i respectives variants lèxiques ('democrática') apareix en quatre ocasions.

Per acabar, és significativa la repetició de l'estructura sintàctica (amb canvi de subjecte exclusiu/inclusiu) a les dues ratlles que tanquen l'article ('se necesitan unos a otros', 'nos necesitamos unos a otros'), en tant que resumeixen la crida a 'tenerse en cuenta' que fa l'autora al titular del text.

iii. Nivell pragmàtic

Modalitat dítica

Al text no apareix un 'jo' marcat. Trobem la presència de l'autora dins d'un 'nosaltres' que abraça el col·lectiu valencians/espanyols que han participat de les eleccions (en termes generals) i el col·lectiu valencians/espanyols partidaris del canvi (en termes específics). En la posició contrària, tal com mostra l'ús del plural excloent, hi ha el grup de '*los que evocaban recuerdos, sea cual sea su color*'. Pel que fa al 'nosaltres' anunciat, el trobem a través del pronom possessiu '*nuestro país*' i de formes verbals en primera persona del plural ('*la tenemos aquí en Valencia*', '*una situación como la que empezamos a vivir*', '*los hombres que hemos elegido*', '*nos necesitamos*', etc).

D'altra banda, hi trobem també certs referents impersonalitzats a través de construccions passives. La passiva, que prioritza l'objecte d'una acció per davant del subjecte que la realitza, esdevé una fórmula que permet difuminar la presència de l'autor. María Consuelo Reyna en fa ús al text a través de les frases: '*lo que se ha votado*', '*se está produciendo por la geografía nacional una situación un tanto pintoresca*'. En aquesta línia, també trobem l'ús d'una metàfora amb voluntat impersonalitzadora: '*lo que han dicho las urnas*', amb un sentit idèntic al primer exemple de l'enunciat anterior.

Modalització epistèmica

El text reproduïx amb xifres el resultat electoral de les primeres eleccions democràtiques a València i té un caràcter fortament assertiu. Una de les dues marques més evidents és l'ús repetit del verb 'ser' en present, verb que afecta positivament a la validesa d'allò escrit: '*Esta es la opinión mayoritaria...*'; '*son cifras claras y asépticas*'; '*lo que se ha votado es el cambio*'; '*es bastante significativo*'; '*el dato es válido*'.

D'altra banda, veiem que l'autora es manté en la seva idea de manera categòrica i que sovint no admet rèplica a través d'altres recursos: adjectius que refereixen qualitats d'una veritat inqüestionable, que no admet dubte: '*cifras claras y asépticas*', '*el dato es válido*', '*la primera reacción palpable y evidente*' i locucions adverbials que presenten els enunciats com a certs: '*En definitiva, surge la palabra cambio*'; '*de una forma o de otra, lo que se ha votado es el cambio*'.

També trobem al text una pregunta retòrica que es recolza sobre una resposta implícita que es considera ja sabuda i acceptada ('*Y también lo es el alto porcentaje de los santones de la política de los que evocaban recuerdos, sea cual sea su color, han quedado en la cuneta. ¿Por qué? Es tan evidente que ni siquiera hace falta decirlo*'). Es tracta d'una pressuposició. Segons Bassols (1995, 32), 'les pressuposicions són tot allò que el parlant s'imagina que comparteix amb l'interlocutor, les evidències'. No es basen en cap argumentació, semblen irrefutables i orienten el discurs

fent passar per vàlids uns continguts indemostrats (Grau, 2003, 231). En parlarem més endavant a l'apartat dels implícits (nivell argumentatiu).

Modalització deòntica

Com ja hem dit, el text té un caràcter assertiu i, per tant, conté valoracions deòntiques. Aquestes valoracions les trobem, sobretot, als tres darrers paràgrafs, que és on es palesa la crida a la responsabilitat política dels partits vencedors dels comicis. La crida ve emparada per una sentència que Reyna considera '*la regla de oro en una buena democracia*' ('*gobierno de acuerdo con la mayoría con respeto a la minoría*'). Per tant, demana als representats dels partits majoritaris que 'se tengan en cuenta unos a otros'. L'autora empra perífrasis d'obligació ('los hombres que hemos elegido son los que van a *tener que* trabajar en ello') i també verbs amb un valor semàntic de consell, de recomanació ('*bueno será que* empiecen a...'; '*lo que no es posible es que...*'; 'se *necesitan* unos a otros') que permeten induir els altres a l'acció sense imposar la voluntat de qui s'expressa d'aquesta manera.

Modalització apreciativa

A l'article, l'autora deixa la seva empremta valorativa a través de diferents recursos gramaticals.

Hi trobem certs substantius amb connotacions valoratives evidents: *peso del recuerdo, santones de la política* (negatius); *deseo, evolución* (positius). En general, les negatives fan referència al passat (franquisme) mentre que les positives fan referència al futur ideal de govern democràtic que s'obre amb aquests comicis recent celebrats.

El mateix ocorre amb els adjectius valoratius que hi trobem. En el cas dels positius, són significatives les connotacions positives atribuïdes a l'adjectiu neutre 'distints' (doncs implica un descontent amb aquells que hi havia anteriorment): *hombres distintos, jóvenes, capaces de gobernar con visión de futuro*. També trobem un sentit positiu en els qualificatius d'allò que l'autora marca com el seu futur ideal: *buena democracia, regla de oro*.

Pel que fa als verbs, l'autora no empra verbs axiològics (referents a la teoria dels valors), però sí que dota un grup de qualificatius d'un sentit positiu (que coincideix amb aquells que marquen les accions de la recomanació que fa als partits amb majoria parlamentària): *pensar en el tema, intercambiar opiniones, tenerse en cuenta unos a otros*; mentre que dota un altre grup d'un sentit negatiu (que coincideix amb aquells que marquen les accions de la recomanació que cal evitar): *darse la espalda, que uno diga que puede gobernar solo, que otro diga que es la oposición democrática de izquierdas*.

iv. Nivell argumentatiu

Estructura

L'article comença amb la presentació dels resultats electorals dels partits amb majoria parlamentària al País Valencià a les primeres eleccions democràtiques i amb la interpretació que l'autora en fa d'aquests (el que s'ha votat, és el canvi polític). Per tant, en aquestes primeres ratlles, s'**introdueix la qüestió** que serà l'objecte del discurs.

Al tercer paràgraf, l'autora ofereix una altra interpretació o manera d'entendre aquests resultats electorals: el fet que els nous representats polítics escollits siguin joves (menys de cinquanta anys) i que s'hagin descartat els '*santones de la política que evocaban recuerdos*' són

mostres evidents que aquest canvi votat i volgut implica una regeneració democràtica de la política de l'Estat espanyol.

Al quart paràgraf, però, l'autora introdueix el motiu que li servirà d'exemple d'allò que no convé que passi si el país vol un bon endreçament democràtic. A través d'un **argument d'exemple**, introdueix el fet de la dimissió de l'alcalde de València (veure apartat de Macroestructura semàntica) del qual diu: *'el hecho, en una situación democrática como la que empezamos a vivir, puede dar lugar a tensiones'*. Arran d'aquesta hipòtesi, l'autora introduirà, al paràgraf cinquè, una asserció deòntica: *'en una buena democracia la regla de oro es: gobierno de acuerdo con la mayoría con respeto a la minoría'*. Interpretem que, amb aquesta regla d'or considerada, Reyna dona un vot de confiança als partits amb minoria parlamentària que també tenen responsabilitat i capacitat de decisió política sempre que pactin o acordin amb els partits majoritaris. És per aquesta raó que desaprova la decisió de l'alcalde de València i els altres casos en que ha tingut lloc una situació similar (*'el caso se da en no pocos lugares de España'*).

La **conclusió** la trobem als dos últims paràgrafs: cal que els partits polítics amb major representació parlamentària arran de les eleccions (UCD i PSOE) siguin responsables i capaços d'escoltar-se i *'tenerse en cuenta'* per aconseguir una Espanya democràtica. Aquesta crida a la responsabilitat es presenta a través d'al·lusions al deure dels partits polítics. En el paràgraf sisè, l'autora cita necessitats polítiques bàsiques del moment (convocatòria d'eleccions, elaboració d'una llei de Règim Local, etc...) i insta als *'hombres que hemos elegido'* que comencin a intercanviar opinions al respecte per aconseguir un acord al respecte que tingui la validesa democràtica que aporta el debat. Al setè paràgraf, aquesta idea es matisa a través de la posada en relleu de l'actitud que cal evitar: *'que UCD y PSOE se den la espalda y uno diga que puede gobernar sólo y el otro que es la oposición democrática de izquierda'*.

Cohesió i coherència textuais

El text és breu i la cohesió i coherència textuais són garantides per només uns pocs connectors. Veiem-ne la funció de cadascun:

- 'En definitiva' es una locució adverbial que l'autora empra per concloure una interpretació.
- L'expressió 'de una forma o de otra' també té funció d'adverbi i significa 'en qualsevol circumstància'.
- L'adverbi *'también'* uneix dues proposicions i significa que la proposició que introdueix és o s'esdevé de manera igual o per la mateixa raó que l'anterior (*'Y también lo es el alto porcentaje de los santones de la política...'*)
- La locució adverbial 'en lugar de' significa 'en comptes de', 'en substitució de' i té, per tant, una funció adversativa que expressa exclusió (*'en lugar de tener permanentemente sobre sí el peso del recuerdo'*).
- També trobem la conjunció 'pero' amb una significació concessiva (*'La solución es la convocatoria de elecciones, pero antes es necesario...'*).

Implícits

Com ja hem apuntat adés, hi ha un contingut implícit que l'autora dóna per suposat que el lector coneix (pressuposició), ja que s'admet al text que *'es tan evidente que ni siquiera hace falta decirlo'*. Allò que es tan evident, segons l'autora, és el motiu pel qual *'un alto porcentaje de los santones de la política de los que evocaban recuerdos, sea cual sea su color, han quedado en la cuneta'*. Amb aquestes paraules l'autora es refereix al fet que un alt percentatge de 'vells' polítics (els quals eleva pejorativament a la condició de 'sants') han quedat sense participació en la vida política de l'Estat espanyol. I el motiu que considera 'evident' és el fet que la societat s'ha adonat que cal deixar enrere el règim dictatorial, que cal apostar pel canvi i per la regeneració política dels governants.

III. Estil

L'article analitzat és una de les columnes que la sotsdirectora de *Las Provincias* (María Consuelo Reyna) publicava a diari sota l'epígraf de *'País'*. Cal considerar aquest fet i altres apunts que farem a continuació per vincular el contingut del mateix a la línia editorial del diari.

En el moment de publicació d'aquest article, *Las Provincias* s'havia consolidat com el periòdic amb més difusió de la província de València (Xambó 2001, 80) i era l'únic que havia optat per una línia una mica crítica amb el poder. Era, per tant, un mitjà amb gran repercussió en l'opinió pública. El diari, dirigit per José Ombuena, havia viscut una certa obertura en 1972 amb l'arribada a la subdirecció de María Consuelo Reyna (València, 1944), pertanyent a la família propietària del diari. Segons Vicent Flor, 'José Ombuena fou formalment el director fins al falliment, però qui realment dirigia el periòdic era ella' (2010, 118). El diari viurà un gir ideològic a partir de 1978, quan Reyna empra la seua columna diària i el seu mitjà com a eines propagandístiques del valencianisme anticatalanista, i aconseguix condicionar políticament la societat valenciana d'una forma que possiblement cap altre periodista valencià no ha fet mai (Domínguez, 2010, 99).

El present article, però, no forma part del recull de columnes de l'autora que van destacar per l'estil agressiu i directe, i van condicionar en gran mesura el desenvolupament de la transició política al País Valencià. L'article és anterior a l'any 1978, l'any del gir ideològic a què ens hem referit. El to és directe i les assercions no deixen lloc al dubte, com ja hem apuntat en l'apartat pragmàtic de la modalització epistèmica. Però no hi ha crítiques extremes ni marques d'hostilitat enlloc. El que sí trobem, és una crida a la responsabilitat política dels partits polítics que inclou un consell o recomanació a seguir en vista a *'hacer una España definitivamente democrática'*. Hi ha, per tant, una voluntat d'influir en l'estatus polític del moment.

IV. Context i cognició social

Sobre el context històric

El 15 de juny de 1977 van celebrar-se arreu de l'Estat espanyol les primeres eleccions democràtiques. Al País Valencià els resultats van donar un triomf profund a l'esquerra. En les eleccions al Congrés, l'esquerra PSOE, PCE i PSP va obtenir el 51% dels vots i 16 diputats; UCD el 33,40% dels vots i 13 diputats i la dreta Alianza Popular i una candidatura independent, que era el senyor Ortí Bordàs, el 7,5%, 2 diputats. Pel que fa als senadors, l'esquerra n'obtingué 9 i la UCD 3. Les dues opcions polítiques netament valencianes i

nacionalistes a aquests comicis generals (la Unió Democràtica del País Valencià i el Partit Socialista del País Valencià) no van arribar a obtenir representació a les Corts Espanyoles.

Sobre l'autora

Tot i que el text que analitzem és anterior a l'època de 'la batalla de València' en què María Consuelo Reyna fou subdirectora i copropietària de *Las Provincias*, la seva figura és força coneguda perquè va emprar la seua columna diària i el seu mitjà com a eines propagandístiques del valencianisme anticatalanista, i va aconseguir condicionar políticament la societat valenciana d'una forma que possiblement cap altre periodista valencià no ha fet mai (Domínguez, 2010, 99).

V. Aspecte formal del text

L'article, publicat a la pàgina 5 de *Las Provincias* del 18 de juny de 1977, forma part de la secció d'opinió '*Las ideas y los hechos*'. Ocupa una quarta part de plana i està situat al lateral dret. Cal fer dues consideracions al respecte d'aquesta posició: la primera és que se situa en una pàgina imparell, les quals són privilegiades en tant que importants perquè la nostra forma de llegir el diari ens hi porta directament a les planes imparells. També la ubicació al marge dret afecta positivament a l'hora de captar l'atenció del lector, perquè la nostra vista es dirigeix en primer lloc als continguts més visibles en passar plana, que són aquells que hi ha a la dreta (no ocorre així amb els més amagats, els situats a l'esquerra). Hi ha tres opinions més que comparteixen pàgina amb l'article de Reyna: la primera és un article d'opinió '*Sobre el divorcio*' que tracta sobre els avantatges i els desavantatges de les separacions matrimonials i ocupa un terç de la plana al marge esquerre; la segona i la tercera són opinions polítiques sobre els resultats electorals: una és un article d'opinió ('*Una página de la historia*') que ocupa un quart de plana i l'altra és un gràfic de Zabala en què un metge informa a una recent mare (metafòricament, Espanya) de què '*ha tenido una hermosa democracia. Ahora a cuidarla que hay mucho virus...*'. Totes dues opinions polítiques coincideixen amb la línia d'opinió de l'article de Reyna en considerar la jornada electoral i els seus resultats com una '*situación de optimismo nacional*'. A més, el fet d'aparèixer en una posició contigua a l'article de la Reyna, dóna també una sensació visual de bloc d'opinió cohesionat.

b) Elecciones generales de 1977: Article d'opinió

Las Provincias, 19 de juny de 1977

Per Manuel Broseta Pont

'La gran lección'

El pueblo español acaba de dar una gran lección: el tránsito pacífico desde una situación no democrática a otra democrática, por la voluntad popular. No en balde hemos sido durante estos días la expectación y la admiración de todo el mundo occidental. No hay otro caso en la historia política universal comparado al nuestro. No sé si nos damos cuenta de ello, pero pienso que, aunque sea a vuela pluma, el acontecimiento merece una somera reflexión.

I.

En primer lugar, la gran lección la ha dado todo el Pueblo. Ha demostrado su civismo, su cultura y su deseo, no sólo de paz, sino de salir pacíficamente de una situación, de una política y de un Estado autocrático para entrar en otro. De no <<ser diferente>>, sino de acomodar su política a la del mundo moderno a que pertenecemos.

El Pueblo español ha demostrado, sin excepciones, una madurez que le estaban negando durante décadas quienes lo gobernaban, porque hacían o nos querían hacer pensar que este Pueblo era ingobernable, menor de edad y que, en consecuencia, si se le dejaba ejercitar sus derechos políticos, iban a surgir las turbas y las masas en motín incendiario y destructor. Nada de eso, señores. Este nuestro es un gran Pueblo, mayor de edad, que desea la paz y el trabajo y que ha querido rescatar la soberanía que le arrebataron hace ya bastantes años.

Y todo ello, además, sin estridencias, sin incidentes, sin pucherazos y limpiamente. Debemos reconocerlo así todos, nos guste o disguste el resultado electoral.

II.

La segunda gran lección nos la ha dado la mayoría del Pueblo con el resultado electoral: ha demostrado una clara voluntad de cambio. Ha querido dejar atrás la forma política de los últimos cuarenta años y a la casi totalidad de las personas e ideologías que protagonizaron esa etapa, que el Pueblo quiere olvidar.

El cambio de un estado autocrático a un Estado democrático, el cambio hacia una verdadera democracia y el cambio y el abandono de las ideologías periclitadas que la propaganda oficial quería presentarnos como vigente: son las grandes lecciones del proceso electoral. Todo esto está claro, en mi opinión, tanto por la victoria del Centro Democrático como, especialmente, por la victoria, la gran victoria, de las izquierdas.

III.

La tercera gran lección, es que el Pueblo, o mejor dicho, un gran sector del Pueblo, ha votado a las izquierdas. Después de cuarenta años de presentarlos como <<demoníacos>>, de subversivos y de meterles en la cárcel, después de cuarenta años de decirnos que las izquierdas eran el coco, la subversión y los atentados, resulta que este Pueblo nuestro no sólo no se lo ha creído, sino que ha depositado una gran parte de sus votos a favor de las izquierdas.

Este pueblo nuestro no sólo quiere el cambio, sino además ha demostrado que no comulga con <<ruedas de molino>>. Y, además, lo ha dicho con una enorme lección de civismo político y social.

IV.

En este momento somos el asombro del mundo entero. Pero, en este momento, tenemos un gran reto ante todos nosotros. Que el futuro gobierno, los partidos y los movimientos obreros sepan construir el futuro Estado democrático y resolver, poco a poco, todos nuestros problemas. Ese es el gran reto.

Porque no nos equivoquemos. Con el resultado electoral no se ha construido la democracia en el Estado español, ni en los Pueblos y las regiones que lo componen. Sólo hemos dado el primer gran paso. Y con buen pie, pese a que algunos pueda no gustarles el resultado de las urnas. Que a partir de ahora empiece a construirse una sociedad más justa y más libre depende de todos. Especialmente de los que han ganado en el proceso electoral. Que sepan gobernar es algo que el Pueblo espera ansiosa y confiadamente. Pero que sepan también que se ha abierto un proceso en el que si no saben gobernar, ya no responderán simplemente <<ante Dios y ante la historia>>, sino ante el Pueblo que ha votado.

Los elegidos y los futuros gobernantes tendrán en sus manos el timón del Parlamento y del Poder ejecutivo de una España que, afortunadamente, empieza a ser nueva. Afortunadamente, <<España ya no es tan diferente>>. Todos, absolutamente todos, debemos ayudar a que este Pueblo sea más libre y más justamente gobernado.

Anàlisi del discurs:

I. Macroestructura

Tema central

El tema central de l'article és la gran lliçó que el poble espanyol ha donat al món a través del procés electoral del 15 de juny de 1977: el trànsit d'una situació no democràtica a una situació democràtica.

Esdeveniments principals

Hi ha, sobretot, referències implícites als quaranta anys de dictadura franquista: *'una madurez que le estaban negando durante décadas quienes lo gobernaban'; 'ha querido dejar atrás la forma política de los últimos cuarenta años y a la casi totalidad de las personas e ideologías que protagonizaron esa etapa, que el Pueblo quiere olvidar'; 'después de cuarenta años de presentarlos como <<demoníacos>>, de subversivos y de meterles en la cárcel, después de cuarenta años de decirnos que las izquierdas eran el coco, la subversión y los atentados, resulta que este Pueblo nuestro sólo no se lo ha creído, sino que ha depositado una gran parte de sus votos a favor de las izquierdas.'*

II. Microestructura²⁰

ii. Nivell lèxic

Hi ha certs aspectes a destacar de les eleccions lingüístiques que fa Broseta a l'hora de presentar el seu article.

En primer lloc, són rellevants les repeticions de mots o conceptes clau que són presents al llarg de l'article. Aquest és un recurs força explotat per l'autor, que prova de posar èmfasi en allò que considera clau o essencial a través de la repetició.

- El subjecte de l'acció, el '*Pueblo Español*'(o '*Pueblo/s*') el trobem repetit en 15 ocasions.
- L'objecte directe de l'acció, la '*gran/enorme lección*' apareix repetit en 7 ocasions (una d'elles és el títol de l'article).
- També és significatiu que la forma de Pretèrit perfet compost '*ha demostrado*' (el '*Pueblo español*') seguida de diferents assumptes o qüestions que s'han demostrat, és una construcció que es repeteix en 4 ocasions.
- El terme '*cambio*' apareix repetit en 5 ocasions.
- El mot '*democràcia*' i els seus derivats ('*democrático/a*') apareix en 5 ocasions. Per contra, '*situación no democrática*' i/o '*Estado autocrático*' apareixen en 3 ocasions.
- El concepte '*resultado electoral*' i sinònims ('*proceso electoral*', '*resultado de las urnas*') apareix en 5 ocasions.

iii. Nivell pragmàtic

Modalitat díctica

La presència de l'autor al text és transparent i es manifesta lingüísticament al text a través de diferents maneres (en un 'jo' individual i en un 'nosaltres' col·lectiu). Veiem les categories gramaticals en què es manifesta en cada cas:

- En el cas del 'jo individual' trobem formes verbals en primera persona del singular (*pienso*) i en sintagmes que comporten una assumpció de l'enunciat i un posicionament explícit com 'en mi opinión'.

A través d'aquest recurs l'autor assumeix les idees expressades en el text.

- En el cas del 'nosaltres col·lectiu' trobem pronoms forts (*nosotros*), pronoms possessius (*nuestro pueblo, nuestros problemas*), pronoms febles (*nos querían, nos guste, nos la ha dado, decirnos*) i formes verbals en primera persona del plural (*hemos sido, damos, pertenecemos, somos, tenemos, equivoquemos, debemos*)

El recurs al 'nosaltres' col·lectiu funciona com a procediment d'apropament al receptor, que, com l'autor, també formarà part del col·lectiu 'valencians/espanyols'.

²⁰Supressió dels nivells semàntic i sintàctic per escassa adequació als objectius de l'anàlisi

Modalització epistèmica

En aquest cas, el grau de certesa de l'article és alt i es manifesta a través de diferents enunciats en què l'autor apunta cap a la certesa, per exemple, *'todo esto esta claro'* o *'porque no nos equivoquemos...'*.

Modalització deòntica

Com que l'objectiu de l'article és fer una crida a la societat valenciana perquè ajudi a què el 'poble valencià/espanyol' sigui 'més lliure i més justament governat' (conclusió), trobem al text dues referències al deure (a través del verb *'deber'*) que fan que pugem parlar d'un text modalitzat deònticament. Una d'elles coincideix amb aquesta conclusió a què fem referència (*'Todos, absolutamente todos, debemos ayudar a que este Pueblo sea más libre y más justamente gobernado'*). L'altra, que apareix més endavant, també té el poble o societat valenciana/espanyola, dins de la qual el mateix autor s'inclou (d'aquí, la primera persona del plural) com a subjecte: *'debemos reconocerlo así todos, nos guste o nos disguste el resultado electoral'*.

Modalització apreciativa

El text és ple de lèxic marcat amb connotacions valoratives. En general, hi ha un judici positiu sobre la situació de canvi polític cap a la democràcia i cap a les esquerres que ha resultat del procés electoral a Espanya i al País Valencià, respectivament. Veiem les categories gramaticals a través de les quals es manifesten aquestes valoracions:

- Substantius: *voluntad* (2 vegades), *expectación*, *admiración*, *civismo* (2 vegades), *cultura*, *deseo*, *paz* (2 vegades), *madurez*, *trabajo*, *soberanía*, *cambio* (5 vegades), *victoria* (2 vegades), *asombro* (valor positiu); *estridencias*, *incidentes*, *pucheros*, *abandono*, *propaganda*, *cárcel*, *coco*, *subversión*, *atentados*, *problemas* (valor negatiu).
- Adjectius: *gran* lección, *tránsito pacífico*, *mundo moderno*, *gran* Pueblo, *mayor de edad*, *Estado democrático*, *verdadera* democracia, *gran* victoria, *mundo entero*, *gran* reto, *gran* paso, *buen* pie, *justa*, *libre* (2 vegades), *nueva* (valor positiu); *Estado autocrático* (2 vegades), *ingobernable*, *menor de edad*, *motín incendiario y destructor*, *demoníacos*, *subversivos* (valor negatiu).
- Adverbis: *pacíficamente*, *limpiamente*, *especialmente* (2 vegades), *ansiosa y confiadamente*, *afortunadamente* (2 vegades), *justamente* (valor positiu).

iv. Nivell argumentatiu

Estructura

L'estructura argumentativa d'aquest article és força clara i molt entenedora en termes visuals.

Al primer paràgraf, Broseta introdueix el tema, que coincideix amb el titular que ha escollit per a l'article: la gran lliçó que el poble espanyol ha donat (al món) a través dels resultats electorals de les primeres eleccions després de la mort de Franco, que van tenir lloc el 15 de juny de 1977: el trànsit pacífic des d'una situació no democràtica a una situació democràtica.

A partir d'aquesta introducció, l'autor planteja quatre punts que esdevenen els pilars de la 'somera reflexió' que l'autor considera que mereix aquest assumpte (és a dir, aquesta 'gran lliçó').

El **primer d'aquests punts (I)** és que el poble espanyol ha demostrat aquesta voluntat de canvi de forma pacífica, *'sin estridencias, sin incidentes, sin pucherazos, pacíficamente'*.

La visió positiva de l'autor sobre aquest *modus operandi* del poble espanyol i la maduresa que diu que ha demostrat amb els resultats electorals es compara amb la maduresa que *'negaban durante décadas quienes lo gobernaban'*.

El **segon d'aquests punts (II)** és que el poble ha deixat clara la voluntat de canvi a través dels resultats electorals.

Aquesta voluntat de canvi també es compara amb la situació política del passat, del franquisme, per emfasitzar el fet que *'el pueblo quiere olvidar'*.

El **tercer d'aquests punts (III)** és que el poble ha votat les esquerres.

Aquests resultats també es confronten amb els fets del passat. L'autor considera que gran part del poble, a través dels seus vots, ha deixat enrere la vella presentació i, per tant, consideració de les esquerres com a *'demoníacas', 'eran el coco, la subversión, los atentados'*.

El quart d'aquests punts (IV) és que els resultats electorals posen al davant de la societat un gran repte: que el govern, els partits i els moviments obrers sàpiguen construir el futur Estat democràtic. Aquest repte, insisteix l'autor, depèn de tots, tot i que *'especialmente de los que han ganado el proceso electoral'*.

La **conclusió** que s'assenta sobre aquests quatre punts de la reflexió de Brosseta és la que trobem al darrer paràgraf: la crida a la societat valenciana/espanyola a ajudar perquè el 'poble valencià/espanyol' sigui 'més lliure i més justament governat'.

III. Estil

Estil pompós (*'a vuela pluma', 'somera reflexión', 'ideologías periclitadas'*) i exagerat (*'no en balde hemos sido durante estos días la expectación y la admiración de todo el mundo occidental', 'en este momento somos el asombro del mundo entero'*).

IV. Context i cognició social

Sobre el context històric

El 15 de juny de 1977 van celebrar-se arreu de l'Estat espanyol les primeres eleccions democràtiques. Al País Valencià els resultats van donar un triomf profund a l'esquerra. En les eleccions al Congrés, l'esquerra PSOE, PCE i PSP va obtenir el 51% dels vots i 16 diputats; UCD el 33,40% dels vots i 13 diputats i la dreta Alianza Popular i una candidatura independent, que era el senyor Ortí Bordàs, el 7,5%, 2 diputats. Pel que fa als senadors, l'esquerra n'obtingué 9 i la UCD 3. Les dues opcions polítiques netament valencianes i nacionalistes a aquests comicis generals (la Unió Democràtica del País Valencià i el Partit Socialista del País Valencià) no van arribar a obtenir representació a les Corts Espanyoles.

Sobre l'autor

Manuel Brosseta i Pont (Banyeres de Mariola [Alcoià], 1932 – València, 1992), polític de la UCD valenciana i assessor del Consell preautonòmic presidit pel socialista Josep Lluís Albiñana (1978-1979), fou una de les figures clau que va motivar el gir ideològic de *Las Provincias* des de posicions més progressistes a posicions anticatalanistes. El resultat final

d'aquest gir ideològic fou 'l'intent de crear una noció de *poble valencià* que havia de coincidir al mateix temps amb els interessos de la UCD i amb els interessos del diari' (Cucó, 2002, 105).

V. Aspecte formal del text

L'article ocupa la meitat superior dreta de la secció 'Las ideas y los hechos' de *Las Provincias* del dia 19 de juny de 1977, situada a la pàgina 4. Hi ha un altre article d'opinió que ocupa el lateral esquerre. Estar situat a la part alta dreta és un fet privilegiat en termes de llegibilitat, ja que la nostra vista s'hi dirigeix en primer lloc als continguts més visibles en passar plana. Cal afegir, també, que la meitat inferior de la pàgina és espai dedicat a publicitat.

c) Diada 9 d'octubre: Article d'opinió

Las Provincias, 9 d'octubre de 1977

Per María Consuelo Reyna

'La Generalitat espera'

Concordia, retrobament. Afirmación de la personalidad valenciana, rescatar nuestra libertad. Derecho al autogobierno, identidad del pueblo valenciano, derecho a que se nos respete como pueblo y autonomía, autonomía, autonomía...

A lo largo de estos días han llegado a la redacción de LAS PROVINCIAS montones de adhesiones las que, una y otra vez, se repetían las mismas palabras, se palpaba voluntad, inmenso deseo de que hoy, 9 de octubre, el pueblo valenciano celebrara conjunta y popularmente dejando al margen todo tipo de diferencias, una fecha clave en nuestra historia.

Sin embargo, hay que poner los pies en el suelo y enfrentarse con la realidad. Los actos y la manifestación de hoy pueden ser hermosísimos y una muestra de ese anhelo del pueblo valenciano por ser responsable y protagonista de su propio destino, pero eso no lo es todo. Hoy pueden manifestarse miles y miles de personas, superar aquella gran manifestación del 12 de julio de 1976... y después, ¿qué?

Tenemos el pueblo, un magnífico pueblo que desea respirar hondo el aire de la libertad, llenarse los pulmones de ese aire puro que vivifica y da fuerzas para llegar a alcanzar la meta.

Tenemos la meta: que Valencia –Reino o País Valenciano- consiga su autonomía, no sea dejada de lado en las altas esferas del poder central y que, de una vez por todas, logre tener peso y su voz sea escuchada. Esa voz, en el pasado, se perdió muchas veces por el camino, no hubo quien la hiciera llegar donde correspondía. Esa voz, en el presente, tampoco está siendo transmitida.

Y tenemos el símbolo que puede acoger a todos: la Generalitat.

Desgraciadamente, nos falla una cosa: tener los hombres con capacidad de arrastre, con autoridad política para cohesionar voluntades y hacer que la Generalitat deje de ser un símbolo nostálgico para convertirse en una realidad palpable, tangible, viva.

A raíz de las elecciones, cuando se hicieron públicas las listas valencianas, comenté su mediocridad. Hoy, aun a riesgo de suscitar las iras, me reafirmo, en parte, en aquella opinión. Nuestros parlamentarios, los de Valencia, los de Alicante, los de Castellón, apenas han logrado hacer oír su voz; nuestros parlamentarios –como les sucede a sus compañeros– van a veces por las ramas sin conectar con el pueblo; nuestros parlamentarios son capaces de ponerse de acuerdo para una manifestación, tras no pocos tiras y aflojas, pero son incapaces de elaborar un estatuto que no sea ni UCD, ni del PSOE, ni del PSP, ni del PC, ni de AP, sino del pueblo valenciano. Y el pueblo valenciano, que el 15 de junio votó decididamente por el cambio, por la libertad, por la democracia, por la autonomía, los ve evolucionar por la escena política con un cierto escepticismo, con una vaga tristeza.

Una vez más hay que insistir, en su descargo, que la inmadurez política de nuestros representantes, la que tanto tiempo hace perder, la que les hace aparecer como diletantes, no es culpa suya, sino de muchos de los que hoy se rasgan las vestiduras y claman contra la

inmadurez de los parlamentarios, pero que, en su día, cuando ocupaban puestos claves, no hicieron absolutamente nada para que la política dejara de ser de <<catácumbas>>. Les convenía más que los políticos en potencia, no salieran a la luz pública. En definitiva, lucharon tanto cuanto pudieron contra la democracia, y ahora, cuando el proceso ya es irreversible, quieren acabar a la democracia todos los males que aquejan a nuestro país. Y así quieren hacerlo creer a los que les rodean. Ellos saben que es falso.

Por eso, hoy, 9 de octubre, hay que dar un voto de confianza a nuestros parlamentarios, apoyarlos y hacer un llamamiento a todos los valencianos, conocidos o desconocidos, con inquietudes políticas y que creen que pueden hacer algo por Valencia, que no se automarginen y que tampoco se dejen marginar.

Dicen que en Valencia solo se deja triunfar a los mediocres, que Valencia hunde y margina a los hombres brillantes. Eso no puede ser posible. Es una aberración, aunque en ocasiones, repasando nuestra historia reciente y no tan reciente, caigamos en la tentación de pensar que es verdad, porque el panorama de nuestros hombres políticos ha sido más bien gris.

Pero ha llegado la hora de actuar, de emplearse a fondo.

De luchar por un objetivo común.

Valencia no puede permitirse el lujo, en estos momentos claves de nuestra historia, de desperdiciar o menospreciar a sus parlamentarios y a sus mejores hombres.

La Generalitat espera.

Abí la tenemos aguardando que a su salón lleguen la voz de Valencia, Alicante y Castellón y se convierta en el centro de la vida valenciana.

La Generalitat espera.

¿Por cuánto tiempo?

El pueblo valenciano tiene la palabra.

Anàlisi del discurs:

I. Macroestructura

Tema central

El tema central és que la Generalitat Valenciana, el govern valencià, resta en espera d'uns parlamentaris capaços de treballar pel poble. I és el poble qui ha d'actuar col·lectivament i donar-los un vot de confiança.

Esdeveniments principals

-María Consuelo Reyna fa referència a la manifestació del 12 de juliol de 1976, en què 120.000 persones, segons els organitzadors, van manifestar-se a la ciutat de València per l'amnistia, per la llibertat i per l'estatut d'autonomia del País Valencià. La pancarta principal deia: 'Taula de Forces Polítiques i Sindicals del País Valencià. Per la llibertat, per l'amnistia, per l'estatut d'autonomia'. Els polítics que van ser-hi a primera fila van ser, Manuel

Broseta, Font de Mora, Albiñana, Bono, Guía, Ruíz Monrabal, Noguera Puchol, Pérez Benlloch, Ruiz Monrabal, Lluch i Sánchez Ayuso, entre altres²¹.

- També hi ha una referència implícita a la política antidemòcrata que es portava a terme al País Valencià durant el règim franquista: *‘los que hoy se rasgan las vestiduras y claman contra la inmadurez de los parlamentarios, pero que, en su día, cuando ocupaban puestos claves, no hicieron absolutamente nada para que la política dejara de ser de <<catacumbas>>. Les convenía más que los políticos en potencia, no salieran a la luz pública. En definitiva, lucharon tanto cuanto pudieron contra la democracia y ahora, cuando el proceso ya es irreversible, quieren achacar a la democracia todos los males que aquejan a nuestro país’.*

II. Microestructura²²

ii. Nivell lèxic

L'article comença amb una filera de termes pertanyents al camp semàntic del nacionalisme valencià (que esdevé el subjecte temàtic del text):

→ *Concordia, retrobament, afirmación de la personalidad valenciana, rescatar nuestra libertad. Derecho al autogobierno, identidad del pueblo valenciano, derecho a que se nos respete como pueblo y autonomía.*

Al llarg del text, a més, hi ha repeticions provocades per l'autora, que resulten força efectives discursivament.

- A la primera ratlla, el mot *‘autonomía’* apareix repetidament tres cops en una sola frase. Amb això s'emfasitza la importància del terme, en aquells moments, al País Valencià.
- El terme *‘pueblo valenciano’* apareix repetit 6 cops. És un terme important perquè esdevé el subjecte d'acció a qui va dirigida la crida que Reyna fa a l'article.
- El terme *‘nuestros parlamentarios’* (i els seus sinònims *‘nuestros representantes’* o *‘nuestros hombres políticos’*) apareixen repetits un total de 7 cops. Són un terme important perquè esdevenen l'objecte en què recau l'acció, són els responsables de governar el poble valencià.

Pel que fa a les relacions de sinonímia, trobem:

- *Voluntad, deseo, anheló.*
- *Valencia; Reino; País Valenciano; nuestro país; Valencia, Alicante y Castellón...* Si comptem totes aquestes denominacions i les referències a *‘pueblo valenciano’*, trobem un total de 20 ocurrences. Val a destacar, en aquest punt de 'qüestió de noms', que María Consuelo Reyna emprà en dues ocasions el terme *‘País Valencià’*, que va esdevenir un dels símbols més polèmics durant el temps de la batalla de València.

²¹Font: Valenpedia, hemeroteca valenciana (Las Provincias): http://valenpedia.lasprovincias.es/historia-valencia/1976/120_000_manifestantes_reclaman_llibertat_amnistia_i_estatut

²²Supressió dels nivells semàntic i sintàctic per escassa adequació als objectius de l'anàlisi

→ *Cambio, libertad, democracia, autonomía...* Aquesta filera de sinònims és important perquè Reyna l'empra com una enumeració de 'causes' que van centrar el vot dels valencians a les eleccions de 15 de juny de 1977, les primeres eleccions generals democràtiques a Espanya.

iii. Nivell pragmàtic

Modalitat dística

Al text hi ha una presència molt transparent de l'autora. Aquesta presència es manifesta de dues maneres:

-A través d'un 'jo' marcat que situa el missatge en un pla clarament personalitzat. Aquest 'jo' es manifesta a través de pronoms febles i formes verbals en primera persona del singular ('*comenté*', '*me reafirmo*').

-A través d'una inclusió de l'autora en el col·lectiu dels valencians, que es manifesta a través de pronoms possessius i de pronoms febles en primera persona del plural ('*nos falla una cosa*', '*nuestros parlamentarios*', '*nuestros representantes*', '*nuestros hombres políticos*', '*nuestra historia reciente*', etc. A través d'aquestes formes, l'autora té una voluntat d'empatitzar amb el lector, que també forma part d'aquest col·lectiu.

Pel que fa a la dixi temporal, és força important en aquest text el moment en què l'autora parla, per tractar-se d'un moment clau en la història del País Valencià. És per això que trobem referències, en repetides ocasions, a l'adverbi '*hoy*' (3 cops), '*hoy, 9 de octubre*' (2 cops) i '*en estos momentos claves de nuestra historia*' (1 cop).

Modalització epistèmica

El text té un caràcter assertiu. Ho manifesten l'estil incisiu, clar i directe de l'autora, que no deixa lloc al dubte. Més enllà de l'estil, hi ha també recursos modalitzadors que expressen el grau de certesa del text:

- L tria de mots com 'veritat' i 'fals', que formen part del lèxic marcat que comporta un tret avaluatiu (ellos saben que es *falso*, 'no caigamos en la tentación de pensar que es *verdad*')
- Ús repetit del verb 'ser' (verb que afecta afecta positivament a la validesa d'allò escrit): 'No *es* culpa suya', '*nuestros parlamentarios son* capaces de ponerse de acuerdo para...', '*pero son* incapaces de elaborar un estatuto', 'el proceso ya *es* irreversible', etc.

Modalització deòntica

El text, que esdevé una crida a la societat valenciana a actuar col·lectivament i a donar una oportunitat als parlamentaris valencians, està molt modalitzat deònticament.

És recurrent l'ús de la perífrasi d'obligació '*haber que*' + infinitiu per fer referències al deure: '*hay que poner los pies en el suelo y enfrentarse con la realidad*', '*hay que insistir que la inmadurez política de nuestros representantes no es culpa suya*', '*hay que dar un voto de confianza a nuestros parlamentarios*'.

Modalització apreciativa

El text és ple de lèxic marcat amb connotacions valoratives. Veiem les categories gramaticals a través de les quals es manifesten els judicis de valor de l'autora:

- Substantius: *concordia, retrobament, afirmación, personalidad, libertad* (2 cops), *derecho al autogobierno, identidad, autonomía, voluntad* (2 cops), *deseo, anhelo, protagonista, destino, meta, peso, voz* (3 cops), *símbolo* (2 cops), *cambio, democracia* (2 cops), *confianza, inquietudes, objetivo* (valor positiu); *diferencias, mediocridad, tiras y aflojas, escepticismo, tristeza, inmadurez* (2 cops), *diletantes, culpa, nada, catacumbas, males, mediocres, aberración* (valor negatiu).
- Adjectius: *inmenso* deseo, fecha *clave*, *hermosísimos*, *responsable*, objetivo *común*, *magnífico* pueblo, aire *puro*, realidad *palpable, tangible, viva*, hombres *brillantes*, momentos *claves* (valor positiu); símbolo *nostálgico, incapaces, vaga* tristeza, *falso, gris* (valor negatiu).
- Adverbis: *conjunta y popularmente* (representa ‘unitat’), *hondo, decididamente* (valor positiu); *desgraciadamente* (valor negatiu).
- Verbs: *desea, vivifica, da fuerzas, alcanzar, consiga, logre, acoger, cohesionar, reafirmo, ponerse de acuerdo, dar (un voto de confianza), apoyarlos, triunfar, actuar, luchar* (valor positiu); *perdió, falla, deje de ser, van (por las ramas), (sin) conectar (con el pueblo), claman (contra), aquejar, automarginen, marginar* (2 cops), *hunde, desperdiciar, menospreciar* (valor negatiu).

iv. Nivell argumentatiu

Estructura

L'article, com hem avançat, comença amb una filera de termes pertanyents al camp semàntic del nacionalisme valencià, que presenta el subjecte temàtic del text (*‘concordia, retrobament, afirmación de la personalidad valenciana, rescatar nuestra libertad. Derecho al autogobierno, identidad del pueblo valenciano, derecho a que se nos respete como pueblo y autonomía’*).

És al segon paràgraf on trobem el per què és important aquesta terminologia: *‘hay, 9 de octubre, el pueblo valenciano celebrara conjunta y popularmente dejando al margen todo tipo de diferencias, una fecha clave en nuestra historia’*.

El tercer paràgraf s'enceta amb una locució conjuntiva adversativa (*‘sin embargo’*) que va seguida d'una perífrasi d'obligació a través de la qual l'autora fa el primer toc d'atenció al lector: *‘hay que poner los pies en el suelo y enfrentarse con la realidad’*. En les ratlles finals d'aquest paràgraf, l'autora planteja una hipòtesi sobre la celebració de la diada valenciana per llançar una pregunta retòrica a la societat valenciana que la mogui a la reflexió: *‘Hoy pueden manifestarse miles y miles de personas, superar aquella gran manifestación del 12 de julio de 1976... y después, ¿qué?’*

A partir d'aquí, l'autora enceta un argument de l'exemple sobre què tenim els valencians (*‘tenemos el pueblo’, ‘tenemos la meta’, ‘tenemos la Generalitat’*) per emfasitzar què no tenim: *‘Desgraciadamente, nos falla una cosa: tener los hombres con capacidad de arrastre, con autoridad política para cohesionar voluntades y hacer que la Generalitat deje de ser un símbolo nostálgico para convertirse en una realidad palpable, tangible, viva’*.

Al vuitè paràgraf, l'autora fa més visible la seva presència (*‘comenté’, ‘me reafirmo’*) per tal d'expressar amb més transparència la seva opinió. En aquest paràgraf trobem un argument de causa/conseqüència en què hi ha una relació causal entre dos elements: La incapacitat dels parlamentaris valencians d'elaborar un estatut -i, per extensió, de fer política- per al poble valencià (causa) i el poble valencià que *‘los ve evolucionar por la escena política con un cierto escepticismo, con una vaga tristeza’* i, per tant, ho pateix (conseqüència).

Seguidament, trobem un nou paràgraf que té com a inici una nova perífrasi d'obligació (*‘hay que insistir que la inmadurez política de nuestros representantes no es culpa suya’*). I, a través de la conjunció *‘sinó’* introdueix una afirmació en oposició a allò que acaba de

negar (presenta, per tant, als culpables reals): *‘muchos de los que hoy se rasgan las vestiduras y claman contra la inmadurez de los parlamentarios, pero que, en su día, cuando ocupaban puestos claves, no hicieron absolutamente nada para que la política dejara de ser de <<catacumbas>>’[...] lucharon tanto cuanto pudieron contra la democracia, y ahora, cuando el proceso ya es irreversible, quieren achacar a la democracia todos los males que aquejan a nuestro país*. Amb aquests ‘culpables reals’, l'autora fa servir un argument causal que es complementarà amb el paràgraf següent.

El desè paràgraf inicia amb la locució ‘por eso’, que indica la conseqüència d'allò que s'ha dit anteriorment. Aquest punt és força important perquè és aquí on l'autora enceta la **crida** o la **recomanació** que l'autora fa a la societat valenciana i que esdevé el **tema** de l'article: *‘hoy, 9 de octubre, hay que dar un voto de confianza a nuestros parlamentarios, apoyarlos*’.

Les ratlles que continuen són molt interessants pel que fa a l'efectivitat de l'estructura argumentativa del text: amb l'afirmació *‘ha llegado la hora de actuar, de emplearse a fondo, de luchar por un objetivo común*’, l'autora posa èmfasi en la importància del moment. A continuació trobem la **conclusió** de l'article en forma d'argument causal: *‘La Generalitat espera*’ (causa) i *‘el pueblo valenciano tiene la palabra*’ i, és per tant, la solució.

Coherència i cohesió textuais

Troblem diferents marques que lliguen millor el text des del punt de vista de la coherència i la cohesió textuais:

-La locució conjuntiva adversativa ‘sin embargo’, que enceta el tercer paràgraf i indica oposició a allò que s'ha dit anteriorment.

-La locució adverbial concessiva ‘aun a riesgo de’, que expressa una dificultat que no impedeix que s'acompleixi allò que s'ha dit a l'oració principal.

-La locució adverbial ‘una vez más’, per continuar sobre un mateix punt.

-La locució adverbial ‘sino de’ que, com hem dit a l'apartat anterior, introdueix una afirmació en oposició a allò que acaba de negar.

- La conjunció ‘pero’, que indica oposició a allò que s'ha dit.

-La conjunció concessiva ‘aunque’ que expressa una asseveració oposada a allò que s'ha dit anteriorment, però que en definitiva la referma (*‘es una aberración, aunque en ocasiones caigamos en la tentación de pensar que es verdad*’).

Implícits

Com s'ha dit a l'apartat dedicat a la macroestructura, hi ha referents implícits a la política antidemòcrata que es es portava a terme al País Valencià durant el règim franquista: *‘los que hoy se rasgan las vestiduras y claman contra la inmadurez de los parlamentarios, pero que, en su día, cuando ocupaban puestos claves, no hicieron absolutamente nada para que la política dejara de ser de <<catacumbas>>. Les convenía más que los políticos en potencia, no salieran a la luz pública. En definitiva, lucharon tanto cuanto pudieron contra la democracia y ahora, cuando el proceso ya es irreversible, quieren achacar a la democracia todos los males que aquejan a nuestro país*’.

III. Estil

Aquest article d'opinió mostra l'estil característic de la retòrica de María Consuelo Reyna. L'autora utilitza un llenguatge senzill, clar i directe, sense complicacions lèxiques. Normalment trobem que enceta els paràgrafs amb el tema o el concepte que desenvoluparà, la qual cosa fa que el text tingui una lectura àgil.

La manera de presentar els enunciats, l'assertivitat i la seguretat, l'emotivitat que bolca en cada ratlla, fan que el discurs sigui, en general, contundent i emotiu. És una clara estratègia d'apel·lar directament al lector.

En aquest sentit, també és comú en l'estil de Reyna l'ús de fal·làcies *ad populum* o arguments demagògics, a través dels quals, més que defensar una tesi, pretén exaltar els sentiments i emocions de la gent que la llegeix.

IV. Context i cognició social

Sobre el context històric

El 9 d'octubre s'ha assenyalat com una data clau en la història valenciana. Des de fa més de sis segles els valencians han celebrat la seva incorporació a la Corona d'Aragó i el naixement del Regne de València, tot i que la commemoració ha assolit significats diversos al llarg de la història. Durant els anys de dictadura franquista va continuar celebrant-se aquesta diada. Les institucions mantingueren els actes tradicionals de missa i processó, però la festa estava gairebé del tot impregnada per la ideologia del règim. És per això que un cop passats els llargs anys de la postguerra, les Joventuts de Lo Rat Penat impulsaren actes alternatius amb contingut nacionalista.

A finals dels 1960, amb l'extensió del nou catalanisme valencià i l'assumpció progressiva de les seves tesis per part de la major part dels partits i sindicats d'esquerra del territori, el sentiment identitari assolí més força. Tot i això, bona part de la població valenciana continuava entenent el fet valencià en la seva vessant tradicional i regionalista.

Sobre l'autora

Tot i que el text que analitzem és anterior a l'època de 'la batalla de València' en què María Consuelo Reyna fou subdirectora i copropietària de *Las Provincias*, la seva figura és força coneguda perquè va emprar la seua columna diària i el seu mitjà com a eines propagandístiques del valencianisme anticatalanista, i va aconseguir condicionar políticament la societat valenciana d'una forma que possiblement cap altre periodista valencià no ha fet mai (Domínguez, 2010, 99).

V. Aspecte formal del text

Aquest article forma part de l'edició del diari del dia 9 d'octubre, que va dedicar gran part del seu espai a la diada del País Valencià. Com a fet anecdòtic i significatiu, cal apuntar que a la pàgina anterior a l'article de Reyna que analitzem, hi havia publicat íntegrament el poema *Poble* de Vicent Andrés Estellés, qui havia estat periodista al diari des dels anys cinquanta i cap de redacció en els setanta.

L'article, com podem veure als annexos, ocupa una pàgina sencera del diari, la pàgina 34, clar indicador de la importància de la temàtica que tracta (La Generalitat en un moment clau en la història del País Valencià) i de la veu que la tracta (María Consuelo Reyna). L'article ocupa la part inferior de la pàgina. La part superior és ocupada per la fotografia que complementa l'article, que és una fotografia del Palau de la Generalitat Valenciana a la ciutat de València.

d) Diada 9 d'octubre: Article d'opinió 2

Las Provincias, 9 d'octubre de 1977

Secció 'Opiniones en torno al 9 de octubre'

Per Juan Ferrando

'Regionalismo <<versus>> nacionalismo'

La región aparece hoy día en Europa como elemento <<esencial>> de la vida local, pues el carácter técnico y geográfico, dimensión, recursos... le permiten tener una vida propia, que se debe fomentar. Sólo así, explotando todo lo que exista en cada una de las partes del territorio nacional de cada país es como se evitaría –al decir de De Gaulle– <<amasar la sustancia del país en París y sus alrededores>>.

El regionalismo en la administración europea está de moda. La mayor parte de políticos y expertos de Europa y América se manifiestan partidarios de la descentralización no administrativa sino también política tanto en el marco de la nación como en el internacional.

El hecho de reconocer y comprender el fenómeno del regionalismo no debe llevar a la creencia de que se está en vísperas de segregar un <<nuevo>> nacionalismo, aunque a escala menor, pues el regionalismo no es nacionalismo –no se debe confundir, al menos– aunque recabe para las regiones una autonomía legislativa, puesto que el concepto de autonomía, como hemos repetido más de una vez, <<no>> implica el de soberanía.

Hablar de regiones y de regionalismo en Europa no implica separatismo. Este no es más que el reverso del nacionalismo.

El regionalismo italiano actual y el belga de antaño, por ejemplo, no constituyen nacionalismo y, por tanto, no son separatistas, porque no consideran a la región como una comunidad soberana, cerrada. Se considera la región como parte integrante de la comunidad nacional, que es la que tiene la supremacía político-administrativa.

Algunos sociólogos americanos afirman que cada región es una localidad que posee un carácter geográfico específico: ciertas cualidades comunes de suelo, clima, vegetación, agricultura y explotación técnica...; pero, además, afirman que en cada región su base natural posee unas cualidades peculiares que influyen necesariamente y, a su vez, se ve afectada por los procederes culturales y sociales de sus habitantes... La región no es un área política con unas fronteras perfectamente señaladas. En realidad los límites políticos constituyen muchas veces un serio obstáculo que se opone al desenvolvimiento regional más adecuado. Las regiones se complementan unas con otras, formando unidades interdependientes dentro de la comunidad superior, y sus márgenes forman áreas variables o zonas intermedias. MAC IVER Y PAGE, dicen, refiriéndose a la diferenciación regional en los Estados Unidos, que <<cada una (de las regiones) es, en cierto grado, una unidad de vida comunitaria, que no es autosuficiente, claro está, pero sí una zona característica dentro de la superior interdependencia nacional y mundial>>. Idéntica afirmación podría hacerse refiriéndonos v. gr. a España o Italia.

Cada región tiene, pues, una configuración geográfica precisa y una personalidad histórica delimitada por el habla, afectos y usos, y costumbres inconfundibles con las otras. La variedad de tierras, de clima, de genio, de dialecto y de escuelas son los determinantes de la región...

amalgamados todos estos factores por un sentimiento de solidaridad que llamamos <<conciencia regional>>.

<<La región es, pues, un hecho geográfico, etnográfico, económico, histórico y cultural vivido en común>>.

Del hecho diferencial regional se derivan unas consecuencias políticas: el regionalismo político. Este pretende la creación de instituciones políticas y administrativas que, en el marco del Estado, permiten desplegar todas las virtualidades que se encierran en las regiones, sin postular ni recabar para la región el puesto que hasta ahora ocupa la nación. Por no haberse reconocido en Bélgica, v. gr., a su debido tiempo, la existencia del plural hecho regional, han surgido actualmente corrientes federales que pueden poner incluso en peligro su existencia misma como Estado.

Los autores regionalistas consideran las regiones como entidades diferentes entre sí, pero también afirman –como dijimos– su interdependencia dentro de una comunidad superior. Se trata de unidades de vida comunitaria que por no ser autosuficientes necesitan insertarse en una comunidad superior. Absolutizar el hecho diferencial de la región implicaría una mentalidad pequeño-burguesa y sería un fenómeno de regresión histórica. El regionalismo no debe ser confundido ni con el nacionalismo ni con el separatismo. Se trata de reconocer la existencia de comunidades de cultura diferenciada, pero no autosuficientes. Y, como consecuencia de este reconocimiento, atribuir a estas unidades territoriales intermedias ciertas competencias administrativas y legislativas para atender a sus propios problemas.

La traducción jurídica del regionalismo político, a un nivel superior, sería el llamado por nosotros Estado regional.

El Estado regional da amplia y debida cabida al verdadero regionalismo político, pues no postula para las regiones el derecho a darse constituciones, por cuanto que las regiones no son Estados. Es propio del federalismo y del Estado federal el que sus <<Estados miembros>> gocen del derecho de <<autoorganización constitucional>>: de darse sus propias constituciones.

Concluyamos, repitiendo una vez más que el regionalismo europeo –y el español– quiere tan solo afirmar la personalidad histórica, cultural, económica, social y por tanto también legislativa de las regiones. Diríamos que el Estado regional es una fórmula intermedia entre el Estado unitario y el federal.

Anàlisi del discurs:

I. Macroestructura

Tema central

El tema central és la concepció del regionalisme com a moviment que reconeix les particularitats regionals que s'hi arrepleguen dins d'una nació. Les regions són unitats de vida comunitària no autosuficients que s'integren dins d'una comunitat nacional superior que té supremacia politico-administrativa. Per tant, cal no confondre regionalisme amb nacionalisme, perquè l'autonomia legislativa de les regions no implica sobirania.

Esdeveniments principals

L'únic fet que es palesa al text és l'aparició de corrents federals a Bèlgica que van ser l'antecedent de les reformes institucionals de 1970. Aquestes reformes impulsaren un sistema federal amb dues entitats clarament delimitades: les Comunitats i les Regions (Flandes, Valònia i Brusel·les) que comparteixen competències públiques amb l'Estat. L'autor considera negativa l'aparició d'aquests corrents perquè *'pueden poner incluso en peligro su existencia misma como Estado'*, la qual cosa evidencia una postura clarament unitarista de la nació espanyola tot i el regionalisme emergent.

II. Microestructura²³

ii. Nivell lèxic

Al llarg del text trobem mots que podríem incloure dins un camp semàntic referent als agrupaments socials delimitats per la geografia i la història d'un territori, el nacionalisme i el regionalisme:

→ *Región, Europa, vida local, territorio nacional, país, regionalismo, administración europea, descentralización administrativa y política, nación, nacionalismo, autonomía, soberanía, separatismo, comunidad nacional, fronteras, límites políticos, unidades interdependientes, comunidad superior, diferenciación regional, autosuficiente, interdependencia nacional y mundial, personalidad histórica, habla, afectos, usos y costumbres, tierras, clima, genio, dialecto, conciencia regional; corrientes federales; regionalismo político; federalismo; Estado federal; Estado unitario.*

A l'article analitzat, l'autor emprà diferents maneres per referir-se al concepte que esdevé el subjecte temàtic, la regió. Els sinònims que trobem són: *'una de las partes del territorio nacional'*; *'parte integrante de la comunidad nacional'*; *'unidad interdependiente dentro de la comunidad superior'*; *'unidad de vida comunitaria no autosuficiente'*; *'hecho geográfico, etnográfico, económico, histórico y cultural vivido en común'*.

Pel que fa a la doctrina política i social que afavoreix els agrupaments regionals dins de la nació (el regionalisme), apareix al text definida amb altres combinacions de mots però amb una mateixa semàntica: *'descentralización no administrativa'* i *'Estado regional'*. Aquest Estat regional al què ens referim, apareix explicat, al seu torn, com una *'fórmula intermedia entre el Estado unitario y el estado federal'*.

D'altra banda, són destacables les relacions d'exclusió o d'antonímia que s'estableixen entre mots clau dins del text. Alguns exemples: *'región vs. nación'*; *'regionalismo vs. nacionalismo'*; *'regionalismos. soberanía/ separatismo'*; *'Estado regional Vs. Estado federal'*. Aquestes relacions d'antonímia apareixen molt marcades (és força important la recurrència de l'adverbi de negació 'no') a través d'oracions negatives i adversatives. Ferrando defineix el separatisme com el *'reverso'* del nacionalisme. I també afirma clarament que *'el regionalismo no debe ser confundido ni con el nacionalismo ni con el separatismo'*.

L'autor fa servir també el recurs a la repetició de mots per tal d'augmentar la presència d'allò que li interessa remarcar. En aquest cas, l'interès de repetició recau en els conceptes que l'autor ha triat per titular l'article – 'regionalisme' i 'nacionalisme' – a partir de les seves formes nominals. Veiem l'ocurrència de les repeticions: *'región(nes)'* apareix 20 vegades,

²³Supressió dels nivells semàntic i sintàctic per escassa adequació als objectius de l'anàlisi

l'adjectiu 'regional', al seu torn, el trobem 7 cops; 'regionalismo' apareix 11 vegades, l'adjectiu 'regionalista' una vegada; 'nación' apareix 2 vegades, l'adjectiu 'nacional' el trobem 3 vegades més, mentre que el substantiu 'nacionalisme' es repeteix 5 cops.

Com a última observació de l'apartat lèxic, com ja hem avançat, cal destacar l'ús reiterat de l'adverbi de negació 'no'. El trobem sovint en frases que neguen proposicions o conceptes que l'autor considera falsos, incerts o impossibles. L'adverbi 'no' és el recurs més marcat per expressar un tret avaluatiu negatiu. Veiem-ne exemples: *'el regionalismo no es nacionalismo –no se debe confundir, al menos–[...] puesto que el concepto de autonomía <<no>> implica soberanía'*; *'el fenómeno del regionalismo no debe llevar a la creencia de que se está en vísperas de segregarse un <<nuevo>> nacionalismo'*; *'el regionalismo no debe ser confundido ni con el nacionalismo ni con el separatismo'*; *'Hablar de regiones y de regionalismo en Europa no implica separatismo'*; *'El regionalismo italiano actual y el belga de antaño, por ejemplo, no constituyen nacionalismo y por tanto, no son separatistas, porque no consideran la región como una comunidad soberana, cerrada'*; *'Es Estado regional da amplia y debida cabida al verdadero regionalismo político, pues no postula para las regiones el derecho a darse constituciones, por cuanto que las regiones no son Estados'*.

iii. Nivell pragmàtic

Modalitat dística

Al text no trobem un 'jo' transparent. A l'autor no l'interessa parlar a títol individual i per això dilueix la seva presència al text amb la referència col·lectiva 'nosaltres'. El recurs de marcar el rol dins del text amb aquesta finalitat s'anomena plural d'autor o plural de modèstia. Consisteix en un plural en el qual el jo individual s'esborra per inscriure's en el text com a representant d'una col·lectivitat abstracta. Les marques d'aquest 'nosaltres' les trobem només una vegada en forma de pronom personal fort per referir-se al col·lectiu 'juristes' (*'La traducción jurídica del regionalismo político, a un nivel superior, sería el llamado por nosotros Estado regional'*) i en la morfologia verbal, en les formes de primera personal del plural (*hemos repetido, dijimos, concluyamos, diríamos*).

Modalització epistèmica

L'article, en general, té un caràcter fortament assertiu. Trobem un marcador de modalitat epistèmica que fa que el missatge es comunicui amb un grau de certesa alt i és l'ús de citacions de fonts definides i expertes (*'La mayor parte de políticos y expertos de Europa y América se manifiestan partidarios de...'*; *'algunos sociólogos americanos'*; *'Mac Iver i Page'*, etc).

També hi ha adjectius, adverbis i locucions adverbials que presenten l'enunciat com a cert. Veiem-ne alguns exemples: *'solo así'*, *'claro está'*, *'El Estado regional da amplia y debida cabida al verdadero regionalismo político'*, etc...

D'altra banda, per matisar la força de les assertions i restar validesa a aquella informació que l'autor considera 'no possible' o 'falsa', trobem al text el recurs d l'antítesi (sentència negativa vs. sentència positiva). Exemples: *'<<cada una (de las regiones) es, en cierto grado, una unidad de vida comunitaria, que no es autosuficiente, claro está, pero sí una zona característica dentro de la superior interdependencia nacional y mundial>>'*; *'la región no es un área política con una fronteras perfectamente señaladas. En realidad, los límites políticos...'*

Modalització deòntica

Per reforçar el caràcter assertiu, l'autor fa valoracions deòntiques de manera directa que expressen allò que el parlant creu que cal fer. Aquests judicis els trobem, majoritàriament, en forma de verbs modals com 'deber'. Es tracta d'un verb impersonal que difumina el subjecte responsable de la formulació d'obligació i alhora li atorga un caràcter general. Alguns exemples en són: 'que se debe fomentar'; 'el fenómeno del regionalismo no debe llevar a la creencia de que se está en vísperas de segregarse un <<nuevo>> nacionalismo'; 'el regionalismo no debe ser confundido ni con el nacionalismo ni con el separatismo'; 'el regionalismo no es nacionalismo —no se debe confundir...'

Modalització apreciativa

En aquest apartat, cal dedicar un primer bloc al lèxic que remet al subjecte temàtic (la regió) i les seves particularitats. L'autor es mostra a favor del regionalisme com a reconeixement de la personalitat històrica, geogràfica i cultural de les diferents unitats de vida comunitària que formen una nació o Estat i, per tant, sempre que sigui considerat d'aquesta manera, el defensa. Veiem les connotacions positives atorgades al lèxic que en fa referència, a l'article:

- Substantius: 'diferenciación regional', 'la variedad de tierras, de clima, de genio, de dialecto... son los determinantes de la región', 'hecho geográfico, etnográfico, económico, histórico y cultural vivido en común', 'virtualidades que se encierran en las regiones'.
- Adjectius: 'vida local/propia', 'carácter geográfico específico'; 'ciertas cualidades comunes de suelo, clima, vegetación, agricultura...'; 'cualidades peculiares', 'zona característica', 'configuración geográfica precisa', 'personalidad histórica delimitada por el habla, afectos y usos, costumbres inconfundibles con las otras', 'hecho diferencial regional', 'el plural hecho regional', 'entidades diferentes entre sí', 'comunidades de cultura diferenciada', 'sus propios problemas'

En ampliar mires i referir-nos al text en el seu conjunt, trobem més empremtes valoratives que classificarem segons la categoria gramatical.

Visió positiva de la descentralització administrativa i política dins del marc de la nació (regionalisme):

- Substantius: *sentimiento de solidaridad, supremacía.*
- Adjectius: elemento <<esencial>>; comunidad soberana; desenvolvimiento regional más adecuado; comunidad superior; superior interdependencia nacional y mundial; amplia y debida cabida; verdadero regionalismo, etc.
- Verbs: *estar de moda, permitir, fomentar, explotar, manifestarse partidario, reconocer, comprender, complementarse...*

Visió negativa del nacionalisme/separatisme:

- Substantius: *fronteras, fenómeno de regresión histórica.*
- Adjectius: *serio obstáculo.*
- Verbs: *evitar, amasar la sustancia del país, oponerse, poner en peligro, absolutizar el hecho de la región.*

iv. Nivell argumentatiu

Estructura

Als primers dos paràgrafs l'autor introdueix la seva definició particular dels conceptes 'regió' i 'regionalisme'. Els presenta tots dos (subjectant-se en arguments d'autoritat) com a 'esenciales' en el marc nacional i europeu. Es mostra partidari de la descentralització nacional com a via de reconeixement de les particularitats de les unitats regionals que formen la nació.

La tesi, la trobem al tercer paràgraf. Després d'introduir-nos els dos conceptes que conformen la columna vertebral del text, l'autor fa un aclariment: el regionalisme no és nacionalisme encara que doti a les regions d'autonomia legislativa, ja que el concepte d' 'autonomia' no implica el de sobirania. Ratlles després, al quart paràgraf, la tesi es reforça amb una nova afirmació contundent (vegeu apartat de modalitat deòntica a l'apartat d'anàlisi pragmàtic): *'hablar de regiones y de regionalismo en Europa no implica separatismo. Este no es más que el reverso del nacionalismo'*.

Al paràgraf que segueix, la tesi és suportada amb arguments d'exemple. L'autor cita els casos de regionalisme italià i belga, que també consideren la regió com a part integrant d'una comunitat nacional que té supremacia politico-administrativa.

El sisè paràgraf, l'autor exposa un argument d'autoritat. Utilitza 'algunos sociólogos americanos' i els noms de Robert M. Mac Iver i Charles H. Page com a subjectes d'un seguit d'afirmacions que reforcen la tesi presentada. Aquestes afirmacions aporten credibilitat al text perquè provenen d'individus que es reconeixen com a garants. Entre aquestes afirmacions, trobem: *'las regiones se complementan unas con otras, formando unidades interdependientes dentro de la comunidad superior'* i *'cada una (de las regiones) es, en cierto grado, una unidad de vida comunitaria, que no es autosuficiente, claro está, pero sí una zona característica dentro de la superior interdependencia nacional y mundial'*.

Als paràgrafs que trobem a continuació, l'autor introdueix dos conceptes nous estretament vinculats al regionalisme: la 'conciencia nacional' (entesa com 'el sentimiento de solidaridad que amalgama los factores determinantes de cada región como tierras, clima, genio, dialecto...') i que provoca la sensació de particularitat identitària) i el 'regionalismo político' (entès com el moviment polític que pretén 'la creación de instituciones políticas y administrativas que, en el marco del Estado, permiten desplegar todas las virtualidades que se encierran en las regiones, sin postular ni recabar para la región el puesto que hasta ahora ocupa la nación').

Al desè i onzè paràgraf trobem novament diversos arguments d'autoritat, aquest cop avalats per 'autores regionalistas' i per 'nosotros' (els juristes). Tots dos paràgrafs sostenen la idea de 'regió' com a sinònim de 'unidades de vida comunitaria que por no ser autosuficientes necesitan insertarse en una comunidad superior'.

Com a conclusió, l'autor sintetitza el conjunt de l'argumentació amb una afirmació en què atribueix al regionalisme una única funció específica ('el regionalismo europeo – y el español quiere tan solo...') que és afirmar la personalitat històrica, cultural, econòmica, social i legislativa de les diferents regions que formen el conjunt nacional/Estatal.

Cohesió i coherència textuais

La cohesió del discurs és possible gràcies a connectors entre les diferents parts.

– Trobem a l'article conjuncions que denoten la conseqüència o conclusió d'allò que les precedeix, com ara 'pues' i 'puesto que': *'La región aparece hoy día en Europa como elemento <<esencial>> de la vida local, pues el carácter técnico y geográfico, dimensión, recursos... le permiten tener una vida propia'; 'El hecho de reconocer y comprender el fenómeno del regionalismo no debe llevar a la creencia de que se está en vísperas de segregarse un <<nuevo>> nacionalismo [...] pues el regionalismo no es nacionalismo'; 'cada región tiene, pues, una configuración geográfica precisa'; 'puesto que el concepto de autonomía <<no>> implica soberanía'*

– De la mateixa manera, trobem locucions adverbials que indiquen causa, com 'por tanto': *'El regionalismo italiano actual y el belga de antaño no constituyen nacionalismo y, por tanto, no son separatistas'; 'el regionalismo europeo quiere tan solo afirmar la personalidad histórica, cultural, económica social y por tanto también legislativa de las regiones'*.

– Els adverbis 'además' i 'también' són connectors continuatius que expressen que un fet que es presenta al text succeeix afegit a un altre del qual ja s'ha parlat: *'pero además, afirman que en cada región...'; 'pero también afirman su interdependencia...'*. Veiem que els introdueix la conjunció 'pero', que en ambdós casos serveix per insistir i puntualitzar el que s'ha dit.

– Per acabar, trobem locucions adverbials que accentuen i emfasitzen allò enunciat: *'como hemos repetido más de una vez', 'repitiendo una vez más'*.

Implícits

A les ratlles que componen aquest article, trobem que l'autor parla implícitament en diverses ocasions. En l'oració següent Ferrando mostra la seva afinitat vers el regionalisme dins d'una concepció unitarista de l'Estat: *'Y, como consecuencia de este reconocimiento, atribuir a estas unidades territoriales intermedias ciertas competencias administrativas y legislativas para atender sus propios problemas'*. Veiem que empra l'adjectiu 'ciertas' per determinar les competències atribuïdes a la regió i que així aconsegueix bastir l'explicació d'ambigüitat, ja que aquest adjectiu en aquest context permet designar una determinada persona o cosa sense dir, però, quina és. Aquesta ambigüitat, sumada al sintagma nominal 'propios problemas' per referir-se a les qüestions/assumptes/interessos de la regió, mostra com amaga una intenció de remarcar la dependència regional respecte de l'Estat, la no autosuficiència i la relegació al marc constitucional.

Si ens fixem en allò que es diu en l'oració següent, *'el regionalismo político pretende la creación de instituciones políticas y administrativas que, en el marco del Estado, permiten desplegar todas las virtualidades que se encierran en las regiones, sin postular ni recabar para la región el puesto que hasta ahora ocupa la nación'*, veiem el matís que aporta a la informació el complement circumstancial temporal 'hasta ahora'. Al text, Ferrando ha inclòs l'exemple (acompanyat d'un judici negatiu) de l'aparició de corrents federals a Bèlgica, que van apostar per la paritat competencial amb l'Estat. Per tant, amb la inclusió de 'hasta ahora', l'autor alerta d'aquesta possibilitat de canvi 'perillosa', de la mateixa manera que ho ha estat en el cas belga.

III. Estil

En aquest text, Ferrando tracta d'influir en el pensament del seu interlocutor amb l'objectiu de fer-li creure allò que exposa i fer-li canviar el punt de vista. L'estil a través del qual ho fa és subtil, gairebé imperceptible. Ho fa, com ja hem dit a l'apartat de l'argumentació, a través del joc de la citació de fonts expertes i del joc de les evidències o pressuposicions. Aquestes evidències, a més, solen ser asseveracions negatives (*'El concepto de autonomía no implica el de*

soberanía, ‘*el regionalismo italiano actual y el belga de antaño no constituyen nacionalismo y, por tanto, no son separatistas*’, ‘*el regionalismo no debe ser confundido ni con el nacionalismo ni con el separatismo*’) que apel·len directament al seny del lector a través d’explicacions i raonaments col·laterals. Els judicis de valor negatius són escassos i només els trobem quan diu que ‘*en Bélgica han surgido actualmente corrientes federales que pueden poner incluso en peligro su existencia misma como Estado*’ i ‘*absolutizar el hecho diferencial de la región implicaría una mentalidad pequeño-burguesa y sería un fenómeno de regresión histórica*’. En general, podem concloure que els cops d’efecte pretesos per l’autor són argumentatius més que expressius, doncs l’expressió és prudent i poc extrema.

Observem, també, algunes influències de la vessant jurista de Ferrando. El llenguatge és culte, concís, clar i precís. A més, com ja hem dit, el text és força impersonal i el ‘jo’ s’amaga sota un ‘nosaltres’ abstracte que l’apropa al món del lector.

IV. Context i cognició social

Sobre el context històric

Aquest article d’opinió parla del regionalisme i el nacionalisme, dos dels conceptes clau en el debat que va obrir-se dins la societat valenciana durant la transició democràtica. Recordem que durant aquest període van nàixer ànsies democratitzadores arreu del territori espanyol que exigien la construcció d’un sistema polític amb un bastiment constitucional distint del de la dictadura. Les regions demandaven un augment d’autonomia política a través de les competències que atorgaven els estatuts autonòmics.

Aquesta reivindicació va tenir una força ben forta a València el 9 d’octubre de 1977, marc en què s’insereix el text analitzat. Aquesta celebració de la *diada* valenciana destacà per la multitudinària manifestació ‘per la llibertat, l’amnistia i l’Estatut d’autonomia’, en la qual es calcula participaren més de sis-centes mil persones d’arreu dels territoris de parla catalana. Aquella jornada històrica, però, es caracteritzà per l’ambigüitat ideològica dels participants (Soler, 2004).

El 9 d’octubre s’ha assenyalat com una data clau en la història valenciana. Des de fa més de sis segles els valencians han celebrat la seva incorporació a la Corona d’Aragó i el naixement del Regne de València, tot i que la commemoració ha assolit significats diversos al llarg de la història. Durant els anys de dictadura franquista va continuar celebrant-se aquesta diada. Les institucions mantingueren els actes tradicionals de missa i processó, però la festa estava gairebé del tot impregnada per la ideologia del règim. És per això que un cop passats els llargs anys de la postguerra, les Joventuts de Lo Rat Penat impulsaren actes alternatius amb contingut nacionalista.

A finals dels 1960, amb l’extensió del nou catalanisme valencià i l’assumpció progressiva de les seves tesis per part de la major part dels partits i sindicats d’esquerres del territori, el sentiment identitari assolí més força. Tot i això, bona part de la població valenciana continuava entenent el fet valencià en la seva vessant tradicional i regionalista.

L’autor

Juan Ferrando Badía (Foios, 1926 - València, 2 de desembre de 2007) fou un jurista valencià, autor de nombroses obres acadèmiques de Dret polític i membre de diversos òrgans consultius de la Generalitat Valenciana. Professor de dret polític i constitucional, fou catedràtic a la Universitat d’Alacant, Salamanca, Valladolid, Alcalà i València. Fou adjunt del Síndic de Greuges de la Comunitat Valenciana, membre del Consell Jurídic

Consultiu de la Real Acadèmia de Cultura Valenciana i del Consell de Cultura de la Generalitat Valenciana.

V. Aspecte formal del text

L'article forma part d'un suplement publicat al diari *Las Provincias* el diumenge 9 d'octubre de 1977 amb motiu de la celebració de la diada dels valencians. El suplement abraça el bloc de pàgines comprès entre la 34 i la 45 i els continguts són dedicats per complet a aquesta data. Majoritàriament són articles d'opinió al voltant de la situació política a València durant aquesta època de transició. L'article analitzat se situa a la pàgina 36 (parell). Les qüestions de la definició nacional/regional que trobem a l'article de Ferrando i altres qüestions que també podem incloure dins del sac de 'nominalismes' situats en una notable posició dins les preocupacions socials i polítiques de l'època hi són molt presents al suplement (veiem-ho en alguns dels titulars: *'La autonomia del País Valencià'*, *'Organización de poderes'*; *'Crisis de identidad'*; *'Diccionario de la autonomía'*; *'La Valencia de otros tiempos'*; *'9 de octubre: la conciencia y el futuro de un pueblo'*). Pel que fa a l'article analitzat, comparteix una pàgina de la secció 'Opiniones en torno al 9 de octubre' amb altres dos articles d'opinió: *'Juan Carlos I: generación 25 y descendiente directo de Jaime I el conquistador'* que fa un repàs genealògic a un hipotètic llinatge que uneix els reis Jaume I i Joan Carles I i *'Ante Sant Donis 1977'* que fa una crida al rebuig d'enfocar la festivitat de la Diada en termes de partit o d'interessos personals i fa alhora una demanda a la societat de posar la festa al servei d'una identitat valenciana que és i ha estat possible gràcies a la entrada oficial de Jaume I a la ciutat l'any 1238. Les tres peces d'opinió tenen una dimensió similar (ocupen un terç de plana cadascuna). Si atenem, però, la distribució dels textos, l'article de Ferrando ocupa la segona posició més privilegiada (marge superior esquerre de la pàgina).

e) Bombes a can Fuster: Columna 1

Las Provincias, dissabte 12 de setembre de 1981

Columna: 'La Columna'

Per Abel Hernandez

'Romper los límites'

La 'diada' de Cataluña, con rebrotes preocupantes de un nacionalismo extremo, acompañado de un cierto ruido de violencia, y el 'Aderdi eguna' que prepara por todo lo alto, para dentro de unos días, el Partido Nacionalista Vasco – de ahí su empeño estos días en demostrar una especial animosidad hacia Madrid–, renuevan la inquietud en los estamentos más sensibles, ante el porvenir de España. Ocurre esta inflexión cuando los militantes estaban, según fuentes dignas de crédito, mucho más serenos ante el proceso del 23 de febrero, después de las significativas revelaciones sumariales. La política de firmeza de Calvo Sotelo, el espectacular descenso de la actividad terrorista y de la delincuencia callejera, y la decisión política de ingresar en la OTAN dentro de unos meses, habían contribuido a mejorar considerablemente el clima de inquietud de los cuarteles.

El <<pacto autonómico>> firmado por el Gobierno y el principal partido de la oposición, contribuía a disipar recelos. El principal problema de España –el problema regional–, que estalló al comienzo de la transición, como era previsible, con la pistola de los terroristas en el pecho, parecía, por fin, responsablemente encarrilado, con sentido de solidaridad nacional. Las instituciones políticas vascas y catalanas funcionaban sin cortapisas. Los vascos recuperaban sus conciertos económicos históricos y hacia Cataluña confluía, como reconocía ayer mismo Pujol, un río de dinero. La lengua y la cultura propias en ambas regiones españolas eran protegidas y alentadas sin límite, hasta el punto de que muchos castellano parlantes empezaban a sentirse discriminados y desplazados.

Sin embargo de todo esto, la <<diada>> de ayer en Cataluña y los preparativos del <<Aderdi eguna>> en el País Vasco, indican que los nacionalistas vascos y los nacionalistas catalanes (con la increíble comparsa de políticos comprometidos de una u otra forma con los pactos autonómicos en Madrid) no están conformes con lo que ocurre. El resto de los españoles se sienten anonadados ante el espectáculo, y no comprenden bien a qué viene ahora esta algarabía.

La interpretación aproximada parece la siguiente: el estatuto de Sau para los nacionalistas catalanes y el estatuto de Guernica para los nacionalistas vascos no es el punto de llegada, sino el de partida. Para unos y para otros el punto de llegada es el punto utópico de la independencia. El grito de 'somos una nación' indica la dirección del camino. Es un proceso iniciado que no tiene límites. Lo que hacen el Gobierno y el Partido Socialista cuando firman el <<pacto autonómico>> es, sin recortar un ápice los estatutos de autonomía aprobados en el Parlamento como ley orgánica, colocar alrededor los límites oportunos, más allá de los cuales no se puede pasar sin que el Estado se desintegre. Es decir, fijar con claridad el punto de llegada de todas las autonomías.

Poco antes del golpe del 23 de febrero, el Rey había intentado tranquilizar a los militares con esta precisa afirmación: <<Sabemos a dónde vamos y de dónde no podemos pasar>>. La interpretación de los límites es, en mi opinión, la razón de este nuevo distanciamiento entre el

centro y la periferia. Si la tensión aumenta puede llegar un momento en que se rompa la cuerda. Me parece que Pujol y Garaicoechea son ya conscientes de la situación a estas horas.

Anàlisi del discurs:

I. Macroestructura

Tema central

L'autor interpreta en clau negativa les ànsies independentistes dels nacionalistes vascos i catalans, així com les tensions que aquests creen dintre del conjunt d'Espanya. Aprofita una declaració del Rey per afegir-s'hi al parer de <<*sabemos a dónde vamos y de dónde no podemos pasar*>> per alertar els presidents d'ambdues autonomies que si la situació empitjora, pot arribar el moment que la corda es trenqui, és a dir, que el govern prengui mesures de tancament respecte a les mesures 'solidàries' incloses als <<pactes autonòmics>> (concerts econòmics i protecció a la llengua i cultura pròpies).

Esdeveniments principals

L'article arrenca de dos esdeveniments situats a Catalunya i el País Vasc que creen tensions dins del conjunt espanyol: la Diada de Catalunya, amb '*rebrotos preocupantes de un nacionalismo extremo*' i el 'Aderdi Eguna' al País Basc.

Considera aquests dos esdeveniments com punts d'inflexió dins d'un context de 'serenitat' que s'havia obert entre el 'centre' (Espanya) i la 'perifèria' (Catalunya i el País Basc) després dels fets que van tenir lloc el 23 de febrer del 1981: la 'firmeza' de Calvo Sotelo, el descens de l'activitat terrorista i de la delinqüència del carrer i la decisió política d'ingressar a l'OTAN.

Per acabar, també se cita com a esdeveniment important l'inici de la transició com a fet matriu del problema regional.

II. Microestructura²⁴

ii. Nivell lèxic

Al text, trobem una clara distinció lèxica entre el col·lectiu que integra el 'nosaltres, els espanyols' i el col·lectiu 'ells, els nacionalistes catalans i bascs'. Veurem a continuació el tot de sinònims amb què l'autor referencia els uns i els altres. Tot i això, trobem referències integradores que ens remetent a una concepció unitarista de tot el conjunt que conforma l'Estat, per exemple quan considera Catalunya i el País Basc '*ambas regiones españolas*'.

→ Nosaltres: *España, Madrid, resto de los españoles, unos* ('part de l'expressió '*unos y otros*'), *el Estado, centro*.

→ Ells: *Cataluña, instituciones políticas catalanas, nacionalistas catalanes, Pujol; Partido Nacionalista Vasco, instituciones políticas vascas, nacionalistas vascos, Garaicoechea*; en general *otros* ('part de l'expressió '*unos y otros*'), *periferia*.

Aquests grups lèxics esdevenen també grups de mots clau, en tant que són emprats repetidament al llarg de l'article. El grup de sinònims 'nosaltres, els espanyols' apareix citat

²⁴Supressió dels nivells semàntic i sintàctic per escassa adequació als objectius de l'anàlisi

un total de vuit vegades. Al seu torn, els grups de ‘ells, els nacionalistes catalans’ i ‘ells, els nacionalistes bascos’ apareixen un total de nou vegades respectivament. També és remarcable la repetició del mot ‘nacionalisme’ i les variants ‘nacional’, ‘nacionalistes’, que trobem en set ocasions.

iii. Nivell pragmàtic

Modalitat díctica

En aquest article, l'autor es situa en diferents posicions en el centre d'íctic. D'una banda, si atenem el cos textual deslligat de l'últim paràgraf, trobem que l'autor presenta el text com un objecte autònom, sense un ‘jo’ visible. No trobem cap marca nominal ni verbal que en faci referència. Tot i això, pel to unitarista que es desprèn, podem deduir que l'autor dilueix la seva presència sota el col·lectiu ‘el resto de los españoles’, a qui atribueix les formes verbals en tercera persona del plural ‘*se sienten anonadados*’, ‘*no comprenden bien*’, etc... D'altra banda, el sintagma ‘*en mi opinión*’, que apareix a les darreres ratlles del text, comporta una assumpció de l'enunciat i un posicionament explícit de l'autor.

Modalització epistèmica

El text té un caràcter assertiu, com així demostren les marques verbals en Indicatiu: present (‘*prepara por todo lo alto*’; ‘*ocurre esta inflexión*’); imperfet (‘*los militantes estaban mucho más serenos*’; ‘*habían contribuido a mejorar*’; ‘*funcionaban sin cortapisas*’; ‘*recuperaban*’; ‘*confluía*’; ‘*reconocía*’; ‘*eran*’; ‘*empezaban*’) i passat (‘*estalló*’).

Tot i això, l'autor emprava freqüentment recursos que atenuen el caràcter assertiu com ara l'ús del verb ‘parecer’ (verb que s'aproxima a la incertesa): ‘*el principal problema de España [...] parecía, por fin, responsablemente encarrilado*’; ‘*la interpretación aproximada parece la siguiente*’; ‘*me parece que*’. Altre recurs que atenua l'assertivitat és l'ús del verb poder acompanyat d'un infinitiu a l'últim paràgraf, quan l'autor llança un avís als governs català i basc: ‘*si la tensión aumenta puede llegar un momento en que se rompa la cuerda*’.

D'altra banda, hi ha una relació estreta entre la citació de fonts i la modalització epistèmica, en tant que l'autoritat de les fonts esdevé un argument amb un valor epistèmic que l'argumentador vol fer compartir als destinataris. En aquest sentit, trobem al text una referència a fonts vagues (‘*según fuentes dignas de crédito*’) que pretén reforçar la credibilitat i té poc d'efecte perquè és poc definida.

Modalització deòntica

Adverbis i locucions adverbials amb contingut deòntic implícit: ‘*celebra por todo lo alto*’; ‘*mejorar considerablemente*’; ‘*por fin*’; ‘*responsablemente encarrilado*’; ‘*funcionaban sin cortapisas*’;

Modalització apreciativa

- Substantius: con claridad (valor positiu); *versus* ruido de violencia; inquietud; inflexión; clima de inquietud; celos; la pistola de los terroristas; espectáculo (sentit despectiu); algarabía; proceso iniciado que no tiene límites; distanciamiento; tensión (valor negatiu).
- Adjectius: Serenos; *significativas* revelaciones sumariales; política *de firmeza* de Calvo Sotelo; *espectacular* descenso de la actividad terrorista y de la delincuencia callejera; *protegidas y alentadas* sin límite; *precisa* afirmación (valor positiu); *versus* rebrotes *preocupantes*; nacionalismo extremo; estamentos más *sensibles* (el porvenir de España);

- principal problema; discriminados y desplazados* (los castellano parlantes); anonadados (el resto de españoles); punto *utópico* de la independencia (valor negatiu).
- Verbs: mejorar; disipar (recelos); intentado tranquilizar (valor positiu); *versus* no están conformes; no se puede pasar; se desintegre; aumentar (la tensión); romper (la cuerda).
 - Adverbis i locucions adverbials: ‘La política de firmeza de Calvo Sotelo; el espectacular descenso de la actividad terrorista y la delincuencia [...] habían contribuido a mejorar *considerablemente*’; ‘El principal problema de España [...] parecía, *por fin, responsablemente* encarrilado’; ‘las instituciones políticas vascas y catalanas funcionaban *sin cortapisas*’(valor positiu).

iv. Nivell argumentatiu

Estructura

Al primer paràgraf de l'article, l'autor presenta els dos fets recents que el porten a discutir el **tema/problema** de les desavinences dels governs català i basc amb el govern central: la celebració de la ‘diada’ a Catalunya i el ‘Aderdu eguna’ al País Basc. Dins d'aquesta presentació, qualifica tots dos actes d' ‘inflexió’ en un moment en què ‘els militants hi estaven més serens’. A fi de donar credibilitat a aquesta afirmació, l'autor empra **arguments d'exemple** (*‘la política de firmeza de Calvo Sotelo; el espectacular descenso de la actividad terrorista y de la delincuencia callejera; la decisión política de ingresar en la OTAN dentro de unos meses’, etc.*).

L'autor interpreta quina ha estat la **causa** que ha fet rebrotar aquest tema/problema al segon paràgraf: el ‘pacte autonòmic’ signat pel govern central i el principal partit de l'oposició. Considera aquest ‘pacte’ una mostra de ‘solidaritat nacional’ envers Catalunya i el País Basc justifica aquesta consideració amb un cert nombre d'**arguments d'exemple**: *‘Los vascos recuperaban sus conciertos económicos históricos y hacia Cataluña confluía [...] un río de dinero; la lengua y cultura propias en ambas regiones españolas eran protegidas y alentadas sin límite’.*

El tercer paràgraf inicia amb una locució conjuntiva adversativa (*‘sin embargo de todo esto’*) que encapçala l'**efecte** de la causa que l'autor ha presentat més amunt: tot i la mostra de ‘solidaritat nacional’, els nacionalistes catalans i bascs *‘no estan conformes con lo que ocurre’.*

Després d'aquests tres primers paràgrafs introductoris, trobem la primera declaració d'interpretació personal de l'autor (*‘la interpretación aproximada parece la siguiente’*). L'autor posa l'accent en les diferències en la interpretació dels límits d'uns i d'altres. Pel que fa a catalans i bascs, l'autor afirma que no consideren el ‘punt d'arribada’ els Estatuts de Sau i Guernica (Estatuts resultants de les negociacions entre els governs autonòmics i el central després de la instauració de la democràcia i de l'entrada en vigor de la Constitució espanyola), ja que el seu ‘punt d'arribada’ és *‘el punto utópico de la independencia’*. En canvi, l'autor opina que aquests Estatuts són ‘el punt d'arribada’ perquè col·loquen al voltant de cada autonomia els ‘límits oportuns’ infranquejables perquè l'Estat no es desintegri.

A tall de **conclusió**, l'autor empra un **argument d'autoritat** per defensar la seva opinió. Utilitza una cita del Rei (*<<sabemos a dónde vamos y de dónde no podemos pasar>>*) per reforçar la idea dels límits infranquejables que presenta més amunt. A més, l'autor llança un avís per a catalans i bascos: *‘si la tensión aumenta puede llegar un momento en que se rompa la cuerda’*. Aquest avís conté un to amenaçador si atenem el significat de l'expressió *‘romperse la cuerda’*, ja que

vol dir acabar violentament amb la resistència d'una cosa o la paciència d'una persona per abusar d'aquestes.

Coherència i cohesió textuals

L'article d'Abel Hernández només compta amb un connector que garanteix la coherència i cohesió del text: la locució conjuntiva adversativa '*sin embargo de todo eso*'. Com ja s'ha dit més amunt, aquesta locució serveix per presentar uns fets contraris als que s'esperarien d'una determinada actuació, en aquest cas, una no conformitat de les autonomies catalana i basca respecte a les concessions 'solidàries' que els garanteix el <<pacte autonòmic>> amb el govern de l'Estat.

Implícits

Com ja hem vist més amunt a l'apartat de modalització deòntica, hi ha una sèrie d'adverbis i locucions adverbials que demostren la posició unionista de l'articulista: '*mejorar considerablemente*'; '*por fin*'; '*responsablemente encarrilado*'; '*funcionaban sin cortapisas*' serveixen per definir el bon camí que seguia el 'principal problema de España —el problema regional'. Per contra, l'autor agafa la celebració de la 'diada' a Catalunya i l' 'Aderdi Erguna' al País Basc per exemplificar el canvi de rumb ('*inflexión*' diu Hernández) que ha pres aquest problema. Hi ha certs mots amb un contingut implícit que expressa un fort menyspreu si atenem el context en què s'insereixen, com ara '*espectaculo*' i '*algarabía*' en la següent afirmació: '*el resto de los españoles se sienten anonadados ante el espectáculo y no comprenden bien a qué viene ahora esta algarabía*'.
'

En aquest sentit, són importants també les connotacions de l'adverbi '*ahora*' que reforça el canvi de rumb (la '*inflexió*' en paraules de l'autor) respecte a un 'abans' que correspon al començament de la transició i on el problema regional 'semblava responsablement encarrilat'.

Per acabar, també és notable el que ens suggereix el sintagma nominal 'solidaridad nacional'. Si ens atenim a la definició del *Diec*, per 'solidaritat' entenem el fet de ser 'solidari', és a dir: que és comú a diferents persones de manera que cadascuna d'elles en respon plenament; que és unit a d'altres per una comunitat d'interessos i responsabilitats; que va unit, un element a un altre, formant un tot únic. Veiem, doncs, que en qualsevol de les tres accepcions, 'solidari' reforça un sentit de comunió i d'unitat i, en alguns casos, també denota una 'responsabilitat' que Espanya atén respecte a les autonomies catalana i basca.

IV. Context i cognició social

Sobre el context històric

Els fets que donen peu a l'article són les festes nacionals de Catalunya i el País Basc del setembre de 1981.

La Diada de Catalunya es commemora anualment tot recordant la darrera defensa de Barcelona l'11 de setembre de 1714. L'exèrcit de Felip V de Borbó va vèncer l'exèrcit de Carles d'Àustria en la lluita per la Corona d'Espanya. Es van derogar els privilegis nobiliaris, els Furs locals i les institucions d'autogovern abans respectades per la Casa d'Àustria a tots els regnes declarats austriacistes (Menorca, llavors sota domini anglès, se'n va escapar temporalment). Per això, l'11 de setembre també es recorda la consegüent abolició de les institucions i llibertats civils catalanes.

L' *Aderdi Eguna* basc ('dia del partit' en euskera) és el dia del Partit Nacionalista Basc, que se celebra anualment l'últim diumenge de setembre, que és alhora el diumenge més pròxim a Sant Miquel, patró d'Euskal Herria i del PNB. L'acte central d'aquest dia festiu és el míting polític dels líders del PNB, però la celebració s'inicia al matí amb una romeria tradicional en la qual les organitzacions municipals del partit instal·len punts de venda de begudes i productes típics. També compta amb danses tradicionals, esports i misses religioses.

Sobre l'autor

Abel Hernández (Sarnago, Sòria, 1937) és escriptor i periodista amb una àmplia trajectòria en diferents mitjans de comunicació. Fou un cronista destacat durant la Transició democràtica espanyola. Va estudiar Filosofia i Lletres i va llicenciar-se en Ciències de la Informació a la Universitat Complutense de Madrid i en Teologia a la Universitat de Comillas. Fou analista polític i ha estat cap d'Informació Nacional del diari 'Informaciones', editorialista de 'Diario 16', director adjunt i cap d'opinió a 'El independiente' i director i columnista al diari 'Ya'. Així mateix, també va exercir de redactor en cap a 'Radio Nacional de España'.

V. Aspecte formal del text

L'article d'Hernández ocupa la cantonada inferior dreta de la secció 'España', situada en la pàgina 4, de *Las Provincias* del 12 de setembre de 1981. No és una posició gaire privilegiada per dos motius: número de pàgina parell i posició inferior. Les notícies que acompanyen l'article no comparteixen tema.

f) Bombes a can Fuster: Columna 2

Las Provincias, 12 de setembre de 1981

Columna: ‘Buenos días’

Per Puche

‘Bombas’

Tras un verano en calma y muchas semanas sin noticias que alteren el pulso de forma excepcional, parece abierta la temporada terrorista. El jueves volaron media casa del secretario de Gobierno Civil, en el Temple, y el viernes han volado media casa del escritor Joan Fuster, en Sueca.

La gente vuelve otra vez al malhumor y a las preguntas sin respuesta. Las columnas de los diarios vuelven a llenarse de una sección – la de repulsas y condenas- que parece tener desgastadas y chatas las palabras. En sólo cuarenta y ocho horas, a la política valenciana, que tenía las inquietudes normales, se le ha venido una sombra encima con las bombas.

Y es el caso, curioso caso también, que estamos a sólo 48 horas de la nueva constitución del Consell, después de unas conversaciones tan trabajosas como largas, de los partidos parlamentarios valencianos. Alguien, desde la sombra, intuye la repercusión que los explosivos podrían llegar a tener sobre la nueva etapa política que se inicia con la reconstrucción del Consell y en la que las tres fuerzas políticas mayoritarias vienen obligadas a ensayar la paz y la concordia.

No hay a mano otra solución más que la de cerrar filas en torno a ese Consell que nace sobre la panta del estatuto de Benicasim. Es nuestro único camino para la concordia, tanto tiempo esperada. Se sabía que, de un lado y de otro, podrían quedar marginados capaces incluso de tomar el camino del explosivo. Nuestra respuesta no puede ser otra que dar calor a las instituciones valencianas. Después de todo lo que hemos pasado, ¿será preciso decir que el de la violencia es un camino que no lleva a ninguna parte?

Anàlisi del discurs:

I. Macroestructura

Tema central

El tema central del text són els dos atemptats de bomba (al secretari de Govern Civil i a l'escriptor Joan Fuster) que han tingut lloc a València durant les 48 hores anteriors a la redacció de l'article per part de Puche.

Esdeveniments principals

Puche fa referència al procés de reconstrucció del Consell del País Valencià (veure apartat de ‘Context i cognició social’).

II. Microestructura²⁵

ii. Nivell lèxic

Hi ha dos camps semàntics sobre els quals s'assenta el contingut de la columna: les 'bombes' que representen la violència terrorista, i la Constitució del Consell que és prioritat del moment en la política valenciana:

→ Violència terrorista: *bombas, terrorismo, repulsas, condenas, sombra, explosivos, violencia*.

→ Constitució Consell: *partidos parlamentarios valencianos, nueva etapa política, reconstrucción del Consell, paz, concordia, estatuto de Benicassim*.

iii. Nivell pragmàtic

Modalitat dítica

Al text no apareix un 'jo' marcat. Trobem la presència de l'autor dins d'un 'nosaltres' que abraça el col·lectiu 'valencians'. Aquesta presència es manifesta a través de pronoms possessius en primera persona del plural (*nuestro único camino, nuestra respuesta*) i en formes verbals en primera persona del plural (*estamos*).

Modalització epsitèmica

El text, tot i tenir un to afirmatiu, no té un caràcter assertiu fort. No hi ha marques lingüístiques que expressen judicis de certesa.

Modalització deòntica

Sí que trobem certs enunciats en què l'autor fa referència al deure dels valencians, com per exemple: '*nuestra respuesta no puede ser otra que dar calor a las instituciones valencianas*'.

També podem transformar la pregunta retòrica que tanca la columna (*¿será preciso decir que el de la violencia es un camino que no lleva a ninguna parte?*) per un enunciat modalitzador que expressa una obligació atribuïble al col·lectiu del què forma part l'autor (la societat valenciana): '*no cal dir que la violencia no porta enlloc*'.

Modalització apreciativa

El text conté lèxic marcat amb connotacions valoratives. Normalment hi ha judicis de valor negatius (que corresponen al camp semàntic que hem anomenat 'violència terrorista') i judicis de valor positius (que corresponen al camp semàntic de la prioritat política del moment al País Valencià, la Constitució del Consell). Veiem les categories gramaticals a través de les quals es manifesten aquests judicis:

→ Substantius: *calma, inquietudes, paz, concordia* (2 vegades), *calor* (valor positiu); *malhumor, repulsas, condenas, sombra* (2 vegades), *marginados, explosivos* (2 vegades).

→ Adjectius: *único camino, concordia esperada* (valor positiu); *palabras desgastadas y chatas, conversaciones trabajosas y largas* (valor negatiu).

→ Verbs: *alteren, volaron* (2 vegades) (valor negatiu).

²⁵Supressió dels nivells semàntic i sintàctic per escassa adequació als objectius de l'anàlisi

iv. Nivell argumentatiu

Estructura

En les primeres ratlles, l'autor **introdueix el tema**: els dos atemptats de bomba (al secretari de Govern Civil i a l'escriptor Joan Fuster) que han tingut lloc a València durant les darreres 48 hores.

Aquest tema esdevé l'argument de la causa que ha modificat l'estat de la societat valenciana, en general (*'la gente vuelve otra vez al malhumor y a las preguntas sin respuesta'*), i de la política valenciana, en concret (*'a la política valenciana, que tenía las inquietudes normales, se le ha venido una sombra encima con las bombas'*).

Al tercer paràgraf, i a través d'un argument de la identificació de situacions, l'autor aprofita el referent temporal de 48 hores per exposar el 'cas curiós' que 'estamos sólo a 48 horas de la nueva constitución del Consell'.

Aquest cas és el que precipita la **conclusió**. Puche creu que la societat valenciana ha de treure's l'ombra de la violència de sobre i per això fa una crida a la societat valenciana per '*dar calor a las instituciones'* a fi que es puguin tancar files entorn al Consell, perquè aquest '*és nuestro único camino para la concordia, tanto tiempo esperada'*'.

III. Estil

Pérez Puche empra un estil rigorós i educat, alhora que es permet certes llicències informals de denúncia que el fan més empàtic de cara al lector (*'volaron media casa del secretario del Gobierno Civil, y el viernes han volado media casa del escritor Joan Fuster'*, 'podian quedar *marginados* capaces incluso de tomar el camino del explosivo').

IV. Context i cognició social

Sobre el context històric

El 17 de novembre de 1979, els socialistes valencians van reunir-se a Alacant i van adoptar la decisió de retirar-se de l'òrgan de govern preautonòmic (el Consell del País Valencià), el qual va constituir-se després de les eleccions municipals democràtiques segons les normes del Reial Decret del 17 de març de 1978. Al document que en aquella ocasió es feia públic (publicat als diaris *Las Provincias* i *Levante-EMV* del 19 de novembre de 1979) els socialistes apuntaven que '*no podemos continuar asistiendo impávidos a una farsa como la que se está representando aquí, y conscientes de nuestra responsabilidad como partido mayoritario del País Valenciano, la ejecutiva del PSPV-PSOE ha decidido retirar a sus representantes en el Consell'*. Davant la retirada dels consellers socialistes, la vida política valenciana va viure la immediata dimissió del president del Consell, Josep Lluís Albinyana. Això va portar a la convocatòria d'un Plenari de Parlamentaris que pogués procedir a l'elecció de nous consellers que, al seu torn, havien de designar nou president. Tot i això, el diputat Enrique Monsonís (UCD) va autoproclamar-se 'president en funcions', fet que no va tenir expressió legal ni formal en el *Butlletí Oficial del Consell del País Valencià*. El projecte d'estatut d'autonomia que hi havia en joc, l'anomenat Estatut de Benicàssim, restà en espera per les desavinences dins de la UCD i el cop d'estat del 23 de febrer de 1981. El procés de reconstrucció del Consell, a què Puche fa referència al text, va ser un procés llarg de '*conversaciones tan trabajosas como largas de los partidos parlamentarios valencianos'*'.

Cal afegir que, el 1982, el text que s'aprovarà a Madrid com a Estatut d'autonomia de la Comunitat Valenciana serà un text modificat (es modificava el nom de País Valencià pel de Comunitat Valenciana i la Senyera per la bandera coronada en blau de la ciutat de València), que serà conegut com l'Estatut de Madrid.

Sobre l'autor

Francisco Pérez Puche (València, 1945) és periodista i escriptor. Fou director de *Las Provincias* des de 1999 fins al 2002. Abans (en el temps en què la columna que analitzem fou publicada) era redactor.

La seva especialitat ha estat la recreació històrica. Ha publicat més de vint llibres sobre temes diversos de la ciutat de València i la seva història: els alcaldes, les falles, la riuada de 1957, el patrimoni històric de la ciutat, la València moderna i el seu turisme.

V. Aspecte formal del text

La columna apareix al lateral superior dret de la pàgina 15 de *Las Provincias* del dia 12 de setembre de 1981 (un dia després de produir-se l'atemptat a casa de l'escriptor Joan Fuster). Sobre aquesta posició, farem dues consideracions: la primera és que se situa en una pàgina imparell, les quals són privilegiades perquè la nostra forma de llegir el diari ens porta directament a les planes imparells. També la ubicació al marge dret afecta positivament a l'hora de captar l'atenció del lector, perquè la nostra vista es dirigeix en primer lloc als continguts més visibles en passar plana, que són aquells que hi ha a la dreta (no ocorre així amb els més amagats, els situats a l'esquerra). Podem dir, si més no, que la columna ocupa una posició estratègica a la pàgina i esdevé, per tant, la peça més important d'aquesta.

5. Resultats de la recerca

El present apartat esdevé el fruit dels dos capítols anteriors, és a dir, del capítol dedicat a la metodologia (en què hem presentat el mètode propi d'anàlisi) i de l'aplicació sistemàtica d'aquest mètode d'anàlisi al corpus d'estudi que hem triat.

De tot això, hem obtingut l'acompliment dels objectius del treball i també unes informacions que ens han permès verificar les hipòtesis que ens havíem plantejat per endavant i que han estat, en primera instància, el motor de la recerca. Aquesta informació és la que oferirem en les pàgines d'aquest nou punt, que hem anomenat *Resultats de la recerca* i que hem classificat per casos (diaris) i per nivells (d'anàlisi), a fi d'aconseguir uns criteris unificats que permetin una visió més entenedora dels mateixos. Veurem que, tot i l'intent d'homogeneïtzar al màxim les pautes d'anàlisi, els trets resultants en cada cas varien en funció de cada periòdic.

Com a complement a la redacció d'aquests resultats i a fi d'oferir una millor visualització dels mateixos, mostrarem unes taules on es recullen els trets presents en cada nivell.

Cal apuntar que una de les primeres pautes d'anàlisi incorporades a la taula ('nivell semàntic i sintàctic') va aplicar-se únicament als sis casos escollits del diari *Avui*. Com s'indica a les fitxes d'anàlisi de la resta de diaris, va descartar-se l'aplicació d'aquest nivell per escassa adequació als objectius plantejats.

5.1 Resultats dels casos del diari *Avui*

- En primer lloc, atès el nivell d'**anàlisi semàntica**, els referents històrics exofòrics tendeixen a remetre a un passat considerat 'tràgic' (que abraça la guerra de successió de 1714, la guerra civil amb la victòria del règim franquista i els quaranta anys de dictadura) i a un passat 'gloriós' (que abraça els temps de la Mancomunitat de Catalunya i els de la República Catalana de 1931).
- Les **seleccions lèxiques** tendeixen a l'ús de camps semàntics vinculats al catalanisme i a la política catalana. És destacable que en tots els casos es repeteixen mots clau lligats a la qüestió nacional catalana a fi d'augmentar la seva presència (per exemple, '*11 de setembre*', '*nacionalisme*', '*personalitat*', '*país*', '*ara*', '*autonomia*', '*llibertat*').

- En termes generals, hi ha una preocupació pel nom dels conceptes, pel nominalisme (per exemple, del mot ‘nacionalisme’, ‘l’11 de setembre’, ‘<<unitat>> i <<Espanya>>’).
- A **nivell pragmàtic**, hi ha coincidències notables als casos estudiats en la manera de construir la identitat discursiva: l’ancoratge espacial es palesa en l’ús d’uns sintagmes exofòrics que assenyalen contínuament la pàtria nacional com la llar dels lectors. Això comporta la inclusió del lector en un espai geogràfic compartit i idealitzat (ens referim a la denominació territorial catalana: *Catalunya, el poble català, la nostra terra, el país...*
- Lligada amb aquesta consideració, en trobem una altra que se centra en unes marques d’íctiques de persona. L’autor s’inclou dintre d’un col·lectiu que comparteix amb el lector (nosaltres, els catalans). Però també ‘nosaltres’ per augmentar l’empatia i el sentiment de grup amb els lectors. Normalment formes de plural inclusiu.
- La modalitat d’íctica sovint està polaritzada en un ‘nosaltres’ *versus* ‘ells’, amb una axiologia corresponent també polaritzada (‘nosaltres’ en positiu, ‘ells’ en negatiu).
- Pel que fa a la dixi temporal, els casos fan referència a un ‘abans’ en negatiu; un ‘ara’ en suspens i un ‘després d’ara’ en positiu, amb reticències. ‘Mai’ i ‘sempre’ apareixen com a pols radicalitzats de les situacions esmentades.
- La modalitat apreciativa molt present (més del que és habitual en el periodisme) i gairebé sempre dividida en dos pols: les qüestions vinculades amb el catalanisme (‘nosaltres’) les trobem carregades de connotacions positives, sovint en to d’elogi; d’altra banda, les qüestions vinculades amb el govern de l’Estat i la seva gestió centralitzadora (‘ells’), les trobem en clau negativa i amb un marcat to de crítica. Els exemples mostren la tendència general: ‘*els ciutadans de les nostres terres*’ (‘nosaltres’) *versus* ‘*organització política i financera fortament centralitzada*’ (‘ells’).

- Si atenem el **nivell argumentatiu**, cal destacar que l'argumentació és la seqüència textual més utilitzada. S'han trobat arguments de causa-conseqüència, d'argument model, d'autoritat...
- La difusió mediàtica dels textos, que n'assegura un públic ampli, obliga sovint a amagar darrere d'una construcció impersonal algun subjecte l'ús del qual comprometria el mateix autor o el diari. Als textos hem trobat 's'ha fet palès', 's'han celebrat', 'es decideix'...
- En l'àmbit dels implícits, destaca generalment l'ús d'oracions interrogatives (preguntes retòriques que l'autor del text formula) per provocar assercions indirectes. Per exemple: *'... per què l'11 de setembre?'; '¿No ha estat un ministre del govern, el de Defensa, qui pocs dies abans de les eleccions a Euskadi, tan estrepitosament perdudes pels partits d'implantació en tot l'àmbit de l'Estat Espanyol -i especialment la UCD- va animar l'exèrcit que no oblidara el seu deure de defensar la <<unitat d'Espanya>>?'; '¿Tornaran a creure els del PSPV(PSOE) que es pot esperar de la UCD una autonomia pel 143 igual que la de 151? ¿És possible que en les relacions <<globals>>, és a dir, <<madrilenyes>>, del PSOE i la UCD siguin sacrificades les posicions de les <<federacions>> com la valenciana?'*
- Pel que fa a l'**aspecte formal del text**, les peces ocupen un lloc destacat dins de la paginació (posició dreta superior de la portada i meitat inferior de la plana dedicada a la secció 'Diàleg'), cosa que posa de manifest el lloc informatiu preponderant que el diari destina a aquest tipus d'informació.

Taules corresponents als casos analitzats del diari *Avui*:

Trets a nivell semàntic	CORPUS D'ANÀLISI <i>Avui</i>					
	Peça a	Peça b	Peça c	Peça d	Peça e	Peça f
Referents històrics exofòrics que remetent a un passat 'tràgic' (1714, Guerra Civil, franquisme)	x	x	x	x	x	x
Referents històrics exofòrics que remetent a un passat 'gloriós' (Mancomunitat, República)	x	x	x	x	x	x

Trets a nivell lèxic	CORPUS D'ANÀLISI <i>Avui</i>					
	Peça a	Peça b	Peça c	Peça d	Peça e	Peça f
Camps semàntics vinculats al catalanisme i a la política catalana	x	x	x	x	x	x
Repetició de mots clau lligats a la qüestió nacional catalana	x	x	x	x	x	x
Preocupació pel nominalisme	x	x	x	x	x	x

Trets a nivell pragmàtic	CORPUS D'ANÀLISI <i>Avui</i>					
	Peça a	Peça b	Peça c	Peça d	Peça e	Peça f
Anàfora ocasional reiterada: pàtria nacional com la llar d'autor/lector	x	x	x	x	x	x
Ús de formes personals de plural inclusiu ('nosaltres, els catalans')	x	x	x	x	x	x
Modalitat dística polaritzada en un 'nosaltres' (+) <i>versus</i> 'ells' (-)	x	x	x			x
Modalitat dística unida ('nosaltres, catalans/espanyols')						
Dixi temporal: 'abans' (-); 'ara' (suspens) i 'després d'ara' (+, amb reticències)	x	x	x	x	x	x
Modalitat apreciativa: qüestions vinc. catalanisme (+, to elogi) <i>versus</i> qüestions vinc. Estat/centralisme (-, to crítica)	x	x	x	x/-	x	x

Trets a nivell argumentatiu	CORPUS D'ANÀLISI <i>Avui</i>					
	Peça a	Peça b	Peça c	Peça d	Peça e	Peça f
Exemples d'autoritat amb catalanisme com a marc històric	x				x	
Catalunya com a argument de causa		x				
Normalització del discurs amb el pronom reflexiu 'es'	x		x	x		x
Modalitat interrogativa que amaga assercions indirectes		x		x		x

Trets a nivell formal	CORPUS D'ANÀLISI <i>Avui</i>					
	Peça a	Peça b	Peça c	Peça d	Peça e	Peça f
Lloc destacat dins de la paginació	x	x	x	x		x

5.2 Resultats dels casos del diari *La Vanguardia*

→ Les **seleccions lèxiques** tendeixen a l'ús igualitari de camps semàntics vinculats al nacionalisme català i al nacionalisme espanyol. Tots dos camps semàntics (que sovint esdevenen subjectes temàtics dels enunciats) són valorats positivament en tant que protagonistes de la '*convivencia en paz*' i del '*destino común*' (casos de les peces *a*, *e* i *d*).

→ És destacable que en molts dels casos es repeteixen mots clau lligats a les qüestions nacionals catalana i espanyola a fi d'augmentar la seva presència (per exemple, '*Catalunya*', '*España*'; '*el país*'). És el cas de les peces *b*, *c* i *f*.

→ Entre les relacions de sinonímia, és definidor l'ús del sintagma nominal '*el país*' com a sinònim d'Espanya (peces *a* i *d*). En els casos en què hi ha un tractament nacionalista (cas de la peça *e*), s'utilitzen mots com '*vivir en concordia*', '*necesaria paz social*', la qual cosa evidencia un posicionament unionista o, si més no, federalista.

→ A **nivell pragmàtic**, hi ha coincidències notables als casos estudiats en la manera de construir la identitat discursiva: la pàtria nacional on s'insereixen l'autor i el lector deriva de la inclusió de Catalunya dins d'una comunitat nacional superior com és l'espanyola. El '*nosaltres*' dels textos és el '*nosaltres, catalans amb voluntat de ser i estar: de ser Catalunya i estar en Espanya*'.

→ No hi ha cap marca d'íctica polaritzada en un '*nosaltres*' (els catalans) *versus* '*ells*' (els espanyols).

→ Pel que fa a la dixi temporal, els casos fan referència a un '*abans*' en negatiu; un '*ara*' en suspens i un '*després d'ara*' en positiu, amb reticències (sobretot en *c* i *d*). En alguns casos, trobem una modalitat deòntica que insta el lector a participar d'aquest futur incert però esperançador en benefici del '*destino común*' de Catalunya i Espanya.

→ La modalitat apreciativa és molt present (més del que és habitual en el periodisme). La tendència general, atenent les dos peces d'opinió analitzades en el cas de *La Vanguardia*, és a carregar de connotacions positives les qüestions

vinculades amb el catalanisme i amb tot allò en què Catalunya ha participat en benefici d'Espanya (*'el viejo reino de Cataluña y Aragón, que fue el esposo de boda que fecundó a la España actual como Estado moderno'*; *'en defensa de aquella idea de pueblo que había sido la constante de su unión engendradora de España'*; *'Cataluña ha estado siempre en la primera línea de combate por la libertad, su libertad, y la de los otros pueblos de España'*; *'la España de los pueblos que hoy está cristalizando bajo la libertad democrática ya estaba prefigurada en la Barcelona mártir y acogedora de aquellos días'*). Els judicis apreciatius positius s'adrecen, generalment, a la política del diàleg, l'acord, el pacte, la convivència entre Catalunya i Espanya (*'la gran incògnita del futuro: una voluntad de ser y estar. De ser Catalunya y estar en España, plenamente, fraternalmente, solidariamente'*; *'es el triunfo del pacto, tan necesario en la España de la transición'*; *'convivencia en la paz'*; *'hora mágica del destino común'*, *'integran sin destruir'...*).

→ En alguns casos (c) hi ha una visió negativa del nacionalisme independentista (*'Los monopolistas del sentimiento patriótico ya no podrán hablar de revolución ni de separatismo'*).

→ Si atenem el **nivell argumentatiu**, destacar que l'argumentació és la seqüència textual més S'han trobat arguments de causa-conseqüència, d'argument model, d'autoritat...

→ Les assercions que aporten legitimitat i credibilitat al text provenen dels autors com a autoritats i/o testimonis políticament actius i coneixedors dels fets de què parlen (en el cas de b, Ainaud de Lasarte és historiador i en el cas d'f, Jaume Miravittles va ser polític... També trobem arguments d'autoritat a d).

→ La difusió mediàtica dels textos, que n'assegura un públic ampli, obliga sovint a amagar darrere d'una construcció impersonal algun subjecte l'ús del qual comprometria el mateix autor o el diari (c, d i f). Als textos hem trobat *'se promulga'*, *'se produce'*, *'se intenta'*, *'se inicia'*, *'se levanta'*.

→ En l'àmbit dels implícits, destaquen judicis deontics sobre la manera en què el col·lectiu català hauria d'encarar l'encaix en la comunitat superior que l'acull (*'Voluntad de ser y estar: de ser Catalunya i estar en España plenamente, solidariamente,*

fraternamente). També trobem crítiques implícites als sectors més reaccionaris del nacionalisme espanyol que fan bandera d'un anticatalanisme o catalanofòbia evidents (*frente a la incomprensión, minimización o desprecio*) o als sectors manifestament hostils amb l'ideal d'Estat federal i amb la inclusió de Catalunya dins d'aquest Estat compost (*no podran nunca ser acusados de separatistas aquellos que unen a los pueblos por encima de las viejas y superadas jerarquías del Estado*).

→ Pel que fa a l'aspecte formal del text, totes les peces ocupen un lloc destacat dins de la paginació (*a, b, c, d, e i f*).

Taules corresponents als casos analitzats del diari *La Vanguardia*:

Trets a nivell lèxic	CORPUS D'ANÀLISI <i>La Vanguardia</i>					
	Peça a	Peça b	Peça c	Peça d	Peça e	Peça f
Camps semàntics vinculats al catalanisme i a la política catalana	x	x	x	x	x	x
Camps semàntics vinculats al nacionalisme espanyol i a la política espanyola	x			x		x
Repetició de mots clau lligats a la qüestió nacional catalana	x	x	x	x		x
Repetició de mots clau lligats a la qüestió nacional espanyola	x	x	x	x		x
Ús del sintagma nominal 'el país' com a sinònim d'Espanya	x			x	x	
Preocupació pel nominalisme			x	x		

Trets a nivell pragmàtic	CORPUS D'ANÀLISI <i>La Vanguardia</i>					
	Peça a	Peça b	Peça c	Peça d	Peça e	Peça f
Anàfora ocasional reiterada: pàtria nacional catalano-espanyola com la llar d'autor/lector	x			x	x	x
Ús de formes personals de plural inclusiu ('nosaltres, els catalans amb voluntat de ser i estar: ser Catalunya i estar en Espanya')	x			x	x	x
Modalitat dística polaritzada en un 'nosaltres' (+) <i>versus</i> 'ells' (-)						
Dixi temporal: 'abans' (-); 'ara' (suspens) i 'després d'ara' (+, amb reticències)	x	x	x	x	x	x
Modalitat apreciativa: qüestions vinculades a les aportacions de Catalunya en benefici de l'Estat	x	x	x	x	x	x

espanyol (+, to elogi)						
Modalitat apreciativa: judicis positius referents a la política del diàleg, l'acord, el pacte, la convivència entre Catalunya i Espanya	x	x	x	x	x	x

Trets a nivell argumentatiu	CORPUS D'ANÀLISI <i>La Vanguardia</i>					
	Peça a	Peça b	Peça c	Peça d	Peça e	Peça f
Exemples d'autoritat amb catalanisme com a marc històric				x		x
Exemples amb catalanisme com a marc històric	x	x	x	x	x	x
Normalització del discurs amb el pronom reflexiu 'es'		x	x		x	x
Judicis deòntics (explícits i implícits) sobre la manera en què els catalans han d'encarar l'encaix en Espanya	x	x	x	x	x	x
Crítiques implícites a actituds hostils amb l'Estat espanyol federal i amb la inclusió de Catalunya dins d'Espanya	x		x			x

Trets a nivell formal	CORPUS D'ANÀLISI <i>La Vanguardia</i>					
	Peça a	Peça b	Peça c	Peça d	Peça e	Peça f
Lloc destacat dins de la paginació	x	x	x	x	x	x

5.3 Resultats dels casos del diari *Levante-EMV*

- Les **seleccions lèxiques** tendeixen a l'ús igualitari de camps semàntics vinculats al nacionalisme valencià i al nacionalisme espanyol. Tots dos camps semàntics són valorats unitàriament en tant que són considerats la part i el tot (cas d'*a*).
- És destacable que en molts casos es repeteixen mots clau lligats a les qüestions nacionals valenciana (cas de *c* i *d*) i espanyola (*a*) a fi d'augmentar la seva presència. Per exemple, '*España*'; '*el pueblo español*', '*nuestro país*'...
- Entre les relacions de sinonímia, és definidor l'ús del sintagma nominal '*el país*' com a sinònim d'Espanya en molts dels casos (*a*, *b*, *c* i *f*).
- A **nivell pragmàtic**, l'autor manifesta la seva presència dins d'un 'nosaltres' col·lectiu. En alguns casos (*a*), el 'nosaltres' no es manifesta de forma dual (valencians/espanyols), sinó que el subjecte és 'nosaltres, els espanyols'.
- És interessant que en alguns casos (*d*), l'autor s'inclou com a part del col·lectiu valencià que destaca en contraposició a un altre subjecte temàtic excloent (modalitat dística polaritzada) amb el qual l'autor es refereix al col·lectiu català de Catalunya ('*los de allà*', '*los catalanes*', '*su bloque*'; '*su nacionalidad*'). Aquest és un dels trets amb tarannà 'blaver' (és a dir, un tret reactiu contra el corrent catalanista del nacionalisme valencià).
- La modalitat apreciativa també està polaritzada en molts dels casos: els judicis envers el present de canvi i esperança a l'Estat espanyol són positius (*a*, *b* i *c*), mentre que els judicis referents al passat de dictadura i 'subversió-repressió' són negatius; en casos particulars com en el cas *d*, el valor positiu es manifesta respecte a la trajectòria del País Valencià i el seu parlar, mentre que el valor negatiu es destina a la trajectòria dels catalans de Catalunya.
- En l'àmbit dels implícits, destaca generalment l'ús d'oracions interrogatives (preguntes retòriques que l'autor del text formula) per provocar assercions indirectes. Per exemple: '*¿Quién nació de quién? ¿Cuál de los dos es más antiguo? ¿Dónde se cultivó más pronto su literatura, en Valencia o en Cataluña? ¿Cuál de las dos produjo más obras*

maestras en las épocas de su nacimiento y esplendor? ¿Qué autores fueron los que más contribuyeron a la formación de este idioma, los valencianos o los catalanes? ¿Dónde se publicaron antes estas obras, en Valencia o en Cataluña? ¿Quiénes influenciaron a quién, los de aquí a los de allá o los de allá a los de aquí? ¿Cuál es más antigua en literatura o historia, la denominación <<valenciano>> o <<catalán>>?'

→ Pel que fa a l'aspecte formal del text, en molts casos, les peces ocupen un lloc destacat a la paginació (a, b, c i d).

Taules corresponents als casos analitzats del diari *Levante-EMV*:

Trets a nivell lèxic	CORPUS D'ANÀLISI <i>Levante-EMV</i>					
	Peça a	Peça b	Peça c	Peça d	Peça e	Peça f
Camps semàntics vinculats al valencianisme i a la política valenciana			x	x		
Camps semàntics vinculats al nacionalisme espanyol i a la política espanyola	x	x				x
Repetició de mots clau lligats a la qüestió nacional valenciana		x	x	x		
Repetició de mots clau lligats a la qüestió nacional espanyola	x	x				x
Ús del sintagma nominal 'el país' com a sinònim del País Valencià				x		
Ús del sintagma nominal 'el país' com a sinònim d'Espanya	x	x	x			x
Preocupació pel nominalisme		x	x	x		x

Trets a nivell pragmàtic	CORPUS D'ANÀLISI <i>Levante-EMV</i>					
	Peça a	Peça b	Peça c	Peça d	Peça e	Peça f
Anàfora ocasional reiterada: pàtria nacional valenciana/espanyola com la llar d'autor/lector		x	x	x		
Ús de formes personals de plural inclusiu ('nosaltres, els valencians')		x	x	x		
Modalitat dística polaritzada en un 'nosaltres, els valencians' (+) <i>versus</i> 'ells, els catalans' (-)				x		x
Dixi temporal: 'abans' (-); 'ara' i 'després d'ara' (+, amb reticències)	x	x	x			x
Modalitat apreciativa: qüestions vinc. valencianisme / Estat-centralisme (+, to elogi) <i>versus</i> qüestions vinc. catalanisme (-, to crítica)	x			x		x/-

Pes modalitzador d'adjectius i adverbis comparatius que expressen superioritat qualitativa o quantitativa (de València respecte a Catalunya)				x		
--	--	--	--	---	--	--

Trets a nivell argumentatiu	CORPUS D'ANÀLISI <i>Levante-EMV</i>					
	Peça a	Peça b	Peça c	Peça d	Peça e	Peça f
Autoritat d l'autor com a testimoni/coneixedor dels fets	x			x	x	
Exemples amb valencianisme com a marc històric			x	x		
Modalitat interrogativa que amaga assercions indirectes				x		

Trets a nivell formal	CORPUS D'ANÀLISI <i>Levante-EMV</i>					
	Peça a	Peça b	Peça c	Peça d	Peça e	Peça f
Lloc destacat dins de la paginació	x	x	x	x		

5.4 Resultats dels casos del diari *Las Provincias*

- Al **nivell lèxic**, destaquen alguns casos en què es fan servir camps semàntics vinculats al present de canvi arran de les eleccions generals de 1977, amb connotacions positives, i al passat repressiu de la dictadura franquista, amb connotacions negatives (*a*, *b* i *f*). En altres casos, els camps semàntics són el regionalisme, amb connotacions positives, *versus* el nacionalisme, amb connotacions negatives (*d* i *e*). En el cas de *c*, el camp semàntic és estrictament el nacionalisme valencià.
- En el cas de l'article *d*, són destacables (per recurrents) les relacions d'exclusió o d'antonímia que s'estableixen entre mots clau dins del text. Alguns exemples: '*región vs. nación*'; '*regionalismo vs. nacionalismo*'; '*regionalismo vs. soberanía/ separatismo*'; '*Estado regional Vs. Estado federal*'.
- Vinculat amb aquest últim punt, cal apuntar un tret marcat de l'article *d*, i és la preocupació pel nom dels conceptes, pel nominalisme (com ja indica el mateix titular, l'autor pretén aclarir les diferències entre '*regionalismo <<versus>> nacionalismo*').
- Entre les relacions de sinonímia, és definidor l'ús del sintagma nominal '*el país*' com a sinònim d'Espanya en molts dels casos (*a*, *b*, *d* i *e*).
- Pel que fa a la **pragmàtica**, la modalitat d'íctica sol representar-se amb formes personals que s'inclouen dins d'un col·lectiu unitari de 'valencians/espanyols' (*a* i *b*). En alguns casos (*c*), trobem que l'autora s'inclou en un col·lectiu que allotja únicament els valencians, sense referència a Espanya. Contràriament, en el cas de *d*, l'autor s'inclou al col·lectiu dels espanyols, sense cap referència als valencians ni al País Valencià.
- La dixi temporal té unes connotacions interessants en molts dels casos: les referències al present de canvi i esperança a l'Estat espanyol són positius, mentre que els judicis referents al passat són negatius (*a*, *b*, *c* i *f*).

- Pel que fa a la modalitat apreciativa, trobem focus diversos en els quals se centren els judicis negatius i positius dels diferents articles: en alguns casos (*a, b, c i f*), els judicis positius són emesos envers el futur ideal de govern democràtic que s'obre amb els comicis recent celebrats, mentre que els negatius són emesos contra el passat franquista; per contra, en el cas *d*, s'avalua positivament el regionalisme i es reprova el nacionalisme.
- A **nivell argumentatiu**, les assercions que aporten legitimitat i credibilitat al text provenen dels autors com a autoritats i/o testimonis políticament actius i/o coneixedors dels fets de què parlen.
- Trobem sovint referents impersonalitzats a través de construccions passives (*'se ha votado'*; *'se está produciendo'*).
- Alguns casos inclouen preguntes retòriques que es recolzen sobre una resposta implícita que es considera ja sabuda i acceptada. Veiem alguns exemples: En el cas de *c* (*La Generalitat espera. ¿Por cuánto tiempo?*); en el cas de *d* (*'Y también lo es el alto porcentaje de los santones de la política de los que evocaban recuerdos, sea cual sea su color, han quedado en la cuneta. ¿Por qué? Es tan evidente que ni siquiera hace falta decirlo'*) i en el cas de *f* (*¿será preciso decir que el de la violencia es un camino que no lleva a ninguna parte?*). Es tracta de pressuposicions, és a dir, d'evidències aparents no basades en cap argumentació, que semblen irrefutables i que orienten el discurs fent passar per vàlids uns continguts indemostrats.
- Pel que fa a l'**aspecte formal del text**, algunes peces ocupen una posició força privilegiada (*a, b, c i f*), mentre que altres no tenen una visibilitat tan notòria (*d i e*).

Taules corresponents als casos analitzats del diari *Las Provincias*:

Trets a nivell lèxic	CORPUS D'ANÀLISI <i>Las Provincias</i>					
	Peça a	Peça b	Peça c	Peça d	Peça e	Peça f
Camps semàntics vinculats al valencianisme i a la política valenciana	x		x			x
Camps semàntics vinculats al nacionalisme espanyol i a la política espanyola	x	x			x	
Recurrència de relacions d'antonímia entre mots				x	x	

clau: regió <i>vs.</i> nació; regionalisme <i>vs.</i> nacionalisme; regionalisme <i>vs.</i> sobirania nacional/separatisme; Estat regional <i>vs.</i> Estat federal						
Preocupació pel nominalisme			x	x	x	

Trets a nivell pragmàtic	CORPUS D'ANÀLISI <i>Las Provincias</i>					
	Peça a	Peça b	Peça c	Peça d	Peça e	Peça f
Anàfora ocasional reiterada: pàtria nacional valenciana/espanyola com la llar d'autor/lector	x	-/x	x/-		-/x	x/-
Ús de formes personals de plural inclusiu ('nosaltres, els valencians')	x		x			x
Dixi temporal: 'abans' (-); 'ara' (suspens) i 'després d'ara' (+, amb reticències)	x	x	x			x
Modalitat apreciativa: qüestions vinc. regionalisme (+, to elogi) <i>versus</i> qüestions vinc. nacionalisme (-, to crítica)				x	x	

Trets a nivell argumentatiu	CORPUS D'ANÀLISI <i>Las Provincias</i>					
	Peça a	Peça b	Peça c	Peça d	Peça e	Peça f
Autoritat d l'autor com a testimoni/coneixedor dels fets	x			x	x	
Exemples amb valencianisme com a marc històric			x			
Normalització del discurs amb el pronom reflexiu 'es'	x	x	x		x	x
Modalitat interrogativa que amaga assercions indirectes	x		x			x

Trets a nivell formal	CORPUS D'ANÀLISI <i>Las Provincias</i>					
	Peça a	Peça b	Peça c	Peça d	Peça e	Peça f
Lloc destacat dins de la paginació	x	x	x			x

6. Conclusions generals de la recerca

Per acabar, ens hem permès fer una avaluació general al voltant de la subjectivitat manifestada als textos per establir la postura ideològica subjacent en el cas de cada diari. Els paràmetres que hem considerat a l'hora de qualificar la ideologia són els mateixos que hem indicat a l'apartat *‘Objectius i hipòtesis’* dins *‘L’objecte d’estudi’* del nostre treball, i que es corresponen amb les tres franges d’opinió al voltant de la qüestió identitària nacional catalana/valenciana que hem delimitat en cada territori, és a dir:

En el cas de Catalunya:

- **L’opció unionista:** entén Espanya com a ‘nació única’ i exclou tota diversitat política, jurídica i cultural no identificada amb la de Castella.
- **L’opció federalista:** creu que només el pacte federal lliurement establert entre les diverses regions espanyoles pot garantir el respecte total a la realitat plural de l'Estat. Els federalistes són partidaris d’un Estat compost, de la federació espanyola.
- **L’opció nacionalista:** vol treballar per tots els mitjans legals per aconseguir la més àmplia autonomia de Catalunya dins l'Estat espanyol. S’inclouen en aquesta opció les postures favorables a la independència de Catalunya i dels territoris catalans.

En el cas del País Valencià:

- **L’opció unionista:** entén Espanya com a ‘nació única’ i exclou tota diversitat política, jurídica i cultural no identificada amb la de Castella.
- **L’opció regionalista:** El regionalisme esdevé l’afirmació de la personalitat històrica, cultural, econòmica i social de les diferents regions integrants de l'Estat espanyol dintre d’una comunitat nacional superior que té supremacia políticoadministrativa.

*Aquestes dues poden anar acompanyades d'una **visió anti-catalanista/blavera** que es presenta com la manifestació d'un sentiment valencianista 'autèntic' i alternatiu al del corrent nacionalista.

→ **L'opció nacionalista:** vol treballar per tots els mitjans legals per aconseguir la més àmplia autonomia dels Països Catalans dins l'Estat espanyol.

Taules/resum de les conclusions, per diaris:

Diari 1: *L'Avui*

POSTURA IDEOLÒGICA	CORPUS D'ANÀLISI CATALUNYA					
	<i>L'Avui</i>					
	a	b	c	d	e	f
Unionista						
Federalista	(+/-)			(+/-)		
Nacionalista	(+/-)	x	x	(+/-)	x	x

Diari 2: *La Vanguardia*

POSTURA IDEOLÒGICA	CORPUS D'ANÀLISI CATALUNYA					
	<i>La Vanguardia</i>					
	a	b	c	d	e	f
Unionista				(+/-)		
Federalista	x	x	x	(+/-)	(+/-)	x
Nacionalista					(+/-)	

Diari 3: *Levante-EMV*

POSTURA IDEOLÒGICA	CORPUS D'ANÀLISI PAÍS VALENCIÀ					
	<i>Levante-EMV</i>					
	a	b	c	d	e	f
Unionista	x					

Regionalista		(+/-)	x	x*	(+/-)	x
Nacionalista		(+/-)				

Diari 4: *Las Provincias*

POSTURA IDEOLÒGICA	CORPUS D'ANÀLISI PAÍS VALENCIÀ					
	<i>Las Provincias</i>					
	a	b	c	d	e	f
Unionista		x			x	
Federalista	x			x		x
Nacionalista			x			

Aquest balanç general, que esdevé el fruit de l'aplicació del mètode propi d'anàlisi del discurs que confirma l'omnipresència de la subjectivitat en el llenguatge, en general, i les marques de la implicació i responsabilització del subjecte parlant o opinador respecte a allò que diu, específicament, en cadascuna de les vint-i-quatre peces d'opinió triades, **verifica** les nostres hipòtesis de partida:

H1: *L'Avui* va esdevenir *clarament* un actor favorable a la definició d'una identitat catalana alternativa a la propulsada per l'Estat-nació durant la transició democràtica espanyola en els casos estudiats, i la seva línia editorial concorda majoritàriament amb els paràmetres de l'opció nacionalista.

H2: *La Vanguardia* fomenta *clarament* que el pacte federal lliurement establert entre les diverses regions espanyoles pot garantir el respecte total a la realitat plural de l'Estat. A través de les peces informatives, es mostra partidari d'un Estat compost, de la federació espanyola.

H3: El *Levante-EMV* reforça *clarament*, en els casos estudiats, l'afirmació de la personalitat històrica, cultural, econòmica i social de les diferents regions integrants de l'Estat espanyol dintre d'una comunitat nacional superior que té supremacia político-administrativa. La seva línia editorial, a més, es complementa amb una visió anti-

catalanista/blavera que es presenta com la manifestació d'un sentiment valencianista 'autèntic' i alternatiu al del corrent nacionalista.

H4: *Las Provincias* també reivindica *clarament*, a través de les peces d'opinió analitzades, la personalitat històrica, cultural, econòmica i social de les diferents regions integrants de l'Estat espanyol dintre d'una comunitat nacional superior que té supremacia político-administrativa.

Arribats a aquest punt, voldria fer algunes consideracions posteriors a la recerca. Segurament, algú que hagi tingut la paciència de llegir i alhora observar tot el procés investigador que s'ha portat a terme, des del plantejament, passant per les bases teòriques, la tria i la recollida del corpus, la tria del mètode i l'aplicació metodològica al corpus, pensarà que les hipòtesis de partida eren poc arriscades i, per tant, les conclusions han estat poc sorprenents. Dic 'segurament' perquè jo mateixa m'he angoixat i neguitejat per aquest motiu i he volgut desfer i refer.

Directors i altres ulls experts van pujar-me l'ànim amb l'exemple que, molt probablement, a Newton devia passar-li el mateix amb una cosa tan aparentment poc sorprenent com la llei de la gravetat. La conclusió primera, per tant, és que, en aquest cas, com en el de Newton i en molts altres, el destí no és tan important com el viatge o la recerca en si mateixos.

Més enllà de tot això, arran dels aprenentatges assolits, he pogut constatar que l'objectiu d'establir un model d'anàlisi per mesurar la subjectivitat de l'autor en una peça d'opinió amb vista a fer-ne una caracterització ideològica és bastant complex atesos la inabastable complexitat del les estratègies i els mecanismes que es despleguen en un acte comunicatiu, les diferències en els objectius que motiven el discurs i la suma de valors intrínsecs a la qüestió identitària nacional que encara avui existeix. Tot i això, s'ha vist que és possible donar compte d'un conjunt de paràmetres de l'estructura lingüística que ens permetin establir un patró d'anàlisi enfocat a l'objecte de la nostra recerca.

Segurament, es podrien encara perfilar més els trets analitzats i se n'hi podrien incorporar de nous; però aquesta ha estat una primera aproximació a un mètode, basat en l'anàlisi del discurs, que pot oferir anàlisis quantitatives i qualitatives fructíferes a l'hora de mirar de determinar la postura ideològica de la línia editorial dels diaris i el posicionament ideològic concret dels autors.

També és interessant apuntar que l'opció d'anàlisi del discurs proposada i aplicada als casos triats pot proporcionar les bases per fer inferències que siguin útils per anar més enllà, concretament, que siguin útils per portar a terme una anàlisi comparativa dels tractaments de les diferents veus d'opinió del temes triats.

‘El análisis comparativo es una práctica rutinaria de los periodistas profesionales. Lo hacen para identificar a los periódicos y determinar sus líneas políticas, los conflictos en que están involucrados, sus antagonistas, sus estrategias; para evaluar los discursos polifónicos de los periódicos y las actuaciones personales de sus redactores y colaboradores; para utilizar los textos publicados como fuentes de información sobre los hechos noticiables y sus contextos sincrónicos y diacrónicos; etc.’

(Borrat, 1989, 155)

També creiem que pot obrir noves portes als estudis de la recepció. Sobretot si s'atén tot allò que hem indicat en l'apartat de la macroestructura semàntica, aquella que activa tot un seguit de coneixements en la ment del receptor.

7. Bibliografia

- Anderson, B (1983). *Imagined Communities. Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. London: Verso.
- Aracil, R; Segura, A (eds.) (2000). *Memòria de la transició a Espanya i Catalunya*. Barcelona: Edicions Universitat de Barcelona.
- Archilés, F; Martí, M (2001). 'Satisfaccions gens innocents. Una reconsideració de la Renaixença valenciana'. *Afers*, 38, 157-178.
- Archilés, F; Martí, M (2002). 'Un país tan extraño como cualquier otro: la construcción de la identidad nacional española contemporánea'. A: *El siglo XX. Historiografía e historia* (p. 245-278). València: Universitat de València.
- Archilés, F (2007). 'Entre la regió i la nació. Nació i narració en la identitat valenciana contemporània'. A: *Europa, Espanya, País Valencià* (p.143-185). València: Universitat de València.
- Archilés, F (coord.) (2010). *Transició política i qüestió nacional al País Valencià*. Catarroja: Editorial Afers.
- Archilés, F (2013). 'La identitat valenciana a l'època contemporània'. A: *Nació i identitats. Pensar el País Valencià* (p. 21-44). Catarroja: Editorial Afers.
- Archilés, F (ed) (2015). *La persistència de la nació. Estudis sobre nacionalisme*. València: Editorial Afers. Publicacions de la Universitat de València.
- Armañanzas, E; Díaz Noci, J (1996). *Periodismo y argumentación. Géneros de opinión*. Bilbao: Servicio Editorial Universidad del País Vasco.
- Alturo, N (2011). 'Pragmàtica i anàlisi del discurs'. *Treballs de Sociolingüística Catalana*, 21, 29-41.
- Artigas, R; Bellès, J; Grau, M (2003). *Tipotext. Una tipologia de textos de no ficció*. Vic: Eumo Editorial.
- Artigas, R (2002). 'Els patrons discursius com a procediments de construcció textual'. *Llengua i ús: revista tècnica de política lingüística*, 25, 49-56.
- Badia i Margarit, A.M (1994). *Gramàtica de la llengua catalana: descriptiva, normativa, diatòpica, diastràtica*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.

- Bas Portero, J.J; Llavador, J.P *et al.* (1992). 'Text, context i pretext de la comunicació social: una proposta d'anàlisi aplicada al País Valencià'. *Comunicación y Estudios Universitarios*, 2, 285-300.
- Bassols, M (1989). 'Les aportacions de la pragmàtica a l'anàlisi del discurs'. *Caplletra. Revista de filologia*, 7, 32-49.
- Bassols, M; Torrent, A.M (1996). *Models textuals. Teoria i pràctica*. Vic: Eumo.
- Bassols, M; Rico, A *et al.* (eds.) (1997). *La llengua de TV3*. Barcelona: Editorial Empúries
- Bassols, M (1999). *Les claus de la pragmàtica*. Vic: Eumo.
- Bassols, M (2007). *El llenguatge dels polítics. Anàlisi del cas català*. Vic: Eumo Editorial.
- Bassols i Parés, A (2005). 'La transició política a Catalunya'. A: *La transició democràtica als Països Catalans. Història i memòria* (p. 67-80). València: Publicacions de la Universitat de València.
- Beltran, A (1994). *Un país possible (identitat valenciana i modernització)*. València: L'Eixam Edicions.
- Beltran, A (1998). 'Vicent Ventura, periodista, polític, valencianista'. A: *Vicent Ventura, un home de combat* (p. 17-22). València: Universitat de València.
- Beltran, A (2009). 'La sociedad valenciana y los medios de comunicación'. *Zeitschrift für Katalanistik. Revista d'Estudis Catalans*, 22, 315-328.
- Billig, M (2006). *Nacionalisme banal*. Catarroja: Editorial Afers; Universitat de València.
- Bodoque, A (2000). *Partits i conformació d'elits polítiques autonòmiques: transició política i partits polítics al País Valencià*. Barcelona: Institut de Ciències Polítiques i Socials.
- Bordería, E (2000). *La prensa durante el franquismo: represión, censura y negocio. Valencia (1939-1975)*. Moncada: Fundación Universitaria San Pablo C.E.U.
- Bordería, E (2004). 'Latransición periodística en la prensa y la privatización de la prensa del Movimiento: el caso de Levante, 1975-1984'. A: *VII Congreso de la Asociación de Historiadores de la Comunicación. 25 anys de llibertat d'expressió*. Barcelona: Universitat Pompeu Fabra.

- Bordons, G; Castellà, J.M *et al.* (1998). *Txt. La lingüística textual aplicada al comentari de textos*. Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona.
- Borrat, H (1989). *El periódico, actor político*. Barcelona: Editorial Gustavo Gili.
- Calhoun, C (*ed.*) (1994). *Social theory and the politics of identity*. Cambridge: Blackwell Publishers.
- Calsamiglia, H; Tusón, A (2012). *Las cosas del decir. Manual de análisis del discurso*. Barcelona: Ariel.
- Casals, M.J (2004). 'La opinión en la prensa: retrato de España en el primer año del siglo XXI'. *Estudios sobre el mensaje periodístico*, 10, 9-66.
- Casasús, J.M (1988). *Iniciación a la periodística*. Barcelona: Editorial Teide.
- Casasús, J.M; Núñez Ladevéze, L (1991). *Estilo y géneros periodísticos*. Barcelona: Ariel Comunicación.
- Casassas, J (2005). *El temps de la nació. Estudis sobre el problema polític de les identitats*. Barcelona: Proa.
- Casassas, J (2009). *Les identitats a la Catalunya contemporània*. Cabrera de Mar: Galerada.
- Castellà, J.M (1992). *De la frase al text. Teories de l'ús lingüístic*. Barcelona: Editorial Empúries.
- Castelló, E (2005). *Sèries de ficció i construcció nacional: La producció pròpia de Televisió de Catalunya (1994-2003)* (Tesi doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona). Recuperat de: <http://www.tdx.cat/handle/10803/4187>
- Castelló, E (2008). *Identidades mediáticas. Introducción a las teorías, métodos y casos*. Barcelona: UOC
- Castelló, E (2012). *La mediatización del conflicto político. Discursos y narrativas en el contexto español*. Barcelona: Editorial Laertes.
- Castelló, R (2000). 'Algunes hipòtesis sobre els nacionalismes dels valencians'. *Diàlegs. Revista d'Estudis Polítics i Socials*, 8, 57-90.
- Castelló, R (2001). 'Les posicions nacionals al País Valencià i Catalunya: diferències en la composició de la definició nacional de la realitat'. *Quaderns de Ciències Socials*, 5, 3-54.

- Castelló, R (2006). 'El perfil psicològic i nacional dels valencians'. A: *Identitats* (p. 85-109). Catarroja: Afers.
- Castells, M (1998). *La era de la informació. Economía, sociedad y cultura. Vol. 2 El poder de la identidad*. Madrid: Alianza Editorial.
- Cercle d'Anàlisi del discurs (1997). *La parla com a espectacle. Estudi d'un debat televisiu*. Bellaterra; Castelló de la Plana; València: Universitat Autònoma de Barcelona, Universitat Jaume I, Universitat de València.
- Chillón, A (1998). 'El giro lingüístico y su incidencia en el estudio de la comunicación periodística'. *Anàlisi*, 22, 63-98.
- Chuliá, E (2001). *El poder y la palabra. Prensa y poder político en las dictaduras. El régimen de Franco ante la prensa y el periodismo*. Madrid: Universidad Nacional de Educación a Distancia.
- Colomer, J.M (1984). *Espanyolisme i catalanisme. La idea de nació en el pensament polític català (1939-1979)*. Barcelona: L'Avenç.
- Conca, M; Costa, A et al. (1998). *Text i gramàtica. Teoria i pràctica de la competència discursiva*. Barcelona: Teide.
- Condor, S; Antaki, C (2000). 'Cognición y discurso'. A: *El discurso como estructura y proceso. Estudios sobre el discurso I: Una introducción multidisciplinaria* (p. 453-485). Barcelona: Editorial Gedisa.
- Cucó, A (1989). *País i Estat: la qüestió valenciana*. València: Editorial Tres i Quatre.
- Cucó, A (2002). *Roig i Blau. La transició democràtica valenciana*. València: Tàndem.
- Cuenca, M.J (2008). *Gramàtica del text*. Alzira: Bromera.
- De Miguel, A (1980). *Los intelectuales bonitos*. Barcelona: Planeta.
- De Miguel, A (1982). *Sociología de las páginas de opinión*. Barcelona: A.T.E.
- De Pablos, J.M (2000). 'El periodismo no es una forma de política-poder (o no debe serlo)'. A: *Estudios de periodística VIII. Número dedicado al periodismo como actor político* (p. 141-152). Pontevedra: Facultad de Ciencias Sociales de la Universidad de Vigo.

- De Paula Burguera, F (2000). 'Les nacionalitats'. A: *Memòria de la transició a Espanya i Catalunya* (p. 103-135). Barcelona: Edicions Universitat de Barcelona.
- De Paula Burguera, F (2005). 'La transició al País Valencià'. A: *La transició democràtica als Països Catalans. Història i memòria* (p. 81-90). València: Publicacions de la Universitat de València.
- De Riquer, B (2000). *Identitats contemporànies: Catalunya i Espanya*. Capellades: Eumo.
- De Riquer, B (2007). 'Les identitats en el segle XIX a Espanya: punts per a un debat'. A: *Europa, Espanya, País Valencià* (p. 111-127). València: Publicacions de la Universitat de València.
- Díez Medrano, J (1999). *Naciones divididas. Clase, política y nacionalismo en el País Vasco y Cataluña*. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas.
- Domínguez, M (2010). 'Examen del columnisme valencià. Els gèneres d'opinió en els mitjans escrits valencians'. *Arxius de Ciències Socials*, 23, 93-101.
- Domínguez, M; Mateu, A (2011). 'Periodisme desestabilitzador. L'estil periodístic de María Consuelo Reyna'. *L'Espill*, 39, 21-34.
- Dolç, M; Teruel, E (1998). 'Anatomia d'una notícia: aspectes lingüístics d'un telenotícies'. *Anàlisi*, 28, 99-119.
- Duarte, C; Massip, A (1993). *Síntesi d'història de la llengua catalana*. Barcelona: Edicions de La Magrana.
- Eco, U (1981). *Tratado de semiótica general*. Barcelona: Lumen.
- Eemeren, F *et al.* (2000). 'Argumentación'. A: *El discurso como estructura y proceso. Estudios sobre el discurso I: Una introducción multidisciplinaria* (p. 305-333). Barcelona: Biblioteca Económica Gedisa.
- Enkvist, N. E; Spencer, J *et al.* (1974). *Lingüística y estilo*. Madrid: Ediciones Cátedra.
- Escandell, M.V (1996). *Introducción a la pragmática*. Barcelona: Ariel.
- Felip, J.M (2005). 'La reforma de l'Estatut d'Autonomia al País Valencià'. A: *La transició democràtica als Països Catalans* (p. 97-124). València: Publicacions de la Universitat de València.

- Ferrando, A (1980). 'La formació històrica del valencià'. A: *Segon Congrés Internacional de la Llengua Catalana. Àrea d'Història de la Llengua* (p. 399-428). València: Institut de Filologia Valenciana.
- Ferrando, A; Nicolás, M (2005). *Història de la llengua catalana*. Barcelona: Editorial UOC; Editorial Pòrtic.
- Figueres, J.M (1989). *La premsa catalana. Apreciació històrica*. Barcelona: Rafael Dalmau Editor.
- Figueres, J.M (2002). *Premsa i nacionalisme. El periodisme en la reconstrucció de la identitat catalana*. Barcelona: Pòrtic Monografies.
- Figueres, J.M (2012). *El periodismo catalán. Prensa e identidad. Un siglo de historia (1879-1984)*. Madrid: Editorial Fragua.
- Flor, V (2010). 'La instrumentalització mediàtica de la identitat valenciana. El discurs anticatalanista de Las Provincias (1978-1999)'. *Arxius de Ciències Socials*, 23, 113-122.
- Flor, V (ed.) (2013). *Nació i identitats. Pensar el País Valencià*. Catarroja: Editorial Afers.
- Fuster, J (1962). *Nosaltres, els valencians*. Barcelona: Edicions 62.
- Gellner, E (1998). *Nacionalisme*. Catarroja: Editorial Afers.
- Gifreu, J (1988). 'Sobre la formació d'espais nacionals de comunicació, el cas català'. A: *Comunicació social i identitat cultural. 16è Congrés Internacional de la International Association for Mass Communication Research* (p. 169-198). Bellaterra, Universitat Autònoma de Barcelona.
- Gifreu, J (1989). *Comunicació i reconstrucció nacional*. Barcelona: Editorial Pòrtic.
- Gifreu, J (dir.); Corominas, M (coord.) (1991). *Construir l'espai català de comunicació*. Barcelona: Generalitat de Catalunya; Centre d'Investigació de la Comunicació.
- Gifreu, J (2001). *El meu país. Narratives i combats per la identitat*. Lleida: Pagès Editors.
- Gifreu, J (2005). *La pell de la diferència. Comunicació, llengua i cultura des de l'espai català*. Barcelona: Editorial Pòrtic.

- Gifreu, J (2010). 'Contra la deriva: per una federació catalano-valenciana'. A: *País Valencià, segle XXI. Sud enllà. El País Valencià vist des de Catalunya* (p. 147-161). València: Publicacions de la Universitat de València.
- Gil, A; Vitores, A (2009). *Comunicació i discurs*. Barcelona: Editorial UOC.
- Giró, X (1999). *Anàlisi Crítica del Discurs sobre nacionalisme i identitat en els editorials de la premsa diària publicats a Catalunya des de la Transició fins al govern del PP (1977-1996)* (Tesi doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona). Recuperat de: <http://www.tdx.cat/handle/10803/4206>
- Giró, X; Jarque J.M (2007). 'El discurso editorial sobre inmigración de El País, La Vanguardia, El periódico y Avui, desde El Ejido hasta la cumbre europea de Sevilla (1999-2002)'. A: *Discursos sobre la inmigración en España. Los medios de comunicación, los parlamentos y las administraciones* (p. 17-44). Barcelona: Fundació CIDOB.
- Gómez Mompert, J.L (2003). Pròleg. A: *Temps de foscor. La premsa de l'Horta Sud en el franquisme (1939-1975)* (p. 11-17). Catarroja: Ajuntament de Catarroja; Col·lecció Josep Servès, de documentació i recerca.
- Gomis, L (1987). *El medio media. La función política de la prensa*. Barcelona: Editorial Mitre.
- Gomis, L (1989). *Teoria dels gèneres periodístics*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Centre d'Investigació de la Comunicació.
- González Reyna, S (1991). *Géneros periodísticos 1. Periodismo de opinión y discurso*. México, D.F: Editorial Trillas.
- González-Ruano, C (1966). 'El artículo periodístico'. A: *Enciclopedia del periodismo* (p. 397-404). Madrid: Editorial Noguer.
- Grau, M (2000). 'A propòsit de la subjectivitat'. *Llengua i ús: revista tècnica de política lingüística*, 19, 41-49.
- Grau, M (2003). *La modalització: manifestacions de la subjectivitat lingüística en els discursos acadèmics orals i escrits* (Tesi doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona). Recuperat de: <http://www.tdx.cat/handle/10803/4830>
- Grau, M (2004). 'El patró argumentatiu: l'habilitat de defensar opinions'. *Llengua i ús: revista tècnica de política lingüística*, 30, 42-51.

- Greenfeld, L (1999). *Nacionalisme i modernitat*. Catarroja: Editorial Afers.
- Grossi, G (1985). 'Professionalità giornalista e costruzione sociale della realtà'. *Problemi dell'informazione*, 3, 375-388.
- Guibernau, M (1999). *Nacions sense Estat. Nacionalisme i diversitat en l'era global*. Barcelona: Columna Edicions.
- Guibernau, M (2002). *Nacionalisme català. Franquisme, transició i democràcia*. Barcelona: Pòrtic.
- Guibernau, M (2010). *La identitat de les nacions*. Barcelona: Dèria Editors.
- Guillamet, J (1996). *Prensa, franquisme i autonomia. Crònica catalana de mig segle llarg (1939-1995)*. Barcelona: Flor de Vent.
- Guiraud, P (1982). *La estilística*. Buenos Aires: Editorial Nova.
- Haverkate, H (1994). *La cortesía verbal. Estudio pragmalingüístico*. Madrid: Gredos.
- Hernando Cuadrado, L.A (2001). 'Lengua y estilo del editorial'. *Estudios sobre el Mensaje Periodístico*, 7, 279-293.
- Herrero, C (1996). *Periodismo político y persuasión*. Madrid: Actas Editorial.
- Imbert, G (1986). 'Tipología de los textos de opinión (la subjetividad en el texto periodístico)'. A: *El País o la referencia dominante* (p. 155-175). Barcelona: Editorial Mitre.
- Keating, M (1996). *Naciones contra el Estado*. Barcelona: Editorial Ariel.
- Kebrat-Orecchioni, C (1986). *La enunciación. De la subjetividad en el lenguaje*. Buenos Aires: Hachette.
- López, A; Morant, R (2002). 'L'adverbi'. A: *Gramàtica del català contemporani* (p. 1797-1852). Barcelona: Empúries.
- López, G (2008). 'Ciberperiodismo en el ámbito local: el caso del diario Levante-EMV'. A: *II Colóquio Brasil – Espanha sobre Cibermeios*, celebrat a Sao Paulo (Brasil).
- López Pan, F (2011). 'El articulista-personaje como estrategia retórica en las columnas personales o literarias'. *Anàlisi. Quaderns de comunicació i cultura*, 41, 47-68.

- Lorés, J (1985). *La transició a Catalunya (1977-1984). El pujolisme i els altres*. Barcelona: Empúries.
- Lorda, C.U; Ribas, M (eds.) (2002). *Anàlisi del discurs polític. Producció, mediació i recepció*. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada; Universitat Pompeu Fabra.
- Maingueneau, D (1976). *Initations aux méthodes de l'analyse du discours*. Paris: Hachette.
- Maingueneau, D (2012). 'Les condicions d'una anàlisi crítica del discurs'. A: *L'ull despert. Anàlisi crítica dels discursos d'avui* (p. 51-80). València: Edicions 3i4.
- Marín, E; Tresserras, J.M (1988). 'La nació com a ecosistema comunicatiu en construcció històrica permanent'. A: *Comunicació social i identitat cultural. 16è Congrés Internacional de la International Association for Mass Communication Research* (p. 223-235). Bellaterra, Universitat Autònoma de Barcelona.
- Marín, E (1989). 'L'anàlisi històrica del discurs periodístic de masses: la relació entre la forma i el contingut'. *Periodística. Història i mètode crític dels textos periodístics*, 1, 143-151.
- Marqués, J.V (1974). *País perplex. Notes sobre la ideologia valenciana*. València: Editorial Eliseu Climent.
- Martínez Albertos, J.L (1998). *Curso general de redacción periodística: lenguaje, estilos y géneros periodísticos en prensa, radio, televisión y cine*. Madrid: Paraninfo.
- Martínez Albertos, J.L (2000). 'Los medios como escenario de la lucha entre políticos'. A: *Estudios de periodística VIII. Número monográfico dedicado al periodismo como actor político* (p. 133-140). Pontevedra: Facultad de Ciencias Sociales de la Universidad de Vigo.
- Martínez Albertos, J.L (2006): *El zumbido del moscardón. Periodismo, periódicos y textos periodísticos*. Sevilla-Zamora: Comunicación Social Ediciones y Publicaciones.
- Martínez Gallego, F.A; Laguna Platero, A *et al.* (1995). 'Evolució dels estudis d'història de la premsa al País Valencià'. *Anàlisi: quaderns de comunicació i cultura*, 18, 109-130.
- Mateu, A; Domínguez, M (2011). 'La retòrica en el periodisme de María Consuelo Reyna: l'anticatalanisme en la premsa valenciana'. *Comunicació. Revista de Recerca i Anàlisi [Societat Catalana de Comunicació]*, 28, 69-87.

- Mauri, M (2010). *Funció i evolució de la premsa de Barcelona durant la transició democràtica (1975-1978)* (Tesi doctoral, Universitat Pompeu Fabra). Recuperat de: <http://www.tdx.cat/handle/10803/7271>
- McRoberts, K (2002). *Catalunya, una nació sense estat*. Barcelona: Proa.
- Mira, J.F (1997). *Sobre la nació dels valencians*. València: Edicions 3i4.
- Mira, J.F (2005). *Crítica de la nació pura*. València: Edicions 3i4.
- Mira, J.F (2013). Pròleg. A: *Nació i identitats. Pensar el País Valencià* (p. 9-14). Catarroja: Editorial Afers.
- Monteira, F (1986). 'El aspecto formal del periódico'. A: *El País o la referencia dominante* (p. 181-188). Barcelona: Editorial Mitre.
- Nin, A (1970). *Els Moviments d'emancipació nacional: l'aspecte teòric i la solució pràctica de la qüestió*. París: Edicions Catalanes de París.
- Nogué, A; Barrera, C (2006). *La Vanguardia, del franquismo a la democracia*. Madrid: Editorial Fragua.
- Núñez Ladevéze, L (1979). *El lenguaje de los 'media'. Introducción a una teoría de la actividad periodística*. Madrid: Ediciones Pirámide.
- Núñez Ladevéze, L (1991). *Manual para periodismo. Veinte lecciones sobre el contexto, el lenguaje y el texto de la información*. Barcelona: Ariel Comunicación.
- Palau, D (2005). *Els estils periodístics. Maneres diverses de veure i construir la realitat*. València: Universitat de València.
- Palau, D (2008). *Estudi pragmaestilístic de la premsa escrita diària. Trets i usos estilístics en les distintes modalitats genèriques dels diaris d'informació general* (Tesi doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona). Recuperat de: <http://www.tdx.cat/handle/10803/4209>
- Pares, M et al.(1988). *Comunicació social i identitat cultural. 16è Congrés Internacional de la International Association for Mass Communication Research*. Bellaterra, Universitat Autònoma de Barcelona.
- Picó, J (2007). 'La democràcia al País Valencià'. A: *Europa, Espanya, País Valencià* (p. 283-300). València: Publicacions de la Universitat de València.

- Payrató, L (2002). 'L'enunciació i la modalitat oracional'. A: *Gramàtica del català contemporani* (p. 1151-1220). Barcelona: Empúries.
- Payrató, L (2010). *Pragmàtica, discurs i llengua oral (2a edició). Introducció a l'anàlisi funcional de textos*. Barcelona: UOC.
- Prat de la Riba, Enric (1978). *La Nacionalitat catalana*. Barcelona: Edicions 62.
- Prats, E (coord.) (2004) *Ética de la informació*. Barcelona, Universitat Oberta de Catalunya.
- Pujol, E (2009). 'L'exili: ruptura, continuïtat i renovació identitària'. A: *Les identitats en la Catalunya contemporània* (p. 565-592). Cabrera de Mar: Galerada.
- Rodrigo, M (2000). *Identitats i comunicació intercultural*. Barcelona: Edicions 3i4.
- Rodrigo, M (2005). *La construcción de la noticia. Nueva edición revisada y ampliada*. Barcelona: Ediciones Paidós Ibérica.
- Sáez, A (1997). *El discurs periodístic a l'era de la història en directe* (Tesi doctoral). Barcelona: Universitat Ramon Llull.
- Sáez, A (2002). 'Periodisme: el redescobriment de la paraula'. *Anàlisi*, 28, 97-105.
- Salvador, V (ed.) (2012). *L'ull despert. Anàlisi crítica dels discursos d'avui*. València: Edicions 3i4.
- Sánchez, J.M; López Pan, F (1998). 'Tipologías de géneros periodísticos en España. Hacia un nuevo paradigma'. *Comunicación y estudios universitarios*, 8, 15-35.
- Sanchis Guarner, M (2009). *La llengua dels valencians*. València: Editorial Tres i Quatre.
- Santacana, C (2009). 'Catalanisme i antifranquisme. La reconstrucció d'una identitat catalana democràtica (1939-1960)'. A: *Les identitats en la Catalunya contemporània* (p. 593-616). Cabrera de Mar: Galerada.
- Santamaría, L (1997). *Géneros para la persuasión en periodismo*. Madrid: Editorial Fragua.
- Santamaría, L; Casals, M.J (2000). *La opinión periodística. Argumentos y géneros para la persuasión*. Madrid: Editorial Fragua.
- Santiago Guervós, J (1992). *El léxico político de la transición española*. Salamanca: Universidad de Salamanca.
- Schiffrin, D (1987). *Discourse makers*. Nova York: Cambridge University Press.

- Schiffrin, D; de Fina, A; Bamberg, M (eds.) (2006). *Discourse and identity*. Nova York: Cambridge University Press.
- Schiffrin, D; de Fina, A; Bamberg, M (eds.) (2007). *Selves and Identities in Narrative and Discourse*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Segarra, J.R (2006). 'El discurs històric en la construcció de la identitat valenciana contemporània: Xàtiva com a mite'. *Recerques: història, economia, cultura*, 52-53, 187-209.
- Segura i Mas, A (2000). 'Memòria i història de la transició'. A: *Memòria de la transició a Espanya i Catalunya* (p. 11-66). Barcelona: Edicions Universitat de Barcelona.
- Smith, A.D (2000). *Nacionalismo y Modernidad*. Tres Cantos: Ediciones Istmo.
- Solà, J; Lloret, M et al. (2002). *Gramàtica del català contemporani*. Barcelona: Empúries.
- Solé Tura, J (1985). *Nacionalidades y nacionalismos en España. Autonomías, federalismo, autodeterminación*. Madrid: Alianza Editorial.
- Soler, L (2004) [documental]. *Del roig al blau. La transició valenciana*. València: Universitat de València.
- Solves, J.A (2000). *El pensament nacionalista valencià. Les reflexions sobre el fet nacional valencià: 1962-1997* (Tesi doctoral). Bellaterra, Universitat Autònoma de Barcelona.
- Somers, M.R; Gibson, G.D (1994). 'Reclaiming the Epistemological 'Other': Narrative and the Social Constitution of Identity'. A: *Social theory and the politics of identity* (p. 37-99). Cambridge: Blackwell Publishers.
- Teruel, E (1997). *Retòrica, informació i metàfora. Anàlisi aplicada als mitjans de comunicació de massa*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona; Universitat Jaume I; Universitat de València.
- Tresserras, J.M (2001). 'Las identidades en la sociedad informacional'. *Pasajes: Revista de pensamiento contemporáneo*, 7, 15-22.
- Tusón, A (1996). 'Es estudio del uso lingüístico'. A: *La educación lingüística y literaria en la enseñanza secundaria* (p. 67-108). Barcelona: Institut de Ciències de l'Educació-Universitat de Barcelona; Editorial Horsori.
- Van Dijk, T (1978). *La ciencia del texto: un enfoque multidisciplinario*. Barcelona: Paidós.

- Van Dijk, T (1980). *Texto y contexto (Semántica y pragmática del discurso)*. Madrid: Cátedra.
- Van Dijk, T (1983). *La ciencia del texto*. Barcelona: Ediciones Paidós
- Van Dijk, T (1990). *La noticia como discurso. Comprensión, estructura y producción de la información*.
Barcelona: Paidós.
- Van Dijk, T (1999). *Ideología. Una aproximación multidisciplinaria*. Barcelona: Gedisa.
- Van Dijk, T (2000). *El discurso como estructura y proceso. Estudios sobre el discurso I: Una introducción multidisciplinaria*. Barcelona: Biblioteca Económica Gedisa.
- Van Dijk, T (2000). *El discurso como interacción social. Estudios sobre el discurso II: Una introducción multidisciplinaria*. Barcelona: Biblioteca Económica Gedisa.
- Vilar, P (1964). *Catalunya dins l'Espanya moderna*. Barcelona: Edicions 62.
- Wodak, R; De Cillia, R *et al.* (2009). *The discursive construction of national identity*. Edimburg:
Edinburgh University Press.
- Xambó, R (1995). *Dies de premsa. La Comunicació al País Valencià des de la Transició Política*.
València: L'Eixam Edicions.
- Xambó, R (2001). *Comunicació, política i societat. El cas valencià*. València: Edicions Tres i Quatre.
- Xambó, R (2002). 'Los medios de comunicación en el País Valenciano'. *Arxius de ciències socials*, 7, 223-247.
- Ysàs, P (1994). 'Democracia y autonomía en la transición española'. *Ayer*, 15, 77-108.

8. Annexos

1. Avui. Diada Nacional de Catalunya: Editorial

Any 1 — Número 122
Preu: 10 p / 2 NF (prov.)
25 Pence
Sobrescriu d'1 pesseta
per transport urgent a
Balears, Madrid,
Saragosa i València
Edita:
Premsa Catalana, S.A.
Barcelona
Director:
Josep Fauri i Olivella

AVUI

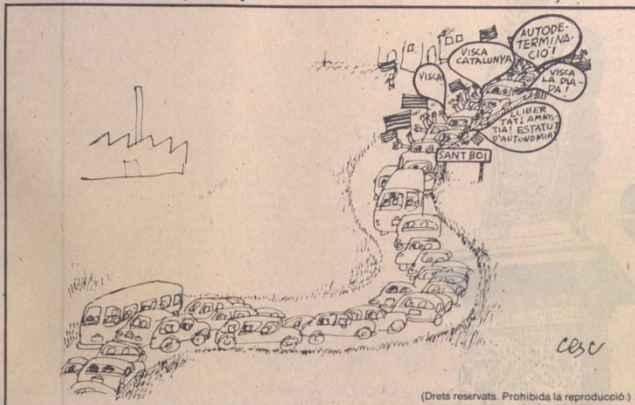
Redacció
i Administració:
Diputació, 284
Barcelona - 9
Teléfono 301 00 54
(Barcelona 82)
Telex: 50683
Tallers:
Editorial Mencheta, S.A.
Roger de Llúria, 35
Barcelona - 9
D.L.: B. 20.240 - 1976

Dissabte, 11 de setembre del 1976

ONZE DE SETEMBRE

Tot a punt a Sant Boi

Anit va començar a posar-se banderes a balcons i façanes

(Drets reservats. Prohibida la reproducció.)

Avui, 11 de setembre. Diada de Catalunya, a la plaça de Catalunya de la vila de Sant Boi de Llobregat, es preveu la concentració d'una gran multitud de patriotes catalans per celebrar l'acte commemoratiu de la nostra data.

L'expectativa creada pels mitjans de comunicació durant aquests darrers dies, tot seguint el curs de les negociacions entre la Comissió 11 de setembre i els representants del Govern, i el gran treball de convocatori popular que s'ha fet des de totes les instàncies democràtiques, havien donat ahir tota mena d'indisques que asseguraven una veritable resposta de masses.

En previsió dels problemes que es dedurien de la gran aglomeració de gent, sobretot els que es puguin produir en les rutes que conduïxen a Sant Boi, els serveis tècnics de la comissió han gestionat diverses facilitats de transport col·lectiu, aparcaments a tota la perifèria de la vila, serveis sanitaris i senyalitzacions suficients.

Ahí al vespre, quan encara no s'havia donat per acabada la tasca preparatòria, s'havia garantit ja un servei d'autobusos suficient per a un auditori de quaranta mil persones —la plaça de Catalunya admet una presència folgada de trenta-cinc mil—. S'hi afegeix encara les instal·lacions que tenien previstes la gent de Sant Boi per celebrar la Diada pel seu compte, abans que fos convocat l'acte general al seu poble. Així queda assegurada que els discursos que pronunciaran Jordi Carbonell, Miquel Roca i Junyent i Octavi Saltor arribin a tota la generació que hi assistirà. Per altra banda, se espera que les principals emissores de ràdio de Barcelona i de la resta del Principat retransmetran l'acte.

Els serveis tècnics de la Comissió recomanen de no utilitzar els mit-

jans de transports individuals per tal d'evitar el col·lapse de la circulació.

Es recomana, també, per tal de no congestionar tots els transports públics a primera hora de la tarda, que tots els ciutadans que puguin, es traslladïn al matí.

GRAN EXPECTACIÓ A SANT BOI

La notícia de la celebració de la jornada de l'Onze de Setembre a Sant Boi, ha causat una veritable sorpresa a la ciutat. Els comentaris de tot el dia han girat sobre aquest tema i n'hi ha hagut per a tots els gustos.

Fins a mitja tarda no se sabia el lloc on es faria la celebració, ja que l'església parroquial on es enterra Rafael Casanova, que primerament havia estat assenyalada, era petita. Només hi cabien tres mil persones. A les set de la tarda va arribar la comissió organitzadora de la «Diada» per a començar a muntar les instal·lacions que finalment, s'han fet a la plaça de Catalunya, que és la mes gran de Sant Boi. ● Informació p.5

SUAREZ

«Donar la paraula al poble espanyol»

Hi haurà senat i parlament mitjançant una nova llei fonamental

El president del govern, senyor Adolfo Suárez, anit a les deu, va dirigir-se als espanyols per televisió per tal de donar compte del primer pas de la reforma política que s'empenirà dintre breu termini. Digué que en primer lloc es tracta d'acomodar els esquemes legats a la realitat del país, fent que el poble participi realment en totes les qüestions de la vida pública.

Per poder conèixer de la millor manera possible quins són els sentiments i aspiracions de la majoria, continuà el senyor Suárez, s'han establert nombrosos contactes amb dirigents de la vida política de totes

EDITORIAL

Per una diada en pau

Avui, 11 de setembre, és la diada dels catalans. Ho és perquè hi ha una història com a precedent, però ho és, sobretot, perquè els catalans hem volgut que ho fos. La història sola mai no és determinant i, a l'hora de les decisions, el que preval és la voluntat del poble que assumeix aquesta història. Aquest és el nostre cas, i el segle actual ni anar ple d'aquesta elecció, una elecció a la qual no s'ha renunciat ni en dates pròximes durant les quals hauria estat molt més comode de fer-ho.

... per què l'11 de setembre? Doncs perquè la voluntat col·lectiva ha triat una data trista però significativa, un derrota lluyana però encara efectivament present. La monarquia dels Austries protagonitzava un sistema de convivència hispànica que fou trencat després de l'11 de setembre del 1714: el respecte a les individualitats nacionals fou una peculiaritat dels segles XVI i XVII, com a herència del que fou característic del sistema polític de la Corona d'Aragó, però aquest respecte fou trencat, conscientment al començament del XVIII. El sistema de convivència entra en crisi, una crisi que quan ara es parla, malgrat que tímidament, de «specularidades» i d'altres eufemismes semblants, es reconeguda implícitament.

L'11 de setembre, doncs, des d'aquesta perspectiva no es cap opció negativa, sinó una afirmació constructiva: vol dir que, malgrat un present de convivència que no complia i d'un passat pròxim que ha estat nefast per a aquesta convivència, el nostre poble hi té fe i continua creient-la possible. En el ben entès, no cal dir-ho, que quan parlem de convivència, ens referim a la convivència en pau i comoditat, en harmonia i col·laboració, en la qual no se'n vulgui imposar el que hem de fer, sinó que se'n permeti viure la vida que per a nosaltres triem. L'11 de setembre dia i recorda que això a estat possible i que, per tant, encara ho és.

Per tot això hem volgut i volem una diada en pau, una diada joiosa, una diada que pugui ésser preludi i mostra de la convivència que volem, de la societat que desitgem construir, de la vida que per al nostre poble finalment construirem. I que ningú no ens parli d'utòpics, és utòpic, en tot cas, haur d'èsser el que, perquè no han pogut ignorar-nos, han volgut despersonalitzar-nos i reduir-nos al silenci, un silenci durant el qual, tanmateix, la presència de l'11 de setembre no ha desaparegut mai. No cal dir que si hem arribat al dia d'avui amb hem arribat, ho devem als ciutadans coratjosos que, als moments de més negra nit col·lectiva, en un dia com avui, en un any i un altre any, passaven pacíficament i de vegades no pas pacíficament —i no per culpa d'ells— per la cruïlla Girona-Mi Beyer-Ronda on fins al 1939, hi ha que el famós monument a Rafael Casanova, l'home que fa dos-cents seixanta-dos anys va defensar Barcelona i Catalunya contra una organització despersonalitzadora de l'Estat.

Volem una diada en pau perquè volem una societat en pau, en pau política i en pau social. Ens cal, però, la pau de la sinceritat i la igualtat en la qual, definitivament, els habitants de les nostres terres no tinguin motiu per a sentir-se ciutadans de segona categoria.

La nostra afirmació d'avui va en el camí d'aquesta pau autèntica. Per això les quatre barres dels nostres balcons no volem destruir res, sinó construir l'únic possible futur nostre. Banderes i domus als balcons i preverens als actes organitzats, avui, 11 de setembre, diada nacional de Catalunya, són afirmacions de fraternitat, una fraternitat que l'amistat real comença a endegar, sense acabar-la, una fraternitat que només és possible en un marc de drets ciutadans, camí en el qual indubtablement hem millorat sense haver-nos arribat al final, una fraternitat que ha de permetre a cadascú ésser qui és, solació per a la qual el millor precedent històric entre nosaltres és el de l'Estatut del 1932, una fraternitat, no cal dir-ho, que té com a base un projecte de convivència hispànica, una convivència fruit d'una democràcia col·lectivament aconseguida i col·lectivament assumida.

Així és el nostre 11 de setembre, una diada de sinceritat i de progrés.

EL LLENGUATGE

Manar i menar

Cal no confondre els verbs manar i menar. En la pronunciació del català oriental, manar i menar són homònims, en les formes de l'infinitiu i en totes aquelles altres en que l'accent tònic no recau a la primera síl·laba. Així, manava i menava continuen essent homònims, però l'homònia ja desapareix en mans i meno, o bé en mani i meni. Manar vol dir «exercir una autoritat superior», menar significa «conduir, guiar». Com veiem, són camps de significació força acostats i així, posar en algun cas especial, manar i menar també podrien ésser sinònims, és a dir, intercambiables. Per exemple: Manava (o menava) cinquants mil homes.

Aquesta homònia entre les formes de manar i menar en les quals l'accent tònic no recau a la primera síl·laba, origina moltes vacil·lacions ortogràfiques. Vacil·lacions i errors, i encara n'origina més en les formes dels seus composts: comanar, demanar, encomanar i recomanar, que provenen de manar o n'hi relacionen, i omenar i malmenar, composts de manar. (Anomenar i nomenar, derivats de nom, no hi tenen res a veure, però es podrien arrel·ligar en aquest segon grup, pel que fa a les vacil·lacions gràfiques.) A les formes dels verbs relacionats amb manar, cal pensar a escriure una a (i) no una e, com es fa sovint a la carrera síl·laba del radical. Et demanaven al despatx. Ho encomanaran a l'estranger. El recomanarem de bon grat. Contràriament, cal escriure una e (i no una a) a la mateixa síl·laba dels verbs composts de menar i dels altres —gràficament— equiparables: Això emmenarà grans conseqüències. Li semblava que el malmenarien. Li sabia greu que l'anomenessin.

ALBERT JANE

AVUI

- La Generalitat i la seva presidència (article de Josep Planas) p.3
- L'autodeterminació, norma del dret internacional (article de Jordi Ventura) p.3
- Madrid: El govern està dominat per l'optimisme, p.13
- País Basc: Fuenterriabla paral·litzada per Zabala, p.14
- L'arxipèlag anglo-normand: cada illa posseeix un govern propi, p.17
- França: Els gaulistes es desfan en llor Mao, p.18

SOL·LICITAT CONTROL OJD

Requisits per a una llengua de cultura

Naturalment, jo també he sentit una gran estupefacció — que, pel que anem veient, és molt compartida — davant un determinat judici sobre el català en tant que llengua científica, més per una alta figura de l'administració espanyola. Més que discutir el valor del seu judici, em proposo de tractar, en una sèrie d'articles que veuran la llum successivament, dels factors indispensables, en una llengua, perquè hom la consideri llengua de cultura.

Avui voldria esbossar la presentació de nou requisits de la presència dels quals em sembla necessària perquè una llengua pugui gaudir de la dita categoria de "llengua de cultura". Els esmentaré, a tall de programa. Els aniré glossant de faiso més detallada, en articles, esparsos, sense subjectar-m'hi a l'ordre que tindran al text que segueix, i potser n'hi afegiré de nous, si ho crec oportú i més aclaridor. No voldria que la llista que avui proposo m'escaivés en cap moment.

I. — REQUISITS TECNICS. — Perquè una llengua sigui "llengua de cultura", cal: 1) Que tingui una estructura gramatical establerta (sense oblidar que, fins a un cert punt, és previ a la mateixa gramàtica, ço és l'ortografia), i no solament establerta, sinó ben establerta, de manera que no s'hi originin ambigüitats imputables al funcionament de la dita estructura. En aquest sentit, la gramàtica catalana és comparable a la de qualsevol altra llengua romànica. 2) Que tingui un vocabulari rígid, o sia, que el significat de cada mot resti ben desitrat dels significats dels mots afins. El diccionari de Fabra és un instrument preuat perquè se'n pugui servir el científic, per la justesa de les seves definicions, per la inclusió d'exemples, per la indicació dels noms científics llatins de la dita llengua, etc. Però, de més a més, és un diccionari que, ja des de la seva primera edició, es mostra molt obert als termes científics i tècnics, els quals, si no hi han estat acrescuts al ritme que les circumstàncies exigien, no deixen d'augmentar a cada nova edició. 3) Que tingui un estil científic, les característiques del qual notriem expressar mitjançant els conceptes de sobrietat, concisió i precisió; aquest fou el gran llegat de Pompeu Fabra; que el català sapiga doblegar-se i reflectir al mateix temps la subtilitat i l'exactitud d'una mentalitat raonadora.

II. — REQUISITS HISTORICO-CULTURALS. — Perquè una llengua sigui "llengua de cultura", també cal: 1) que ho hagi estat en el passat, en una època o altra del seu passat. No cal dir que act el català posseeix un dels seus grans timbres de glòria en l'obra de Ramon Llull, per la qual el català fou la primera llengua vulgar de què es valgueren la filosofia i la teologia, dominis normalment reservats al llatí (al segle XIII i durant segles, encara), com ho ha remarcat Menéndez y Pelayo. Però és que, encara més, en català antic hi ha moltes obres científiques, de les quals parlarem un dia. Una data important — i paral·lela — és que existint edicions solertes dels textos medievals, cosa que també és una venturosa realitat en el cas del català. 2) Que hagi estat llengua de cultura a l'època moderna, a partir del moment que els historiadors de les llengües anomenen la difusió de la cultura científica i tècnica, que, després de la cultura científica i tècnica, (fenomen que es produeix a mitjan segle passat, i sobretot al seu darrer terç, i que ha continuat a un ritme molt més viu durant el segle

actual), i bé, aquest fenomen coincideix a grans trets amb l'anomenada "normalització" de la llengua (és a dir, l'empressa de fer del català una llengua "normal", una llengua com qualsevol altra llengua de cultura), i — en un període més breu — amb l'època en què el català posseeix el rang de llengua oficial (juntament amb el castellà) en aquest primer article, al terreny de l'ensenyament, i a un testimoniatge personal, jo vaig seguir tots els cursos de ciències del batxillerat (matemàtiques, biologia, física, química, etc.) — com també, és clar, les lliçons — en llengua catalana a l'Escola Els Quatre Quers, que, com és fàcil de comprendre, no era pas un cas aïllat). 3) Que hi existeixin traduccions de d'altres llengües, tant en el terreny de la literatura, com en el del pensament i l'assag, com també en el de les ciències i de la tècnica. També aci el català pot presentar una llista de mèrits molt decorosa. Avui em limito a recordar la biblioteca d'autors grecs i llatins de la Fundació Bernat Metge, que és utilitzada com a instrument de treball, per universitaris de tot arreu d'Espanya.

III. — REQUISITS DE CONSCIÈNCIA I IDIOMÀTICA. — Perquè una llengua sigui "llengua de cultura" cal, encara: 1) Que existeixin nuclis d'especialistes preparats i responsables, que sentin la preocupació de posar al dia sens parar el corpus lexicogràfic. També en català trobem nuclis d'aquesta natura. Alguns nofres: l'Institut d'Estudis Catalans, a prop de complir els seus setanta anys, hi ha conragat els millors esforços; la Gran Enciclopèdia Catalana fa avui una tasca d'un valor i d'una eficàcia considerables per com hom hi resol ingents problemes de tèsis especialitzades; diversos vocabularis especialitzats (en medicina, en aspectes tècnics, etc.) contribueixen a la labor comuna; la Declaració de Prada de Conflent, signada per un bell esplet d'hommes de ciència, confirma un voluntat i una preocupació en el mateix sentit. 2) Que els dits nuclis (on es forja i es renova el vocabulari especialitzat) no restin aïllats dins la gran massa dels que parlen la llengua. És un mot, que el "llengua de cultura" en qüestió no sigui una "élite", que compti amb el suport de la comunitat, que hi hagi, doncs, lligams entre el poble i la llengua de cultura, i que aquesta sapiga que té la seva audàcia i la seva necessitat de créixer i d'esser-hi. No cal dir que tot això troba ple compliment en la llengua catalana; voluntat, desig i necessitat hi duen a l'assoliment d'aquesta llengua indefinidament apta" de què ens parlava Carles Riba. La veritat és que el català no surt gens malparat de l'anàlisi precedent: passa la prova amb comoditat. Tant més que no calen tots nou requisits perquè una llengua sigui tinguda com una "llengua de cultura", com ja ho anrem veient. De moment, però, la cosa és ben clara: la llengua catalana és una llengua amb possibilitats il·limitades, entre les quals hi ha, naturalment, totes les formes culturals i científiques.

A. M. BADIA I MARGARIT

Llocs de paraules

Hi ha coses que fan de mal entendre. Sobretot si són dites a crits i amb paraules que no volen dir el que diuen, sinó alguna cosa que, fàcil i tot, és el mateix que ha parlat el diable. Diria que n'és un cas l'adverbi que s'ha armat darrere sobre el mot "nacionalisme". És un mot utilitzat per situar les aspiracions de la nostra terra. Qualsevol diria que l'ús d'aquest mot és una novetat! D'una manera o altra, sempre l'hem fet servir. I si hi és de cert, que de vegades — o sovint — ha produït rebombors, tant vegades ho ha fet, perquè sempre, els qui n'han parlat ho han fet només com una manera d'oposar-se a les aspiracions de Catalunya a restablir la seva pròpia personalitat, en tots els ordres, però notoriament en l'ordre polític.

Sembla que el cas es reproduïx. Per què? Tant vegada l'aspiració de Catalunya a ser ella mateixa és una novetat? No n'hem parlat — sempre que hem pogut, és clar — des d'el començament del segle? El llibre de Prat de la Riba La nacionalitat catalana, va aparèixer el 1906. Passats deu anys, Francesc Cambó va proclamar, al Congrés dels Diputats, que el moviment català era un "nacionalisme", i el va definir, amb dos o tres discursos, en uns ter-

mes que en una part considerable encara són vàlids. No cal parlar de com va ser plantejat en els temps — més o menys silenciosos — de la Dictadura, i en els de la República i la Generació. Fins jo, mateix, només a fe anys, i en un llibre cordialment polemic adreçat a Julián Marías, ho vaig precisar, amb una precisió que el llenguatge eufèmic que aleshores havien d'utilitzar. No all' entrar en justificacions tèrriques. L'ús del mot "nacionalisme" vol dir que, per nosaltres — i perquè és veritat — Catalunya té una personalitat pròpia i diferent que exigeix un ple reconeixement polític, i que, aquest, el volem aconseguir. Això no exclou que, per raons de política pragmàtica, siguem altres partidaris d'una organització d'Espanya en un sistema de forta descentralització, que pot ésser anomenat "regionalista". Tampoc no exclou, és clar, que en cas anàleg al de Catalunya existeixi, en una forma o altra, en diverses terres de l'Estat espanyol. Però la diferència essencial és l'altra. Per a nosaltres, el mot "nacionalisme" significa la plena consciència d'una personalitat pròpia i la plena voluntat de realitzar-la políticament en els altres aspectes. És això el que anomenem "nacionalisme". Sempre ho hem anomenat

així. Cambó ja parlava al Congrés, fa seixanta anys, de la ineficàcia dels "emplastes de l'autonomia administrativa". Deia també: "Renunciar a la nostra personalitat... no ens ho demanen, perquè és impossible". Va dir a més i categoricament que el problema català "no és un problema administratiu ni purament regionalista, sinó que és un problema nacionalista... perquè atreua del fet de la personalitat catalana, que nosaltres qualifiquem de nacionalista". I encara hi va afegir: "Les queixes contra la mala administració de l'Estat poden perillar, poden fer més ara, poden atarbar l'exercici d'una personalitat, però no el creen". No en són la causa.

Tot això va ser dit fa seixanta anys. I amb més o menys diferència de forma o de programari, hem continuat dient el mateix. L'afirmació ha estat mantinguda per Catalunya — per una immensa majoria dels catalans — en les hores d'eufòria, en les de tragèdia i en les de silenci. Per què, avui, quan es parla d'obrir portes, pot haver-hi qui se "nacionalista"? Potser cal dir, en els, una mica més, de reflexió sobre la realitat del país.La veritable realitat viu dir.

MAURICI SERRAHIMA

Atenció al sucursalsisme polític

Es possible que algú pensi en llegir aquestes ratlles que és innecessari insistir sobre aquest tema, perquè sovint ha estat denunciat l'existència evidentment una consciència creixent per part dels catalans respecte al problema que significa el sucursalsisme polític. Malgrat això, crec que, avui, és especialment útil el recordar aquest perill, que es presenta no solament de forma barroera, que és quan resulta fàcil detectar-lo, sinó que adopta, també, altres formes més difícils d'advertir.

Cal recordar que el sucursalsisme polític és aquella situació de dependència que s'estableix en una nació, quan la direcció dels seus afers col·lectius no rau en les classes socials que integren aquell poble, sinó que estan dirigits des de l'exterior i obsequen, per tant, altres interessos. El sucursalsisme polític actua no directament sense dissimulacions o bé procura suavitzar la seva imatge creant grups i plataformes que tot admetent alguns símbols propis del poble dominat per tal d'aprofundir-hi

la implantació, estan taxativament a les seves ordres i procuran mantenir el poble dominat en un paper d'estricta subaltern.

A Catalunya tenim una llarga i amarga experiència del sucursalsisme polític. De fet, la vida del nostre poble des d'aquell 11 de setembre de 1714, que ananyu ens preparam a commemorar una vegada més amb esperança i convicció és una experiència extraordinària de sucursalsisme polític. Des d'aleshores, l'administració dels nostres pobles i ciutats, dels sindicats i de les empreses ha estat gairebé sempre situada lluny de nosaltres, en mans d'un poder que representa altres interessos. Per això, per als catalans, la primera illot de sensibilització política, comença sempre afirmant la necessitat que siguin els nostres partits polítics els que en governin, superant així aquesta terrible injustícia.

Però el sucursalsisme polític a Catalunya no solament ha estat de fet, com és molt evident per a tot-

hom, també ha estat i és d'esquerra, recordem simplement el comportament actual a Catalunya Nord dels partits socialistes i comunistes. És per aquesta raó que ens cal una completa visió del problema per tal de lluitar-hi en tots els fronts.

Respecte al sucursalsisme del seyor Ulma Martorell tots estem alerta, convé ara que també aprenguem a barrejar el pas a aquelles formulacions aparentment esquerranes, que pretenen igualment mantenir-nos en una situació de dependència. Darrerament, s'ha repetit sovint que eren partits polítics catalans els qui tenien la direcció i celebraven els seus congressos aquí. Doncs bé, cal aplicar aquesta definició a tot hom. No solament ens hem de mostrar atents amb la delegació a Catalunya del PTE o amb la del PSOE, ho hem de fer també amb el PCE i amb qualsevol altra que pugui contribuir a donar continuïtat al sucursalsisme polític.

Convé que sobre el problema del sucursalsisme, hem de saber que

molts clares, altrament ens trobarem amb contradiccions fabuloses que acabem de presenciar en negar-se l'Assemblea de Catalunya a exercitar la seva solidaritat a la reivindicació autonòmica del País Valencià. És ben clar que si no barrejam el pas als partits polítics sucursalsistes, correm el risc de trobar-nos amb grups que a la nostra reguardança ens distorben la lluita per la llibertat i en alguns casos ens fan fer el ridícul més escandalós.

Estem iniciant de fet, un període constitucional, hem de saber quins són els partits que representen els diversos corrents polítics de Catalunya i quins són aquells que representen als senyors González o Carrillo, altrament, les nostres aspiracions poden ser novament desbordades per dependència política, a través de les opcions que ens proposen les seves sucursals a Catalunya.

(Joaquim Ferrer, "Canigó" 165 (6-8-76))

BUSTIA

MEDICINA EN CATALA

Es dolerà i revoltant de constatar com es mantenen els vells i erronis criteris de l'Administració sanitària, però val la pena d'afegir algun exemple sobre les possibilitats d'expressió científica del català en el camp concret de la medicina. L'any 1936, i sota el patrocini del doctor Corcoban, s'edità un diccionari de medicina, la iniciativa del qual nasqué en el Congrés de Metges de Llengua Catalana del 1930. Aquest diccionari ha estat actualitzat per l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears l'any 1974 amb l'edició d'un Vocabulari Mèdic que inclou les equivalències en anglès, castellà i francès. Abans del 1936 foren publicats regularment llibres i revistes mèdics. A partir del 1969, Edicions 62 inicia una col·lecció de Monografies Mèdiques de la qual han aparegut fins ara 12 volums.

La Societat Catalana de Biologia de l'Institut d'Estudis Catalans, mena una vida molt activa. En la Facultat de Medicina de la Universitat Autònoma de Barcelona no s'ign excepció els qui professen la docència i Biologia de Llengua Catalana.

DR. RAIMON CORNUELLE (Barcelona)

JORDI PUJOL

Moltes gràcies a Jordi Pujol pel seu escrit "L'onze de setembre d'enguany". És perfecte, i ho és de fons i de forma. Gràcies de nou pel seu contingut, per haver presentat tan equilibradament en tot el que és un país i el nostre país. Ben de debò, enhorabona per com ha sabut dir-ho.

Encara que no es pogués commemorar públicament l'11 de setembre, si cada català llegís conscientment, amb el cor a la mà i amb l'enteniment, el magnífic escrit d'en Pujol, jo crec que seria per a la nostra Pàtria el millor Onze de Setembre. El més profitós per a Catalunya.

CONCEPCIO MARTI (Barcelona)

SARDANES

Per referència a l'escrit titulat "Sardanes" aparegut en el diari A VUI dins l'apartat "Bustia", signat per Pilar Riu el dia 6-8-76. Tenim a bé de dir que si ella és sardanista de colla, nosaltres també, i també volem dir que arreu es coneix la sardana com una dansa de germanor, on tothom que parla, sent i viu en català, s'hi pot posar, fent la rollana cada vegada més gran. Una ballada és un lloc de retrobament, on el qui no sap, o no en sap gaire, en pot aprendre, on no s'hi ha de fer assaig per concurs, on tots, donant-nos les mans pensem des del fons del cor que són veritables les paraules d'Angel Guimerà.

MARTA VIDAL ALBERT BALADA (Lleida, Segrià)

CONTRAST

Havent llegit la carta referent a les declaracions fetes pel senyor Juan de Dios Ramirez Heredia, em vaig estranyar, perquè aquest mateix senyor en va fer unes altres ben diferents en un discurs pronunciat a la Festa de la Poesia de Rubí. Textualment va dir el següent: "Catalunya. Quien no es bien agradecido no es bien nacido i Catalunya es nuestra tierra. ¡Catalunya es nuestra Tierra y a Catalunya la queremos con toda el alma. Os digo con el testimonio más sincero de un hombre que se siente profundamente andaluz. Que no en vano he nacido en Puerto Real, en la provincia de Cádiz y allí he vivido 22 años de mi vida. Hace

En aquesta carteta només seran publicades les cartes que siguin breus i dignes nom i adreça de l'autor. Ens reservem el dret de reduir-les, si no s'hi indica altra cosa.

3. Avui.Retorn de Tarradellas: Article d'opinió 1

4. Avui.Retorn de Tarradellas Article d'opinió 2

Una Generalitat difícil

Es evident que la restitució de la Generalitat continguda en el decret-lllei de 29 de setembre passat no implica la recuperació autonòmica. En realitat, aquesta no és possible (no ho fou el 1931, com exposàvem en un article aparegut també en aquestes pàgines) sinó a través del Parlament. En política, cal no perdre mai el contacte amb les realitats i, si és cert (i ho és) que no hi ha hagut ruptura sino evolució, els únics camins transients són els de la legalitat vigent. Això d'una part; d'altra, cal considerar que la font del poder no ha experimentat el menor canvi geogràfic i que l'estructura (política, econòmica, social) que l'envolta només ha fet que iniciar, molt lentament, l'evolució.

En definitiva, l'única mutació produïda (gens negligible, certament) ha estat el reconeixement de la personalitat de Catalunya. Aquest és el veritable significat de l'article primer del decret-lllei. A partir d'aquí, com en 1931, s'ha d'obtenir l'autonomia política. Crec que tots estem d'acord en aquest plantejament i no cal insistir-hi.

Si que caldrà, en canvi, reflexionar sobre alguns trets que matisen l'actual circumstància política del Principat i que impliquen indubtablement (driem) contradiccions, que caldrà tenir molt en compte en el difícil camí que espera a la nova Generalitat provisional.

1) Hi ha una contradicció que s'ha posat de manifest en tot el procés de les negociacions, ja iniciat abans del 15 de juliol, i rau en l'oposició, que arriba a una certa radicalització, entre la legitimitat històrica i la nascuda de les eleccions.

Tot i que les forces catalanistes haguessin reclamat, entre les reivindicacions electorals bàsiques, el retorn del president (legitimitat històrica), s'ha fet patir que la convivència entre aquest i la realitat pasada de les urnes no era fàcil en el si del procés negociador. Com queda apuntat, les contradiccions ja van insinuar-se abans de la consulta popular i és indubtable que la iniciativa del poder central, en invitar el president a Madrid, exemplifica la fractura. Després, la represa de contacte, dificultada certament per actituds personals poc meditives, fou lenta i no lliure de reticències i d'interrogants que és pensable, almenys en part, es mantinguin encara.

En realitat, cal preguntar-se si la contradicció no és, a més d'una contradicció de legitimitats, una oposició d'abast més transcendent, que penetra ja francament en el terreny de les opcions polítiques concretes. Si això fos cert, les di-

ficultats de l'etapa encetada farien incloure que, per al superior bé del país, les dues actituds cerquessem francament la via de la transacció democràtica.

2) La segona constatació neix, inicialment almenys, del fet que la regeneració que cal fer, però té certament un interessant desenvolupament posterior.

Sens neglir el fet que els resultats del 15 de juny, pel que fa a la regeneració de la solidesa del vot autonòmic de l'esquerra, queden oberts a molts comentaris i, fins i tot, a certes perplexitats, és indubtable que han de ser rebuts, almenys ara, com la única hipòtesis de treball possible a l'hora de bastir raonaments de finalitat política. A partir d'aquesta realitat electoral, o sigui a primera vista, resulta que la dinàmica del moviment autonòmic s'hauria desplaçat de grup social, deixant en un segon terme les forces que bastiren la Mancomunitat i les que dominaren la Generalitat republicana. És així cert? Siguí com sigui, el plantejament posa una problemàtica doble:

a) D'una banda, es logia suposar que en determinats moments de règim provisional actual i, més especialment, durant la discussió del nou estatut, els interessos del país no coincidirien amb els punts de vista de les formes homòlogues (socialistes i comunistes) de l'Estat. Evidentment, tal situació ens donaria la mida exacta de les vinculacions existents entre els grups polítics d'aquí i els radicats a Madrid.

b) D'una altra, també serà un problema de certa complexitat l'encaix de factució de les forces d'esquerra en un govern en el qual s'integraran les altres tendències polítiques i que, encara que provisional, haurà d'encarar determinats problemes de transcendència social i econòmica.

Notem que si el primer problema ens interessa particularment, a Catalunya, el segon té un abast molt més extens pel que toca al partit comunista. Pensem que, per primera vegada després de la sortida dels comunistes francesos i italians dels governs nacionals respectius, després de la segona guerra mundial, aquesta ideologia associava llocs executius importants en un poder, que bé que solament autonòmic, ha de ser observat atentament des de més enllà de les fronteres del Principat.

La problemàtica, adhuc les contradiccions que aquests plantejaments obren en el si del futur govern de Catalunya, particularment en la tan difícil

circumstància econòmica actual de tot l'Estat espanyol, és gran. Però, a la vegada, neix un interessantíssim camp d'experiència política, que pot ser vist en el futur com a punt de referència a casa nostra i molt més enllà.

3) La tercera contradicció que voldria subratllar no és menys important. Rau en el gran desequilibri que existeix entre les esperances que el poble pot haver dipositat en la Generalitat provisional restablerta i les seves reals possibilitats (polítiques i financeres).

El 1931, d'entrada, la Generalitat disposà de totes les atribucions de les diputacions catalanes. Era poc, però certament era més que allò que inicialment tindrà avui. En efecte, el 1977, de moment, només disposarà de les facultats de la diputació de Barcelona. És cert que, a través de les dues comissions mixtes creades, es podrà incrementar aquesta base inicial. Tot i així, essent així que ens trobem immersos en una organització política i financera fortament centralitzada, amb importants drenatges monetaris des del Principat a la capital de l'Estat, les dificultats econòmiques poden ser insuperables.

Caldrà, doncs, que les forces polítiques i de classe qüestionin amb gran precisió l'estratègia de les seves reivindicacions, estudiant molt detingudament, en primer lloc, on es troba geogràficament el veritable centre de gravetat de cada qüestió debatida i, en segon terme, l'abast exacte de les possibilitats decisòries de la Generalitat actual, particularment en l'aspecte econòmic. Són previsiblement delicades, en les quals caldrà que les diferents forces en joc posin de manifest la seva capacitat per a adoptar actituds de responsabilitat solidària.

* * *

La conclusió és clara: cal que tothom, des del president als ciutadans rasos (com jo mateix) ens fem càrrec de la transcendència del moment. Si fos cert que els catalans som un poble inclinat al pacte i a la transacció (és a dir, a combinar hàbilment interessos diferents i a retallar amb intel·ligència posicions oposades a fi d'aconseguir una tercera, via transitable per tothom), el moment de prova és arribat. L'exigència de concòrdia afloia d'una doble consideració, ja que cal, primerament, transitar en pau, el no fàcil camí de la provisionalitat i, segonament, arribar units a la difícil prova de la discussió parlamentària del nou estatut.

JOSEP M PUIG SALELLAS

Benvinguda al president

A ra que esteu a punt de tornar jo també voldria, president, expressar-vos la meua benvinguda. Imagino el vostre estat d'esperit en aquests moments exaltats de la nostra història i la satisfacció que deureu tenir per haver aconseguit, després d'un llarg i difícil combat, la realització del vostre anhel més preuat: el restabliment de les institucions històriques de Catalunya.

També imagino quina serà l'emoció que tindreu quan passareu la demarcació territorial del Principat, emoció que anirà creixent a mesura que penetrareu en les nostres terres i contemplareu l'aspecte commovedor de tot un poble, una altra vegada al carrer, amb totes les banderes desplegades al vent.

Quan arribareu a la plaça Sant Jaume, a la seu de la Generalitat reconquerida, esteu segur que el vostre primer pensament serà per tots aquells qui han lluitat, han ofert i han ofert generosament la seva vida perquè això sigui possible, perquè Catalunya visqui i retrobi la llibertat, per tots els compatriotes que no hauran tingut la sort d'estar entre nosaltres en aquest dia de victòria.

Con: la trobareu, president, la nostra Catalunya? Potser quedareu sorpresos, després de tants anys d'absència física, per tal o tal aspecte exterior de la seva configuració, però m'atreveixo a vaticinar que us semblarà bella i ufana com sempre, sota els colors dolços i suaus de la tardor.

I els catalans també els trobareu iguals com sempre; amb els mateixos defectes i les mateixes qualitats: demostratius, apassionats, assenyats o arrauxats, segons s'escaigui, adés sentimentals, adés realistes, sempre assecatats de justícia i de bellesa. I quan haurau intensificat els contactes directes amb la població, quedareu enamorat de la joventut catalana, d'aquestes noves generacions intel·ligents i generoses, sense de cos i d'esperit, que es deixen per servir al país i els ideals de solidaritat humana.

Cap al vespre, quan es farà el silenci al carrer i trobareu la quietud del palau presidencial, acompanyat pel record dels vostres il·lustres predecessors i per les ombres d'un passat tràgic i gloriós a la vegada, girareu una pàgina cabdal de la història de Catalunya i us disposareu a iniciar-ne una nova etapa.

Aquesta nova etapa, vós ho sabeu millor que ningú, no serà gens fàcil. Quaranta anys de dictadura, de genocidi cultural, de persecucions i de discriminacions de tota mena, no es poden esborrar així com així.

Caldran tresors d'energia, de voluntat i de paciència per a convertir l'edifici fràgil que hem aconseguit en la fortalesa robusta i invulnerable que tots desitgem. A curt terme, s'hauran d'apressar els traspasos dels serveis indispensables per al bon funcionament de les institucions i s'haurà d'endegar pels vianants de l'eficiència, sota

el vostre guiatge, l'acció de govern de les diverses conselleries. Tot seguit després, caldrà preparar i guanyar la batalla de l'Estatut definitiu, sense el qual la incipient autonomia seria purament nominal. És per això que tota vellat de desmobilització seria nefasta. No solament hem d'evitar una distensió dels esforços reivindicadors, sinó que els haurem d'accentuar i haurem de mantenir un front unit i compacte sempre que es tracti de defensar els interessos superiors del país. Si s'ha pogut assolir una primera i important victòria, és perquè hi ha hagut, en definitiva, una simbiosi exemplar entre les masses populars, els seus representants democràtics i l'acció política de vós, president, heu conduït tan encertadament. Cal que la «unió sagrada» es perllongui fins que la Generalitat adquireixi el vigor necessari per a fer front a les tasques considerables que l'esperen. Les forces polítiques catalanes tindran una gran responsabilitat en aquest aspecte i és de desitjar que no es perdi de vista la prioritat dels objectius comunitaris, sacrificant si cal, temporalment, determinats punts de les ideologies particulars.

La vostra tasca, president, serà ardua i feixuga, però ja sabem que no temeu la dificultat, com ho vàreu demostrar en moments dramàtics per a Catalunya i Espanya. Esperem que el vostre pragmatisme i l'experiència que teniu del poder us permetran de portar a terme la vostra gran obra.

Però al dia de setembre envai pel descoratjament, si alguna vegada teniu necessitat d'un nou impuls, d'un creixent de confiança i d'optimisme, permeteu-me que us doni un consell: aneu a visitar les comarques catalanes, aquesta admirable geografia que és la nostra, i preneu contacte amb la Catalunya profunda, amb la Catalunya eterna, com diria Charles de Gaulle. Aneu a parlar amb els treballadors de les fàbriques, amb els pagesos de la terra ferma, amb els homes i les dones de mar i de muntanya, i trobareu, en aquesta contranternització, el veritable sentit dels valors humans.

Benvingut doncs, president. La llarga «travessia del desert» està acabant i al davant vostre s'obren de bat a bat les portes de Catalunya. Darrera d'aquestes portes hi ha tot un poble que us espera amb impaciència. Un poble remarcable que ha suportat amb una gran dignitat la negra nit del franquisme, treballant, resistint i esperant, un poble que ha ofert i que ha mantingut l'essencial sense perdre mai el seny, un poble que esguarda avui el seu destí amb serenitat i il·lusió.

Aquest poble, president, no pot ésser defraudat, les seves il·lusions no poden ésser frustrades. Aquest és el desig sincer que em permeto formular en aquests moments curulls de promeses i esperança.

VICTOR TORRES

BUSTIA

COMPTE I GONZÁLEZ ALBA

El sis d'octubre de 1934 ha succeït molts i diversos comentaris. Cal recordar, i els qui no ho facin cometen una greu injustícia, que el sis d'octubre va ésser substancialment amb dos noms: **Jaume Compte** i **González Alba**. Els i bona part dels elements joves que aquella nit eren als carrers de la ciutat, hi eren per motivacions molt per damunt del que va fer esclatar aquest intent. González Alba i Jaume Compte hi varen morir en combat, altres, potser molts, solament hi aportaren la seva presència física, però l'impuls que va fer lluitar els nostres dos homes era ben clar i contundent: volien la plena i absoluta llibertat del seu poble. Per això és injust i condemnable silenci arxivat aquests noms que interpleyaven un voler i una voluntat col·lectius. Pel seu irreductible nacionalisme, pel seu immaculat independentisme, el nostre homenatge a González Alba i Jaume Compte.

JOAN BALLESTER
(Barcelona)

EN CATALA NO SERVEIXEN

Formant part d'una expedició sardanista que s'adreçava a Montserrat per tal de participar en l'Àplec de Catalunya, vam aturar-nos al Restaurant Bayona, a la Panadella, per esmorzar. Allí hom va demanar un sandvitx de pernil, tot assenyalat amb la mà els que hi havia sobre el tauler. Va costar molt que se servís aquest sandvitx, però la cosa es va agreujar al moment de demanar unes truites a la francesa, ja que els servidors del tauler van dir que havíem de fer-les en castellà i atorguen que en català no ens servíen res.

Com es pot comprendre, el nostre astorament va ésser molt gran i vam protestar del mal tracte rebut i també de la mala educació. Però, res, en català no se servia. Aquesta va ésser l'actitud dels servidors d'un tauler a Catalunya.

Vam acabar l'esmorzar al restaurant del costat, on un xicot no català sí que emenia que era una truita a la francesa.

SEBASTIA GRACIA I PETIT
(Lleida, Segrià)

ESCOLA DECROLY

Hem llegit a dos diaris i a una revista, tots de gran tiratge, d'aquesta ciutat una lletra signada pel senyor Antoni Madiel Martínez, en la qual s'acusa l'Escola Decroly de Barcelona de no admetre la inscripció d'alumnes de parla catalana.

Voldriem aprofitar la «Bústia» de l'AVUI, diari de gran difusió entre el públic català i tan sensible a la problemàtica del país, per a deixar les coses ben clares: l'escola dels nostres fills i l'Escola Decroly de Barcelona admet qualsevol alumne si les possibilitats d'espai ho permeten, tant si parlen català com castellà, encara que és ben cert que les famílies d'aquests darrers se les informa que l'Escola Decroly és una escola catalana i, en conseqüència, almenys els cinc primers cursos d'EBB —primera etapa— s'hi fan totalment en llengua catalana. La política de l'escola és la de limitar-se a fer saber a les famílies que poden haver-hi problemes escolars en alumnes amb dispartit entre la llengua de l'escola i la de casa.

Mai gràt això, si els pares insisteixen en el desig de matricular el fill, com va ser el cas de tots.

● Passa a la p. 5

(En aquesta secció només s'aran publicades les cartes que siguin breus i dignes nom i adreça de l'autor. Ens reservem el dret de reduir-les, si no sens indica altra cosa.)

Es necessari votar el dia 20

Els catalans, el pròxim dia 20 d'aquest mes, haurem d'acudir a les urnes per votar els homes que hauran d'integrar el segon Parlament de Catalunya, el qual serà el primer de l'insuficient i nou Estatut, que la majoria dels diputats catalans que el votarem a les Corts de Madrid consideren, més que l'Estatut de Catalunya, una **eina de treball**, base per a aconseguir, a l'avenir, el que Catalunya vol, espera i necessita. Jo demano, confio i espero que, el pròxim dia 20, la gent catalana votarà la candidatura que sigui, però que ho farà d'una manera multitudinària i que les absències seran mínimes per tal que els nous diputats puguin elegir d'entre ells el cinquè president de la Generalitat i que aquest sigui l'home que Catalunya necessita, l'home que per damunt del propi partit se senti president de tots els catalans, o sigui un veritable president de Catalunya, de tot Catalunya.

El Parlament del 1932, que jo immerescudament presideixo i que no es dissoldrà fins que es constitueixi el nou del 1980, tingué el camí obert per a votar Francesc Macià, que era l'home i el candidat indiscutible i que sabé actuar sempre per damunt del partit al qual pertanyia. Després votà Lluís Companys, que esdevingué el màrtir de Catalunya. Per imperatIU de la llei fou després president el senyor Irla i Bosch i el 1954, des de Mèxic, votà un home de partit, que també resultà l'home de tots els catalans, Josep Tarradellas, demostrant així els diputats que sabien que era l'home preparat, l'estadista que, a l'hora de deixar l'exili, podria acudir a la Generalitat com un veritable president institucional, independentment d'haver de fer el sacrifici d'acceptar una altra presidència provisional, titol (aquest darrer) que tot Catalunya instintivament deixà de banda dient-li president i prou, totalment president de Catalunya per voluntat dels seus representants que el votarem i de tot el poble que així l'acriamà.

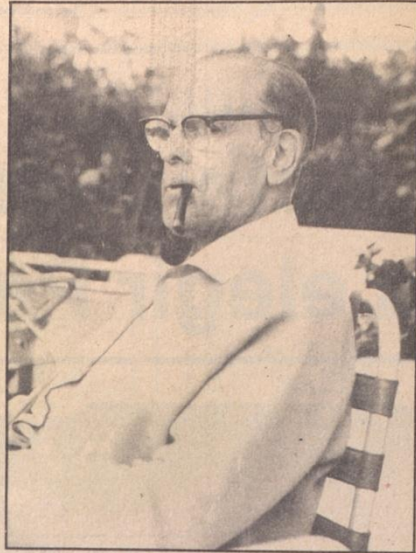
Durant vint-i-cinc anys, a l'exili s'han mantingut vives les institucions catalanes: el Parlament i el president de la Generalitat, senyor Tarradellas, que per a actuar tingué sempre al seu costat els diputats i els moltíssims patriotes d'arreu del món que l'acataven com a president indiscutible. Per això fou més fàcil nomenar-lo des de Madrid en fer una nova Generalitat provisional, que de fet convalidava l'obra dels diputats que, el 1954, l'elegiren sabent bé el que feien, pensant només en Catalunya, l'eterna, la de sempre.

Des de l'exili el Parlament actuà amb seny i visió de l'avenir. La mesa, integrada pel gran patriota E Ruiz Ponsseti, com a vicepresident primer, els senyors Antoni Dot, Caries Gerard i Josep Folch, com a secretaris, i jo, com a president, juntament amb altres diputats, sostingué sempre

que les institucions reals i legals de Catalunya eren el Parlament i el president de la Generalitat, senyor Tarradellas, que un dia Catalunya es va donar lliurement.

Ara hi ha un nou Estatut, insuficient, fruit d'hores de prova i de sacrifici en haver de votar el referèndum, mentre perduren les diputacions provincials i els governadors civils i tants punts de l'articulat que deixen al govern i a les Corts de Madrid l'arbitri de massa coses. Jo no dubto gens del catalanisme dels diputats que a Madrid votaren aquest Estatut, però així i tot cal posar-li manta vegada per tal que es pogués aconseguir quelcom dinte la Constitució i no permetre que tot acabés amb un major desori.

L'Estatut, tal com és ara d'insuficient, no és pas com la majoria dels catalans el voldríem, però així i tot cal posar-lo en marxa com un mal menor. Per

així el pròxim dia 20 haurem de votar els nous diputats que han de formar el segon Parlament, el qual espero que serà integrat per gent jove i entusiasta, la majoria estudiosos i preparats. Crec que serà un Parlament bo i constructiu, al qual els sobrevivents del primer Parlament podrem dir: «Nosaltres ja hem acabat la nostra feina i deixem el carrer convinguts que fareu l'obra que cal i que Catalunya necessita».

No puc acabar aquests mots, que són d'encoratjament i d'insistència perquè el dia 20 tothom voti els nous diputats d'acord amb els propis ideals i consciència, sense fer l'elogi del Parlament que acaba i que amb tant patriotisme i seny complí el seu mandat. Era format també per gent jove i entusiasta i també per homes madurs plens d'experiència i d'afany per tal que entre tots fèssim un Parlament modelic, com realment ho fou sempre, adhuc després, quan li calgué persistir (acabat el mandat legal) a causa de la guerra i de l'exili. Sabé mantenir les institucions catalanes fins ara, quan tenim un nou Estatut i tindrem un nou Parlament i un nou president, que seran els que els catalans haurem fet amb els nostres vots.

Jo accepto i acato, des d'ara, la voluntat majoritària i per a mi el nou Parlament serà el meu Parlament i la nova mesa i el nou president també, com serà el meu president de la Generalitat el diputat que el Parlament elegirà.

Voldria molt més: un president, unes institucions (Tribunal de Cassació també) amb més facultats i menys destorbs, però com a català i com a patriota, malgrat tot, no puc deixar d'ajudar a començar la nova feina. Accepto el mal menor amb fe que l'obra que ara anem a començar serà una bona feina per a Catalunya, la nostra, la de sempre, l'única Catalunya dels bons catalans plens de neguits i d'esperances.

Per això demano que tothom voti el dia 20 i ajudi a fer que les envorances es tornin noves realitats i es treballi per guanyar noves posicions cada dia, demostrant així que som mereixedors d'una revisió que ens porti a l'autodeterminació, i que l'Estatut insuficient esdevingui l'Estatut real que Catalunya vol, espera i necessita.

Visca Catalunya, la nostra Catalunya!!!

F Ferreras Duran
President del Parlament de Catalunya

Presidents del Parlament 1932-1938

- 1) Lluís Companys – període provisional i primer definitiu (1932–20 juny 1933)
- 2) Joan Casanovas (20 juny 1933–1 octubre 1938)
- 3) Josep Irla (1 octubre 1938–1940...)
- 4) Francesc Ferreres (1954...)

Vice-presidents

- primera fase: Joan Cassnovas (fins al 1933) J A Martínez Domingo
- segona fase: J Serra Hunter (20 juny 1933–1938) J A Martínez Domingo
- tercera fase: A Rovira i Virgili (1 oct 1938) J Serra i Moret (1 oct 1938)

Editorial

L' hora de la definició

A les altres eleccions que s'han celebrat fins ara s'han decidit moltes coses: quin aire havia de tenir el govern de l'Estat i com volíem que es regís cada municipi. Ara, el que es decideix és una altra cosa: com voliem que es bastéssin l'autonomia del nostre país. Cert que hi ha un Estatut que marca unes coordenades, que els uns i els altres hauran de seguir, però la manera, l'estil, la cadència, el to són igualment decisius. Perquè, de la manera, en depèn també l'èxit o el fracàs, la sensació de seguretat o el dubte de la inestabilitat, la creença que anem endavant o l'acceptació resignada que l'autonomia, al capdavall, és poca cosa. Del to i l'estil, en pot esdevenir el miracle de crear una il·lusió col·lectiva que dugui a realitzacions constructives i, en definitiva, a un millorament qualitatiu de la vida de cada dia. Per tant, en dipositar el vot, tothom ha d'ésser conscient d'on posa l'accent: si dóna prioritat a les qüestions socials, a les qüestions estructurals o a la personalitat cultural i cívica. El marc, com hem dit, l'edifiquem ara i tindrà un to o altre segons sigui la composició de forces del nou Parlament. Per això, a portada, hem titulat que Catalunya torna a elegir Parlament. D'aquest Parlament sortirà el govern i, en definitiva, l'executiu és el que marca el país i dóna la imatge de la política d'un país.

En aquest suplement especial per a les eleccions hem volgut donar compte —molt

resumit— de les principals opcions que es presenten perquè, amb material facilitat per les dites opcions, el lector que no té el vot encara decidit pugui fer un balanç final, al qual pot ajudar també el darrer balanç que els caps de fila publiquen avui i demà a les planes de «Diàleg» del nostre diari.

També, però, hem volgut donar una referència de com funcionava el Parlament a través d'una entrevista amb l'historiador Ismael Pitarch i de com es preveu que funcionarà ara a través d'una sèrie d'entrevistes a possibles portaveus parlamentaris dels diversos grups. Hem inclòs una plana de «Diàleg» i hem inclòs, com a significatiu, un exercit de l'actual president del Parlament de Catalunya, Francesc Ferreras i Duran, que ens emociona —si pensem que és un dels catalans que han aguantat alt i fort el nom de la terra— quan diu: «Jo accepto i acato, des d'ara, la voluntat majoritària i, per mi, el nou Parlament serà el meu Parlament i la nova mesa i el nou president també, com serà el meu president de la Generalitat el diputat que el Parlament elegirà». Penso que tots els qui participarem en aquesta consulta ho farem amb el mateix esperit. Ens urgeix de tenir els homes que han de tirar endavant l'Estatut, que han de tirar endavant el país.

Sumari

	Pàg
● Francesc Ferreras Duran, president del Parlament a l'exili, demana que es voti Editorial de l'AVUI	2
● Ismael E Pitarch explica com va funcionar i què va fer el Parlament del 1932	7 i 8
● Síntesi de les candidatures i els programes dels partits que es presenten a les eleccions	12, 13 i 15
● Els possibles portaveus dels grups parlamentaris expliquen les línies d'actuació parlamentària	4 i 5
● La infraestructura que deixa la Generalitat provisional	10

El català a l'administració pública

En el text de l'Estatut de Catalunya no figura, taxativament, que els funcionaris públics i en el territori català, hagin de conèixer la llengua pròpia del país, la catalana (article 3r).

Hom expressa, però, que «l'idioma català és l'oficial de Catalunya, així com també ho és el castellà, oficial a tot l'Estat espanyol» (article 3r).

En el mateix article 3r, apartat 3, s'expressa que «la Generalitat garantirà l'ús normal i oficial d'ambdós idiomes, prendrà les mesures necessàries per tal d'assegurar l'horitzontal coneixement i crearà les condicions que permetin d'arribar a l'horitzontal plena quant als drets i deures dels ciutadans de Catalunya».

D'aquest article es desprèn que el govern de Catalunya establirà els mecanismes pels quals tots els ciutadans de Catalunya coneguin ambdues llengües. Lògicament i des de la promulgació de l'Estatut, tots els funcionaris de qualsevol categoria i camp de l'administració local a Catalunya han de conèixer bé el català i el castellà; ho acceptant que s'haurà de concedir un temps per tal que, en aquells casos personals que es presentin, puguin perfeccionar-se en el coneixement d'ambdós idiomes.

Des d'ara, l'ingrés com a funcionari dels ajuntaments, diputacions i Generalitat, així com de les entitats o organismes que directament o indirectament en depenguin, no s'hauria de realitzar sense la realització de proves que demostrassin el coneixement oral i escrit d'ambdós idiomes.

Hi ha, per altra part, els funcionaris de l'administració de l'Estat que presten els seus serveis en el territori autònom de Catalunya.

La Constitució espanyola no expressa, de manera taxativa, que els esmentats funcionaris hauran de conèixer la llengua pròpia del territori autònom. Si hom llegeix amb atenció l'article 3r de l'esmentada Constitució, s'acabarà aquest aspecte. El castellà, diu l'article 1r, és la llengua espanyola oficial de l'Estat. És, per tant, una de les llengües espanyoles que s'ha escoltada com a l'oficial de l'Estat pel que fa referència a les activitats de la seva administració pública.

Aquesta oficialitat, d'acord amb l'apartat 2n de l'esmentat article 3r, és compartida en els territoris de les comunitats autònomes per la llengua pròpia de la comunitat d'acord amb el seu Estatut. El fet que l'oficialitat sigui compartida prové de la declaració que «seran (en altres llengües espanyoles) també (el subratllat és nostre) oficials...».

Aquesta oficialitat dels idiomes —en el cas nostre del català i el castellà— pel fet que es tracta d'una declaració que figura en la Constitució,

té caràcter obligatori per a tots els funcionaris de l'administració de l'Estat que prestin els seus serveis a Catalunya. Caldrà, per tant i en compliment de la Constitució, que l'administració de l'Estat instrumenti els procediments més avinents per tal que els seus funcionaris en el territori català coneguin la llengua pròpia del territori esmentat.

D'aquesta manera hom donarà compliment a l'apartat 3r, de l'esmentat article 3r de la Constitució, que diu: «La riquesa de les diferents modalitats lingüístiques d'Espanya és un patrimoni cultural que serà objecte d'especial respecte i protecció. I això és tan vàlid per al castellà com per al català».

Si l'expressat fins aquí té caràcter general, quan es refereix a l'administració de justícia —de fet, l'Estat se l'ha reservada totalment i en contra del dret de Catalunya en la matèria— els jutges, magistrats, fiscals, secretaris i tota altra mena de funcionaris judicials hauran de conèixer, pràcticament pel fet d'ésser funcionaris de l'Estat en servei a Catalunya, la llengua pròpia del país. Ja que no és possible exigir que siguin naturals de Catalunya, capacitat d'entendre la llengua catalana parlada i escrita.

Si no ho fossin, caldria utilitzar intèrprets en els procediments orals que preveu l'apartat 2n de l'article 120 de la Constitució i els escrits haurien d'ésser redactats forçosament en castellà; cosa la qual aniria contra l'oficialitat del català en el territori de Catalunya.

És molt possible que hom tracti d'imposar que tot allò que es refereix a l'administració de justícia en territori català, es faci en llengua castellana i al·legant que molts dels funcionaris que l'administren no coneixen la llengua catalana, i àdhuc potser es dirà que no hi estan obligats car ni la Constitució ni l'Estatut ho assignen taxativament. La oficialitat del català i el castellà dins del territori català obliga constitucionalment al coneixement d'ambdues llengües tots els funcionaris de justícia en exercici a Catalunya.

És possible, encara que no és de desitjar, que hi hagi qui posi obstacles no la normalització de la llengua catalana i la normalització d'ambdues llengües per part dels funcionaris de l'administració de justícia: és per això que avui hem parlat de l'aspecte de l'oficialitat del català en el territori de la nostra nacionalitat, amb la finalitat que, si s'escau, hom recorri en defensa de la nostra llengua al Tribunal Constitucional que s'està estructurant.

Correspondrà al Parlament de Catalunya estar atent a aquest aspecte que tant té a veure amb la normalització de l'ús de la llengua pròpia de Catalunya.

Marc-Aureli Vila

L'ambigüitat «nacional»

¿Què pot esperar-se del govern davant el procés autonòmic valencià, després de la derrota que ha sofert a Euzkadi i a Euzkadi i la que era d'esperar a Catalunya? D'ara endavant, ¿jugarà la UCD amb més lleialtat diguem-ne constitucional ni la carta política autonòmica, o més aviat reduirà les que ja no pot impedir mitjançant els «reglaments d'aplicació», és a dir, les lleis «orgàniques», al temps que evita noves situacions semblants utilitzant la «reconducció» per la via de l'article 143?

Es pot probable una «conversió» autonòmica fulminant —ni que siga només autonòmica— dels qui manen a la UCD. Els exigiria la humilitat de confessar els seus pecats —més que errors— perquè no hi ha cap dubte que han jugat a l'engany, i no solament en la qüestió autonòmica, sinó en quasi tot el que fan. Ho demostra així mateix que, presentada com una defensa de la llibertat de l'ensenyament, reafirma un sistema de privilegis amb el qual es garanteix la continuïtat dels que el franquisme va estar concedint, quaranta anys, als centres escolars dependents de l'Església.

No cal, doncs, esperar l'examen de consciència, el dolor dels pecats i l'acompliment de la penitència per part d'una UCD que hauria, a més a més, de retornar el que no és seu, cedint la majoria parlamentària aconseguida, com tot ho sap, amb menys vots que el conjunt de l'esquerra. Perquè la dreta ja va jugar brut en la redacció de la Constitució —que patim els qui ens interessem únicament per l'article en què s'explica com podia anul·lar-se i fer-ne una altra— quan va aprofitar l'irrefrenable desig de legalitzar-se d'una esquerra massa impacient. Si aquelles «negociacions» —per qualificar-les d'alguna manera— s'haguessin fet amb més calma, podria haver volat adequadament la necessitat que el continuisme franquista tenia d'una garantia democràtica que només l'esquerra, encara clandestina, podia forni-li. La impaciència, però, potser deguda a la intenció de cada part de situar-se al davant en la carrera electoral, va admetre una Constitució que, si avorria, com és lògic, els qui la «concedien». Ara, amb aquella Constitució i les lleis posteriors per a desenvolupar-la, la dreta, que és tota una i la mateixa, com s'ha vist, per exemple, a l'hora de votar la llei per a l'establiment de centres escolars amb el sí dels «socialdemòcrates» de la UCD tipus Fernández Ordoñez, aprova mecànicament les lleis que li convenen amb eixa majoria parlamentària que va obtenir sense un conjunt majoritari de vots electorals.

Així, doncs, de penediments res de res. No cal esperar-los. El que cal esperar és que la dreta cedisca, amb tots els poders a la mà, es refermi en les seves intencions antinacionalistes. En el seu propòsit, fer sentir el pes unitarista del centralisme més aferrissat. ¿No ha estat un ministre del govern, el de Defensa, qui pocs dies abans de les eleccions a Euzkadi, tan estrepitosament perdudes pels partits d'implantació en tot l'àmbit de l'Estat espanyol —i especialment la UCD—, va animar l'exèrcit que no oblidara el seu deure de defensar «la unitat d'Espanya»? I ho va fer sense cap matisació sobre què s'ha d'entendre per «unitat» i per «Espanya», ni que s'iga a la Burn, ben debí, de la Constitució. Nosaltres, els valencians, ja sabem, doncs, què és el que ens espera. S'ha d'agrair al pres-

dent de l'única diputació valenciana amb majoria d'esquerra parlamentària la bona intenció que revela el dictamen demanat a la Universitat sobre la situació «autonòmica» del nostre país. S'ha d'agrair, als professors que han fet el dictamen, la seva honestat professional. Tot, però, és inútil. No hi haurà un referèndum que, malgrat l'oposició del partit del govern, és ben segur que es guanyaria. I per això mateix és inútil d'esperar-lo. Com és guanyaria, per una esquerreta més àmplia que l'estrictament parlamentària, la majoria al Parlament valencià de la Generalitat. I això és la clau del problema. Ni la UCD ni la resta de la dreta, ni tot el que aixà dreta en el seu conjunt representa, tot el que hi ha al darrere i al davant d'ella, tan visible, estan disposats a perdre un pam més de terreny polític. Tot el contrari: va a intentar la recuperació del que han perdut, mitjançant lleis «orgàniques» que contraposen el que no han pogut guanyar democràticament. I en matèria «orgànica» la dreta en qüestió té una llarga experiència. De quaranta anys com a mínim. Només cal mencionar la «filtració» dels termes «orgànica» amb què és redactada, segons sembla, la llei de règim local —ajornada tantes vegades—, segons la qual les diputacions seran reforçades sobre la base d'una major dependència dels municipis, que així s'allunyaràn dels organismes autonòmics.

Perquè, cal recordar-ho, la «provincia» és la unitat territorial bàsica que cap autonomia no pot alterar. Res de substituir la divisió —i mai més ben dit— «provincial» per l'articulació comarcal. La «provincialització» ha estat, després del decret de Nova Planta, el major mal que se'n ha fet, i és per això, per la seva comprovada eficàcia, que se n'accentua ara la utilització. La «provincia» és una de les armes més emprades pel caciquisme ucedista. Perquè és la divisió el joc que la UCD practica a tot arreu, però amb especial incidència a casa nostra.

La divisió que intenta UCD, per sortir del mal pas en què s'ha clavet restant solitària al Consell pre-autonòmic, és la del PSPV (PSOE) internacional i amb el PCPV, dins el qual també mira de fomentar les tendències menys nacionalistes. Però si els dos partits de l'esquerra parlamentària es mantenen ferma en una mateixa oposició a qualsevol manobra negociadora, la UCD, tota sola, haurà d'imposar la via autonòmica de l'article 143 i això acabarà de fer-li perdre l'escasíssima credibilitat democràtica que encara puga restar-li entre aquells qui volen la democràcia, si, però «dentro d'un orden». En canvi, si l'esquerra parlamentària i l'altra, la que intenta últimament, seguit models que han tingut ja èxit, aplegar-se al voltant del que podriem anomenar un «programa comú», no cedeixin, podria recuperar-se la iniciativa perduda al llarg dels anys. Podria «recuperar-se» el carrer, perdut a mans de l'extrema dreta, defensada algunes vegades d'un «valencianisme» que es defineix per negociacions. Per la negociació dels nostres orígens històrics, de la comunitat lingüística a què pertanyem, etc.

Això voldria dir, però, que s'entencaria una etapa nova, en la qual, l'unió d'estalviar les definicions sobre tot allò que ara és objecte de tensions públiques, es parlarà clar i valencià, és a dir, clar i català; es denunciarà la manipulació i

es passarà a l'ontestiva informativa per tal que la llibertat d'expressió, posem per cas, recupere el terreny perdut i es pugui parlar honestament de democràcia a casa nostra.

Però el que passarà és que la dreta, la UCD, oferirà amb una mà la negociació de «les més àmplies facultats» per la via de l'article 143, i amb l'altra amenaçarà de tomentar una desestabilització que creix cada dia al carrer. I això d'eixa política, que és l'única que li resta, a la UCD, què es pot esperar del PSPV (PSOE)? Què del PCPV? ¿Cometrà el PSPV (PSOE) novament l'error de les ambigüitats i acceptarà negociar sobre «els continguts» —com diuen ja alguns dels seus parlamentaris en taulas rodones, etc.— més que sobre l'articulat constitucional al respecte? ¿Tornaran a creure els del PSPV (PSOE) que es pot esperar de la UCD una autonomia pel 143 igual a la del 151? ¿És possible que en les relacions «globals», és a dir, «madrilenyas», del PSOE i la UCD siguin sacrificades les posicions de «federacions» com la valenciana? I si una bestiesa semblant arriba a produir-se, ¿intendrà el PCPV mantenir-se proper al PCPV (PSOE) —i al PSOE cas curt—, accedint sense convicció a una situació tan mediatitzada o preferirà «resistir»?

Potser algun lector pensarà que em preocupo més del que toca les virtuts d'un, per altra banda improbable, Estat d'autonomia. En el millor dels casos, seria un Estatut ben lluny de l'Estatut d'Eix, redactat sota el franquisme per les forces nacionalistes —i fins i tot de l'anomenat «el Consell», que no era gaire diferent. L'Estatut és certament ben poca cosa al costat de l'alliberament que necessitem. Però uns i altres, els qui estan dins el cercle de l'esquerra parlamentària i els qui en som fora, en tant que independents en el meu cas, serem víctimes de la política autonòmica que es faça.

Però també, i aquesta és la qüestió més urgent, som víctimes del fet que al carrer la intolerància continua creixent i que la llibertat d'expressió continua retallant-se enmig d'un ambient que de dia en dia es fa més irrespirable. És imprevedible, doncs, que hi haja aclariments, que es torne a guanyar el carrer i que ningú no haja de fer víctima del continuisme franquista exercit, a més a més i per a major vergonya de tots, amb la col·laboració manipulada del sentimentisme desinformat que comverteix certs sectors populars en botxins cecs. Són sectors que tenen el dret que la seva ignorància siga respectada i completa d'informació, en lloc de ser utilitzada contra els seus propis interessos nacionals i de classe.

Es urgint una política d'aclariments contra les ambigüitats practicades fins ara. I si al veïchicle ha de ser l'Estatut, ha de parlar de l'Estatut. D'un Estatut que, com a eina de treball i camí de l'alliberament, no pot ser «consensuat» amb la dreta. Això seria continuar l'ambigüitat, la reducció de la llibertat d'expressió, la intolerància, la violència al carrer. Tot al contrari de l'autonomia «com a profundament» en la «democràcia», segons que diuen.

Vicent Ventura

El llenguatge

Rescabalar-se

Del substantiu cabal hem obtingut el verb rescabalar, que significa, segons el Diccionari Fabra, «reparar, compensar, la pèrdua que (algú) ha sofert en el joc, en una empresa, etc.», significat que és il·lustrat amb l'exemple següent: «Qui em rescabalarà dels diners que hi he perdut? El Diccionari Fabra indica també l'ús pronominal d'aquest verb, és a dir, rescabalar-se, per mitjà d'aquest exemple: Jo ho he perdut tot, però ja me'n rescabalaré. El verb rescabalar equival al del castellà «resarcir», que, tal com es veu clarament per la forma, té un origen molt diferent: el verb català amb el qual s'emparenta etimològicament és «sargar», del qual, però, no podem cap compost equivalent a «resarcir». És, doncs, totalment il·legítim l'ús que alguns fan de «resarcir» o «resarcir-se» en castellà, i caldrà prescindir-ne decididament.

Com a equivalents catalans de «resarcir» els diccionaris proposen també compensar i reparar. Això no em compensa el mal que m'han fet. Esperem que ens repari els perjudicats que ens han causat. I com a equivalents de «resarcir», és a dir, en el seu ús pronominal, indiquen referir-se i rescabalar-se. Hi va perdut molts diners però ja s'ha refet. Després de molts esforços ens hem pogut rescabalar d'aquella pèrdua. No tem que rescabalar és un verb clarament emparentat amb guanyar, que no s'ha de creure que sigui un castellanisme. Ho seria amb el significat de «treure» o «escabellar», com en la cançó «La presó de Lleida»: «Que us falta menjar o beure, o us quiten la roció? Talment com seria un gallicisme usar-lo significativament anar-se'n», però guanyar és un verb perfectament català, que ho són l'adjectiu quít, que significa «no tementment alliberat d'una obligació» i els substantius quítança i quítament. Quít, doncs, vol dir «fer quít d'una obligació pecuniària», és a dir, alliberar-se'n. Un altre verb relacionat amb quít és desquitar-se, que no recullen ni el Fabra ni la Gran Enciclopèdia. Molt, però, tinc com a mot usat a Mallorca amb el mateix valor que quít, és a dir, alliberar-se d'un deute. En cap cas, doncs, no ha d'usar-se com també fan alguns, amb el mateix valor que el verb del castellà «desquitarse», el qual ha de traduir-se per rescabalar-se o bé per reventar-se.

Albert Jané

Bústia

Dret civil català

Com a català i advocat en exercici, em produeix una gran satisfacció el fet que a la nostra Universitat s'ensenyi bé amb caràcter voluntari l'assignatura de dret civil català al 5è curs de la llicenciatura.

La professora agregada de l'esmentada assignatura, senyora Encarna Roca Trias, a la secció «Bústia» del diari AVUI del 8 d'aquest mes afirma: «Per tot això cal dir que, si bé és cert que no existia una càtedra independent de dret civil català, cal matissar aquesta afirmació en el sentit anterior, ja que per primera vegada i de manera oficial existia aquesta assignatura en el pla d'estudis oficial de la Universitat de Barcelona».

Com a llicenciat en dret per la facultat de la Universitat Autònoma de Barcelona (curs 1934-35), crec, i amb mi penso que també ho estimaran així tots els meus companys de la dita promoció, que és d'estricta justícia que se sàpiga que en el pla d'estudis de la facultat de dret de l'esmentada Universitat anterior a la guerra civil, hi estava compresa amb caràcter obligatori l'assignatura de dret civil català, càtedra que exercia el còlegut jurista i eminent professor senyor Ramon Coll i Rodés.

Prego a la senyora Encarna Roca que no vulgui veure en la present cap

(Passa a la pàgina següent) **En aquesta secció només seran publicades les cartes que siguin breus i diguin nom adreça de l'autor. Ens reservem el dret de reduir-les, al no se'n indica altra cosa.)**

7. La Vanguardia. Diada Nacional de Catalunya: Editorial

LA VANGUARDIA
ESPAÑOLA
 Director: Horacio Sáenz Guerrero
SABADO, 11 septiembre 1976

Edición: T. I. S. A. REDACCION Y ADMINISTRACION Pelayo, 28 (1).
 TELEFONOS 301-54-54 (20 LINEAS)
 Códigos: 54.530 y 54.781 P. E. H. P. L. A.
 4. 6.210 - 1976

PRECIO DE ESTE NO pesetas
 Boletines: 1 peseta

PRECIOS DE SUSCRIPCIÓN	
Boletines, 10 años	1.000
Boletines, 5 años	500
Boletines, 1 año	100
Boletines, 6 meses	50
Boletines, 3 meses	25
Boletines, 1 mes	10
Boletines, 1 día	5
Boletines, 1 hora	2
Boletines, 1 minuto	1
Boletines, 1 segundo	0,5
Boletines, 1 milisegundo	0,2
Boletines, 1 microsegundo	0,1
Boletines, 1 nanosegundo	0,05
Boletines, 1 picosegundo	0,02
Boletines, 1 femtosegundo	0,01
Boletines, 1 attosegundo	0,005
Boletines, 1 zeptosegundo	0,002
Boletines, 1 yoctosegundo	0,001

MIENTRAS NO SE DESPEJEN LAS INCOGNITAS

Mientras no se despejen las incógnitas políticas, tendremos que vivir, con esperanza, en la incertidumbre y en la provisionalidad. Se trata, pues, de ver cómo podrán despejarse las incógnitas y cuál es concretamente la propuesta del Gobierno a las Cortes en este sentido. Algo de ello es lo que nos anticipó ayer a todos los españoles el presidente Suárez. Pero se trata, sobre todo, de ver cómo podremos vivir casi un año —hasta las elecciones de junio o antes de junio— en una provisionalidad política y una incertidumbre económica que no resalten desgarradoras para el cuerpo social y distantes para la convivencia, sino todo lo contrario.

La declaración del señor Suárez, sobria, contenida, voluntariamente edecanomatizada, fue en la medida, una declaración para entender. No hablo de referéndum. Significa esto que no lo habrá, al menos antes de las elecciones. Sería una gran noticia, porque el referéndum, como hemos apuntado muchas veces, trata más problemas que soluciones, y podía despertar más desconfianza que entusiasmo. Pero, en la medida que es de elegir representantes. Un referéndum que pudiera ser utilizado como legitimación preelectoral habría de levantar recelos en los partidos y en el mismo elector. ¿A qué preguntarle al pueblo soberano —puesto que el Gobierno mismo ha reconocido que la soberanía reside en el pueblo— si quiere ser, si quiere elegir representantes?

Otro dato importante —este en la brevedad y laconicidad del Consejo de Ministros— es la retirada de esos proyectos de ley. Estaban en época de tanteos y esa retirada es importante en la medida en que nos ayuda a ver clara esta realidad en que nos movemos, ese círculo vicioso al que aludió el señor Suárez. «Mientras no se despejen las incógnitas que gravitan sobre el país, no podrá existir reactivación ni estabilidad económica», dijo el presidente del Consejo. Pero las incógnitas políticas no se van a despejar sustancialmente hasta las elecciones, y para entonces, si no entendimos mal, la iniciativa de la reforma política correspondiera al Gobierno y al Congreso de Diputados, elegido por sufragio universal.

La insistencia en repetir las grandes decisiones que políticamente tenemos pendientes, las grandes decisiones constitucionales, a la voluntad del pueblo, es clara. Algo parecido podríamos decir respecto a la conciencia de que sólo podrán hablar en nombre del pueblo los representantes que él elija. ¿Cuál va a ser la ley electoral? ¿Cómo va a hacerse? Hasta que haya representantes, no piensa el Gobierno que puedan plantearse cuestiones tan trascendentes como lo que el señor Suárez llamó «la institucionalización de las regiones». La definitiva reforma sindical, la reforma fiscal, las relaciones del Gobierno con las Cámaras legislativas. Y costará vivir sin plantear todo esto.

En definitiva, el fondo de la cuestión consiste en cómo llegar en paz a unas elecciones con sufragio universal, directo y secreto, para elegir representantes. Acaso esta cuestión no alcance la misma intensidad en las diversas partes de España. Nosotros, claro está, vivimos y oímos al señor Suárez desde Cataluña, desde Barcelona. Y desde el punto de vista catalán la actualidad nos llevaba a contemplar la propuesta de reforma política sobre el fondo de la actualidad catalana a la que dedicamos otro comentario editorial. Y acaso lo uno ayude a encontrar el secreto de lo otro.

Si el representante del Gobierno en una provincia, en este caso el señor Sánchez Terrán, logra con inteligencia y esfuerzo llegar a un acuerdo con hombres que reconocen corrientes muy diversas de la vida catalana, y se evita el mutuo repliegue al comentario entre adictos sobre las sinrazones del otro, eso quiere decir que en esa provisionalidad llena de incógnitas en la que hemos de vivir, hay que poner por delante la voluntad de entendimiento en obsequio del país real. De ese pueblo que todavía ha de tardar casi un año en otorgar su representación, según el proyecto del Gobierno, pero que sin duda la otorgará a quienes mejor crea que se harán merecedores de ello en estos meses.

EL PRESIDENTE DEL GOBIERNO SE DIRIGE AL PAIS

La iniciativa de cualquier revisión constitucional corresponderá al Gobierno y al Congreso de Diputados

Las Cortes —compuestas por Congreso y Senado— serán elegidas por sufragio universal, directo y secreto, antes de junio de 1977

Mientras no se despejen las incógnitas políticas que gravitan sobre el país, no podrán existir reactivación ni estabilidad económica

Pocos minutos después de las diez de la noche de ayer, el presidente del Gobierno, don Adolfo Suárez, pronunció el comedido mensaje en el que debía anunciar, tal como hemos ido informando estos últimos días, las nuevas líneas de actuación política a la vista del proceso emprendido de reforma constitucional. Durante veinte minutos, el señor Suárez habló a los españoles en los siguientes términos:

«Buenas noches. Me presento ante todos ustedes para darles cuenta del proyecto de ley para la reforma política, para decirles, sencillamente, cómo propongo el Gobierno a todo el pueblo español a una tarea de protagonismo y solidaridad. Hablar de política para un presidente del Gobierno quiere decir intentar despejar incógnitas y clarificar los objetivos que perseguimos.»

A partir de hoy mismo, fecha en que el Consejo de Ministros ha acordado remitir al Consejo Nacional y, en su momento, a las Cortes, el proyecto de ley para la reforma política, creemos haber llegado a la recta final de este proceso iniciado hace tiempo, del modo más racional y congruente con la sinceridad democrática del pueblo español. Pienso que la democracia desea saber de todos los ciudadanos, y nunca obsequio, concesión o imposición, cualquiera que sea el origen de ésta. Por eso estamos convencidos que para su logro es preciso el concurso de cuantas fuerzas articulen el cuerpo nacional.»

Contactos con grupos políticos

Se trata de acordonar nuestros esquemas legales a la realidad del país. En consecuencia, hemos procurado examinar con toda objetividad las demandas políticas que se producen desde la ciudadanía, y para ello hemos contactado con muchos de los grupos políticos más significativos que existen en España y que ofrecen alternativas naturales, sean de derecha, de centro o de izquierda, para escuchar con respeto sus puntos de vista.

Pero la opinión pide hechos, y con ellos queremos responder. Ha llegado el momento de clarificar la situación política, y el pueblo español debe legitimar con su voto a quienes, en virtud del nuevo pluralismo surgido en España, aspiran a ser sus intérpretes y representantes. Reconocido en la declaración programática del Gobierno el principio de que la soberanía nacional reside en el pueblo, hay que conseguir que el pueblo hable cuanto antes. Con ello hacemos realidad el deseo expresado por S.M. el Rey ante el nuevo Gobierno, de «pulsar y conocer en profundidad las aspiraciones del pueblo español y acor-

tar a canalizarlos por cauces de autenticidad y normalidad.»

El protagonismo, el pueblo y esto es lo que el Consejo de Ministros acaba de aprobar: el proyecto de ley para la reforma política. Es un proyecto sencillo y realista que trata de servir de cauce formal para que el pueblo pueda desempeñar el protagonismo que le corresponde. Trata de allanar los caminos para que sea posible, con el máximo consenso, acomodar la legalidad a las realidades nacionales. Evidentemente, podemos sentir la

teoría política de normal, lo que a nivel de calle es simplemente normal; quitarle dramatismo y ficción a la política por medio de unas elecciones. He dicho la palabra «elecciones», y efectivamente, ésta es la clave del proyecto. Las modificaciones constitucionales que contiene permiten que las Cortes —compuestas por Congreso y Senado— sean elegidas por sufragio universal, directo y secreto, lo antes posible y, en todo caso, antes de junio de 1977. De esta forma, el pueblo participa en la construcción de su propio futuro, puesto que se manifiesta, elige a sus representantes, y son éstos los que toman decisiones sobre las cuestiones que afectan a la comunidad nacional.

La representación la atribuyen los urnos

El proyecto consta de cinco artículos, tres disposiciones transitorias y una final que le confiere rango de Ley Funda-

mentales. Atribuye la iniciativa de cualquier revisión constitucional al Gobierno y al Congreso de Diputados y establece el procedimiento para su aplicación. Las disposiciones transitorias establecen las modificaciones constitucionales que se introducen en esta ley —y que hace referencia a la composición de

las Cortes— con el resto de la legalidad vigente. Nos parece que cualquier otro planteamiento implicaría el debilitamiento del papel del pueblo, cuando no su marginación. La libre voluntad de los españoles correría el grave riesgo de ser sustituida por autoridades a nivel de presuntas representaciones que sólo pueden ser verificadas a través de las urnas.

De esta manera los grupos políticos que hoy se presentan con voluntad de protagonismo y que son significativos y respetables, pero que carecen de mandato popular, comenzarán a ser representativos del pueblo.

Las instituciones se deben y sirven al pueblo

Con este proyecto de Ley, la reforma de las Leyes Fundamentales es importante, aunque sólo afecte a una parte de las mismas. Y arranca de la legalidad fundamental vigente, llevándose a cabo a través de los procedimientos previstos. El Gobierno está convencido de que las instituciones comprenderán la necesidad de esta reforma y respaldarán la aplicación directa al pueblo el que sirven. No puede existir ni existir un vacío constitucional, ni mucho menos, darse ese vacío porque España es un Estado de Derecho que se basa en la primacía de la ley.

El Consejo Nacional CONOCERA HOY EL TEXTO DE LA REFORMA

Hoy celebra Cataluña una fecha histórica, dentro de la sucesión de acontecimientos trascendentes que jalona la vida de un pueblo. El viejo reino de Aragón y Cataluña, que fue el espolo de la toda que fundó a la España actual como Estado moderno, conservó, como se mantiene todavía en el Derecho catalán, la separación de bienes. Los bienes, en este caso, no eran un hecho material sino espiritual y político: la conservación de las estructuras e instituciones anteriores al siglo XIV, que respaldaron siempre los monarcas españoles descendientes directos de Fernando de Aragón e Isabel de Castilla. Estas instituciones que han pasado a la historia jurídica y política de los Estados, como algo bien construido —Generalitat, Consell de Cent, pactismo, etc.—, forman parte del acervo cultural de Cataluña de una manera entrañable.

Aunque parezca un contrasentido, Cataluña no celebra una fiesta gloriosa, pero sí una de sentido. No conmemora un victorioso, sino una derrota, pero una derrota con dignidad, en defensa de aquellas ideas de pueblo que había sido la constante de su unión encajonadora de España. Por ello luchó a favor del archiducado Carlos en la Guerra de Sucesión, que terminó con la pérdida de su personalidad política y jurídica. Pérdida que dos siglos y medio después sigue siendo una de las claves de la historia y la gran incógnita del futuro: una voluntad de ser y estar. De ser Cataluña y estar en España, plenamente, fraternalmente, solidariamente.

Cataluña puede celebrar hoy la jornada del 11 de Septiembre, porque ha triunfado la sabia y civilizada política de la negociación y el diálogo. Para nosotros, este es la gran lección del 11 de Septiembre de 1916: frente a la incomprensión, a la intimidación o el desprecio, el espíritu de saber y entender, de hablar, discutir y encontrar, al final, este término medio que reconociendo los hechos como son, devuelve a los pueblos su voluntad de expresarse armoniosamente con la marcha general del país. Es el triunfo del pacto, tan necesario en la España de la transición.

HOY SE CONMEMORA EL «11 DE SEPTIEMBRE» VOLUNTAD DE SER Y DE ESTAR

Hoy celebra Cataluña una fecha histórica, dentro de la sucesión de acontecimientos trascendentes que jalona la vida de un pueblo. El viejo reino de Aragón y Cataluña, que fue el espolo de la toda que fundó a la España actual como Estado moderno, conservó, como se mantiene todavía en el Derecho catalán, la separación de bienes. Los bienes, en este caso, no eran un hecho material sino espiritual y político: la conservación de las estructuras e instituciones anteriores al siglo XIV, que respaldaron siempre los monarcas españoles descendientes directos de Fernando de Aragón e Isabel de Castilla. Estas instituciones que han pasado a la historia jurídica y política de los Estados, como algo bien construido —Generalitat, Consell de Cent, pactismo, etc.—, forman parte del acervo cultural de Cataluña de una manera entrañable.

En Sant Boi hablarán Miquel Roca Junyent, Octavi Saltor y Jordi Carbonell

Hoy, 11 de septiembre, se celebrará la «Diada de Catalunya». El acto tendrá lugar a las cinco de la tarde en la Plaza de Catalunya de Sant Boi, villa donde está enterrado el conseller en cap que defendió Barcelona en 1714, Rafael de Casanoves. Durante el acto tomarán la palabra Miquel Roca Junyent, Octavi Saltor y Jordi Carbonell, quienes se entrevistaron sucesivamente durante la tarde con el gobernador civil, señor Sánchez Terrán. Fuentes próximas a la comisión en página 12.)

plena de la «Diada» manifestaron que el motivo de la entrevista fue «mantener un cambio de impresiones sobre las líneas generales de los conceptos que cada uno de los oradores expresará en sus parlamentos». Miquel Roca Junyent, secretario general adjunto de Convergència Democràtica de Catalunya, intervendrá en representación del Consell de Forces Polítiques de Catalunya; Octavi Saltor, miembro de Uliga Liberal Catalana, lo hará en representación de los

grupos no integrados en la lista electoral catalana; y Jordi Carbonell, miembro de la Assemblée d'Intellectuals, hablará como representante de la Assemblée de Catalunya expresará en sus parlamentos». Miquel Roca Junyent, secretario general adjunto de Convergència Democràtica de Catalunya, intervendrá en representación del Consell de Forces Polítiques de Catalunya; Octavi Saltor, miembro de Uliga Liberal Catalana, lo hará en representación de los

(Más información en la pág. 23)

8. La Vanguardia. Diada Nacional de Catalunya: Article d'opinió

UNA FECHA HISTORICA 11 DE SEPTIEMBRE DE 1714

Las felices históricas de la conmemoración de la fecha del 11 de septiembre se remontan al siglo XVIII, al terminar la Guerra de Sucesión a la Corona de España. Muerto sin sucesores el rey Carlos II en el año 1700, dejó sus reinos al nieto del rey de Francia, que gobernó España con el nombre de Felipe V. Pero no todos sus súbditos aceptaron de buen grado al nuevo rey, y a los pocos años —debido al desacuerdo de las autoridades, como en el caso del virrey Velasco en Cataluña— y a las maniobras de Inglaterra, Portugal y Holanda, fue proclamado rey de España el archiduque Carlos, hijo del emperador de Austria, bajo el nombre de Carlos III. El nuevo monarca, defensor de las leyes tradicionales, encontró entre los súbditos de la antigua Corona de Aragón (y más concretamente, entre los catalanes) sus más firmes valedores. Jurado rey por las Cortes de Valencia, reunidas en 1705, fue apoyado por una gran mayoría frente a Felipe V, a lo largo de los duros años de la Guerra de Sucesión hasta la Paz de Utrecht (1713), firmada por Francia y España por un lado, y por el otro,

por Inglaterra, Holanda, Portugal y el Imperio, ya que el pretendiente Carlos había sido nombrado emperador de Austria a la muerte de su padre y renunció sus pretensiones a la Corona de España. Inglaterra, fiel a su política de dividir las potencias continentales, abolió su apoyo sin causa al lado, y se quedó con Gibraltar y Menorca. Frente a Felipe V y al ejército franco-castellano, sólo quedaba Cataluña, en una postura irreductible que no debe extrañar a quienes conocen el carácter pactista de los catalanes, partidario del pacto y de la transacción sólo cuando tiene un carácter honroso que permite aceptarlo. Pero en este caso, Felipe V exigía la renuncia al pacto y de la transacción sólo cuando tiene un carácter honroso que permite aceptarlo. Para en este caso, Felipe V exigía la renuncia al pacto y de la transacción sólo cuando tiene un carácter honroso que permite aceptarlo. Para en este caso, Felipe V exigía la renuncia al pacto y de la transacción sólo cuando tiene un carácter honroso que permite aceptarlo.

Finalmente, después de trece meses de imparable asedio, llegó la madrugada del día 11 de septiembre de 1714, y después de durísimos bombardeos se dio el asalto final a la ciudad. El conde de Capri, Rafael de Casanova, cayó gravemente herido, abrazado a la bandera de Santa Eulalia, la ensieja de la ciudad, frenando al baluarte de San Pedro, la superioridad de las fuerzas asaltantes, la dureza de la lucha y el número de bajas sufridas por los defensores —cerca de 4.000 muertos solo el día del asalto— aconsejaron el mando militar catalán al toque de alto el fuego y una capitulación que respetara vidas y bienes. Pero se le hizo un engaño: el Manifiesto final de la Junta advertía que la caída de Barcelona —donde

hoy reside la libertad de Cataluña y de toda España— dejaría a los catalanes «esclavos con todos los demás españoles». La noche pasó sin mayores violencias, y el día siguiente entraban en Barcelona las huestes al mando del duque de Berwick. Su primera providencia fue la abolición de todas las instituciones que hasta el momento habían regido la vida autónoma de Cataluña: las Cortes, la Generalidad, el Consejo de Ciento. El preámbulo de la orden derogatoria es preciso y contundente: «Habiendo oído por la entrada de las armas del rey N. S. (que Dios guarde) en esta ciudad y piza la representación de la Diputación y Generalidad de Cataluña... La autonomía de Cataluña se había debido de existir. Barcelona —y Cataluña entera— volvieron al trabajo, y procuraron relegar al pasado los horrores de la guerra y las discordias civiles, con el ánimo y la esperanza de recobrar aquellos derechos arrebatados, pero jamás perdidos.

J. M. ANAÑO DE LASARTE

EL MEJOR REINO DE ESPAÑA «Catalanidad» e «hispanidad» de Jaime I el Conquistador

La celebración del VII Centenario de la muerte del rey catalanoaragonés va adquiriendo las proporciones que tal efeméride merece, ya que iniciadas por el Ayuntamiento de Barcelona en el pasado mes de enero al realizarse el reparto de los Premios Ciudad de Barcelona, en que se pronunció el pregón de las fiestas conmemorativas, han sido seguidas por una serie de actos (desarrollados en Valencia, Mallorca, Murcia, Monzón, Montpelier y Zaragoza) y de actividades diversas (representaciones teatrales, actuación de una medalla conmemorativa), esperando para este otoño la publicación de dos obras, una de divulgación y otra para escolares, que integran las colecciones «Barra y Saupera» y «Artur Martorell», que inició la Delegación de Cultura del Ayuntamiento en este año, en la línea de divulgación de la cultura catalana. Coincidiendo con las fiestas de la Merced se clausurarán los actos conmemorativos con unas solemnidades en el Real Monasterio de Poblet, el día 21 de los corrientes, presididas por las autoridades de la nación así como con el ciclo de conferencias iniciadas el propio día 21 y continuadas en los días sucesivos, en que intervendrán representantes de los antiguos reinos de la Corona de Aragón. También en otras ciudades y al margen de los actos organizados en relación con el Municipio de Barcelona, han tenido efecto distintas conmemoraciones y se preparan de inmediato algunas otras, como las de Salou, Perpignan, etc. La prensa se ha hecho eco de todas estas celebraciones y además ha recogido una serie de artículos sobre la figura y la obra del Rey Conquistador. De manera especial este diario ha consagrado en la fecha del centenario de la muerte del rey Jaime algunos artículos a su figura. Sin intento de pretender completar lo que se ha dicho, sino sólo con el deseo de poner también en esta vertiente mi granito de arena, desearía desarrollar el tema enunciado, puesto que dentro de la más exigente crítica histórica creo que se puede llegar a afirmar que Jaime I fue un monarca que sintió muy dentro a Cataluña y a España entera. Con sólo coger el texto de su cronica, esa maravillosa pieza que, sin duda, fue inspirada y escrita por el monarca, aunque no personalmente (posiblemente el autor material fue el obispo de Huesca), pueda constatarse el aprecio que Jaime I sintió por Cataluña y, sin querer desmerecer el afecto que pudiera tener por los aragoneses, no hay duda que las dificultades que siempre encontró en la nobleza aragonesa le apartó de aquel reino. La Cronica es explícita en este aprecio de Cataluña cuando, en ocasión de las residencias de aquella en participar en la empresa de Mallorca dice, refiriéndose al Príncipe: «... pues aquellos de Catalunya, que lo mejor regne d'España, el pus honrat e el pus noble per ço que hi ha quatre comtes... e ha ricchimens que per un que aquí n'haia n'ha quatre en Catalunya, e per un cavaller n'ha en Catalunya cinc e per un clergue que aci haja l'ha n'ha deu, e per un ciutadà honrat, en Catalunya cinc. E pus aquella de la pus honrada terra d'España (Catalunya) no es volgren guardar en dar a nos del llur...», frases que pronunció el Rey en forma tan encomiástica para Cataluña. Pero hay más, Cataluña debe a Jaime I la determinación de

sus fronteras en los momentos en que la divisoria entre Aragón y Cataluña podía presentar problemas que realmente se ofrecieron. Fue entonces cuando el Rey determinó que el «Cinca parteix», es decir, que el Cinca es la divisoria con Aragón y en varios pasajes de la Cronica aparece muy claramente que para el Rey, Cataluña se extendía de Salces al Cinca, a pesar de las razones que los aragoneses aducían con respecto a los territorios de Ribagorçana que, naturalmente, se hallan al Oeste del mencionado río. Cuando en uno de los primeros capítulos —el 14— el Rey dice que «passaren en Aragón, de part Cinca» nos sitúa en Montsó a cuatro mill del pont... e lo la primera vegada que nos torn ara en Aragón... y más tarde, saliendo de Monzón y cruzando el Cinca, dice el Rey: «... nos fossen entrats en Montsó e passat ara entràr-nos en Aragón...», determina, sin duda, estos límites. No obstante, este amor a nuestra tierra no fue absorbente y determinó, en consecuencia que Jaime I esa concepción un tanto original como fue la Corona de Aragón, pues consciente de que el era rey de Aragón y Conde de Barcelona, cuando incorporó los reinos fríos de su esposa, Mallorca y Valencia, no los unió a Cataluña (ni tampoco a Aragón), sino a su corona, considerándolos algo aparte y distinto. Bien es cierto que a Mallorca fueron en gran cantidad repoblados catalanes y que allí llevaron nuestra lengua, mientras que en la reconquista de Valencia «en su repoblación participaron en mayor número que en Mallorca los aragoneses y que la lengua catalana...» también se extendió por el nuevo reino, pero ni uno ni otro quedaban vinculados a Cataluña. Más aún, como fruto de los varios hijos que tuvo el rey, además, de más de un matrimonio, Jaime dividió sus reinos y llegó a separar —en una de las primeras divisiones testamentarias— Valencia de Cataluña y Aragón y definitivamente separó, en virtud del testamento que formó el príncipe Pedro el Grande, O sea que Jaime I, aunque ningún criterio lingüístico, ni siquiera con respecto al ámbito de lo que según él era Cataluña, pues separó los condados del Rosellón y la Cerdeña de la misma y los unió, como hemos dicho, con Mallorca —tierra conquistada por su esposa— formando un reino aparte, el reino de Mallorca, Aragón y Cerdeña. De ello se desprende que Jaime I el Conquistador tuvo idea clara acerca de lo que era esta, basada especialmente en Cataluña y Aragón, considerando los reinos de reconquista como patrimonio suyo personal y de los que podía disponer a su libre voluntad, sin que pudiéramos ver en las sucesivas divisiones que determinó en sus testamentos ninguna predilección por Mallorca y Valencia en relación con Cataluña, y si, en cambio, quiso respetar siempre la unión de Cataluña y Aragón, que consideró las dos soberanías hispanas que había heredado, sin que la diferencia de lenguas —catalán y aragonés— pasaran en ello y tampoco la identidad de lenguas —el catalán en Catalu-

ña, Valencia y Mallorca— fueron motivo de determinaciones políticas como se demuestra con la separación del Rosellón y la Cerdeña del resto de Cataluña y de Mallorca, al formar con estos condados el reino insular, como hemos dicho, un legado para su hijo. En cuanto al sentido hispanico del rey, cuya efeméride celebramos, no hay más que echar mano de su cronica para darse cuenta hasta que punto el rey Jaime sintió la superioridad hispanica, sin perjuicio, naturalmente, de la personalidad tan acusada de los pueblos distintos que integraban la Corona de Aragón. Recordemos que diecisiete veces menciona a España en su Cronica (contra una sola a Francia) y alude a España cuando afirma que entrar en Cataluña es entrar en España, o cuando dice que Cataluña es una de las mejores tierras de España. En ocasión de la futura conquista de Mallorca, el monarca por tres veces hace referencia a España, significando que la ocupación de las islas redundará no solo en gloria de Dios sino también de España: «... car nos ho fem la primera cosa per Deu, la segona per salvar Espanya... e tan gran non que per nos e per vos —es dice a los catalanes— es salvada Espanya... y aquellos de Catalunya, que es lo mejor regne d'España...». Y una vez conquistada la isla, recoge la bella frase que expresa su admiración por dominar en una tierra rodeada de mar: «... a pus Deus nos ha feita tanta gracia que ens ha donat regne dins en terra que nos que ara rei d'España no pot acabar...». En el mismo sentido, cuando se resuelve para ayudar a su suegro en la reconquista de Murcia, en boca del obispo de Huesca, dice la Cronica: «... señores, esta es gran cosa e que jo consella al Rei que ell faces aquesta cosa... que mejor es que la batalla d'Ubeda —es decir, la batalla de las Navas de Tolosa— otra que ans los de Espanya...». Podríamos continuar con varias citas, como la que alude al intento de cruzada después de haber acudido al Concilio de Lyon y de haberse entrevistado con el Papa, manifestando que la cruzada será un honor para el Reino de Aragón, o bien en referencias sueltas a personas que para analiceos afirma que son los mejores de España, como refiriéndose a su padre, Pedro el Católico, cuando dice que: «fo lo pus franc rei que ans los de Espanya». Asimismo refiriéndose a sus vasallos Guillermo de Montcada, Pedro de Alónos o a los condeces de Aurembaix de Urgel cuando dice que son los mejores hombres de España. Finalmente y para no ser prolijos en exceso, queremos citar estas menciones a España con la referencia a los distintos reinos que la integran cuando afirma, en relación, con la entrevista que tuvo con su yerno Alfonso X, el Sabio: «... e los cinco regnes d'España...», refiriéndose a las coronas de Aragón, Castilla, Navarra, Portugal y Granada. Muchos otros aspectos de la noble egocentricidad de Jaime I el Conquistador podríamos recoger, pues su personalidad se presta a eso y mucho más, pero nos parece que con lo escrito ya hemos contribuido en algo al conocimiento del reinado del «gran I» el Rei En Jacme».

Federico UDINA MARTORELL

MOTORES DIESEL - MOTORES MASOLINA - GRUPOS ELECTROGENOS - MOTORES MARINOS - GRUPOS MOTORIZADOS - REACTORES - MAQUINARIA DE CONSTRUCCION Y OBRAS PUBLICAS

CATALANA DE MOTORES Y SERVICIOS S.A.

CARRETTILLAS ELEVADORAS AUSA

DIVISIONES ALUMINIO MICARSA

ESTANTERIAS METALICAS
ESTANTERIAS PALETIZACION
ARMARIOS-VESTUARIOS

Villarreal, 122 - Tel. 25 9317/18 - BARCELONA-11
Aguiluchos, 188 - Tel. 2308025 - TARRAGONA

arquitectos

Música de ambiente, sonorización y megalofonia desde una oficina, hasta el mayor complejo petroquímico, pasando por salas de conferencias, palacios de deportes, hoteles, iglesias...

Equipos profesionales eñicamente montados y mantenidos por «el especialista».

música y comunicación S.A.

Consejo de Ciento, 403
Barcelona 9
Tel. 225 65 22

ANTONIO INSA, S. A.

ainsasa
INSAWATCH
MADRID. BARCELONA.

Tiene el placer de presentar en Barcelona, durante los días 13 al 17 de este mes y en el Hotel Princesa de Sofia (Solís Montuichi) sus nuevos Colecciones de Importados en ARTICULO DE REGALO Y DECORACION, BISUTERIA Y RELOJERIA (Sobremesa, Pared, Antesala y Pulsera).

Exclusivamente para firmas comerciales establecidas de toda Catalunya.

Distribuidores exclusivos para España de CRISTAL BOHEMIA, (Checoslovaquia) WARMINK CLOCKS, (Holanda)

EMPANADAS DE HORNO CHILENAS

Pintor Fortuny, 10, lado Hotel Manila, Fono 302-58-20. Bar - Los Angeles

9. La Vanguardia. Retorn de Tarradellas: Editorial

LA VANGUARDIA • TRIBUNA • DOMINGO, 28 DE OCTUBRE 1977

7

La nueva Generalitat

CON la llegada a Barcelona del honorable presidente de la Generalitat, señor Josep Tarradellas, se cierra un periodo histórico y se abre otro. Cataluña recupera legal y oficialmente su personalidad perdida en la vorágine de la mayor tragedia colectiva de España, aunque realmente no la perdió jamás. Unos pocos años y unas voluntades cortas, como una vida humana, no podían destruir siglos de historia, de formación y maduración de la conciencia de un pueblo. Era imposible. Era un fracaso a fecha fija.

La voluntad del rey don Juan Carlos I, de reinar a partir de la reflexión y el análisis de los errores pasados y de la revisión de las verdades aceptadas como dogmas a pesar de no sustentarse en realidades, empieza ya a dar sus frutos. Uno de ellos ha sido el restablecimiento de la Generalitat. Cataluña no ha sido bien tratada por los diversos poderes que se han sucedido desde que el conde-duque de Olivares quiso destruir violentamente aquel pacto que era España, a partir de la boda de los soberanos de Castilla y Aragón. Con más o menos intensidad, la historia de Cataluña está marcada por los actos de desprecio o de sometimiento, más que por los de amor. Es grave y triste, pero ha sido así.

Los acontecimientos conducían a un pacto a crear que la Monarquía era incapaz de facilitar la fórmula de entencimiento, por serie orgánicamente imposible. Las dos Repúblicas —la de 1809 sólo de intención y la de 1931 con el Estatuto de Autonomía— llegaron a parecer a los catalanes los sistemas idóneos para que su vieja aspiración de servir a la unidad no negociable de España desde su singularidad evidente, y no discutible —lengua, cultura, derecho, formas de vida, etc.— fuera posible. No debería haber sido así, porque los sistemas monárquicos son integrales por naturaleza, sin perder el respeto que merecen los pueblos que componen el reino. Es decir, integrarse sin destruir, porque no se concibe una Monarquía destructora de las peculiaridades y valores de los pueblos que están bajo su tutela.

El mantenimiento de una concepción equivocada de la realidad española, calcaada del modelo francés, ha hecho mucho daño. Impidió a veces la natural evolución de los pueblos hispánicos, crear situaciones de tensión discriminatoria, y convirtió en problema y pleito algo que no debería haberlo sido nunca. Negar a Cataluña era negar la España, era ignorar la claridad, era olvidar aquella conciencia de pueblo a que aludimos antes, laboriosamente elaborada por los siglos.

El real decreto que restablece la Generalitat es el gran paso hacia la solución armónica y la garantía del futuro en paz y concordia. Los monopolistas del sentimiento patriótico ya no podrán hablar de revolución ni de separatismo. Y si lo hacen, será falsando la realidad y la historia. Cataluña recupera su institución capital, como el hecho más natural del mundo. —La unidad de voluntades, fosegadamente, civilizadamente. La reflexión sobre las páginas tristes de una historia pasada, no ha sido estéril.

Cuando hoy comience a declinar la tarde, el presidente Tarradellas llegará al Palau de la Generalitat. En el aeropuerto habrá recontado la tierra, en la avenida de María Cristina de Montjuich, al pueblo, y en la plaza de San Jaime las instituciones. Y el trabajo. Porque así como la Corona ha reflexionado sobre los errores históricos que le podían ser imputados, el presidente Tarradellas ha reflexionado también y muy largamente, en el exilio, sobre los errores de los pueblos y de sus dirigentes.

De estas reflexiones paralelas nació la nueva Generalitat. Solo del trabajo tenaz e incansable saldrá su contenido, el contenido que exige el difícil y complejo mundo de este final del siglo XX. El presidente Tarradellas sabe que no existen más que posibilidades y que su esfuerzo sería inútil sin la fe, la confianza, el trabajo y la voluntad de todos. En estos últimos años de silencio forzado, también se hizo Cataluña en la discreta oscuridad de la esperanza. Después se hizo política, acaso demasiada política. Ahora hay que volver a pensar exclusivamente en esta Cataluña que pasa, hoy como siempre, por una Generalitat fuerte, solidaria, madura e ilusionada, y que ha de ser la gran respuesta común al reto de una historia bien comprendida.

Vía libre

EN los últimos días, el Congreso y el Senado han aprobado el Reglamento y pueden funcionar normalmente. Se ha aprobado la ley de Amnistía, que parecía condición para borrar los últimos restos de los largos años de dictadura. (No se ha aprobado por unanimidad, porque ésta sólo existe en los Estados totalitarios, es decir, allí donde no hay «ánimo», ese viento que es la voluntad libre, pero ha habido un consenso suficiente para que quedase claro que los que opinaban otra cosa eran extraordinariamente minoritarios o se sentían descontentos de las imperfecciones de la ley, pero no del propósito general de reconciliación y de abrir una serie de paginas tristes de nuestra historia para seguir adelante.)

Antes que esto, los españoles habíamos conseguido tener una Monarquía legítima, democrática y democráticamente, y que representara el gesto más innovador que hasta ahora se ha dado en nuestra vida pública. El que lo duda, lea —en los periódicos que lo han publicado— el extraordinario discurso del Rey en Cambrils el 12 de octubre, cuyo contenido puede ser el argumento del próximo decenio. Tenemos también un Gobierno democrático, resultado de unas elecciones, habíamos tenido, naturalmente, elecciones libres, sin acto de coacción, y por si fuera poco pacíficas y alegres: un acto que sirvió para reconciliar a todos los españoles y no para herir o resquebrajar. Los partidos que han legalizado hace mucho tiempo, y hacen su propaganda y hacen libremente sus propuestas. La primera autonomía que se ha formalizado y realmente ha querido lograrse está ya en marcha, y por cierto sin violencia ni fricciones, sin la menor amenaza a la unidad de España, con ella en Cataluña, a la cual se han sumado casi todos los demás españoles. Se goza —porque al menos para mí es un gozo— de plena libertad de expresión, y al escritor ni se le pasa por la cabeza preguntarse si «le dejarán» decir lo que quiere (se entiende, si «poder público» le permitirá, porque acoso tema que no se le permitan otros poderes menores).

¿Quieres decir que estamos en el mejor de los mundos posibles? En modo alguno. ¿Significa que no hay problemas y dificultades? El más pegado los ve por todas partes. ¡ES, al menos, que las cosas «van bien», que se hacen «como se debe»? No tanto, no siempre. La situación que estamos en se comoda, ni segura, ni solidaria, pero no es una situación de una situación abierta, en la cual podemos hacer lo que queremos, con plena libertad para tomar en nuestras manos nuestro propio destino y conducir España en la dirección que nuestra voluntad exige siempre que la realidad objetiva lo tolere, es decir, siempre que sea trate de nuestra voluntad.

efectiva y no de nuestros deseos pios e, más profundamente, impios.

Si alguien nos hubiese anunciado hace un par de años que a estas fechas España iba a estar en la situación que acabo de recordar, sumariamente, hubiéramos pensado que los españoles iban a estar excitantes, en estado de contagioso entusiasmo colectivo —salvo los que querían eternizar la situación anterior—. Pero si se repasa al conjunto de la expresión pública de España, salvo minúsculas excepciones no se advierte ni rastro de entusiasmo. Al contrario: casi todos los que hablan y escriben públicamente desearían acabar y viajar por todos los poros, se quejan constantemente, han adoptado una máscara permanente de descontento, que no se quite ni para dormir, porque sus sueños parecen tener las mismas tonalidades oscuras. Hablaban y escribían con mucha mayor alegría en la etapa que quedó atrás (porque la intención siempre lo hacían con regularidad entones); uno se pregunta si es que tienen una insuperable minoranza de aquellos tiempos, tan próximos en el calendario, tan raros ya en la realidad.

No es que pida a los españoles que estén alegres, porque esto puede ser, y sobre todo porque quizá no pueda pensarse ya que cada uno tiene su propio templo y sus motivos personales. Personalmente, creo que le alegría es un tiempo que se quiere volver a tener, pero no se quiere perder, sino que se quiere sentir auténtica e irremediable; quiero decir, no gratuita ni caprichosa, destilada en el alma por claras últimas causas, que una u otra realidad, pero siempre he creído que ni siquiera la tristeza exime del entusiasmo, como tampoco la desconfianza o la incertidumbre. Entusiasmo es, en sí mismo, un acto de fe, y a la vez propone otra fórmula alternativa o más bien complementaria: melancolía existencial.

En todo caso, entusiasmo, matizado como se quiera, y esto quiere decir apertura a la realidad, es una actitud que puede servir para que la acción histórica para superar las dificultades, capacidad de decisión, responsabilidad, seriedad, y una cierta cautela, se combinen. Yo que históricamente se pide de ellos, lo que tendrán que afrontar si no quieren evolucionar de sí mismos. Sin ello, no tendrán derecho a quejarse de los males que sobrevengan, porque los habrán dejado venir. No cabe duda de que se habían acostumbrado demasiado tiempo a quejarse de ellos, y a abrir el periódico o poner en marcha la televisión para ser informados de su destino, de lo que pasaba, de lo que había, de lo que ocurría. (Es lo que pasa hoy en casi toda Europa y en mucho más de la mitad del mundo, y son millones y millones los que ya ni conciben otra cosa.) Para

nosotros, los ombres del despertar llevan casi dos años anando, y este quiere decir llamarnos a la tarea. Somos nosotros los que tenemos que hacer España; nadie nos la va a imponer; nadie tampoco nos la va a dar hecha, porosamente, sin esfuerzo.

Esta es la otra cara de la moneda. Tenemos vía libre para el edicto queramos —repto, siempre que sea algún acto donde se pueda ir y por tanto se pueda querer—, pero tenemos que querer y ponernos en marcha. Ya no hay excusa ni pretexto. Somos mayores de edad, responsables, dueños de nuestro destino; tenemos que ganarnos el pan —literario y metafóricamente—; tenemos que imaginar, inventar, proponer, persuadir, decidir entre todos, trabajar esforzadamente, asegurar el orden y la convivencia, no dejar que nos exploten el suelo de debajo de los pies, rechazar y los que nos propongan campos de concentración, mordazas o drogas estupefacientes.

A mí, personalmente, esto me llama de entusiasmo. No es que esté encantado de cómo está las cosas —ni mucho menos—, pero si de que los demás españoles y yo podemos intentar, voluntarios, patentes, energías, creatividad, inventar otras nuevas y arrojadas a las que ya hay.

La quejarse ya no tiene lugar. Es decir, es lo que yo: hay derecho a quejarse si no se le dejan a uno hacer las cosas. El periodista a quien no dejan escribir el periódico, el elector que no le permiten hablar o votar, el trabajador a quien no dejan trabajar, pueden y deben quejarse. Mientras los caminos de la acción civilizadora estén abiertos, lo que hay que hacer es recuperarlos, mientras los que hay que hacer es recuperarlos, mientras los que hay que hacer es recuperarlos.

Para hay que hacer una aclaración que casi da vergüenza tener que hacer. Algunos se quejan de que los españoles no hacen lo que ellos quieren; es decir, lo que quieren uno, una minoría, tal vez un puñado. Esto son los que de hecho —yo lleve el disfraz que gusten— etoran el pasado, porque esto es lo que nosotros hasta hace dos años. No, vamos a hacer lo que dispongan o dicten algunos de entre nosotros, sino lo que todos los que —yo lleve el disfraz que gusten— queremos hacer, una minoría, tal vez un puñado. Esto son los que de hecho —yo lleve el disfraz que gusten— etoran el pasado, porque esto es lo que nosotros hasta hace dos años. No, vamos a hacer lo que dispongan o dicten algunos de entre nosotros, sino lo que todos los que —yo lleve el disfraz que gusten— queremos hacer, una minoría, tal vez un puñado.

Julián MARIAS

CARTAS DE LOS LECTORES

LAS BANDAS JUVENILES

Señor Director: Sumo mi indignación a la de tantas otras madres, cuyos hijos al igual que los míos son víctimas de esas bandas juveniles que recorren toda nuestra ciudad en un modo tan absurdo por impedir sus felicitaciones y también como ellas me pregunto: ¿hasta cuándo? o lo que es peor: ¿hasta cuándo se atenderá a llegar si alguien no se lo puede referir.

E. M.

«LA NECROPOLITICA»

Señor Director: Me parece que Da. G. Vidal es un caso de queleto al cual, de las escuelas de religiosos y militares asesinados en el 26, se levanta en ese periodo el pasado día 15 con una provocación.

Todos los años el pueblo de Terroja (Llerida), lugar de nacimiento de Luis Companys, en el día de su muerte, se dedica a misa por su alma, a la que solamente existen algunos vecinos y un obrero ganando 200.000 pesetas al mes, pero compran un kilo de carne le costará 100.000 pesetas.

E. AGUILAR

GRATITUD A SAN JUAN DE DIOS

Señor Director: Hoy que la palabra «protesta» parece ser la «vedette» de nuestro rica y extenso diccionario, quisiera recordarle de esta, recordarle a la «protesta» que la palabra «agradecimiento» aun sea en uso y ella es lo que voy a dedicar con toda la fuerza de que soy capaz al laboratorio dirigido hospital de San Juan de Dios de Barcelona, en particular al laboratorio de análisis empleado por los doctores jefe y colaboradores de por todos y cada uno de los componentes de la plantilla, tanto técnica como administrativa.

Ojalá dedicarle también mi agradecimiento a las plantillas de todos los turnos, sin la menor excepción, de las plantas número 9, 7 y 5, lugares en los cuales durante más de dos años se ha atendido a mi hijo Alejandro, con una delicadeza separable profesionalidad y por encima de todo, con una gran humanidad digna de encomio.

No puedo ni quiero olvidar la magnífica labor tanto a nivel profesional como psicológico del equipo médico que durante este tiempo ha tratado la enfermedad de mi hijo.

Registre pues, mierno agradecimiento a este hospital que dignifica nuestra ciudad y en la seguridad de que mi hijo en su sano estado, como recordará el doctor, en estos días sus amigos tan entrañables me han expresado sus grandes deseos por la publicación de este mensaje de agradecimiento.

Fernando ANTONI

EL OCIO DE LOS ADOLESCENTES

Señor Director:

Ante la preocupación juvenil que la sociedad está padeciendo, a muchos nos preguntamos, ¿por qué los chicos que tienen 14 años y que han terminado la E.G.B., no se les permite trabajar hasta los 16 años? ¿Por qué no se les permite que se dediquen a la ganancia, al ganarse el pan con el sudor de su frente? ¿Por qué no se les permite que estudien ni, por ejemplo, un oficio, muy bien, pues está en el momento de elegirlo? ¿Por qué no se les permite que estudien ni, por ejemplo, un oficio, muy bien, pues está en el momento de elegirlo? ¿Por qué no se les permite que estudien ni, por ejemplo, un oficio, muy bien, pues está en el momento de elegirlo?

Y ahora, con un poco de mala idea, ¿mañana que ocurra si España envía una comisión de trabajo al Consejo del COMEDON con la sana intención de preparar su ingreso en este grupo?

A pesar de lo que dice los «tan avanzados», nos necesitan.

En fin, que se acabe tanta incapacidad ante los primates; en vez de suplicar, celebremos decirles, con esa gracia que nos caracteriza (frase de modestia): «¡de feir esparrós!».

Pedro A. TORREGROSA

habrían dicho no por una razón muy simple. ¿Qué buscan Norteamérica, Alemania, Inglaterra, etcétera? Fomentar el comercio, colocar sus letras en los altos cargos y tropas españolas en defensor de sus intereses, ¿por qué no seguirlo, no hacen más que dormirse la pildora con estos coquetos solbados a los que, para nosotros, merecen respeto, los heiga el otro.

En cuanto al mercado latinoamericano creo que es un ambicioso proyecto digno de ser estudiado y, con la convicción, que beneficiaría a muchos países.

Y ahora, con un poco de mala idea, ¿mañana que ocurra si España envía una comisión de trabajo al Consejo del COMEDON con la sana intención de preparar su ingreso en este grupo?

A pesar de lo que dice los «tan avanzados», nos necesitan.

En fin, que se acabe tanta incapacidad ante los primates; en vez de suplicar, celebremos decirles, con esa gracia que nos caracteriza (frase de modestia): «¡de feir esparrós!».

Pedro A. TORREGROSA

Y ahora, con un poco de mala idea, ¿mañana que ocurra si España envía una comisión de trabajo al Consejo del COMEDON con la sana intención de preparar su ingreso en este grupo?

A pesar de lo que dice los «tan avanzados», nos necesitan.

En fin, que se acabe tanta incapacidad ante los primates; en vez de suplicar, celebremos decirles, con esa gracia que nos caracteriza (frase de modestia): «¡de feir esparrós!».

Pedro A. TORREGROSA

Y ahora, con un poco de mala idea, ¿mañana que ocurra si España envía una comisión de trabajo al Consejo del COMEDON con la sana intención de preparar su ingreso en este grupo?

A pesar de lo que dice los «tan avanzados», nos necesitan.

En fin, que se acabe tanta incapacidad ante los primates; en vez de suplicar, celebremos decirles, con esa gracia que nos caracteriza (frase de modestia): «¡de feir esparrós!».

Pedro A. TORREGROSA

LA OPINION DEL HOMBRE DE LA CALLE

Señor Director:

Ruego, si hay posibilidad, la publicación de esta en la sección Cartas de los lectores, en apoyo de la publicada al pasado sábado, 15 de los corrientes, firmada por don Domingo G. Bellés.

Señor, tiene usted mucha razón, don Domingo.

«Por que el hombre de la calle que, en definitiva es la representación de la opinión nacional» es escuchado.

Si se hiciera una encuesta sobre el tema de España en la OTAN y se permitiera la extensión en los comentarios acerca del no resultante, podríamos observar que la mayoría de las consultas

10. La Vanguardia. Retorn de Tarradellas Article d'opinió

8

LA VANGUARDIA • TRIBUNA • VIERNES, 28 DE OCTUBRE 1977

Pacto de la Moncloa-Generaliat

Lo que hay, lo que podemos tener

ESTO último mes ha ocurrido en el país dos importantes cosas, que asientan una manera barata y concisa de lo que ocurriría durante el primer trimestre a partir del 15 de junio el Pacto de la Moncloa y la restauración de la Generalitat con el retorno del presidente Tarradellas. Una parte de la confianza que se había perdido, ha vuelto. El deterioro económico, el entrecalamiento social, la no generalizada emigración y el paro, y el aislamiento de todo ello las épocas de subversión terrorista habían llegado a un punto muy alto en la gente. Al presente, sin embargo, la oposición se agudiza al desmoronarse. Pero, asistido, el consenso de la Moncloa sobre la problemática que nos corroe y los planes para superarla, han dado un respiro al ciudadano. Y estos alborozados reparadores que han sonado sobre Cataluña, han avivado, y en qué medida, nuestra ilusión.

Pero ahora empieza el lunes de lista mayor... La Generalitat, por ahora, es sólo un nombre, y aun provisional. Hasta que la comisión, o comisiones mixtas entre nuestra institución, el Gobierno de Madrid y las diputaciones catalanas, no hayan establecido un trazado de servicios, no la hayen llenado con algo, sólo agua tendremos entre las manos. Y desde luego la invita ilusión. Ahora bien; tampoco las atribuciones que de ahí salgan serán gran cosa, hasta que las Cortes no le atribuyan al Estado, el que pedía parte del público el pasado domingo al presidente, en su segunda respuesta a su «¿a qué aquí?». Pero aún hay más, no es probable que el Estatut, al venir dentro de un par de años, cubra nuestros deseos de nuestras necesidades.

En resumen: tardaremos en conseguir nuestro modesto plato en el banquete general.

De igual manera que es enteramente distinto haber llegado a un acuerdo dialéctico, en el palacio de la Moncloa, luego de seis o diecisiete horas de charla, y después de que esto nazca una puesta en práctica tan sólo — y no es poco — mediamante la fuerza y la paz. Para todo lo cual una previsión de dos años tampoco es excesiva.

Y mientras, ¿qué? Estamos como medidos en una especie de carrera nocturna — porque toda va rápidamente, hoy y en este país — en la que nuestro automóvil sólo pudiera usar las luces cortas. Suponiendo, claro, que escape la huelga de gasolineras, y podamos conseguir gasolina... Una carrera en la que la aparición de un muro o un precipicio no podrían ser evitados. Otero dice, en suma, que si la ilusión y un relativo respiro han resurgido en nosotros, por el instante todo ello obedece más a la fenomenología emocional que a la sólida presencia de los hechos.

Pero retornemos atrás. A la época del general Franco. Hablamos mucho, por una parte, de sí la progresiva pérdida de facultades físicas del dictador y la labor samantidestina de la oposición fueron arrinconando los presupuestos — totalitarios — del régimen; por otra, de que si ha sido tan veloz y fácil el tránsito del franquismo a la democracia, se ha debido a que en los últimos años de Franco, ya se vivía, verdaderamente, el post-franquismo, porque el Estado, vertical ya no actuala como creación sobre nada. Y todo ello es verdad.

Sin embargo, hay que ir un poco más allá, hay que abandonar incluso los en definitiva estúpidos laberintos del régimen o de la oposición, entre los que nos movíamos quienes acuchábamos o habíamos de política, a ir al encuentro del ciudadano común. El factor capital que actúa sobre él era éste: la desconfianza y el desapego.

Aquí patinó, hasta deslizarse hacia la nada y el pasado, el régimen franquista. Todo el mundo en la gran ciudad y en la más remota aldea, sabía que conquistaba elementos de los pueblos de Occidente, como la libertad, la enseñanza gratuita, el voto, la justicia social, eran elementos por completo extraños ajenos a «lo que regia el país. Luego, ni una sola persona creía en los discursos y las declaraciones oficiales, pronunciados por los singelos, sin relación ninguna con la problemática territorial. Incluso en las mismas filas del viejo franquismo, el desengaño era evidente. Podía haber, había, hay, quien por convicción ideológica, por «sostenida» en lugar de «mentada», por lo que fuese, estuviera por la continuación del arcaico y cerrado sistema. Pero era consciente, a la vez, de su inmadurez y de su corrupción. Llanos, si no, las docenas de libros que han aparecido sobre el tema, los escritos desde dentro, y los artículos de los periodistas ex franquistas, y cito desde el asombrosamente ejemplar general Franco Salgado-Araujo hasta el tomo que está ahora practicando Emilio Romero.

Esta falta de confianza, este saber, como decía del infierno el Dante, que allí ya no residía ninguna esperanza, es lo que auténticamente ha derrumbado al franquismo. Un obrero andaluz, un obrero de Coruña, un administrativo madrileño, un vasco, un hotelero mallorquín, sabían que todos sus problemas se iban agravando sin posibilidad de remedio. Si en la cuenta de las cosas gordas — del plan de estabilización y de la afluencia de turismo europeo — hubo todavía quienes creyeron vivir en el mejor de los mundos, lo verdaderamente que fue todo planificado y manejado, y el cuestionamiento final en que acabó el frágil edificio, convirtieron al agnosticismo a los últimos freles.

Pero esta había venido a pesar sobre este pueblo todavía inermes en los inmensos lodos del desengaño, de la desesperanza, pueblo que todavía no se ha rechecho y vuelto a arrancar hacia adelante. De ahí el inmenso peligro: desengañar otra vez a los ciudadanos, establecer el abismo entre gobernantes, instituciones y partidos, y el pueblo. Lo que, de producirse, sí que vetaría toda salida a la situación... Una democracia, sin el pueblo y su entusiasmo, o como mínimo su participación, no existe.

Siempre hay tiempo para muchas cosas. O casi. Lo que pasa es que a veces los hombres — los dioses dicen a quienes quieren perder, ya se sabe — son tan lentos, tan incapaces, que acaban a perder las herramientas útiles. Lo que, para ser sinceros, no espero que ocurra ahora. Aunque no sea más que por necesidad, hay que ser optimistas. Hay que trabajar. Y con los ojos bien abiertos: ver el Pacto de la Moncloa y la Generalitat provisional, en lo que son, única forma de poderlos: convertir en algo mejor, más apto.

La calle y su mundo

T.V. regional

No enviando un idioma y rompiendo el televisor. (De los periódicos)

Por lo visto, en La Roda de Albacete, que algunos dicen Roda de la Mancha, se culpa en las televisiones un programa redactado en valenciano. Debe haber a orillas del Turia, es un decir, una estación que, a unas horas determinadas, emite en lengua vernácula, y el caso es que en La Roda se recoge esa estación de carácter regional. Parece que la cosa no agrada demasiado a muchos vecinos, ellos castellanos y sin mayores ideas y conocimientos de la parte nativa de los levantinos. Se comprende que así suceda, ya que ni siquiera se habla valenciano en la totalidad de las tres provincias, pues Villena, por ejemplo es de raíz manchega, y en Écija la gente se expresa en castellano, al revés de Petrel, que está a un paso, donde el catalán impere. Requiere tampoco resulta valenciana en demasía. Estas anomalías se deben a la absurda división administrativa en demarcaciones por don Javier de Burgos, ilustre prohombre de los fastos románticos y espíritu de trociz vocaciones políticas y literarias.

La cuestión es que un nativo, instalado al no entender el idioma de Ausias March, tuvo la extraña apariencia de quebrar a martillazos la pequeña pantalla. Pudo haber desconectado el aparato, pero prefirió la acción directa, el desaharato, el terremoto. De no acomodarlo entre los discípulos de Sorel, cabe emprender a este héroe terrible con el que se cae de un manzano y lo tala a modo de repantalla, el cocinero, que rompe la tartera por habersele quemado un estofado o el escolar suspendido, que en vez de ponerse seriamente a estudiar, lanza los libros por la ventana. Por fortuna, en La Roda población pequeña y de gran actividad comercial y mercantil, abundan las tiendas de electrodomésticos y se puede encontrar en un santiamén un televisor de cualquier marca, el claro apto para los televisores. Conviene, que en evitación de futuros estropicios de esta naturaleza, en La Roda sólo escuches los absurdos programas matritenses.

Si nos paramos a meditar un instante en torno al destruido de televisores, caeremos en la cuenta de que reviene lo contrario de los frailes descalzos del monasterio de Nuestra Señora del Socorro de La Roda, donde se obtuvo Teresa de Jesús y se acompañaron, cuando iba a fundar a Villanueva de la Jara. A Teresa le impresionaron aquellos ascetas solitarios. Lo cuenta en el Libro de las Fundaciones: «Está la casa en un desierto y soledad barro abroza. Como los frailes iban descalzos y con sus capas pobres de sayal, bieldores e todos devocion; y a mí me enterneció mucho, parecíendome estar en aquel fondo tiempo de nuestros santos padres». La Madre fundadora vivió en la llanura manchega nada menos que a los ochenta e imbecilizados arrematas de la Teñida, con lo cual no hacía más que succionar un estúpido alarde de magnificación. Cuando Teresa cruzó por La Roda era tiempo elocuo de febrero, la segunda quincena. — ERO.

Baltasar PORCEL

Nuestro 50 aniversario es noticia. Unimos Barcelona, Santander y Santiago de Compostela, 3 veces por semana.

Hacemos más corto el Camino de Santiago, 3 veces por semana.

Iberia une a Barcelona con Santander en 55 minutos y luego, con Santiago de Compostela por la ruta más directa, desde el día 8 de Agosto.

Iberia, la 2ª línea aérea de Europa es también la que une más ciudades dentro de su propio país. Y ahora más que nunca. Ya son 29 las ciudades españolas conectadas por Iberia.

¿Por qué no consulta a su Agencia de Viajes?

Este es el año de nuestro 50 Aniversario y queremos que España esté más unida.

IBERIA
LÍNEAS AEREAS DE ESPAÑA

ESTANTERIAS METALICAS

escosa

DIVISIONES ALUMINIO

MOBILES DE OFICINA

VENTAS Y EXPOSICION

P: Matador, 44 - BADALONA

Tels. 387.83.60 - 387.87.00

"Pero Marita, hoy tenemos cena en casa de unos amigos y necesitamos que renegas".

Lo siento mucho, pero por nada del mundo hoy le hago el "ranguro". El Club de Vanguardia da un "rollo tokeru" tímico y no lo voy a dejar escapar.

HAGA SU VOLUNTAD Y PARTICIPE EN DIRECTO EN NUESTROS ACTOS.

22 Si no está adherido, solicite inmediatamente este cupón a:

Club de Vanguardia
C/ Caspe, 28, pral. - tel. 317.90.28

Nombre _____
Apellido _____
Dirección _____
Ciudad _____
Teléfono _____

MONTSEN Y
Parcelas en Roderas de Montsen
Acceso a 2 Km. de Breda por carretera de Breda a Arfucias.
PARQUE INFANTIL, PISTAS DE TENIS, PISCINAS, RESTAURANTE.
INVERISA, Santaló, 75 Tel. 211.22.80 Barcelona

ALBANILERIA

TELÉFONOS: 3510351 y 3510305

la moixeta
EL PAIS DELS ROVELLONS

ORATELOR CARRI D'ORVELLA DEL MONT
LAS SEIAS DE LA MOIXETA
LA BARRALLA DE GARRIT
I els DISSABTES, ESCUELLA DE
MADALENA
EXTRAORDINARI HABITACIONS PEL FI DE SETMANA
LA MOIXETA

Editorial

Victoria de la Cataluña reflexiva

UNA de nuestras páginas de información electoral gráfica va titulada así: «Cataluña dio una lección de civismo». Efectivamente, así fue desde el primero hasta el último minuto. Para nosotros, en cuanto a la valoración social y democrática de una jornada como la de ayer, este es el dato más trascendentalmente significativo. Hay pueblos que necesitan de un largo aprendizaje para practicar adecuadamente las condiciones, difíciles y hermosas a la vez, de la libertad. Cataluña se ha percatado profundamente de la importancia del papel que en la historia de nuestro tiempo le ha tocado desempeñar y ha sabido presentarse ante el resto de las tierras españolas con una actitud y una dignidad en las que se ha vertido algo decisivo para todo normal desarrollo de la vida comunitaria: el sentido de la responsabilidad. Sea en las aldeas más remotas, sea en las grandes concentraciones urbanas, el signo de la paz ha sido confortadoramente estimulante. El gobernador de Barcelona decía: «la normalidad ha sido tan grande que me dicen

que casi no se han efectuado siquiera consultas a la Junta Electoral». En otras palabras: los catalanes han sabido medir con justeza el peso real de las confrontaciones propagandísticas, han atendido a lo sustantivo y lo sustantivo consistía en demostrar que el gran anhelo mayoritario estaba en vivir en concordia, respetando las opiniones de todos. Ha aquí un capital precioso que sería un crimen malversar.

Alguien nos decía ayer: «Alea jacta est». No. El Rubicon lo pasamos todos los españoles cuando se aprobaron la Constitución, primero, y el Estatut, después. En las elecciones al Parlament —ya lo hemos dicho en anteriores comentarios escorriotes— no se decidió lo que se ha dado en llamar «modelo de sociedad», entre otras razones de mucho peso porque éste ya se ha definido constitucionalmente. En todo caso, nuestra actividad parlamentaria puede contribuir de modo esencial a la creación, eso sí, de un «modelo de sociedad» en el que se apliquen recta y completamente las normas cívicas, éticas, sociales y

culturales que distinguen las democracias de las dictaduras. Nuestros problemas y necesidades son muchos, pero ninguno tendrá solución satisfactoria si no se entiende claramente que una cosa son los dogmas de partido y otra la atención a las inquietudes de los ciudadanos. Si, en su tarea legislativa, el Parlament estatal, los resultados que nos van llegando responden a una lógica difícilmente rebatible. El ascenso de los partidos de esencia nacionalista era previsible: el avance espectacular de Convergència i Unió demuestra que una parte considerable del electorado catalán se ha polarizado en torno a una figura acreditada por un largo historial. En Jordi Pujol habrán visto no sólo el veterano

luchador de la clandestinidad y el demócrata de toda la vida, sino también un líder político con vocación y temple de estadista, de una muy completa formación intelectual y con una experiencia singularísima en la vida activa, tanto en la esfera de la economía como de la cultura. O sea, un hombre muy representativo de la Cataluña de nuestro tiempo, digno de suceder a los espléndidos adelantes que a través de la historia ha dado esta tierra hasta el propio Terradellas, idéntico espíritu patriótico, igual voluntad de servicio al país, la misma tenacidad en echar hacia adelante y un reflexivo dinamismo que puede operar milagros. Sin perder nunca de vista la realidad, con un sentido pragmático, dispuesto a negociar y pactar en beneficio de la comunidad. Todo lo cual, si se confirma la victoria de los pujoístas, nos induce a creer que la política catalana conocerá un período de equilibrio y por consiguiente de esa necesaria paz social que debe permitir superar los difíciles tiempos que nos esperan y afrontar el futuro con esperanza.

Se refuerza la España de las autonomías

La victoria del nacionalismo catalán tuvo precedentes en Euskadi y Andalucía

El nacionalismo catalán obtuvo ayer la más resonante de las victorias. Convergència i Unió triunfó en todas las circunscripciones electorales y Esquerra Republicana mejoró notablemente sus posiciones, mientras el nacionalismo radical no alcanzó a situar ningún candidato.

Por otra parte, la evolución de los partidos de ámbito estatal ha supuesto el mantenimiento del PSUC, junto al ligero descenso de los socialistas —que, además, pierden su posición hegemónica— y el derrumbamiento de Centristes-UCD.

La configuración de la España de las autonomías se ha visto, así, reforzada por la nueva realidad, una vez quedó definida en la Constitución. La recuperación de las fuerzas nacionalistas del Estado español quedó ya puesta de manifiesto en Euskadi y Andalucía en las elecciones legislativas de marzo, cobró nuevo impulso a raíz del referéndum andalés sobre iniciativa autonómica, y avanzó otro gran paso cuando la semana pasada fueron elegidos los miembros del Parlamento vasco.

Aunque sería prematuro avanzar la constitución del nuevo Consell Executiu, todo parece indicar que Jordi Pujol será el nuevo presidente de la Generalitat de Cataluña, para lo que tendrá que contar, de momento, con el respaldo de Esquerra Republicana. Lo que se apresura a confirmar de nuevo el más firme candidato a la Presidencia de la Generalitat, a medida que se van recibiendo datos altamente favorables para Convergència i Unió, fue lo siguiente: «me

mantengo en la idea de no formar gobierno con los comunistas», añadiendo a continuación «que estas elecciones se hubieran celebrado en domingo nos las habríamos llevado de calle, pero al ser día laborable creo que nos ha afectado negativamente».

Con todo, si parece previsible una aproximación entre Convergència i Unió y Esquerra Republicana de Catalunya, el entendimiento con los socialistas se apunta bastante más problemático. A título personal, el alcalde de Barcelona, Narcís Serra, anticipó ayer que si se confirman los datos provisionales, es difícil un pacto entre CDC y los socialistas.

Por su parte, los comunistas consideraron, también anoche, que los resultados «eran preocupantes», en palabras de Josep Benet. Palabras que fueron completadas por un portavoz del PSUC al afirmar: «La baja del PSC obedece a la desmovilización sindical y a UGT le cos-

tará recuperarse», añadiendo «el PSC pacta con Convergència, en 1983 no tendrá electorado».

Así pues, todo parece indicar que el sucesor de Josep Terradellas, como hemos dicho antes, será Pujol. Precisamente ayer por la mañana el anciano presidente manifestó a nuestros Redactores: «Sea quien sea el president, yo seré su más fiel servidor».

La victoria del nacionalismo y la pérdida de la hegemonía socialista, así como el descalabro de Centristes de Catalunya-UCD tendrá, con mucha probabilidad, una incidencia en la política del Estado. Para el partido del Gobierno, tras los esfuerzos realizados estos últimos días por Adolfo Suárez, esta derrota obliga, sin duda, a una reconsideración de su estrategia.

Por lo demás, la jornada electoral protagonizada por los catalanes se vivió con toda normalidad. Esta ha sido la sexta consulta en unos pocos años para un cuerpo electoral que, en su inmensa mayoría, no había asistido nunca a las urnas para consultas plenamente democráticas. Pese a ello, la abstención ha molido de nuevo alcanzándose cotas prácticamente iguales a las registradas cuando se aprobó el Estatut d'Autonomia. Estatut que ha permitido los conflictos de ayer y presentará la próxima constitución del nuevo Parlament de Catalunya.

«No es una derrota; hay que seguir la lucha», dijo Joan Reventós de madrugada

«No hay derrota; hay que seguir la lucha», dijo el secretario general del PSC, Joan Reventós, a sus desencantados militantes, poco antes de dar por terminado un acto que se había previsto como una gran fiesta en el Palacio de Congresos de Montjuïc.

Más de una hora antes, aproximadamente a las doce y cuarenta minutos, un fallo en una de las líneas de alta tensión había dejado a oscuras una gran parte del Palacio, lo que no ayudó a reducir ni mucho menos la sorpresa y frustración que se advirtió en los rostros de todos los presentes, más de mil personas a aquella hora. La excusa fue perfecta para que la Orquesta Pícnica, que debía amenizar una jornada prevista triunfal, recogiera sus bártulos discretamente e hiciera mucho por el foro. Los comentarios en los corrillos eran para todos los gustos. Amargos, claro.

Acompañado de un Martín Toval muy serio, Reventós comparó entre los periodistas para explicar los resultados y felicitar al pueblo catalán por su civismo y su participación, el dirigente socialista destacó la baja de votos socialistas, «homogénea en todas las zonas de Cataluña, sin diferencias significativas». Resaltó después el descenso de UCD, «muy importante», dijo, para insistir en el desplazamiento del voto a la derecha, «que ha hecho un voto útil», que explica el ascenso de Convergència. «Sin olvidar, añadió, la campaña del voto del miedo», a la que concurrió una cierta importancia. Como más tarde hincapió en que «un partido ajeno a Cataluña no consigue resultados significa-

tivos», refiriéndose al PSA. Esto arrancó algunos aplausos.

«Lo más importante de todo, dijo, es que por los datos que se poseen a esta hora, la composición del Parlament será muy equilibrada, con una correlación de fuerzas muy igualada».

«En situaciones de crisis, dijo, siempre hay un desplazamiento de voto a la derecha. Y más que nuestra baja, lo que hay es una polarización del voto en una dirección: el hundimiento de UCD y la subida de CDC».

Con respecto a la posibilidad de que Esquerra Republicana se convirtiera en el árbitro de la situación, Reventós señaló que «es una cuestión de reflexión después de haber dormido, porque dependo de los resultados definitivos. El lunes se reunirá nuestra comisión ejecutiva y se analizará la situación».

Se planteó después la pregunta lógica y por tanto esperada incluso por el propio Reventós: la posibilidad de un pacto con Pujol. Tras una ligera vacilación dijo que «no había respuesta. Habrá que examinarlo, claro, pero a la luz de los resultados finales, que pueden tener mucha importancia a la hora de adjudicar escaños».

Martín Toval concluyó poco después la rueda de prensa, acusando a Joan Reventós, que tenía que ir a la Generalitat. Fuera, donde estaban los militantes y simpatizantes del PSC, seguían sin luz. Y ya sin esperanza. Todo eran cábalas, preguntas. Y de vez en cuando, tímidos gritos de aliento que no acumularon casi nadie, pero cuando leían algunos resultados electorales y pocos aplausos sí eran los propios, allí donde se vencía. Pero sin convicción.

Algunas esperas ante las urnas se registraron también en Cornellá, especialmente en las primeras horas de la mañana

Un grito unánime: «Pujol, president»

El líder de CIU subrayó el importante triunfo del voto nacionalista

Pujol, president! Este era el grito unánime de los miles de personas que bloqueaban la calle de Provenza a altas horas de la madrugada, cuando el triunfo de Convergència i Unió era ya irrefutable.

El líder de la coalición ganadora de estas elecciones, encerrado durante buena parte de la tarde con su plana mayor, no daba muestras ostensibles de cansancio hacia las diez de la noche, cuando volvió a la sede de Convergència Democràtica de la calle de Provenza, donde se iban congregando ya numerosas personas que empezaban a embotellar la vía pública en medio de interminables muestras de entusiasmo. El instinto de las bases ha vuelto a poner de manifiesto que desde muy pronto se sabe quién ha ganado y quién no, aunque todavía no estén claros los datos finales y definitivos.

Tras los abrazos, apretones y esgrimeras, Jordi Pujol se ha reunido brevemente con uno de los principales cerebros de la campaña de CIU, Miquel Roca i Junyent, para examinar los últimos datos y las previsiones en la composición del Parlament. El escepticismo deliberado de Pujol contrastaba con el estruendo de sus militantes dentro y fuera de la sede de CDC. Terminado este repaso a los últimos resultados, Pujol y Coll i Alentorn han ido al Palau de la Generalitat, donde se han sucedido las entrevistas y las declaraciones a los medios de comunicación. Una reunión con el presidente Terradellas y los demás miembros del Consell Executiu que iban llegando al Palau ha puesto fin a esta visita breve.

La madrugada ha tenido en Convergència i Unió dos planos bien distintos: por una parte, el entusiasmo delirante de los seguidores que no cesaban de aclamar a «Pujol, president», cantar «Els Segadors» y felicitarle mutuamente. Por otra, la seriedad del líder, que de regreso de la Generalitat, tras otra breve visita a la sede de Provenza en olor de multitud, se encerró en su despacho del Paseo de Gracia, a pocos metros de distancia, para hablar por teléfono con su gente de toda Cataluña. Los teléfonos enviaron también la llamada de felicitación del ministro Sánchez Terán y la de Xabier Arzalluz.

Pasadas las tres de la madrugada, con datos suficientes para confirmar la victoria aplastante y rotunda de CIU, Jordi Pujol, hizo estas declaraciones a «La Vanguardia».

«¿Cuál es la valoración primera de los resultados de hoy?»

«—Hay ha sido el día de una gran victoria de Convergència i Unió en toda Cataluña. Pero no ha sido sólo eso, sino también el día de una gran victoria de las fuerzas catalanistas.»

«—La coalición que usted encabezaba ha sido la más votada, y la que ha obtenido más escaños en el Parlament. ¿Suscribiría ahora usted la tesis de los socialistas según la cual el president de la Generalitat debería ser el cabeza de la lista más votada?»

«—Nosotros hemos dicho desde siempre que la cuestión de la Presidencia de la Generalitat era una cuestión a negociar y a tratar entre las fuerzas con representación parlamentaria. No nos vamos a desdiseñar ahora. Sin embargo, creo que caso por su propio peso el que no es lo mismo negociar este tema desde una y otra posición relativa en cuanto a votos y escaños. Nuestro criterio no ha cambiado.»

«—¿Cómo va a enfocar las relaciones con los demás partidos catalanes?»

«—El lunes que viene tendremos reunión del Consell Nacional, y hasta entonces no puedo decir nada sobre esto.»

«—Y respecto de la política del conjunto de España?»

«—Las elecciones de hoy han cambiado sustancialmente el abanico político de Cataluña. Las fuerzas nacionalistas hemos crecido de manera considerable, y hasta espectacular. Yo creo que al Gobierno, y los partidos de ámbito estatal, que en Cataluña han sufrido un revés importante, deben considerar esto. Nuestra actitud ante el nuevo panorama de la política catalana y su repercusión en el resto de España es de abierta y franca colaboración en todas las instituciones del Estado. A esta tarea nos dedicaremos, y hago declaración de estos propósitos ante el pueblo de Cataluña y ante todo el pueblo español. Nosotros intentaremos que la aplicación del Estatut sea muy rápida. Mantendremos nuestra fisiónomía catalanista y colaboraremos en todo lo que sea preciso con el resto de las fuerzas españolas. Si la autonomía catalana funciona, el futuro puede ser promisorio.»

El futuro se construye con el voto

HOY Cataluña centra de nuevo la atención política en unas elecciones que han desbordado el marco geográfico. La contienda electoral para ocupar los 135 escaños del Parlament se ha convertido en un «espejo» político español, del que se pretenden sacar conclusiones que nada tienen que ver con el gobierno de la comunidad autónoma.

Hubiéramos preferido que no se cayera en esta tentación y que los comicios hubieran movido solamente las conciencias de los votantes. Porque, en definitiva, las urnas se abren esta vez para dar a la Cataluña autónoma el organigrama parlamentario, deliberante, creador y ordenador de los instrumentos de autogobierno que ofrece el Estatuto de Autonomía, en el que el supremo instancia, la Constitución española.

Después de una dilatada etapa de centralismo como sistema, unas veces más atenuado que otras, la monarquía ha optado por un Estado «objetivo» y realista que reflejara la pluralidad original de España, cerrando el ciclo de las afirmaciones plélicas y las heridas abiertas.

Con la Constitución aprobada unánimemente, con infimas y poco relevantes excepciones, España pasó a ser un Estado de Autonomías, en el que la unidad, que nadie discute, y la solidaridad nacen de la voluntad y no de la imposición. Para llegar a estas autonomías había una resistencia, o nacionalidad —término constitucional— que estaban mejor preparadas por su historia, su cultura, su economía y su deseo de presencia singular en la fraterna unión de los pueblos hispanos. Una de ellas, y nos atreveríamos a decir que la más madura, más política y más dispuesta es, sin duda, Cataluña.

Por ello fue restablecida inmediatamente la Generalitat, aunque con carácter provisional, y se puso al frente de la institución a un hombre que dio a la legitimidad del nombramiento estos, los años y medio. Cataluña ha sido un ejemplo de concordia, de buena política, de trabajo serio y tenaz para convertir en comunidad dialogante y de objetivo una mezcla de ciudadanía que podía ser peligrosa si alguien intentaba manipularla con finalidades disgregadoras. Cataluña ha triunfado y ofrece un pueblo distinto, pero compacto. Nadie ha conseguido el enfrentamiento de comunidades que durante un tiempo se temió.

Y hoy, con un pueblo unido, es va a elegir el Parlament. Porque unido no quiere decir único y las opciones son varias y distintas las preferencias, y no hay ningún programa en el que no se pretenda el bien y la prosperidad de Cataluña y de todos sus ciudadanos. Este es el gran triunfo de estos años de trabajo fraterno.

No hemos llegado todavía a la etapa del voto cívico, es cierto. Aún hay componentes de clase en la decisión y esto, casi siempre, es perjudicial. Nos falta llegar al grado de madurez de las democracias sin aditivos, en las cuales es posible y natural que en un momento dado, como en Gran Bretaña, los obreros voten a la señora Thatcher, considerando que es lo mejor para el país en aquella coyuntura. O los empresarios alemanes a Helmut Schmidt. Pero todo llegará si sabemos mantener vivo el amor a la libertad, que es la base de toda organización democrática.

Queda otro grave problema de falta de madurez: la abstención. Sería incomprensible —además de grave— que mucha gente rehuyera la responsabilidad del voto. La masa de abstencionistas es la coartada moral de cuantos no quieren la democracia y la combaten. No podemos caer en la trampa ni sentirnos avestruces si de veras queremos para España —y en esta ocasión, para Cataluña— un sistema político avanzado, europeo y libre. El marchamo de garantía de nuestra democracia está en la capacidad de presencia y en una exigua voluntad de inhibición.

En Cataluña posiblemente nos jugamos menos de lo que dicen los asustadizos y los demagogos. Pero nos jugamos la calidad del gobierno autonómico y esto ya es suficiente para que se movilicen conciencias y voluntades. Un buen gobierno, que sepa ordenar con autoridad y flexibilidad la vida autonómica, es el mejor don que podemos desear. Cataluña es una vieja tierra que sabe de los beneficios de la prudencia y de los peligros de la pasión. Sabe que la andadura será difícil, pero la mira animosa.

Esta mañana las urnas son un enigma que se desvelará por la noche. ¿Tenemos que añadir que queremos lo mejor para Cataluña y para España? En las manos de todos está.

Ayer, hoy y mañana

Cataluña, motor de la democracia española

DESPUES de la guerra de Sucesión española, generada por la coalición Francia-Castilla, y perdida por los aliados de Cataluña, Inglaterra y el propio ejército, se promulgó el Decreto de Nova Planta en virtud del cual Cataluña pierde todas sus atribuciones autonómicas y queda integrada a una estructura política y administrativa de tipo centralista y unitario. Felipe V, el nuevo rey español, es nieto de Lulú XIV, el Rey-Sol, que pasará a la historia bajo el lema de el Estado soy yo.

En a partir de entonces que Cataluña pierde sus órganos propios de poder, pero, al mismo tiempo, tiene lugar un fenómeno económico contradictorio: el nuevo régimen as proteccionista en un momento en que superado el monopolio atlántico vuelve a verse el Mediterráneo, mar que ha sido desde siempre el que mejor se presta a la exportación catalana. Por otra parte, uno de los sucesores de Felipe V, Carlos III, perteneciente a lo que podemos llamar una «monarquía civilizada», abre a los catalanes el comercio de las Américas del que habían sido, en principio, eliminados, y contribuye a una relativa prosperidad catalana que, a la larga, servirá para iniciar el período de su renacimiento político y cultural. La historia es una cordialidad del tiempo con los ventales y en muchas ocasiones se produce una oposición implícita entre la política y la economía, pero no es tan interdependientes como lo afirman los marxistas...

La Invasión napoleónica fue otro de estos fenómenos contradictorios: si los soldados del gran corso llevaban la libertad en la punta de sus bayonetas, exaltaron también una resistencia patriótica inesperada que culminó en la creación de una «Junta autonómica» y una Junta Central y finalmente una Constitución, aprobada en las Cortes de Cádiz, presionadas por el catalán Dou, o, teóricamente por el catalán Capmany. Neoligado históricamente la «guerrilla nacional», algo así como los partisans de Tito que, con la ayuda de una potencia extranjera, Inglaterra, y Napoleón. Después, los cien mil hijos de San Luis vuelven a la carga, exigiendo el exacto el revés de los soldados de Bonaparte.

Todas aquellas convulsiones tienen un efecto común: España no encuentra su sistema nacional y pasa por la revolución de 1868 de la que el general catalán Prim es el más significativo protagonista; se instala una monarquía liberal con un rey de procedencia italiana y triunfa cinco años más tarde un ejército catalán con una República, claramente prematura y poco adaptada a la circunstancia histórica, en la que brillan firmemente epígrafos catalanes «entre ellos», el federal «prochouanista» Pi y Suñer, Figueras y Suñer Copdevilla... (de este último nació la dinastía de los Pi-Suñer... Mi abuelo, Enric, contemporáneo de aquellos sucesos y «federal de toda la vida»). Al empezar el siglo actual, y después del

desastre de Cuba y la pérdida total del Imperio, se inicia en España un siglo XX grívido de «desesperanzas». Nadie ni nada se mueve, el pesimismo más profundo invade las coronas y las mentes de los hombres más responsables. España ha perdido la brújula y es un barco vacío que va a la deriva. Y es entonces, ¡oh paradoja!, el país económicamente más perjudicado por la pérdida de Cuba y Puerto Rico, cuando se levanta la voz de Cataluña. En las elecciones de principios del siglo XX, se presenta una candidatura de los Cuatro Presidentes de las entidades económicas y culturales de la comunidad barcelonesa y logran un triunfo deslumbrante. Poco más tarde asistimos al fenómeno de la Solidaridad Catalana y la lucha por la autonomía. Sólo la guerra europea, convertida en la Primera Guerra Mundial, entonces aquí «renacimiento».

Cataluña logra en 1914, a través de una mínima reforma de la Administración Local, un estatuto reducido que, con el nombre muy significativo de Mancomunitat, recibe del Estado un poder llegar hasta el término legal y la sucede otro hombre ilustre, Puig y Cadafalch, que tiempo poco llegar al fin de su mandato, pues el golpe de Estado del primer Primo de Rivera de 1923 culmina con su expulsión de la Mancomunitat y finalmente con la disolución de aquel organismo que venía a reparar algunos de los destrozos del Decreto de Nova Planta.

Como Cataluña desconocía otra vez, no se sabe cómo la fuerza necesaria para continuar su carrera histórica: cuando el ministro del Interior, Alfonso XIII, el conde de Romanones, se entra de que desde el palacio del Ayuntamiento de Barcelona, Lluís Companys acaba de proclamarse la República catalana, admite que todo está perdido. Don Alfonso tuvo la serenidad de aceptar el significado profundo de centenas de ayuntamientos catalanes y del resto de España que se manifestaban de la misma manera y, para evitar ríos de sangre, se marchó del país. «España se había ido a dormir monárquica y se despertaba republicana...» Cataluña había contribuido muy directamente en la maduración democrática de aquella historia.

Pero Maciá también moría en una triste Navidad de 1933 sin cumplir íntegramente el mandato y subía Lluís Companys. Seis de octubre de 1934, Companys en la cárcel acusaba de rebelión contra el Estado; el 1 de febrero de 1938, gran triunfo electoral de las fuerzas populares; llegada poco después, desde el Penedès de Santa María del Mar, junto a Cádiz, de Companys y su gobierno de la Generalitat recibidos clamorosamente en Bar-

celona. Pero la paz debía durar poco y estallaba el golpe de Estado de marzo de una guerra civil que duraba hasta marzo de 1939. Exiliado en Francia, la policía alemana detiene a Companys en la Baule, junto al Atlántico, lo entregaba a Franco y era fusilado en Barcelona.

El Estatuto de Cataluña había sido anulado por Franco, por decreto, en el instante en que sus tropas ponían el pie sobre la tierra catalana de Lérida. Pero el Parlamento catalán en el exilio eligió, sobre un territorio de extraterritorialidad que era la Embajada en Méjico, cuyas relaciones diplomáticas con la España en el exilio no habían sido interrumpidas, a Josep Ferrandis como presidente de la Generalitat. Y, milagro de la historia, el sucesor en línea directa de Prat de la Riba-Puig y el Cadafalch-Mací-Companys y Iria, era reconocido legal y legítimamente por el nieto de Alfonso XIII y Cataluña recuperaba, en el seno de una España democrática, sus libertades centenarias. Vemos, pues, en una corta y quizá demasiado larga expedición, todo un proceso histórico que se inicia con la guerra de Sucesión a principios del siglo XVIII y continúa hasta el prólogo de hoy. Cataluña ha estado siempre en la primera línea del combate por la libertad, su libertad, y la de todos los otros pueblos de España. En 1931 fue Cataluña, con el único estatuto que se presentó a la aprobación de las Cortes españolas, la que inició una restauración del Estado español y que abrió el camino para que el centralismo existiera fuera apoyado. Vinieron inmediatamente en su ayuda Galicia y el País Vasco.

Durante la guerra civil del período 1936-39 se refugiaron en Barcelona el Gobierno central de la República, el Gobierno vasco, la Junta Galega, de la que era principal protagonista el propio Companys, así como el Consejo de Aragón. La España de los que hoy está cristalizado bajo la libertad como un sueño, en su día, fue Cataluña. Barcelona miró y acogió a aquellos días. En esta España, basada en sus regiones naturales, la que aseguró la convivencia en la paz. Cabe el legítimo orgullo e los catalanes de haber sido los iniciadores de aquella trascendental mutación. No podrán nunca ser acusados de separatistas precisamente aquellos que unen a los pueblos por las lenguas y superadas jerarquías burocráticas del Estado.

En esta campaña electoral hemos visto cómo todos los partidos significativos, con la inclusión del propio presidente del Gobierno, han venido a Cataluña para lograr una votación que ellos saben decisiva para el desarrollo de la libertad y la justicia social en toda España. Abstenerse en esta hora mágica del destino común sería un pecado que no nos perdonarían las generaciones futuras.

Jaume MIRAVITLES

CARTAS DE LOS LECTORES

DOLOR POR LA MUERTE DEL DR. RODRIGUEZ DE LA FUENTE

Señor Director:

Soy un trabajador normal, quiero decir una persona que se pasa a mayor parte de su tiempo fuera de su casa, pero que una vez en casa, me preocupa que finca que poseemos en el campo.

Pensábamos escribir una carta al doctor Rodríguez de la Fuente para agradecerle de cómo había tratado. Entre los amigos decididos que cuando regresara de Alaska lo haríamos.

El día de su muerte, cuando llegó a casa no sabía cómo comunicarlo, pero sabía lo que mi hijo de diez años y mi esposa querían el doctor Félix «el amigo de los niños y animales».

El disgusto fue tremendo, mi hijo no lo creía y mi esposa derramó muchas lágrimas de verdadero dolor por esta pérdida. Yo no pude menos, pero me sobrepasé y, como pude, fui a dar de comer a los perros.

No me crearán, estaban sufriendo como cuando muere un familiar querido.

Antonio CARMONA

...

Señor Director:

Somos tres hermanos, de 12, 9 y 8 años, y hemos oído por la radio que se ha muerto Félix, nuestro amigo, con dos de sus compañeros, en Alaska, cuando preparaban otro programa para televisión. Queremos mandar, nuestro pésame a sus familiares y amigos, entre los que nos contaron muchos años, a los que nos enseñó a querer y respetar un poco más a los animales. Nos gustaría conocerlos y en consecuencia a ustedes como algo nuestro.

Creemos que el día de su muerte fue un día de luto para los lobos, osos y todos los animales a los que defendió y mucho encontrará a Félix a su gran amigo.

Gracias, Félix, por los buenos ratos que hemos pasado con los libros y programas en la «tele» y la radio y gracias también por hacer tanto porque amemos a los animales y nuestros amigos. Si ha podido conseguir esto, creemos que lo ha hecho muy bien.

Unos «pequeños» amigos que siempre le recordarán.

JUAN MANUEL, CARLOS y ENRIQUE

EL IMPUESTO MUNICIPAL DE CIRCULACION Y LAS FRACCIONES DE CV

Señor Director:

Por estas fechas, los propietarios de vehículos automóviles están liquidando en sus respectivos municipios el «Impuesto Municipal de Circulación de Vehículos por la vía pública», según reza el explicativo Título.

Otros años, con menos suerte que el presente y quizá para entrar con buen pie en el asunto de impuestos, se había liquidado ya a la Hacienda pública el «Impuesto sobre el Luto, Distrito y Tenencia de Automóviles», tan amablemente suplido, por el momento. En el presente, al pasado año y creo que por estas fechas, al menos, si muy amablemente, nos hubiera escrito el Ayuntamiento del barrio de aditividad (creo estar lo cierto) del incorrecto procedimiento de contar con las fracciones decimales de CV por un precedente creado por el impuesto anulado, según creo se definió en sentencia judicial a su favor habida al efecto.

¿Podría alguna Organización de Consumidores y Usuarios incluirlo dentro de sus reclamaciones sobre el particular? Agradecido, de antemano, la inserción de la presente y de toda aquella materia que tienda a aclarar este asunto.

(Lloret de Mar)

Lucio María GARCIA

PUNTUALIZACION DEL INSTITUTO MARAGALL

Señor Director:

Unos profesores del Instituto Nacional de Bachillerato «Maragall» —algunos de los cuales ocupan cargos de dirección—, sintiendo, en conciencia, la necesidad de hacer una serie de puntualizaciones a la carta firmada M. N. F. y aparecida en «La Vanguardia» del día 12 de febrero pasado. Estas puntualizaciones son las siguientes:

1) Que el acto a que hace referencia la citada carta no se ha celebrado.

2) Que la Junta Directiva, así como el Consejo Directivo, se leñó a dar curso a la solicitud presentada, según es usual, a la decisión última que compete a la Delegación Provincial del Ministerio en esta ciudad.

3) Que el auto-autora de dicha carta se precipitó en sus opiniones improcedentes sin real conocimiento de causa, llegando a conclusiones claramente díscolas, máxime sobre las personas de la Junta Directiva de este centro.

4) Que los que suscriben, desean de lograr y mantener la difícil convivencia de que tanto se habla, entendiendo que no se puede pedir tan a la ligera (consecuencia que esa la opinión sobre la oportunidad e inoportunidad de dicha convocatoria) castigos tan exagerados para profesores cuya profesionalidad y entrega a la docencia está por encima de todo.

Firmas: Gisela PASCUAL y 43 docentes y profesores más

CARNIVALADA

Señor Director:

Me siento solidario con la carta publicada por monseñor Sabro, sobre tal asunto.

Aunque, desgraciadamente, la inteligencia y preparación cultural de los carnavaleros de la Carnavalada tenga una cosa muy mala, quiero que alguna persona de más clase y autoridad, podría muy bien haber revisado la tal «rua» y valorar si podía haber en ella motivo de disputa, burla o matenar para algunos ciudadanos que, naturalmente, también pagan sus impuestos y, sin desearlo, indirectamente contribuyen a esas celebraciones.

Realmente, en ningún lugar del mundo, por antieclética que sea, se produce lo que ocurre ahora en España, donde se está demostrando que gran parte de aquellos han de estar atados de pies y manos, pues no saben comportarse activamente con las ideas que no comprenden, dedicándose a atacarlas, grosera y antieducadamente, agitando la paciencia ciudadana, que tiene su límite y aprovechándose de la educación y prudencia de los sectores que no precoran ni asisten a esas algaradas callejeras.

UN CIUDADANO BARCELONES

«LA LEY DE CENTROS DOCENTES Y LA DEMOCRACIA»

Señor Director:

Acabo de leer el editorial de su periódico (14 de marzo) sobre «La Ley de Centros Docentes y la democracia» y he querido aprovechar esta «ventana abierta» de los lectores para manifestarle que estoy completamente de acuerdo con lo que se expone en ese editorial, y que separemos, porque me se ha resultado aún esta asunto. Añadimos, Me parece muy curioso que las mis-

Ganan Centro Democrático y Socialistas

LOS VALENCIANOS DIERON AYER UNA LECCIÓN DE CIUDADANÍA ACUDIENDO A VOTAR EN UN PORCENTAJE MUY ALTO, EN ORDEN Y LIBERTAD. (FOTOGRAFÍAS DE LUIS VIDAL.)

ADOLFO SUAREZ

VALENCIA DIO LA SORPRESA: SOCIALISMO Y CENTRO DEMOCRATICO, EN ALZA

Resultados de Valencia a las 9:30 de la mañana

CONGRESO:
 Censo de votantes en la capital: 1.483.001
 Censo de votantes en la provincia: 1.288.081
 Votos computados: 376.305
 Porcentaje de votantes: Del 40 al 50 %

P. S. O. E.	133.448
U. D. C. D.	110.470
P. C. E.	94.107
P. S. P. (U. S.)	21.250
A. P.	19.897
U. D. P. V.	16.331
P. S. P. V.	9.801
ANEP	4.631
F. U. T.	1.301
A. S. D.	2.130
C. J. A.	725
F. A. (A.)	1.471
F. D. L.	2.683
P. R. S. M.	1.519
A. E. L.	1.268
F. L.	908
A. E. T.	1.065
A. N. 18 DE JULIO	6.247
R. S. E.	1.373

SENADO:

Porcentaje de votantes, 90 por 100

JUSTO MARTINEZ AMUTIO	424.814
SALVADOR MORAGUES	392.493
JOSÉ MARÍA RUIZ RAMÍREZ	379.471
J. ANTONIO NOGUERA DE RODE	294.466
Francisco Soler Pando	279.166
Fernando Vives-Arche Domingo	255.766
Luis Fons de Mora	202.766
José Miguel Canals	184.971
Joaquín Maldonado Almenar	179.479
Vicente Giner Hiera	74.245
José Vicente Izquierdo Santonja	66.233
Julio de Miguel	66.794

Detrás -¿por qué?, los partidos «valencianistas»

Valencia, al final, no ha constituido excepción sobre el resto del país. Las opciones ganadoras, Unión del Centro Democrático y Partido Socialista Obrero Español —tanto montañés—, se convierten, también aquí, en las capitalizadoras del voto. No se han pronunciado unos pretendidos rasgos diferenciales.

DERROTA DEL P. V.

Cuando se llevan escrutados la mitad aproximada de los votos, suficientes como para señalar la inclinación del resto, ningún partido de los apellidados «P. V.» ha conseguido siquiera discretos resultados. La Democrazia Cristiana de la U. D. P. V. y los socialistas del P. S. P. V., casi empujados, constituyen las dos fuerzas valencianistas más castigadas por las urnas.

Aproximadamente, el único diagnóstico aproximado sería el señalar la escasa fuerza que las ideas «valencianistas» han tenido en el resultado de la contienda.

Explicación

«Nuestro propósito era dar a los valencianistas el resultado final de las elecciones. El escrutatorio, en Valencia y en todo el país, se está lento, y el ministro de la Gobernación adelantó su ronda de prensa, prevista para las ocho de la mañana, hasta las dos de la tarde. Los resultados finales no se tendrán, por consiguiente, hasta la tarde.»

FELIPE GONZALEZ

LA LARGA NOCHE DE LOS ESCRUTINIOS

Periodistas, artistas y políticos, a la espera

MADRID, 16. (Crónica de Javier Montiel, de Pyress, para LEVANTE.)

«Gema Suárez», lo gritan, alborozados, muchos artistas que están con él, en política, en el centro de información para las elecciones. La juega no dice ni al alba. A lo más, en los sofás, se rinden al

El animador es José Mari Suárez, hermano del hombre que no ha querido moverse del palacio de la Moncloa. Los líderes van y vienen. De madrugada no faltaron sopas de ajo, y, naturalmente, café.

■ Pass a la página 5

ELECCIONES

Jueves, 16 de junio de 1977

LEVANTE — 5

VALENCIA DIO LA SORPRESA Socialismo y Centro Democrático, en alza

■ Viene de primera página LAS OTRAS REIVINDICACIONES

No quiere decir esto que los partidos grandes no hayan mostrado en sus propuestas alternativas atractivas. Lo ha hecho también, aunque en los planes electorales de los partidos P. V. E. y P. S. O. E. por parte de sus dirigentes —obvio con un acento en las Ovejas—, ha manifestado su preocupación por alcanzar por Valencia el estatuto de autonomía. Y además, para no perder las dudas que persisten entre otros sectores de la población, que el voto socialista fue decisivo para que Cataluña y el País Vasco alcanzaran, durante la segunda República, sus respectivos estatutos de autonomía.

■ P. S. O. E. EL GRAN GANADOR

El partido socialista Obrero Español había mostrado, durante las últimas semanas, una gran confianza en sus posibilidades. Las cosas han venido a darse la vuelta, al menos en la reacción popular, al momento en que ha determinado el voto socialista. No se dispone en el momento de un recuento suficiente co-

mo para señalar este hecho como el determinante. Parece más probable y seguro señalar que los resultados —y los valores más altos— han violado un axioma: Quien un año recorren, esas nuevas y más permeables distancias el P. S. O. E. y el Centro constitucionales de todas esas opciones y deseos.

■ LA ALTERNATIVA U. C. D.

La intensidad de este pacto el país ha conocido más en pocas veces que en estos días. Cualquier millar de votos que en 1973 se hubieran dividido que año y medio después iba a participar en una decisión, y que incluso podría ser elegido representativo de esa opción, se hubieran dado con un voto en la dirección, ha sido así. La muestra de confianza, la tranquilidad de la jornada, la muestra de voluntad, son los hechos característicos y definitivos de un país que ha vivido, definitivamente, el cambio.

■ José Luis TORRÓ

las nuevas Cortes. Queda mucho por recorrer. Será una constatación de los hechos y las prioridades inmediatas, en las debates ser comprendidas durante los próximos días.

■ ¿Y EL SENADO?

Este es un momento crucial para el futuro de España. El senador Abat Martínez Ochoa muestra su habilidad para como probable integrante de esta lista.

■ Volvamos al intercambio que hasta esta primavera estuvo en el aire. El primer punto de la reforma constitucional, que ha sido el más polémico, ha sido el que nos ocupamos. Si a esto se le suma el hecho de que presentaban un solo candidato por el P. S. O. E. y el candidato del Centro Democrático, en la que debe figurar la opción cristiana, se comprueba que el sistema actual, que ha tenido otras posibilidades, que "transcurran" los meses políticos cuando se da el voto para aquellos y no para otros, con el sistema de la reforma.

A las nueve de la mañana Unión del Centro, a la cabeza En segunda posición, el P. S. O. E.

MADRID, 16 (Cinra).—A las 9 h. el subcomité de la Organización Electoral, a través de RTVE, los resultados de las elecciones.

Total de votos escrutados: 1.131.440, lo que supone el 97,9 por 100 del total, repartidos en la siguiente manera entre los partidos, coaliciones y grupos que se citan:

P. S. O. E. 378.121
U. C. D. 378.121
P. S. O. E. 378.121
P. S. P. V. E. 378.121
P. D. I. 171.121
P. D. C. I. 171.121
P. D. I. A. E. 171.121
A. S. D. 171.121
A. S. E. 171.121
A. N. I. 171.121
P. D. I. 171.121
Otro: 171.121

■ DIPUTADOS ELECTOS

MADRID, 16 (Cinra).—La Unión del Centro Democrático continúa, a las 9 h. de la mañana, en el primer punto del censo de diputados electos en un total de 21.

Entre diputados electos se citan: Coalición de las Palmas, electo MEDINA, uno; zona de Huesca, uno; León, dos; Zamora, uno; Oviedo, uno; Chava, uno; Salamanca, tres; Zaragoza, uno; Ciudad Real, dos.

El segundo punto lo ocupa el P. S. O. E.

Traca de feria en el despacho de CC. OO. de Madrid Amenaza de bomba en el centro de la U. C. D.

MADRID, 16 (Prensa).—Una traca de feria ha dado lugar a las 10 h. de la mañana de hoy, en el despacho de Comisiones Obreras, en Alcala, al lugar donde el pasado día 14 de enero, fueron asesinados varios abogados laboristas.

La traca, que con el fin de evitar había sido colocada por elementos desconocidos, ocasionó la muerte de una persona y el herido.

En el momento de las detecciones se encontraban en el despacho miembros

de la U. C. D., algunos de los cuales fueron heridos.

MADRID, 16 (Prensa).—Alrededor de las 10 h. de la mañana de hoy, en el despacho de Comisiones Obreras, en Alcala, se ha recibido en el centro informativo llamado por la U. C. D. una amenaza de bomba, según han informado a Prensa Euzko de la coalición. Miembros del Centro General de Puerta procedieron a las horas a un registro cuidadoso del local, sin haber resultado.

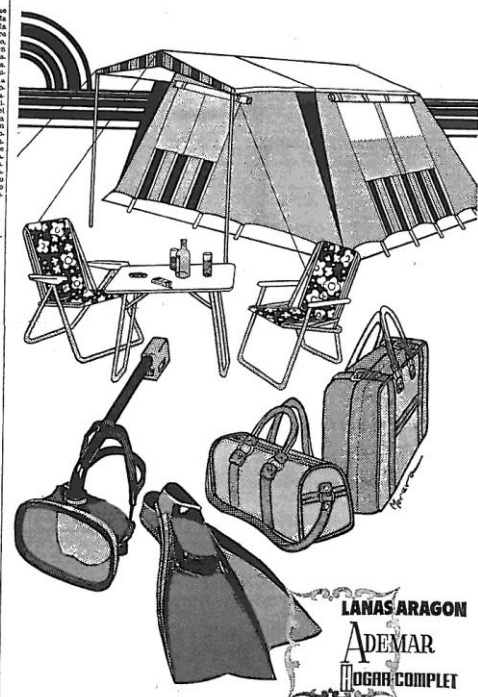
Según mantiene el grupo

Cinra en O. C. D. ordenó el bloqueo de 100 personas, lo que supone un 40 por 100 de los miembros del Congreso y un 24 por 100 de los votos en todo el país.

Otras fuentes de la zona de Madrid más de 12 personas, de los 12 que están en huelga.

El comité ejecutivo de la Unión del Centro Democrático se reunió el viernes, 17, para tratar de la información en materia de la U. C. D.

¡FELICES VACACIONES!

LANASARAGON
ADEMAR
LOGAR COMPLET

TIENDAS CAMPING, MUEBLES TERRAZA Y JARDIN,
ARTICULOS VIAJE, MATERIAL DEPORTIVO, ETC...

Todo está a punto para que comience sus vacaciones con acierto.

Vea nuestras exposiciones y disfrute de nuestras ventajosas condiciones de pago.

Atentado terrorista en Sueca contra el domicilio de Joan Fuster

Hicieron explosión dos artefactos de goma 2 de un kilo y medio cada uno

El escritor valenciano salvó la vida por el aviso de un vecino

SUECA (Crónica de nuestro enviado especial, FEFE GOZALVEZ).

Las fiestas patronales de Sueca se han visto interrumpidas de manera brutal y repentina en la madrugada de ayer el domicilio del escritor valenciano Joan Fuster.

Sobre las cinco de la madrugada, y con un intervalo de unos cuantos minutos, hicieron explosión dos artefactos en las ventanas de la planta baja del domicilio de Joan Fuster, en el número 10 de la calle de San Juan.

Las explosiones, según los arquitectos que visitaron el domicilio del escritor han afectado seriamente a su estructura, para lo que habrá que efectuar obras de reforzamiento.

LA HORA DEL ATENTADO ESTABA TRABAJANDO

Joan Fuster tiró la cortina de trabajar por la noche y cuando volvieron a las explosiones —previamente a las cinco de la mañana— el señor Fuster estaba trabajando, siguiendo prácticamente los detalles para la publicación de su nuevo libro en compañía de Vicente Salvader Llana, de Valencia, y del profesor de la misma materia, Javier Pérez Muñoz.

LA REACCIÓN QUE ESPERABAN LOS TERRORISTAS

Esta es la práctica convención en Sueca de que el atentado

había tenido lugar la explosión y cables eran los datos. Y estaban comprobando cómo entraba en la calle, cuando un vecino les advirtió a gritos que salía humo de la otra ventana con lo que el escritor y sus acompañantes volvieron a entrar en el domicilio, comentando que se produjo la segunda explosión, esta vez más importante por llevar el artefacto mayor carga. De no haber sido avisados, y a juzgar por los datos consultados en las casas vecinas y en los automóviles aparcados en la plaza, probablemente Joan Fuster y sus acompañantes habrían sufrido

precisa continuación a los que analizaron en el Gobierno Civil un día antes, por lo que no se descarta en absoluto la posibilidad de que se tratara del mismo grupo terrorista.

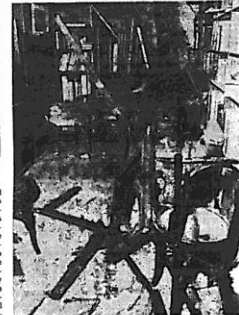
CONTINUARÁ

Instituciones y grupos políti-

cos y culturales de Valencia se han apresurado a condenar la máxima del delito cometido perpetrado contra el domicilio de Joan Fuster. En primer lugar, cabe destacar el de la Asociación Cultural del País Valenciano, que condena la actividad terrorista de la que ha sido víctima su presidente; el presidente de la Diputación Provincial, que condena el atentado; el alcalde de Sueca, el Sr. Alfredo Guillén, y la Asociación de Vecinos de Sueca, así como los sindicatos de los partidos políticos de la última legislatura en la región. En el mismo sentido se manifestaron el PSCV, el PSPV, el PNV, diversas corporaciones, así como la inmensa mayoría de fuerzas políticas y sociales.

Aspecto de las ventanas de la casa de Fuster en las que hicieron explosión los artefactos

Así quedó la biblioteca-archivo del escritor

Un automóvil 80, aparcado en la plaza y a causa de la explosión, ha tenido que ser retirado completamente del tráfico, y los vehículos próximos se vieron afectados en los cristales. Por de tal potencia la explosión que los vidrios de la planta baja de la casa que sufrió el atentado se vieron afectados en las cristalerías hasta de la terraza hasta y en las ventanas de los techos, así como diversos daños en el techo y cristales del porche.

DAÑOS ELEVADOS

Lógicamente, aún no se han evaluado los daños materiales de la explosión, pero por la cantidad de viviendas afectadas, en las tres bloques más próximos, así como de los automóviles y la casa de Joan Fuster, que fue la que recibió de lleno los efectos de la explosión, hacen pensar que los daños superan los diez millones de pesetas.

JOAN FUSTER ESTÁ TRANQUILIZADO

Desde que se conoció la noticia

del vecindario y amigos del escritor, tanto de Sueca como de otras poblaciones y, en especial, de Valencia, que querían solidarizarse con él y lamentarse por los daños causados. De las primeras personas que visitó al escritor fue Alfredo Guillén, alcalde de Sueca, que quiso tenerse personalmente por el estado de Fuster y hacerle llegar la solidaridad de la Corporación. En el transcurso de la mañana visitaron el domicilio afectados varios concejales, el periodista Vicente Ventura, el secretario particular del presidente de la Diputación, Santiago Mirat, y el presidente del Consejo, José Luis Abellán, que llegó acompañado de Alfonso Llorens entre otros.

La señora encargada de las tareas domésticas de la casa indicó a los medios informativos que, dentro de la preocupación y perplejidad, el señor Fuster se encontraba tranquilo, por lo visto que los operarios de los trabajos y salieron a la calle a ver qué se lo que había pasado, siendo concretamente

de heridas de consideración, e incluso la muerte.

ARTIFACTOS DE GOMA 2

Sobre las doce de la mañana de Joan Fuster un equipo de artificieros de la Policía Nacional, quienes pudieron establecer que se trataba de dos artefactos de goma 2 de un kilo y medio cada uno, con un elemento de tiempo precionado y muy parecidos contruccion a los que se usaban en atentados y atentados.

de heridas de consideración, e incluso la muerte.

ARTIFACTOS DE GOMA 2

Sobre las doce de la mañana de Joan Fuster un equipo de artificieros de la Policía Nacional, quienes pudieron establecer que se trataba de dos artefactos de goma 2 de un kilo y medio cada uno, con un elemento de tiempo precionado y muy parecidos contruccion a los que se usaban en atentados y atentados.

Sobrevive a accidente aéreo

Sus padres entierran restos animales creyendo que eran los de su hija

realizar el ciclo de oraciones por el alma de Raiza, está el teléfono.

Una hermana de la enferma asistió la llamada, y para sorpresa de los asistentes al velatorio, se desmayó.

Después, y ante la mirada de familiares y amigos, la hermana dio la información: Raiza está viva... está viva.

Trasladada a Caracas, la superviviente de la tragedia resultó, en sus primeras declaraciones, que tanto el piloto como el otro tripulante también están con vida en la nave, donde los diez heridos mueren según un buque de auxilio.

Una gran operación se puso en marcha de los sucesos de

Superalicias en derechos han señalado que el acta de defunción y de repatriación constituyen documentos públicos, los cuales dan fe de la muerte de la joven.

Ahora, Raiza, después de su restablecimiento definitivo, deberá solicitar una amnistía de dichos documentos, por lo que, de lo contrario, a pesar de estar viva, estará conmuerta.

Al exhumarse los restos encontrados como pertenencias a Raiza, resultaron ser cosas de valor que, al parecer, llevaban los tripulantes como alimento.

Raiza se recupera con gran rapidez en una clínica de Caracas, pero, a pesar de estar viva, según las leyes venezolanas, ha fallecido.

ALFREDO GUILLÉN, ALCALDE DE SUECA

«Hemos convocado un pleno extraordinario para condenar los atentados terroristas»

En el caso de Fuster había una clara intención criminal

Una de las primeras personas que visitó a Joan Fuster tras el atentado fue Alfredo Guillén, alcalde de Sueca.

«Está tranquilo, dentro de todo, sereno. El no teme por su vida física, pero estas situaciones deprimen a cualquiera. Yo lo primero que me he hecho está mañana ha sido ir a ver a Fuster para darle un abrazo y decirle que yo estoy seguro de que Sueca ha de responder como la situación requiere».

ACCIONES DEL AYUNTAMIENTO

«Las acciones van a ser de carácter extraordinario, al que se espera una amplia asistencia del vecindario para que una simple repulsa no sea suficiente y el pueblo se sienta orgulloso con su Ayuntamiento. Hay un sólo punto en el orden del día: el expresar todo acto terrorista que contrariga la esencia y los principios de los pueblos que quieren la consolidación de la democracia».

NO HABA VIGILANCIA ESPECIAL

«Visto la experiencia de ocasiones anteriores, se mantuvo algún tipo de vigilancia o protección a la persona y bienes de Joan Fuster».

«No, no la había. En noviembre de 1978 sufrió otro atentado, aunque de menor importancia en cuanto a la magnitud de las explosiones. Pero ahora la cosa es más seria y queremos movilizar al pueblo en contra de estos actos que suponen un atentado formal contra Sueca, contra Valencia y contra la propia vida de nuestros conciudadanos».

«Una vez más, aluda, que la intención de este atentado era el asesinato de Joan Fuster».

«De la forma que se han desarrollado los hechos, queda claro que había una intención criminal. Joan Fuster ha salvado la vida gracias a la advertencia del vecino tras la primera explosión, en que había salido a contemplar los desperfectos. La potencia de los artefactos, como puede apreciarse por los daños causados era suficiente para haber matado a Fuster y a sus acompañantes».

JOAN ESTABA TRANQUILIZADO

«¿Qué le dijo Joan Fuster cuando le visitó usted a las doce de la mañana?»

«Joan sabe que puede contar con mi cualquier ocasión. Estaba sereno, muy tranquilo. Me ha preguntado por qué me he molestado en ir».

«¿Por qué los artefactos habrían causado otros víctimas?»

«Naturalmente. Creo que hay una clara intención criminal. Tengo en cuenta que a la hora que hicieron explosión se estaba la gente va al campo y siempre hay algunas personas allí. Podría haber sido un atentado».

«¿Se ha invitado a Fuster a que sea el encargado de responder como la situación requiere?»

«No creo que debamos molestarle ahora, hay que dejarlo descansar. Le he invitado a que venga a la casa de Fuster y a que le diga lo que le pasa».

«¿La gente está muy afectada de la tragedia?»

«La gente está muy afectada de la tragedia. Desde el momento en que se supo que había un atentado contra Fuster, se reveló ante este tipo de actos».

FRANCISCO FERRER, PRIMERA TENIENTE DE ALCALDE

«Se trata de un atentado criminal. Vamos a estar todos con Joan Fuster. En estas ocasiones siempre hay diferencia, pero en momentos de imposición buena de la justicia y hemos de ser solidarios».

GUARDIA MARINA, CONCEJAL DE CULTURA

«Se trata de un atentado contra la libertad de expresión. Porque es la libertad de expresión que se ha atacado en este atentado. Yo voy a estar con Joan Fuster y con todos los que se han comprometido a esta causa».

DOLORES MOLLÓN, CONCEJAL DE FOMENTO

«Estos actos son condenables desde todos los puntos de vista. Con el atentado nuestro poderemos llegar a toda parte por la vía de la violencia, no vamos a conseguir».

AUTONOMIAS Y NO MAS

Ho pasado algunos dias en una region que vive del turismo, y desde sectores de muy concreta y poco concreta ideología han modificado los cañones de las carreteras, suprimiendo las indicaciones en castellano...

EL MIEDO DEL P. S. O. E.

Don Juan Larrea, secretario general del P. S. O. E., y el diputado por Valencia, ha manifestado, el día 22 de septiembre, que su partido va a emprender el resto del mes de septiembre...

EL MIEDO DEL P. S. O. E.

Después de su esperada en diciembre de 1979 en un desesperado intento de tapar el enorme descalabro del presidente socialista Albaladejo, dejó sus obligaciones al P. S. O. E. para volver al mismo...

Texto íntegro de la encíclica «laborem exercens», de Juan Pabó II

El trabajo es el principio de la dignidad del hombre... El trabajo es el medio de la dignidad del hombre... El trabajo es el medio de la dignidad del hombre...

Vertical text on the right margin, possibly a page number or reference.

Vertical text on the right margin, possibly a page number or reference.

18 de Junio de 1977

LAS PROVINCIAS

PAGINA 5

LAS IDEAS Y LOS HECHOS LAS IDEAS Y LOS HECHOS

SOBRE EL DIVORCIO

Por AURELIO MOTA

El profesismo es sin duda un quehacer comprometido, sobre todo cuando...

Podríamos completar este párrafo con parte de otro, también de autor francés...

Pienso sí, a la vista de la realidad que ofrece la sociedad actual, estamos autorizados para exclamar: «Que Santa Lucía y conserve la vista»...

La segunda observación la voy a hacer en forma anecdótica. Supongamos que usted está realizando un viaje en barco...

Finalmente, y tratándose de nuestro país y en lo que a cada uno de nosotros se refiere, el divorcio entre la fe y la conducta...

Una página de la historia

Por FRANCISCO DAVO MARTI

Por primera vez en medio siglo, estamos ante una situación política de optimismo nacional.

El pueblo ha demostrado a todos, y se ha demostrado asimismo, una madurez, una seriedad, una tolerancia...

Ya está consagrada la voluntad del pueblo. Nadie a partir de ahora podrá hablar en su nombre...

Otro subproducto del divorcio, que se aprecia en los países en los que está admitido es -en contra también de los que parece desprenderse de la tesis de Montesquieu-

A la hora de buscar responsabilidades, ¿cuál será el grado de la que corresponde a los padres que se comportan de esta manera?

hemos de andar; hemos de caminarlo siguiendo la senda que señala la legislación del pueblo...

«Yo soy el Estado», ha dicho el pueblo; si señores, el estado vamos a ser todos nosotros...

Vamos a darnos una constitución que recoja con sencillez y claridad, que proteja con energía los derechos fundamentales del hombre...

Ahora entran en juego los cuatro pilares de la democracia: el principio de representación, el principio mayoritario, el principio del compromiso...

Entremos en ella, con optimismo, con responsabilidad, ilusionadamente.

PAIS

TENERSE EN CUENTA

Partido Socialista Obrero Español, 283.297. Unión de Centro Democrático, 322.472.

Esta es la opinión mayoritaria del pueblo valenciano -Valencia provincial- cuando se le ha consultado...

En definitiva, surge la paleta cambio. De una forma o de otra, lo que se ha votado es el cambio.

Es bastante significativa el hecho de que muy pocos de los elegidos -y el dato es válido tanto para Valencia como para el resto de España-

Ahora entran en juego los cuatro pilares de la democracia: el principio de representación, el principio mayoritario, el principio del compromiso...

En una situación democrática como la que empezamos a vivir, puede dar lugar a tensiones. En una buena democracia la regla de oro es: gobierno de la mayoría con respeto a la minoría...

MARIA CONSUELO REYNA

TOLDOS TOLDOS-ALQUILER Y VENTA Avenida del Puerto, 35. Tel. 360 37 38 San Francisco de Borja, 11. Tel. 325 17 34

DESAPARECIDO V-2.779-M. SEAT 132-gris SE GRATIFICARA Teléfonos 369 95 77 y 360 15 24 Jaime Roig, 18 VALENCIA

COCINAS Benavent MARTI 5. Tel 334 05 40

LA GENERALITAT ESPERA

Concordia, retobament, afirmación de la personalidad valenciana, rescatar nuestra libertad, derecho al autogobierno, identidad del pueblo valenciano, derecho a que se nos respete como pueblo y autonomía, autonomía, autonomía.

A lo largo de estos días han llegado a la redacción de LAS PROVINCIAS montañas de adhesiones las que, una y otra vez, se repiten las mismas palabras, se palpita voluntad, entusiasmo desde que hoy, 9 de octubre, el pueblo valenciano celebrará conjunta y popularmente, dejando al margen todo tipo de diferencias, una fecha clave en nuestra historia.

Sin embargo, hay que poner los pies en el suelo y enfrentarse con la realidad. Los actos y la manifestación de hoy pueden ser hermosísimos y una muestra de ese anhelo del pueblo valenciano por ser responsable y protagonista de su propio destino, pero eso no lo es todo. Hoy pueden manifestarse miles y miles de personas, superar aquella gran manifestación del 12 de julio de 1976, ¿y después, qué?

Tenemos el pueblo, un magnífico pueblo que desea respirar hondo el aire de la libertad, llenarse los pulmones de ese aire puro que vivifica y da fuerzas para llegar a alcanzar la meta.

Tenemos la meta, que Valencia —Reino o País Valenciano— consiga su autonomía, no sea dejada de lado en las altas esferas del poder central y que, de una vez por todas, logre ser oído y su voz sea escuchada. Esa vez, en el pasado, se perdió cuando la hiciera llegar a donde correspondía. Esa vez, en el presente, tampoco está siendo transmitida.

Y tenemos el símbolo que puede recoger a todos: la Generalitat.

Desgraciadamente nos falta una cosa: tener los hombres con capacidad de arrastrar, con autoridad política para cuestionar voluntades y hacer que la Generalitat deje de ser un símbolo nostálgico para convertirse en una realidad palpable, tangible, viva.

A raíz de las elecciones, cuando se hicieron públicas las listas valencianas, comenzó su mediocridad. Hoy, sin el riesgo de suscitar las iras, me refiero, en parte, en aquella opinión. Nuestros parlamentarios, los de Valencia, los de Alicante, los de Castellón, apenas han logrado hacer oír su voz; nuestros parlamentarios —como les sucede a sus compañeros— van a votar por las ramas sin conectar con el pueblo; nuestros parlamentarios son capaces de ponerse de acuerdo para una manifestación, tras un poco de tira y afloja, pero son incapaces de elaborar un estatuto que no sea el UCD, ni del PSOE, ni del PSP, ni del PC, ni de AP, sino del pueblo valenciano. Y el pueblo valenciano, que el 15 de junio votó decididamente por el cambio, por la libertad, por la democracia, por la autonomía, los ve evolucionar por la escena política con un cierto escepticismo, con una vaga tristeza.

Una vez más hay que insistir, en su derecho que la inmediatez política de nuestros representantes, la que tanto tiempo hace perder, la que les hace aparecer como dilantes, no es culpa suya, sino de muchos de los que hoy se rasgan las vestiduras y claman contra la inmediatez de los parlamentarios, pero que, en un día, cuando ocupan puestos claves, no hicieron absolutamente nada para que la política dejara de ser de «cambiar». Los convenia más que los políticos en potencia continuaran siendo políticos en potencia, no salieran a la luz pública. En definitiva, lucharon tanto cuanto pudieron contra la democracia, y ahora, cuando el proceso ya es irreversible, quieren achacar a la democracia todos los males que aquejan a nuestro país. Y así quieren hacer creer a los que les rodean. Ellos saben que es falso.

Por eso, hoy, 9 de octubre, hay que dar un voto de confianza a nuestros parlamentarios, apoyarlos y hacer un llamamiento a todos los valencianos, conocidos o desconocidos, con inquietudes políticas y que creen que pueden hacer algo por Valencia, que no se automarginen y que tampoco se dejen marginar.

Dicen que en Valencia sólo se deja triunfar a los mediocres, que Valencia hunde y margina a los hombres brillantes. Eso no puede ser posible. Es una aberración, aunque en ocasiones, repasando nuestra historia reciente y no tan reciente, calpamos en la tentación de pensar que es verdad, porque el panorama de nuestros hombres políticos ha sido más bien gris.

Pero ha llegado la hora de actuar, de cumplirse a fondo. De luchar por un objetivo común.

Valencia no puede permitirse el lujo, en estos momentos clave de nuestra historia, de desperdiciar o malinterpretar a sus parlamentarios y a sus mejores hombres.

La Generalitat espera. Ahí la tenemos aguardando que a su salud lleguen la voz de Valencia, Alicante y Castellón y se convierta en el centro de la vida valenciana.

La Generalitat espera. ¿Por cuánto tiempo?

El pueblo valenciano tiene la palabra.

MARIA CONSUELO REYNA

Domingo, 9 de octubre de 1977

CONFIONES EN TORNO AL 9 DE OCTUBRE

REGIONALISMO «VERSUS» NACIONALISMO ANTE SANTI DONIS 1977

Por EDUARDO CHULIA
(Presidente del Círculo Aparisi y Guallarzo)

Por JUAN FERRANDO

La región aparece hoy día en Europa como elemento esencial de la vida local, pues su carácter técnico y funcional, su dimensión, sus recursos... le permiten tener una vida propia, que se debe fomentar. Solo así, planteando todo lo que exista en cada una de las partes de territorio nacional de cada país es como se evitaría -al decir de De Gasperi- una gran tragedia: la de Europa, y sus alrededores.

El regionalismo en la administración europea está de moda. Mayor parte de políticos y expertos de Europa y América se manifiestan partidarios de la descentralización no administrativa sino también política tanto en el marco de la nación como en el internacional.

El hecho de reconocer y comprender el fenómeno del regionalismo no debe llevar a la creencia de que se trata de un fenómeno nuevo, de un nuevo regionalismo, aunque a escala menor, pues el regionalismo no es nacionalismo -no se le debe confundir, al menos- aunque muchas veces las regiones una autonomía local, puesto que el concepto de autonomía, como tal, se repite una y otra vez, eno implica el de soberanía.

Hablar de regiones y de regionalismo en Europa no implica el reverso del nacionalismo. El regionalismo italiano actual y el beige de antaño, por ejemplo, no constituyen nacionalismo 7, por tanto, no son separatistas, porque no consideran a la región como una comunidad soberana, cerrada. Se considera la región como parte integrante de la comunidad nacional, que es la que tiene la supremacía político-administrativa.

Algunos sociólogos a veces a nos afirman que cada región es una localidad que posee un carácter geográfico específico: ciertas cualidades de comunas de suelo, clima, representación, agricultura y explotación de los recursos. Pero además, afirman que en cada región su base natural, por lo tanto, es diferente, y a su vez, se ven afectadas por los factores culturales y sociales de sus habitantes. La región no es una zona política, con unas fronteras perfectamente señaladas. En realidad, los límites políticos constituyen muchas veces un serio obstáculo que se opone al desarrollo regional, impidiendo una unidad de acción dentro de la comunidad superior, y sus márgenes forman áreas variables o zonas intermedias. MAC IVER y PAOL, dicen, refiriéndose a la situación regional en los Estados Unidos, que cada una (de las regiones) es, en cierto modo, una unidad de vida comunitaria, que no es autocráticamente cerrada, sino que es una característica dentro de la superior interdependencia nacional, que cada una (de las regiones) afirma poder hacerse refiriéndose, por ejemplo, a España o Italia.

Cada región tiene, pues, una configuración geográfica propia y una personalidad histórica delimitada por el habla, los dialectos y los nombres inconfundibles con las otras. La variedad de tierras, de climas, de usos, de dialectos y de costumbres son los determinantes de la región, y a los de estos factores que, llamados conciencia regional, no es autocráticamente cerrada, sino que es una característica dentro de la superior interdependencia nacional, que cada una (de las regiones) afirma poder hacerse refiriéndose, por ejemplo, a España o Italia.

Como no se ha informado de modo sencillo y asequible sobre tal particular, voy a intentar hacerlo afirmando o aclarando: a) Que Juan Carlos I es descendiente directo, por línea legítima de D. Jaime I El Conquistador; b) Que computadas las de ambos reyes, son coincidentes las generaciones que median entre uno y otro; c) Que la estirpe regia que enlaza a los citados D. Jaime y D. Juan Carlos, está formada por las generaciones que a continuación se detallan, aclarando que cada uno de los reyes o personajes citados, en primer lugar (para reservar el segundo lugar a los condes de Barcelona, los condes anteriores y padres del posterior citado prioritariamente; y d) Salvo los señalados en las generaciones 6.ª, 10.ª, 15.ª, 16.ª y 25.ª, todos los demás, fueron reyes de Valencia, bien directa y expresamente, bien indirectamente al ser de España. A estos últimos los cito con el ordinal de Castilla y a los de Valencia con el correlativo de este nuestro Reino:

- RELACION GENEALÓGICA. ODE SE CITA: 1.ª) JAIME I EL CONQUISTADOR y Violante de Hungría; 2.ª) PEDRO I EL GRANDE y Constanza de Sicilia; 3.ª) JAIME II EL JUSTO y Zenobia de Aragon; 4.ª) ALFONSO II EL BENIGNO y Teresa de Entenza; 5.ª) PEDRO II EL CEREMONIOSO y Leonor de Sicilia; 6.ª) LEONOR DE ARAGON y Juan I Rey de Castilla; 7.ª) FERNANDO I EL ROMANESCO y Leonor Urraca de Alburquerque; 8.ª) JUAN II EL BELLSIMO y Juan Enriquez; 9.ª) FERNANDO I EL CATOLICO e Isabel I de Castilla; 10.ª) JUANA LA LOCA y Felipe El Hermoso de Austria; 11.ª) CARLOS I DE ESPAÑA y V DE ALEMANIA e Isabel de Portugal; 12.ª) FELIPE I EL PRUDENTE y Ana de Austria; 13.ª) FELIPE II y Margarita de Austria; 14.ª) FELIPE III EL GRANDE e Isabel de Borbón; 15.ª) M.ª TERESA DE AUSTRIA y Luis XIV el Rey Sol; de Francia; 16.ª) LUIS GRAN DELFIN DE FRANCIA y Ana M.ª de Baviera; 17.ª) FELIPE V e Isabel de Farnesio; 18.ª) CARLOS III y M.ª Amalia de Sajonia; 19.ª) CARLOS IV y María Luisa de Parma; 20.ª) FERNANDO VII y M.ª Cristina de Nápoles; 21.ª) ISABEL II y Francisco de Asis Borbón; 22.ª) ALFONSO XII y M.ª Cristina Habsburgo Lorena; 23.ª) ALFONSO XIII y Victoria Eugenia de Battenberg; 24.ª) DON JUAN DE BORBON, CONDE DE BARCELONA y M.ª Mercedes de Borbón-Sicilia; 25.ª) DON JUAN CARLOS I.

Creo haber satisfecho y clarificado la curiosidad popular, indicando que esta es la estirpe que, a nivel del reino de Valencia, una a los Reyes Jaime I y Juan Carlos I, al margen de otras líneas castellanas o extranjeras en las que igualmente podrían estar incluidos.

Una vez más, el 9 de octubre Valencia celebra la festividad de Sant Donis, entrada oficial del Rey Don Jaime en la ciudad. Y una vez más, posiblemente, lo que deba ser motivo de unión y de busca de la identidad perdida, sea motivo de discordia y de división.

Sin embargo, y sin caer en lirismos y folclorismos, la figura del Rey Don Jaime debe estar por encima de banderías y partidismos, ya que el Rey Conquistador debe Valencia: a) La fundación del Reino independiente y vinculado sólo a la Corona, en vez de haberle convertido en un vulgar apéndice de Cataluña o Aragón.

b) El haberle dotado, a través de los Fueros, de instituciones propias, que le permitieron alcanzar su gran esplendor en los siglos XIII y XIV, y conservar su identidad, sin discusión alguna, dentro de las Españas, hasta Felipe V. O dicho con palabras del profesor Elias de Tejada: «tra Valencia, emporio de riquezas, vergel de postas, seminario de aristocratas, fábrica de reyes para Nápoles y de papas para Roma, la ciudad más populosa del Mediterráneo».

c) Y como consecuencia, el haber desarrollado la teoría del pacto con la independencia regional en los Estados Unidos, que cada una (de las regiones) afirma poder hacerse refiriéndose, por ejemplo, a España o Italia.

El himno Libertad-autoridad que se presenta actualmente como antitético y conflictivo; a más libertad menor autoridad y viceversa, fue superado por este sistema político, típico del antiguo reino de Valencia, en el momento que se pronunció la terrible frase de Goethe: «¡Qual poble es en lo mon que no sia libre y no sea soberano?». Carde trobam que tots los pobles del món e la major part son subjogats a les taxacions de llurs senyors e als danys de llur benefici, exceptats vosaltres, qui sots francs d'aquestes taxacions.» Frase ésta que de tener conciencia de lo que fuimos debería figurar como texto obligatorio en las escuelas valencianas en vez de hablar nos de las «bases catalanas».

No pretendemos con ello afirmar que la Valencia de Don Jaime y sus epígonos fue un paraíso terrenal, lo que sí afirmamos es que gracias al Conquistador, Valencia y los demás Reinos del Casa de Aragón, se adelantaron en muchos años a la concepción política del resto de Europa, creando las bases de un moderno estado de derecho.

A través del Libro de Savies podemos ver el concepto de libertad política de D. Jaime, consistente: a) SUJECCION DEL PRINCIPE A LA LEY. «La primera cosa que convé a tal Rey es el guardar totes los mandamientos de salig.» b) LA PALABRA REAL: «Sería despreciamiento de vostra llig e encara mal exempli a vostres homens.» c) EL CONSEJO DE LOS ENTEENDIDOS: «Molt hom trobara consell, si el demanara a aquells qui el sabrien donar.»

Este era el espíritu de nuestro Rey. Por eso, cuando estamos edificando el futuro de nuestro Reino debemos basarnos en nuestras tradiciones, ya que sin ellas «Valencia sería como el primer Reino recién salido del hospicio».

Concluimos, refiriendo una vez más que el regionalismo europeo afirma la personalidad histórica de las regiones no en el marco de otras líneas castellanas o extranjeras en las que igualmente podrían estar incluidos.

La traducción jurídica del regionalismo político, a un nivel superior, sería el llamado por nosotros, Estado regional. El Estado regional da amplia y debida cabida al verdadero regionalismo político, pues no podría para las naciones el Estado de darse constituciones, por cuanto que las regiones no son Estados. El principio del federalismo y del Estado federal es el que sus «bases» miembros por el derecho de «autoorganización constitucional» de darse sus propias constituciones.

Concluimos, refiriendo una vez más que el regionalismo europeo afirma la personalidad histórica de las regiones no en el marco de otras líneas castellanas o extranjeras en las que igualmente podrían estar incluidos.

Según decía Aparisi y Guallarzo en más el grupo Francés Cambo -per se a y c o a e p c h o n a d a n a c r o a l i s m o - y político-realista y pragmático, nos decía: «En el riquísimo arsenal de su tradición más que milenaria encontrará España formulas para mejor servir y atender las necesidades de la nueva etapa de su historia».

Un gobernar esplendoroso se presenta para nuestra querida tierra si sabemos comprenderlo y encuadrarlo con espíritu amplio y generoso, no con el partidismo y resentimiento de los que con afán de demofoliarlo todo levantan el pedestal de su propia soberbia y orgullo. El mejor homenaje al Rey Conquistador es imponer de una forma progresiva y adecuada una nueva política valenciana, ya que no podemos contentarnos con un Estatuto de Autonomía del tipo preparado por los partidos políticos. Las metas de esta política serían:

1.ª) Exigir la devolución de los Fueros Valencianos, suprimidos por Felipe V en su decreto de 29 de junio de 1707. Sería, simbólicamente, la reparación de una injusticia histórica, pues no se nos oculta que estos Fueros respondían a las necesidades de su época y serían inaplicables en la actualidad. Así procedió la tercera guerra carlista Carlos VII por medio de su hermano don Alfonso Carlos, tras la toma de Guisano.

2.ª) Recopilación de los restos de Derecho Foral subsistentes, los cuales son, según el profesor Falcón: El Tribunal de las Aguas; el Tribunal Arbitral de la Lonja de Mercaderes y la Cofradía de Pescadores del Pinar. A estas instituciones se podría agregar una serie de usos y costumbres típicamente valencianas: campavents, verbales de fratos, arrendamientos históricos, etc., etc. Este derecho foral recopilado tendría vigencia en todo el reino de Valencia.

3.ª) Transformación de las actuales Diputaciones Provinciales en las Cortes del Reino de Valencia -proceso que está siguiendo actualmente Navarra- donde estarían representados todos los municipios de las tres provincias, a través de las Comarcas respectivas. Previamente, una sana política municipal debería robustecerlos. Con ello, se evitaría la marginación de muchas comarcas: Arzo, En graba, el Maestrazgo... el mundo del trabajo, por medio de los sindicatos, de los ayuntamientos y de las representaciones patronales: los colegios, las cámaras, centros cultivos, Universidad y en general todo el relacionado con el mundo de la cultura. La Generalidad sería el órgano permanente de estas Cortes.

Como se verá a través de este boletín, el camino es arduo y difícil, pero no encontramos en torno al monumento de grupos, intentemos encontrar nuestra identidad -como ya indicaba Aparisi y Guallarzo el pasado año- no para imponerla a nadie como un grupo, sino para servir en el mundo. Este intento será el primer logro y el primer servicio.

Por ello, en la mañana del domingo 9 de octubre, cuando los valencianos con el fiamar de miles de senyeres nos reunamos en torno al monumento de grupos, intentemos encontrar nuestra identidad -como ya indicaba Aparisi y Guallarzo el pasado año- no para imponerla a nadie como un grupo, sino para servir en el mundo. Este intento será el primer logro y el primer servicio.

Este era el espíritu de nuestro Rey. Por eso, cuando estamos edificando el futuro de nuestro Reino debemos basarnos en nuestras tradiciones, ya que sin ellas «Valencia sería como el primer Reino recién salido del hospicio».

Concluimos, refiriendo una vez más que el regionalismo europeo afirma la personalidad histórica de las regiones no en el marco de otras líneas castellanas o extranjeras en las que igualmente podrían estar incluidos.

Concluimos, refiriendo una vez más que el regionalismo europeo afirma la personalidad histórica de las regiones no en el marco de otras líneas castellanas o extranjeras en las que igualmente podrían estar incluidos.

JUAN CARLOS I: GENERACION 25 Y DESCENDENTE DIRECTO DE JAIME I EL CONQUISTADOR

Por JOSE-LUIS MIQUEL Y MONFORT

El 20 de julio de este año acabó el día dedicado a conmemorar el VII Centenario de la muerte de ese gran rey que fue JAIME EL CONQUISTADOR, fundador del Reino independiente de España, independiente y distinto de los reinos de Aragón y Mallorca. Principado de Cataluña y Señorío de Montpellier.

Hay día del País Valenciano es ocasión oportuna para algunas consideraciones sobre hechos actuales o históricos, relacionados con la antes citada conmemoración centenaria, que, por otra parte, ha brindado a este modesto investigador, satisfacciones de índole variada, como el acudir (extrañablemente acompañado) el 21 de septiembre de 1976, al castorío de Follet, para asistir a los actos que, presididos por SS. MM. los Reyes de España, allí tuvieron lugar, con la inestimable asistencia de los señores de Aragón, con los antiguos de la estirpe regia que enlaza a los citados D. Jaime y D. Juan Carlos, está formada por las generaciones que a continuación se detallan, aclarando que cada uno de los reyes o personajes citados, en primer lugar (para reservar el segundo lugar a los condes de Barcelona, los condes anteriores y padres del posterior citado prioritariamente; y d) Salvo los señalados en las generaciones 6.ª, 10.ª, 15.ª, 16.ª y 25.ª, todos los demás, fueron reyes de Valencia, bien directa y expresamente, bien indirectamente al ser de España. A estos últimos los cito con el ordinal de Castilla y a los de Valencia con el correlativo de este nuestro Reino:

- RELACION GENEALÓGICA. ODE SE CITA: 1.ª) JAIME I EL CONQUISTADOR y Violante de Hungría; 2.ª) PEDRO I EL GRANDE y Constanza de Sicilia; 3.ª) JAIME II EL JUSTO y Zenobia de Aragon; 4.ª) ALFONSO II EL BENIGNO y Teresa de Entenza; 5.ª) PEDRO II EL CEREMONIOSO y Leonor de Sicilia; 6.ª) LEONOR DE ARAGON y Juan I Rey de Castilla; 7.ª) FERNANDO I EL ROMANESCO y Leonor Urraca de Alburquerque; 8.ª) JUAN II EL BELLSIMO y Juan Enriquez; 9.ª) FERNANDO I EL CATOLICO e Isabel I de Castilla; 10.ª) JUANA LA LOCA y Felipe El Hermoso de Austria; 11.ª) CARLOS I DE ESPAÑA y V DE ALEMANIA e Isabel de Portugal; 12.ª) FELIPE I EL PRUDENTE y Ana de Austria; 13.ª) FELIPE II y Margarita de Austria; 14.ª) FELIPE III EL GRANDE e Isabel de Borbón; 15.ª) M.ª TERESA DE AUSTRIA y Luis XIV el Rey Sol; de Francia; 16.ª) LUIS GRAN DELFIN DE FRANCIA y Ana M.ª de Baviera; 17.ª) FELIPE V e Isabel de Farnesio; 18.ª) CARLOS III y M.ª Amalia de Sajonia; 19.ª) CARLOS IV y María Luisa de Parma; 20.ª) FERNANDO VII y M.ª Cristina de Nápoles; 21.ª) ISABEL II y Francisco de Asis Borbón; 22.ª) ALFONSO XII y M.ª Cristina Habsburgo Lorena; 23.ª) ALFONSO XIII y Victoria Eugenia de Battenberg; 24.ª) DON JUAN DE BORBON, CONDE DE BARCELONA y M.ª Mercedes de Borbón-Sicilia; 25.ª) DON JUAN CARLOS I.

Creo haber satisfecho y clarificado la curiosidad popular, indicando que esta es la estirpe que, a nivel del reino de Valencia, una a los Reyes Jaime I y Juan Carlos I, al margen de otras líneas castellanas o extranjeras en las que igualmente podrían estar incluidos.

LA PUBLICIDAD TAMBIEN ES

INFORMACION

PAGINA 4

LAS PROVINCIAS

SEMANA 12 de septiembre de 1981

ESPAÑA

El hormiguero 21 de octubre femenino

El 21 de octubre de este año se va a celebrar el 50 aniversario de la fecha en que las Cortes españolas aprobaron el sufragio femenino, el derecho al voto. Y hay toda una serie de actos programados para festejar el acontecimiento. Un grupo de mujeres feministas se ha dirigido al presidente del Congreso, Landelino Lavilla, para sugerirle la posibilidad de que haya algún acto especial para conmemorar el acontecimiento. Como ese día habrá pleno, se ha pensado que se lee un escrito en el que se recuerde el cincuentenario, y la importancia que ha supuesto para la historia moderna el sufragio femenino. Y hay un diputado que se ha ofrecido ya para leer el escrito: Antonio Serrano, de Coalición Democrática. ¿No sería más lógico que lo leyera una mujer? No sé, sólo pregunto.

VA DE OLVIDOS
El ministro de Cultura, Hugo Cervera, estaba bastante molesto esta mañana porque en el reportaje que ayer noche emitió Televisión dedicada al sufragio y su historia, no mencionaron que el regreso se debió a las gestiones del ministro. Pero no sólo TVE olvidó ciertos datos. El gabinete de prensa de Cervera repartió ayer a los periodistas una documentación titulada «Fin del largo viaje del sufragio en España», en la que emplea describiendo a Guernica como una pequeña ciudad burocrática, en zona montañesa de acogedores pueblos y aislados caseríos. En el segundo párrafo se dice que el 26 de abril de 1937 la ciudad fue bombardeada a las cinco menos veinte de la tarde, con poderosos explosivos y bombas incendiarias. Pero lo que se ha olvidado el gabinete de prensa del ministro es decir quién bombardeó la ciudad.

QUERÍA DEMASIADO
El escritor Antonio Gala no dará una prevista conferencia en Palma de Mallorca. Y no la dará porque el precio que pretendía cobrar era demasiado para el propietario de la sala que, en principio, le había contactado: el estúpido dramaturgo y articulista se descolgó pidiendo 200.000 pesetas. Y claro, eran muchas para una conferencia, por muy bueno que sea Antonio Gala.

ALARICO

● RAFAEL ESCUREDO, presidente de la Junta de Andalucía, ha pasado sus vacaciones en Galicia, presumiblemente alejado de la política. El socialista sevillano, a quien acompañaba su mujer en el período vacacional, estuvo concretamente en Ribadeo, que es donde precisamente ha veraneado también el presidente del Gobierno, Leopoldo Calvo Sotelo. Se da la coincidencia de que el líder andaluz siguió en su día también las tierras gallegas para pasar la luna de miel.

Partidario de un parque natural y no de una urbanización

Un diputado granadino fue retenido durante 6 horas por vecinos de Guejar-Sierra

Miembros de la Guardia Civil fueron agredidos

GRANADA, 11. — El diputado socialista por Granada, Angel Díaz Sol, ha manifestado a Europa Press esta mañana, tras haber sido retenido durante seis horas por vecinos de Guejar-Sierra, que la noche que pasó fue peor que la del 23 de febrero.

Como se sabe, el diputado socialista, partidario de la creación de un parque natural en la cabecera del Gani, fue retenido y agredido esa madrugada por más de mil vecinos de la localidad, partidarios de la construcción de una urbanización en dicha zona.

Angel Díaz Sol ha manifestado a Europa Press que al menos fueron ochenta los guardias civiles que, al mando de un capitán y un teniente, no pudieron controlar la situación. El diputado recalcó que el comportamiento de la Benemérita fue

Asimismo, se señaló que firmó el documento, en el que apoyaba la negativa a la creación del parque, por impedir males mayores y evitar la ya decidida actuación de la Guardia Civil, que incluso tenía prohibidas todas las armas.

Angel Díaz calificó la postura del alcalde Moreno, de Coalición Democrática, de «extraña como mínimo», ya que no apareció hasta las tres de la madrugada, alegando no saber nada de lo que estaba sucediendo.

Por otro lado, el diputado ha confiado a Europa Press que varios números de la Guardia Civil fueron zarandeados y golpeados por vecinos, y ha agradecido el comportamiento de diputados centristas y comunistas, que intentaron poner coto a la historia incontrolable de la población.

Sobre los incidentes, el parlamentario ha dicho: «El pueblo ha sido manejado por una información absolutamente tendenciosa y manipulada. Yo aparecí allí como un señor que iba a quitarles sus tierras y el pan, y eso es absolutamente falso. Había algunos elementos que fueron perfectamente preparados y distribuidos para caldar el ambiente».

Finalmente, ha declarado que desde el primer momento de los hechos anunció el deseo de retirar el proyecto de ley, pero que fue retenido, ya que algunos querían conocer los nombres de quienes apoyaban en Guejar-Sierra la creación del parque: «Lógicamente, yo me negué, porque hubiera podido incitar al linchamiento. Por esta causa, permanecí retenido».

Noticiero político

UCD ESTUDIA RESOLUCIONES

El consejo político de UCD estudiará el viernes importantes resoluciones para pacificar el sur de España un acuerdo general en política legislativa, un nuevo portafolio del Congreso y un pacto de silencio.

POLEMICA EN PAMPLONA

El Ayuntamiento de Pamplona rechazó una moción del PNV que salía al paso de otra presentada por Unión del Pueblo Navarro sobre la publicación, por el gobierno vasco, de un folleto turístico que incluye a Navarra.

El consistorio anda, pues, dividido en polémica sobre la competencia o no de que Navarra participe formando parte de Vasconia.

BLOQUEO EN BALEARES

El Ayuntamiento de San José (Ibiza) se ha opuesto a la iniciación del proceso autonómico balear que confirma el bloqueo de dicho proceso.

Se han opuesto también Formentera y Santa Eulalia.

Se conmemorará con varios actos

50.º aniversario del voto de la mujer

MADRID, 11 (Colpisa). — Del 23 de septiembre al 4 de octubre se celebrarán en Madrid una serie de actos para conmemorar el cincuenta aniversario de la concesión del voto a la mujer, aprobado por las cortes republicanas el 1 de octubre de 1931.

Entre los actos previstos, cabe destacar la celebración de mesas-coloquio en el centro de la villa de Madrid, en las que participarán algunas de las mujeres que juraron un importante papel en aquellos días, y pertenecientes a mujeres libres, la institución libre de enseñanza y mujeres antifascistas, así como mujeres historiadoras quienes harán una interpretación del significado del voto de la mujer tanto en España como en otros países. Asistirán entre otras, Federica Montseny, Carmen Lobo, Lola Ibarbe, Mercedes Coma Posada, Mary Man, Dolores Barrut, Juana Dons, Mercedes Sabory, Teresa García Baños, Aurora Albornoz, Carmen Aldecoa y las historiadoras María Angeles Durán, Pilar Folguera y la norteamericana Joan Collins. Aunque estaba prevista la presencia de Victoria Kent y María Zambrano, no podrán asistir por motivos de salud.

Asimismo, se ofrecerán películas y documentales de la época, una exposición fotográfica y de artes plásticas y una exposición pictórica que irá seguida de la subasta de algunos de los cuadros

exposados. Igualmente, se ha editado un folleto, en el que se destaca la figura de la mujer que tuvo un protagonismo singular en la lucha del voto femenino. Clara Campoamor, cuya actividad en las cortes fue decisiva.

En la preparación de estos actos lleva trabajando desde hace dos meses y medio una comisión de 50 mujeres valencianas, en el transcurso de una rueda de prensa, han señalado que el costo de la campaña —destinada a recuperar la historia de las mujeres, ignorada por políticos, gobiernos y sociedad en general— será de cinco millones de pesetas, aproximadamente. Dinero que esperan conseguir a través de la cuenta corriente abierta en una sucursal madrileña ya por la Caja de Ahorros, Universidad Autónoma de Madrid, Ayuntamiento y Diputación, Ministerio de Cultura, PSOE, PCE, CCDD, UGT, MEC y Liga Comunista, y con la venta de unos bonos por valor de 100 y 500 pesetas.

VENTA DE BICICLETAS

MADRID. — Este año se venderán en España cerca de un millón de bicicletas. En 1980 se vendieron ochocientos mil. Sin embargo, España se encuentra muy por debajo de las cifras de otros países europeos.

☞ ultima hora ☞ ultima hora

VALENCIA

Detención de traficantes de drogas en Moncada

MONCADA. (De nuestro correspondiente, MANOLO GOMEZ). — La Guardia Civil del puesto de Moncada ha detenido a tres presuntos traficantes de drogas. Se trata de tres jóvenes, de unos 25 años de edad, a los que parece que se detuvo junto a varios kilos de hachís, aparatos de fotografía, sonido, televisores, etc., que presumiblemente

también deben ser de contrabando.

En el mismo servicio se cree que las fuerzas de la Guardia Civil encontraron una importante cantidad de dinero en metálico, que se puede suponer producto de actividades delictivas.

Puestos en contacto con los mandos del puesto se nos remitirá a un posterior informe.

La columna

Romper los límites

Por ABEL HERNANDEZ

La «diada» de Cataluña, con retrocesos preocupantes de un nacionalismo extremo, acompañado de un cierto ruido de violencia, y el «día del agua» que prepara por todo lo alto, para dentro de unos días, el Partido Nacionalista Vasco —de ahí su empeño estos días en demostrar una especial animosidad hacia Madrid—, renuevan la inquietud en los estamentos ante el espectáculo, y el devenir de España. Ocurrir este inflexión cuando los militantes estaban, según fuentes dignas de crédito, mucho más serenos ante el proceso del 23 de febrero, después de las significativas revelaciones sensacionales. La política de firmeza de Calvo Sotelo, el espectacular desmoronamiento de la actividad terrorista y de la delincuencia catalana, y la decisión política de ingresar en la OTAN dentro de unos meses, habían contribuido a mejorar considerablemente el clima de inquietud de los cuarteles.

El «pacto autonómico», firmado por el Gobierno y el principal partido de la oposición, contribuía a disipar recelos. El principal problema de España —el problema regional—, que estaba al comienzo de la transición, como era previsible, con la pistola de los terroristas en el pecho, parecía, por fin, responsablemente encarrilado, con sentido de solidaridad nacional. Las instituciones políticas vascas y catalanas funcionaban sin cortapisas. Los vascos recuperaban sus coherentes económicos históricos y hacia Cataluña confían, como reconocía ayer mismo Pujol, un río de dinero. La lengua y la cultura propias en ambas regiones españolas eran protegidas y alentadas en su límite, hasta el punto de que muchos castellanos perlanes empezaban a sentirse discriminados y desplazados.

Sin embargo de todo esto,

la «diada» de ayer en Cataluña y los preparativos del «Adzerri» egués en el País Vasco, indican que los nacionalistas vascos y los nacionalistas catalanes (con la increíble campaña de políticos comprometidos de una u otra forma con los pactos autonómicos en Madrid) no están conformes con lo que ocurre. El resto de los españoles se sienten amonados ante el espectáculo, y no comprenden bien a qué viene ahora esta algarabía.

La interpretación aproximada parece la siguiente: el estatuto de San para los nacionalistas catalanes y el estatuto de Guernica para los nacionalistas vascos no es el punto de llegada, sino el punto de partida. Para unos y para otros el punto de llegada es el punto utópico de la independencia. El grito de «vamos una nación» indica la dirección del camino. Es un proceso iniciado que no tiene límites. Lo que hacen el Gobierno y el Partido Socialista cuando firman el «pacto autonómico» es, sin recortar un ápice los estatutos de autonomía aprobados en el Parlamento como ley orgánica, colocar alrededor los límites oportunos, más allá de los cuales no se puede pasar sin que el Estado se desintegre. Es decir, fijar con claridad el punto de llegada de las autonomías.

Poco antes del golpe del 23 de febrero, el Rey había intentado tranquilizar a los militares con una precisa afirmación: «Vamos a dadas de vamos y de dónde no podemos pasar». La interpretación de los límites es, en su opinión, la razón de este nuevo distanciamiento entre el centro y la periferia. Si la interpretación suena puede ser un momento en que se rompe la cuerda. Me parece que Pujol y Gurrutxaga son ya conscientes de la situación a estas horas.

